† ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΓΑΡΔΙΚΙΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΛΙΜΗΣ (1910 – 1973) ΑΚΑΤΑΒΛΗΤΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΜΟΝΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2019

Φωτογραφία ἐξωφύλλου:
Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος.

Ἠλεκτρονικὴ σελιδοποίηση:
Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης
Φυλῆς Ἀττικῆς.

Α΄ Ἔκδοση: 2019

Ἔκδοση «Γενικοῦ Ταμείου Ἐκκλησίας
Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος».
Κάνιγγος 32 (γ΄ ὄροφος), 106 82 Ἀθήνα
Τηλ.: 2103828280
Fax: 2103847365
e-mail: ecclesiagoc@gmail.com

Ὁ Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος
(περὶ τὸ ἔτος 1965).

Πορτραῖτο τοῦ Μακαριστοῦ Ἐπισκόπου
Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ἔτους 1970.
Ἔργον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ
Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως
νομοῦ Καβάλας, ὅπου καὶ βρίσκεται.

Περιεχόμενα

Πρόλογος

ΣΤΗΝ ἑκατόχρονη μαρτυρικὴ πορεία του τὸ Κίνημα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων δὲν ἀναζωογόνησε μόνο τὸ τοπίο τῆς καθόλου ὀρθοδοξίας, τόσο στὴν χώρα μας ὅσο καὶ στὴν ἀλλοδαπή, ἀλλὰ ἀνέδειξε καὶ μαρτυρικὲς καὶ ὁμολογιακὲς μορφές, ἐφάμιλλες τῶν παλαιῶν πατέρων, ποὺ ἀγωνίσθηκαν τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸ ὑπὲρ τῆς πατρῴας πίστεως.

Ἀνάμεσά τους ἀναμφίβολα ξεχωρίζει ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, τοῦ ὁποίου τὴν βιογράφηση ἀνέλαβε μὲ ζῆλο καὶ εὐσυνειδησία ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ΓΟΧ Γαρδικίου κ. Κλήμης. Πρόκειται γιὰ μία ἀπόλυτα τεκμηριωμένη καὶ ἀξιόπιστη ἐργασία, ἡ ὁποία μὲ γλαφυρότητα ἀποτυπώνει τὸν βίο ἑνὸς ὁμολογητοῦ τῶν ἡμερῶν μας. Σὲ κάθε σελίδα τοῦ βιβλίου ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ ὀσφρανθεῖ τὸ πολυτίμητο μύρο τῆς ἁγίας πίστεώς μας, τὸ ὁποῖο τόσο γενναιόδωρα σκόρπισε στὸ πέρασμά του ἀπὸ τὴν ἐφήμερη τούτη ζωὴ ὁ Χρυσόστομος Νασλίμης. Ὁ θεοφιλέστατος Γαρδικίου προβάλλει τὸν ταπεινὸ ὁμολογητὴ ἐπίσκοπο Μαγνησίας ὡς πρότυπο ἀγωνιστοῦ καὶ γιὰ τὶς ἡμέρες μας καὶ γιὰ τοὺς σκοτεινοὺς καιροὺς ποὺ ἔρχονται.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ τὸν ἀξιώσει νὰ μᾶς δώσει σύντομα καὶ τὸν δεύτερο τόμο τῆς βιογραφίας αὐτῆς, ἡ ὁποία ἴσως λειτουργήσει καὶ ὡς παρότρυνση σὲ ἄλλους ἐρευνητὲς νὰ καταγράψουν τὴν ἁγία βιοτὴ καὶ ἄλλων μορφῶν τῆς ἀγωνιζομένης ὀρθοδοξίας. Κάποιοι πρέπει νὰ διασώσουν ὅποια στοιχεῖα ὑπάρχουν ἀκόμη γιὰ τὸν παπα-Γιάννη Φλῶρο, τὸν παπα-Εὐγένιο Λεμονῆ,

τὸν Κυκλάδων Παρθένιο, τὸν Φυλῆς Κυπριανὸ καὶ τόσους ἄλλους. Ἔτσι θὰ δημιουργηθεῖ σταδιακὰ ὁ νέος Συναξαριστὴς τῆς πραγματικῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς γνήσιας ἁγιότητος στὸν ταραγμένο εἰκοστὸ αἰῶνα.

Ἰωάννης Πολέμης
Καθηγητὴς Βυζαντινῆς Φιλολογίας
Τμῆμα Φιλολογίας – Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν

Εἰσαγωγὴ

ἈΠΟ μικρὸ παιδί, στὴν γενέτειρά μου πόλη τῆς Δράμας, στοὺς δύο Ναοὺς τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου ποὺ ἀνῆκα καὶ οἰκογενειακῶς ἐκκλησιαζόμουν, ἄκουγα τοὺς παλαιοτέρους νὰ ὁμιλοῦν πάντοτε μὲ θαυμασμὸ καὶ δέος, σὲ σχετικές τους ἀναφορὲς καὶ συζητήσεις, γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας μας Χρυσόστομο Νασλίμη († 1973). Βεβαίωναν ὅτι ξεχώριζε ἔκδηλα γιὰ τὸ ἦθος, τὴν μόρφωση καὶ τὴν ὅλη βιοτὴ καὶ πορεία του. Ἐνθυμοῦνταν ἔντονα ὅτι ὁ ἀκαταπόνητος αὐτὸς Ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου καὶ Σπορέας τοῦ θείου λόγου ἐρχόταν ἀπὸ παλαιὰ καὶ στὴν πόλη μας, ὅπως βέβαια ἔκανε καὶ γιὰ τόσα ἄλλα μέρη τῆς Πατρίδος μας, προκειμένου νὰ μεταδώσει τὴν θέρμη τῆς Πίστεως, ποὺ φλόγιζε τὴν ὕπαρξή του, ὅπως καὶ νὰ στηρίξει τὸ μικρὸν Ποίμνιον στὴν διακράτηση καὶ ὁμολογία τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας, σὲ καιροὺς δυσχερεῖς καὶ ἐπικίνδυνους, διότι ἦταν ἀσυμβίβαστος Ἀγωνιστής.

Δὲν τὸν γνώρισα προσωπικά, ὅπως ὁ κατὰ σάρκα πατέρας μου καὶ ὁ παπποῦς μου, διότι τὴν χρονιὰ ποὺ ὁ εὐλογημένος Ἀρχιερέας εἶχε πλέον ἀσθενήσει σοβαρὰ (1966) καὶ σχετικὰ νέος, μόλις 56 ἐτῶν, ἀναγκάσθηκε νὰ ἐξέλθει τῆς ἐνεργοῦ δράσεως καὶ νὰ καθηλωθεῖ σὲ ἀναπηρικὸ καροτσάκι, εἶχα μόλις γεννηθεῖ.

Τὸ ὄνομά του ἦταν σεβαστὸ γενικὰ στὸν χῶρο μας, μεταξὺ Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὅπως καὶ εὐρύτερα, ἡ δὲ ἱλαρὴ μορφή του, ποὺ ἔβλεπα σὲ φωτογραφίες σὲ ἐκκλησιαστικοὺς χώρους, ἀπέπνεε μία ἱεροπρέπεια, ἡ ὁποία μὲ ἄγγιζε βαθύτατα, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ ἐξηγή-

σω τὸν λόγο. Μοῦ ἦταν πολὺ συμπαθὴς καὶ αὐτὸ μὲ χαροποιοῦσε.

Κάποτε, περίπου στὴν ἐφηβεία μου, εἶχε πέσει στὰ χέρια μου ἕνα μικρὸ βιβλίο, τὸ ὁποῖο εἶχε ἐκδώσει ἡ Ἱερὰ Γυναικεία Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως τοῦ Παγγαίου, ὅπου ἀπὸ μικρὸς μετέβαινα ὡς προσκυνητής, μὲ τίτλο: *«365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα»*, μὲ πνευματικὰ κείμενα τοῦ Ἐπισκόπου Χρυσοστόμου, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἑτοιμασθεῖ σὲ μικρὲς παραγράφους γιὰ νὰ ἀποτελέσουν καθημερινὰ ἀναγνώσματα-μηνύματα Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας μας. Σὲ αὐτὸ προτασσόταν σύντομος Βίος του ἀπὸ τὴν ἐκδότρια Ἱερὰ Μονή, ὅμως τότε δὲν εἶχα ἀκόμη τὴν δυνατότητα νὰ ἐκτιμήσω τὸν πνευματικό του πλοῦτο.

Ἔκτοτε καὶ μέχρι πρόσφατα, μετὰ τὶς σπουδές μου καὶ τὴν μοναχικὴ ἀφιέρωσή μου, δὲν εἶδα οὔτε ἄκουσα κάποια ἀναφορὰ σὲ αὐτὸν ἔντυπη ἢ ἄλλη, στὸν εὐρύτερο χῶρο τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, καὶ αὐτὸ ἦταν κάτι ποὺ μοῦ προξενοῦσε δυσάρεστη ἐντύπωση. Ἕνας τόσο σπουδαῖος ἄνθρωπος στὸν χῶρο μας γιατί παρέμενε ἄγνωστος; Σίγουρα θὰ εἶχε πολλὰ νὰ μᾶς μεταδώσει μὲ τὸ παράδειγμα καὶ τὴν ὅλη δραστηριότητά του, ἀλλὰ ποιός θὰ ἀναλάμβανε τὸ ἔργο αὐτό; Γράφονται τόσα βιβλία γιὰ τόσο πολλοὺς στὶς ἡμέρες μας, καὶ δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ προβληθεῖ ἕνα ἀνάστημα τέτοιας ἀκτινοβολίας καὶ περιωπῆς, ποὺ ὁ Θεὸς ἀνέδειξε στὸν χῶρο μας; Στὴν σημερινὴ σύγχυση ἀκόμη καὶ στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο δὲν θὰ ἄξιζε προβολῆς ἕνα αὐθεντικὸ ὑπόδειγμα Ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ Ἤθους;

Αὐτὰ καὶ πολλὰ παρόμοια ἐρωτήματα ἀπασχολοῦσαν κατὰ καιροὺς τὸν νοῦ μου καὶ προσπαθοῦσα νὰ βρῶ πῶς θὰ μποροῦσα νὰ συμβάλω στὴν πραγμα-

τοποίηση τοῦ ὁράματος αὐτοῦ.

***

Τὸν Μάρτιο τοῦ 2014, ὅταν ὡς πρώην *Ἐνιστάμενοι* οἱ τῆς Μονῆς τῶν Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης Φυλῆς ἑνωθήκαμε στὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος, ὅπου καὶ ὁ φυσικὸς *Ἐκκλησιαστικὸς Οἶκος μας,* ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἄλλωστε καὶ ὁ κατὰ Θεὸν Γέροντάς μας Μακαριστὸς Μητροπολίτης Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανὸς (†2013) ἔλαβε τὴν Ἀρχιερωσύνη, ὅπως καὶ οἱ μεγαλύτεροι Παραδελφοί μας τὴν Ἱερωσύνη, τελέσθηκαν τότε ἑόρτια Συλλείτουργα ἀκόμη καὶ στὴν Βόρειο Ἑλλάδα. Ἔτσι βρεθήκαμε μὲ Ἀδελφοὺς Ἀρχιερεῖς στὴν Δράμα καὶ τὴν Καβάλα, δύο μόλις ἑβδομάδες μετὰ τὴν εὐλογημένη ἑνότητά μας, ὅπου καὶ συνεορτάσαμε τὸ εὐφρόσυνο γεγονός.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ, ἐπισκεφθήκαμε καὶ τὴν Ἱερὰ Γυναικεία Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως Παγγαίου, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ξεναγηθήκαμε στὶς δύο μεγάλες αἴθουσες, οἱ ὁποῖες φιλοξενοῦν τὴν τεράστια σὲ ὄγκο Βιβλιοθήκη τοῦ Μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου Νασλίμη, καὶ στὸ Παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἴδαμε σὲ εἰδικὴ προθήκη πολλὰ προσωπικὰ Ἀρχιερατικά του εἴδη. Στὸ μικρὸ βιβλίο μὲ τὸ ἱστορικὸ τῆς ἐν λόγῳ Ἱερᾶς Μονῆς, τὸ ὁποῖο μᾶς δόθηκε, ὑπάρχει κατατοπιστικὴ εὐλαβὴς ἀναφορὰ στὸν ἅγιο Μαγνησίας κυρὸ Χρυσόστομο, διότι διετέλεσε Πνευματικὸς Πατέρας αὐτῆς.

Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἀνέδυσαν μέσα μου καὶ πάλι τὴν συμπάθεια καὶ τὸν θαυμασμὸ γιὰ τὸν Ἀγωνιστὴ αὐτὸν τῆς Ἀληθείας. Αἰσθάνθηκα τὴν ἡμέρα ἐκείνη μία ἀνεξήγητη λογικῶς *ἐσωτερικὴ σύνδεση* μαζί του,

ὅπως καὶ *ἰσχυρὴ κλήση* νὰ «ἀνακαλύψω» τὴν προσωπικότητά του. Κατενόησα, μὲ τὰ ἐλάχιστα ποὺ εἶδα καὶ γνώρισα, ὅτι ὁ μέχρι τώρα κρυμμένος, λησμονημένος ἢ θὰ ἔλεγα ἀκόμη καὶ ἀδικημένος αὐτὸς Πρόμαχος τῆς Πίστεως εἶναι ἕνας πραγματικὸς *Θησαυρὸς* καὶ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ συνεχισθεῖ αὐτὴ ἡ κατάσταση τῆς λήθης περισσότερο.

Παράλληλα, εἶχα πάντοτε ἕνα ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ χώρου μας, ἀλλὰ ἔβλεπα ὅτι τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα καὶ οἱ διαθέσιμες πηγὲς ἀποτελοῦν μὲν μία βάση, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι μᾶλλον πτωχὴ καὶ ἀρκετὰ ἀπόμακρη ἀπὸ τὴν σημερινὴ πραγματικότητα καὶ τὶς σύγχρονες ἀνάγκες. Ἀναγνώριζα ὅτι ἐκκρεμεῖ ἡ ἀνάγκη νὰ διευκρινισθοῦν καὶ διαλευκανθοῦν ἀρκετὰ πράγματα καὶ σημεῖα, διότι ὑπάρχει μεγάλη ἄγνοια, προκατάληψη ἢ παραπληροφόρηση.

Διαισθάνθηκα λοιπὸν ὅτι ἡ εἰδικὴ ἐνασχόλησή μου μὲ τὴν μεγάλη μορφὴ ἑνὸς ἐξέχοντος Ἀντιπροσώπου τοῦ χώρου μας, θὰ μοῦ ἔδινε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐνδιατρίψω λεπτομερῶς στὰ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε καὶ προσωπικῶς νὰ κατανοήσω ἐπακριβῶς τὰ συμβάντα, ἀλλὰ καὶ νὰ μπορέσω νὰ τὰ μεταδώσω, χάριτι Θεοῦ, μὲ ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ἀξιόπιστο καὶ εὔληπτο τρόπο στὸν σημερινὸ ἐνδιαφερόμενο ἀναγνώστη.

Ἔτσι, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἄρχισα ἀπὸ τὸ θέρος τοῦ 2014 τὴν ἔρευνά μου καὶ τὴν προσπάθεια νὰ συλλέξω ὑλικό, προκειμένου νὰ σχηματίσω τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν πληρέστερη εἰκόνα γιὰ τὸν βιογραφούμενό μου.

Αὐτὴ ἡ διαδικασία καὶ προσπάθεια, ἕνα πραγματικὸ δῶρο Θεοῦ, ἀπέβη γιὰ τὴν ἐλαχιστότητά μου μία ὄντως «ἀποκάλυψη». Ἄρχισα νὰ συγκεντρώνω ἀρχειακὸ ὑλικὸ μεγάλης σπουδαιότητος ἀπὸ διάφορες

πηγὲς προελεύσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει σταματήσει νὰ συμβαίνει ἀκόμη καὶ τώρα ποὺ χαράσσονται οἱ γραμμὲς αὐτές!

Στὶς «Εὐχαριστίες», μετὰ τὴν παροῦσα Εἰσαγωγή, ἀναφέρομαι στὴν προέλευση τῶν κυρίων πηγῶν μου εὐγνωμόνως.

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου εἶχε ἤδη συγκεντρωθεῖ ἕνα ἀρκετὰ μεγάλο ὑλικό, καὶ μάλιστα ἐπιστολογραφία, μία ὡς γνωστὸν πρώτης τάξεως πηγὴ γιὰ ἕναν ἐρευνητή, ὥστε χρειάσθηκε πολὺς χρόνος γιὰ τὴν μελέτη, κατηγοριοποίηση, ἀποδελτίωση καὶ ἀξιοποίηση ὅλου αὐτοῦ τοῦ πολυτίμου καὶ ἐν πολλοῖς ἀγνώστου ὑλικοῦ.

Ταυτόχρονα, ἐντόπισα μὲ προσεκτικὴ ἔρευνα καὶ ἐπιμελῆ μελέτη ὅλα τὰ σχετικὰ ἔντυπα δημοσιεύματα περὶ τοῦ βιογραφουμένου μου πέντε τουλάχιστον δεκαετιῶν. Ἀνακάλυψα τὴν βασικὴ ἀρθρογραφία του, ἀφοῦ ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ὁ Χρῆστος καὶ κατόπιν Χρυσόστομος Νασλίμης ἦταν ἕνας λαμπρὸς καὶ χαρισματικὸς ἀρθρογράφος-συγγραφέας-ἐπιμελητὴς καὶ ἐκδότης σπουδαίων ἔργων, καὶ βέβαια θαύμασα τὴν πολυμέρεια, εὐρυμάθεια, ρητορικότητα καὶ εὐστοχία του.

Ἡ μελέτη τόσο πολλῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ὅλο καὶ αὔξαναν (καὶ αὐξάνουν!), μοῦ ἐνίσχυσε καὶ ἐπιβεβαίωσε πανηγυρικὰ τὴν ἀρχικὴ διαίσθηση, ὅτι τὸ πρόσωπο τοῦ Χρυσοστόμου Νασλίμη ἀποτελεῖ σέμνωμα καὶ προβολὴ τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος μας καὶ ἡ μορφή του δεσπόζει στὴν πρώτη γραμμή του, ὡς ἐμβληματική. Ἡ ἐνεργὸς δράση του ἐπὶ σαράντα τουλάχιστον χρόνια (1930-1970) ὡς λαϊκοῦ, Κληρικοῦ καὶ ἐν τέλει Ἐπισκόπου, ταυτισμένη μὲ τὸν Ἐκκλησιαστικὸ χῶρο τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, εἶναι ἐντελῶς πρωτότυπη, ἐνδιαφέρουσα, ἰδιαίτερη καὶ ἰδιάζουσα. Ἀπὸ τὴν προσεκτικὴ μελέτη

τοῦ παρόντος ἔργου πιστεύω ὅτι ὁ ἀναγνώστης θὰ κατανοήσει τοῦτο, ἀσχέτως τῆς συμφωνίας ἤ μὴ αὐτοῦ μὲ τὸν βιογραφούμενο ἤ μὲ τὸν γράφοντα.

***

Ἡ συγκέντρωση μεγάλου καὶ σπουδαίου ὑλικοῦ μὲ βοήθησε νὰ συνειδητοποιήσω τὴν σημασία τοῦ ἔργου ποὺ ἐπωμίσθηκα, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύνη μου στὴν παρουσίαση μὲ εὐσυνειδησία καὶ ἀντικειμενικότητα τοῦ βιογραφουμένου μου καὶ τῆς ἱστορίας μας, χωρὶς νὰ ἀδικῶ κάτι ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ὑπηρετῶ, καὶ χωρὶς νὰ ἀποφεύγω ἀκόμη καὶ εὐαίσθητα σημεῖα, τὰ ὁποῖα χρήζουν διακριτικῆς καὶ προσεκτικῆς διατυπώσεως καὶ παρουσιάσεως.

Ἐργάσθηκα συνθετικά, βάσει τῶν πηγῶν μου, μὲ ἀκριβῆ ἱστορικὴ παράθεση, διάταξη καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ὑλικοῦ. Προτίμησα νὰ παρουσιάσω ἐντὸς τῆς ἱστορικῆς του σειρᾶς καὶ τὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ βιογραφουμένου μου, γιὰ νὰ γίνεται καλύτερα κατανοητὸ τὸ κλῖμα στὸ ὁποῖο συνεγράφη τὸ κάθε κείμενο, ὅπως καὶ οἱ ἀνάγκες ποὺ ἀντιμετωπίζει. Κάποια ἀπὸ τὰ κείμενα παρουσιάζω κατὰ τὴν κρίση μου πιὸ ἐκτενῶς, πέραν τῆς ἁπλῆς καὶ σύντομης ἀναφορᾶς, καὶ μάλιστα μὲ μεγάλα κάποτε παραθέματα ἀπὸ τὸ πρωτότυπο, γιὰ νὰ ὁμιλεῖ ὁ ἴδιος ὁ βιογραφούμενός μου. Αὐτὸ συμβαίνει κατὰ κύριο λόγο μὲ τμήματα ἀπὸ τὶς ἐπιστολές του. Ὁ λόγος του ῥέει κατὰ κανόνα ἁρμονικά, σὰν μουσική, παρὰ τὴν κάποια δυσκολία γιὰ τὸν σύγχρονο ἀναγνώστη, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἐξοικειωμένος μὲ τὸ ἰδίωμα τῆς καθαρευούσης.

Ἐφ᾿ ὅσον, ὅπως εἶπα, τὸ ὑλικὸ ποὺ συγκεντρώθηκε ἦταν πολὺ μεγάλο, καὶ ἡ ἀνάπτυξη ποὺ ἐπέλεξα ἀρκετὰ ἐκτενὴς καὶ λεπτομερής, κατενόησα ὅτι θὰ

ἦταν ἀδύνατον νὰ ἑτοιμασθεῖ ἕνα μόνον βιβλίο. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, προέκυψε ἡ ἀνάγκη γιὰ διαχωρισμὸ τοῦ ὅλου ἔργου σὲ δύο τόμους. Ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ συμπεριλάβω ἐν εἴδει Παραρτήματος καὶ τὴν δημοσίευση σημαντικῶν καὶ χαρακτηριστικῶν κειμένων τοῦ Χρυσοστόμου Νασλίμη στὸ πρωτότυπο, κάτι τὸ ὁποῖο εἶχα ὡς σκοπὸ ἀρχικῶς ὅταν ξεκίνησα τὴν συγγραφή, τότε θὰ χρειαζόταν ἐξάπαντος καὶ τρίτος τόμος!

Ὁ ἀνὰ χεῖρας πρῶτος τόμος περιλαμβάνει ὑλικὸ ποὺ ἀφορᾶ τὰ ὅσα συνέβησαν μέχρι περίπου τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος 20οῦ αἰῶνος, ἂν καὶ τὰ δύο τελευταῖα Κεφάλαιά του ἐκτείνονται χρονικῶς περισσότερο γιὰ τὴν ἐπαρκῆ κάλυψη τῆς θεματολογίας τους. Ὁ δεύτερος τόμος θὰ περιλαμβάνει τὴν ἰδιαίτερα κρίσιμη καὶ καθοριστικὴ συνέχεια (1950 ἑ.) ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξη καὶ διαμόρφωση τῶν πραγμάτων στὸν χῶρο μας καὶ εὐρύτερα, ποὺ ὁ ἀντίκτυπός τους φθάνει μέχρι σχεδὸν τὶς ἡμέρες μας.

***

Αὐτὸ ποὺ μὲ συναρπάζει μὲ τὸν βιογραφούμενό μου Χρυσόστομο Νασλίμη εἶναι ὅτι πρόκειται οὐσιαστικὰ γιὰ ἕναν αὐτοδημιούργητο ἀγωνιστὴ τῆς ζωῆς, μὲ σπινθηροβόλο πνεῦμα, ζωντάνια καὶ δημιουργικότητα. Ἡ ἀσυμβίβαστη πίστη του καὶ ἡ προσκόλλησή του στὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τὸν κατατάσσουν στοὺς «συντηρητικούς», ἀλλὰ ἡ μετριοπάθεια καὶ ἰσορροπία του, ὅπως καὶ ἡ ἐντυπωσιακὴ ἐμβρίθειά του, τὸν θέτουν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ κληρικῶν μὲ εὐρεῖς καὶ ἀνοικτοὺς ὁρίζοντες.

Εἶναι τύπος φιλομαθής, λόγιος, ἀκριβολόγος, δίκαιος, ἐλεύθερος, μεγαλόψυχος καὶ ἀνεξίκακος. Ἐκφραστικὸς καὶ νευρώδης, ἀλλὰ συνετὸς καὶ φρόνιμος.

Χειμαρρώδης καὶ ἐγκρατής. Ἐπιμένει στὰ κύρια καὶ οὐσιαστικὰ μὲ ὅ,τι καταπιάνεται, εἶναι προσαρμοστικός, θυσιαστικός, ἐπίμονος, προσεκτικὸς καὶ πρακτικός. Ἐπιθυμεῖ πάντοτε τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων. Παραμένει προσηλωμένος στὸ καθῆκον, εἶναι φιλακόλουθος λειτουργός, διακριτικὸς πνευματικός, εὐχάριστος διδάσκαλος, διαπρύσιος κήρυκας, ἐλεήμονας καὶ ἀνεκτικός.

Ἐν τούτοις, ἀναδεικνύεται δεινὸς πολέμιος τῆς ἀδικίας, τῆς ἀναισχυντίας καὶ τῶν κάθε εἴδους ἐκτροπῶν καὶ ἀντικανονικοτήτων. Εἶναι ἄνθρωπος μὲ ἀγάπη γιὰ τὸ μέτρο, τὴν τάξη, τὴν πρόοδο, τὸν σεβασμό, τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ἀνδρεία, χωρὶς δουλοπρέπεια καὶ συμφεροντολογία. Φιλομόναχος, ἁγνὸς καὶ καθαρός, ἀφιλοχρήματος, ἀνοιχτόμυαλος, τολμηρός, ἀλλ᾽ ὄχι αὐθάδης, πλεονέκτης καὶ οἰηματίας. Διακριτικὰ σεμνός, ταπεινός, προσιτός, ἁπλός, ἀρχοντικὸς καὶ ἱεροπρεπής, χωρὶς κακομοιριὰ καὶ μικροπρέπεια. Εἶναι εἰρηνοποιός, θέλει τὴν ἐν Χριστῷ εἰρήνη καὶ ἀγάπη, χωρὶς νὰ θυσιάζει τὴν ἀλήθεια. Ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἑνότητα καὶ ἀγωνιᾶ γιὰ τὴν διαφύλαξή της μὲ τρόπο ἀνιδιοτελῆ.

Γράφοντας ὅλα τὰ ἀνωτέρω δὲν σημαίνει ὅτι σὰν ἄνθρωπος καὶ αὐτὸς εἶναι ἀπαλλαγμένος ἐντελῶς ἀπὸ ὁποιοδήποτε πάθος. Εἶναι ὅμως ἀγωνιζόμενος τὸν καλὸν Ἀγῶνα Πίστεως καὶ Ἀρετῆς καὶ αὐτὸ μεταφέρει καὶ μεταδίδει στοὺς ἄλλους. Διευκρινίζω ὅτι δὲν γράφω *Συναξάριο*, ἀλλὰ βιογραφία συστηματική, βάσει τῶν δεδομένων. Δὲν περιγράφω ὑπερβολικὰ ἢ φανταστικὰ πράγματα, δὲν σπεύδω νὰ τοποθετήσω στὸν ἥρωά μου φωτοστέφανο θείας δόξης, διότι αὐτὸ εἶναι ἔργο Θεοῦ καὶ διαπίστωση τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ μὴν τὸν θαυμάζω. Δὲν εἶναι τὰ πάν-

τα σὲ αὐτὸν ἀψεγάδιαστα καὶ ὁλόσωστα, ὅμως τὸ «πνεῦμα» του εἶναι ἄξιο προβολῆς, ὡς διαχρονικὰ ἀξιοπρόσεκτο καὶ ἀξιέπαινο.

Ἐφ᾽ ὅσον ἔζησε σὲ πάρα πολὺ δύσκολες ἐποχὲς ἀπὸ κάθε ἄποψη, σὲ ἐκκλησιαστικὴ διαμάχη καὶ διαίρεση, τόσο εὐρύτερα μεταξὺ Νεοημερολογιτῶν καὶ Παλαιοημερολογιτῶν, ὅσο καὶ εἰδικότερα μεταξὺ ὀρθοφρονούντων τοῦ Πατρίου καὶ τῶν λεγομένων Ματθαιϊκῶν, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ προβῶ σὲ κατάλληλη ἀνάλυση καὶ διευκρίνιση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοπίου, γιὰ νὰ ἐνταχθεῖ καὶ κατανοηθεῖ ὁ βιογραφούμενός μου ἐντὸς τοῦ πλαισίου δράσεώς του.

Ἡ ὡς ἐκ τούτου ἀναπόφευκτη ἀνάμειξή του στὶς θλιβερὲς ἐκκλησιαστικὲς αὐτὲς διαμάχες, ἡ ὁποία ἔγινε κατὰ τὴν γνώμη μας μὲ τρόπο ἐνδεδειγμένο καὶ τὴν ὁποίαν ἀρκούντως παρουσιάζουμε, γνωρίζουμε ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κερδίσει τὴν συμφωνία ὅλων τῶν ἀναγνωστῶν. Ὅμως, ἀκόμη καὶ ὅσοι βρίσκονται σὲ «ἀντίπαλα» ἐκκλησιαστικὰ στρατόπεδα, καλὸ θὰ εἶναι νὰ παρακολουθήσουν ἤρεμα καὶ ἀπροκατάληπτα τὴν ἀξιοπρόσεκτη καὶ τεκμηριωμένη μαρτυρία καὶ τοποθέτησή του.

Μία μορφὴ τέτοιας σημασίας καὶ ἐμβέλειας δὲν ἦταν φυσικὰ δυνατὸν νὰ μὴν παρεξηγεῖται καὶ πολεμεῖται ἀπὸ διάφορες πλευρές, γιὰ διαφόρους λόγους. Ἀήθης πολεμικὴ ἐναντίον του ἀπὸ δυσαρεστημένους μπορεῖ νὰ φθάνει ἀκόμη καὶ μέχρι τὶς ἡμέρες μας σὲ κύκλους κάποιων ἀνθρώπων καὶ νὰ βρίσκει ἐντός τους κάποια ἀπήχηση. Σὲ περίπτωση ἀσκήσεως κριτικῆς στὸ ἔργο μας, τονίζουμε ὅτι θὰ λάβουμε ὑπ᾽ ὄψιν πιθανὰ στοιχεῖα ποὺ μᾶς διέφυγαν, ἐφ᾽ ὅσον μᾶς ὑποδειχθοῦν μὲ τὸν προσήκοντα τρόπο, προκειμένου νὰ συμπληρώ-

σουμε ἢ καὶ διορθώσουμε σημεῖα ὅσων γράφουμε. Σὲ κακόβουλες ὅμως κρούσεις, μιᾶς καὶ ζοῦμε στὴν ἀνεξέλεγχτη διαδικτυακὴ ἐποχή, ὁποθενδήποτε προερχόμενες, δὲν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι οὔτε διατεθειμένοι νὰ δώσουμε τὴν ὁποιαδήποτε προσοχή, ὅταν μάλιστα κρίνουμε ὅτι ὅσα προσάπτονται ἐναντίον τοῦ βιογραφουμένου μας ἢ τοῦ τρόπου παρουσιάσεώς μας ἀντιμετωπίζονται μὲ σαφήνεια στὸ ἔργο μας.

Μία ἔκκληση ποὺ ἀπευθύνουμε στὸν σεβαστὸ ἀναγνώστη εἶναι νὰ μὴν σπεύδει παρορμητικὰ νὰ ἐξάγει τὰ ὅποια συμπεράσματά του ἀπὸ μεμονωμένα περιστατικὰ ἢ κείμενα, ἂν δὲν ὁλοκληρώσει μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐγκαρτέρηση τὴν πλήρη ἀνάγνωση τοῦ ἔργου. Νὰ ὑπενθυμίσουμε δὲ ὅτι ἀναμένεται καὶ ὁ δεύτερος τόμος του.

Τὸ βιβλίο ἄρχισε νὰ γράφεται τὴν Ἄνοιξη τοῦ 2016. Λόγῳ πολλῶν καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων, ἔγραφα μὲ μεγάλα χρονικὰ κενά. Ἐνδιάμεσα ὅμως ἐπεξεργαζόμουν τὸ ὑλικό. Ἄρα τὸ ἔργο δὲν γράφθηκε βιαστικὰ καὶ πρόχειρα, ἀλλὰ δουλεύθηκε ἐπισταμένα καὶ ἔμπονα, μὲ ἰσχυρὴ πιστεύουμε τεκμηρίωση. Καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀνάλογη ἀντιμετώπιση ἀπὸ τὸν κάθε ἀναγνώστη.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνει καὶ ἡ ἑξῆς διευκρίνιση: Ἐνῶ ἡ ἱστορία εἶναι πάρα πολὺ σημαντικὸ νὰ γίνεται γνωστὴ στὴν ὅσο τὸ δυνατὸν πληρότητα καὶ ἀλήθεια της, διότι διαφορετικὰ διατελοῦμε σὲ ἄγνοια ἢ πλάνη ὡς πρὸς τὰ ἴδια τὰ πραγματικά μας θεμέλια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν δύο «πειρασμοί», οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ προσεχθοῦν καὶ ἀποφευχθοῦν.

Ὁ ἕνας εἶναι νὰ ἐκλαμβάνουμε ὅσα ἱστορικὰ στοιχεῖα διαβάζουμε κατὰ γράμμα, μὲ τρόπο ἀνεπεξέργαστο, καὶ νὰ ἐπιθυμοῦμε νὰ τὰ ἐφαρμόσουμε ἐπακριβῶς στὶς σύγχρονες καταστάσεις ποὺ ζοῦμε καὶ

ἀντιμετωπίζουμε. Ὅμως αὐτὸ εἶναι ἀνώριμο καὶ ἐν πολλοῖς ἀνέφικτο. Ἐμπνεόμαστε καὶ λαμβάνουμε ὀρθὸ προσανατολισμὸ ἀπὸ ὅσα στὴν πραγματικότητα συνέβησαν στὸν χῶρο μας, ἀλλὰ τὰ ἀφομοιώνουμε δημιουργικὰ στὸ παρόν, διδασκόμενοι καὶ ὀρθὰ προσανατολιζόμενοι γιὰ τὸ μέλλον.

Ὁ ἄλλος «πειρασμὸς» εἶναι νὰ σπεύδουμε μὲ θρασύτητα καὶ ἰταμότητα νὰ κρίνουμε ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἤ ἀκόμη καὶ νὰ «διορθώνουμε» αὐτὰ ποὺ φαίνονται τώρα σὲ ἐμᾶς ὅτι δὲν ἔγιναν καλῶς καὶ πλήρως, βάσει τῶν ἐξελίξεων ποὺ συνέβησαν καὶ ἐμεῖς γνωρίζουμε καὶ τῶν ἐκ τῶν ὑστέρων γνώσεων ποὺ ἐμεῖς στὸ μεταξὺ ἔχουμε ἀποκτήσει. Φυσικὰ καὶ δυνάμεθα νὰ ἐκφέρουμε κρίση, ἀλλὰ γιὰ νὰ εἴμαστε δίκαιοι, ἀκριβεῖς καὶ ἀντικειμενικοὶ θὰ πρέπει νὰ κατανοήσουμε καὶ ἑρμηνεύσουμε τὰ δεδομένα τῶν προσώπων **ἐντὸς τῆς ἐποχῆς τους.** Διαφορετικὰ θὰ εἴμαστε καὶ πάλι ἀνώριμοι καὶ ἐπιπόλαιοι, ὅπως καὶ ἄδικοι. Καὶ εἶναι καλὸ νὰ ἐνθυμούμεθα, ὅτι μὲ ὅποιο μέτρο μετροῦμε, μὲ αὐτὸ καὶ θὰ ἀντιμετρηθοῦμε.

***

Παραδίδοντας στὴν δημοσιότητα τὸ ταπεινὸ πόνημά μας, εὐχαριστοῦμε ἀπὸ καρδίας τὸν Θεὸ τῶν ὅλων γιὰ τὴν δωρεά Του αὐτή, ἄν καὶ δὲν παύουμε νὰ ἔχουμε ἐπίγνωση τῶν κάθε εἴδους ἀτελειῶν τοῦ ἔργου μας, λόγῳ τῆς δικῆς μας ἀτέλειας, γι᾽ αὐτὸ καὶ ζητοῦμε τὴν ἐπιείκεια τῶν ἀναγνωστῶν.

Πιστεύουμε ὅτι καλύπτουμε ἕνα σημαντικὸ κενό, ὅτι συμβάλλουμε στὴν καλύτερη κατανόηση τῆς περίπλοκης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τοῦ τόσο ταραγμένου 20οῦ αἰῶνος, ὅτι συνεισφέρουμε σὲ κάποιο βαθμὸ στὴν καλύτερη κατανόηση προσώπων καὶ

πραγμάτων, ὅτι μέσα ἀπὸ τὸ πρόσωπο καὶ τὴν δράση τοῦ βιογραφουμένου μας Χρυσοστόμου Νασλίμη ἀναδεικνύουμε κάτι βοηθητικό, θετικὸ καὶ ζωτικό. Ἡ διάθεσή μας εἶναι δημιουργική, ὁ σκοπός μας ἐκκλησιαστικός, ἡ ἔρευνα καὶ συγγραφή μας ὑπεύθυνη, μὲ ἀγάπη γιὰ τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν κατὰ Θεὸν Ἑνότητα.

Εἶχα τὴν ἀνάγκη νὰ κάνω μέσῳ αὐτοῦ τοῦ ἔργου μία *κατάθεση ψυχῆς* στὴν ἱστορία. Ἐλπίζω ὅτι αὐτὸ θὰ συμβάλει σὲ γόνιμα συμπεράσματα καὶ προβληματισμούς, ὅπως καὶ σὲ καλύτερες προοπτικές. Ὅσο πληρέστερη γνώση τοῦ προσφάτου παρελθόντος μας ἔχουμε, τόσο πιὸ ὑπεύθυνοι καὶ προσγειωμένοι εἴμαστε.

Ἔχω τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου Νασλίμη ἀναπαύεται καὶ χαίρει ἀπὸ τὴν προσπάθεια αὐτή, καὶ ἐπευλογεῖ στὴν συνέχιση τῆς βαριᾶς κληρονομιᾶς καὶ παρακαταθήκης του. Καὶ εἴθε νὰ μὴν φανοῦμε ἀγνώμονες, ἐπιλήσμονες ἢ καὶ ἀνάξιοι αὐτῆς, ἀλλὰ νὰ τὴν ἐκτιμήσουμε δεόντως, νὰ τὴν βιώσουμε καὶ νὰ τὴν διαφυλάξουμε πάσῃ θυσίᾳ.

Κλείνω εὐχετικὰ μὲ ψαλμικοὺς στίχους: «*Ὁ Θεὸς ὁ Θεός μου, πρόσχες μοι... ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤλπισαν, καὶ ἐρρύσω αὐτούς· πρὸς σὲ ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν, ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν καὶ οὐ κατῃσχύνθησαν*» (Ψαλμ. κα΄ 1, 5-6).

Ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, ὁ Ὁποῖος ἐποίησε θαυμάσια σὲ αὐτούς, μὲ αὐτούς, εἴθε νὰ ἐπιβλέψει καὶ ἐφ᾽ ἡμᾶς, νὰ μᾶς σώσει καὶ νὰ μὴ καταισχυνθοῦμε!

† ὁ Γαρδικίου Κλήμης
1/14.6.2019

Εὐχαριστίες

Εὐγνωμονῶ ἐκ βάθους καρδίας ὅλους ὅσοι συνέβαλαν μὲ τὸν τρόπο τους στὴν συλλογὴ τοῦ ὑλικοῦ γιὰ τὸ παρὸν ἔργο καὶ βοήθησαν στὴν συγγραφή, ἔκδοση καὶ κυκλοφόρησή του.

Πρωτίστως, τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας μας Ἀθηνῶν κ. Καλλίνικο καὶ τοὺς Σεβασμιωτάτους ἐκείνους Συνιεράρχες μας, οἱ ὁποῖοι ἔδειξαν τὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὴν ἔκδοση καὶ γνωστοποίηση τοῦ ἔργου εὐρύτερα, ὅπως καὶ τὴν σεβαστὴ Διοίκηση τοῦ «Γενικοῦ Ταμείου» τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς ἐκδοτικῆς εὐθύνης.

Τὸν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μας Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Φώτιο, γιὰ τὴν διάθεση σὲ ψηφιακὴ μορφὴ τοῦ Ἀρχείου τοῦ ἐπισήμου Περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», γιὰ τὴν διευκόλυνση προσβάσεως στὰ Ἀρχεῖα τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μας (Κάνιγγος 32, Ἀθήνα), ὅπως καὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς ὁποίας προΐσταται, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τὸν ὑπομονετικὸ ἔλεγχο τοῦ ὑλικοῦ τοῦ παρόντος ἔργου κατὰ Κεφάλαιο καὶ τὶς πολύτιμες ὑποδείξεις του.

Τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανὸ γιὰ τὴν ἐνισχυτικὴ ἐνθάρρυνσή του, ὅπως καὶ γιὰ τὴν κάλυψη ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως αὐτοῦ σημαντικοῦ μέρους τῶν ἐξόδων ἐκτυπώσεως τοῦ ἔργου.

Τὸν Ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης Φυλῆς Ἀττικῆς Ἀρχιμ. π. Θεοδό-

σιο γιὰ τὴν βοήθεια καὶ διευκόλυνση ἀπὸ μέρους του ὡς πρὸς τὴν συγγραφὴ τοῦ ἔργου, τοὺς Ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς γιὰ τὴν βοήθειά τους, καὶ τοὺς Ἀδελφοὺς τῶν Μετοχίων Ἁγίου Χριστοφόρου καὶ Ἁγίας Παρασκευῆς στὴν Αἰτωλία, γιὰ τὴν εὐγενῆ φιλοξενία κατὰ τὰ διαστήματα ποὺ χρειάσθηκε νὰ μείνω ἐκεῖ, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ, γιὰ συγγραφικοὺς λόγους.

Τὸν Αἰδ. Πρωτοπρεσβύτερο π. Γεώργιο Κεπάπογλου, πνευματικὸ τέκνο καὶ συνεργάτη τοῦ βιογραφουμένου μας, γιὰ τὴν διάθεση Ἀρχειακοῦ καὶ φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ, γιὰ τὴν παραχώρηση τῆς ἐκδοτικῆς σειρᾶς τῶν ἑρμηνευτικῶν ἔργων καὶ τῶν Κυριακοδρομίων τοῦ Θεοδώρου Ζωγράφου, καθὼς καὶ γιὰ τὶς πολλὲς καὶ σημαντικὲς διηγήσεις περιστατικῶν καὶ μαρτυριῶν σχετικὰ μὲ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, καὶ γενικὰ γιὰ τὴν ἐνθάρρυνσή του στὴν ὅλη προσπάθεια.

Τὴν σεβαστὴ Ἡγουμένη Μαγδαληνὴ Μοναχὴ καὶ τὴν Ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως Παγγαίου, γιὰ τὴν γνωστοποίηση Ἀρχειακοῦ καὶ ἐντύπου ὑλικοῦ γιὰ τὸν βιογραφούμενό μας, ὅπως καὶ φωτογραφιῶν, ἀλλὰ καὶ εὐλογιῶν ἐκ μέρους του.

Τοὺς σεβαστοὺς ἐκείνους Ἁγιορεῖτες Πατέρες, γιὰ τὴν γνωστοποίηση ὑλικοῦ καὶ πληροφοριῶν σχετικὰ μὲ τὸν βιογραφούμενό μας καὶ μὲ τὸν Ἱερὸ Ἀγῶνα μας.

Τὸν Καθηγητὴ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἰωάννη Πολέμη γιὰ τὸν Πρόλογο στὸ παρὸν ἔργο.

Τὸν ἐν Χριστῷ Ἀδελφὸ Ἐπαμεινῶνδα Ἀθ. Πριμάλη, γιὰ τὴν παραχώρηση Ἀρχειακοῦ ὑλικοῦ, ὅπως καὶ τῶν ἑρνημευτικῶν ἔργων τοῦ Θεοδώρου Ζωγράφου, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς σημαντικὲς γραπτὲς καὶ προφορικὲς ἐνημερώσεις καὶ ὑποδείξεις του.

Τὸν ἐν Χριστῷ Ἀδελφὸ καὶ Συνεργὸ Νικόλαο Μάννη, ἐκπαιδευτικό, γιὰ τὴν γνωστοποίηση πλουσίου Ἀρχειακοῦ ὑλικοῦ ἀπὸ διάφορες πηγές, ὅπως καὶ φωτογραφιῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τὸν ὑπομονετικὸ ἔλεγχο τοῦ ὑλικοῦ τοῦ παρόντος ἔργου κατὰ Κεφάλαιο καὶ τὶς διορθώσεις του κάποιων ἀβλεπτημάτων.

Τὸν κατὰ σάρκα ἀδελφό μου Χρῆστο Παπαδόπουλο ἐκ Δράμας, Φιλόλογο καὶ Ἱεροψάλτη, γιὰ τὶς πολύτιμες ὑποδείξεις του κατὰ τὸν φιλολογικὸ ἔλεγχο τοῦ ὑλικοῦ τοῦ παρόντος ἔργου.

Ἀκόμη, τοὺς Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς ἐκείνους Ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι βοήθησαν ποικιλότροπα στὴν ἑτοιμασία τοῦ ἔργου αὐτοῦ μὲ παραχώρηση ὑλικοῦ, φωτογραφιῶν, ἐνημερώσεων κλπ.

Στὸν δεύτερο τόμο τοῦ παρόντος ἔργου, θὰ ἀναφέρουμε καὶ ἄλλους Ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι μᾶς παραχώρησαν ἀρχειακὸ ὑλικὸ καὶ μᾶς βοήθησαν μὲ διαφόρους τρόπους, ἐφ᾽ ὅσον ἡ συμβολή τους ἀφορᾶ στὸ ὑλικὸ τοῦ δευτέρου τόμου.

Ἀφιέρωση

Στὴν μνήμη τῶν ἡρωϊκῶν Ἀγωνιστῶν τῆς Πατρώας εὐσεβείας, Ἀρχιερέων, Κληρικῶν, Μοναχῶν, Μοναζουσῶν, καὶ λαϊκῶν κάθε τάξεως καὶ ἡλικίας, τὸ παρὸν πόνημα εὐλαβῶς ἀφιεροῦται!

Ὁ πονήσας
† Ἐ.Γ.Κ.

Α. Τὰ πρῶτα χρόνια

ΤΟ ΕΤΟΣ 1910 γεννήθηκε στὴν πόλη τοῦ Βόλου, στὴν πρωτεύουσα Θεσσαλικῆς Μαγνησίας, ἀπὸ πτωχοὺς καὶ ἄσημους γονεῖς, ὁ Χρῆστος (ἢ Χρῖστος) Νασλίμης, ὁ μελλοντικὸς Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος τῆς Ἐκκλησίας μας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν («Παλαιοημερολογιτῶν») Ἑλλάδος [1]. Ὁ μικρὸς Χρῆστος, τοῦ ὁποίου γνωρίζουμε ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του ἦταν Ἐμμανουὴλ καὶ τῆς μητρός του Εὐαγγελίας, ἐπρόκειτο νὰ ἔχει μία ξεχωριστὴ πορεία στὴν ζωή του, νὰ ἐκπληρώσει μία θεία ἀποστολή, νὰ δοκιμασθεῖ *«ὡς χρυσὸς ἐν χωνευτηρίῳ»*, νὰ διαπρέψει στὴν ἀγωνιζομένη Ὀρθοδοξία στὰ ἀθλήματα τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ὑπομονῆς, καὶ νὰ ἀποδώσει σχετικὰ νέος τὴν ἐξαγνισμένη ψυχή του στὰ χέρια τοῦ Παναγάθου Θεοῦ σὲ ἡλικία μόλις 63 ἐτῶν, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1973.

Α.1. Ὁ Βόλος ἱστορικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ

Ὁ Βόλος, μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ σημαντικὰ λιμάνια της, εἶναι κτισμένος στὸν μυχὸ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, κοντὰ στὴν ἀρχαία Ἰωλκό, στοὺς πρόποδες τοῦ Πηλίου. Οἱ ἀρχαῖες Παγασές, τὸ ἐπίνειο τῶν Φερρῶν ἀπὸ τὸν 6ο π.Χ. αἰῶνα, ἔδωσαν τὴν ὀνομασία τους στὸν θαλάσσιο κόλπο. Ἡ ὀνομασία Βόλος ἀπαντᾶται τὸν 14ο μ.Χ.

---

1. Σὲ κάποιες πηγές, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ ἀρχικοῦ τάφου του στὴν Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου, ἀναγράφεται ὡς ἔτος γεννήσεώς του τὸ 1909, ἀλλὰ τὸ ὀρθὸν εἶναι τὸ 1910.

αἰῶνα. Νωρίτερα, ἡ πιὸ γνωστὴ πόλη τῆς περιοχῆς ἦταν ἡ Δημητριάδα, ἡ ὁποία εἶχε ἱδρυθεῖ ἀπὸ τὸν Βασιλέα τῆς Μακεδονίας Δημήτριο Πολιορκητὴ (3ος π.Χ. αἰ.), στὶς ἀρχαῖες Παγασές, καὶ ἀποτέλεσε σημαντικὸ ἐμπορικὸ κέντρο [2].

Τὸν 4ο μ.Χ. αἰῶνα, ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε ἤδη ἐπικρατήσει στὴν Θεσσαλικὴ Μαγνησία καὶ Ἐπίσκοπος Δημητριάδος ἀπαντᾶται στὰ Πρακτικὰ τόσο τῆς Γ΄ ὅσο καὶ τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου [3].

Τὸν 6ο μ.Χ. αἰῶνα, λόγῳ σλαβικῶν ἐπιδρομῶν, οἱ κάτοικοι τῆς Δημητριάδος κατέφυγαν στὸν λόφο τῶν Ἁγίων Θεοδώρων στὰ Παλαιά, ὅπου ὑπῆρχε ὀχύρωση.

Μετὰ τὶς δοκιμασίες τῆς Φραγκοκρατίας καὶ τῶν Ἱσπανῶν Καταλανῶν, τὸ Κάστρο τῶν Παλαιῶν κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1423, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ Χριστιανικὸς πληθυσμὸς νὰ καταφύγει στὸ Πήλιο, καὶ ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα ἡ ἕδρα τῆς Ἐπισκοπῆς Δημητριάδος νὰ μεταφερθεῖ στὸν Ἄνω Βόλο (Ἐπισκοπή).

Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς περιοχῆς στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 κατεστάλη ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ ἑπόμενο ἔτος 1822.

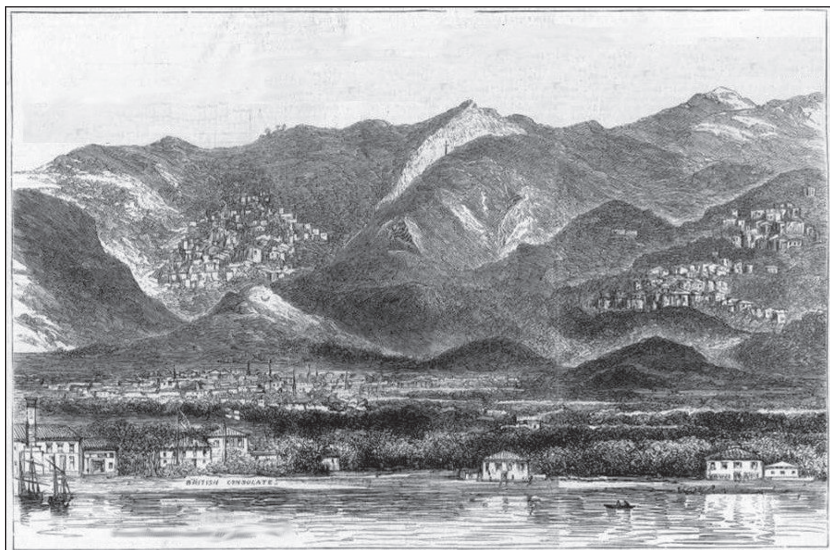
Ἡ σημερινὴ πόλη τοῦ Βόλου ἄρχισε νὰ κτίζεται ἔξω ἀπὸ τὸ Κάστρο μετὰ τὸ 1830, καὶ λόγῳ τοῦ λιμανιοῦ ἐξελίχθηκε σὲ οἰκονομικὸ κέντρο τῆς Θεσσαλίας.

Μετὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1877 καὶ τὴν διάσκεψη τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1881, ἡ Θεσσαλία παραχωρήθηκε στὸ Ἑλληνικὸ Κράτος καὶ ὁ Ἑλλη-

---

2. Βλ. Βικιπαίδεια: «*Βόλος*».

3. Βλ. «*Δημητριάδος καὶ Ἁλμυροῦ Μητρόπολη*», λῆμμα στὴν «Μεγάλη Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τ. 6, (στρατηγικὲς ἐκδόσεις, Ἀθήνα 2012), σελ. 70.

Ὁ Βόλος καὶ τὸ Πήλιο τὸν 19ο αἰ. (σχέδιο).

νικὸς Στρατὸς εἰσῆλθε ἀπελευθερωτικὰ στὸν Βόλο στὶς 2 Νοεμβρίου 1881.

Τὸ 1883, μὲ Βασιλικὸ Διάταγμα, ἱδρύθηκε ὁ Δῆμος Παγασῶν, ὁ προκάτοχος τοῦ σημερινοῦ Δήμου Βόλου. Ἔκτοτε, ἡ ἀνάπτυξη τῆς πόλεως ἦταν ραγδαία μὲ οἰκονομικὴ ἐξέλιξη στὸ ἐμπόριο καὶ τὴν βιομηχανία.

Ἐκκλησιαστικῶς, Ἀρχιερεὺς Δημητριάδος κατὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πόλεως τὸ 1881 ἦταν ὁ Γρηγόριος, ὁ ὁποῖος ἀπεβίωσε τὸ 1907 καὶ τὸν διαδέχθηκε στὸν θρόνο ὁ Γερμανὸς Μαυρομμάτης, ὁ γνωστὸς Ὁμολογητὴς Ἱεράρχης, ὁ ὁποῖος τὸ ἔτος 1935 μαζὶ μὲ τοὺς πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο καὶ Ζακύνθου Χρυσόστομο ἀνέλαβαν τὴν διαποίμανση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. Περὶ τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ ὅμως θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενέστερα κατωτέρω.

Α.2. Ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ Χρήστου Νασλίμη

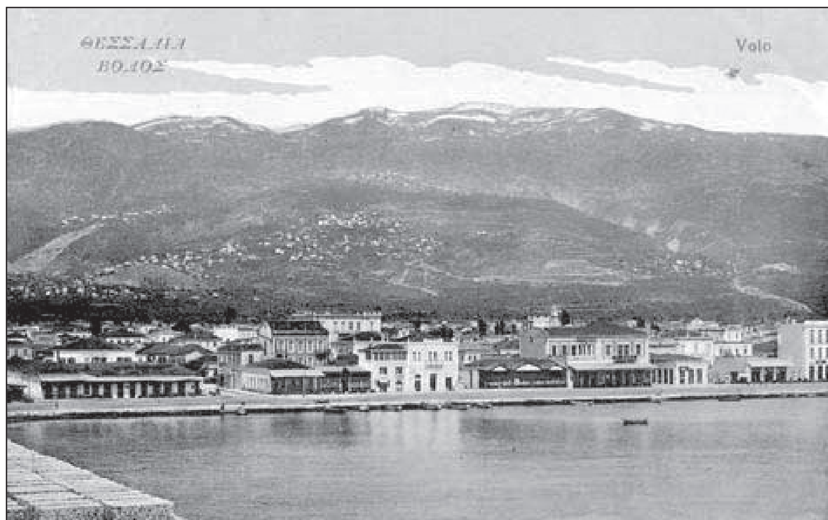
Σὲ αὐτὴ τὴν οὕτω διαμορφωθεῖσα ἱστορικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς περιοχὴ καὶ πόλη εἶδε λοιπὸν τὸ φῶς τῆς ζωῆς ὁ Χρῆστος Νασλίμης, ποὺ ἔμελλε μὲ τὴν σειρά του νὰ διακονήσει ἐκεῖ καὶ νὰ ἀφήσει ἐποχὴ καὶ ὄνομα ὄχι μόνον ὡς ἄνθρωπος ἐπιφανὴς κατὰ κόσμον, ἀλλὰ καὶ ὡς πιστὸς καὶ φρόνιμος Οἰκονόμος τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δοκιμασία τῆς ζωῆς του ἄρχισε πολὺ νωρίς. Ὅταν τὰ μικρὰ παιδιὰ ἔχουν τὴν ἀνάγκη τῆς στοργῆς καὶ φροντίδος τῶν ἀγαπητῶν τους γονέων, ὁ μικρὸς Χρῆστος ἔμεινε ὀρφανὸς καὶ ἀπὸ πατέρα καὶ ἀπὸ μητέρα! Ἦταν τότε μόλις τριῶν ἢ πέντε ἐτῶν [4], ὅταν ἐπλήγη ἀπὸ τὸν μεγάλο καὶ βαρὺ σταυρὸ τῆς ὀρφάνιας, χωρὶς νὰ εἶναι γνωστὴ ἡ αἰτία τοῦ τόσο προώρου θανάτου καὶ τῶν δύο γονέων του.

Μία θεία του, ὀνόματι Γλυκερία, ἡ ὁποία ἦταν ἰδιαίτερα εὐλαβὴς καὶ ἔτρεφε μεγάλη ἀγάπη γιὰ τὸν Μοναχισμό, ὑποκαιόμενη ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῆς κατὰ

4. Στὴν *Σύντομη Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη* (κείμενο δακτυλογραφημένο, ἄ.χ.) τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως Παγγαίου, ἀναγράφεται ὅτι ἔμεινε ὀρφανὸς «*εἰς ἡλικίαν τριῶν περίπου χρόνων*» (σελ. 1). Στὴν δὲ *Σύντομο Βιογραφία τοῦ Ἀειμνήστου Ἁγίου Μαγνησίας Κυροῦ Χρυσοστόμου*, τῆς αὐτῆς Ἀδελφότητος, ἡ ὁποία προτάσσεται στὸ ἔργο: Ἐπισκόπου Χρυσοστόμου, *365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα*, Θεσσαλονίκη 1978 (ἔκδ. Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ», Ἐλευθερούπολις), γράφεται ὅτι «*εἰς ἡλικίαν πέντε ἐτῶν ἔμεινεν ὀρφανὸς*» (σελ. 7).

• Σημειωτέον, ὅτι οἱ δύο αὐτὲς σύντομες Βιογραφίες, ἀποτέλεσαν κύρια βοηθήματα κατὰ τὴν ἔναρξη τῆς συντάξεως τῆς παρούσης ἐργασίας μας, καὶ ἀπὸ αὐτὲς ἀντλοῦμε στοιχεῖα ἰδίως γιὰ τὶς δύο πρῶτες δεκαετίες τῆς ζωῆς τοῦ μακαριστοῦ Χρήστου-Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Φωτογραφία τοῦ Βόλου στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰ.

Θεὸν ἀφιερώσεως, ἀνέλαβε ἐξ ἀνάγκης τὴν κηδεμονία καὶ μικροῦ καὶ ἀπροστάτευτου κατὰ κόσμον Χρήστου. Αὐτὴ πλέον τὸν ἀνέθρεψε καὶ μεγάλωσε μὲ πραγματικὴ μητρικὴ στοργὴ καὶ ἀγάπη καὶ πλησίον αὐτῆς τῆς φιλοψύχου τροφοῦ ὁ μικρὸς Χρῆστος βρῆκε τὴν θαλπωρὴ τῆς γονεϊκῆς ἀγκάλης καὶ ἀντιλήψεως.

Ἡ Γλυκερία διέμενε στὸν συνοικισμὸ τῶν Παλαιῶν, καὶ ζοῦσε στὴν οἰκία της σὰν κοσμοκαλόγρια, μὲ προσοχή, προσευχὴ καὶ ἐργασία. Γιὰ τὴν ἐξοικονόμηση τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ἐργαζόταν στὴν οἰκία της τὴν ὑφαντουργικὴ τέχνη, καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐξασφάλιζε τὴν πτωχική τους διατροφὴ καὶ τὴν κάλυψη τῶν βασικῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν τους.

Ἀλλά, ἡ φροντίδα της στρεφόταν κυρίως στὴν ψυχικὴ καλλιέργεια τοῦ θετοῦ υἱοῦ της Χρήστου, ὁ ὁποῖος τὴν ἔνιωθε καὶ τὴν ἀποκαλοῦσε μὲ τὴν γλυκύτατη προσηγορία τῆς «μάννας». Ἦταν περισσότερη μία πνευματική του μητέρα, ἡ ὁποία τοῦ μετάγγιζε

τὴν πίστη καὶ τὴν εὐλάβεια, καὶ σμίλευε ἐνδόμυχα τὸν ψυχικό του κόσμο μὲ τοὺς χαρακτῆρες καὶ τὰ ἰδιώματα τοῦ κατὰ Χριστὸν ζῆν. Ὕφαινε τὸν ἔσω ἄνθρωπο τοῦ μικροῦ Χρήστου μὲ τὰ νήματα, δηλαδὴ τὰ θεῖα νοήματα, καὶ τὶς κλωστές, δηλαδὴ τοὺς θείους λογισμούς, τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν πίστεως καὶ ἀρετῆς.

Ἦταν γυναίκα ἁπλή, ἀλλὰ τὸ παράδειγμα καὶ οἱ ζωντανὲς διηγήσεις καὶ νουθεσίες της, εἰσέδυαν ὡς σπορὰ ἀγαθὴ στὴν ἄπλαστη παιδικὴ καρδιὰ τοῦ μικροῦ Χρήστου, ὁ ὁποῖος ἀποδείχθηκε πράγματι ἐπιδεκτικὸς θεοσεβείας καὶ θεογνωσίας. Τὸ παιδὶ ἀποτελοῦσε ὄντως γῆ ἀγαθὴ εὐαγγελικῆς χάριτος καὶ ἀπὸ τότε ἦταν ποὺ ἐγκολπώθηκε τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, τὴν προσευχή, τὴν φιλαδελφία καὶ γενικὰ τὴν ἀρετή. Καὶ μὲ τὸν καιρὸ ἔδιδε *«τὸν καρπὸν αὐτοῦ»* (Ψαλμ. *α´* 3), ἔθαλλε καὶ ὅλα ὅσα ποιοῦσε εὐωδοῦντο θαυμασίως. Διότι, ἦταν παιδὶ ποὺ τὸ διέκρινε συμπάθεια καὶ καλωσύνη, εἰρήνη καὶ ἀγάπη. Αἰσθανόταν μάλιστα ἰδιαίτερη ἕλξη γιὰ τὸν Οἶκο τοῦ Θεοῦ, καὶ προσέτρεχε μὲ παιδικὴ ἁπλότητα στὸν Ναὸ τοῦ συνοικισμοῦ, στοὺς Ἁγίους Θεοδώρους. Ἐκεῖ, ἡ ψυχούλα του ἀναπαυόταν πραγματικά, καὶ οἱ Ἅγιοι τοῦ ἔδιναν ἐνίσχυση, σὰν Προστάτες καὶ Κηδεμόνες, καὶ τὸν προσκαλοῦσαν σὲ μία ζωὴ ἀγώνων καὶ στὸν ἔνδοξο θρίαμβο τῆς νίκης. Μάλιστα, ὁ Ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ π. Ἀριστείδης Κανάκης ἔδειχνε θαυμασμὸ γιὰ τὸ μικρὸ αὐτὸ παιδί, ποὺ ξεχώριζε γιὰ τὴν εὐλάβεια καὶ σοβαρότητά του.

***

Τὸν μικρὸ Χρῆστο τὸν ἀγαποῦσαν ὅλοι ὅσοι τὸν γνώριζαν καὶ μάλιστα τὰ ἄλλα παιδιά, τὰ ὁποῖα τὸν προσκαλοῦσαν καὶ ἐπιθυμοῦσαν τὴν συντροφιά του.

Ὁ Ναὸς τῶν Ἁγ. Θεοδώρων Παλαιῶν Βόλου ὅπως εἶναι σήμερα.

Ἀλλά, τὸ θαυμαστὸ ἦταν ὅτι κάποτε ἀντὶ νὰ δοθοῦν στὸ παιχνίδι, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν συναρπάζονταν ἀπὸ κάποια διήγηση, ποὺ ἄρχιζε νὰ τοὺς ἐξιστορεῖ μὲ ἰδιαίτερη πειστικότητα καὶ χάρη ὁ μικρὸς Χρῆστος. Καὶ οἱ διηγήσεις του περιστρέφονταν πάντοτε ὄχι σὲ ἄλλα πράγματα, παρὰ μόνον στὰ θεῖα. Ἀπὸ μικρὸς λοιπὸν ἔδειχνε, δίχως ὁ ἴδιος νὰ τὸ καταλαβαίνει, τὸ ἰδιαίτερο χάρισμα τοῦ λόγου, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς τὸν προίκισε, καὶ ἀπὸ τὸ στόμα του ἔρρεαν θεῖα ρήματα, ὡς περισσεύματα τῆς φωτισμένης διάνοιάς του καὶ τῆς καθαρῆς καρδιᾶς του.

Ὅμως, ἡ θετὴ «μάννα» του Γλυκερία, ἀκόμη καὶ τότε ποὺ ὁ μικρὸς «γυιός» της ἐπεδείκνυε τὶς πρῶτες του ἐκεῖνες ἱεροκηρυκτικὲς ἐπιδόσεις καὶ ἐπιτυχίες, ἔβγαινε συνήθως ἀπὸ τὸ σπίτι ἀναζητῶντας τον, γιὰ νὰ τὸν καλέσει νὰ ἐπιστρέψει σύντομα. Καὶ τοῦτο, ἀπὸ φόβο μήπως βραδύνοντας στὴν παρέα μὲ τὰ ἄλλα παιδιά,

ἐκτραποῦν σὲ μὴ ἁρμόζοντα λόγια καὶ ἔργα καὶ ἔτσι στὴν εὔπλαστη ψυχὴ τοῦ μικροῦ Χρήστου, ὅπου ἀποταμιεύονταν ἤδη τὰ θεῖα σπέρματα, ἐμφιλοχωρήσουν τὰ ζιζάνια τῶν παθῶν καὶ τῶν κακῶν συνηθειῶν, τὰ ὁποῖα ὅταν ριζώσουν γίνονται δυσκαταγώνιστα καὶ βλάπτουν τὸν ἄνθρωπο. Στὶς περιπτώσεις ἐκεῖνες, ἡ θετὴ μητέρα Γλυκερία τοῦ θύμιζε ὅτι εἶναι πτωχοί, ὅτι ἔχουν ἀνάγκη ἐργασίας καὶ ὅτι ἔπρεπε καὶ αὐτὸς νὰ τὴν βοηθεῖ στὴν ὑφαντική. Μάλιστα, κάποτε γιὰ νὰ τὸν φοβίσει, προσποιοῦνταν ὅτι τὸν κτυπᾶ στὰ χέρια μὲ τὰ ξυλαράκια τοῦ ἀργαλειοῦ.

Κάποτε, σὲ μία τέτοια περίπτωση, ὁ μικρὸς Χρῆστος τῆς εἶπε σοβαρά, μὲ προφητικὴ διαίσθηση:

«Μάννα, αὐτὰ τὰ χέρια ποὺ τὰ κτυπᾶς, μιὰ μέρα θὰ τὰ φιλοῦν μὲ σεβασμό!».

***

Ὅταν ὁ μικρὸς Χρῆστος, ὁ ὁποῖος διακρινόταν γιὰ τὴν φιλομάθειά του στὸ σχολεῖο, τὴν προκοπὴ καὶ μάλιστα τὴν χριστοήθειά του, μεγάλωσε κάπως, ἡ θετή του μητέρα ἄρχισε νὰ σκέπτεται σοβαρὰ τὸ ἐνδεχόμενο νὰ ἀναζητήσει κάποιο ἄλλο κατάλληλο πρόσωπο, γιὰ νὰ τὸν ἐμπιστευθεῖ, καὶ αὐτὴ νὰ ἐκπληρώσει τὸν ἐσώτερο πόθο τῆς μοναχικῆς ἀφιερώσεώς της.

Ὅταν ἦταν πλέον σχεδὸν ἕτοιμη νὰ πραγματοποιήσει τὸν λογισμό της, εἶδε στὸν ὕπνο της ἕνα ἐντυπωσιακὸ ὄνειρο, τὸ ὁποῖο τὴν συγκλόνισε. Εἶδε ἕναν Ναό, τὸ κωδωνοστάσιο (καμπαναριὸ) τοῦ ὁποίου στηριζόταν στὴν κεφαλὴ τοῦ μικροῦ Χρήστου! Ἐκείνη τρόμαξε στὸν θέαμα τοῦτο καὶ συνάμα ἄκουσε μιὰ φωνὴ νὰ τῆς λέγει:

– Μὴ φοβεῖσαι! Ἔχει τὴν ἀντοχὴ καὶ ἱκανότητα

νὰ βαστάσει τὸ κωδωνοστάσιο!...

Τὸ πρωὶ ἔσπευσε ἀντὶ ἄλλης ἐνεργείας στὸν εὐλαβῆ Πνευματικό της πατέρα καὶ τοῦ διηγήθηκε αὐτὸ ποὺ εἶδε, ἐξηγώντας καὶ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὴν ἀπόφαση ποὺ εἶχε λάβει.

Τότε ὁ Πνευματικὸς τῆς εἶπε ἀποφασιστικά:

– Μὴν ἀφήσεις τὸ παιδί! Γιὰ σένα, Μοναστήρι εἶναι αὐτὸ τὸ παιδί! Διότι, ὅταν μεγαλώσει εἶναι φανερὸ ὅτι θὰ γίνει ἄνθρωπος πολὺ θεοφώτιστος, καὶ θὰ ὠφελήσει πολλοὺς μὲ τὸ κήρυγμά του!...[5]

Ἔτσι, διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ὁ Κύριος ἀποκάλυψε στὴν θετὴ μητέρα τοῦ Χρήστου τὴν ἰδιαίτερη ἀποστολή της, τὴν ὁποίαν ἀνέμενε ἀπὸ αὐτὴν ἀντὶ κάθε ἄλλης θυσίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον καὶ τὴν ἀποστολὴ τοῦ ξεχωριστοῦ αὐτοῦ παιδιοῦ γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν.

Καὶ πράγματι, ἡ φιλόθεη καὶ φιλομόναχη ψυχή της ἔχαιρε ἀπὸ θεία ἱκανοποίηση, καθὼς παρακολουθοῦσε τὴν ἐλπιδοφόρα πρόοδο καὶ ἐξέλιξη τοῦ μικροῦ Χρήστου. Ὅσο τὸ παιδὶ μεγάλωνε, τόσο φανέρωνε τὸν πλοῦτο τοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου του, τὸν ἀκέραιο χαρακτῆρα του, τὴν σύνεση καὶ εὐλογία του, ποὺ τὸν ὁδηγοῦσαν στὴν ἐκπλήρωση τοῦ θείου θελήματος, ἀπομακρύνοντάς τον ἀπὸ τὶς παγῖδες τοῦ ἐχθροῦ:

«Ὁδοὶ ζωῆς διανοήματα συνετοῦ, ἵνα ἐκκλίνας ἐκ τοῦ ἅδου σωθῇ» (Παροιμ. ιε´ 24). Πράγματι, οἱ σκέψεις τοῦ συνετοῦ εἶναι δρόμοι ποὺ ὁδηγοῦν στὴν θεία ζωή, ὥστε νὰ ἀποφύγει τὸν ἅδη καὶ νὰ σωθεῖ.

---

5. Βλ. *Σύντομη Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 2.

Α.3. Δύσκολη καὶ εὐλογημένη νεότητα

Καὶ ἐνῶ ὁ Χρῆστος ἔφθανε στὴν δύσκολη ἐφηβία, ἦλθε νέα δοκιμασία, ἡ ὁποία ἦταν πάρα πολὺ βαριά. Ἡ ἀγαπημένη του θετὴ μητέρα, ἡ εὐλογημένη μοναχὴ στὸν κόσμο Γλυκερία, ἀπεβίωσε καὶ ἔτσι τὸν ἄφησε καὶ πάλι ὀρφανό![6]

Ὁ μικρὸς Χρῆστος ἔμελλε νὰ σηκώσει ἀπὸ νεαρὴ καὶ τρυφερὴ ἡλικία τὰ συνεχόμενα πικρὰ δεινὰ τῆς ὀρφάνιας, νὰ πονέσει πολύ, νὰ μὴν ἔχει ἀνθρώπινη παρηγοριά, γιὰ νὰ ἀγγιστρωθεῖ ὁλοκληρωτικὰ στὸν θεῖο Πατέρα καὶ Κηδεμόνα, τὸν Ἀντιλήπτορα τῶν ὀρφανῶν. Ἡ ψυχή του λεπτύνθηκε καὶ γέμισε μὲ εὐγενικὰ αἰσθήματα συμπόνοιας καὶ καλωσύνης πρὸς ὅλους.

Ἔπρεπε ὅμως μετὰ τὴν περάτωση τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου νὰ συνεχίσει τὴν μόρφωσή του μὲ ἐπιμέλεια, διότι κατενόησε ἀπὸ πολὺ μικρός, ὅτι γιὰ νὰ σταθεῖ στὴν ζωὴ καὶ νὰ συνεχίσει τὴν πορεία του, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀγωνισθεῖ μόνος. Ἀλλὰ ἡ ἀποφασιστικότητα δὲν τοῦ ἔλλειπε, ὅπως καὶ τὸ θάρρος καὶ ἡ φιλομάθεια. Ἦταν μάλιστα προικισμένος μὲ μία πάρα πολὺ ἰσχυρὴ μνήμη. Ὅ,τι ἔβλεπε, διάβαζε ἢ ἄκουγε, φωτογραφιζόταν κυριολεκτικὰ στὴν μνήμη του μὲ τρόπο ἀνεξάλειπτο καὶ αὐτὸ τὸ χάρισμα τὸ διατήρησε μέχρι τὸ τέλος τῆς σύντομης καὶ ἐπίμοχθης ζωῆς του.

***

Ἐφ᾽ ὅσον, ὅπως προαναφέραμε, ὁ Βόλος γνώρισε στὰ τέλη τοῦ 19ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνος μία ραγδαία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ἀπὸ τὸ ἐμπόριο καὶ τὴν βιομηχανία, ὁ νεαρὸς Χρῆστος μὲ ὀξυδέρκεια καὶ

---

6. Αὐτόθι, σελ. 2.

Σύγχρονη φωτογραφία τοῦ Βόλου ἀπὸ τὸ Πήλιο.

ὡριμότητα ἀνώτερη τῆς ἡλικίας του στράφηκε στὴν ἀπόκτηση τῶν ἀπαιτουμένων ἐφοδίων, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει μία ἐνεργῆ προσφορὰ στὴν κοινωνία. Ἔτσι, συνέχισε τὴν φοίτησή του σὲ Ἐμπορικὴ Σχολή. Παράλληλα, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ζωή, ἐργάσθηκε σὲ ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ σὲ παραγγελιοδοχικὰ γραφεῖα τοῦ Βόλου, μιᾶς πόλεως ποὺ ἔσφιζε τότε ἀπὸ ἐμπορικὴ δραστηριότητα.

Ὁ φιλόπονος καὶ φιλομαθὴς νέος συνέχισε ταυτόχρονα τὴν ἀποπεράτωση τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του μὲ πολὺ καλὴ ἐπίδοση, διότι ὡς ἐπιμελὴς καὶ μεθοδικὸς στὴν ἐργασία καὶ τὴν μάθηση, μὲ σταθερὲς ἀρχὲς πίστεως καὶ ζωῆς, εἶχε τὴν θεία εὐλογία καὶ φώτιση. Ἐπίσης, ἀπὸ τὴν περίοδο αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὴν ἐκμάθηση τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῆς γαλλικῆς γλώσσας, τὶς ὁποῖες κατανοοῦσε, καὶ μποροῦσε νὰ μιλήσει καὶ ἀναγνώσει εὐχερῶς.

***

Ὅταν ἦταν περίπου 18 ἐτῶν, περὶ τὸ 1928, ὁ νεαρὸς Χρῆστος περνῶντας κάποια ἡμέρα ἀπὸ τὸ Νεκροταφεῖο εἰσῆλθε ἐντὸς αὐτοῦ, γιὰ νὰ ἀνάψει κεράκι ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς θετῆς μητέρας του, ὅπως πιθανὸν καὶ τῶν πραγματικῶν του γονέων. Ἐκεῖ, ἄκουσε τὸν γοερὸ καὶ σπαραξικάρδιο θρῆνο μιᾶς γυναίκας πάνω ἀπὸ φρεσκοσκαμμένο τάφο. Ὁ Χρῆστος πλησίασε μὲ συμπόνοια καὶ προσπάθησε νὰ παρηγορήσει τὴν ἀπαρηγόρητη γυναίκα.

– Μὴν κλαῖς, τῆς εἶπε· ὁ Θεὸς προστατεύει ὅλο τὸν κόσμο καὶ θὰ βοηθήσει καὶ παρηγορήσει καὶ σένα!

Ἐκείνη ὅμως, μέσα στὰ ἀναφυλητά της, τοῦ εἶπε ὅτι ὁ πόνος της ἦταν ἀβάσταχτος, διότι ἔχασε τὸν μονάκριβο γυιό της...

– Δὲν τὸν ἔχασες, τῆς εἶπε μὲ καλωσύνη καὶ βεβαιότητα ὁ νεαρὸς Χρῆστος· ***τὸν πῆρε ὁ Θεός· καὶ ἀφοῦ ἦταν νέος, ὁ Θεὸς θὰ τοῦ δώσει τώρα πολλὰ ἀγαθά· κι ἐγὼ ποὺ μὲ βλέπεις, συνέχισε, δὲν ἔχω μάννα! Εἶμαι ὀρφανός, πεντάρφανος! Πέθανε πρόσφατα καὶ ἡ θεία μου, ἡ θετή μου μάννα, ἡ ὁποία μὲ μεγάλωσε ἀπὸ μικρὸ καὶ μὲ εἶχε στὴν προστασία της!...***

Καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἐρώτησε μὲ σταθερότητα καὶ ἐλπίδα ἀγαθή:

– Θέλεις ὅμως νὰ ἔχεις ἐμένα γιὰ γυιό σου;!...

Τὰ λόγια αὐτά, τὰ τόσο ἀπρόσμενα καὶ γι᾽ αὐτὸν ποὺ τὰ ἔλεγε καὶ γι᾽ αὐτὴν ποὺ τὰ ἄκουγε, ὁ χαρακτῆρας καὶ ἡ γλυκύτητα τοῦ νεαροῦ, συγκλόνισαν βαθύτατα τὴν χαροκαμμένη μητέρα! Τὸν κοίταξε μὲ ἀπορία καὶ συμπόνοια, ἀλλὰ καὶ φανερὴ συμπάθεια καὶ ἀγάπη, καὶ τότε ἔγινε τὸ ἀναπάντεχο: χωρὶς ἄλλες διατυπώσεις καὶ ἐξηγήσεις, συνάφθηκε ἕνα ἄγραφο καρδιακὸ

συμβόλαιο υἱοθεσίας!...[7]

Ἔτσι, ἡ μεσήλικη κυρία Ἀσπασία, ὅπως ὀνομαζόταν, πιθανῶς σὲ κατάσταση χηρείας εὑρισκόμενη, ἡ πονεμένη ἀλλὰ παρηγορημένη πλέον γυναίκα, ἔλαβε τὸν ὀρφανὸ Χρῆστο στὴν οἰκία της, σὰν γνήσιο παιδί της, ὡς καινούργια θετή του «μάννα»!...

Α.4. Ἐκκλησιαστικὸς Παραδοσιακὸς προσανατολισμὸς

Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἔφερε σημαντικὲς κοινωνικὲς καὶ ἐκκλησιαστικὲς ἀλλαγές.

Στὸν Βόλο, μετὰ τὸ 1922 μὲ τὴν Μικρασιατικὴ καταστροφή, ἐγκαταστάθηκαν Ἕλληνες πρόσφυγες ποὺ εἶχαν ξερριζωθεῖ ἀπὸ τὶς πατρογονικὲς ἑστίες τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ἔγιναν μὲν δεκτοὶ ὡς ἀναγκαῖα ἐργατικὰ χέρια στὴν ἀνάπτυξη τῆς πόλεως, ἀλλὰ ἀντιμετωπίσθηκαν μᾶλλον ὄχι καὶ τόσο φιλόξενα καὶ φιλάδελφα· καὶ μάλιστα, μία πυρκαγιὰ ποὺ ξέσπασε τὸ 1930 καὶ προξένησε μεγάλες καταστροφές, τοὺς ἀνάγκασε νὰ μετακινηθοῦν βορειοδυτικά, στὰ «προσφυγικά», ποὺ ἀποτέλεσαν τὸν πυρῆνα τῆς σημερινῆς Νέας Ἰωνίας τοῦ Βόλου.

Ἐκκλησιαστικά, εἶναι γνωστὴ ἡ θλιβερὴ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση τοῦ 1924, ἡ ὁποία ἐπιβλήθηκε βίαια καὶ τάραξε τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, προξενήσασα τὴν λειτουργικὴ διαίρεση τῶν Ὀρθοδόξων στὶς Ἑορτές. Περὶ αὐτῆς θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενέστερα πιὸ κάτω, σὲ ἀρκετὰ σημεῖα τῆς ἐργασίας μας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀρκούμαστε νὰ ἀναφέρουμε ὅτι στὸν Βόλο, ὅπως φυσικὰ καὶ σὲ πάρα πολλὰ ἄλλα μέρη

7. Αὐτόθι, σελ. 3.

τῆς πατρίδος μας, διαμορφώθηκε Κοινότητα Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, αὐτῶν δηλαδὴ οἱ ὁποῖοι δὲν ἀποδέχθηκαν τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία καὶ ἀντιτάχθηκαν σὲ αὐτήν, ἀναγκασθέντες νὰ ὀργανωθοῦν ἐκκλησιαστικὰ ὡς χωριστὴ ἐκκλησιαστικὴ ὀντότητα, προκειμένου νὰ διαφυλάξουν τὴν πίστη ἀδιαλώβητη.

Οἱ πιστοὶ τοῦ Πατρίου, οἱ γνωστοὶ ὡς «Παλαιοημερολογῖτες», χρησιμοποιοῦσαν ἀρχικὰ πρόχειρους ἰδιόκτητους Ναούς, καὶ εἶχαν μεγάλη ἐξάπλωση μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος παρὰ τὰ προβλήματα καὶ τὰ παθήματά του, παρὰ τὶς ἐθνικὲς καὶ πολιτικὲς περιπέτειες καὶ ἀπογοητεύσεις, παρέμενε στὴν πίστη του ἀσάλευτος καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀπολέσει καὶ τὴν τελευταία ἐλπίδα του, τὴν Ἐκκλησία του, βλέποντάς την νὰ ἀντιμετωπίζεται καὶ αὐτὴ μὲ τρόπο ἀνοίκειο, μέσῳ ἀνεπίτρεπτων «ἐκσυγχρονισμῶν».

Δὲν εἶναι σαφὲς ἂν ἡ νέα θετὴ «μάννα» τοῦ νεαροῦ ὀρφανοῦ Χρήστου ἀκολουθοῦσε τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο, πρᾶγμα πολὺ πιθανό, καὶ μετέβαινε γιὰ ἐκκλησιασμὸ στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ 1929, εὑρισκόμενος στὴν αὐλὴ τῆς οἰκίας τῶν ἀδελφῶν Ζωγράφου στὸν Βόλο, ἀποτελοῦσε καὶ τὴν Ἐνορία τῶν Παλαιοημερολογιτῶν τῆς πόλεως. Ὁ Χρῆστος Νασλίμης ὅμως ἀπὸ πολὺ νέος, ἀκόμη καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτή, εἶχε ἔντονη ἐνασχόληση μὲ τὴν μελέτη καὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ Ζητήματος, προκειμένου νὰ πληροφορηθεῖ γιὰ τὴν ἐνδεδειγμένη στάση ἐπ᾽ αὐτοῦ. Ἐφ᾽ ὅσον ἦταν φιλομαθὲς καὶ ἀνήσυχο πνεῦμα, δὲν ἀρεσκόταν σὲ ἕτοιμες λύσεις, ἀλλὰ γιὰ νὰ πεισθεῖ, ἦταν ἀνάγκη νὰ μελετήσει καὶ νὰ καταλήξει σὲ ἀσφαλῆ συμπεράσματα, κατόπιν ἰδιαίτερης

Ἐκκλησίασμα τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Πατρίου Ἡμερολογίου) Βόλου τὸ ἔτος 1930.

ἔρευνας καὶ ἀναζήτησης [8].

Τοῦτο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ συγγράψει ὁ ἴδιος σὲ ἡλικία μόλις 21 ἐτῶν μία *Πραγματεία* [9] περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ (Παλαιοῦ) Ἑορτολογίου. Στοιχεῖα αὐτῆς τῆς *Πραγματείας* ἐνσωματώθηκαν σὲ μελέτες περὶ τοῦ θέματος τούτου, τὶς ὁποῖες ὁ κατοπινὸς Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος καὶ ἐν τέλει Ἐπίσκοπος Μαγνησίας συνέγραψε, ἐξεφώνησε, ἐξέδωσε καὶ κυκλοφόρησε, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενέστερα στοὺς οἰκείους τόπους.

8. Στὸ «*Μητρῶον Κληρικῶν Γ.Ο.Χ. καὶ Βιβλίον Μεταβολῶν καὶ Δράσεως Αὐτῶν*» (ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας), ἕνα χειρόγραφο βιβλίο καλλιτεχνικῆς γραφῆς, ὁ τότε Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Νασλίμης γράφεται, ὅτι «*προσῆλθε*» (προφανῶς στοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους) τὸ ἔτος 1928.

9. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 3.

Ἀναφέρεται πάντως[9], ὅτι ἐκείνη ἡ *Πραγματεία* ἀποτέλεσε ἀντικείμενο θαυμασμοῦ τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅταν τὴν ἀνέγνωσαν πρὶν ἢ μετὰ τὸ 1935, ἔτος προσχωρήσεώς τους στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο, γι᾽ αὐτὸ καὶ ὅπως θὰ δοῦμε κατωτέρω, ἔσπευσαν νὰ εἰσάγουν στὸν ἱερὸ Κλῆρο τὸν χαρισματικὸ νέο, ποὺ τὴν εἶχε συγγράψει, κυριολεκτικῶς μὲ «ἀπαγωγή» του, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ξεφύγει, ὅταν βρῆκαν τὴν εὐκαιρία πρὸς τοῦτο!...

Ὁ ἴδιος ὁ βιογραφούμενός μας, στὸν *Πρόλογο* τοῦ *Κυριακοδρομίου* τοῦ Θεοδώρου Ζωγράφου, τὸ ὁποῖο ἐξέδωσε ὡς Ἀρχιμανδρίτης τὸ ἔτος 1950 καὶ στὸ ὁποῖο θὰ ἀναφερθοῦμε ἐπίσης κατωτέρω, σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν προφανῶς στὴν ὑπ᾽ ὄψει ἐποχή:

«Ἡμεῖς, ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀνατραφέντες μετὰ ἐπισήμων λόγῳ ἤθους καὶ μορφώσεως Ἐκκλησιαστικῶν Διδασκάλων, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ηὐτυχήσαμεν πολλὰ τὰ ὠφέλιμα παρ᾽ αὐτῶν πράξει καὶ θεωρίᾳ νὰ διδαχθῶμεν... Μετὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἀδελφῶν Ζωγράφου (Θεοδώρου-Θεοδοσίου-Γλυκερίας) ἐσχετιζόμεθα ἐκ γονέων φιλικώτατα... Ἡ ἀγάπη των πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ἐξεδηλώθη, ὅταν ᾠκοδόμησαν ἰδίοις ἐξόδοις τὸν ἐν Βόλῳ περικαλλῆ Ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν στερρῶς ἐμμενόντων εἰς τὴν ἀκαινοτόμητον Ὀρθόδοξον πίστιν καὶ λατρείαν· ἡ δὲ ἀγάπη των πρὸς τὸν πλησίον, διὰ πολλῶν ἐλεημοσυνῶν καὶ εὐεργετημάτων πρὸς

τοὺς πτωχούς, καὶ ὅταν ἔζων καὶ μετὰ θάνατον»[10].

Ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα, πληροφορούμαστε ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸν ἴδιο, ὅτι στὴν πνευματική του διαμόρφωση συνεισέφεραν ἐπιφανεῖς Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ καὶ ὅτι «*ἐκ γονέων*», χωρὶς νὰ εἶναι τοῦτο σαφὲς ἂν πρόκειται γιὰ τοὺς φυσικοὺς γονεῖς του, γιὰ τὴν πρώτη ἢ γιὰ τὴν δεύτερη θετὴ μητέρα του, σχετίσθηκε μὲ τὴν οἰκογένεια τῶν ἀδελφῶν Ζωγράφου μὲ ἰδιαίτερη φιλία καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία προφανῶς ἔλαβε μεγίστη πνευματικὴ ὠφέλεια. Τονίζει μάλιστα καὶ τὰ δείγματα τῆς ἀγάπης τους πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία, πρᾶγμα ποὺ συνέβη τόσο μὲ τὴν ἀνέγερση τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, γιὰ τοὺς Ὀρθοδόξους τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, ὅσο καὶ μὲ τὰ ἔργα φιλανθρωπίας ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν, στὰ ὁποῖα διέπρεψαν καὶ ἐν ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον. Ὅμως, καὶ περὶ τούτου θὰ γίνει ἰδιαίτερη ἀναφορὰ παρακάτω.

10. Βλ. *Πρόλογον* Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, στὸ ἔργο Θεοδώρου Κ. Ζωγράφου, *Ἐντρυφήματα καὶ Ἀπηχήματα τῆς Δοξασθείσης Ἑλλάδος – Τὰ Παραλειπόμενα, ἤτοι Δευτέρα σειρὰ Ἐκκλησιαστικῶν Λόγων...*, τόμος Τέταρτος, τεῦχος Δεύτερον, Τύποις: Παρασκευοπούλου Υἱοί, Βόλος 1950, σελ. 4.

Β. Ἔναρξη τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου

Β.1. Προϋποθέσεις καὶ πλαίσια

Ο ΝΕΑΡΟΣ ΜΑΣ Χρῆστος Νασλίμης, ὁ ὁποῖος βρῆκε καὶ δεύτερη θετὴ μητέρα, καὶ ὅπως εἴπαμε εἶχε ἰδιαίτερη ἐπίδοση στὰ γράμματα, ὅπως καὶ στὶς ἐμπορικὲς δραστηριότητες στὸν Βόλο, ἦταν φανερὸ ὅτι ἔκρυβε ἕναν μεγάλο δυναμισμὸ καὶ σπουδαῖες ἱκανότητες, γιὰ μία ἐπιφανῆ κατὰ κόσμον πορεία καὶ σταδιοδρομία.

Ἐν τούτοις, τὰ ἀγαθὰ σπέρματα ποὺ εἶχαν φυτευθεῖ στὴν εὐλογημένη γῆ τῆς καλῆς καρδιᾶς του ἀπὸ τὴν πρώτη θετή του «μάννα» Γλυκερία, ὅπως καὶ ἀπὸ τοὺς Κληρικοὺς ἐκείνους καὶ λαϊκοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, κατὰ βεβαίωσιν τοῦ ἰδίου, δὲν ἔμειναν ἀτελέσφορα.

Τὸν χαριτωμένο Χρῆστο μὲ τὶς τόσο πολλὰ ὑποσχόμενες ἱκανότητες δὲν τὸν κέρδισε ὁ κόσμος. Ἡ θεία φλόγα, ἡ ὁποία εἶχε ἀναφθεῖ ἐντός του, δὲν ἔσβησε οὔτε ἀπὸ τὶς συνεχεῖς δοκιμασίες στὴν ζωή του, οὔτε ἀπὸ τὰ θέλγητρα τοῦ κόσμου, τὰ ὁποῖα τοῦ χαμογελοῦσαν καὶ προσπαθοῦσαν νὰ τὸν ἀποσπάσουν πρὸς τὸ μέρος τους.

Μέσα του, ὑπερίσχυε ἡ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὁ πόθος γιὰ τὴν δόξα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον, ὥστε νὰ προσφέρει ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ τὰ «τάλαντα» ποὺ τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Κύριος. Ἐφ᾽ ὅσον ἔλαβε πλούσια τὴν θεία εὐλογία στὸ νὰ κατανοεῖ καὶ νὰ ἐμβαθύνει στὸν λόγο καὶ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ποὺ προσπαθοῦσε ἄλλωστε μὲ κάθε τρόπο νὰ τηρήσει στὴν καθημερινὴ ζωή του, αἰσθάνθηκε

θεία παρόρμηση νὰ μὴν κρατήσει τὸν θησαυρὸ μόνον γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ νὰ τὸν προσφέρει στοὺς ἐγγὺς καὶ τοὺς μακράν, γιὰ τὴν ὠφέλεια ὅσο τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἀνθρώπων [1].

Εἴδαμε, ὅτι ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα, τὸ ὁποῖο ἀπασχολοῦσε τότε ἔντονα τὴν κοινὴ γνώμη, τὰ πρῶτα ἐκεῖνα χρόνια ἀπὸ τὴν ἐπάρατη Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση τοῦ 1924. Ὁ νεαρὸς Χρῆστος, ὡς πνεῦμα ὀξυδερκές, δὲν ἔμεινε μόνον στὸ σύμπτωμα τῆς πνευματικῆς ἀσθενείας, στὴν Καινοτομία καθαυτή, ξεκομμένη ἀπὸ τὸ πλαίσιο ποὺ τὴν γέννησε καὶ τὴν ἄνδρωσε. Μελέτησε τὸ θέμα βαθύτερα καὶ προσπάθησε νὰ ἀνεύρει τὶς ἀπαρχές. Θέλησε νὰ ἀνακαλύψει τὴν ρίζα τοῦ κακοῦ, νὰ ἀνιχνεύσει τὶς αἰτίες ποὺ ὁδήγησαν στὸ μοιραῖο συμβάν, τὸ ὁποῖο δὲν ἦταν βεβαίως δυνατὸν νὰ ἐμφανίσθηκε ὡς κεραυνὸς ἐν αἰθρίᾳ, ἀλλὰ εἶχε τὴν προεργασία του, καὶ ἦταν ἀποτέλεσμα μιᾶς μακρᾶς διαβρώσεως, ποὺ ἔπληξε πρωτίστως καὶ κυρίως τοὺς ὑπευθύνους φορεῖς τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτοί, ἀντὶ νὰ ἀναδειχθοῦν φρουροὶ καὶ φύλακες Ἀληθείας, θυσιαζόμενοι ὑπὲρ τοῦ Ποιμνίου, προκειμένου νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τοὺς νοητοὺς ἐχθρούς, ἀποδείχθηκαν οἱ ἴδιοι ἐπίβουλοι καὶ ἐπίορκοι καὶ συνέτειναν σὲ ἔργο ὀλέθριο καὶ προδοτικό.

Αὐτὴ ἡ ἀνακάλυψη συγκλόνισε τὸν νεαρὸ ἐρευνητὴ

---

1. Νὰ σημειώσουμε ἐδῶ, ὅτι σὲ Πιστοποιητικὸ τύπου Β΄ Στρατολογικῆς Καταστάσεως τοῦ Στρατολογικοῦ Γραφείου Βόλου, τῆς 16-2-1960, χωρὶς νὰ διευκρινίζεται ἂν ὁ Χρῆστος Νασλίμης, κλάσεως 1930, ἐξεπλήρωσε τὶς στρατιωτικές του ὑποχρεώσεις, βεβαιώνεται ὅτι τυγχάνει διαγραμμένος ἀπὸ τὰ Στρατολογικὰ Μητρῶα, σὰν Κληρικός, «*ὡς ἔφεδρος βοηθητικὸς γεγυμνασμένος στρατιώτης πεζικοῦ*» (βλ. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος τῆς Ἐκκλησίας μας).

τῆς Ἀληθείας, ὁ ὁποῖος πονοῦσε πραγματικὰ γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τὸν πλησίον καὶ φρόντιζε μὲ κάθε τρόπο νὰ καταστήσει καὶ ἄλλους κοινωνοὺς τῶν ἀπογοητευτικῶν συμπερασμάτων του. Καὶ τοῦτο, ὄχι γιὰ νὰ στραφεῖ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὑπὲρ τῆς Ὁποίας θυσιαζόταν, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταγγείλει τοὺς ἐπίορκους ἐσωτερικοὺς ἐχθρούς της, ὥστε νὰ σταματήσει ἡ φθοροποιὸς δράση τους καὶ νὰ παύσουν τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματά της, πρὸς λύτρωσιν τοῦ Ποιμνίου ἀπὸ τοὺς λύκους ποὺ τὴν λυμαίνονται ντυμένοι μὲ δορὰ προβάτου.

Β.2. Σημαντικὸ ἐκτενὲς ὁμολογιακὸ ἄρθρο

Τὸ πρῶτο λοιπὸν κείμενο, τὸ ὁποῖο ἀνακαλύψαμε στὸ ὄνομά του, φέρει τὸν τίτλο: ***«Ὁ κίνδυνος»,*** εἶναι τοῦ ἔτους 1931 καὶ δημοσιεύεται στὸ τότε ἐπίσημο ὄργανο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ***«Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων».***

Τὸ κείμενο ἐκτείνεται σὲ τέσσερις συνέχειες [2] καὶ ὁ συγγραφέας του Χρῆστος Ἐ. Νασλίμης ὑπογράφεται ὡς *«Γραμματεὺς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Παραρτήματος Βόλου».* Ἡ ἰδιότητα αὐτὴ γιὰ νὰ γίνει κατανοητὴ πρέπει νὰ δοθεῖ ἡ ἑξῆς διευκρίνιση:

Οἱ πρῶτοι ἀντιδράσαντες κατὰ τῆς Ἡμερολογιακῆς

2. Βλ. ἀρ.φ. 22/14-27.9.1931, ἀρ.φ. 23/21.9-4.10.1931, ἀρ.φ. 24/28.9-11.10.1931 καὶ ἀρ.φ. 34/7-20.12.1931. Ἡ ἐφημερίδα, «ἐκδιδομένη κατὰ Κυριακήν», ἀποτελοῦσε ἔκδοση τῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν», εἶχε ὑπεύθυνο ἐκδόσεως τὸν Ἐμμ. Χανιώτη, καθηγητὴ φιλολογίας, μετέπειτα Μᾶρκο Μοναχὸ τῆς Πάρου, καὶ τὰ γραφεῖα της ἦταν στὴν ὁδὸ Μητροπόλεως 2 στὴν Πλατεῖα Συντάγματος τῶν Ἀθηνῶν.

Καινοτομίας λαϊκοὶ Ἀγωνιστὲς ἵδρυσαν λίγες μόλις ἡμέρες μετὰ τὴν κατάκριτη Μεταρρύθμιση τοῦ Μαρτίου τοῦ 1924 τὸν ἀναγνωρισμένο νομικῶς «Σύλλογον τῶν Ὀρθοδόξων», γιὰ τὴν διεξαγωγὴ τοῦ Ἀγῶνος τους, ὁ ὁποῖος (Σύλλογος) μετὰ παρέλευση δύο περίπου ἐτῶν, τὸ ἔτος 1926, μετατράπηκε σὲ «Ἑλληνικὴ Θρησκευτικὴ Κοινότητα Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν»[3].

Αὐτὴ ἀποτελοῦσε τὸ διοικητικὸ καὶ συντονιστικὸ ὄργανο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων καὶ σὲ συνεργασία μὲ τοὺς λίγους ἐκείνους Ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν ἐπίσης ἀποδεχθεῖ τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία, ὅπως καὶ τοὺς Ἁγιορεῖτες Ζηλωτὲς Πατέρες, οἱ ὁποῖοι συνέδραμαν στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, δραστηριοποιοῦνταν μὲ κάθε νόμιμο μέσο σὲ διάφορους τομεῖς, ὅπως: στὴν κάλυψη τοῦ Ποιμνίου τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι παρέμειναν πιστοὶ στὴν Ἀκαινοτόμητη Ἑορτολογικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, στὴν προβολὴ τῶν θέσεών τους γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῆς κοινῆς γνώμης, στὸν ἀγῶνα γιὰ ἐπαναφορὰ τοῦ Ἑορτολογίου στὴν Ἐκκλησία, στὴν ἀντιμετώπιση τῶν ποικίλων ἀναγκῶν, ὅπως καὶ τῶν ἀντιχριστιανικῶν καὶ ἀντιδημοκρατικῶν διώξεων καὶ διακρίσεων ἐναντίον τους ἐκ μέρους τῶν Καινοτόμων Νεοημερολογιτῶν κλπ. Ἵδρυσε δὲ παράλληλα Παραρτήματα σὲ ὅλη τὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, στελεχώνοντας αὐτὰ μὲ τοπικοὺς παράγοντες, διακρινομένους γιὰ τὸν ζῆλο καὶ τὴν ἀρετή τους καὶ κατὰ προτίμηση γιὰ τὴν παιδεία καὶ τὴν ἐν γένει ἐπαρκῆ συγκρότησή τους.

---

3. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς*, ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα – Μάρτιος 2015, σελ. 17, 20.

Ἄρα, ὁ νεαρὸς 21 μόλις ἐτῶν τότε Χρῆστος Νασλίμης, δραστηριοποιήθηκε ἐνεργὰ στὸν Βόλο ὑπὲρ τῆς Κοινότητος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, δηλαδὴ τοῦ ἐν Βόλῳ Παραρτήματος τῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος» καὶ ἀποτέλεσε σημαῖνον μέλος της, ἐξ αἰτίας δὲ ἀκριβῶς τῶν ξεχωριστῶν προσόντων του διορίσθηκε στὴν θέση τοῦ Γραμματέως τοῦ Παραρτήματος, τὸ ὁποῖο εἶχε ὡς ἕδρα του τὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὴν αὐλὴ τῆς οἰκίας τῶν ἀδελφῶν Ζωγράφου στὸν Βόλο, ὅπως ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐν λόγῳ κειμένου, ὁ συγγραφέας του Χρῆστος Νασλίμης γράφει, ὅτι παρὰ τὴν μικρότητά του πολλὲς φορὲς τὸν κατέλαβε ἡ ἀνάγκη νὰ ἐμφανισθεῖ μέσῳ τοῦ τύπου στὸν Ὀρθόδοξο Ἑλληνικὸ λαό, προκειμένου νὰ τηρηθεῖ αὐτὸς ἐνήμερος γιὰ κάποιους ἐπικειμένους κινδύνους, τοὺς ὁποίους δὲν κατόρθωσε νὰ ἀντιληφθεῖ, καὶ τὶς συνέπειες τῶν ὁποίων θὰ ὑποστεῖ πρὸς μεγάλη βλάβη τῶν πνευματικῶν του συμφερόντων [4]. Μάλιστα, ἀποκαλύπτει ὅτι εἶχε στήσει τὸν ἄμβωνα τοῦ κηρύγματός του μέσῳ ἰδιαιτέρων στηλῶν τῶν ἐφημερίδων «*Σημαία*» Βόλου καὶ «*Κῆρυξ*» Λαρίσης καὶ ὅτι τὸ Παράρτημα Βόλου προέβη στὴν ἔκδοση καὶ κυκλοφορία ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τοῦ βιβλιαρίου μὲ τίτλο: ***«Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της»,*** στὴν προσπάθεια νὰ φανερώσει τὶς ἐπιβουλὲς τῶν ἀνατροπέων τῆς πατροπαραδότου Πίστεώς μας. Ἐπίσης, τονίζει ὅτι ἐπανειλημμένα ἔγιναν τέτοιου εἴδους προσπάθειες γιὰ τὴν ἀνάνηψη τῶν συνειδήσε-

4. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 22/14-27.9.1931. Ὁ συγγραφέας, γιὰ λόγους προφανῶς μετριοφροσύνης, χρησιμοποιεῖ, ὅπως συνηθίζεται σὲ τέτοιες περιπτώσεις, πρῶτο πληθυντικὸ πρόσωπο σχετικὰ μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τὶς ἐνέργειές του.

ων ἄνευ τῶν προσδοκωμένων ἀποτελεσμάτων, ἂν καὶ «*παρῆλθεν ὁλόκληρος ἑπταετία ἀγώνων καὶ πάλης*»[4].

Ἀπὸ ὅλα αὐτά, γίνεται κατανοητὸ ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου εἶχαν ἀποδυθεῖ σὲ ἀγῶνα ἐνημερώσεως τῶν συμπατριωτῶν τους ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας καὶ ὅτι σὲ αὐτόν, ἡ συμμετοχὴ τοῦ εὐέλπιδος βιογραφουμένου μας ἦταν ἐνεργὸς καὶ σημαντική· σὲ ἡλικία κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὑπόλοιποι νέοι μεριμνοῦν καὶ τυρβάζουν περὶ ἄλλων πολλῶν, ἥκιστα σοβαρῶν καὶ πνευματικῶν, ὁ Χρῆστος Νασλίμης, τὸ ὀρφανὸ παιδὶ μὲ τὴν μεγάλη ἀγάπη στὸν Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία, ὁ ἁγνὸς ἰδεολόγος μὲ τὴν καλὴ ἐκκλησιαστικὴ συγκρότηση καὶ τὸν ἔνθερμο ζῆλο, ἀγωνιζόταν ἐπάξια γιὰ τὴν ἐνημέρωση καὶ προφύλαξη τῶν ἀδελφῶν του σχετικὰ μὲ τοὺς κινδύνους στὴν Ἐκκλησία, ποὺ ἀπειλοῦσαν αὐτὴν καὶ τὶς ψυχὲς τοῦ Ποιμνίου. Καὶ μάλιστα, μαθαίνουμε ὅτι προέβη στὴν σύνταξη σχετικοῦ βιβλίου, πιθανὸν ταυτιζομένου μὲ τὴν προαναφερθεῖσα *Πραγματεία*, προδιαγράφοντας κατὰ τὸν τρόπο αὐτὸν ἕνα μέλλον ἀφοσιώσεως στὴν ὑπεράσπιση τῆς Ἀληθείας καὶ στὴν ἐπιτέλεση καὶ ὑπηρεσία τῆς Ἀρετῆς.

Ὅπως προείπαμε, δὲν μᾶς εἶναι γνωστὰ τὰ πρὸ τοῦ 1931 πρῶτα κείμενά του, τὰ ὁποῖα θεωροῦμε ὅτι θὰ ἦταν πολύτιμα γιὰ τὸν ὁμολογιακό, ἀπολογητικὸ καὶ πνευματικό τους χαρακτῆρα καὶ θὰ μᾶς παρουσίαζαν τὶς πρῶτες ἐκεῖνες συγγραφικὲς πτήσεις τοῦ ὑψιπέτου τοῦ πνεύματος Χρήστου Νασλίμη· καὶ τοῦτο πρὸς ἐπιβεβαίωσιν, ὅτι ἀπὸ πολὺ νέος δέχθηκε τὴν δωρεὰ τῆς Χάριτος στὴν παρουσίαση καὶ προάσπιση τῆς Ἀληθείας τῆς Ὀρθόδοξου Πίστεως μὲ τρόπο ἄψογο. Γράφουμε αὐτό, διότι τὰ κείμενά του ἀπὸ τὴν πρώϊμη αὐτὴ περί-

οδο εἶναι θαυμάσια δομημένα, ἡ σύνταξη καὶ ἡ ὀρθογραφία τους εἶναι ἄψογη καὶ μάλιστα στὸ ὑψηλὸ καὶ καλλιεπὲς γλωσσικὸ ἐπίπεδο τῆς καθαρευούσης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ δὲ σημαντικότερο εἶναι, ὅτι διακρίνονται ἀπὸ γνώση, καλλιέργεια καὶ ὡριμότητα ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει κάποιον ἐμβριθῆ καὶ βαθύνουν ἄνθρωπο, μὲ ὁμολογουμένη ἐμπειρία, φρόνηση, πνευματικὴ διαύγεια καὶ εὐθυκρισία!

Β.3. Ὁρατὸς κίνδυνος καὶ οἱ φρουροὶ ἐλάχιστοι

Ἐπιστρέφοντας στὸ ὑπὸ ἐξέτασιν κείμενο ***«Ὁ κίνδυνος»,*** μετὰ ὅσα προκαταρκτικὰ ἐκθέσαμε, παρακολουθοῦμε τὸν συγγραφέα νὰ μᾶς βεβαιώνει, ὅτι ***«ὁ κίνδυνος τῆς ἐκφαυλίσεως τῶν πατρίων ἱερῶν καὶ ὁσίων ὄχι μόνον δὲν ἐξέλιπεν, ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶς περιζωννύει ἀπειλητικώτερος»***[4]. Ἄρα, τονίζει ὅτι δὲν θὰ παύσῃ ἡ καταπολέμησή του, ἕως ὅτου αὐτὸς παρέλθει, καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ βρεθοῦν ἥσυχα νὰ βόσκουν στὴν σκιὰ τοῦ μεγάλου δένδρου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο ποτίσθηκε καὶ αὐξήθηκε μὲ τὸ αἷμα τῶν Ἁγίων καὶ Καλλινίνων Μαρτύρων τῆς Πίστεως καὶ τῶν ἱδρώτων τῶν μεγίστων Διδασκάλων καὶ Ὁσίων τῆς Ἐκκλησίας. Διαπιστώνει ὅμως τὸ θλιβερὸ γεγονός, ὅτι τὸν κίνδυνο δὲν καταπολέμησαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Ἄρχοντες, παρὰ μόνο λίγοι Ἁγιορεῖτες Πατέρες, ἀφήνοντάς μας νὰ ἐννοήσουμε, ὅτι ἀναφέρεται στὸ φλέγον θέμα τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως, ἔναντι τοῦ ὁποίου ἀντιτάχθηκαν ἀρχικὰ λίγοι μόνον Κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, καὶ μάλιστα οἱ Ζηλωτὲς Ἁγιορεῖτες Πατέρες.

Τὸ πρόβλημα ἀποκτᾶ τραγικὲς διαστάσεις ἀπὸ τὴν διαπίστωση, ὅτι οἱ Ποιμένες καθίστανται μὲ τὴν στάση

ΕΤΟΣ Α΄ ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 34 ΤΙΜΗ 1 ΔΡΑΧΜΗ

Ο ΚΗΡΥΞ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΓΝΗΣΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Μητροπόλεως 2 (Πλατεία Συντάγματος) | Διευθύνεται ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ. κ. Ἐμμ. Χανιώτη, Β. Βασιλειάδη καὶ Δ. Κυριακοπούλου | Οἰκ. Διευθυν. Δ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΜΜ. ΧΑΝΙΩΤΗΣ | Κυριακὴ 7 Δεκεμβρίου (Πάτριον Ἡμερολόγιον) Κυριακὴ 20 Δεκεμβρίου 1931 (Φράγκικον Ἡμερολόγιον)

«Στήκετε καὶ κρατῆτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ τοῦ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν» (Ἀ. Π.)

«Εἴτι τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβατε ἀνάθεμα ἔστω». (Ἀπόστ. Παῦλος)

«Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες». (Ἀπόστ. Παῦλος)

Δ΄.

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ

«**Ποιμένες**. *Ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμάραντον τῆς δόξης στέφανον*» (Α΄ Καθολ. Πέτρου Ε΄ 2—5).

ΤΑ ΨΕΥΔΟΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΩΝ

Τὴν προσεχῆ Παρασκευὴν οἱ ἀκολουθοῦντες τὴν ἡμερολογιακὴν καινοτομίαν τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου καὶ τοῦ Μελετίου Μεταξάκη, αἱ τάξεις τῶν ὁποίων ἀραιοῦνται εὐτυχῶς, ὁσημέραι, ἑορτάζουν τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου. Πρόκειται περὶ ψευδοεορτῆς καὶ ψευδοπανηγύρεως, τὴν ὁποίαν εἰς μάτην θὰ προσπαθήσουν νὰ ζωηρεύσουν καὶ νὰ λαμπρύνουν οἱ καινοτόμοι ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς διὰ τῶν θεατρικῶν ἐν τοῖς ναοῖς τετραφωνιῶν των, τῶν ἠλεκτρικῶν φώτων, τῶν χρυσοποικίλτων ἀμφίων των καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀντορθοδόξων νεωτερισμῶν των. Ἐκεῖ κάτω, εἰς τὴν Ἱερὰν Πόλιν τῆς Βηθλεέμ, τὴν γενέτειραν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, πλήρης σιγὴ θὰ ἐπικρατῇ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτήν. Διότι εἰς τὴν Ἱερὰν Πόλιν, τὴν κοιτίδα καὶ τὸν φάρον τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ἑορτὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως θὰ ἑορτασθῇ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν **Πραγματικῶς εἶναι**, τὴν ἡμέραν, ἣν ὥρισαν οἱ θεοφόροι Πατέρες, τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ τὴν ἑόρταζον καὶ τὴν ἑορτάζουν ἀπὸ εἴκοσιν αἰώνων, δηλαδὴ μετὰ δεκατρεῖς ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἑορτάζουν τὰ Χριστούγενα οἱ Φράγκοι καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς χάριν . . . **πολιτικῆς σκοπιμότητος** καινοτόμοι καὶ Λούθηροι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ πιστοὶ Ὀρθόδοξοι, οἱ μὴ ταρακολουθοῦντες τοὺς καινοτόμους καὶ ἐμμένοντες πιστῶς εἰς ὅσα παρέδωκαν αὐτοῖς οἱ ἅγιοι Πατέρες των, δὲν θὰ παρακαθήσουν τὴν προσεχῆ Παρασκευὴν εἰς τὴν τράπεζαν τῆς ψευδοπανηγύρεως αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἔστρωσαν καὶ ἐποίκιλαν μὲ τόσα ἐδέσματα οἱ καινοτόμοι. Αὐτοὶ θὰ νηστεύσουν ἵνα ὑποδιχθοῦν μὲ καθαρὰς καρδίας τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν **πραγματικῶς** ἦλθεν οὗτος εἰς τὸν κόσμον, δηλαδὴ τὴν 25ην Δεκεμβρίου κατὰ τὸ Πάτριον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Τότε θὰ συνεορτάσωμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῆς Ἱερᾶς Πόλεως Βηθλεὲμ τὴν Θείαν Γέννησιν, τότε μόνον αἱ καρδίαι μας θὰ πληρωθῶσι χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ τὰ χείλη μας θὰ ψάλλουν μετὰ κατανύξεως τὸ «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε!

Α. ΔΑΥΙΔ

ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΜΗΝΟΔΩΡΑΣ, ΜΗΤΡΟΔΩΡΑΣ ΚΑΙ ΝΥΜΦΟΔΩΡΑΣ

τους «*ἠθικοὶ αὐτουργοὶ τῆς ἐρχομένης καταστροφῆς*»[4]. Διότι ἀφήνουν νὰ δροῦν ἀνενόχλητοι γιὰ τὴν κατάρριψη τῆς Ὀρθοδοξίας «*Χιλιασταί, Εὐαγγελισταί, Λουθη-*

ροκαλβῖνοι, Μασῶνοι, Κομμουνισταί, Οὐνῖται καὶ χίλιοι ἄλλοι λυμεῶνες»[4], ἐνῶ ἡ προσοχή τους ἀποσπάσθηκε σὲ ζητήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἄλλο ἀποτέλεσμα, παρὰ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας δέσμιας στοὺς ὄνυχες τῶν ἐχθρῶν της.

Βέβαια, συνεχίζει, εἶναι γνωστὸν ὅτι «*πῦλαι ἅδου οὐ κατισχύσουσι*» (Ματθ. ιστ΄ 18) τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία θὰ ὑπερισχύσει ἔναντι τῶν πολεμίων, διότι ἵσταται βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς σ᾽ Αὐτὴν ὁ καρφωθεὶς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Ἀλλὰ τὸ καθῆκον τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ἀφήνει ἀνάλγητους, ὅταν βλέπουμε ὅτι ἀκόμη καὶ αὐτοὶ ποὺ κατέχουν τοὺς ὑψηλοὺς θρόνους ἀντιστρατεύονται ἐναντίον της, προκειμένου νὰ ἀποβληθεῖ τὸ πατροπαράδοτο σέβας τῆς Πίστεως, γενόμενοι ὄργανα τοῦ διαβόλου, μὲ σκοπὸ νὰ γυμνώσουν τὸν θεῖο στολισμὸ τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς εἶναι «*ὁ κίνδυνος ἐκ δεξιῶν, κίνδυνος ἀφανής, κίνδυνος συγκεκαλυμμένος, ἀλλὰ καὶ κίνδυνος τῶν κινδύνων πάντων δεινότερος, διότι οἱ περισσότεροι δὲν γνωρίζουν τὸ μέσον τῆς φυγῆς αὐτοῦ*»[4].

Τί ἐπιβάλλεται νὰ πράξει ὁ κάθε ἕνας; Στὸ ἐρώτημα αὐτό, ὁ νεαρὸς συγγραφέας μας παραπέμπει στὴν θεία προτροπὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν Μαθητή του Ἀπόστολο Τιμόθεο: «***Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ***» (Β΄ Τιμ. δ΄ 5). Στὴν ἀνάγκη προσοχῆς καὶ νήψεως, ἐσωτερικῆς παραφυλακῆς καὶ ἐργασίας, ἑτοιμότητος σὲ κακοπάθεια καὶ θυσία, ἀλλὰ καὶ σὲ εὐαγγελικὴ καθοδήγηση τῶν ἄλλων στὸν δρόμο τῆς θείας Ἀληθείας.

Β.4. Οἱ ἀπαρχὲς τοῦ κινδύνου καὶ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα

Ὁ συγγραφέας μας, ὅπως εἴπαμε, δὲν ἀρκεῖται σὲ ὀδυνηρὲς διαπιστώσεις οὔτε μόνον σὲ προτάσεις σωτηρίων πνευματικῶν λύσεων. Ἐπιθυμεῖ νὰ ἀνιχνεύσει τὰ πράγματα βαθύτερα. Βεβαιώνει, ὅτι διερχόμαστε [τότε, τὸ 1931!] μία ἄθλια ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση, διότι ἡ διαβρωτικὴ διαδικασία ἄρχισε ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἢ καὶ αἰῶνος ὁλοκλήρου ἀπὸ τότε ποὺ γραφόταν τὸ ἐν λόγῳ κείμενο.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τμήματος τῆς πατρίδος μας, οἱ προστάτιδες δυτικὲς δυνάμεις μὲ πρόσχημα τὴν ἐκπαίδευση τῶν ἑλληνοπαίδων, ἐξαπέλυσαν πλῆθος προπαγανδῶν στὶς κυριώτερες πόλεις, ἀλλὰ καὶ συνέστησαν καταχθόνιες μυστικὲς ἑταιρεῖες δῆθεν γιὰ ἀλληλεγγύη, ἀλλὰ μὲ ἀληθινὸ σκοπὸ τὸν ἐκφυλισμὸ τῶν Ὀρθοδόξων. Καὶ σὲ τοῦτο δὲν συνέβαλαν μόνον οἱ προτεσταντικῆς φύσεως Σχολὲς τοῦ Κὶνγκ ἢ τοῦ Καλοπαθάκη, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ Θεολογικὲς Σχολὲς τῆς Χάλκης καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ Σεμινάριο τῆς Κερκύρας· διότι σὲ αὐτὲς τοποθετήθηκαν διδάσκαλοι καταρτισμένοι στὴν Δύση, ***«ὥστε ἐκεῖ νὰ ἐμπλουτίζωνται τὸ θανατηφόρον δηλητήριον τοῦ νεωτερισμοῦ ἅπαντες οἱ ἐσόμενοι [ὅλοι ὅσοι ἐπρόκειτο νὰ γίνουν] Μητροπολῖται καὶ Πατριάρχαι»***[5]. Ἐπ᾽ αὐτοῦ, γίνεται ἀπὸ τὸν συγγραφέα μας παραπομπὴ στὴν περιγραφὴ καὶ πρόβλεψη *«τοῦ συγχρόνου ὁσιομάρτυρος Κοσμᾶ Φλαμιάτου»* (βλ. Φωνὴ Ὀρθόδοξος καὶ Σπουδαία, σελ. 99), περὶ τῆς νοθείας τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς πλάνης, κατὰ τὸν προσηλυτισμὸ τῆς Ἀγγλίας, τῶν μελλοντικῶν

5. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 23/21.9-4.10.1931.

Πατριαρχῶν καὶ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀνατολῆς, ***«ὅπως μίαν ἡμέραν νομοθετηθῇ δι᾿ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ κατάργησις τῆς Ὀρθοδοξίας»***[5]*!...*

Προβαίνει δὲ στὴν παρατήρηση, ὅτι ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐφοβεῖτο νὰ χειραφετήσει ἐκκλησιαστικῶς τὴν ἀπελεύθερη Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ἤγετο καὶ ἐφέρετο πολιτικῶς ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ὑπονομευτὲς τῆς Ὀρθοδοξίας· γι᾿ αυτὸ καὶ δίσταζε ἐπὶ εἰκοσαετίαν περίπου ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως [τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821] νὰ τῆς παραχωρήσει τὸ Αὐτοκέφαλο, παρὰ τὶς πιέσεις ποὺ δεχόταν πρὸς τοῦτο ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση.

Τέλος, ἀναγκάσθηκε ἐκβιαζομένη [ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία] νὰ προβεῖ στὴν παραχώρηση, ἀλλὰ συνέβη αὐτὸ ποὺ ἐφοβεῖτο. Στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα εἴχαμε διάλυση τῶν Μονῶν, δήμευση τῶν κτημάτων τους, εἰσπήδηση εὐρωπαϊκῶν ἐθιμοτυπιῶν στὸ Τυπικὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀκολουθιῶν, μικτοὺς γάμους μὲ τοὺς ἑτεροδόξους, σταδιακὴ κατάργηση κωλυμάτων τοῦ γάμου, μὲ γενικὴ διαφθορὰ ἀπὸ τοὺς Δυτικοὺς ἑτεροδόξους καὶ ἀνταλλαγὴ ἐπισκέψεων ἰδίως μὲ ὑψηλοβάθμους Ἀγγλικανούς.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπέδειξε τὴν ἀπαιτούμενη ἐπιμέλεια γιὰ τὴν χριστιανικὴ μόρφωση τοῦ Ποιμνίου της, δὲν διεξήγαγε πόλεμο μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πίστεως, καὶ τὸ πιὸ τραγικὸ ἦταν ὅτι καθυποτάχθηκε στὴν Ἐξουσία τῆς ἑκάστοτε Πολιτείας, ἀγομένη καὶ φερομένη ἀπὸ αὐτὴν πρὸς ὄφελός της, ἀναμένουσα καὶ ἐκλιπαροῦσα τὴν πολιτειακὴ ἔγκριση, γιὰ τὴν ἐπιτέλεση ὅσων ἀποφάσιζε σχετικὰ μὲ τὴν ὀργάνωση καὶ διευθέτηση τοῦ βίου της: *«Ἰδοὺ ἡ τελεία καταρράκωσις. Ἰδοὺ ἡ τελεία ἐξουδένωσις. Ἰδοὺ ὁ τέλειος*

ἐξευτελισμός, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑφίσταται, καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἔτι χειρότερον θὰ ὑποστῇ, διότι ἐξέφυγε τῆς τροχιᾶς τῶν Πατρικῶν της Νόμων, διότι ἀφῆκε τὰ ζωογόνα νάματα τῶν Πατρικῶν της προσταγμάτων καὶ ὤρυξεν ἐν ἑαυτῇ φρέαρ συντετριμμένον»[5].

Κατόπιν τούτων, ὁ συγγραφέας τοῦ ἐν λόγῳ κειμένου σπεύδει νὰ διευκρινίσει, ὅτι μὲ ὅλα τὰ ἀνωτέρω δὲν σκοπεύει νὰ προσβάλλει τὴν Ἁγιωτάτη τοῦ Χριστοῦ Ὀρθόδοξη Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἀλλὰ νὰ καταγγείλλει ἐκείνους τοὺς ἀποστάτες στὸ συγκρότημα τῆς διοικήσεώς της, τοὺς κρυπτομένους ὑπὸ τὸ ἅγιον ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι τὴν μολύνουν καὶ ἐπιχειροῦν νὰ τὴν καταρρίψουν ἐκ τῶν ἔνδον. Εἶναι ἀξιοκατάκριτοι οἱ Ἀρχιερεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποχαυνωθεῖ μὲ ὀλέθρια ἀποτελέσματα γιὰ τὸ Ποίμνιό τους, καὶ ἐνῶ διαπράττεται κάθε εἴδους παρανομία πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τους, αὐτοὶ ἀδιαφοροῦν καὶ δὲν ὑπερασπίζονται τοὺς θείους Νόμους, σὲ ἀντίθεση πρὸς ὅσα ἔπρατταν οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ὡς δοχεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοὺς παραβάτες στιγμάτιζαν, ὅποιοι κι ἂν ἦταν ἐκεῖνοι, χωρὶς νὰ τοὺς φοβίζουν ἀπειλὲς καὶ διώξεις.

Β.5. Εὐθύνη Κλήρου καὶ Λαοῦ καὶ προτάσεις ἀνανήψεως

Ἕνα ἄλλο θέμα, τὸ ὁποῖο θίγει στὴν συνέχεια τοῦ ἐκτενοῦς αὐτοῦ ἄρθρου του ὁ νεαρὸς συγγραφέας μας, εἶναι ἡ θλιβερὴ διαπίστωση ὅτι κοντὰ στὴν μεγίστη εὐθύνη τῶν ἀναξίων ἢ ἀνεπαρκῶν Ποιμένων, γιὰ νὰ φθάσουμε στὴν παροῦσα ζοφερὴ ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση, εἶναι καὶ ἡ εὐθύνη γενικὰ τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Διότι παρατηρεῖται καθημερινὰ τὸ

φαινόμενο τῆς ἀπομακρύνσεώς τους ἀπὸ τὴν περὶ τὰ θεῖα εὐσέβεια. Ἐφ᾽ ὅσον οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἀπεμπολίσει ἐν πολλοῖς τὴν φιλαδελφία, καὶ ἐπικρατεῖ ἡ κοινωνικὴ ἀδικία καὶ διαφθορά, παρατηρεῖται ἡ ἀπόληξη σὲ οἰκτρὸ κατάντημα τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία συμπεριφέρεται κατὰ τέτοιον τρόπο, σὰν νὰ μὴν ἔχει ἀκούσει ἐδῶ καὶ δύο χιλιάδες χρόνια τὴν θεϊκὴ προσταγή: «*ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*» (Ματθ. κβ′ 39) καὶ σὰν νὰ μὴν ἔχει παραδειγματισθεῖ πάρα πολλὲς φορὲς ἀπὸ Ἁγίους ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ.

«Ποῦ ὅμως ἡ διόρθωσις τῶν κακῶς πραττομένων ἔγκειται;», ἐρωτᾶ ἀγωνιωδῶς, καὶ σπεύδει νὰ ἀπαντήσει: ***«Εἰς τὴν κοινὴν πάντων Μητέρα Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν»***, ὅταν βεβαίως διὰ τῶν Ποιμένων της ἐπιτελεῖ τὸν θεῖο προορισμό της. Ἀλλὰ ποιός εἶναι ὁ προορισμός της;

«Αὕτη προορισμὸν ἔχει νὰ ἐπεμβαίνῃ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ διαλύῃ πᾶσαν κατὰ τοῦ θείου Νόμου ἐνέργειαν. Προορισμὸν ἔχει νὰ πατάσσῃ παραδειγματικῶς τὸν καταφρονητὴν τῶν θείων ἐντολῶν. Νὰ ἐνισχύῃ τὸν ἀδύνατον. Νὰ παρηγορῇ τὸν πενθοῦντα. Νὰ προστατεύῃ τὸν ὀρφανόν. Νὰ δικαιώνῃ τὴν χήραν. Πρὸς τοῦτο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο Ἐπισκόπους, ἐχειροτόνησε Πρεσβυτέρους, κατέστησε Διακόνους, καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τάξιν. Δὲν θέλομεν βεβαίως ν᾽ ἀρνηθῶμεν ὅτι θὰ ὑπάρχουν πάντοτε καὶ οἱ ἀπειθοῦντες, ἀλλ᾽ ἐὰν τῆς Ἐκκλησίας ἡ διοίκησις ἵσταται εἰς τὸ ὕψος της, οὗτοι θ᾽ ἀποτελοῦν μεμονωμένας ἐλαχίστας ἐξαιρέσεις μὴ δυναμένας ποσῶς νὰ παραβλάψουν τὴν ὁλότητα τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος»[6].

6. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 24/28.9-11.10.1931.

Εἶναι ἀξιοπαρατήρητη ἐδῶ ἡ ὀρθὴ ἐκκλησιολογικὴ συνείδηση τοῦ νεαροῦ Χρήστου Νασλίμη. Ὅτι ἡ διόρθωση τῶν κακῶς κειμένων στὴν διοίκηση καὶ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας δὲν θὰ προέλθει ἀπὸ ἔξω, ἀπὸ μία ἄλλη ἀρχὴ ἢ πηγή. Ἡ Ἐκκλησία ὡς «Σῶμα Χριστοῦ» ἀποτελεῖ τὸ ταμεῖο τῶν θείων δωρεῶν καὶ τὴν πηγὴ τῆς Χάριτος γιὰ τὴν ἀνανέωση καὶ σωτηρία τῶν μελῶν της, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἡ Ζωοποιὸς δύναμη τοῦ θείου Παρακλήτου εἶναι αὐτὴ ποὺ θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀναπληρώνει τὰ ἐλλείποντα, ὅταν βέβαια τὰ συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀποδύονται σὲ ἀγῶνα πνευματικῆς ἐξυγιάνσεως πρωτίστως τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ τους, ὥστε ὁ λόγος καὶ ἡ δράση τους, κινούμενα αὐστηρὰ μέσα στὰ ὅρια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους, νὰ εἶναι καὶ νὰ ἔχουν ἰαματικὴ χάρη καὶ δύναμη· καὶ ἐπίσης, ὅταν οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ἵστανται στὸ ὕψος τους καὶ ἐπιτελοῦν συνειδητὰ τὴν θεία ἀποστολή τους, στρεφόμενοι ἐνάντια σὲ ὅσους καταπατοῦν τὶς θεῖες Ἐντολὲς καὶ τοποθετούμενοι ὑπὲρ τῶν ἀδυνάτων καὶ ἀδικουμένων.

Ὅταν ὅμως καταπατοῦνται οἱ εὐαγγελικὲς ἀρχὲς τῆς ἰσότητος καὶ δικαιοσύνης, διότι οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ἰδιοτέλεια καὶ φιλοπροσωπία χαρίζονται σὲ ὅσους προσδοκοῦν ὑλικὰ ὀφέλη καὶ περιφρονοῦν τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀδύναμους, τότε ἀντὶ νὰ προκύψουν ἀποτελέσματα ἀγαθά, τὸ πρόβλημα στὴν Ἐκκλησία βαθαίνει καὶ μεγαλώνει.

Ἐπίσης, δὲν εἶναι λίγος ὁ πόνος καὶ ἡ ὀδύνη, κατὰ τὸν συγγραφέα μας, ὅταν θιγοῦν τὰ καταδικαστέα θέματα τῆς Σιμωνίας, τῆς χειροτονίας δηλαδὴ Κληρικῶν μὲ δόση χρηματικῶν ποσῶν, ὅπως καὶ τῆς μὴ καλῆς συμπεριφορᾶς τῶν μισθωτῶν ποιμένων, οἱ ὁποῖοι ἀρ-

κοῦνται στὴν ἐκμετάλλευση τῆς θέσεώς τους, προκειμένου νὰ ἀποκομίζουν ὑλικὰ ὀφέλη, ἀποποιούμενοι κάθε εὐθύνης γιὰ ὑποβολὴ θυσιῶν ὑπὲρ τοῦ Ποιμνίου καὶ κατὰ τῶν νοητῶν λύκων ἀπὸ τὴν Ποίμνη τοῦ Χριστοῦ, διότι ἀγαποῦν περισσότερο τὴν δόξα τῶν ἀνθρώπων παρὰ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ [6].

***

Ἕνα ἄλλο ἐμπόδιο στὴν σωτήρια ἀποστολὴ καὶ ἐπίδραση τῆς Ἐκκλησίας στοὺς πιστοὺς καὶ στὸν κόσμο, κατὰ τὸν συγγραφέα μας, εἶναι ἡ ἀσυνέπεια λόγων καὶ ἔργων στοὺς Κληρικοὺς καὶ Ἱεροκήρυκες· αὐτοὶ πραγματικὰ ματαιοπονοῦν, ὅταν ἐνῶ διδάσκουν ὀρθὰ περὶ πίστεως καὶ ἀρετῆς, πρῶτοι αὐτοὶ παραβαίνουν ἐπιδεικτικὰ τὰ διδασκόμενα καὶ ἀπομακρύνουν μὲ τὸ ἀσυνεπὲς παράδειγμά τους τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, καὶ ἔτσι αὐξάνουν οἱ δεισιδαιμονίες, οἱ αἱρέσεις, ὁ ἀθεϊσμὸς καὶ κάθε ἄλλο θλιβερὸ ἀποτέλεσμα.

Ὅλα αὐτὰ θίγονται, ὄχι πάλι γιὰ νὰ ὑπάρξει ἐκτροπὴ σὲ κατηγορία, καὶ μάλιστα ἱεροκατηγορία, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπισταθεῖ ἡ προσοχὴ τῶν ὑπευθύνων, ὅτι ἐὰν συνεχισθοῦν αὐτά, μᾶς ἀναμένει χειρότερη δοκιμασία πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ παντός. Ἐὰν δὲν ὑπάρξει ἀνάνηψη καὶ μετάνοια, θὰ ἐπέλθουν φρικτὰ ἀποτελέσματα. Ἡ ἄπειρη θεία Μακροθυμία ἀναμένει τὴν μετάνοιά μας καὶ ὅσο ἔχουμε καιρό, ἀπευθύνεται προτροπὴ νὰ ἐπιβάλλουμε νηστεία καὶ συντριβή, μήπως καὶ ὁ Θεὸς ἀποστρέψει τὴν ὀργὴ τοῦ θυμοῦ Αὐτοῦ καὶ δὲν ἀπωλεσθοῦμε (πρβλ. Ἰωνᾶ γ´ 9).

Σὲ μία δὲ ἀπὸ τὶς τελευταῖες παραγράφους τοῦ ἐκτενοῦς αὐτοῦ, ἀλλὰ τόσο σημαντικοῦ κειμένου, ὁ συγγραφέας μας τονίζει ἐπιγραμματικὰ καὶ συμπερασματικὰ τὰ ἑξῆς ἀξιοπρόσεκτα:

«Οἱ δὲ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ἀνάγκη νὰ ἀφήσουν τὰς ματαίας συνάμα δὲ καὶ ὀλεθρίας ἀσχολίας περὶ διαρρυθμίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, διότι εἰς τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενοι, τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ περισσότερον ἐξάπτουν. Ἔχουν ἄλλας σπουδαίας ἀσχολίας διὰ νὰ ἀσχοληθοῦν καὶ ὄχι τὸ πῶς θὰ διαρρυθμίσουν τῆς Ἐκκλησίας τὴν τάξιν, διότι αὕτη καλῶς εἶνε διατεταγμένη καὶ δὲν ἐπιδέχεται καμμίαν διαρρύθμισιν. Πρέπει οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας νὰ φροντίσουν νὰ ἑνώσουν πρῶτον τὸν θρησκευόμενον λαόν, τὸν ὁποῖον ἐχώρισαν εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα μὲ τὴν ἐπάρατον καινοτομίαν τοῦ ἡμερολογίου, καὶ κατόπιν νὰ συσπειρωθοῦν κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ διὰ νὰ καταπολεμήσουν τὸν ἐπικείμενον ἐθνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν κίνδυνον ἐκ τῶν δρώντων πολυποικίλων προπαγανδῶν»[7].

***

Ποιός δὲν θὰ συμφωνοῦσε, ὅτι αὐτὴ ἡ συνετὴ καὶ φωτισμένη παρατήρηση καὶ προτροπὴ διατηρεῖ ὅλη τὴν ἰσχὺ καὶ ἐπικαιρότητά της ἀκόμη καὶ σήμερα; Τὸ παρουσιασθὲν αὐτὸ κείμενο τοῦ νεαροῦ Χρήστου Νασλίμη εἶναι διεισδυτικό, μὲ στοιχεῖα προφητικά, προτείνει κατὰ Θεὸν λύσεις καὶ περιέχει σημαντικὰ στοιχεῖα ἐφαρμοσμένης Ποιμαντικῆς. Εἶναι δηλαδὴ θαυμαστὴ ἡ διαπίστωση, ὅτι ὁ νεαρὸς συγγραφέας μας δὲν διακρίνεται μόνον γιὰ τὴν ἰδιαίτερα καθαρὴ κρίση του, ἀλλὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐμφανῆ ποιμαντικὴ διακριτικότητα, χωρὶς ἀκόμη νὰ εἶναι ὁ ἴδιος Ποιμένας, χωρὶς νὰ ἔχει ποιμαντικὴ γνώση καὶ πεῖρα! Εἶναι φανερό, νομίζουμε, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν προόριζε ὄντως γιὰ

7. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 34/7-20.12.1931.

Ποιμένα τῶν λογικῶν προβάτων Του, καὶ μάλιστα γιὰ τὸ ὁμολογητικὸ μικρὸ Ποίμνιο, τὸ διωκόμενο, αὐτὸ μὲ τὸ ὁποῖο θὰ ταυτιζόταν, θὰ ἔπασχε ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ θὰ θυσιαζόταν, ὡς «*καλὸς Ποιμήν*», ὁ ὁποῖος σὲ ἀντίθεση πρὸς τοὺς «*μισθωτούς*», «*τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων*»*!* (βλ. Ἰωάν. ι΄ 11).

Γ. Ἔναρξη σπουδαίου ἐκδοτικοῦ ἔργου

Γ.1. Σύνδεση μὲ τοὺς Ἀδελφοὺς Ζωγράφου καὶ ἀνάληψη ἐκδόσεως συγγραμμάτων

ΕΧΟΥΜΕ ἤδη ἀναφερθεῖ στὴν σχέση τοῦ βιογραφουμένου μας Χρήστου Νασλίμη μὲ τὴν Οἰκογένεια Ζωγράφου. Δὲν εἶναι σαφὲς πότε ἀκριβῶς αὐτὸς γνωρίσθηκε καὶ συνδέθηκε μὲ τοὺς Ἀδελφοὺς Ζωγράφου, οὔτε ἂν γνώρισε τὸν πιὸ ἐπιφανῆ καὶ γνωστὸ ἀπὸ αὐτούς, τὸν Θεόδωρο, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη τὸ 1921 στὸν Βόλο, ὅταν ὁ Χρῆστος ἦταν μόλις 11 ἐτῶν. Ὅμως, περὶ τὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ ᾿20 εἶναι βέβαιον ὅτι γνωρίσθηκε μὲ τοὺς ἐναπομείναντας ἀδελφούς, τὴν Γλυκερία, ἡ ὁποία ἦταν δασκάλα, καὶ τὸν Θεοδόσιο, ὁ ὁποῖος ἦταν νομικὸς καὶ ἐργάσθηκε ὡς συμβολαιογράφος.

Δὲν θὰ μποροῦσε ἄλλωστε νὰ συμβεῖ διαφορετικά, ἀφοῦ στὸν χῶρο τῆς αὐλῆς στὴν οἰκία τους, στὴν ὁδὸ Δημάρχου Γεωργιάδου, ὑπῆρχε ὁ Ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος εἶχε παραχωρηθεῖ γιὰ νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς ἡ Ἐνορία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τοῦ Βόλου.

Ἡ σχέση αὐτή, ἔφερε στὴν γνώση τοῦ ζηλωτοῦ τῆς Πίστεως νεαροῦ Χρήστου, ὅτι μέγα συγγραφικὸ ἔργο ἰδιαίτερης ἀξίας καὶ βαρύτητος τοῦ ἀποβιώσαντος Θεοδώρου Ζωγράφου, ἀριστούχου θεολόγου, εἶχε παραμείνει ἀνέκδοτο καὶ ἀνεζητεῖτο τρόπος γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ ἔκδοσή του, χωρὶς ὅμως νὰ ὑπάρχει μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης κάποια ἀνταπόκριση, ἀπὸ μέρους τουλάχιστον ὅσων εἶχε ἀποτανθεῖ ὁ ἀδελφὸς τοῦ μακαρίτου Θεοδόσιος.

(1932)

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἐκεῖνος, γεροντικῆς πιὰ ἡλικίας, ἀνησυχοῦσε καὶ θλιβόταν, διότι ὁ θησαυρὸς γνώσεως καὶ εὐσεβείας, τὸν ὁποῖο φιλοπόνως καὶ φιλοτίμως συνέλεξε καὶ συνέθεσε, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφός του Θεόδωρος μὲ μύριους κόπους, γιὰ τὴν ὠφέλεια τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἔμενε κρυμμένος ὑπὸ τὸ μόδιον τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἀδιαφορίας.

Τότε ἦταν ποὺ ὁ Χρῆστος Νασλίμης, ὁ νεαρὸς μὲ τὴν γεροντικὴ γνώση καὶ σύνεση καὶ τὴν ὑψηλὴ κατάρ-

τιση, ἀναλογιζόμενος τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια ποὺ θὰ προέκυπτε καὶ φλεγόμενος κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὸν πόθο διαδόσεως τοῦ θείου λόγου, δὲν δίστασε νὰ ἀναλάβει αὐτὸς τὸ βάρος τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖο ἐκ πρώτης ὄψεως φαινόταν πολὺ ἀνώτερο τῶν περιορισμένων δυνάμεων καὶ δυνατοτήτων του. Ὅμως, ἡ θερμουργὸς πίστη του, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκατάβλητη θέληση καὶ ἐργατικότητά του, μὲ τὴν ἐλπίδα στὴν θεία βοήθεια, ἔκαναν τὰ ἀδύνατα δυνατὰ καὶ ἀπέδειξαν διὰ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Χρήστου, ὅτι «*πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι*» (Μάρκ. θ΄ 23) καὶ ὅτι «*τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν*» (Ρωμ. η΄ 28).

Γράφει ὁ ἴδιος χαρακτηριστικά: «*Γνωρίζων ἐγὼ τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν τῶν ἔργων, καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ἐκδούλευσιν ἀξιόμισθον θὰ συνεισέφερον τῇ σεβαστῇ Μητρὶ (Ἐκκλησίᾳ) διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς γνώσεως τῶν Εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν, ἐπικαλεσθεὶς καὶ τὴν ἐνίσχυσιν ὡρισμένων εὐσεβῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν Βίβλῳ Ζωῆς, ἐζήτησα παρὰ τοῦ γέροντος Θεοδοσίου νὰ μοὶ ἐμπιστευθῇ τὴν εἰς τοὺς πένητας διανομὴν τοῦ θησαυροῦ τοῦ Ἀδελφοῦ του, ὑποσχόμενος αὐτῷ, θείᾳ Συνάρσει, νὰ δυνηθῶ νὰ διεκπεραιώσω τὸ μέγα καὶ κατὰ πάντα λόγον σπουδαῖον τοῦτο ἔργον. Ὁ γέρων Θεοδόσιος μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῇ τῶν δακρύων ἐνεχείρισέ μοι τὸν πλοῦτον, μετὰ τῆς θερμοτέρας του εὐχῆς, καὶ ἤδη ἐτέθην μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ἔργον μου, ἐπικαλούμενος τὴν θείαν βοήθειαν διὰ τὴν ἐντελῆ αὐτοῦ ἀποπεράτωσιν*»[1].

1. Βλ. *Εἰσαγωγὴ* τοῦ (ἐδῶ) Χρίστου Ἐ. Νασλίμη, στὸ Θεοδώρου Κ. Ζωγράφου, *Ἑρμηνεία εἰς τὴν Πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου*, Τεῦχος Α΄, Τύποις Κ. Π. Παρασκευοπούλου, Βόλος 1932.

Τί περιλάμβανε αὐτὸς ὁ θησαυρός; Τὴν Ἑρμηνεία τῶν 14 Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν 7 Καθολικῶν Ἐπιστολῶν (Ἀποστόλων Ἰακώβου, Πέτρου, Ἰωάννου καὶ Ἰούδα), καὶ κατόπιν τὴν δεύτερη σειρὰ Ὁμιλιῶν στὶς περικοπὲς τῶν Εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν ὅλου τοῦ ἔτους.

Ἡ χαρὰ δὲν ἦταν μόνον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐπιφανοῦς θεολόγου, τοῦ Θεοδοσίου, γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ πολυτίμου ἔργου τοῦ ἀειμνήστου Θεοδώρου, ἀλλὰ ἡ κατὰ Θεὸν ἱκανοποίηση μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἦταν κυρίως καὶ πρωτίστως τοῦ νεαροῦ σπορέως τοῦ θείου λόγου Χρήστου Νασλίμη, ὁ ὁποῖος μία φροντίδα εἶχε, περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐξαγγέλλεται ὁ λόγος προφορικῶς καὶ γραπτῶς, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ὠφέλειαν τοῦ πλησίον:

«Οὕτω πιστεύομεν», βεβαιώνει, *«ὅτι μὲ τὰς ἐλαχίστας διαθεσίμους ἡμῶν δυνάμεις, παραλλήλως πρὸς τοὺς ἄλλους τοῦ θείου κηρύγματος ἐργάτας, δημιουργοῦμεν μίαν ἐπὶ πλέον ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, καὶ προσφέρομεν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς τὰ ἀλεξίκακα (τὰ ἀπομακρύνοντα τὸ κακὸ) τῆς ψυχικῆς σωτηρίας φάρμακα»*[2].

Γι᾽ αὐτὸ καὶ προσέθετε μὲ εἰλικρίνεια ψυχῆς: *«Θεωρῶ δὲ ἑμαυτὸν εὐτυχῆ διότι εἰς τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα ἀνετέθη παρ᾽ αὐτῶν τὸ ἔργον τῆς δημοσιοποιήσεως τῶν συγγραμμάτων τούτων, καὶ οὕτω τὸ ἐμὸν ὄνομα, καίτοι ἀνάξιον μνήμης, συνεδέθη μετὰ τῶν ἐκείνων διὰ τῆς ἀλήστου καὶ ἐπαινετῆς τοιαύτης»*[2].

---

2. Βλ. *Πρόλογο* τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, στὸ Θεοδώρου Κ. Ζωγράφου, *Ἐντρυφήματα καὶ Ἀπηχήματα τῆς Δοξασθείσης Ἑλλάδος – Παραλειπόμενα, ἤτοι Δευτέρα σειρὰ Ἐκκλησιαστικῶν Λόγων...*, τόμος Τέταρτος, τεῦχος πρῶτον, Τύποις Παρασκευοπούλου Υἱοί, Βόλος 1950, σελ. 4.

Τὸ 1932, εἶχε ἤδη ἀποβιώσει καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Θεοδώρου Γλυκερία, κηδευθεῖσα μάλιστα λόγῳ τῶν διωγμῶν κατὰ τοῦ Πατρίου ἄνευ Ἱερέως (!), ὁ δὲ Θεοδόσιος ἀνέθεσε στὸν νεαρό, 22 μόλις ἐτῶν τότε, Χρῆστο Νασλίμη, τὴν Ἑρμηνεία τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης, οἱ ὁποῖες ἀπήρτησαν 11 τεύχη (βιβλία) τῶν 3.000 σελίδων συνολικῶς!

Ἡ ἔκδοση ὅμως ἑνὸς τόσο ἀπαιτητικοῦ εἰδικοῦ ἑρμηνευτικοῦ ἔργου δὲν ἦταν εὔκολο καὶ ἁπλὸ ἐγχείρημα! Ὁ ἐπωμισθεὶς τὴν ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως Χρῆστος Νασλίμης ἔγραφε σὲ προσωπικὴ ἐπιστολή του πρὸς τὸν γνωστὸ λόγιο Μοναχὸ Ἀντώνιο (Μουστάκα)[3] τὰ ἑξῆς περὶ τούτου κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη:

3. Ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας, ὁ ὁποῖος ἀσκήτευσε στὰ Καυσοκαλύβια τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καταγόταν ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἀρματολικὸ Τρικάλων, ὅπου γεννήθηκε τὸ 1898. Στὸ Ἅγιον Ὄρος μετέβη τὸ 1914 καὶ Μοναχὸς ἐκάρη τὸ 1917 στὴν Σκήτη τῆς Μικρᾶς Ἁγίας Ἄννης. Κατόπιν μετεφέρθη στὴν Σκήτη Καυσοκαλυβίων, ὅπου ἐγκαταστάθηκε ἀρχικὰ στὴν Καλύβη τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τελικὰ κατέληξε στὴν Καλύβη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἀπέκτησε πενταμελῆ Συνοδεία, ἀγωνιζόμενος ἀσκητικὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Μοναχικῆς τελειώσεως. Διετέλεσε Γενικὸς Γραμματέας τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἀγωνίσθηκε μὲ κάθε τρόπο ὑπὲρ τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας καὶ κατὰ τῆς Καινοτομίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου. Ἐργάσθηκε ἐπίσης ὡς Γραμματέας στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος στὴν Ἀθήνα κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ ᾽40 καὶ μάλιστα διετέλεσε προσωπικὸς Γραμματέας τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, τὸν ὁποῖον ἀνέπαυε μὲ τὴν ὑπακοὴ καὶ ἐργατικότητά του. Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν διωγμῶν κατὰ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ὑπέστη συλλήψεις καὶ ἐκτοπίσεις. Μὲ τὸν βιογραφούμενό μας Χρῆστο καὶ μετέπειτα π. Χρυσόστομο Νασλίμη διατελοῦσε σὲ μακρὰ καὶ ἀδιατάρακτη ἐν Χριστῷ φιλία καὶ συνεργασία, παρὰ τὶς κάποιες ἀσυμφωνίες καὶ ἑκατέρωθεν ἀπογοητεύσεις ἐνίοτε. Ἡ ἀλληλογραφία τους (τουλάχιστον αὐτὴ ποὺ περιῆλθε εἰς γνῶσιν μας) ἀποτέλεσε ἰδιαίτερα σημαντικὸ βοή-

«Ἡ ἐκτύπωσις τῶν βιβλίων ἐξακολουθεῖ γοργοῖς βήμασι. Μετὰ τὰς 7 Καθολικὰς Ἐπιστολὰς ἐξετυπώθησαν αἱ Ἐπιστολαὶ Παύλου πρὸς Φιλιππησίους, Κολασσαεῖς, Θεσσαλονικεῖς Α′ καὶ Β′, Τιμόθεον Α′ καὶ Β′, Τίτον καὶ Φιλήμονα. Ἤδη εὑρισκόμεθα εἰς τὸ ἥμισυ τῆς σπουδαιοτέρας καὶ θαυμασιωτέρας Ἐπιστολῆς πρὸς Ρωμαίους. Πολὺ ὅμως φοβοῦμαι μήπως ἡ δαπάνη δὲν μᾶς ἐπιτρέψει τὴν ὁλοσχερῆ ἔκδοσιν καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπιστολῶν, διότι ἴσως ὑποληφθῶμεν κατὰ 1 ἢ 2 Ἐπιστολάς. Πάντως, ἀποπερατωμένων τῶν Ἐπιστολῶν Παύλου, θὰ λάβητε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ δεχθῆτε τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δώρου τῶν νεοεκδοθέντων συγγραμμάτων τοῦ ἀειμνήστου Θεοδώρου Κ. Ζωγράφου. Ἐὰν ἡ ὑμετέρα ὁσιότης νομίζῃ ὅτι ὠφέλειαν ταῦτα κυκλοφορούμενα θὰ προξενήσωσιν, ἅς πράξῃ τὸ κατὰ δύναμιν, συνιστῶσα ταῦτα τοῖς φίλοις καὶ γνωστοῖς... Ἔχετε χαιρετισμοὺς ἀπὸ τὸν Γέροντα Θεοδόσιον, ὅστις ἤδη εὑρίσκεται ἐν ἀρρήτῳ χαρᾷ ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀδελφοῦ του. Ἤδη, λέγει, δύναμαι νὰ εἴπω εἰς τὸν Θεόν, "Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου Δέσποτα ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου"»[4].

Στὸ Τυπογραφεῖο τοῦ Κ. Παρασκευοπούλου στὸν Βόλο τυπώθηκαν μὲ ἐπιμέλεια καὶ εὐθύνη τοῦ Χρήστου Νασλίμη τὸ ἔτος 1932 οἱ Ἑρμηνεῖες τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου -τοῦ Θεοδώρου Ζωγράφου-

θημα γιὰ τὴν παροῦσα ἐργασία μας. Ὁ Γέροντας Ἀντώνιος Μουστάκας ἐκοιμήθη τὸ ἔτος 1973 (Κάποια στοιχεῖα περὶ αὐτοῦ βλ. Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ*, Ἀθῆναι 1961, σελ. 361).

4. Ἐπιστολὴ χερόγραφη Χρήστου Νασλίμη ἐκ Βόλου, τῆς 28.2. 1933, *«πρὸς Μοναχὸν π. Ἀντώνιον»*, σελ. 3-4 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος).

Ὁ Γέροντας Ἀντώνιος Μουστάκας Μοναχὸς Καυσοκαλυβίτης.

Πρὸς Ρωμαίους, Κορινθίους Α′ καὶ Β′, Κολασσαεῖς, Φιλιππησίους, Θεσσαλονικεῖς Α′ καὶ Β′, Τιμοθέου Α′ καὶ Β′, Τίτου καὶ Φιλήμονος· ἐπίσης, οἱ Καθολικὲς Ἰακώβου, Πέτρου Α′ καὶ Β′, Ἰωάννου Α′, Β′ καὶ Γ′ καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἀδελφοθέου. Τὸ ἔτος 1935 τυπώθηκε ἡ Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὸ Τυπογραφεῖο τοῦ Σωτηρίου Σχοινᾶ στὸν Βόλο καὶ τὸ 1936 τυπώθηκαν οἱ Πρὸς Γαλάτας καὶ Πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολὲς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ πάλι στὸ Τυπογραφεῖο Κ. Παρασκευοπούλου στὸν Βόλο, διὰ τοῦ τρόπου δὲ αὐτοῦ ὁλοκληρώθηκε τὸ ἔργο τῆς Ἑρμηνείας τῶν Ἐπιστολῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ποὺ εἶχε ἐκπονήσει ὁ διδάσκαλος τοῦ θείου λόγου Θεόδωρος Ζωγράφος.

***

Ὅμως, ὁ ἐν λόγῳ δεινὸς ἑρμηνευτὴς Θεόδωρος Ζω-

γράφος εἶχε ἐκδόσει ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1914 στὸν Βόλο σὲ τρεῖς τόμους τὸ ἔργο «*Ἐντρυφήματα καὶ Ἀπηχήματα τῆς δοξασθείσης Ἑλλάδος*», ἤτοι *Κυριακοδρόμιον Εὐαγγελίων, Κυριακοδρόμιον Ἀποστόλων* καὶ *Ἑορτοδρόμιον.*

Μετὰ τὴν ἐκτύπωση τῶν Ἑρμηνειῶν στὶς Ἐπιστολὲς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τὶς Καθολικὲς ἀπὸ τὸν Χρῆστο Νασλίμη τὸ 1932 καὶ ἐπίσης τὰ ἔτη 1935-1936, καὶ κοιμηθέντος ἤδη καὶ τοῦ Θεοδοσίου Ζωγράφου τὸ 1934, ἀπέμεινε ἡ ἔκδοση τοῦ ὑπολειπομένου τετάρτου τόμου τῶν «*Ἐντρυφημάτων καὶ Ἀπηχημάτων τῆς δοξασθείσης Ἑλλάδος*», ἤτοι τὰ Παραλειπόμενα τῶν προηγουμένων, μὲ τὴν δεύτερη σειρὰ Ὁμιλιῶν γιὰ τὰ κατὰ Κυριακὴν ἀναγινωσκόμενα Εὐαγγέλια ὅλου τοῦ ἔτους. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἔργο ἐκτυπώθηκε σὲ δύο τεύχη μεγάλου μεγέθους, 16x25 ἑκ., καὶ σύνολο σελίδων 520, μόλις τὸ 1950, ἀπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτη πλέον π. Χρυσόστομο Νασλίμη, τύποις Παρασκευοπούλου Υἱοὶ στὸν Βόλο, καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁλοκληρώθηκε ἕνας πραγματικὸς ἐκδοτικὸς ἆθλος μεγίστης σημασίας γιὰ τὴν Ἐκκλησία, τὴν θεολογικὴ ἐπιστήμη, τὴν ἑρμηνευτικὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τὴν διάδοση τοῦ θείου λόγου, πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ἀντιξοότητες γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἐκτυπώσεως ἑνὸς τέτοιου ἔργου ἦταν πολλὲς καὶ μεγάλες, ὅπως καὶ οἱ τεχνικὲς δυσκολίες. Ἐπίσης, ἡ ἱερὴ προσπάθεια δὲν ἀποσκοποῦσε σὲ ἐμπορικὸ κέρδος, διότι ἦταν γνωστὸν ἐκ τῶν προτέρων, ἐν πλήρει βεβαιότητι, ὅπως σημείωνε χαρακτηριστικὰ ὁ ἐπιμελητὴς π. Χρυσόστομος Νασλίμης, «*ὅτι συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης λόγῳ τῆς ἄνευ προηγουμένου ἐπικρατούσης θρησκευτικῆς ψυχρότητος καὶ ἀδιαφορίας, οὐ μόνον ἀντιμισθί-*

αν, ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην, τῶν κόπων καὶ τῶν δαπανῶν αὐτῶν δὲν θὰ λάβωσιν, ἀλλὰ καὶ ζημίαν ὑλικὴν καὶ πικρίαν ψυχικὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν θὰ ὑποστῶσιν»[5].

Παρὰ ταῦτα, ἤδη στὴν Εἰσαγωγὴ τοῦ ἔργου τῶν Ἑρμηνειῶν στὸν Ἀπόστολο Παῦλο τὸ 1932, ὁ φλογερὸς Χρῆστος τότε ἀκόμη Νασλίμης ἔγραφε ἐνθουσιωδῶς καὶ προτρεπτικῶς: *«Φίλε Ἀναγνῶστα, μετ᾽ εὐλαβείας λάβε ἀνὰ χεῖρας τὰ συγγράμματα ταῦτα καὶ μετὰ προσοχῆς μελέτησον αὐτά, διότι ἡ συνθέσασα ταῦτα ἱερὰ καὶ σεβασμία κεφαλὴ θέλει σὲ διδάξει τὸν τρόπον εἰς τὸ νὰ μορφώσῃς χριστιανικὸν χαρακτῆρα, θέλει σὲ προφυλάξῃ ἀπὸ πᾶσαν λύμην ἐξ αἱρετικῶν στοιχείων προερχομένην καὶ θέλει σὲ καταρτίσῃ πλήρως εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογικὴν Ἐπιστήμην, ὥστε νὰ καταστῇς ἱκανὸς νὰ μεταλαμπαδεύσῃς τὸ φῶς, ὅπερ ἐντεῦθεν θὰ λάβῃς, καὶ εἰς ἄλλας ἐσβεσμένας λυχνίας»*[6].

Ἡ παρατήρηση καὶ βεβαίωση ἰδίως περὶ πλήρους καταρτισμοῦ στὴν Ὀρθόδοξη Θεολογικὴ Ἐπιστήμη, μέσῳ τῆς μελέτης τοῦ ἔργου τούτου, εἶναι ἐντελῶς πραγματικὴ καὶ ἰσχύουσα. Ὁ ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως γράφει αὐτὴν μὲ πλήρη ἐπίγνωση ἀπὸ τὴν προσωπική του ἀντίληψη καὶ πείρα, ἀφοῦ ὄχι μόνον μελέτησε ἐπισταμένα, ἀλλὰ καὶ διόρθωσε ἐπανειλημμένα τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια τοῦ πολύτομου ἔργου μὲ κάθε λεπτομέρεια καὶ προσοχή, ὅπως καὶ ἔλεγξε μὲ ἰδιαίτερη φροντίδα αὐτὰ φιλολογικῶς καὶ νοηματικῶς. Ἄρα, μποροῦμε νὰ κατανοήσουμε πόσο μεγάλο καὶ ἰσχυρὸ θεολογικὸ καταρτισμὸ ἐπλούτισε, πέραν φυσικὰ τῶν ἤδη ἐντυπωσιακῶν καὶ λιπαρῶν θεολογικῶν του γνώσεων ἀπὸ τὶς κατ᾽ ἰδίαν μελέτες του καὶ ἀπὸ τὴν συ-

5. Βλ. *Πρόλογο* Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 3.
6. Βλ. *Εἰσαγωγὴ* Χρήστου Νασλίμη, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 1.

νεπῆ βίωση τῆς λειτουργικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Γ.2. Ὁ Θεόδωρος Ζωγράφος καὶ ἡ σημασία τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου του

Οἱ ὡς ἄνω θέσεις μας δὲν εἶναι ὑπερβολικές, οὔτε οἱ βεβαιώσεις τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς μνημειώδους ἐκείνης ἐκδόσεως -ἡ ὁποία σημειωτέον εἶναι πλέον δυσεύρετη, Χρήστου Νασλίμη εἶναι ἀνέρειστες.

Σημειώνεται χαρακτηριστικὰ περὶ τοῦ ἔργου τούτου μόλις πρόσφατα:

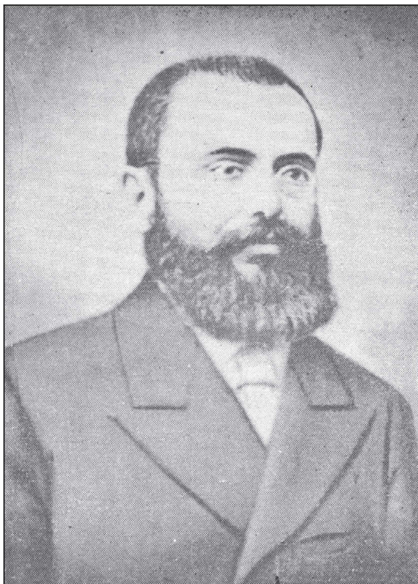
«Ὁ Θ. Ζωγράφος ὅπως καταφαίνεται ἀπὸ τὸ ἑρμηνευτικό του ἔργο, διέθετε εὐρεία ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ὑψηλὴ θεολογικὴ κατάρτιση. Τὸ ἔργο του δὲν ἐντάσσεται στὸ πλαίσιο τοῦ ἐκλαϊκευτικοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ ἔχει μορφὴ ὑπομνήματος καὶ ἡ προσφερόμενη μετάφραση τοῦ βιβλικοῦ κειμένου διατηρεῖται σὲ ὑψηλὸ γλωσσικὸ ἐπίπεδο. Παρότι τὸ ἔργο του εἶναι σοβαρὸ καὶ πλούσιο σὲ πληροφορίες, ἀποφεύγεται σὲ αὐτὸ ἡ παράθεση πηγῶν. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἀναφορὰ στὰ πατερικὰ ἑρμηνευτικὰ ὑπομνήματα, τὰ ὁποῖα ὁ Θ. Ζωγράφος γνώριζε καὶ ἐπεξεργάσθηκε, ἀλλὰ δὲν τὰ μνημόνευσε. Δὲν γνωρίζουμε ἐὰν αὐτὸ γίνεται σκοπίμως ἢ ὀφείλεται σὲ ἔλλειψη μεθοδολογίας. Τὸ ἔργο του γενικότερα βεβαιώνει γιὰ μιὰ συστηματοποιημένη καὶ κοπιώδη ἐργασία, ἡ ὁποία... συμβάλλει στὸ ἔργο τῆς ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης»[7].

Σὲ ἄλλη δὲ πηγή, ἀναφέρεται χαρακτηριστικὰ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ὅτι πρόκειται γιὰ *«ἔργο μνη-*

7. Βλ. λῆμμα: «*Ζωγράφος, Θεόδωρος Κ., θεολόγος*», στὴν «Μεγάλη Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τόμος 7ος, «Στρατηγικὲς Ἐκδόσεις», Ἀθήνα 2012, σελ. 493-494.

μειῶδες, ἐξαίρετο, μεγάλο καὶ ἀνεπανάληπτο, ποὺ ἀπόσπασε τὸ θαυμασμὸ καὶ τὸν ἔπαινο τῶν Πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν τῆς θεολογίας»[8].

***

Ὡς πρὸς τὸν Θεόδωρο Ζωγράφο εἶναι γνωστόν, ὅτι γεννήθηκε τὸ 1851 στὰ Ἰωάννινα καὶ ἀπεβίωσε τὸ 1921 στὸν Βόλο. Ὑπῆρξε κατὰ πᾶσα πιθανότητα υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Ζωγράφου, προξένου τοῦ νεοσυστάτου Ἑλληνικοῦ Κράτους στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἡ οἰκογένειά του εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὸν Βόλο καὶ ἦταν εὐσεβὴς καὶ εὔπορη. Ὁ Θεόδωρος ὑπογράφεται ὡς Ἀριστοῦχος Θεολόγος, χωρὶς νὰ ἔχει ἐντοπισθεῖ σὲ ποιὰ ἀπὸ τὶς Θεολογικὲς Σχολὲς Ἑλλάδος ἢ ἐξωτερικοῦ φοίτησε. Δίδαξε στὸ Γυμνάσιο Ἀρρένων Βόλου, διετέλεσε Σχολάρχης στὴν περιοχὴ τῶν Φαρσάλων, ὅπου καὶ κήρυττε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, προσέφερε κηρυγματικὸ ἔργο στὴν Μητρόπολη Δημητριάδος ὡς λαϊκὸς Ἱεροκήρυκας, ὄντας ἰδιαίτερα ἀγαπητὸς καὶ δημοφιλὴς στὸ Ποίμνιο, καὶ ἦταν συνεργάτης τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ Μαυρομμάτη, ἐστράφη δὲ κατὰ τῆς ἐκπαιδευ-

8. Βλ. Κώστα Δ. Πατρίκιου, *«Θεόδωρος Κ. Ζωγράφος: ὁ διαπρύσιος ἱεροκήρυκας καὶ πολυγραφότατος συγγραφέας»*, στὸν Συλλογικὸ Τόμο *Μαγνησία – Τοπικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία καὶ Παράδοση*, σελ. 114.

τικῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Παρθεναγωγείου Βόλου τῶν Δελμούζου-Γληνοῦ, θεωρῶν τοὺς δημοτικιστὲς ὡς *«ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἔθνους»*[7], δημιούργησε μία ἐξαίρετη καὶ εὐσεβῆ οἰκογένεια ἀποκτήσας τρία τέκνα καὶ ὡς συνταξιοῦχος χρημάτισε μέλος τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας τοῦ Γυμνασίου Ἀρρένων Βόλου ἀπὸ τὸ 1918 ἕως τῆς κοιμήσεώς του τὸ 1921[8].

Ὁ δὲ βιογραφούμενός μας Χρῆστος Νασλίμης ἔγραφε περὶ αὐτοῦ τὸ 1932:

«Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι ὁ ἀείμνηστος [Θεόδωρος Ζωγράφος] καθ᾽ ὅλον τὸν ἐπὶ γῆς βίον του μετῆλθε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου, ἀποστολικῶς κηρύττων ἀπ᾽ ἄμβωνος ἐντελῶς ἀφιλοκερδῶς. Δωρεὰν πάντοτε ἐκήρυττε, δωρεὰν πάντα ἐνουθέτει, δωρεὰν πάντας ἐδίδασκε. Τὴν προκοπὴν αὐτοῦ φθονοῦντες οἱ μισθωτοί, δὲν ἔπαυον παρεμβάλλοντες προσκόμματα διὰ τὴν μὴ εὐδοκίμησιν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, μυριοτρόπως συκοφαντοῦντες τὸν Ἀπόστολον. Ἀλλ᾽ ὁ μακάριος εὐχερῶς ὑπεσκέλιζε τὰ ἐμπόδια ἀψηφῶν τὰς τῶν μοχθηρῶν συκοφαντίας, ἔχων ὑπ᾽ ὄψει τὸ τοῦ Κυρίου, "Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ;" (Ματθ. ι' 25)»[6].

Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο καὶ ὁ αὐτὸς ὡς Ἀρχιμανδρίτης πλέον, τὸ 1950, ἔγραφε κατακλείων τὸν *Πρόλογό* του στὸ Κυριακοδρόμιο μὲ τοὺς Παραλειπομένους λόγους τοῦ Θεοδώρου Ζωγράφου μὲ ἱερὸ ἐνθουσιασμό:

«Οἱ κόποι ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς του δὲν ἀπέβησαν μάταιοι, τὰ κληροδοτήματα τῶν Αὐταδέλφων του ἐκαρποφόρησαν, καὶ ἰδοὺ πηγὴ πολύκρουνος ζωηρρύτων ναμάτων ἐν τῇ συγχρόνῳ γενεᾷ ἀναβλύσασα ἀρδεύει πλουσίως τὴν Ἐκκλησίαν. Δεῦτε λοιπὸν οἱ διψῶντες ὕδωρ θείας διδασκαλίας ἀντλήσατε ἀφθόνως ἐκ τῶν

ἱερῶν τούτων συγγραμμάτων καὶ μετάδοτε καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν. Ὑμεῖς δέ, οἱ τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογικὴν Ἐπιστήμην ἐκμανθάνοντες, ποτίσθητε ἐντεῦθεν καὶ κορέσθητε, ἵνα καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους ἐκδιδάξητε "πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας" (Α΄ Τιμοθ. γ΄ 15)»[5].

Ἡ ἀναφορὰ ἐδῶ σὲ κληροδοτήματα ἔχει, νομίζουμε, τὴν ἔννοια ὅτι οἱ Ἀδελφοὶ Ζωγράφου καὶ μάλιστα ὁ τελευταῖος ποὺ εἶχε ἐναπομείνει στὴν ζωὴ Θεοδόσιος, κατέστησε μὲ διαθήκη τὸν τότε Χρῆστο Νασλίμη διαχειριστὴ τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσως τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς διωρόφου οἰκίας τους, ὅπως καὶ τῶν δικαιωμάτων ἐπὶ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Θεοδώρου Ζωγράφου, καὶ ἐπίσης τοῦ κληροδότησε τὴν ἐγκυκλοπαιδική τους βιβλιοθήκη [9]. Ἴσως γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ τῆς πρὸς αὐτὸν συμπαθείας, οἰκειότητος καὶ ἐμπιστοσύνης, νὰ σχηματίσθηκε ἡ ἐντύπωση, ὅτι οἱ Ἀδελφοὶ Ζωγράφου «υἱοθέτησαν» τὸν Χρῆστο Νασλίμη σὰν θετό τους υἱό, πρᾶγμα ὅμως ποὺ δὲν φαίνεται νὰ ἰσχύει κυριολεκτικῶς, παρὰ μόνον μεταφορικῶς, ἐντὸς τοῦ ὡς ἄνω πλαισίου σχέσεως καὶ συνεργασίας. Στὴν διαθήκη του ὁ Θεοδόσιος Ζωγράφος ἀναφέρεται σ᾽ αὐτὸν χαρακτηρίζοντάς τον ὡς «*πνευματικὸν υἱόν*» του [9].

***

Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι τὸ ἐπίσημο περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» ἔκανε

---

9. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη*, κείμενο δακτυλογραφημένο, ἄ.χ., Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως, σελ. 5. Βλ. καὶ τὶς *Διαθῆκες* Γλυκερίας Ζωγράφου (16/29.6.1930) καὶ Θεοδοσίου Ζωγράφου (8/21.5.1933) ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος τῆς Ἐκκλησίας μας.

ἐπανειλημμένα εὔφημη παρουσίαση τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν [10], γράφοντας σὲ μία μεταγενέστερη ἀναφορὰ τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά:

«ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΛΥΤΙΜΑ. Ὁ πανοσιολ. συντάκτης ἡμῶν Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀπὸ ἐτῶν ἐξέδωκε τὰς Ἑρμηνείας τῶν 14 Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν 7 Καθολικῶν, συγγραφείσας ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἀριστούχου θεολόγου Θεοδώρου Ζωγράφου. Ὁ συγγραφεὺς μεταχειρίζεται γλῶσσαν εὔληπτον καὶ μεθοδικότητα ἐπιστημονικὴν πρωτότυπον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κειμένου, ἀκολουθῶν πιστῶς πάσας τὰς κατὰ καιροὺς Ἑρμηνείας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, Χρυσοστόμου, Κυρίλλου, Φωτίου, Ἐφραίμ, Οἰκουμενίου, Ζιγαβηνοῦ κλπ. Τὰ συγγράμματα ἀπαρτίζουν τεύχη συνολικῶς 3.000 σελίδων. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐπιστημονικῆς ἀξίας των καὶ τοῦ πρωτοτύπου ἑρμηνευτικοῦ των συστήματος οἱ Καθηγηταὶ Θεολόγοι τὰ συνέστησαν εἰς τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων... Οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀποταθήτωσαν εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν, παρὰ τῷ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμῳ Νασλίμη»[11].

Ἀργότερα, μετὰ καὶ τὴν ἔκδοση τῶν δύο τευχῶν τοῦ Κυριακοδρομίου, ἐγράφη καὶ πάλι:

«ΠΟΛΥΤΙΜΟΝ ΚΑΙ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. Ὁ πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Νασλίμης, ἐξέδωσε τὰ πολυτίμου ἀξίας βιβλία

10. Βλ. γιὰ παράδειγμα Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (Β′ Περίοδος), ἀρ.φ. 112/8.8.1938, σελ. 2. Βέβαια, ἀναφορὰ στὸ σπουδαῖο αὐτὸ ἔργο εἶχε ἤδη γίνει ἀπὸ τὴν ἔκδοσή του (βλ. Ἐφημερ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 141/25-12-1933, σελ. 4).

11. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (Γ′ Περίοδος), ἀρ.φ. 71/5.9.1949, σελ. 7.

τοῦ ἀειμνήστου θεολόγου κ. Θ. Ζωγράφου. Τὰ βιβλία αὐτὰ (δύο τόμοι) πάντοτε ἐπίκαιρα, ἀποτελοῦν μίαν εὐκαιρίαν χριστιανικῆς θαλπωρῆς διὰ τὴν Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν. Εἶναι ὠφέλιμα καὶ ἐποικοδομητικὰ ἀναγνώσματα. Εἶναι ἀκόμη καὶ ἀναγκαῖον βοήθημα διὰ τοὺς θεολογοῦντας, ἐπιστήμονας, ἐκκλησιαστικοὺς ρήτορας καὶ ἄλλους... Διὰ τῆς ἀγορᾶς τῶν βιβλίων τούτων ἐνισχύετε καὶ τὸν Ἱερὸν Ἀγῶνα»[12].

Καὶ ἀπὸ τὶς ἀνακοινώσεις αὐτὲς καθίσταται σαφές, ἐκτὸς τοῦ ἐνημερωτικοῦ τους χαρακτῆρος, ὅτι ἡ διάθεση τῶν ἔργων ἀφοροῦσε ὄχι σὲ ὁποιοδήποτε ἐμπορικὸ κέρδος τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἀλλὰ στὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος, στὸν ὁποῖον εἶχε αὐτὸς ἀφοσιωθεῖ καὶ ἀναλωθεῖ ὁλόψυχα.

12. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 113/8.10.1951, σελ. 8.

Δ. Πρώϊμη ἐποικοδομητικὴ ἀρθρογραφία

ΟΠΩΣ ἔχουμε ἤδη προαναφέρει, ὁ Χρῆστος Νασλίμης διακρινόμενος γιὰ τὴν μεγάλη του διάθεση διαδόσεως τοῦ θείου λόγου, εἶχε ἀποκτήσει ἀπὸ πολὺ νέος σπουδαία καὶ ἀξιοθαύμαστη συγγραφικὴ καὶ ἐκδοτικὴ πείρα· καὶ αὐτὴ τὴν κλήση του καλλιέργησε σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς του, ὡς εἰλικρινὴς καὶ ἀκαταπόνητος σπορέας καὶ ἐξάγγελος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, σὲ ἐποχὲς ἰδιαίτερα δύσκολες, ἄγονες καὶ προβληματικές.

Εἶναι πάλι γνωστόν, ἀλλὰ καὶ ἀναμενόμενον, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ συναντᾶ ἀντίδραση καὶ ἐμπόδια καὶ μάλιστα ὁ διδάσκαλος τῆς εὐσεβείας νὰ ἀποτελεῖ ἀντικείμενο κριτικῆς ὅσων τὸν ἀκούουν, ὅπως κάποτε καὶ στόχο σφοδρῆς ἐπιθέσεως ἀπὸ μέρους τοῦ πονηροῦ καὶ τῶν ὀργάνων του.

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μέγας Διδάσκαλος, ἵσταται πάντοτε στὸ πλευρὸ τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων πιστῶν δούλων Του, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀνιδιοτέλεια καὶ εἰλικρίνεια μοχθοῦν γιὰ τὴν δόξα τοῦ ἁγίου Ὀνόματός Του καὶ γιὰ τὴν ὠφέλεια τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ὄχι γιὰ τὴν δική τους προβολὴ καὶ ἀνάδειξη.

Δὲν γνωρίζουμε ἂν ὁ ἐκλεκτὸς νέος καὶ Κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου Χρῆστος Νασλίμης ἄρχισε ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ νὰ κηρύττει στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο ἢ ἀλλοῦ, σὲ συναθροίσεις πιστῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι βέβαιον ὅτι στὴν πλειονότητά τους θὰ τὸν περιέβαλλαν μὲ ἀγάπη καὶ θαυμασμὸ καὶ

ὁπωσδήποτε θὰ ἔτρεφαν ἐλπίδες καὶ προσδοκίες στὸ πρόσωπό του.

Γνωρίζουμε ὅμως μὲ βεβαιότητα, ὅτι δὲν ἐγκατέλειψε τὴν συγγραφὴ ἐποικοδομητικῶν κειμένων καὶ ἄρθρων, ἀποσκοπῶντας στὴν διάδοση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν κοινὴ ὠφέλεια τῶν Χριστιανῶν.

Εἴδαμε, ὅτι ἀσχολήθηκε μὲ ἀπολογητικὰ θέματα, τὰ ὁποῖα σχετίζονταν μὲ τὰ προβλήματα καὶ τοὺς κινδύνους στὴν Ἐκκλησία, ἐξ αἰτίας τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, τῆς ἐκκοσμικεύσεως καὶ τῆς παρεκκλίσεως ἐν πολλοῖς τοῦ Κλήρου ἀπὸ τὴν ἀποστολή του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν λαϊκῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὴν εὐσέβεια.

Παρακολουθήσαμε ἐπίσης τὸν ἐκδοτικὸ ἀγῶνα καὶ ἆθλο του, προκειμένου μέσῳ τοῦ ἀνεκδότου ἔργου τοῦ χαλκέντερου Ἑρμηνευτοῦ καὶ Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου Θεοδώρου Ζωγράφου, νὰ ὑπάρξουν συγγράμματα καὶ ἐκδόσεις στερεᾶς τροφῆς, γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ τοῦ χριστιανικοῦ βίου· ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν κάλυψη ζωτικῶν ἀναγκῶν στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, στὸν καταρτισμὸ τῶν Κληρικῶν καὶ Θεολόγων καὶ γενικὰ τῶν Διδασκάλων τοῦ θείου λόγου, ὅπως καὶ στὴν κατὰ Χριστὸν καλλιέργεια, αὔξηση καὶ οἰκοδομὴ τοῦ Πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἀναφερθοῦμε στὸν ἑπόμενο σταθμὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἐργασίας καὶ διακονίας τοῦ ἀκαταπόνητου νεαροῦ μας Χρήστου Νασλίμη, ὁ ὁποῖος -κατὰ τὸ Ψαλμικὸ- δὲν ἔδιδε ὕπνο στοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἀνάπαυση στοὺς κροτάφους του (βλ. Ψαλμ. ρλα΄ 4), προκειμένου νὰ ἐξεύρει τρόπους προσφορᾶς, ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ εὐληπτης καὶ ἑλκυστικῆς, τοῦ πανσθενοῦς καὶ γλυκυτάτου θείου λόγου· αὐτοῦ, ποὺ συνιστᾶ τὴν

ἀληθινὴ τροφὴ καὶ τρυφὴ τῆς ψυχῆς, ποὺ εἶναι «*λύχνος*» καὶ «*φῶς*» (βλ. Ψαλμ. ριη' 105) στὴν πορεία πρὸς τὴν ἐκπλήρωση τοῦ θείου θελήματος καὶ τὴν πρόγευση τῆς θείας Βασιλείας καὶ Δόξης.

Δ.1. Ἑρμηνευτικὰ καὶ Ἠθικὰ κείμενα

Ἐφ᾽ ὅσον τὰ ἔτη 1932 - 1933 ἦταν πλήρη ἐκδοτικῆς δραστηριότητος πολύτομου ἔργου-σειρᾶς[1], τὸ ἑπόμενο μόλις ἔτος 1934 ὁ ἐφευρετικὸς Χρῆστος Νασλίμης αἰσθάνθηκε θεία παρόρμηση, νὰ προσφέρει πρωτότυπη πνευματικὴ τροφὴ στοὺς κατὰ Χριστὸν ἀδελφούς του πρακτικοῦ κατὰ βάσιν χαρακτῆρος. Κατενόησε προφανῶς ἀπὸ τὴν συναναστροφή του μὲ τοὺς ἁπλοὺς ἀνθρώπους γύρω του, μὲ τοὺς πιστοὺς καὶ καλοδιάθετους ἀνθρώπους τῆς βιοπάλης, οἱ ὁποῖοι ἐστεροῦντο τῶν εἰδικῶν ἐκείνων γνώσεων καὶ προϋποθέσεων, ὅτι ἦταν ἄμεση καὶ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ παρουσιάσει ἀπὸ τὸ θησαυροφυλάκιο τῆς Ἁγίας Γραφῆς νουθεσίες πρακτικοῦ χαρακτῆρος, προσαρμοσμένες στὶς ἄμεσες ποιμαντικὲς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ.

Πρὸς τοῦτο, δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ τὸν συμβουλεύσει

1. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια, θὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας ἕνα κείμενο τοῦ Χρήστου Νασλίμη τοῦ ἔτους 1933, μὲ τὸν τίτλο: «*Πρὸς πλανώμενον θεολόγον*» καὶ ὑπέρτιτλο: «*Ἡ ἀδυσώπητος Ἀλήθεια*», ἀπολογητικοῦ χαρακτῆρος, τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε στὸν «Κήρυκα τῶν Ὀρθοδόξων» (ἀρ.φ. 126/11-24.9.1933). Ὁ νεαρὸς Ζηλωτὴς συντάκτης τοῦ κειμένου αὐτοῦ, 23 ἐτῶν τότε, ἀντιμετωπίζει τὶς αἰτιάσεις κάποιου θεολόγου, χωρὶς νὰ τὸν κατονομάζει, ὁ ὁποῖος ὅπως φαίνεται κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καταφερόταν γραπτῶς καὶ προφορικῶς ἐναντίον τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, χαρακτηρίζοντας ὡς «*πλάνη*» τὴν ὄντως εὐσέβειά τους. Ὅμως λαμβάνει κατάλληλη ἀπάντηση, ἡ ὁποία στὴν ὡραιότητα τοῦ ὕφους καὶ στὴν ἁπλότητα καὶ σαφήνεια τῶν ἐπιχειρημάτων της, διατηρεῖ μία ἐντυπωσιακὴ ἐπικαιρότητα.

κάποιος εἰδικός. Τὸ καθαρὸ κάτοπτρο τῆς φωτισμένης διανοίας καὶ συνειδήσεώς του λάμβανε θεῖα μηνύματα. Ἄλλωστε, ὅπως σημειώσαμε, εἶχε ἀπὸ τὸν Θεὸ ποιμαντικὸ χάρισμα, χωρὶς ἀκόμη νὰ εἶναι Ποιμένας, ὥστε νὰ γνωρίζει νὰ προσαρμόζει τὴν προσφορὰ τοῦ θείου λόγου σύμφωνα μὲ τὴν δεκτικότητα καὶ τὶς ἀνάγκες τοῦ Ποιμνίου.

Ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας ἕνδεκα ἐνυπόγραφα κείμενά του τοῦ ἔτους 1934, τὰ ὁποῖα δημοσιεύθηκαν στὸ τότε ἐπίσημο ὄργανο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», καὶ τέσσερα τοῦ ἔτους 1935. Ὅλα αὐτὰ τὰ κείμενα τοῦ λαϊκοῦ ἀκόμη Χρήστου Νασλίμη πραγματεύονται θέματα ἀμέσου πνευματικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ διατηροῦν μία ζωντάνια καὶ ἀμεσότητα προσωπική, ὥστε νὰ δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση, ὅτι μπροστὰ στὸν ἀναγνώστη βρίσκεται ὁ συγγραφέας καὶ διαλέγεται μαζί του μὲ τρόπο φιλικό, εἰλικρινῆ καὶ πειστικό. Αὐτὸ ἀποτελεῖ μία ἀκόμη σημαντικὴ ἀρετὴ τοῦ συγγραφικοῦ χαρίσματός του.

Συνήθως, ἡ ἀφορμὴ τῶν σχετικὰ συντόμων αὐτῶν κειμένων λαμβάνεται ἀπὸ κάποιο στίχο τοῦ Βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ ὁποῖο ἐπιγράφεται «Σοφία Σειράχ». Αὐτὸ ἀνήκει ὡς γνωστὸν στὰ λεγόμενα *Σοφιολογικὰ Βιβλία* αὐτῆς, τὰ ὁποῖα μαζὶ μὲ τὰ ἱστορικὰ καὶ προφητικὰ ἀπαρτίζουν τὸ σύνολό της. Τὰ *Σοφιολογικὰ Βιβλία*, ὅπως τοῦ Ἰώβ, τοῦ Ψαλτηρίου, τῶν Παροιμιῶν, τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, τῆς Σοφίας Σολομῶντος κλπ., πραγματεύονται περὶ τῆς *Σοφίας*, ὄχι τῆς φιλοσοφικῆς ἢ διανοητικῆς, ἀλλὰ τῆς πρακτικῆς καὶ κατὰ Θεόν, τῆς προερχομένης καὶ καταπεμπομένης ἄνωθεν, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὴν ἐγκολπώνεται σὲ μία εὐλογημένη καὶ εὐτυχισμένη ζωή, σύμ-

φωνη πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ μακριὰ ἀπὸ τὶς ὑποδείξεις τοῦ πονηροῦ, τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας.

Οἱ τίτλοι τῶν κειμένων τοῦ νεαροῦ συγγραφέα μας εἶναι χαρακτηριστικοὶ καὶ τοὺς ἀναφέρουμε: «*Φοβεῖσαι τὸν Θεόν;*», «*Πρόσεχε ὅταν ὁμιλῇς*», «*Μὴ ὑπάντα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ*», «*Κρεῖσσον ἄτεκνος ἤ πατὴρ τέκνων ἀσεβῶν*», «*Ἐν κόπῳ ἡ Ἀρετή*», «*Ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυπήσῃς*», «*Φεῦγε τὴν ὑπερηφάνειαν*», «*Ζήτει γυναῖκα σοφὴν καὶ ἀγαθήν*», «*Πρὶν ἐξετάσῃς μὴ μέμψῃ*», «*Μὴ ἀναβάλῃς τὸν καιρὸν τῆς Μετανοίας*», «*Προσέξωμεν τὸν λαὸν - Ἐπειδὴ κινδυνεύει ἡ Ἐκκλησία ἐπιβάλλεται ἡ ἕνωσις*», «*Θυσία ὑπὲρ τοῦ πλησίον*», «*Τὶ σημαίνει ὁ Σταυρὸς ὅν ποιοῦμεν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός*», «*Ὁ Μοιχοεπιβάτης*», καὶ «*Σπουδαῖα ἐκ τῆς ἱστορίας μαθήματα*».

Τὸ ἐνδιαφέρον τους εἶναι προφανὲς καὶ ἡ ἐπικαιρότητά τους ἐμφανής. Εἶναι γραμμένα στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς ἐποχῆς, τὸ ὁποῖο χειριζόταν ἄριστα ὁ ἐμβριθὴς συγγραφέας τους, καὶ διακρίνονται ἀπὸ ρητορικότητα, ποιητικότητα, χάρη καὶ σαφήνεια, ὥστε μὲ λίγη προσοχὴ τοῦ σημερινοῦ μὴ ἰδιαίτερα ἐξοικειωμένου στὸ ἰδίωμα τῆς καθαρευούσης ἀναγνώστου, ἡ κατανόηση νὰ ἐξάγεται ἀβίαστα καὶ εὐχάριστα, καὶ ἡ ὠφέλεια τῶν θεοσόφων διδαγμάτων τους νὰ εἰσδύει στὰ βάθη τῶν καρδιῶν, νὰ κατανύσσει, νὰ ἐνισχύει καὶ νὰ θέλγει τὴν ψυχή. Εἶναι κείμενα χαρισματικὰ στὴν περιεκτικότητα καὶ ἀμεσότητά τους, καὶ διαπραγματεύονται τὰ ἀνθρώπινα καὶ βιοτικὰ ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ θείου θελήματος, βάσει τῶν σωτηρίων θείων Ἐντολῶν. Καὶ φέρνουν στὸν νοῦ τὸ Γραφικό: «*Κηρία μέλιτος λόγοι καλοί, γλύκασμα δὲ αὐτοῦ ἴασις ψυχῆς*» (Παροιμ. ιστ΄ 24), δηλαδὴ κυρήθρα μέλιτος τὰ καλὰ λόγια, καὶ ἡ γλύκα τους γιατρεύει τὴν ψυχή!...

Δ.2. Περὶ φόβου Θεοῦ

Τὸ πρῶτο κείμενο, γιὰ παράδειγμα, φέρει τὸν ἐρωτηματικὸ τίτλο: «*Φοβεῖσαι τὸν Θεόν;*»[2]. Καὶ σὲ μία σύγχρονη γλωσσικὴ ἀπόδοση λέγει ἐν περιλήψει τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα καὶ σημαντικά:

Ἄν, Ἀδελφέ, συλλογίζεσαι καὶ πιστεύεις ὅτι ὁ ἀκοίμητος Ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ σὲ παρακολουθεῖ στὶς πράξεις σου καὶ καταχωρεῖ αὐτὲς στὴν μεγάλη ἐκείνη Βίβλο, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελέσει τὸ παγκόσμιο κατηγορητήριο, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν σὲ συνέχει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ φόβος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ αἰσθάνεται ὁ Χριστιανὸς πρὸς τὸν Δημιουργὸ καὶ Λυτρωτή του, ἐμπνεόμενος ἀπὸ ἀγάπη πρὸς Αὐτόν, μὴ τυχὸν προσκρούσει ἔστω καὶ στὸ ἐλάχιστο στὸ ἅγιο θέλημά Του καὶ ἔτσι Τὸν λυπήσει. Αὐτὸς εἶναι κατὰ τοὺς Ἁγίους Πατέρες ὁ λεγόμενος ***υἱϊκὸς φόβος,*** *τὸν ὁποῖον ἔχουν μόνον οἱ τέλειοι ἐργάτες τῆς ἀρετῆς. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ ὁ λεγόμενος* ***δουλικὸς φόβος,*** *τὸν ὁποῖον ἔχουν ὅσοι τηροῦν τὶς Ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ φόβο μὴ κολασθοῦν. Οἱ δύο αὐτοὶ φόβοι διαφέρουν τόσο, ὅσο ὁ γνήσιος καὶ προσφιλὴς υἱὸς ἀπὸ τὸν ἀγορασμένο δοῦλο.*

Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ κατεργάζεται πάντοτε τὴν ἀρετὴ καὶ ἀναχαιτίζει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Γιατί κάποιοι ὁρκίζονται μὲ εὐκολία καὶ μάλιστα ψευδορκοῦν; Γιατί οἱ ἀκόλαστοι ρίπτονται στὰ σαρκικὰ ἁμαρτήματα καὶ μολύνονται σωματικὰ καὶ ψυχικά; Γιατί οἱ σκληρόκαρδοι πλούσιοι ἀδικοῦν καὶ δυναστεύουν τοὺς ἀδυνάτους; Γιατί οἱ αἰσχροκερδεῖς ἔμποροι νοθεύουν τὰ προϊόντα καὶ ἐκμεταλλευόμενοι τὶς περιστάσεις ἀνάγκης αὐξάνουν τὶς τιμές; Γιατί οἱ ἀνάξιοι τῆς Ἱερωσύνης συνεχίζουν νὰ

2. Βλ. Ἐφημερ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 169/9-22.7.1934.

ἱερουργοῦν βλάπτοντες τὸν ἑαυτό τους καὶ καταστρέφοντες τόσες ψυχές; Διότι, ὅλοι αὐτοὶ δὲν φοβοῦνται τὸν Θεὸ καὶ ὅποιος δὲν φοβεῖται τὸν Θεὸ προβαίνει στὰ πιὸ στυγερὰ ἐγκλήματα. Ἐνῶ ἀντίθετα, ὅπου ὑπάρχει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ βρίσκεται ἡ ἀρετὴ καὶ ἁγιωσύνη, ἐκεῖ ἡ χαρὰ καὶ εὐλογία.

Ὁ θεοσεβὴς ἄνθρωπος ἕνεκα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε συκοφαντεῖ, οὔτε μισεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον μακροθυμεῖ, συγχωρεῖ, καὶ ἀγαπᾶ.

Αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Σοφὸς Σειράχ: «Φόβος Θεοῦ τέρψει καρδίαν καὶ δώσει εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν» (α΄ 12). Ὁ φόβος καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ποὺ προξενοῦν στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου γαλήνη, εὐχαρίστηση, ἀγαλλίαση καὶ εὐφροσύνη. Ἀλλὰ προξενοῦν καὶ μακροημέρευση, διότι κατὰ κανόνα ἀσθενοῦν καὶ φθίνουν καὶ ἁρπάζονται πρόωρα ἀπὸ τούτη τὴν ζωὴ ὅσοι ἐπιδίδονται στὰ πάθη, στὶς ταραχὲς καὶ στὶς ἀσέλγειες.

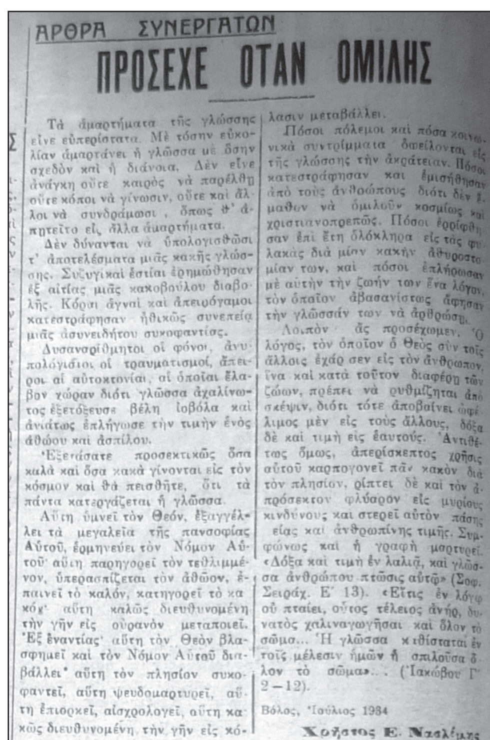
Θέλεις, Χριστιανέ, νὰ εὐδοκιμήσεις καὶ νὰ ζήσεις ζωὴ μακάρια καὶ εὐτυχῆ, ζωὴ αἰώνια; Ποτὲ μὴν ἀποβάλλεις ἀπὸ τὴν καρδιά σου τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς θὰ σὲ περιφρουρεῖ καὶ στολίζει στὴν νεότητά σου, καὶ στὸ γῆρας σου θὰ ἀπολαύσεις γλυκεῖς καρπούς, οἱ ὁποῖοι νωρίτερα ἴσως σοῦ προξενοῦσαν πικρία, ὡς προπαρασκευὴ γιὰ τὴν ἄνοδο στοὺς οὐρανούς.

Ἡ δὲ ὥρα τοῦ θανάτου, ἡ ὁποία γιὰ τὸν ἁμαρτωλὸ εἶναι κακὸς ἐφιάλτης, γιὰ σένα θ᾽ ἀποτελέσει ἡμέρα ἀπολυτρώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως. Ἐκεῖνος θὰ θρηνεῖ, καὶ σὺ θὰ χαίρεις. Γι᾽ αὐτὸ ἀποφθέγγεται ὁ Σοφὸς Σειράχ: «Τῷ φοβουμένῳ τὸν Κύριον εὖ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὑρήσει χάριν» (α΄ 13).

Βέβαια, ἔχουμε τὴν αἴσθηση ὅτι ἀδικοῦμε τὴν πλαστικότητα καὶ κομψότητα τοῦ πρωτοτύπου μὲ τὴν πτωχική μας αὐτὴ περιληπτικὴ νοηματικὴ ἀπόδοση, ἀλλὰ τοῦτο ἔγινε γιὰ νὰ διευκολύνει τὸν μὴ ἐξοικειωμένο ἀναγνώστη μὲ τὸ λόγιο γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ βιογραφουμένου μας, καὶ γιὰ νὰ καταδειχθεῖ τὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ πνευματικῆς πλευρᾶς τῆς θεοσεβοῦς σκέψεώς του.

Δ.3. Ἄλλα ἄρθρα μὲ ἐνδιαφέρουσα θεματολογία

Τὸ σύντομο ἄρθρο του *«Πρόσεχε ὅταν ὁμιλῇς»*[3], τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται στὰ ἁμαρτήματα τῆς γλώσσης, εἶναι ἰδιαίτερα περιεκτικὸ καὶ ἐνδιαφέρον.

ΑΡΘΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΠΡΟΣΕΧΕ ΟΤΑΝ ΟΜΙΛΗΣ

Τὰ ἁμαρτήματα τῆς γλώσσης εἶνε εὐπερίστατα. Μὲ τόσην εὐκολίαν ἁμαρτάνει ἡ γλῶσσα μὲ ὅσην σχεδὸν καὶ ἡ διάνοια. Δὲν εἶνε ἀνάγκη οὔτε καιρὸς νὰ παρέλθῃ οὔτε κόποι νὰ γίνωσιν, οὔτε καὶ ἄλλοι νὰ συνδράμωσι, ὅπως θ' ἀπητεῖτο εἰς ἄλλα ἁμαρτήματα.

Δὲν δύνανται νὰ ὑπολογισθῶσι τ' ἀποτελέσματα μιᾶς κακῆς γλώσσης. Συζυγικαὶ ἑστίαι ἐρημώθησαν ἐξ αἰτίας μιᾶς κακοβούλου διαβολῆς. Κόραι ἁγναὶ καὶ ἀπειρόγαμοι κατεστράφησαν ἠθικῶς συνεπείᾳ μιᾶς ἀσυνειδήτου συκοφαντίας.

Δυσαναρίθμητοι οἱ φόνοι, ἀνυπολόγισιοι οἱ τραυματισμοί, ἄπειροι αἱ αὐτοκτονίαι, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν διότι γλῶσσα ἀχαλίνωτος ἐξετόξευσε βέλη ἰοβόλα καὶ ἀνιάτως ἐπλήγωσε τὴν τιμὴν ἑνὸς ἀθώου καὶ ἀσπίλου.

Ἐξετάσατε προσεκτικῶς ὅσα καλὰ καὶ ὅσα κακὰ γίνονται εἰς τὸν κόσμον καὶ θὰ πεισθῆτε, ὅτι τὰ πάντα κατεργάζεται ἡ γλῶσσα.

Αὕτη ὑμνεῖ τὸν Θεόν, ἐξαγγέλλει τὰ μεγαλεῖα τῆς πανσοφίας Αὐτοῦ, ἑρμηνεύει τὸν Νόμον Αὐτοῦ· αὕτη παρηγορεῖ τὸν τεθλιμμένον, ὑπερασπίζεται τὸν ἀθῶον, ἐπαινεῖ τὸ καλόν, κατηγορεῖ τὸ κακόν· αὕτη καλῶς διευθυνομένη τὴν γῆν εἰς οὐρανὸν μεταποιεῖ. Ἐξ ἐναντίας· αὕτη τὸν Θεὸν βλασφημεῖ καὶ τὸν Νόμον Αὐτοῦ διαβάλλει· αὕτη τὸν πλησίον συκοφαντεῖ, αὕτη ψευδομαρτυρεῖ, αὕτη ἐπιορκεῖ, αἰσχρολογεῖ, αὕτη κακῶς διευθυνομένη τὴν γῆν εἰς κόλασιν μεταβάλλει.

Πόσοι πόλεμοι καὶ πόσα κοινωνικὰ συντρίμματα ὀφείλονται εἰς τῆς γλώσσης τὴν ἀκράτειαν. Πόσοι κατεστράφησαν καὶ ἐμισήθησαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους διότι δὲν ἔμαθον νὰ ὁμιλοῦν κοσμίως καὶ χριστιανοπρεπῶς. Πόσοι ἐρρίφθησαν ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα εἰς τὰς φυλακὰς διὰ μίαν κακὴν ἀθυροστομίαν των, καὶ πόσοι ἐπλήρωσαν μὲ αὐτὴν τὴν ζωήν των ἕνα λόγον, τὸν ὁποῖον ἀβασανίστως ἄφησαν τὴν γλῶσσάν των νὰ ἀρθρώσῃ.

Λοιπὸν ἂς προσέχωμεν. Ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς σὺν τοῖς ἄλλοις ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἵνα καὶ κατὰ τοῦτον διαφέρῃ τῶν ζώων, πρέπει νὰ ρυθμίζηται ἀπὸ σκέψιν, διότι τότε ἀποβαίνει ὠφέλιμος μὲν εἰς τοὺς ἄλλους, δόξα δὲ καὶ τιμὴ εἰς ἑαυτούς. Ἀντιθέτως ὅμως, ἀπερίσκεπτος χρῆσις αὐτοῦ καρπογονεῖ πᾶν κακὸν διὰ τὸν πλησίον, ρίπτει δὲ καὶ τὸν ἀπρόσεκτον φλύαρον εἰς μυρίους κινδύνους καὶ στερεῖ αὐτὸν πάσης εἰας καὶ ἀνθρωπίνης τιμῆς. Συμφώνως καὶ ἡ γραφὴ μαρτυρεῖ. «Δόξα καὶ τιμὴ ἐν λαλιᾷ, καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτῷ» (Σοφ. Σειράχ. Ε΄ 13). «Εἴτις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα... Ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα»... (Ἰακώβου Γ΄ 2—12).

Βόλος, Ἰούλιος 1934

Χρῆστος Ε. Νασλέμης

---

3. Βλ. Ἐφημερ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 170/16-29.7.1934.

Ἐξαίρετο κείμενο γιὰ τὴν φιλόσαρκη ἰδίως ἐποχή μας εἶναι τὸ τιτλοφορούμενο: «*Μὴ ὑπάντα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ*»[4], τὸ ὁποῖο μὲ τρόπο ἰδιαίτερα ζωηρὸ ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ ἀποτρέψει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν πτώση του στὰ δίχτυα πονηρῆς καὶ ἀσελγοῦς γυναικός, ποὺ ἀποβλέπει στὴν ψυχοσωματικὴ καταστροφὴ τῶν θυμάτων της.

Τὸ σύντομο ἄρθρο «*Κρεῖσσον ἄτεκνος ἢ πατὴρ τέκνων ἀσεβῶν*»[5], εἰσέρχεται στὴν ἐξέταση ἑνὸς ἰδιαίτερα εὐαίσθητου θέματος, τὸ ὁποῖο ἐκτὸς ἀπὸ κοινωνικὸ πρόβλημα, εἶναι βαθύτατα πνευματικό, προσωπικὸ καὶ θὰ λέγαμε ὑπαρξιακό, καὶ ταλαιπωρεῖ εἰδικὰ τὰ ἄτεκνα χριστιανικὰ ζευγάρια. Οἱ θέσεις τοῦ συγγραφέα μας, ἐντελῶς διεισδυτικές, πρακτικὲς καὶ πειστικές, δίνουν μία πνευματικὴ ἑρμηνεία, παρηγοροῦν, διδάσκουν καὶ ἐξηγοῦν.

Τὸ ἄρθρο «*Ἐν κόπῳ ἡ Ἀρετή*»[6] ἀποτελεῖ μία σύντομη ἐπιγραμματικὴ προσέγγιση στὸ μυστήριο τοῦ πνευματικοῦ πολέμου τοῦ Χριστιανοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν στεφανώνεται ἂν δὲν ἀγωνισθεῖ νόμιμα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀρετῆς, δηλαδὴ τῆς σάρκας, τοῦ κόσμου καὶ τοῦ διαβόλου, προτρέποντας σὲ πνευματικὸ ἀγῶνα καὶ σὲ πνευματικὴ ἐγρήγορση.

Τὸ κείμενο «*Ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυπήσῃς*»[7] ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ καταστήσει ἐλεήμονα καὶ εὐμετάδοτο κάθε ἔχοντα ὑλικὰ ἀγαθὰ ἔναντι αὐτῶν ποὺ ζητοῦν τὴν βοήθεια καὶ συνδρομή του, διαζωγραφῶντας τὰ ἄσχημα ἀποτελέσματα τῆς ἀσπλαγχνίας καὶ τὴν ζοφερὴ κατάληξή της.

4. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 171/23.7-5.8.1934.
5. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 172/30.7-12.8.1934.
6. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 175/20.8-2.9.1934.
7. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 176/27.8-9.9.1934.

Στὸ κείμενο «*Φεῦγε τὴν ὑπερηφάνειαν*»[8] περιγράφεται ἡ πιὸ παλαιὰ καὶ συντριπτικὴ ἁμαρτία, ἡ ὁποία ἐφευρέθηκε ἀπὸ τὸν διάβολο καὶ ἀποτελεῖ ἄρνηση Θεοῦ, ἡ δὲ λυτρωτικὴ ταπείνωση ἀποτελεῖ τὸ φάρμακο καὶ τὸ ἀντίδοτό της.

Τὸ θέμα τοῦ γάμου καὶ τῆς σημασίας του, καθὼς καὶ τῆς προσοχῆς στὴν ἐπιλογὴ τοῦ καταλλήλου προσώπου εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ σημαντικὰ στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου δίνονται σωτήριες προτροπὲς καὶ ὁδηγίες στὸ κείμενο «*Ζήτει γυναῖκα σοφὴν καὶ ἀγαθήν*»[9].

Ἕνα σημαντικὸ ζήτημα στὴν ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου εἶναι καὶ ἡ ἀπόδοση τῆς δικαιοσύνης, ὄχι μόνον ὅταν πρόκειται γιὰ ἐκδίκαση ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ στὴν καθημερινὴ ζωὴ ὅταν πρόκειται γιὰ δυνατότητα ἐκφορᾶς κρίσεως ἢ ὄχι. Περὶ αὐτοῦ πραγματεύεται τὸ ἐπίσης ἐνδιαφέρον κείμενο «*Πρὶν ἐξετάσῃς μὴ μέμψῃ*»[10].

Γιὰ τὸ πάντοτε ἐπίκαιρο θέμα τῆς Μετανοίας καὶ τὸ ἐπεῖγον τῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐκφράσεώς της στὴν ζωὴ κάθε πιστοῦ Χριστιανοῦ ἀναφέρεται τὸ ἐπιγραφόμενο κείμενο «*Μὴ ἀναβάλῃς τὸν καιρὸν τῆς μετανοίας*»[11].

Γιὰ τὸ θέμα τῆς Ἀγάπης τοῦ πλησίον καὶ τῆς θυσίας ὑπὲρ αὐτοῦ, σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀρχηγοῦ τῆς Πίστεώς μας Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁμιλεῖ περιεκτικὰ τὸ κείμενο «*Θυσία ὑπὲρ τοῦ πλησίον*»[12].

Τὸ κατηχητικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ πνευματικοῦ περιεχομένου κείμενο «*Τί σημαίνει ὁ Σταυρὸς ὅν ποιοῦμεν*

8. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 177/3-16.9.1934.
9. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 178/10-25.9.1934.
10. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 180/24.9-7.10.1934.
11. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 184/22.10-4.11.1934.
12. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 198/21.1-10.2.1935.

διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός»[13], ἀποτελεῖ μία ἐπιτυχῆ συνοπτικὴ παρουσίαση γιὰ ἕνα θέμα πάντοτε ἐπίκαιρο καὶ ἀξιοπρόσεκτο.

Τὸ ἱστορικοῦ περιεχομένου ἄρθρο, ὅπως ἄλλωστε φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν τίτλο του: «*Σπουδαῖα ἐκ τῆς ἱστορίας μαθήματα»*[13α], εἶναι ἐκτενὲς (καταλαμβάνει τρεῖς συνέχειες) καὶ ἀναφέρεται στὸ οἰκτρὸ τέλος ποὺ εἶχαν ὅσοι ἐδίωξαν τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, Βασιλεῖς, Αὐτοκράτορες, Ἡγεμόνες, ὅπως καὶ αἱρεσιάρχες, σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση, καθ᾽ ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀκόμη, ὑπάρχει καὶ τὸ στηλιτευτικὸ κείμενο «*Ὁ Μοιχο-επιβάτης»*[14], μέσῳ τοῦ ὁποίου ψέγεται ἡ κατάληψη μὲ μοιχικὸ τρόπο τῆς Μητροπόλεως Δημητριάδος ἀπὸ τὸν δεινὸ πολέμιο τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων Ἰωακείμ, προηγουμένως μητροπολίτη Φωκίδος, μετὰ τὴν ἄδικη καθαίρεση καὶ ἐξορία τοῦ νομίμου Ποιμενάρχου αὐτῆς Γερμανοῦ, ἐξ αἰτίας τῆς Ὁμολογίας του «*ἐναντίον τῶν βεβήλων τῆς πατρώας εὐσεβείας*» Καινοτόμων Νεοημερολογιτῶν.

Δ.4. Ἕνα κείμενο ἰδιαίτερης σημασίας

Ἕνα ἰδιάζον κείμενο στὴν σειρὰ τῶν δημοσιευμάτων τῆς περιόδου αὐτῆς τοῦ λαϊκοῦ ἀκόμη Χρήστου

---

13. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 205/18-31.3.1935.

13α. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 230/9-9-1935, σελ. 4, ἀρ.φ. 231/16-9-1935, σελ. 4 καὶ ἀρ.φ. 232/23-9-1935, σελ. 4. Ὁ συγγραφέας μας Χρ. Νασλίμης ὑπογράφεται στὸ τέλος τοῦ κειμένου αὐτοῦ ὡς διασκευαστής του, χωρὶς ὅμως ἀναφορὰ σὲ κάποια πηγὴ προελεύσεως ἀπὸ τὴν ὁποίαν προέβη στὴν ἐπιγραφόμενη «*διασκευήν*».

14. Βλ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 233/30.9-13.10.1935. Τὸ ἄρθρο ὑπογράφεται μὲ τὰ ἀρχικὰ Χ.Ν. ἐκ Βόλου, καὶ εἶναι προφανὲς ὅτι ἀνήκει στὴν γραφίδα τοῦ βιογραφουμένου μας.

Νασλίμη, εἶναι καὶ τὸ ἐπιγραφόμενο «*Προσέξωμεν τὸν Λαὸν - Ἐπειδὴ κινδυνεύει ἡ Ἐκκλησία ἐπιβάλλεται ἡ ἕνωσις*»[15].

Στὸ κάπως ἐκτενὲς αὐτὸ καὶ ἰδιαίτερο ὡς πρὸς τὴν θεματολογία του ἐν σχέσει πρὸς τὰ προηγούμενα ἄρθρο, ὁ συγγραφέας μας ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔκκληση, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ Περιοδικὸ «Ζωὴ» τῆς ὁμωνύμου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος, γιὰ συσπείρωση γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῶν τέκνων της, προκειμένου νὰ ὑπάρξει ἱκανοποιητικὴ ἀντιμετώπιση τῶν διαφαινομένων ἐπιθέσεων ἐναντίον της ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς της ὑλιστὲς - ἀθεϊστές. Γιὰ τὴν ἐπίτευξη τούτου, τὸ ἐν λόγῳ Περιοδικὸ πρότεινε τὴν προσοχὴ ἀπὸ μέρους τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας ἀπέναντι στὸ λαϊκὸ στοιχεῖο, ὥστε νὰ καταλάβει ἐντός της τὴν ἁρμόζουσα θέση του, γιὰ νὰ ὑπάρχει ἀμεσότερη σχέση καὶ ἀλληλοστήριξη.

Ὅμως ὁ συγγραφέας μας, μέσῳ τοῦ ἐν λόγῳ κειμένου του, ὑποστηρίζει ὅτι ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία ἐπειδὴ ἀκριβῶς διοικεῖται κακῶς, ἐκτρέπεται καὶ στρέφεται κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ της προξενῶντας ἐσωτερικὸ πόλεμο, ἐνῶ ἔχει καὶ τὸν ἐξωτερικό.

Ἐν τούτοις, τονίζει ὅτι ἀνέκαθεν γιὰ τὴν διεξαγωγὴ ἀγώνων κατὰ τῶν ἐχθρῶν της, ἡ Ἐκκλησία προέτασσε τοὺς ἀξίους Κληρικούς της, γύρω ἀπὸ τοὺς ὁποίους συγκεντρωνόταν τὸ Ποίμνιο καὶ διεξήγαγε νίκες λαμπρές. Σήμερα ὅμως, διαπιστώνει ὁ συγγραφέας μας, οἱ ἰθύνοντες αὐτῆς ἀποδείχθηκαν δεινότεροι καὶ ἀσπονδότεροι ἐχθροὶ ἐκ τῶν ἔσω, οἱ ὁποῖοι καὶ τοὺς

15. Τὸ κείμενο καταλαμβάνει τρεῖς συνέχειες καὶ δημοσιεύθηκε στὸν «Κήρυκα τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 190/3-12-1934, σελ. 2, ἀρ.φ. 191/10-12-1934, σελ. 2 καὶ ἀρ.φ. 192/27-12-1934.

ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς ἐνισχύουν, καὶ τὴν Ἐκκλησία πλήττουν καὶ ἐξασθενοῦν.

Γιὰ παράδειγμα, μὲ ἐκκλησιαστικοὺς ταγούς, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν στὴν Μασωνία, πῶς θὰ γίνει ἀγώνας κατὰ τῆς ἀπιστίας καὶ τοῦ ὑλισμοῦ;

Μὲ ἀμφισβήτηση ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους αὐτῶν τῶν ἰδίων τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν, πῶς θὰ ἀντιμετωπισθεῖ ἡ βλασφημία καὶ ἡ ἀσέβεια;

Ὅταν ὁ Οἶκος τοῦ Θεοῦ μεταβάλλεται εἰς οἶκον ἐμπορίου καὶ ἡ Σιμωνία ἔχει νομιμοποιηθεῖ καὶ οἱ ἱεροπραξίες ἔχουν τιμολογηθεῖ, ἡ δὲ ἠθικὴ ποιότητα τοῦ Κλήρου ἔχει καταπέσει, πῶς θὰ ἀποφευχθεῖ ἡ θεία ὀργὴ ἀπὸ τὴν θεία μακροθυμία; **Ποιός θὰ καλέσει τὸν λαὸ ὄχι ἐναντίον τῶν ἀπίστων, ἀλλὰ ἐναντίον τῶν βεβήλων;** Καὶ πόσο χειρότερο κακὸ εἶναι δυνατὸν νὰ διαπράξουν οἱ κομμουνιστὲς ἐντὸς τῶν Ναῶν, ὅταν οἱ ἴδιοι οἱ ὑποτιθέμενοι Χριστιανοὶ ἐκκοσμικεύουν τὴν Λατρεία καὶ μιαίνουν τοὺς Ναοὺς μὲ ὅσα ἀσεβῆ συμβαίνουν μέσα σ᾽ αὐτούς;

Γιὰ νὰ κερδίσει ἡ Ἐκκλησία στοὺς ἀγῶνες της, συνεχίζει ὁ συγγραφέας μας, καὶ νὰ ἔχει τὴν συμμαχία τοῦ λαοῦ, **πρέπει νὰ κατέχει τὶς καρδιὲς τοῦ λαοῦ.** Καὶ γιὰ νὰ ἀσκοῦν οἱ Κληρικοί της ἐπιρροὴ στὸ λαϊκὸ στοιχεῖο, **πρέπει μὲ τὸν ὑψηλὸ καὶ ἀκατηγόρητο βίο τους νὰ προσελκύουν τὴν κοινὴ ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση.** Τότε καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τοὺς Κληρικοὺς εἶναι ἀπεριόριστη καὶ οἱ πάντες προκινδυνεύουν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας σὲ κάθε κάλεσμά της. Συμβαίνουν ὅμως σήμερα (τότε) αὐτά;

Ἀλλά, συμπεραίνει μὲ θλίψη, ἡ Ἐκκλησία ὑποτάχθηκε στὸν κρατικὸ ζυγὸ καὶ ἀντὶ νὰ ρυθμίζει τὰ τοῦ οἴκου της μόνη της, ἐκλιπαρεῖ τὶς ἑκάστοτε ἀντι-

χριστιανικὲς πολιτικὲς διοικήσεις γιὰ τὰ αἰτήματά της, χωρὶς νὰ εἰσακούεται. Ἐφ᾽ ὅσον ἔχουμε πολιτικὴ ἐπέμβαση ἀκόμη καὶ στὴν ἀνάδειξη τῶν Ἀρχιερέων [ὅπως φαίνεται τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἦταν ἀκόμη ἔντονο] τί δυνάμεθα νὰ ἀναμένουμε ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ προβάλλονται μὲ τὸν τρόπο αὐτό;...

Καὶ συνεχίζει ὁ συγγραφέας μας τὶς τελευταῖες δύο παραγράφους τοῦ κειμένου του, τὶς ὁποῖες -λόγῳ τῆς σημασίας τους- παραθέτουμε αὐτούσιες:

«Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ ἐὰν προσθέσωμεν καὶ τὴν μεγάλην παρανομίαν, ἥν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς Μεταρρυθμίσεως τοῦ Ἡμερολογίου διέπραξε, καταλήγομεν εἰς τὸ νὰ θαυμάζωμεν πῶς ἀκόμη ὑφίσταται. Ὁ διχασμὸς καὶ ἡ διαίρεσις τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας εἶνε τὸ ἔσχατον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταπτώσεως. Ἐνῷ εἰς τοὺς χαλεποὺς τούτους καιροὺς ἔπρεπεν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ συνεκτικότης νὰ εἶνε ὑπέρ ποτε ἄλλοτε ἀδιάσπαστος, μία ἄκριτος αὐθαιρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας διέσπασε τὰς φάλαγγας τῆς ἀμυνομένης φιλοθρήσκου στρατιᾶς, δημιουργήσασα τὸν νῦν ὑφιστάμενον ἐμφύλιον ἐκκλησιαστικὸν σπαραγμόν. Καὶ τὸ χείριστον εἶνε, ὅτι δὲν καταβάλλεται ἡ προσπάθεια τῆς ἐπανορθώσεως, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐξόντωσιν τῆς εὐσεβεστέρας καὶ ὑγιεστέρας μερίδος τῶν πιστῶν της, πεισμόνως ἐπιμένουσα εἰς τὴν παρανομίαν καὶ διανοίγουσα οὕτως εὐρύτερον καὶ βαθύτερον τὸ χάσμα τῆς ἐσωτερικῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος.

Ὑπὸ τοιαύτας δὲ συνθήκας εὑρισκομένη ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία πῶς δύναται ν᾽ ἀντισταθῆ εἰς τὴν ἀσυγκράτητον τῶν ἐχθρῶν της μανίαν; Ἀφοῦ ἔπαυσε νὰ κυριαρχῇ ἐπὶ τῶν καρδιῶν τοῦ λαοῦ, ἀφοῦ ἀραιώνει καὶ διαλύει τὰς

τάξεις τῶν κατωτέρων της τέκνων μὲ διαφόρους ἡμαρτημένας χειρονομίας ἐπὶ τῶν αἰωνοβίων θεσμίων της, ποῖος δύναται νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ὅταν ἐπὶ τέλους ὁ ἐχθρὸς ἐμφανισθῇ ἀπειλητικώτερος, θὰ δυνηθῇ νὰ παρατάξῃ τὸ ἀνάλογον ἀμυντικὸν στράτευμα καὶ οὐχὶ μᾶλλον θὰ ἐγκαταλειφθῇ πανταχόθεν, ἵνα λάβῃ πλῆγμα βαθὺ καὶ ἐπώδυνον; Δὲν λέγομεν ὅτι οὕτως ἐγκαταλελειμμένη τελείως θὰ ἐξαφανισθῇ, διότι θὰ διαψευσθῶμεν. Μόνον πρόσκαιρον σκληρὰν δοκιμασίαν θὰ ὑποστῇ, ἵνα μετ᾽ οὐ πολὺ πάλιν ἐκ τῆς τέφρας τῶν ἐρειπίων της ἐκπηδήσῃ ζῶσα καὶ ἰσχυρά. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τοὺς ἐπικινδύνους πειρασμούς, διὰ τοῦτο τώρα ὅτε τοῦ ἐχθροῦ τὰ βλήματα εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε ἀπειλοῦσι τὰ αἰώνια τοῦ Χριστιανισμοῦ τείχη, ἐπιβάλλεται ἵνα συνέλθωμεν ἅπαντες καὶ διορθώσωμεν ἀμέσως τὰ κακῶς πραχθέντα· νὰ τείνωμεν χεῖρας φιλικάς, ν᾽ ἀνταλλάξωμεν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, καὶ ἀναλαβόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ νὰ δράμωμεν πρὸς τὰ τείχη ν᾽ ἀποκρούσωμεν τὰς ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις, ἵνα σώσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν. Τοιουτοτρόπως δὲ καὶ ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν χριστιανά, εἰρηνικὰ καὶ ἀνεπαίσχυντα, καὶ οἱ ἀπόγονοι ἡμῶν τὴν Ἐκκλησίαν ζῶσαν, ἰσχυρὰν καὶ δεδοξασμένην»[16].

***

Ὅπως διαπιστώνουμε, οἱ ἀναλύσεις τοῦ νεαροῦ Χρήστου Νασλίμη εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσες, οἱ

16. Πρόκειται γιὰ τὸ κλείσιμο τοῦ ἄρθρου κατὰ τὴν τρίτη καὶ τελευταία συνέχεια του («Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 192/27-12-1934). Κάποιες ἐκφράσεις ἐντὸς αὐτοῦ, οἱ ὁποῖες πιθανὸν σήμερα νὰ μᾶς ξενίζουν, εἶναι κατανοητὲς στὸ πλαίσιο καὶ τὶς προσδοκίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μάλιστα, τέτοιες ἀπαντῶνται ἀκόμη καὶ σὲ ἐπίσημα κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν κατὰ τὶς ἑπόμενες δεκαετίες.

ἐπισημάνσεις ἀξιοπρόσεκτες, μέσα βέβαια στὸ πλαίσιο τῆς ἐποχῆς τους, ἀλλὰ καὶ οἱ λύσεις φιλειρηνικές. Ἂν καὶ οἱ Καινοτόμοι διεκρίνοντο γιὰ σκληρότητα καὶ ἀδιαλλαξία, ἂν καὶ οἱ Χριστιανικὲς Ὀργανώσεις ἐπεδείκνυαν ἀσύγγνωστη ἀδιαφορία γιὰ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα, ἕνας ἀπὸ τοὺς Ὁμολογητὲς τῶν Ὀρθοδόξων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, ὅπως φυσικὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, διακρινόμενος γιὰ τὴν μετριοπάθεια καὶ εἰρηνικότητά του, ἔτεινε χεῖρα ἑνώσεως ἐν ἀληθείᾳ, χωρὶς συμβιβαστικὲς ὑποχωρήσεις, προκειμένου ἡ βλάβη στὴν Ἐκκλησία νὰ ἐπανορθωθεῖ, τὰ τέκνα της νὰ συναχθοῦν καὶ πάλι ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ νὰ ἀνατείλουν νέες ἡμέρες εὐλογίας καὶ προόδου, παρὰ τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ ὑπεναντίων.

Ὁ ἄξιος ἐκπρόσωπος τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας Χρῆστος Νασλίμης, ἂν καὶ ἀποφασιστικὸς καὶ σταθερὸς στὶς ἀρχές του, χωρὶς νὰ ὑποχωρήσει στὸ παραμικρὸ ἕως τέλους τοῦ Ἀγῶνος του, παρέμενε πάντοτε διαλλακτικὸς καὶ ὅσο ἐξαρτιόταν ἀπὸ αὐτὸν κατέβαλε κάθε προσπάθεια γιὰ προσέγγιση τῶν διεστώτων καὶ γιὰ εἰρήνευση, στὸ πλαίσιο τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας [17].

---

17. Στὸ προαναφερθὲν στὸ Κεφ. Β′ βιβλιάριο *«Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της»* (Ἐν Βόλῳ 1931), ἔργο προφανῶς τοῦ 21ετοῦς τότε Χρ. Νασλίμη, γράφεται σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι οἱ Καινοτόμοι τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ἐπειδὴ ἀποσχίσθηκαν ἀπὸ τὴν συμφωνία καὶ ἑνότητα τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀποτέλεσαν *«ἰδίαν Ἐκκλησίαν νεωτερίζουσαν, φατριάζουσαν, καὶ Σχισματικὴν στερουμένην Ἁγίου Πνεύματος»* (σελ. 34, καὶ σελ. 49). Ἡ θέση αὐτὴ ἀπαντᾶται στοὺς ἀκολούθους τοῦ Πατρίου καὶ ποίκιλλε ὡς πρὸς τὴν ἔνταση καὶ ἔννοιά της. Ἄλλοι τὴν ἀπολυτοποιοῦσαν, θεωρῶντας αὐτὴν «κριτήριον ὀρθοδοξίας», καὶ ἄλλοι, ὅπως ὁ βιογραφούμενός μας -ὁ ὁποῖος δὲν ἐπανῆλθε ἔκτοτε εἰς αὐτὴν ὡς πρὸς τὴν διατύπωση, δὲν τὴν ἔβλεπαν ὡς ἐμπόδιο γιὰ μία μετριοπαθῆ θεώρηση μὲ φιλειρηνικὴ προοπτική, πρὸς ἕνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀληθείᾳ.

Ε. Ἡ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση, ἡ ἀντίδραση ἐναντίον της καὶ σημαντικὲς ἐνέργειες τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων

ΕΧΕΙ ἤδη ἀναφερθεῖ ἡ ὁλόψυχη συμμετοχὴ τοῦ Χρήστου Νασλίμη ἀπὸ τὴν ἁπαλὴ νεότητά του στὸ Ποίμνιο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τῶν περιφρονητικὰ ἀποκαλουμένων Παλαιοημερολογιτῶν, ἐφ᾿ ὅσον ἡ ἁγνὴ καὶ εἰλικρινὴς διάθεσή του ταυτιζόταν μὲ τὸ δίκαιο καὶ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀποδεχθεῖ τὴν ἀδικία καὶ παρανομία καὶ μάλιστα στὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸ ποὺ πληροφορεῖτο καὶ μὲ τὴν ἐπισταμένη ἔρευνα διαπίστωνε καὶ ἐξακρίβωνε ὡς ἀληθινὸ καὶ γνήσιο, τὸ ἀσπαζόταν καὶ ὑπερμαχοῦσε ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔστω κι ἂν τοῦτο τὸν ἔθετε στὴν μειοψηφία μὲ τοὺς περιφρονημένους καὶ ἀδυνάτους, καὶ ὄχι μὲ τοὺς κατὰ κόσμον σοφοὺς καὶ ἰσχυρούς. Ἡ ἐμμονή του καὶ οἱ ἀγῶνες του ὑπὲρ τοῦ Πατρίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου δὲν ἦταν ἀποτέλεσμα στενοκεφαλιᾶς καὶ πείσματος. Ἕνας τόσο καθαρὸς καὶ ἐπιμελὴς ἄνθρωπος δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἐπιλέξει τὸ λάθος τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, τὴν ἀπαρχὴ αὐτὴ πολλῶν καὶ μεγάλων δεινῶν στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἡ μόνη ἐπιλογή του ἦταν ἡ ὑπηρέτηση καὶ προβολὴ τῆς Ἀληθείας, γιὰ τὴν εἰρήνευση τῆς διαστάσεως σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι ἡ συγκάλυψη καὶ ἑδραίωση τῆς πλάνης σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τῶν ἀφωτίστων ἀνθρώπων.

Τὸ ὅτι ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἀποτελοῦσε λανθασμένη, βλαπτικὴ καὶ ἀπαράδεκτη ἀνθρώπινη

παρέμβαση στὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι κάτι ποὺ ἔχει περιγραφεῖ καὶ ἀναλυθεῖ μὲ πολλοὺς τρόπους παλαιότερα καὶ πρόσφατα[1]. Ἐμεῖς ἐδῶ θὰ θυμίσουμε μόνον **κάποια ἄγνωστα στοὺς πολλοὺς στοιχεῖα,** τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ κατανοήσουμε τὴν συνέχεια, ἔστω κι ἄν χρειασθεῖ νὰ κάνουμε μία κάπως ἐκτενῆ, ἀλλὰ ἀναγκαία ἀναφορά.

Ε.1. Ἡ πολιτικὴ ὤθηση γιὰ τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση τοῦ 1924

Τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1923 ἔγινε πρόταση στὴν ἀπὸ τοῦ 1922 Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνηση τῶν Πλαστήρα – Γονατᾶ νὰ καλυφθεῖ ἡ θέση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου [τότε ἀκόμη Μητροπολίτου] Ἀθηνῶν -μετὰ τὴν ἐξαναγκαστικὴ παραίτηση τοῦ Ἀθηνῶν Θεοκλήτου (Μηνοπού-

1. Γιὰ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, βλ. ἐνδεικτικὰ τὰ ἔργα: Νικολάου Μάννη, Δασκάλου, *Διπλοῦς Πέλεκυς κατὰ τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου - Ἐπίσημα Ἔγγραφα καὶ Ἐπιστολὲς τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου τοῦ Τρανοῦ καὶ Ἀλεξανδρείας Μελετίου τοῦ Πηγᾶ,* Ἀθήνα 2015, σ.σ. 236· Νικολάου Μάννη, Δασκάλου, *Ἑλληνικὴ Ἀσπὶς κατὰ τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου – Τὸ Ἡμερολογιακὸ Ζήτημα στὴν Ὀρθόδοξη Ἀνατολὴ κατὰ τὰ ἔτη 1581-1901,* Ἀθήνα 2016, σ.σ. 278· Γρηγορίου Εὐστρατιάδου, *Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἑορτολογίου,* Ἀθῆναι 1929 (δευτέρα ἐν Κύπρῳ ἀνατύπωσις, Λάρναξ 1997), σ.σ. 224· Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας,* ἔκδ. «Κήρυκος τῶν Ὀρθοδόξων», Ἀθῆναι 1935, σ.σ. 88· Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ Κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ,* Ἀθῆναι 1961, σ.σ. 376· Θεοδωρήτου Ἱερομονάχου Ἁγιορείτου, *Παλαιὸν καὶ Νέον,* Ἅγιον Ὄρος - Ἀθῆναι 2000, σ.σ. 112· Αὐγουστίνου Μοναχοῦ Ἁγιοβασιλειάτου, *Τὸ Ἡμερολογιακὸν Σχίσμα ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ κανονικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενον,* Ἀθῆναι 2008, σ.σ. 478.

• Παρουσίαση τῶν ἀπόψεων τοῦ βιογραφουμένου μας Χρ. Νασλίμη γιὰ τὸ Ἡμερολογιακό, βλ. Κεφ. ΙΔ′ παρόντος ἔργου: *«Κατὰ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας»* (σελ. 447-484).

λου), ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ Πανεπιστημίου Ἀρχιμ. Χρυσόστομο (Παπαδόπουλο), ἐκ μέρους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Τὸ σχετικὸ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ *Ψήφισμα* τῆς Σχολῆς **συντάχθηκε μὲ πρωτοβουλία τοῦ γνωστοῦ γιὰ τὶς πρωτοπόρες καὶ προωθημένες Οἰκουμενιστικὲς θέσεις καὶ δραστηριότητες Καθηγητοῦ Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, ὁ ὁποῖος συνεννοήθηκε προηγουμένως γι᾽ αὐτὸ μὲ τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο καὶ τὸν ἤδη πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιο Μεταξάκη [2].**

Οἱ δύο ἕτεροι συνυποψήφιοι γιὰ τὴν θέση τοῦ Ἀθηνῶν ἦταν ὁ Ἀμασείας Γερμανὸς (Καραβαγγέλης), ὁ ὁποῖος ἀποτελοῦσε προτίμηση τοῦ Πλαστήρα, καὶ ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς (Μαυρομμάτης), ὁ ὁποῖος ἦταν προτίμηση τοῦ Γονατᾶ. Ὅμως, **ἡ πρόταση Ἀλιβιζάτου, δηλαδὴ Βενιζέλου καὶ Μεταξάκη, ὑπερίσχυσε καὶ τελικὰ ἡ Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνηση ἐπέλεξε τὸν Χρυσόστομο (Παπαδόπουλο) [3].**

Ὁ δὲ Χρυσόστομος ἔτρεφε θαυμασμὸ πρὸς τὸν Μελέτιο, ἀπὸ τότε ποὺ ὁ τελευταῖος ἦταν Μητροπολίτης Ἀθηνῶν [4]. Ὑπῆρξε μάλιστα **στενὸς συνεργάτης του** καὶ εἶχε σταλεῖ ἀπὸ ἐκεῖνον σὲ ἐπίσημες ἀποστολὲς στὸ ἐξωτερικό, τὸ δὲ 1918 μετέβησαν μαζὶ στὴν Ἀμερική, γιὰ ἀναδιοργάνωση τῆς ἐκεῖ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας [5].

---

2. Βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη (Δρ. Νεότερης καὶ Σύγχρονης Ἱστορίας Α.Π.Θ.), *Ἐκκλησία Πολιτευομένη - Ὁ Πολιτικὸς Λόγος καὶ Ρόλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1913-1941)*, ἐκδ. Ἐπίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 172.

3. Αὐτόθι, σελ. 173.

4. Αὐτόθι, σελ. 174.

5. Αὐτόθι, σελ. 175. Βλ. καὶ Ἐμμανουὴλ Καραγεωργούδη (Δρ.Θ.), *Ὁ Μελέτιος Μεταξάκης ὡς Μητροπολίτης Ἀθηνῶν*, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2008, σελ. 99 (σημειωτέον, ὅτι σὲ ἐκείνη τὴν ἀποστολὴ στὴν Ἀμερικὴ συμμετεῖχε καὶ ὁ Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος).

Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος μὲ ἄλλους καὶ ὄπισθεν καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ τὸν Σεβ. Δημητριάδος Γερμανό.

Ἐφ᾽ ὅσον ἦταν δεδομένο, ὅτι ἡ Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνηση ἦταν ***«ὑπὲρ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας»[6],*** ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν «ἐκλεκτὸ» τῆς Κυβερνήσεως Χρυσόστομο (Παπαδόπουλο) ἀσχολήθηκε, **ὅπως ἐπιθυμοῦσε καὶ ἡ Ἐπανάσταση,** ἐκτὸς ἀπὸ ἄλλα θέματα (Καταστατικὸ Νόμο) **καὶ μὲ τὴν λεγόμενη διόρθωση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, καὶ ἀποφάσισε τὸν συνταυτισμό του μὲ τὸ πολιτικὸ ἡμερολόγιο.** Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ ἐφαρμόσθηκε στὶς 10 Μαρτίου τοῦ 1924, ἡμερομηνία ποὺ ὑπολογίσθηκε ἀπὸ τοὺς Μεταρρυθμιστὲς ὡς ἡ 23η Μαρτίου[7].

Ὁ Δημητριάδος Γερμανός, τοῦ ὁποίου οἱ ἐπίμο-

6. Αὐτόθι, σελ. 191.

7. Αὐτόθι, σελ. 195-196.

νοι ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων ἔφεραν πάντοτε τὴν σφραγῖδα ***«τῆς ἄκρας συντηρητικότητος»,*** δὲν ἔπαυσε νὰ κατηγορεῖ τὸν Ἀθηνῶν Χρυσόστομο *«ὡς διὰ τῆς πολιτικῆς ἐπιβληθέντα εἰς τὴν Ἱεραρχίαν, ἀκαδημαϊκὸν διδάσκαλον, ἄνευ διοικητικῆς πείρας»*[8]. *«Κατὰ τὴν συνελθοῦσαν τὴν 27/12/1923 Σύνοδον διὰ τὸ Ἡμερολογιακὸν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον τὰς ἀπαντήσεις τῶν πατριαρχῶν διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀποκρυβείσας, καὶ ἐμειοψήφισε διὰ τὴν μεταρρύθμισιν [τοῦ ἡμερολογίου], μετὰ τοῦ Πατρῶν Ἀντωνίου, Χαλκίδος Γρηγορίου, Θήρας Ἀγαθαγγέλου. Τὴν 4/7/1926 διαμαρτύρεται διὰ τὰς διώξεις τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου καὶ τὴν 11ην Ὀκτωβρίου 1933 ἐνώπιον τῆς Ἱεραρχίας ἀναπτύσσει τὴν σημασίαν τοῦ Πασχαλίου Κανόνος ἀπὸ πανορθοδόξου πλευρᾶς, ἐπιτυχὼν νὰ στηρίξῃ τὴν γνώμην του διὰ ψήφων 46 κατὰ 5»*[9].

Ὁ Σεβ. Δημητριάδος Γερμανός.

8. Βλ. *«Γερμανός. Ὁ Μαυρομμάτης. Μητροπολίτης πρώην Δημητριάδος»*, λῆμμα στὴν «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τ. 4, Ἀθῆναι 1964, σελ. 404.

9. Αὐτόθι. Βλ. καὶ *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς*, ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα – Μάρτιος 2015, σελ. 27.

Νωρίτερα, στὶς 4.7.1926, εἶχε κατατεθεῖ σημαντικὴ *Πρόταση-Διαμαρτυρία* ἀπὸ τὸν Κασσανδρείας Εἰρηναῖο πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνυπογραφομένη καὶ ἀπὸ τοὺς Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ Δρυϊνουπόλεως Βασίλειο, **ἡ ὁποία κατήγγειλε τὴν πραξικοπηματικὴ ἀλλαγὴ τοῦ Ἡμερολογίου** καὶ ἐπαινοῦσε τὰ ἀφοσιωμένα στὴν Ἑορτολογικὴ Παράδοση τέκνα τῆς Ἐκκλησίας[10].

Ὁ Δημητριάδος Γερμανός, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε ἀγαθὲς σχέσεις ὁμοφροσύνης σχετικὰ μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα μὲ τὸν Κασσανδρείας Εἰρηναῖο, σὲ προσωπικὴ ἐπιστολή του πρὸς αὐτὸν τοῦ ἔτους 1934 ἐκφράζει τὴν δυσαρέσκειά του γιὰ τὸν Ἀθηνῶν Χρυσόστομο, **ἐπιδεικνύει τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν «*συντηρητικῶν στοιχείων*» στὴν Ἱεραρχία ἔναντι τῶν «*νεωτεριστῶν*»** καὶ ἐπίσης δὲν ἀποκρύπτει τὴν ἀπογοήτευσή του γιὰ τὴν ἔλλειψη ἐν γένει ἀγωνιστικοῦ φρονήματος στοὺς Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρονται μᾶλλον γιὰ ἰδιοτελεῖς σκοποὺς καὶ ἐπιδιώξεις[11].

Ἀπὸ αὐτὰ καὶ μόνον τὰ ἐνδεικτικὰ στοιχεῖα, κατανοοῦμε πόσο δίκαιο εἶχε στὶς ὀρθὲς ἐπισημάνσεις του ὁ νεαρὸς στὴν ἡλικία Χρῆστος Νασλίμης σὲ κείμενά του τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μέσῳ τῶν ὁποίων **διεκτραγωδοῦσε τὴν κατάσταση ἐξ αἰτίας τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας στὰ ἀντι-εκκλησιαστικὰ κελεύσματα τῆς Πολιτείας,** τὰ ὁποῖα ἐπέφεραν μεγάλα καὶ δυσκολοθεράπευτα δει-

10. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 24.

11. Βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη, *Ἐκκλησία Πολιτευομένη...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 298.

νά, μὲ κύριο τὸ τῆς Ἡμερολογιακῆς διαιρέσεως[12].

Ε.2. Ἐλπίδες γιὰ διόρθωση τοῦ κακοῦ

Ἀφοῦ ὅμως γιὰ τὴν δημιουργία καὶ διαιώνιση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ εὐθύνη ἔφεραν καὶ οἱ πολιτικοί, δὲν ἔπαυαν οἱ ἐλπίδες ἐκ μέρους τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, αὐτῶν οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀναφέραμε, ἀντέδρασαν ἀποφασιστικὰ στὴν Καινοτομία, οἱ πολιτικοὶ ἐπίσης νὰ ὠθήσουν τὴν διοίκηση τῆς Καινοτόμου Ἱεραρχίας νὰ προβεῖ στὴν διόρθωση τοῦ ἡμαρτημένου, ὥστε νὰ ἐπέλθει κατάπαυση τοῦ δημιουργηθέντος σάλου καὶ τῆς ἀπὸ κάθε ἄποψη ἐπιζήμιας διαιρέσεως τοῦ Ποιμνίου.

Σὲ προαναφερθεῖσα ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν Βόλο τοῦ Χρήστου Νασλίμη πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα τῆς 28.2.1933, γράφονται καὶ τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα ἐπὶ τοῦ θέματος:

«Γενομένων βουλευτικῶν ἐκλογῶν, ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ ὑπερισχύσουν οἱ Λαϊκοὶ [οἱ τοῦ λεγομένου Λαϊκοῦ Κόμματος], ***δηλ. τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πάντα ὑπερημύνετο τῶν δικαιωμάτων μας.*** *Χθὲς ἐντοπία ἐφημερὶς ἐδημοσίευσεν, ὅτι* ***ἐρωτηθεὶς ὁ κ. Τσαλδάρης, νῦν Πρωθυπουργός, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἐπιληφθῇ τῆς ὁριστικῆς λύσεως τοῦ Ἡμερολογιακοῦ διὰ τῶν νομίμων μέσων,*** *ἐρχόμενος εἰς συνεννόησιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Θεὸς νὰ τὸν φωτίσῃ νὰ πράξῃ τὸ καλόν. Σημειώσατε δὲ ὅτι ἐν Ἀθήναις ἐξελέγη Βουλευτὴς ἐκ τῆς μερίδος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ὁ κ. Γρ. Εὐστρατιάδης, ἐπίσης εἰς Λάρισαν ἐξελέγη Βουλευτὴς ὁ κ. Ἀδαμ. Νικολαΐδης ὑπέρμαχος ἀξιομίμητος μεταξὺ τῶν*

---

12. Βλ. Κεφ. Β′ παρόντος ἔργου, ὑποσημ. 5 (σελ. 57) καὶ ὑποσημ. 7 (σελ. 63), καὶ Κεφ. Δ′, ὑποσημ. 15 (σελ. 91).

ὁμοίων του ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας, ἐπίσης ἐδῶ [εἰς Βόλον] ἐξελέγη ὁ κ. Βασ. Ἀποστολίδης, μέγας μας εὐεργέτης καὶ ὑπερασπιστὴς εἰς τὰς ἑκάστοτε δυσκόλους ἡμῶν περιστάσεις. Γενικῶς προβλέπεται ὅτι ἡ Μ. Τεσσαρακοστὴ θὰ φέρῃ εὐχαρίστους εἰδήσεις. Ὁ Δημητριάδος [Γερμανὸς] δὲ ἀμέσως, μετὰ τὰς εἰδήσεις ὅτι ἐκέρδισαν οἱ Λαϊκοί, ἀνεχώρησε δι᾽ Ἀθήνας, ἴσως πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν Ἀθηναϊκὴν Μητροπολιτικὴν Ἕδραν, κρημνιζομένου τοῦ Χρυσοστόμου»[13].

Οἱ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, εὑρισκόμενοι ἀπὸ ἐτῶν σὲ δεινὴ θέση ἐξ αἰτίας διώξεων καὶ ἄλλων εἰς βάρος τους θλιβερῶν διακρίσεων, ἦταν ἐκ τῶν πραγμάτων ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπιλέγουν τὸ βέλτιστον μεταξὺ τοῦ χείρονος, προκειμένου νὰ ἐπιβιώσουν καὶ νὰ ἐξακολουθήσουν τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα τους. Δὲν εἶχαν τὴν ἀφέλεια νὰ ἀγνοοῦν ὅτι οἱ ἀντι-βενιζελικὲς παρατάξεις εὐνοοῦσαν τὸν Ἀγῶνα τους καὶ γιὰ πολιτικὰ ὠφελήματα[14]. Ἀλλὰ οἱ περιστάσεις τοὺς ἀνάγκαζαν προκειμένου νὰ διασφαλίσουν καὶ προωθήσουν τὰ αἰτήματά τους, νὰ χρησιμοποιοῦν μὲ τρόπο ἐπωφελῆ ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν κακή τους χρήση οἱ ἀντίπαλοι νεωτεριστὲς δημιούργησαν τὸν σάλο στὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς ἔφεραν σὲ τόσο δύσκολη ἕως ἀπάνθρωπη θέση καὶ μεταχείριση.

Τὸν Μάϊο τοῦ 1934, μεγάλο μέρος κοινοβουλευτικῶν ἐκπροσώπων τῆς Κυβερνήσεως **κατέθεσε πρόταση νόμου γιὰ μελλοντικὴ ἐπαναφορὰ τοῦ λεγομένου Παλαιοῦ Ἡμερολογίου,** καὶ ἐπίσης 30 Βουλευτὲς τῆς

13. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

14. Τοῦτο δηλώνεται σὲ ἐπιστολὴ ἡγετικοῦ στελέχους τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τὸν Νοέμβριο τοῦ 1932 πρὸς τὸν Κασσανδρείας Εἰρηναῖο (βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη, *Ἐκκλησία Πολιτευομένη...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 301).

συμπολιτεύσεως **κατέθεσαν πρόταση κηρύξεως ὡς ἀντικανονικοῦ τοῦ λεγομένου «διορθωμένου ἡμερολογίου»** στὴν Ἐκκλησία, μία πρωτοβουλία ἡ ὁποία σχολιάσθηκε δυσμενῶς ἀπὸ τὴν Διαρκῆ Σύνοδο τῆς Καινοτόμου Ἱεραρχίας, ποὺ ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθεῖ πρὸς τὴν Κυβέρνηση! **Ὁ δὲ Πρωθυπουργὸς Τσαλδάρης πρότεινε τὴν διενέργεια δημοψηφίσματος γιὰ ἐπιλογὴ Ἡμερολογίου στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἡ Καινοτόμος Ἱεραρχία ἀπέρριψε κατηγορηματικὰ τὴν πρόταση αὐτή!**[15]

Ὁ πρωτεργάτης μάλιστα τῆς Καινοτομίας Ἀθηνῶν Χρυσόστομος σὲ ἐπιστολή του **πρὸς τὸν Ἐλ. Βενιζέλο τὸν Αὔγουστο τοῦ 1934** ἔγραψε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς ἀποκαλυπτικά: *«Ἡ ἀσήμαντος παλαιοημερολογιτικὴ Κοινότης... κατορθώνει νὰ ἐπηρεάζῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Πολιτείας ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ Ἡμερολογίου... Ἀλλὰ τὸ Κράτος δὲν ἐβοήθησε τὴν Ἐκκλησίαν,* ***ἐνῶ χάριν τοῦ Κράτους καὶ χάριν τοῦ λαοῦ ἡ Ἐκκλησία παρεδέχθη τὸ Νέον Ἡμερολόγιον»[16].***

Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος προβαίνει ἐδῶ σὲ μία σημαντικότατη παραδοχή, τὴν ὁποία διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ τοῦ λαοῦ προσπάθησε νὰ μετριάσει. Τὸ μόνο βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ Καινοτομία δὲν ἐπιβλήθηκε χάριν τοῦ λαοῦ. Παρά, ἐπιβλήθηκε ***«χάριν τοῦ Κράτους»,*** πέραν βεβαίως τῆς Οἰκουμενιστικῆς σκοπιμότητος ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει

15. Βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη, *Ἐκκλησία Πολιτευομένη...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 302· ἐπίσης, βλ. Δημήτρης Μαλέσης, «*Τὸ Παλαιοημερολογιτικὸ Ζήτημα (1924-1952) - Ὄψεις τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτισμικῆς σύγκρουσης στὸ μεσοπόλεμο καὶ στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο*», στὸ Περιοδ. «Μνήμων», τ. 22 / 2000, σελ. 141.

16. Βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη, *Ἐκκλησία Πολιτευομένη...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 304.

τὰ σιδηρᾶ δεσμὰ ἀνελευθερίας τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ τὴν δουλοπρέπεια τῶν ἰθυνόντων της ἔναντι τῶν ἀρχόντων. Τὰ δεσμὰ αὐτὰ -ὅπως φαίνεται- δὲν εἶχε τὴν δύναμη, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν θέληση, νὰ ἀποτινάξει, ἀκόμη καὶ ὅταν δόθηκαν τέτοιες εὐκαιρίες. Αὐτὸ γίνεται φανερὸ ἀπὸ σχετικὲς προτάσεις παραγόντων τῆς Πολιτείας, οἱ ὁποῖες ἀπερρίπτοντο ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Καινοτόμους, μία περίπου δεκαετία μετὰ τὴν Μεταρρύθμιση, ὅταν ἀκόμη τὰ πράγματα ἦταν νωπὰ καὶ ρευστὰ καὶ ἐπιδέχονταν διορθώσεως, γιὰ τὴν εἰρήνευση τοῦ λαοῦ, χάριν δῆθεν τοῦ ὁποίου ἔγινε ἡ παραδοχὴ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου!

Ε.3. Ἡ προσχώρηση στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο τριῶν Ἀρχιερέων τὸ 1935

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1935, νέο ἔναυσμα στὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς διοικούσης Ἱεραρχίας τῆς Καινοτομίας δόθηκε ἐξ αἰτίας τῆς παράνομης χειροτονίας ὡς Βοηθοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηνῶν Ἰακώβου Βαβανάτσου. Ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς ἀνέλαβε ἀγῶνα μὲ αἴτημα τὴν κάθαρση τοῦ Κλήρου *«ἐκ τῶν φαύλων καὶ ἀνηθίκων στοιχείων»*. Στὴν προσπάθειά του γιὰ ἐπάνοδο τοῦ συντηρητικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστῶτος, βρῆκε καὶ τὴν συμπαράσταση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, μὲ τοὺς ὁποίους τελικὰ συντάχθηκε[17].

Ὀπαδὸς τῶν δυναμικῶν λύσεων ὁ ἴδιος, μαζὶ μὲ τὸν Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος εἶχε ἤδη ταχθεῖ ἀπὸ ἔτους ὑπὲρ τῶν Ἀγῶνος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ὅπως καὶ τὸν Ζακύνθου Χρυσόστομο, δέχθηκαν τὴν ἀπὸ 12/25.5.1935 *Ἐπιστολὴ-Ἔκκληση* τοῦ

17. Βλ. *«Γερμανός. Ὁ Μαυρομμάτης...»*, στὴν Θ.Η.Ε., τ. 4, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 405.

Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν νὰ ἀναλάβουν τὴν ποιμαντορία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ***«ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ πατροπαραδότου Ἡμερολογίου»,*** ἡ ὁποία ἔγινε εὐμενῶς ἀποδεκτή.

Μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία στὸν Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Κολωνό, 13/26.5.1935. Οἱ Ὁμολογητὲς Ἱεράρχες στὸ μέσον Κλήρου καὶ Λαοῦ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, Κυριακὴ τῆς Σαμαρείτιδος τοῦ ἔτους ἐκείνου, κηρύχθηκε σὲ πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία στὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου στὸν Κολωνὸ Ἀθηνῶν, ἡ ἀνάληψη τῆς ποιμαντορίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τὴν δὲ 15/28 Μαΐου ἀπεστάλη *Ἀποκήρυξη* τῆς διοικούσης Συνόδου γιὰ τὴν μονομερῆ καὶ ἀντικανονικὴ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία[18].

Ἡ ἀνάληψη τῆς ἡγεσίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ὁμολογητὲς Ἱεράρχες καὶ ἡ συγκρότηση ἀνεξάρτητης Ἱερᾶς Συνόδου, μέσῳ καὶ τῆς χειροτονίας μάλιστα τεσσάρων νέων Ἀρχιερέων, τῶν Ἐπισκόπων Διαυλείας Πολυκάρπου, Μεγαρίδος Χριστοφόρου, Κυκλάδων Γερμανοῦ καὶ Βρεσθένης Ματ-

18. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 32-33· βλ. ἐπίσης «*Γερμανός. Ὁ Μαυρομμάτης...*», στὴν Θ.Η.Ε., τ. 4, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 405.

θαίου, θεωρήθηκε ἀπὸ κάποιους ὅτι πραγματοποιήθηκε μὲ ὑποκίνηση ἀπὸ κυβερνητικὰ στελέχη, καὶ ἀπὸ τὸ Κόμμα τοῦ Μεταξᾶ, γιὰ ἀνατροπὴ τῆς φιλοβενιζελικῆς πλειοψηφίας τῆς Συνόδου· τοῦτο ὅμως ἀπέρριπταν διαρρήδην οἱ Ἀρχιερεῖς τοῦ Πατρίου, καὶ μάλιστα ὁ Δημητριάδος Γερμανός, **τονίζοντας τὴν ἀνεξαρτησία τους ἀπὸ κάθε πολιτικὴ ἤ καὶ προσωπικὴ χροιὰ στὸ Ὀρθόδοξο διάβημά τους[19].**

Ὅπως γνωρίζουμε, οἱ πρωτεργάτες Ὁμολογητὲς Ἀρχιερεῖς δικάσθηκαν τὴν 1/14.6.1935 ἀπὸ τὴν Σύνοδο τῶν Καινοτόμων καὶ καταδικάσθηκαν, δηλαδὴ διώχθηκαν, σὲ δῆθεν καθαίρεση, ὅπως καὶ σὲ πενταετῆ σωματικὸ περιορισμό, καὶ ὁ μὲν Δημητριάδος Γερμανὸς συνελήφθη καὶ ὁδηγήθηκε ἐξόριστος στὴν Μονὴ Χοζοβιωτίσσης Ἀμοργοῦ μαζὶ μὲ τὸν Πρωτοσύγκελλό του Ἀρχιμ. Γρηγόριο Ἀλεξανδρόπουλο, ὁ δὲ Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ὁδηγήθηκε ἐξόριστος στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Διονυσίου στὸν Ὄλυμπο τῆς Πιερίας. Ὁ Θρόνος τοῦ Δημητριάδος προσφέρθηκε στὸν Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ, ὁ ὁποῖος δὲν τὸν ἀποδέχθηκε, καὶ ἐν τέλει καλύφθηκε ἀπὸ τὸν Βοστώνης καὶ κατόπιν Φωκίδος Ἰωακείμ[20].

Τοὺς ἑπόμενους μῆνες οἱ δύο Ὁμολογητὲς Ἱεράρχες ἀνακλήθηκαν ἀπὸ τοὺς τόπους τῆς ἐξορίας τους[20α], καὶ

19. Βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη, *Ἐκκλησία Πολιτευομένη...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 328.

20. Βλ. «*Γερμανός. Ὁ Μαυρομμάτης...*», στὴν Θ.Η.Ε., τ. 4, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 406.

20α. Ὑπάρχει φωτογραφικὸ στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴ ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅπου φαίνεται συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἀγωνιστὴ τοῦ Πατρίου Ἀντώνιο Γράμπα ἐκ Κυμήνων Θεσσαλονίκης, καὶ τὸν λαϊκὸ ἀκόμη τότε Χρῆστο Νασλίμη, τὸ ὁποῖο παραθέτουμε στὴν ἑπομένη σελίδα μὲ τὴν λεζάντα του (Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον Ἀντωνίου Γράμπα).

Ὁ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀναχωρῶν ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐξορίας τοῦ Ὀλύμπου ἐπανερχόμενος εἰς Ἀθήνας. Συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Χρήστου Νασλίμη καὶ μετέπειτα Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου καὶ Ἀντωνίου Γράμπα. 8.8.1935.

τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1935 ἡ δικτατορικὴ φιλοβασιλικὴ Κυβέρνηση Κονδύλη ἀνέτρεψε τὸν Τσαλδάρη καὶ μάλιστα βολιδοσκόπησε τὶς προθέσεις τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας σχετικὰ μὲ τὴν πιθανὴ ἐπαναφορὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ χωρὶς κάποιο θετικὸ ἀποτέλεσμα[21]. Ἂν καὶ εἶχε τεθεῖ καὶ τὸ ζήτημα ἀποπομπῆς τοῦ Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, ἡ Κυβέρνηση ἐκείνη ἦταν βραχύβια καὶ στὶς 30.11.1935 ὁρκίσθηκε ἄλλη, ἡ τοῦ Κων. Δεμερτζῆ.

Ε.4. Ἡ πρώτη ἀποσχιστικὴ κίνηση ἐντὸς τοῦ Πατρίου

Ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς ζήτησε μὲ *Ὑπόμνημά* του στὶς 2.12.1935 πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Παιδείας τὴν ἐπάνοδο στὴν Μητρόπολή του, ἀλλὰ γιὰ ἀποφυγὴ παρεξηγήσεως ἔσπευσε στὶς 12.1.1936 νὰ διευκρινίσει, ὅτι δὲν αἰτεῖ «*μετάνοιαν, ἀλλὰ δικαιοσύνην*»[22].

21. Βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη, *Ἐκκλησία Πολιτευομένη...*, ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 330.

22. Βλ. «*Γερμανός. Ὁ Μαυρομμάτης...*», στὴν Θ.Η.Ε., τ. 4, ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 406.

Ὁ δὲ Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος μετέβη ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1935 ἕως καὶ τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1936 στὴν Μέση Ἀνατολή, γιὰ νὰ ἐκθέσει τὰ σχετικὰ μὲ τὸ διάβημά τους στὰ Πατριαρχεῖα Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ὅπως καὶ Ἀλεξανδρείας, πρὸς εὐαισθητοποίησή τους ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος, βάσει τῆς τροπῆς ποὺ ἔλαβαν πλέον τὰ πράγματα στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ὡς ἄνω κίνηση τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ παρεξηγήθηκε πράγματι ἀπὸ ὁμάδα ἡγετικῶν προσώπων στὴν «Ἑλληνικὴ Θρησκευτικὴ Κοινότητα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν». Τὰ πρόσωπα αὐτὰ δὲν ἐπιθυμοῦσαν τὴν συνεργασία μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς, μετὰ τὴν ἐπάνοδό τους ἀπὸ τὴν ἐξορία, παρὰ τοποθετοῦσαν τὴν δική τους ἀντίληψη καὶ τὶς δικές τους ἐπιφυλάξεις ὑπεράνω τοῦ κοινοῦ καλοῦ.

Στὴν Ἁγία Γραφὴ ἐπισημαίνεται θεόπνευστα, ὅτι «*προφάσεις ζητεῖ ἀνὴρ βουλόμενος χωρίζεσθαι ἀπὸ φίλων, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ ἐπονείδιστος ἔσται*» (Παροιμ. ιη΄ 1), δηλαδὴ προφάσεις ἀναζητεῖ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀπὸ φίλους του (πόσῳ μᾶλλον ἀπὸ Πνευματικοὺς πατέρες!) ἐπιθυμεῖ νὰ χωρισθεῖ, καὶ σὲ κάθε περίσταση εἶναι ἀξιοκατάκριτος!

Ἔτσι, 38 συνολικὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα κατόρθωσαν μὲ δόλο νὰ θεωρηθοῦν σύμφωνα μὲ τὸν νόμο ὡς Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν», ἄρχισαν πολεμικὴ κατὰ τῶν Ἀρχιερέων, ὅτι δῆθεν ἐγκατέλειψαν τὴν καλὴ Ὁμολογία τους, ὅτι δῆθεν διεκδίκησαν τὴν διαχείριση τῆς περιουσίας τῆς «Κοινότητος» (!), καὶ ὅτι ἔπαυσαν νὰ ἱεροπρακτοῦν.

Ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ Κλήρου, τῶν μελῶν

τῆς «Κοινότητος» καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου ἔσπευσε νὰ καταδικάσει τὴν ἀποσχιστικὴ αὐτὴ κίνηση, ἡ ὁποία διακρινόταν ἀπὸ ἐμπάθεια, μῖσος, ὑστεροβουλία καὶ «*σατανικὸν ζῆλον*». Οἱ συκοφάντες πολέμιοι τῶν Ὁμολογητῶν Ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς κατόρθωσαν νὰ κρατήσουν τὴν Ἐφημερίδα «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», θεωρήθηκαν ὀρθὰ ὡς ὑπονομευτὲς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ πιὸ ἐπικίνδυνοι ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς πολεμίους.

Σὲ εἰδικὸ κείμενο τῆς ἐκλεγμένης καὶ ἀποδεκτῆς Κοινότητος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων στὸ ἐπανεκδοθὲν στὴν Β′ Περίοδο κυκλοφορίας του ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἐκκλησίας μας «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας»[23], διευκρινιζόταν τὸ νόημα τῆς πράξεως ἐκείνης τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ καὶ δημοσιευόταν σχετικὴ Δήλωσή του· ἀκόμη, τονιζόταν τὸ αὐτονόητο, **ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς καμμία ἀπολύτως ἀξίωση δὲν προέβαλαν γιὰ διαχείριση τῆς περιουσίας τῆς Κοινότητος, καὶ παρέμεναν ἀκλόνητοι στὴν Ὁμολογία τῆς Πίστεώς τους,** ἡ ὁποία τόσα δεινὰ τοὺς στοίχισε μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Ὅσο γιὰ τὸ θέμα τῆς μὴ ἱεροπραξίας τους, μετὰ τὴν ἐπάνοδό τους ἀπὸ τὴν ἐξορία, ἐγράφοντο τὰ ἑξῆς σὲ ἐλεύθερη ἀπόδοση:

Δὲν ἱεροπρακτοῦν ὄχι διότι δὲν τὸ ἐπιθυμοῦν, αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι ἕτοιμοι νὰ θυσιάσουν καὶ αὐτὴ τὴν ζωή τους ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ διότι οἱ ἴδιοι οἱ ὑπεύθυνοι τῶν λαϊκῶν τῆς ἀληθοῦς «Κοινότητος» καθημερινὰ τοὺς παρακαλοῦν νὰ μὴν τὸ πράξουν, γιὰ σοβαρὸ

---

23. Βλ. κύριο ἄρθρο: «*Ἐπὶ τῆς Καταστάσεως*», στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 1 (Περίοδος Β΄) / 22.6.1936 (π.ὀ.ἡ.), σελ. 1. Ἡ «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» ἐκδόθηκε τότε ὡς «*ἑβδομαδιαία θρησκευτικὴ ἐφημερίς*», 4 μεγάλων σελίδων, μὲ Γραφεῖα στὴν ὁδὸ Χαλκοκονδύλη 7 στὴν Ἀθήνα.

λόγο· διότι ἐπισκέφθηκαν τὸν Ὑπουργὸ [προφανῶς Παιδείας] καὶ ἔλαβαν τὴν διαβεβαίωση, ὅτι ἀναμένεται τὸ πόρισμα τῆς μελέτης τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου σχετικὰ μὲ τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση τῶν Ἀρχιερέων μας ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους· ὥστε, ἂν ἡ ἀπόφαση ἐκείνη κριθεῖ, ὅπως ἐλπίζεται, ἄδικη, παράνομη καὶ ἀντισυνταγματική, θὰ χορηγηθεῖ στοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους πλήρης ἐλευθερία· μέχρι τότε ὅμως, ἂν οἱ Ἀρχιερεῖς προβοῦν σὲ ὁποιαδήποτε ἱεροπραξία, θὰ βροῦν ἀντιμέτωπο τὸν νόμο ἐναντίον τους· γι᾽ αὐτὸ καὶ δὲν δικαιολογοῦνταν τότε ἡ ὁποιαδήποτε ἄκαιρη σπουδή, μὲ τὴν ἐλπίδα θετικῆς διευθετήσεως-ἐκβάσεως τοῦ ζητήματος.

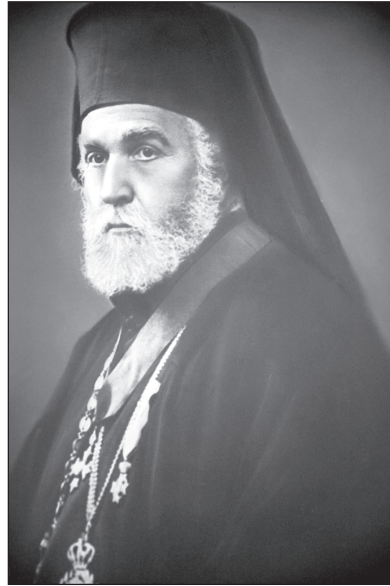
Ε.5. Πανελλήνιο Συνέδριο τοῦ 1936

Εἶναι σημαντικὰ καὶ τὰ ὅσα συνέβησαν τότε καὶ περιγράφονται στὴν ἐπανεκδοθεῖσα «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας»[24], σχετικὰ μὲ τὸ «*Πανελλήνιον Συνέδριον τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν εἰς Ἁγίαν Μαρῖναν Πειραιῶς*».

Αὐτὸ συνεκλήθη στὸν ὡς ἄνω Ἱερὸ Ναὸ μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας τῆς Κυριακῆς, 15/28.6.1936. Τὸ Συνέδριο διοργανώθηκε ἀπὸ τὴν Κοινότητα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, «*πρὸς ἐξέτασιν τῶν φλεγόντων ζητημάτων τῶν Παλαιοημερολογιτῶν καὶ τῶν ληπτέων μέτρων διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ Ἀγῶνος των*». Παρόντες ἦταν «ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος τέως Δημητριάδος κ. Γερμανός», ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πρώην Φλωρίνης κ. Χρυσόστομος, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Κυκλάδων κ. Γερμανός, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Κοινότητος, ἀντιπρόσωποι Ἐπαρχιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ

24. Αὐτόθι, σελ. 4.

ἐκ Βόλου ἀγωνιστὴς νέος Χρῆστος Νασλίμης, καθὼς καὶ πλῆθος λαοῦ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γερμανὸς (βλ. φωτογρ.) κήρυξε τὴν ἔναρξη τοῦ Συνεδρίου καὶ ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα τοῦ Ἡμερολογίου, ἀναφερόμενος ἐπικριτικὰ ἐναντίον τοῦ λεγομένου Πανορθοδόξου Συνεδρίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1923 ἐπὶ Μελετίου Μεταξάκη. Τὸ Συνέδριο ἐκεῖνο «***χωρὶς νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τίποτε σχεδόν, μονομερῶς μετερρύθμισε τὰ προαιώνια ὅρια ἅ αἱ 7 Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἔθεντο καὶ μὲ τόσας θυσίας αἵματος ἐστερεώθησαν»,*** καὶ δυστυχῶς οἱ Μεταρρυθμιστὲς ἀκολούθησαν τὶς ἀποφάσεις του. Οἱ ἀντικανονικὲς ἀποφάσεις τῆς Καινοτόμου συνόδου τῆς Ἑλλάδος ἐναντίον τῶν Ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι ἀκολούθησαν τὸ Ἑορτολογικὸ καθεστὼς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δὲν ἔχουν καμμία ἰσχύ, οἱ δὲ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι ἀναμένουν τὴν ἀπόφαση τῆς ὁλομελείας τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, στὸ ὁποῖο ἡ Κυβέρνηση παρέπεμψε τὴν ἀπόφαση σχετικὰ μὲ τὸν σωματικὸ περιορισμό τους, διότι ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος **ἐπέμενε ἐπιτακτικά,** μετὰ τὴν γιὰ λόγους ὑγείας ἐπάνοδό τους ἀπὸ τοὺς τόπους τῆς ἐξορίας τους, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1935, νὰ τηρηθεῖ ἡ ἀρχικὴ ἀπόφαση καὶ νὰ συλλάβουν καὶ ἐκτοπίσουν καὶ πάλιν αὐτοὺς ἀπανθρώπως!...

Ὁ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀνέπτυξε τὸ θέμα τοῦ Ἡμερολογίου ἀπὸ ἐθνικῆς πλευρᾶς καὶ περιέγραψε περὶ τοῦ πῶς ἔγινε ἡ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὶς διαμαρτυρίες τῶν τριῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία τόση ἀναστάτωση προξένησε. Ἐν τέλει δέ, ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα του, ὅτι ἡ ἀναμενόμενη ἀπόφαση τῆς ὁλομελείας τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου θὰ εἶναι εὐνοϊκή.

Εἶναι ἀξιοσημείωτη καὶ ἡ προτροπὴ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος κ. Μπενῆ-Ψάλτη γιὰ τὴν φροντίδα τῶν Παραρτημάτων **νὰ καταρτίσουν Μητρῶα Γνησίων Ὀρθοδόξων, τὰ ὁποῖα κατόπιν θεωρήσεώς τους ἀπὸ τὴν Ἀστυνομία, θὰ παρεδίδοντο στὸν Ὑπουργὸ Παιδείας,** διότι οἱ Ἀρχιερεῖς μας ὑποσχέθηκαν ὅτι θὰ πράξουν κατ᾽ αὐτὸ τὸν τρόπο, γιὰ νὰ πείσουν τοὺς κυβερνητικοὺς νὰ μᾶς ἀποδώσουν δικαιοσύνη καὶ ἐλευθερία, λόγῳ καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ δήλωση τῆς ταυτότητός μας ἐνώπιον τῶν Κρατικῶν Ἀρχῶν βλέπουμε, ὅτι **θεωρήθηκε ἀνέκαθεν ὡς ὁμολογιακὴ πράξη ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας,** γινόταν μὲ προτροπὴ καὶ εὐλογία τῶν πρώτων Ὁμολογητῶν Ποιμεναρχῶν μας, χωρὶς καμμία ἐπιφύλαξη καὶ ἀναστολή, ὅτι δῆθεν ἐπρόκειτο γιὰ κάτι ἐπικίνδυνο ἢ ἐπιλήψιμο!

Τὸ Συνέδριο ἐπίσης ἀποφάσισε νὰ συντάξει *Ὑπόμνημα* ἀπὸ μέρους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖο ἐπρόκειτο νὰ κατατεθεῖ στὴν Κυβέρνηση, στὸν Ὑπουργὸ Παιδείας καὶ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ Νέου Ἡμερολο-

γίου, **πρὸς ὑποβολὴν αἰτήσεως γιὰ ἐπαναφορὰ ἐν ἰσχύϊ τοῦ Διατάγματος τῆς 18.1.1923, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Πολιτεία χρησιμοποιοῦσε τὸ πολιτικὸ-γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο, ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία θὰ διατηροῦσε τὸ ἀπ᾽ αἰῶνος Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιό της.**

Ε.6. Ἕνα σημαντικὸ κείμενο τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου

Συνεχίζοντας τὴν ἀναγκαία αὐτὴ ἀναφορά μας, σχετικὰ μὲ τὸ κλῖμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μάλιστα στὸν χῶρο μας, προκειμένου νὰ κατανοηθεῖ ἡ συνέχεια, θεωροῦμε καλὸ νὰ ἀναφερθοῦμε στὶς ἀπόψεις τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅπως αὐτὲς ἐκφράζονται στὸ ἄρθρο του «*Διατὶ αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δὲν ἐκήρυξαν τὸν Μακαριώτατον [Ἀθηνῶν Χρυσόστομον] Σχισματικόν*»[25]. Καὶ τοῦτο, διότι οἱ θέσεις ἐκεῖνες ἐπικρατοῦν κατὰ τὴν τότε θεώρηση τῶν πραγμάτων, ἐκφράζονται ἀνοικτὰ καὶ μὲ σαφήνεια σὲ καιρὸ ποὺ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων εἶναι ἀκόμη ἑνωμένη καὶ ἑνιαία· μέλη της ἀποτελοῦν καὶ οἱ Κυκλάδων Γερμανὸς καὶ Βρεσθένης Ματθαῖος, ὁ δὲ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης εἶχε ἐπιστρέψει πρὸ μηνὸς ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψή του στὰ Πατριαρχεῖα στὴν Μέση Ἀνατολὴ καὶ μάλιστα μὲ θαῦμα τοῦ Ἁγίου

---

25. Αὐτόθι, σελ. 2. Ὡς πρὸς τὴν στάση τῶν Ἐκκλησιῶν ποὺ ἔμειναν μὲ τὸ Πάτριο ἔναντι ὅσων ἀποδέχθηκαν τὴν Καινοτομία τοῦ Νέου, γράφονται καὶ τὰ ἑξῆς: «*Ἂν δὲ αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ μείνασαι πισταὶ εἰς τὸ Πάτριον καὶ Ὀρθόδοξον Ἑορτολόγιον, δὲν ἀπεκήρυξαν ἄχρι τοῦδε ὡς Σχισματικὰς τὰς ἀποδεχθείσας τὸ Δυτικὸν ἑορτολόγιον διὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτάς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς περιστάσεις καιρικάς, μὴ ἐπιτρεπούσας... τὴν συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου*» (Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 35).

Γεωργίου [26].

Στὴν συνάφεια δὲ αὐτή, θὰ ἦταν καλὸ νὰ ὑπενθυμίσουμε καὶ κάτι σημαντικό, τὸ ὁποῖο ἴσως δὲν ἔχει προσεχθεῖ ἐπαρκῶς. Οἱ τρεῖς Ὁμολογητὲς Ἱεράρχες Δημητριάδος Γερμανός, Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος καὶ Ζακύνθου Χρυσόστομος μεταξὺ τῶν πρώτων Διακηρυκτικῶν κειμένων τους τοῦ 1935, ὅταν ἐπέστρεψαν στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο καὶ ἀνέλαβαν τὴν ἡγεσία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐξέδωσαν καὶ σημαντικὸ κείμενο μὲ τίτλο: «*Διαμαρτυρία πρὸς τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ μονομερῇ καὶ ἀντικανονικῇ εἰσαγωγῇ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου*», τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε σὲ ἰδιαίτερο τεῦχος. Μὲ τὴν *Διαμαρτυρία* αὐτὴ πρὸς τοὺς Ἱεράρχες τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ἀνακοίνωναν τοὺς λόγους διακοπῆς κοινωνίας τους πρὸς τὶς Ἱεραρχίες τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ποὺ δέχθηκαν τὴν Ἑορτολογικὴ Καινοτομία, ἀλλὰ ὄχι μὲ αὐτὲς ποὺ δὲν τὴν δέχθηκαν [27]. Τοῦτο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προσδοκία τους γιὰ ὑποστήριξη στὸν Ἀγῶνα τους, ποὺ προδιαγραφόταν δύσκολος καὶ κατ᾽ ἄνθρωπον ἐπικίνδυνος, δήλωνε καὶ τὴν πεποίθησή τους, ὅτι δὲν διέκοπταν κοινωνία μὲ σύμπασα τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, παρὰ τὸ ὅτι, ὅσες Τοπικὲς Ἐκκλησίες δὲν δέχθηκαν τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία, δὲν φάνηκε νὰ ἀντιδροῦν δυναμικὰ ἀπέναντι σὲ αὐτὲς ποὺ τὴν δέχθηκαν, ἐκτὸς

---

26. Βλ. περιγραφὴ αὐτοῦ στὸ Ἠλία Ἀγγελοπούλου-Διον. Μπατιστάτου, *Μητροπολίτης Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης - Ἀγωνιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους*, Ἀθῆναι 1981, σελ. 22-25.

27. Ἡ «*Διαμαρτυρία*» κατέκλειε χαρακτηριστικά: «*Ἐπὶ τούτοις, ἐπικαλούμενοι τὴν θείαν Χάριν ἐπὶ τὴν Καθόλου [στὴν Ὅλη] Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, διατελοῦμεν ἐλάχιστοι ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὶ καὶ Συλλειτουργοί*» (Ἀθῆναι, τύποις Ν.Δ. Φραντσεσκάκη, Καποδιστρίου 36Β, 1935, σελ. 32).

Ὁ Σεβ. Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος.

ἴσως γιὰ κάποιο διάστημα ἀπὸ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.

Αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὴν κατανόηση τῆς στάσεως τῶν ὑπευθύνων ταγῶν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μάλιστα τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου κατὰ τὶς δεκαετίες ποὺ ἀκολούθησαν, ἂν πρέπει νὰ εἴμαστε ἀντικειμενικοὶ καὶ νὰ μὴν περιπίπτουμε σὲ ἠθελημένες ἢ ἀθέλητες παρανοήσεις.

Κατόπιν τούτου, προβαίνουμε σὲ σύντομη παρουσίαση τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου στὸ προαναφερθὲν σημαντικὸ ἄρθρο του κατὰ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1936, στὶς ὁποῖες ἐπανερχόταν κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη:

Οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι τάχθηκαν ἀπὸ τὸ 1935 ὑπὲρ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Παραδόσεων, ἀγωνίζονται νὰ ἑνώσουν τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὶς Τοπικὲς Ἐκκλησίες, τὶς ὁποῖες οἱ Νεοημερολογῖτες, ποὺ καινοτόμησαν, ἔσχισαν στὸν ἑορτασμὸ τῶν ἑορτῶν μέσῳ τῆς ἐπάρατης Καινοτομίας τους. Διότι ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία χώρισε τὶς Ἐκκλησίες καὶ τοὺς Χριστιανοὺς στὸν χρόνο τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν ἑορτῶν καὶ τῆς τηρήσεως τῶν νηστειῶν, κατὰ

παράβασιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων (βλ. π.χ. ΝΕ′ καὶ ΝΣΤ′ τῆς Πενθέκτης, ΛΖ′ καὶ ΛΘ′ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ), οἱ ὁποῖοι ἀναθεματίζουν ὅσους συνεορτάζουν καὶ συννηστεύουν μὲ τοὺς κακοδόξους αἱρετικούς.

Συνεπῶς, ἐμεῖς ποὺ ἀποκόψαμε κάθε πνευματικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Ἀθηνῶν Χρυσόστομο πράξαμε τοῦτο κατὰ συνείδησιν, διότι δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ διατελοῦμε κάτω ἀπὸ τὸ βάρος καὶ τὸ ἀνάθεμα τῶν ὡς ἄνω Ἱερῶν Κανόνων. Κηρύξαμε μάλιστα αὐτὸν σχισματικό, διότι ὁ ἴδιος γνωμάτευσε τοιουτοτρόπως παλαιότερα, ὡς μέλος σχετικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι δηλαδὴ ἡ μονομερὴς ἀποδοχὴ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ἀπὸ μία Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀποτελεῖ λόγο σχίσματος γιὰ τὶς ὑπόλοιπες, ὅσες διακρατοῦν τὸ Παλαιό.

Ὅμως, ὁ Ἀθηνῶν λαμβάνει ὡς σανίδα σωτηρίας τὸ γεγονός, ὅτι οἱ λοιπὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες παρέμειναν μὲ τὸ Ὀρθόδοξο Ἑορτολόγιο, δὲν διέκοψαν τὴν πνευματικὴ ἐπικοινωνία μαζί του καὶ μὲ ὅσες Ἐκκλησίες καινοτόμησαν, συνέχισαν δὲ κανονικὰ νὰ ἀλληλομνημονεύονται στὶς Θεῖες Λειτουργίες τῶν κατὰ τόπους Προκαθημένων. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν εὐθύνη τοῦ σχίσματος, τὸ ὁποῖο κατ᾽ οὐσίαν ὑφίσταται, ἐνῶ ἡ ἐπίσημη ἀνακήρυξή του ἀναβάλλεται γιὰ τὴν μέλλουσα νὰ συνέλθει Οἰκουμενικὴ ἢ Μεγάλη Τοπικὴ Σύνοδο. Μάλιστα, στὴν Διορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὸ 1930, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἱεραρχῶν τῶν Ἐκκλησιῶν Σερβίας καὶ Πολωνίας ἀρνήθηκαν μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ξενογλωσσίας τὴν συμπροσευχὴ μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν ποὺ καινοτόμησαν, καὶ τελοῦσαν τὶς Ἀκολουθίες τους στὸ Παρεκκλήσιο τῆς Παναγίας Παραμυθίας κατὰ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ἡμερολόγιο.

Ὅσες Ἐκκλησίες δὲν δέχθηκαν τὸ Νέο Ἡμερολόγιο, δὲν διέκοψαν τὴν ἐπικοινωνία καὶ τὸ μνημόσυνο μὲ ὅσες τὸ δέχθηκαν ὄχι διότι θεωροῦν, ὅτι ἡ Καινοτομία δὲν θίγει τοὺς Ἱ. Κανόνες καὶ τὴν Ἱ. Παράδοση, ἀλλὰ διότι δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπικρίνουν μονομερῶς τὴν μεταβολή, ἐπιφυλασσόμενες σὲ μία μέλλουσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδο νὰ ζητήσουν λόγο περὶ αὐτῆς καὶ νὰ κανονίσουν τὸ θέμα βάσει τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῆς Παραδόσεως, ὥστε νὰ ἀποσχίζεται ὅποια Ἐκκλησία ἐμμένει στὴν Καινοτομία. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν σύγκληση Πανορθοδόξου Συνόδου, ὥστε νὰ μὴν ἐπικριθεῖ καὶ ἐλεγχθεῖ ἡ φοβερὴ ἐνοχή του.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου γιὰ τὸ ζήτημα τοῦτο τηροῦν ἐπιφυλακτικὴ στάση καὶ οἱ Πατριάρχες Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας, ***«οἵτινες εἰς τὴν ἀδελφικὴν παράκλησιν ἡμῶν ὅπως συντελέσουν καὶ οὗτοι εἰς τὴν διευθέτησιν τοῦ ἀνιαροῦ τούτου ζητήματος, τοῦ συνταράξαντος τὴν Ἐκκλησίαν καὶ σκανδαλίσαντος τὰς συνειδήσεις τῶν Χριστιανῶν, μοὶ ὑπεσχέθησαν νὰ ἐνεργήσωσιν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ τὰ δέοντα πρὸς συγκρότησιν Πανορθοδόξου Συνόδου, μόνης ἁρμοδίου νὰ ἐπιληφθῇ ἐγκύρως καὶ κανονικῶς τῆς λύσεως τούτου καὶ νὰ θέσῃ πρόσωπα καὶ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των»[25].***

Ὥστε (συνεχίζουμε τὴν περιληπτικὴ ἀπόδοση τῶν θέσεών του), *τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι μία ἢ περισσότερες Ἐκκλησίες δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ τροποποιήσουν ἕνα θεσμὸ γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς σημασίας, ὅπως εἶναι τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ἑορτολόγιο, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἑνωτικὸ κρίκο ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ πυξίδα τῆς Θείας Λατρείας· διότι τοῦτο (ἡ τροποποίησις) εἶναι δικαίωμα μόνον Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἢ Με-*

γάλης Τοπικῆς, ἡ ὁποία νὰ τύχει ἐπικυρώσεως ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπὸ Οἰκουμενική.

Ἄρα λοιπόν, ὁ κάθε ἀμερόληπτος κριτὴς δύναται νὰ κρίνει κατὰ πόσον οἱ Καινοτόμοι ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι κατεστάθησαν ὑπόδικοι ἐνώπιον τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ καταδικάσουν τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προσπάθησαν νὰ τοὺς ἀπαλλάξουν ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν μέλλουσα ὑποδικία τους ἐνώπιον Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ νὰ ἑνώσουν τὶς [Τοπικὲς] Ἐκκλησίες καὶ τοὺς Χριστιανούς, τοὺς ὁποίους ἐκεῖνοι χώρισαν, στὸν ἑορτασμὸ τῶν Ἑορτῶν μὲ τὴν Καινοτομία τους.

Διότι ἐμεῖς (τονίζει ὁ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος) *γενόμενοι Ἀρχιερεῖς ἔχουμε ὁρκισθεῖ νὰ φυλάξουμε ἀκέραια καὶ ἀνόθευτα ὅλα ὅσα παραλάβαμε ἀπὸ τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους, ἀποφεύγοντας κάθε νεωτερισμό. Καὶ ἐπειδὴ θελήσαμε νὰ παραμείνουμε πιστοὶ σὲ αὐτό, δὲν δεχθήκαμε τὴν Καινοτομία τοῦ Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, ἀλλὰ τὴν καταγγείλαμε ὡς ἀστιστρατευόμενη πρὸς τὴν Ὀρθοδοξία καὶ τὶς ἀποφάσεις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξων Συνόδων τῶν ἐτῶν 1583, 1587 καὶ 1593 ἐπὶ Ἱερεμίου Β΄, ὁ ὁποῖος χαρακτήρισε τὸ Παπικὸ Ἡμερολόγιο ὡς παγκόσμιο σκάνδαλο καὶ αὐθαίρετη καταπάτηση τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων* [25].

Ε.7. Ἐκκλησιαστικὲς ἐνέργειες καὶ διευκρινίσεις ἰδιαίτερης σημασίας

Ὑπενθυμίζουμε ἐπίσης, ὅτι στὴν ἀπὸ 10.4.1936 Ἐπιστολή του ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν νέο Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Νικόλαο Ε΄, ὁ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος προέτρεψε αὐτὸν σὲ σύγκληση μεγάλης Τοπικῆς ἢ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, γιὰ τὴν

ἔγκυρη λύση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, σύμφωνα καὶ μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου [28].

Στὶς 10.11.1936, ὁ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος δὲν δίστασε νὰ ἀποστείλει «*Ἔκθεσιν πρὸς τὴν Διοικοῦσαν Σύνοδον τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς γνώμης τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον*», ὅπου προβαίνει σὲ ἐνημέρωση τῆς Καινοτόμου Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος **γιὰ τὶς διαβεβαιώσεις, τὶς ὁποῖες ἔλαβε περὶ συγκλήσεως μεγάλης Τοπικῆς ἢ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς μόνης ἁρμοδίου γιὰ τὴν ἔγκυρη καὶ κανονικὴ λύση τοῦ Ἑορτολογικοῦ ζητήματος, πρὸς τερματισμὸ τῶν σκανδάλων καὶ γεφύρωση τοῦ προκληθέντος χωρισμοῦ [29].** Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀπευθύνει ἔκκληση ἀκόμη καὶ πρὸς τὴν Καινοτόμο Ἱεραρχία, ***«ὅπως συντελέσῃ καὶ Αὕτη εἰς τὴν σύγκλησιν Πανορθοδόξου Συνόδου, μόνης ἁρμοδίου νὰ ἄρῃ τὰ σκάνδαλα καὶ ἑνώσῃ τὰ διεστῶτα... πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἑνότητος τῆς καθόλου [τῆς ὅλης] Ὀρθοδοξίας... εἰς τοὺς κόλπους τῆς μιᾶς Ἁγίας καὶ ἀδιαιρέτου Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Συνοδικῶν διατάξεων τῶν 7 Ἁγίων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων» [29].***

Αὐτὴ ἡ στάση τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσο-

---

28. Βλ. Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, *Ὑπομνήματα-Ἐπιστολαὶ-Ἀπολογίαι ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἰουλιανὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον,* ἐν Ἀθήναις 1941, σελ. 35-36. Στὴν αὐτὴν Ἐπιστολὴ γίνεται γνωστόν, ὅτι ὁ Πρώην Φλωρίνης μετέβη τότε καὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἀλλὰ ὁ Τοποτηρητὴς μητρ. Τριπόλεως Θεοφάνης τὸν κήρυξε ἀνεπιθύμητο καὶ ἡ ἔξοδός του ἀπὸ τὸ ἀτμόπλοιο ἀπαγορεύθηκε (Αὐτόθι, σελ. 33).

29. Αὐτόθι, σελ. 7, 9-10, 16, 17.

στόμου, στὴν ὁποία μάλιστα τὸν προέτρεψε καὶ ὁ τότε Πατριάρχης Ἱεροσολύμων (***«παροτρύνας καὶ τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἑνωτικόν»***[29]***)***, ἦταν ἡ ἐξ ἀρχῆς προβλεφθεῖσα, ὅπως φαίνεται καθαρὰ στὸ ἑξῆς ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἐργασία του, τὴν ὁποίαν ἔγραψε στὶς 1/14.7.1935, ἐνῶ ἀκόμη ἦταν ἐξόριστος στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Διονυσίου στὸν Ὄλυμπο:

«[Ἡμεῖς] ἀνεπετάσαμεν εὐθαρσῶς καὶ μεγαλοφρόνως, οὐχὶ τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν Χριστιανῶν, ὅπως ἐκεῖνοι [οἱ Μελέτιος Μεταξάκης καὶ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος], ἀλλὰ τὸ ἔνδοξον καὶ τετιμημένον λάβαρον τῆς ἑνώσεως τῆς διασπασθείσης Ὀρθοδοξίας, καὶ τῆς εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἐδάφει τῶν σεπτῶν Παραδόσεων καὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων»[30]***.***

Φθάνει μάλιστα τότε, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1935, νὰ γράψει καὶ τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα προφανῶς στὴν ἐποχή τους ἢ δὲν προσέχθηκαν ἢ δὲν κατανοήθηκαν:

«Διὸ καὶ ἡμεῖς προβάντες εἰς τὴν ἀποκήρυξιν τοῦ Μακαριωτάτου [Χρυσοστόμου] καὶ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἐκηρύξαμεν τούτους Σχισματικοὺς ὡς πρόσωπα, καὶ ὄχι ὡς ἐκπροσώπους τῆς ἐννοίας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο ἐπράξαμεν δικαίως καὶ καθ᾿ ἱερὰν ὀφειλήν, ἵνα προασπίσωμεν τὴν Ὀρθοδοξίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἐνδεχομένου φόβου καὶ κινδύνου νὰ ἀποδοθῇ εἰς Αὐτὰς ἡ εὐθύνη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου πραξικοπήματος, καὶ νὰ κηρυχθῶσιν Αὗται

30. Βλ. Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας*, ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 17.

ἐν μελλούσῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ Σχισματικαὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῶν ἐχομένων στερρῶς τοῦ Ὀρθοδόξου ἑορτολογίου»[31].

***

Οἱ θέσεις αὐτὲς λοιπὸν ἀνεπτύσσοντο δημοσίως καὶ ἐτίθεντο ἐπισήμως καὶ δὲν ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας στοιχεῖα ποὺ νὰ ἀποδεικνύουν, ὅτι τότε (1935-1936) ποὺ αὐτὰ ἐξεφράζοντο καὶ δημοσιεύοντο (καὶ ὄχι ἀργότερα, ἐκ τῶν ὑστέρων), εἶχαν προκαλέσει τὴν δημόσια ἀντίδραση κάποιων ἀπὸ τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους.

Ὁ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἐνέμενε γενικῶς σὲ αὐτὲς τὶς θέσεις καὶ προσδοκίες ἕως τέλους οὐσιαστικῶς τοῦ Ἀγῶνος του, ὅπως καὶ οἱ βασικοὶ συνεργάτες καὶ συνοδοιπόροι του, παρὰ τὸ ὅτι -ὅπως θὰ δοῦμε κατωτέρω- ὑπῆρχε μὴ ὁμοφωνία στὸ κατὰ πόσον αὐτὲς οἱ περὶ ὑποδικίας τῶν Καινοτόμων καὶ ἀναμονῆς Μεγάλης Συνόδου ἀπόψεις ἀποτελοῦν ἢ ὄχι καθοριστικὸ παράγοντα, γιὰ τὴν πιὸ ἀποτελεσματικὴ καὶ ἀποφασιστικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Συνοδικὴ Ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος τότε καὶ κυρίως κατὰ τὶς ἑπόμενες δεκαετίες.

Θεωροῦμε καλὸ νὰ διευκρινίσουμε, ὅτι ἡ ἐλπίδα γιὰ πιθανὴ σύγκληση Ὀρθοδόξου Συνόδου ἀπὸ τὶς τοπικὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες πρὸς ἐπίλυσιν καὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος, διατηρήθηκε ἐπισήμως στὴν Ἐκκλησία μας ἕως καὶ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ ᾽60, ὅπως θὰ δοῦμε ἐπισταμένως στὸν δεύτερο ἰδίως τόμο τοῦ παρόντος ἔργου μας, ἀλλὰ ἀργότερα μὲ τὴν

---

31. Αὐτόθι, σελ. 34-35. Βλ. καὶ *Διασάφησις Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου Σεβασμ. Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου,* Ἀθῆναι 18.1.1945, σελ. 6-7.

προφανέστερη Οἰκουμενιστικὴ τροπὴ καὶ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, ἡ προσδοκία αὐτὴ δὲν συνεχίσθηκε. Οἱ προπάτορές μας ἐν τῇ Πίστει νομίζουμε, ὅτι ἔφθασαν μέχρις ἐκεῖ ποὺ μποροῦσαν νὰ φθάσουν, γιὰ νὰ ἀποδείξουν τὴν καλὴ καὶ ἀγαθὴ διάθεσή τους, παρὰ τὴν ὕπαρξη καὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἦταν ὑπὲρ τῶν ἀκραίων λύσεων ἐξ ἀρχῆς, καὶ μάλιστα ἐπέκριναν ὅσους ἀπὸ *πνευματικὴ εὐαισθησία* καὶ *ποιμαντικὴ διάκριση* ἐπέμεναν στὴν ὁδὸ τῆς *φιλανθρώπου Οἰκονομίας*, καὶ πάντως ὄχι τῆς κατακρίτου παρονομίας!...

ΣΤ. Εἰσαγωγὴ στὸν ἱερὸ Κλῆρο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τοῦ Χρήστου (π. Χρυσοστόμου) Νασλίμη

ΣΤ.1. Ἡ χειροτονία του στὴν Ἱερωσύνη

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ στὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν εἶχε διαμορφωθεῖ ὅπως περιγράψαμε στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο, κατὰ τὰ κρίσιμα ἐκεῖνα ἔτη 1935-1936.

Ὁ ἀκάματος καὶ γεμᾶτος ζῆλο καὶ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὴν πρόοδο τῆς Ἐκκλησίας Χρῆστος Νασλίμης, ὁ ὁποῖος παρακολουθοῦσε τὶς ἐξελίξεις τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ὅσο τοῦ ἦταν δυνατὸν καλύτερα, ἔσπευσε ἀπὸ τὸν Βόλο στὸ Κέντρο τὸν Ἰούνιο τοῦ 1936, γιὰ νὰ συμμετάσχει στὸ προαναφερθὲν «Πανελλήνιο Συνέδριο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν»· καὶ τοῦτο μάλιστα, μετὰ τὰ λυπηρὰ γεγονότα τῆς διασπάσεως μικρᾶς μερίδος τῆς «Κοινότητος», τὰ ὁποῖα εἶχαν γίνει γνωστὰ εὐρύτερα, δεδομένου ὅτι οἱ ἀποσχισθέντες εἶχαν κρατήσει τὸ ἕως τότε ἐπίσημο δημοσιογραφικὸ Ὄργανο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων».

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς καθόδου αὐτῆς, ὁ νεαρὸς ἀγωνιστὴς Χρῆστος, ὁ ὁποῖος ἦταν ἤδη εὐφήμως γνωστὸς στοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ μάλιστα στὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἱεράρχη τοῦ Βόλου Γερμανό, «συνελήφθη» ἀπὸ αὐτοὺς καὶ δυνάμεθα νὰ ποῦμε ὅτι «ἀπήχθη» κυριολεκτικῶς, ὥστε ἐντελῶς ἀπρόσμενα γιὰ τὸν ἴδιο, χωρὶς τὴν ὁποιαδήποτε προετοιμασία, νὰ

δεχθεῖ τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία του, κατὰ τὸ παράδειγμα μεγάλων μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῶν ὁποίων διαβάζουμε στὰ Συναξάρια· ὅτι ἐνῶ προσπαθοῦσαν νὰ ἀποφύγουν τὸ ἐνδεχόμενο προαγωγῆς τους στὴν Ἱερωσύνη, τελικὰ μὲ θεία νεύση καὶ παρὰ τὴν θέλησή τους, ὁδηγοῦντο σχεδὸν διὰ τῆς βίας στὸ ἱερὸ Θυσιαστήριο· καὶ ἔτσι ἐκπληρωνόταν σ᾿ αὐτοὺς κατὰ γράμμα τὸ τοῦ Ἀποστόλου: *«οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ Ἀαρών»* (Ἑβρ. ε΄ 5).

Ἡ ὁμοιότητα αὐτὴ γενικῶς τοῦ βιογραφουμένου μας μὲ Ἁγίους Πατέρες καὶ Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ποὺ τὸν γνώρισαν, ὅπως γιὰ παράδειγμα φαίνεται καὶ σὲ κείμενο παλαιμάχου Ἀδελφοῦ:

«Ὁ πολὺ χαρισματικὸς ἀοίδιμος Ἱεράρχης κυρὸς Χρυσόστομος Νασλίμης κατὰ τὴν γνώμη πολλῶν τότε πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἦτο ὄχι ἁπλῶς ἕνας ἐκκλησιαστικὸς παιδαγωγὸς καὶ διδάσκαλος, καθὼς ἔνδακρυς σᾶς τὸ ὁμολογῶ, ἀλλὰ ἕνας ὄντως πραγματικὸς Πατέρας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ στίχου 15 τοῦ κεφαλαίου Δ΄ τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου [«ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ᾿ οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα»] [1].

Περὶ τῆς πνευματικῆς πατρότητος τοῦ βιογραφουμένου μας, ἀλλὰ καὶ τῆς σημασίας του ὡς Ἐκκλησιαστικοῦ Διδασκάλου καὶ Συγγραφέως, θὰ μᾶς δοθεῖ εὐκαιρία νὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενῶς παρακατιόντες.

1. Ἐπιστολὴ κ. Ἐπαμεινώνδα Ἀ. Πριμάλη τῆς 5/18.2.2016 πρὸς τὸν γράφοντα.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπιστρέφουμε στὸ θέμα τῆς περιγραφῆς τῆς εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίας του, περὶ τῆς ὁποίας ἔχουμε δύο χαρακτηριστικὲς ἐξιστορήσεις, γραμμένες ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν χειροτονηθέντα, σὲ δύο διαφορετικὲς εὐκαιρίες καὶ χρονικὲς στιγμές.

Σὲ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν Βόλο τῆς 24.6.1936, πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα στὸ Ἅγιον Ὄρος, μὲ τὸν ὁποῖον ὅπως εἴπαμε διατηροῦσε πνευματικὸ σύνδεσμο καὶ σχέση φιλίας καὶ ἀλληλεκτιμήσεως, περιγράφονται μὲ ζωντάνια τὰ γεγονότα τῶν ἡμερῶν ἐκείνων.

Ὅτι, δηλαδή, κατόπιν ἐγκυκλίου προσκλήσεως ἀπὸ τὰ Γραφεῖα, σχετικὰ μὲ τὴν συγκρότηση τοῦ Πανελληνίου Συνεδρίου, ὁ Χρῆστος Νασλίμης μετέβη πρόθυμα γιὰ νὰ συμμετάσχει. Σύμφωνα μὲ τὴν διήγηση τοῦ αὐτόπτου βιογραφουμένου μας, στὸ Συνέδριο στὴν Ἁγία Μαρίνα Καλλιπόλεως Πειραιῶς τῆς Κυριακῆς, 15/28.6.1936, τοὺς ἀπασχόλησε εἰδικὰ τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Κέντρου, ὅπως καὶ τῆς ἠθικῆς τοιαύτης, σὲ περίπτωση μάλιστα ἀπειλῆς τῶν Ἀρχιερέων μὲ δεύτερη ἐξορία. Οἱ λόγοι τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων Δημητριάδος καὶ Πρώην Φλωρίνης συνέστησαν ἐπιμονὴ καὶ καρτερία μὲ βεβαιότητα ἐπικρατήσεως τῆς ἀληθείας τοῦ δικαίου ἱεροῦ Ἀγῶνος τους, καὶ *«συνεκίνησαν ἡμᾶς καὶ αὐτοὺς μέχρι δακρύων»*[2]*!*

Ἀκόμη, ἀναφέρθηκαν καὶ στὴν ἀποστολὴ ὀνομαστικῶν καταλόγων τῶν μελῶν τῶν Παραρτημάτων, *«ἵνα διαπιστωθῇ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι οἱ Παλαιοημερολογῖται εἶναι πολὺ περισσότεροι τῶν 70.000 καὶ ὅτι*

2. Βλ. Ἐπιστολὴ τῆς 24.6.1936 πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα. Σημειωτέον ὅτι, οἱ Ἐπιστολὲς τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη εἶναι πάντοτε χειρόγραφες, ἀλλὰ διακρινόμενες γιὰ τὸν ὡραῖο καὶ καθαρὸ γραφικό τους χαρακτῆρα, ὥστε νὰ εἶναι εὐανάγνωστες, ἀκόμη καὶ ὅταν γράφει ὑπὸ τὴν πίεση τοῦ χρόνου.

ὁ Ἀρχιεπίσκοπος [Χρυσόστομος] Παπαδόπουλος ψεύδεται ἀσυστόλως. Ταῦτα ὡς πρὸς τὸ Συνέδριον»[2].

Ἐπίσης, στὴν ἴδια ἐπιστολὴ ἀναφέρεται στὸ θέμα ἱδρύσεως νέου Σωματείου, μετὰ τὴν ἀποστασία τῶν «Κοινοτικῶν», *«βάσει τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ πρὸ τοῦ 1926 ἀκμάσαντος "Συλλόγου τῶν Ὀρθοδόξων", μὲ νέαν σφραγῖδα καὶ νέαν σύνθεσιν* [πρόκειται γιὰ τὴν σύσταση κατὰ τὸ ἑπόμενο ἔτος τῆς γνωστῆς ΠΘΕΟΚ, ἤτοι τῆς Πανελληνίου Θρησκευτικῆς Ἐθνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινωνίας]»[2].

«Μετὰ ταῦτα (συνεχίζει ὁ Χρ. Νασλίμης) *ἔχω νὰ σᾶς πληροφορήσω, ὅτι οἱ Ἅγιοι Δημητριάδος καὶ πρ. Φλωρίνης ἐπανέλαβον τὰς προτάσεις, ὅπως δεχθῶ ἱερωσύνην·* ***παρ᾽ ὅλους δὲ τοὺς δισταγμούς μου, μὲ ἠνάγκασαν νὰ κύψω τὸν αὐχένα,*** *ἀφοῦ εἰς τοῦτο ἐνίσχυε καὶ ἡ ψῆφος τοῦ Παρ/τος Βόλου καὶ οὕτως,* ***ὕστερα ἀπὸ ἕνα ἔτος καὶ πλέον, ὁ Ἅγιος Δημητριάδος ἱερούργησε καὶ μὲ ἤγαγε εἰς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου.*** *Ἡ χειροτονία μου ἐγένετο εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Κερατέας, ὅπου ἀνῆλθον κατὰ σειρὰν τοὺς τῆς ἱερωσύνης βαθμούς,* ***συλλειτουργοῦντος καὶ τοῦ Πνευματικοῦ μου Πατρὸς Ἀκακίου, ὅστις ἐξέδωκε τὴν κεκανονισμένην συμμαρτυρίαν,*** *ὑπογραψάντων ὡς συμμαρτύρων τῶν κ. Κων. Πολυζώη καὶ Ἀνδρ. Χριστοπούλου, οἵτινες ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Παρ/τος Βόλου παρῆσαν εἰς τὴν χειροτονίαν μου. Μετωνομάσθην Χρυσόστομος* [3]*. Διὰ λόγους*

3. Σὲ ἕτερη Ἐπιστολή του ἀπὸ τὸν Βόλο, τῆς 22.10.1936, πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, γράφει ὅτι «ἔγινε Μοναχὸς» τότε, ἐννοῶντας προφανῶς ὅτι ἔλαβε τουλάχιστον τὴν Ρασοευχὴ ἤ τὸ λεγόμενο «Μικρὸν Σχῆμα». Γιὰ τὴν Κουρά του σὲ Μοναχὸ ὑπάρχει σχετικὸ Πιστοποιητικὸ τοῦ Ἀρχιμ. π. Ἀκακίου Παππᾶ τῆς 17.6.1936, ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον αὐτοῦ (Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος). Ὁ βιογραφούμενός μας ἔλαβε τὸ Μέγα καὶ Ἀγγελικὸ Σχῆμα λίγο πρὶν ➔

εὐνοήτους δὲν ἐμφανίζομαι ἀκόμη ὡς ἱερεύς· ***ἀναμένω τὸν διορισμὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς ἐφημερίου καὶ ἱεροκήρυκος πάσης Θεσσαλίας καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τοῦ Ἁγίου Δημητριάδος Γερμανοῦ. Ἔχων ὑπ᾽ ὄψει τοὺς ἔξω καὶ τοὺς ἔσω πειρασμούς, οἵτινες θέλουσι μὲ ἐπιτεθῇ,*** *ἐδήλωσα εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀρχιερεῖς ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἐξασκῶ τακτικὴν ἐφημερίαν οὔτε νὰ περιέρχωμαι τὴν Θεσσαλίαν ὡς ἐξ ὑποχρεώσεως, εἰμὴ ὡς ἐκ βουλήσεως ἀβιάστου, καὶ* ***ὁ Ἅγ. πρ. Φλωρίνης συνεφώνησεν, ὅπως ἡ χειροτονία μου εἰς οὐδὲν μὲ ὑποχρεοῖ εἰμὴ εἰς τὸ νὰ ἐξασκῶ τὴν ἀνωτέραν ἐπίβλεψιν ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Ἅγ. Δημητριάδος»[2].***

Ἐν συνεχείᾳ δέ, ἀναφέρεται στὶς ἀγαθὲς προσδοκίες τῶν Ἀρχιερέων, ὅτι ἕως τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου [1936] *«θὰ δοθῇ εὐχάριστος λύσις εἰς τὸ ζήτημά μας, ὅπερ μελετᾷ ἤδη τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους»*[2]. Περαίνων, ὑπογράφει ὡς ***«Ἱερομόναχος Χρυσόστομος Νασλίμης»[2].***

***

Σὲ ἄλλη ἐνδιαφέρουσα περιγραφὴ περὶ τῆς χειροτονίας του εἰς Πρεσβύτερον προβαίνει ὁ Ἀρχιμανδρίτης πλέον Χρυσόστομος Νασλίμης εἴκοσι ὁλόκληρα χρόνια ἀργότερα [4], διότι τὸ καλοῦσε ἡ ἀνάγκη ἄρθρου σὲ δημόσιο διάλογο ποὺ διεξήγαγε κατὰ καιροὺς μὲ τοὺς λεγομένους «Ματθαιϊκούς», τοὺς ἀποσχισθέντες διαδόχους τοῦ Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου

🡐
ἀπὸ τὴν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία του, τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1962, στὰ Βουλευτήρια τῆς Ἁγίας Ἄννης τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπως θὰ δοῦμε στὸν οἰκεῖο τόπο.

4. Βλ. *«Ἀπάντησις εἰς τὸν Αἰδεσ. Εὐγ. Τόμπρον»*, στὸ Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 225/9.1.1956, σελ. 2-3.

Ἱερομόναχος Χρυσόστομος Νασλίμης.

[περὶ αὐτοῦ βλ. ἑπόμενο Κεφάλαιο], οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ πρωτοσυγκέλλου τους π. Εὐγενίου Τόμπρου δημιουργοῦσαν δυστυχῶς προβλήματα στὴν κανονικὴ Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. Ὁ δὲ καλῶς κατηρτισμένος π. Χρυσόστομος Νασλίμης δὲν δίσταζε νὰ ἀρθρώνει λόγο μὲ παρρησία, ὅταν οἱ περιστάσεις τὸ καλοῦσαν ἐπιτακτικά, σὲ αὐτὴ δὲ τὴν πτυχὴ τῆς πολυσχιδοῦς δράσεώς του θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενῶς στὸν οἰκεῖο τόπο [4α].

Σὲ ἕνα κείμενό του λοιπὸν μεταγενέστερο, χρειάσθηκε νὰ ἀνατρέξει στὰ γεγονότα τῆς χειροτονίας του, τὰ ὁποῖα περιγράφει γλαφυρὰ ὡς ἑξῆς:

4α. Βλ. Κεφ. ΙΓʹ παρόντος ἔργου: «*Ἀντιμετώπιση τῆς Ματθαιϊκῆς ἀντικανονικότητος*» (σελ. 392-446).

«Κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1936, εἶχον προσκληθῆ εἰς Ἀθήνας ὅλα τὰ Παραρτήματα τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ Βόλου κατήλθομεν ἐγὼ καὶ δύο ἕτεροι ἀντιπρόσωποι. ***Ὁ μακαρίτης Δημητριάδος Γερμανὸς ἐνδιεφέρετο ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐπαρχίαν του καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτὴν κληρικὸν σταθεροῦ φρονήματος καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης του, μὲ εἶχε καλέσει ἀπὸ πολλοῦ διὰ νὰ μὲ χειροτονήσῃ, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἀπέφευγον τὸ φορτίον.*** *Ὅταν δὲ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐποχὴν κατῆλθον ὡς ἀντιπρόσωπος Βόλου εἰς Ἀθήνας, εὑρέθην ἐντὸς τῶν Γραφείων (Χαλκοκονδύλη 7) κυκλωμένος ἀπὸ Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς καὶ πολλοὺς φίλους λαϊκούς, οἵτινες πάντες ὁμοθυμαδὸν ἰδόντες με ἐζήτουν νὰ δεχθῶ τὴν χειροτονίαν. Παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις μου διὰ τὸ ἀπαράσκευον [ἀνέτοιμον] διὰ μίαν τοιαύτην ἀπόφασίν μου, πάντες μιᾷ φωνῇ μετ᾽ ἐπιβλητικότητος* ***μὲ ὑποχρέωσαν νὰ ἐνδώσω καὶ παύσω νὰ ἀρνοῦμαι ὑπακοὴν εἰς τὰς προτάσεις τῆς Ἐκκλησίας. Τότε εὑρεθεὶς ἐνώπιον ὁμηγύρεως διὰ μιᾶς φωνῆς ζητούσης νὰ εἴπω τὸ ναί, ὑπεχώρησα. Καὶ ἀμέσως δι᾽ αὐτοκινήτου ὁ Δημητριάδος, ὁ πατὴρ Ἀκάκιος καὶ οἱ δύο συνοδοὶ ἀντιπρόσωποι μὲ ὡδήγησαν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Κερατέας [Παναγίας Πευκοβουνοϊατρίσσης], ὅπου ἐχειροτονήθην μέχρι καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Πρεσβυτέρου.*** *Τόσον δὲ ἀπαράσκευος ἤμην διὰ μίαν τοιαύτην μεταλλαγὴν βίου καὶ ἐμφανίσεως, ὥστε ὀλίγον πρὶν ἢ μεταβῶ εἰς τὰ Γραφεῖα εἶχον ξυρισθῆ εἰς ἓν κουρεῖον τοῦ Πειραιῶς· κατὰ δὲ τὴν χειροτονίαν μου οἱ παρευρεθέντες Κληρικοὶ μοῦ ἐδάνεισαν ἕκαστος ὅ,τι ἠδύνατο, ζωστικόν, ράσον, σκοῦφον, ζώνην κλπ., τὰ ὁποῖα κατόπιν μοῦ ἀφήρεσαν.*

Ὁ μακαρίτης Πρ. Φλωρίνης, εἰς τὰ Γραφεῖα, ὅταν ἐγὼ ἐπρόβαλον ἀντιρρήσεις διὰ τὸ ἀπαράσκευόν μου,

Τὸ Παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Μαρίνης στὴν Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Κερατέας Ἀττικῆς, ὅπου τελέσθηκε ἡ ἱερατικὴ χειροτονία τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη ἀπὸ τὸν Μητρ. Δημητριάδος Γερμανό.

ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Δημητριάδος εἶπεν: "Ἅγιε Δημητριάδος, μὴ τὸν ἀφήνομεν νὰ μᾶς φύγη, ἀφοῦ ἦλθε πλησίον μας"!

Ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος παρευρέθη εἰς τὰς ὥρας τῶν χειροτονιῶν μου ψάλλων ἔξω τοῦ Βήματος καὶ ἦτο γνώστης τῶν γενομένων. Μετὰ δὲ τὴν τελείωσιν τῶν χειροτονιῶν μου μετὰ τῆς συνοδείας μου ἐπεστρέψαμεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἀμέσως κατηυθύνθημεν εἰς τὸ ἱερορραφεῖον τοῦ κ. Θεοδωροπούλου, ὅπου ἐκόπησαν τὰ ἱερατικά μου ἐνδύματα. Ἐπειδὴ ὅμως ἀπητήθησαν ὀλίγαι ἡμέραι διὰ τὴν ραφήν των, ἠναγκάσθην νὰ παραμείνω ἄνευ αὐτῶν. Πλὴν μετὰ 40 ἡμέρας ἐνεφανίσθην τέλειος καθ' ὅλα εἰς τὴν δημοσιότητα, καὶ δὶς μάλιστα μεταβὰς εἰς τὴν Μονὴν τῆς Κερατέας συνελειτούργησα μετὰ τοῦ Βρεσθένης»[4].

Σημειωτέον, γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἀκρίβεια, ὅτι ἡ χειροτονία του εἰς Πρεσβύτερον ἔγινε, σύμφωνα πρὸς τὸ *«Μητρῶον Κληρικῶν Γ.Ο.Χ. καὶ Βιβλίον Μεταβολῶν καὶ Δράσεως αὐτῶν»* (ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου) τὴν 18.6.1936, πρᾶγμα ποὺ τὸν καθιστᾶ, ἐξ ὅσων γνωρίζουμε, ὡς τὸν πρῶτο χειροτονηθέντα Κληρικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας μετὰ τὴν προσχώρηση τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν [5]. Περὶ τῆς χειροτονίας, ὑπάρχει σχετικὸ *Πιστοποιητικὸ* τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ (ἀρ. 180/9.2.1937 καὶ ἐπικυρωμένο ἐπίσης τὴν 6.10.1937), ὅπου ἀναγράφεται ἡ προαγωγή του εἰς Διάκονον τὴν 17.6.1936 καὶ εἰς Πρεσβύτερον τὴν 18.6.1936, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Κερατέας Ἀττικῆς[5α].

***

Ἐπὶ τῆς ἀπὸ 24.6.1936 ἐπιστολῆς τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἡ ὁποία ἀναφέρεται, ὅπως εἴδαμε, στὸ Πανελλήνιο Συνέδριο καὶ στὴν χειροτονία του, ὁ λόγιος Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας ἀπάντησε τὴν

5. Στὸν *Ἐπικήδειό* του γιὰ τὸν ἐκλιπόντα Ἱεράρχη Μαγνησίας Χρυσόστομο, ὁ τότε Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος καὶ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν (†2010), ἀνέφερε χαρακτηριστικά: *«Ὡς ἀπόδειξις τοῦ ὑπερβολικοῦ ζήλου [του] διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν παράδοσιν ἐξ ὧν κατείχετο, προβάλλει τὸ γεγονὸς ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἠκολούθησε μετ᾽ αὐταπαρνήσεως τοὺς ἐξελθόντας εἰς τὸν Ἀγῶνα ἡμῶν Ἀρχιερεῖς, Δημητριάδος Γερμανόν, πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομον καὶ Ζακύνθου Χρυσόστομον, ἐν ἔτει 1935, ὅτε τὸ πρῶτον ὁ Ἀγὼν οὗτος τῆς εὐσεβείας ἔλαβε κανονικὴν μορφὴν Ἐκκλησίας καί,* ***πρῶτος ἐκ τῶν χειρῶν των ἐδέχθη τὸ ὑψηλὸν τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, ἀποτελέσας τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἱερατείου τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Ἐκκλησίας τῶν ΓΟΧ.*** *Διεκρίθη δ᾽ ἔκτοτε μεταξὺ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου διαπρέψας ὡς ἰδεολόγος Κληρικός, τύπος καὶ ὑπογραμμὸς γενόμενος τῶν ἐμπεπιστευμένων αὐτῷ ψυχῶν»* (Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἔκτακτος ἔκδοσις, ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 5).

5α. Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον αὐτοῦ (Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος).

8.7.1936 ἀπὸ τὴν Σκήτη τῶν Καυσοκαλυβίων Ἁγίου Ὄρους πρὸς τὸν νεοχειροτονηθέντα[6], ὅπου κατόπιν τῶν χαιρετισμῶν ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, γράφει τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά:

«Ἐχάρην μεγάλως διὰ τὴν ὁπωσδήποτε ἐπιτυχίαν τοῦ Πανελληνίου Παλαιοημερολογιτικοῦ Συνεδρίου παρ᾽ ὅλην τὴν ἐμὴν ἀπαισιοδοξίαν, ἀλλὰ ***πολὺ περισσότερον ἐχάρην διότι ἕνεκα τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου μεταβᾶσα ἡ Ὑμετέρα φίλη μοι Πανοσιολογιότης εἰς Ἀθήνας, ἑκοῦσα ἄκουσα ἐδέχθη ἢ μᾶλλον ἀνέλαβε τὸν ὑψηλὸν τῆς Ἱερωσύνης βαθμόν, τεθέντος οὕτω τοῦ λύχνου ἐπὶ τῆς λυχνίας.*** *Διότι ἐπὶ τῷ εὐχαρίστῳ τούτῳ γεγονότι* ***ἔρχομαι νὰ Σᾶς ἐκφράσω τὰ ἀπὸ καρδίας εἰλικρινῆ συγχαρητήριά μου συνοδευόμενα μετὰ τῶν πλέον διαπύρων εὐχῶν, ὅπως καὶ ἐν τῷ Τάγματι τούτῳ εὐδοκιμήσητε, ἀλλὰ συντόμως ἐπιβῆτε καὶ τοῦ ἀμέσως ἀνωτέρου βαθμοῦ ἐν τῷ ὁποίῳ νὰ διαπρέψητε, ὥστε νὰ δικαιώσητε τὰς ἐλπίδας καὶ τῶν συμμαρτυρησάντων καὶ χειροτονησάντων, ἀλλὰ καὶ ἀντάξια τοῦ οὗπερ Σᾶς ἐδόθη ὀνόματος...*** *Ἐγὼ δὲ δεχόμενος τὰς ἁγίας εὐχὰς καὶ εὐλογίας Ὑμῶν, ὑποχρεοῦμαι νὰ ἀντευχηθῶ ὅπως φθάσητε αἰσίως εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμῖδα τῆς ἱερᾶς ταύτης κλίμακος, ἔνθα ἵσταται ὁ ἀγωνοθέτης Χριστὸς ἀπονέμων τὰ ἔπαθλα τοῖς νομίμως ἐνηθληκόσιν...* ***Πάντες οἱ Ζηλωταὶ Πατέρες πρὸς τοὺς ὁποίους ἀνεκοίνωσα τὴν εὐχάριστον ταύτην πληροφορίαν, ἐχάρησαν μεγάλως καὶ ηὐχήθησαν καλὴν ὑπομονὴν καὶ εἰς ἀνώτερα. Ἐχάρησαν δὲ ἔτι μᾶλλον διότι ἤρχισαν οἱ Σεβαστοὶ Ἀρχιερεῖς ἡμῶν ἱερουργοῦντες καὶ***

6. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα. Οἱ Ἐπιστολὲς τοῦ π. Ἀντωνίου πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο εἶναι πάντοτε δακτυλογραφημένες καὶ προσεγμένες στὸ ὕφος τους.

χειροτονοῦντες, *ὁπότε ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ παύσῃ καὶ ἡ ἀντίδρασις τῶν δαιμονοπλήκτων ἐκείνων [τῆς «Κοινότητος»] τῶν ἐγειράντων τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων μας μὲ τὴν φαινομενικὴν πρόφασιν καὶ δικαιολογίαν διατὶ δὲν λειτουργοῦν οἱ Ἀρχιερεῖς. Ἤδη ὁπότε διὰ τῆς ἀναλήψεως τῆς Ἱερωσύνης ἐπλησίασες κάπως περισσότερον εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς,* ***προσπάθησον νὰ εὑρίσκησαι εἰς τακτικωτέραν μετ᾽ αὐτῶν ἐπικοινωνίαν, ἐνθαρρύνων αὐτοὺς ἵνα ἔχωσιν ὑπομονὴν καὶ μὴν ἀπογοητευθῶσιν ἐκ τῶν πειρασμῶν αὐτῶν ὄντων μᾶλλον ἐσωτερικῶν...*** *Ἔμαθον παρ᾽ ἄλλων ὅτι ἐπανεξεδόθη "Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας" τοῦ Βαπορίδου*[7] *ὡς ὄργανον τῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Μπενηψάλτου Συμβουλίου, ἐφ᾽ ὅσον ὁ "Κῆρυξ" εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Μάνεση, Γούναρη καὶ Σία... Καὶ μὴ παύσητε ἐνεργοῦντες ὅ,τι ἐξαρτᾶται παρ᾽ Ὑμῶν ἵνα μεταβληθῇ κάπως ἡ σύνθεσις τῆς Διοικήσεως τοῦ Κέντρου, καὶ λάβωσι μέρος εἰς αὐτὴν καὶ ἐξέχοντα μέλη τῶν Παραρτημάτων. Διότι ὁ Ἀγὼν ἀφορᾷ γενικῶς πάντας τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς, καὶ ὄχι μόνον τοὺς Ἀθηναίους καὶ Πειραιεῖς ἀλληλοτρωγομένους διὰ τὰς*

---

7. Ὁ Ἀνδρέας Ν. Βαπορίδης († 1976), ἐκ Βογατσικοῦ Μακεδονίας, ἦταν ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας τοῦ 1924 μὲ ἀξιόλογη δράση (βλ. Περιοδ. «Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος», τ. 1/Χειμώνας 2014-2015, σελ. 11-12). Ἦταν ὁ Διαχειριστὴς καὶ Ἐκδότης τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» στὴν πρώτη Περίοδο κυκλοφορίας της τὸ ἔτος 1928, ποὺ διήρκεσε μόλις τρεῖς μῆνες μὲ δώδεκα κυκλοφορηθέντα ἀξιόλογα τεύχη (βλ. Περιοδ. «Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος», τ. 5/Α΄ Ἑξάμηνον 2017, σελ. 61-64), τὴν ὁποίαν καὶ παρέδωσε πρόθυμα στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας μας, μέσῳ τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου. Ὡς γνωστὸν «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» ἀποτελεῖ μέχρι σήμερα τὸ ἐπίσημο δημοσιογραφικὸ Ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος.

πρωτοκκλησίας καὶ ἕνεκα τούτου πληρώνονται τὰ σπασμένα τῆς ἐμπαθείας των [ἀπὸ] ἡμᾶς τοὺς μακρὰν τοῦ Κέντρου εὑρισκομένους... Ἡ πληροφορία Σας περὶ προσεχοῦς λύσεως τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ ζητήματος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἔστω καὶ διὰ λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος, μὲ ηὐχαρίστησε μεγάλως· καὶ εἴθε ἀπὸ τὸ στόμα Σου καὶ στοῦ Θεοῦ τ᾽ αὐτί»[6]!

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ τοῦ π. Ἀντωνίου Μουστάκα εἶναι ἰδιαίτερα εὔγλωττη τόσο γιὰ τὶς θερμὲς εὐχὲς πρὸς τὸν νεοχειροτονηθέντα Ἱερομόναχο, αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν Ζηλωτῶν Πατέρων, μὲ εὐχὴ συντόμου ἀναδείξεώς του καὶ στὴν Ἀρχιερωσύνη, παρὰ τὸ νεαρὸν τότε τῆς ἡλικίας του [8], ὅσο καὶ γιὰ τὶς προτροπὲς ὑπὲρ ἐνισχύσεως καὶ ἐνθαρρύνσεως τῶν Ἀρχιερέων ἔναντι τῶν ἐσωτερικῶν μάλιστα πειρασμῶν, ὅπως καὶ γιὰ τὴν ἀντιπροσωπευτικότερη σύνθεση τῆς διοικήσεως τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ ἀπὸ στελέχη τῆς Ἐπαρχίας καὶ ὄχι μόνον τοῦ ὅπως ἀπεδείχθη προβληματικοῦ Κέντρου.

Σχετικὰ δὲ πρὸς τὸ γραφόμενο περὶ τῆς χαροποιοῦ ἐνάρξεως ἱεροπραξιῶν ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, ἐξηγήσαμε ἀνωτέρω τὰ δεδομένα περὶ τούτου, καὶ ἀπὸ τὶς πηγὲς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἐξάγεται ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς ἀνέλαβαν ὄντως συστηματικὰ τὰ λειτουργικὰ καθήκοντα κατὰ τὸ ἑπόμενο διάστημα, παρὰ μόνον σποραδικὰ καὶ μᾶλλον κατ᾽ ἐξαίρεσιν, θέμα στὸ ὁποῖο θὰ ἀναφερθοῦμε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

8. Ἦταν τότε μόλις 26 ἐτῶν καὶ ἡ χειροτονία του τελέσθηκε προφανῶς κατ᾽ Οἰκονομίαν, διότι οἱ συνθῆκες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν ἐντελῶς ἐξαιρετικές, ἀνάγκης, περιοριστικῶν μέτρων, ἐπικειμένου διωγμοῦ κλπ.

ΣΤ.2. Ἕνας πρῶτος θλιβερὸς πειρασμὸς καὶ ἡ κατὰ Θεὸν ἀντιμετώπισή του

Στὶς 24.9.1936 ἀκολούθησε καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα πρὸς τὸν Ἱερομόναχο π. Χρυσόστομο Νασλίμη μὲ τόπο διαμονῆς τοῦ παραλήπτου τὸν Βόλο[8α]. Ὁ ἀποστολέας ἐκφράζει τὴν ἀπορία του πῶς δὲν ἔλαβε ἀπάντηση στὴν προηγούμενη ἀπὸ 8.7.1936 ἐπιστολή του, διερωτώμενος μήπως συνέβη κάποια παρεξήγηση, ἡ ὁποία νὰ ὁδήγησε σὲ ψύχρανση «*τῆς μεταξὺ ἡμῶν ἀπὸ χρόνων ἀγάπης*». Ὅμως, κάποιος Ἱεροδιάκονος ὀνόματι Γεράσιμος, τὸν πληροφόρησε ὅτι προκλήθηκε «*ρῆγμα μέγα*» καὶ «*διένεξις σφοδρὰ καταλήξασα εἰς τὰ δικαστήρια*» μεταξὺ τοῦ νεοχειροτονήτου καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος Βόλου κ. Πολυζώη, χωρὶς νὰ τοῦ ἀποκαλύψει καὶ τὴν αἰτία, πρᾶγμα ποὺ τὸν καταλύπησε, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιθυμεῖ νὰ τοῦ γράψει ἀμέσως μὲ σύσταση συμβιβασμοῦ καὶ εἰρήνης καὶ γιὰ πρόληψη τῆς βλάβης τῶν ἀσθενεστέρων, ἀλλὰ δὲν γνώριζε ποῦ νὰ ἀποτανθεῖ, διότι ἔμαθε γιὰ τὴν ἀναχώρησή του ἀπὸ τὴν οἰκία Ζωγράφου στὸν Βόλο· καὶ μόλις ἔμαθε ὅτι τελικὰ βρίσκεται στὴν Βερδικοῦσσα («Βερδεκοῦσσα») Ἐλασσόνος γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῆς ἐκεῖ Ἐνορίας τοῦ Προφήτου Ἠλιού, ἔσπευσε νὰ τοῦ ἀπευθύνει ἐκεῖ τὴν ἐπιστολή του.

Τὸν προτρέπει λοιπὸν νὰ καταβάλει κάθε φροντίδα καὶ προσπάθεια γιὰ διόρθωση τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖο ὅσο χρονίζει μόνον βλάβη στὸν Ἀγῶνα ἐπιφέρει καὶ παρέχει ἐπιχειρήματα στοὺς κατηγόρους αὐτοῦ, ὅτι ἂν ἡ ἐργασία μας ἦταν κατὰ Θεὸν δὲν θὰ ἐπέφερε διαστά-

8α. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

σεις μεταξύ μας. Ὅμως, ἀνεξάρτητα τοῦ ποιὸς φταίει, ἡ διόρθωση εἶναι εὐχερὴς διὰ τῆς καλῆς θελήσεώς του καὶ διὰ τῆς ἐπιδείξεως ταπεινώσεως. Ἐπαινεῖ δὲ αὐτὸν γιὰ τὴν μετάβασή του στὴν Βερδικοῦσσα πρὸς ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν. Προτρέπει μάλιστα αὐτὸν νὰ μεταβεῖ καὶ στὰ Τρίκαλα, διότι ἐκεῖ ἐνῶ ὑπῆρχε Παράρτημα μὲ *«δύο χιλιάδας περίπου οἰκογενειῶν»*, ὅμως ἀπὸ ἔλλειψη Ἱερέως ἄρχισε νὰ διαρρέει μὲ φόβο διαλύσεως. «*Κάμε λοιπὸν ἕνα κόπον καὶ πήγαινε ἕως ἐκεῖ νὰ προφθάσῃς σώσων κανένα κομμάτι*». Τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο, δικαιολογεῖται ἀπὸ τὸν ἀποστολέα, ὅτι ὀφείλεται εἰδικὰ στὸ ὅτι «*εἶνε ἡ ἰδιαιτέρα μου πατρίς, καὶ δι᾽ αὐτὸ θὰ Σᾶς εἶμαι ὑπόχρεως*». Ἐπίσης, ὑποβάλλει καὶ τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ πῶς ἔχουν τὰ πράγματα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος στὴν Ἀθήνα [8α].

***

Πρὶν νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἀπάντηση τοῦ βιογραφουμένου μας στὴν ὡς ἄνω ἐπιστολή, θέλουμε νὰ ὑπενθυμίσουμε, ὅτι εἶναι γνωστὸ τὸ γεγονὸς στὴν Ὀρθόδοξη Παράδοσή μας, πὼς οἱ πειρασμοὶ στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀναπόφευκτοι, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ πορεία του εἶναι κατὰ Θεόν. Διότι ὁ Κύριος, ἀνάλογα μὲ τὶς δωρεὲς ποὺ παρέχει, ἐπιτρέπει νὰ ἐπέλθουν καὶ πειρασμοί, προκειμένου ὁ πειραζόμενος νὰ στρέφεται καὶ νὰ προσεγγίζει Αὐτὸν σὰν πιστὸς δοῦλος μὲ ταπείνωση.

Εἶναι γνωστὸς ὁ λόγος τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου: ***«Ἔπαρον τοὺς πειρασμούς, καὶ οὐδεὶς ὁ σωζόμενος»[9].*** Ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος εἶναι ἰδιαίτερα διαφωτιστικὸς ἐπ᾽ αὐτοῦ: ***«Ὅ,τι ἐὰν ποιήσῃ τις πρᾶγμα κατὰ Θεόν, πάντως ἔρχεται αὐτῷ πειρασμός· παντὶ γὰρ ἀγαθοῦ, ἢ***

---

9. Βλ. Ἀποφθέγματα τῶν Ἁγίων Γερόντων: *Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου, ε′*, PG τ. 65, στλ. 77A.

προηγεῖται, ἤ ἐπακολουθεῖ πειρασμός· οὔτε δὲ βέβαιόν ἐστι τὸ κατὰ Θεὸν γινόμενον, εἰ μὴ δοκιμασθῇ διὰ πειρασμοῦ»[10]. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου **τίθεται «*χαλινὸς*» στὴν ἀνθρώπινη οἴηση,** διότι αὐτὴ ἐμποδίζει τὴν θειότερη γνώση καὶ ἔτσι ἐπέρχεται στὸν ἄνθρωπο ἡ σοφία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ νηπτικὴ-ἀσκητικὴ παράδοση τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι πλούσια καὶ σαφὴς στὸ θέμα αὐτό, ὅπως τονίζεται καὶ ἀπὸ τὸν Ἀββᾶ Ἀμμωνᾶ: ***«Ἐπὰν (ὅταν) γάρ τις λάβῃ εὐλογίαν παρὰ Θεοῦ, εὐθέως προστίθεται αὐτῷ πειρασμὸς παρὰ τῶν ἐχθρῶν, θελόντων στερῆσαι αὐτὸν τῆς εὐλογίας, ἧς εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ Θεός·*** *εἰδότες (γνωρίζοντες) γὰρ οἱ δαίμονες ὅτι εὐλογουμένη ἡ ψυχὴ προκοπὴν λαμβάνει, ἀντιπαλαίουσιν αὐτῇ, εἴτε ἐν τῷ κρυπτῷ εἴτε ἐν τῷ φανερῷ... Σπουδάσατε (φροντῖστε) οὖν καὶ ἡμεῖς κρείττονες (ἀνώτεροι) γενέσθαι τοῦ πειρασμοῦ, οἱ γὰρ τυχόντες τῆς εὐλογίας, ἀνάγκη καὶ τοὺς πειρασμοὺς ὑπομένειν ὀφείλουσι»*[11].

Ἐφ᾽ ὅσον λοιπὸν καὶ ὁ προικισθεὶς καὶ χαριτωθεὶς μὲ τόσες δωρεὲς καὶ εὐλογίες, καὶ μάλιστα προχειρισθεὶς στὸ μέγιστο ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης σὲ τόσο νέα ἡλικία π. Χρυσόστομος Νασλίμης, διανοιγόταν στὸ στάδιο ἀγώνων ὑπὲρ Πίστεως καὶ Ἀρετῆς σὲ μία τόσο κρίσιμη περίοδο, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἐξαιρεθεῖ τοῦ κανόνος καὶ νὰ διέλθει τὸ πέλαγος ἀβρόχοις ποσίν. Ἔπρεπε καὶ νὰ δοκιμασθεῖ καὶ νὰ φανεῖ ἀνώτερος, γιὰ νὰ καθαρθεῖ ἀπὸ τυχὸν ἀτέλειες· ἀλλὰ καὶ πολύτιμη πεῖρα νὰ καρπωθεῖ, ὥστε νὰ διατελεῖ πάντοτε

---

10. Βλ. Διδασκαλίαι Ψυχωφελεῖς Διάφοροι: *Διδασκαλία ΙΘ΄, Ρήματα διάφορα ἐν συντόμῳ*, PG τ. 88, στλ. 1809AB.

11. Βλ. Ἐπιστολὴ Δ΄: *Περὶ τῶν συμβαινόντων πειρασμῶν τοῖς προκόπτουσι κατὰ Θεὸν...*, ΒΕΠΕΣ, τ. 40, ἐκδ. Α.Δ.Ε.Ε., Ἀθῆναι 1970, σελ. 52-53.

σὲ ἐγρήγορση καὶ σὲ προσευχητικὴ καταφυγὴ στὸν Θεὸ τῶν ὅλων μὲ ταπείνωση καὶ ἐμπιστοσύνη, ὅπως καὶ μὲ εὐχαριστία καὶ μακροθυμία. Καὶ ὁ πειρασμὸς αὐτὸς ἦταν μόνον ἡ ἀπαρχή, διότι οἱ πειρασμοί, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, τὸν ἀκολουθοῦσαν σὲ ὅλη σχεδὸν τὴν ζωή του, μὲ πιὸ ἰσχυρὸ βέβαια τὴν πολύπαθη δοκιμασία τῆς μακρᾶς ἀσθενείας του πρὸ τῆς μακαρίας Κοιμήσεώς του.

Ὁ ἴδιος ἄλλωστε ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.), στὴν προαναφερθεῖσα ἀπὸ 24.6.1936 ἐπιστολή του πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο, λίγες μόλις ἡμέρες μετὰ τὴν ἱερατικὴ χειροτονία του, ἔγραψε μᾶλλον προληπτικὰ μεταξὺ ἄλλων, ὅτι εἶχε ὑπ᾽ ὄψιν *«τοὺς ἔξω καὶ τοὺς ἔσω πειρασμούς, οἵτινες θέλουσι μὲ ἐπιτεθῇ»!* Λοιπόν, ἀνέμενε ἐπίθεση, ἀλλὰ ἴσως ὄχι τόσο σύντομα, οὔτε πιθανῶς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου ξεκίνησε καὶ ὅπου θὰ τελείωνε, δηλαδὴ τὸν Βόλο. Ἂν καὶ εἶχε δηλώσει μὲ τὴν χειροτονία του στοὺς Ἀρχιερεῖς, ὅτι δὲν θὰ ἀναλάμβανε τακτικὴ ἐφημερία, ἀλλὰ θὰ περιήρχετο τὴν Θεσσαλία καὶ εὐρύτερα γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν σύμφωνα μὲ τὴν γνώμη καὶ εὐχέρειά του, δὲν ἦταν ὅμως δυνατὸν νὰ μὴν ἀρχίσει τὴν διακονία του ἀπὸ τὸν τόπο του, ἀπὸ τὴν Ἐνορία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο, τὴν ὁποίαν θὰ θεωροῦσε φυσικῷ τῷ λόγῳ ὡς ὁρμητήριό του. Ἐκεῖ ὅμως ἦταν ποὺ τὸν ἀνέμενε καὶ ἡ δοκιμασία ἄμεσα καὶ ἀπρόσμενα.

***

Γράφει λοιπὸν ἀπὸ τὸν Βόλο στὴν ἀπὸ 22.10.1936 ἀπαντητικὴ ἐπιστολή του ὁ ὑπογραφόμενος ὡς Ἱερομόναχος καὶ Πνευματικὸς[12] π. Χρυσόστομος Να-

12. Μαζὶ μὲ τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία του τὴν 18.6.1936, ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς προχείρισε τὸν νεοχειροτόνητο καὶ σὲ ➔

σλίμης πρὸς τὸν Μοναχὸ π. Ἀντώνιο Μουστάκα[13], ὅτι ἔλαβε τὶς δύο ἐπιστολές του· δὲν μπόρεσε ὅμως νὰ ἀπαντήσει, διότι «*γεγονότα λυπηρὰ ἐτάραξαν τὸ Παρ/μα Βόλου, καὶ ὅτι κατόπιν τῆς ἐκδιώξεώς μου βίᾳ ἐκ τῆς κληρονομίας μου ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ ἀειμνήστου Θεοδοσίου [Ζωγράφου] διὰ νὰ μὴ λάβουν λυπηρότερα γεγονότα χώραν, ἔφυγον ἐκ Βόλου, λαβὼν διορισμὸν Ἐφημερίου παρὰ τῆς Ἱ. Συνόδου διὰ τὰς Μητροπόλεις Λαρίσης, Ἐλλασσῶνος, Μακεδονίας ἁπάσης καὶ ἁπάσης τῆς Θράκης, μεταβαίνων ὅπου νομίζω ὅτι ἡ παρουσία μου θ᾽ ἀποφέρῃ τοὺς εὐκλεεῖς καρποὺς τῆς Εὐαγγελικῆς χάριτος*»[14]. Ἐλθὼν λοιπὸν γιὰ λίγο στὸν Βόλο ἀπὸ τὴν Λάρισα καὶ ἀναχωρῶν καὶ πάλι γιὰ τὴν «Βερδεκοῦσσαν», γράφει μὲ βιασύνη αὐτά, τὰ ὁποῖα μόνον αὐτοπροσώπως δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν.

Τελικά, σὲ τί συνίστατο ὁ πειρασμός; Γράφει ὁ ἴδιος: ***«Ἐπειδὴ ἔγινα Μοναχὸς καὶ ἐματαιώθησαν αἱ ἐλπίδες πολλῶν νυφάδων, ὧν τὰς προτάσεις ἀπέκρουσα, ἐδημιουργήθησαν ταῦτα.*** *Μὲ κατήγγειλεν εἰς τὸ δικαστήριον ὁ Πολυζώης καὶ ἔφερε καὶ δύο ψευδομάρτυρας, ὅτι φέρω βλάβην καὶ ταράττω τὰ συμφέροντα τῆς Κοι-*

Πνευματικό, ὅπως γράφεται στὸ ὑπ᾽ ἀριθ. 181/9.2.1937 Ἐνταλτήριον Γράμμα του (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος). Διασώζεται ἐπίσης (αὐτόθι) καὶ Ἐπιστολὴ τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου τῆς 22.6.1937, ἐκ τῆς «Ἱερᾶς Μονῆς Πευκοβουνιωτίσσης» Κερατέας, εὐχετήριος πρὸς ἐξάσκησιν τῆς πνευματικῆς πατρότητος τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη.

13. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

14. Βλ. Γράμμα σχετικοῦ διορισμοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 371/22.8.1936 ἐκ μέρους τῶν Ἀρχιερέων, μὲ ὑπογραφὴ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου Ἀρχιμ. Ἀλεξάνδρου Γρηγοροπούλου, πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη, καθὼς καὶ παρόμοιο ὑπ᾽ ἀριθ. 362/19.6.1937, διορισμοῦ του σὲ Θεσσαλία, Μακεδονία καὶ Θράκη (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος).

νότητος καὶ ὅτι μὲ τὰ κηρύγματά μου, λέγει, διώκω τὸν κόσμον καὶ ζημιώνει ἡ Ἐκκλησία κλπ. Τέλος πάντων, μὲ αὐτὰ ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἤδη εἶνε ὅτι τὸ Παρ/μα μὲ τὴν φυγήν μου ἐστράφη σχεδὸν σύσσωμον ἐναντίον τοῦ Πολυζώη, ***ὅστις ἔγεινεν ὄργανον τῶν νυφάδων*** *καὶ ἤδη καθὼς χθὲς ἔμαθον ὁ Δημητριάδος [Γερμανὸς] πληροφορηθεὶς ταῦτα παρήγγειλε νὰ εὑρεθῇ τρόπος νὰ παραδοθῇ ἡ Διοίκησις τοῦ Παρ/τος εἰς νέα πρόσωπα»*[13]*!...*

Τὰ γραφόμενα δεικνύουν, ὅτι ὁ πειρασμὸς ὀφείλετο στὸ ὅτι κάποιες ὑποψήφιες νῦφες, οἱ ὁποῖες ἐπιθυμοῦσαν ὡς φαίνεται διακαῶς νὰ καταστοῦν σύζυγοι (ὅποια δηλαδὴ τὰ κατάφερνε) τοῦ χαρισματικοῦ καὶ πράγματι χαριτωμένου νέου, καθὼς ἔχασαν τὶς ἐλπίδες τους ἀπὸ τὴν ἀπρόσμενη Ρασοφορία καὶ Χειροτονία του, ἤγειραν πόλεμο ἐναντίον του καὶ συμμάχησαν σὲ αὐτὸ μὲ τὸν Πρόεδρο τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου κ. Πολυζώη, ὥστε νὰ προβοῦν οὐσιαστικὰ σὲ συκοφαντία τοῦ κυριολεκτικὰ θεοδώρητου νέου Ἐφημερίου τους, προκειμένου νὰ τὸν ἀπομακρύνουν, βλάψουν, ἢ καὶ ἐξοντώσουν! Καὶ γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ ἄνομου σκοποῦ ἐπιστρατεύθηκαν ἀκόμη καὶ ψευδομάρτυρες, μὲ προσφυγὴ σὲ δικαστήριο καὶ κατηγορίες, ὅτι ὁ ἀληθινὸς Ποιμένας, ὁ ὁποῖος εἰσῆλθε ὄντως *«διὰ τῆς Θύρας»*, προκειμένου νὰ φροντίσει τὰ πρόβατα καὶ νὰ τὰ ὁδηγήσει στὴν ζῶσα Πηγή, στὸν Χριστό, καὶ μάλιστα νὰ τὰ θρέψει καὶ ἀναγεννήσει μέσῳ τοῦ θείου λόγου καὶ τῶν ἱερῶν Μυστηρίων, δῆθεν ἐπέφερε βλάβη καὶ τάραττε τὴν Ἐνορία καὶ τὰ συμφέροντά της, καὶ μὲ τὰ κηρύγματά του δῆθεν ἔδιωχνε τὸν κόσμο καὶ ζημίωνε τὴν Ἐκκλησία! Ἡ διαστροφὴ τῶν κατηγόρων ἦταν πράγματι δαιμονική!

Διότι, αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέσον, ποὺ ὁ Θεὸς τοῦ ἐπιδαψίλευσε πλούσια, γιὰ νὰ ἀρδεύει τὶς ψυχὲς μὲ τὸν χαρισματικὸ καὶ εὐαγγελικὸ λόγο του, μὲ τὸ θαυμάσιο καὶ κατὰ γενικὴ ὁμολογία ρητορικὸ καὶ ἐκπληκτικὸ κήρυγμά του[15], ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου ὁ Ναὸς τῆς Κοιμήσεως γέμιζε ἀσφυκτικά, αὐτὸ διέβαλαν γιὰ νὰ τὸν βλάψουν! Τὸ κακὸ τοῦ φθόνου, ἡ ἔκκαυση τῶν μὴ ἐκπληρωθέντων ἐπιθυμιῶν καὶ ὁ πληγωμένος ἐγωϊσμός, τύφλωσαν ἐντελῶς κάποιες ψυχὲς καὶ τὶς κατέστησαν ὄργανα τοῦ πονηροῦ, προκειμένου νὰ διώξουν τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ στερήσουν τὴν ὠφέλεια ἀναριθμήτων ψυχῶν, ὅπως καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὴν πρόοδο τῆς Ἐκκλησίας!...

Ἐπιστρέφοντας στὴν ἐπιστολὴ τοῦ διωχθέντος νεαροῦ Ἱερομονάχου καὶ Πνευματικοῦ, ὁ ὁποῖος γράφει γιὰ ἕναν τέτοιο πειρασμὸ καὶ γιὰ μία τέτοια φρικτὴ καταφορὰ ἐναντίον του μὲ τρόπο ἤρεμο καὶ εἰρηνικό, χωρὶς ἴχνος πάθους καὶ κακίας κατὰ τῶν διωκτῶν του, σημειώνει ἐν συνεχείᾳ γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς

---

15. Στὸν *Ἐπικήδειο* γιὰ τὸν ἐκλιπόντα Ἱεράρχη Μαγνησίας Χρυσόστομο, ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Αὐξέντιος εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «*Ὁ ζῆλος του ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, τὰ ἔνθεα καὶ ἡφαιστειώδη κηρύγματά του ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, οἱ μελισταγεῖς ἐπ᾽ Ἐκκλησίας λόγοι του, ἡ ἐπιτηδειότης ἐπὶ τὸ λέγειν καὶ γράφειν, πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξυμνηθοῦν διὰ βραχέων, διότι ἀληθῶς ὑπερβαίνουν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀξίαν παντὸς λόγου καὶ πάσης ρητορικῆς δεινότητος καὶ εὐφραδείας*» (Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἔκτακτος ἔκδοσις, ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 3). Ὁ δὲ τότε Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος στὸν δικό του προαναφερθέντα *Ἐπικήδειο*, τόνισε ἐπ᾽ αὐτοῦ: «*Ἀνεξίτηλα θὰ παραμείνουν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀκροατηρίου τὰ φλογερὰ κηρύγματά του ἀπό τε τοῦ ἄμβωνος καὶ τῆς ἕδρας τῶν συνελεύσεων καὶ τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων πανελληνίων καὶ τοπικῶν, περὶ ὀρθῆς πίστεως, περὶ τῆς ἱερᾶς ἰδεολογίας τοῦ Ἀγῶνος ἡμῶν, περὶ ἠθικῆς καὶ χριστιανικῆς ἀγωγῆς, περὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, περὶ προσανατολισμοῦ εἰς τὰς εὐαγγελικὰς ἀρχὰς κ.ἄ.*» (Αὐτόθι, σελ. 5).

ἀναγκαστικῆς φυγῆς του:

Ὁ Πολυζώης κατέστη ράκος, ὁ Ναὸς σχεδὸν ἔκλεισε, ὁ λαὸς ἐστράφη ἐναντίον τοῦ διώκτου, οἱ εἰσπράξεις τῆς Ἐνορίας βεβαίως καὶ ἐλαττώθηκαν, οἱ πιστοὶ μεταβαίνουν πλέον στὸν δεύτερο Ναὸ τοῦ Πατρίου στὸν Βόλο τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀποστόλου τοῦ Νέου. Μάλιστα, ἄρχισε νὰ συμβαίνει καὶ κάποιο φοβερὸ καὶ ἐξαιρετικὸ φαινόμενο στὴν οἰκία Ζωγράφου, δίπλα στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως ἀπὸ ὅπου ἐκδιώχθηκε ἀδίκως ὁ βιογραφούμενός μας· τὶς νύκτες, ἀρχίζουν καὶ κτυποῦν τὰ τραπέζια σὰν νὰ δέχονται γρόνθους ἐπάνω τους, τὰ κρεββάτια σείονται μὲ δύναμη καὶ μία σκιὰ ἑνὸς Γέροντος ἐμφανίζεται κατερχομένη! Τί ἦταν ὅλα αὐτὰ καὶ τί σήμαιναν; Ἐπρόκειτο γιὰ κάτι πειρασμικό, ἢ (εἰκάζουμε ἐμεῖς) ἡ ψυχὴ τοῦ δικαίου Γέροντος Θεοδοσίου (Ζωγράφου) ἐκδήλωνε τὴν διαμαρτυρία γιὰ τὴν διαπραχθεῖσα ἀδικία ἐναντίον τοῦ «πνευματικοῦ υἱοῦ» του π. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος στολισμένος καὶ διὰ τοῦ μεγίστου χαρίσματος τῆς Ἱερωσύνης ἦλθε νὰ διακονήσει στὴν γενέτειρά του, νὰ ἀναδείξει καὶ νὰ μεγαλύνει τὸν χῶρο καὶ τὸν Ναὸ τῆς Παναγίας, καὶ ὅμως ἐμπάθειες θλιβερῶν ἀνθρώπων τὸν ἐξεδίωξαν γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὸν πονηρό;!...

Συνεχίζει ὁ διωχθεὶς καὶ ὑπομείνας τὴν ἀνθρώπινη παραλογία π. Χρυσόστομος: *«Ἐγὼ βεβαίως καίτοι ὑπέστην μεγάλας οἰκονομικὰς ζημίας καὶ θυσίας παρὰ τοῦ κ. Πολυζώη, καίτοι οὐδέποτε ἀπὸ τῆς χειροτονίας μου ἔπαυσε νὰ μὲ ὑβρίζῃ καὶ βλασφημῇ ἀποκαλῶν με παλιόπαππαν καὶ ἄλλως, ἐν τούτοις προσπαθῶ νὰ καταστείλω τὴν ἀγανάκτησίν μου, καὶ* ***προσπαθῶ νὰ εἰρηνεύσω τὰ πνεύματα τοῦ λαοῦ,*** *τὰ ὁποῖα ἠγέρθησαν ἐναντίον του σφόδρα»*[13].

Ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα αὐτό, φαίνεται καθαρὰ ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἀξιωσύνη τοῦ καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας του στολισμένου μὲ χάρισμα ποιμαντικὸ π. Χρυσοστόμου, τοῦ κατὰ τὸν Ἀπόστολο Ἰάκωβο «*σοφοῦ καὶ ἐπιστήμονος*» (γ΄ 13), ὅπως ἀπεδείκνυαν τὰ καλά του ἔργα καὶ ἡ «*ἐν πρᾳότητι σοφία*» του. Ὡς νεοχειροτόνητος Ποιμένας κλήθηκε νὰ δείξει τὴν ἀνεξικακία του καὶ νὰ ἐργασθεῖ εἰρηνοπρεπῶς γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς διασαλευθείσης Εἰρήνης στὸ Ποίμνιο καὶ τὴν Ἐκκλησία.

Ὁ Κύριός μας εἶναι Θεὸς εἰρήνης, μᾶς ἄφησε τὴν δωρεὰ τῆς εἰρήνης καὶ ἐπιθυμεῖ ὅλοι, καὶ μάλιστα οἱ Ποιμένες στὴν Ἐκκλησία Του, νὰ φανερώνουν καὶ νὰ ἐκπέμπουν τὴν εἰρήνη ὄχι μόνον στὰ λόγια, ἀλλὰ καὶ στὰ ἔργα [16].

Καὶ συνεχίζει ὁ π. Χρυσόστομος, γιὰ νὰ διεκτραγωδήσει τὴν κατάσταση ποὺ δημιουργήθηκε σὲ προσωπικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ ἐπίπεδο: ὁ ἴδιος ἐρχόταν πλέον στὸν Βόλο μία μόνον φορὰ τὸν μῆνα γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν θετὴ μητέρα του, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαρηγόρητη ἀπὸ τὴν ἔλλειψή του. Καὶ ὅταν πηγαίνει στὸν Βόλο, στὸ νέο σπίτι ποὺ μένει μὲ τὴν μητέρα του, τότε γίνεται ἐκεῖ «*προσκύνημα λαϊκόν*», διότι συρρέουν οἱ πιστοὶ γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν ὀδύνη τους, διότι «*ἐστερήθη ὁ Βόλος τοῦ μόνου ἱεροκήρυκος, καὶ τοῦ ἄμβωνος καὶ τῆς δημοσιογραφίας, ἐνῶ ὁ Μοιχοεπιβάτης Ἰωακεὶμ [ὁ νέος Δημητριάδος τῶν Νεοημερολογιτῶν] διαθέτει δεκάδα ψευδο-ιεροκηρύκων κηρυττόντων τὴν πλάνην καὶ τὸ ψεῦδος*»[13].

16. «*Πολλὰ μὲν ἔστι τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Χριστιανισμόν, μᾶλλον δὲ πάντων καὶ κρεῖττον ἁπάντων ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη*» (Ἰ. Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολήν: Ὁμιλία ΛΑ΄, α΄*, PG, τ. 63, στλ. 213).

Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ πιὸ θλιβερὸ ἀπὸ ὅλα: οἱ διωκόμενοι ὁμολογητὲς τοῦ Πατρίου στερήθηκαν στὸν Βόλο, τὴν πόλη τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ, τὸν Διδάσκαλο καὶ Ποιμένα τους, οἱ δὲ Νεοημερολογῖτες προβαίνουν πλέον ἀνενόχλητοι στὴν διάδοση καὶ ἑδραίωση τῆς πλάνης τους!

Βέβαια, οἱ ὀδυνόμενοι πιστοὶ τοῦ Πατρίου παρακαλοῦσαν τὸν π. Χρυσόστομο νὰ ἐπανέλθει ἀμέσως στὸν Βόλο, μόλις ἀντικατασταθεῖ ὁ Πολυζώης καὶ τὸ τετραμελὲς συμβούλιό του, μέσῳ νέων ἀρχαιρεσιῶν, ὥστε ὁ Ναὸς τῆς Κοιμήσεως νὰ ἐπανεύρει τὴν ***«ἀγαθὴν σκιάν»***[13] του! Οἱ ἁγνοὶ ἀγωνιστὲς πιστοὶ ἐπιθυμοῦσαν ὁ Ναὸς τῆς Παναγίας στὸν Βόλο νὰ μὴν ἀποχωρισθεῖ, ἀλλὰ νὰ μείνη ἀδιάσπαστα ἑνωμένος μὲ τὴν ***«ἀγαθὴν σκιάν»*** του, ὅπως θεωροῦσαν καὶ ἀποκαλοῦσαν τὸν καλὸ Ποιμένα π. Χρυσόστομο.

Ὁ δὲ π. Χρυσόστομος, μὲ κάποια διάθεση ἀστειότητος ἢ καὶ σαρκασμοῦ, γράφει συμπερασματικὰ γιὰ τὴν πικρὴ ἀλήθεια:

«Τέλος πάντων, ὁ Βόλος μὲ τὴν σειράν του, ὡς ὅλα τὰ Παρ/ματα, ἔδειξε ὅτι ἔχει Παλαιοημ/τας, διότι ὅπου αὐτοὶ εὑρίσκονται ὁ καυγᾶς καὶ τὰ δικαστήρια δὲν λείπουν»[13]!...

Ἐδῶ βεβαίως, τὸ «Παλαιοημερολογῖτες» γράφεται μὲ ἔννοια ἀρνητική, ὄχι σχετικὰ μὲ τοὺς ἀγωνιζομένους Ὀρθοδόξους, οἱ ὁποῖοι θυσιάζονται γιὰ τὴν καθαρότητα τῆς Πίστεως, ἀλλὰ γιὰ ἐκείνους τοὺς *καπήλους*, οἱ ὁποῖοι δέσμιοι ὄντες ἑνὸς στείρου πείσματος, ἀναμεμιγμένου μὲ τὰ ἀθεράπευτα πάθη καὶ συμφέροντά τους καὶ ἐν γένει μὲ τὴν ἔλλειψη τῆς κατὰ Χριστὸν Ἀγάπης, ἀποτελοῦν τὰ «*ζιζάνια*» ἐκεῖνα ποὺ προξενοῦν τὰ *σκάνδαλα* στὴν Ἐκκλησία μὲ ὅλα τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματά τους.

Τέτοιοι ταραχοποιοὶ καὶ ἀκατάστατοι «Παλαιοημερολογῖτες» ἀμαύρωσαν δυστυχῶς, ἀλλὰ καὶ συνεχίζουν σὲ κάποιο βαθμὸ -ὅπου μποροῦν- νὰ ἀμαυρώνουν τὴν Γνήσια Ὀρθοδοξία, διότι προσδίδουν ἀρνητικὴ ἔννοια στὸν Ἀγῶνα μας καὶ δημιουργοῦν τὶς χειρότερες τῶν ἐντυπώσεων γιὰ τὸν χῶρο μας καὶ τοὺς πιστούς μας, στερῶντας πολλοὺς καλοπροαιρέτους ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς Καινοτομίας τῆς δυνατότητος νὰ εἰσέλθουν στὶς τάξεις μας. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἀποδιώκουν καὶ κάποιους ἄλλους ποὺ ἀνήκουν στὴν ἀληθινὴ Ποίμνη ἐκτὸς αὐτῆς, εἴτε στὴν κατάκριτη Καινοτομία, εἴτε καὶ στὴν πλήρη ἀδιαφορία καὶ ἀντι-εκκλησιαστικότητα!

Τὰ *«οὐαὶ»* ὅμως τοῦ Κυρίου κατὰ τῶν ὑποκριτῶν κάθε ἐποχῆς ἀφοροῦσαν καὶ ἀφοροῦν καὶ αὐτούς, καὶ ὁ κίνδυνος γιὰ τὶς ψυχές τους εἶναι προφανέστατος ἄν δὲν προλάβουν νὰ μετανοήσουν γνήσια καὶ εἰλικρινά![17]

Καὶ ὁ συμπαθὴς π. Χρυσόστομος συνεχίζει: *«Ἐγὼ δὲν μνησικακῶ ἐναντίον οὐδενός, ἀλλ᾽ ἡ ἐρήμωσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Παρ/τος Βόλου λόγῳ τῆς ἀπουσίας μου διεγείρει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου κατὰ τρόπον ἄγριον καὶ ἀκατάσχετον, χωρὶς νὰ δύναταί τις νὰ προΐδῃ τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσι ἐναντίον τοῦ Πολυζώη, ὅταν αὕτη ἐκχειλίσῃ»[13]!...*

***

Ὡς πρὸς τὴν ἔκκληση μεταβάσεώς του στὰ Τρίκαλα, πρὸς βοήθειαν τοῦ ἄνευ Ποιμένος Ποιμνίου, ἐκφράζει

17. Γράφουμε αὐτὰ μὲ πόνο ψυχῆς, ὡς γεννηθέντες καὶ ἀνδρωθέντες ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μας τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, ὄχι γιὰ νὰ κατηγορήσουμε καὶ προσάψουμε σὲ Αὐτὴν μομφήν, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν διαχωρίσουμε καὶ προστατεύσουμε ἀπὸ τὴν παρουσία ὅσων τὴν ἐτάραξαν καὶ τὴν ταράσσουν ἐκ τῶν ἔνδον. Αὐτοὶ ἀποτελοῦν παράδειγμα πρὸς ἀποφυγήν, μὲ εὐχὴ ὑπὲρ μετανοίας.

τὴν προθυμία του νὰ πάει, ἀφοῦ πρῶτα λάβει ἄδεια τῆς Ἱερᾶς Συνόδου[18], στὸ πρόγραμμα τῶν ἀνὰ τὴν Θεσσαλία ἐπισκέψεών του. Εἶναι γνωστὴ ἡ προθυμία του νὰ μεταβαίνει θυσιαστικὰ γιὰ ἐξυπηρέτηση πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ἀκόμη καὶ σὲ δυσπρόσιτες περιοχές, διότι ἐκτιμοῦσε βαθύτατα τὴν ἱερότητα τοῦ Ἀγῶνος μας, ὅπως καὶ τὶς θυσίες τῶν ἡρωϊκῶν πιστῶν μας καὶ μάλιστα τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς ὑπαίθρου.

Ἐπιλέγοντας στὴν πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα ἐπιστολή του, γράφει μὲ πνευματικὴ ὡριμότητα: *«Βαρὺ ἔργον καὶ ἐπίπονον ἀνέλαβον καὶ ἀπὸ ψυχικῆς καὶ ἀπὸ σωματικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ πολὺ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ εὔχεσθε ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάττῃ ἀπὸ τοὺς κατ᾽ ἄμφω κινδύνους!»*[13].

Ἐν εἴδει δὲ ὑστερογράφου, σημειώνει συμπερασματικά: *«Ὅλα αὐτὰ βεβαίως ἐγένοντο ἀπὸ ἐνέργειαν διαβολικήν, διὰ νὰ μοῦ κηλιδώσει τὴν ψυχὴν ὁ πειρασμὸς μετὰ τὴν χειροτονίαν μου. Ἀλλά, τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ;»*[13]*!...*

Πράγματι, ὅπως παρατηρήσαμε νωρίτερα, ὁ πειρασμὸς ἐπιθυμεῖ νὰ στερήσει τῆς εὐλογίας αὐτὸν ποὺ τὴν ἔχει λάβει, ὅμως οἱ ἔμπειροι ἀγωνιστὲς τῆς εὐσεβείας καὶ μάλιστα οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλουν ὄχι μόνον νὰ γνωρίζουν αὐτό, ἀλλὰ καὶ νὰ φροντίζουν μὲ τὴν θεία δύναμη νὰ φανοῦν ἀνώτεροι τῶν

18. Εἶναι ἀξιομνημόνευτη ἡ ἐπιμονὴ τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη στὴν Κανονικὴ Τάξη τῆς Ἐκκλησίας, **ὥστε τίποτε νὰ μὴν πράττει χωρὶς τὴν ἐνημέρωση καὶ εὐλογία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς.** Αὐτὴ τὴν ἀξιομίμητη ἀρχὴ τήρησε ἕως τέλους τῆς ζωῆς, **ἀκόμη καὶ ὡς Ἀρχιερεύς,** παρὰ τὴν ἐνίοτε πικρία του ἀπὸ λανθασμένες στάσεις καὶ ἐπιλογὲς ἐκκλησιαστικῶν προσώπων ἢ καὶ παρὰ τὴν μὴ ἀνταπόκρισή του κάποτε σὲ ἀναθέσεις, ποὺ ἦταν ἀδύνατον νὰ ἐκπληρώσει. **Τὸ ὀρθὸ ἐκκλησιαστικό του φρόνημα** ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ ἀξιοθαύμαστα προτερήματά του καὶ εἴθε νὰ παραδειγματίζει ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους Κληρικούς!

μεθοδειῶν του, γιὰ νὰ τύχουν μεγαλύτερης εὐλογίας καὶ ἀντιλήψεως.

ΣΤ.3. Ἡ κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας μας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1936

Εἴχαμε ἀναφέρει στὸ προηγούμενο Κεφάλαιό μας, ὅτι στὰ μέσα τοῦ ᾿36 οἱ ἰθύνοντες τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος ἔτρεφαν καλὲς ἐλπίδες σχετικὰ μὲ τὴν ἀναμενόμενη ἀπόφαση-πόρισμα τῆς Ὁλομελείας τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, σχετικὰ μὲ τὴν ἐγκυρότητα καὶ συνταγματικότητα ἢ μὴ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπὸ τὴν σύνοδο τῶν Νεοημερολογιτῶν κατὰ τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν μας, καὶ μάλιστα ὅσον ἀφορᾶ καὶ στὸν σωματικὸ περιορισμὸ καὶ τὴν ἐξορία τους σὲ ἀπρόσιτες Μονές.

Τέτοια ἀπόφαση δὲν γνωρίζουμε ἂν ἐκδόθηκε τότε ἄμεσα, διότι ἀρχὰς Αὐγούστου τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐπιβλήθηκε ὡς γνωστὸν ἡ Δικτατορία τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ.

Ἡ Κυβέρνηση αὐτὴ γνωρίζουμε, ὅτι στὰ τέλη τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐξέτασε τὸ θέμα τῆς πιθανῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ Καινοτόμου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, ἀλλὰ ὄχι μὲ ἄμεση ἀποπομπή του, παρὰ μὲ προσπάθεια ἐξωθήσεώς του σὲ ἑκούσια παραίτηση[19].

Ἡ κίνηση αὐτὴ δὲν εἶναι σαφὲς κατὰ πόσον ἐπηρεαζόταν καὶ ἀπὸ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα, ὥστε νὰ ὑποβοηθοῦσε στὴν ἐπίτευξη ἐκκλησιαστικῆς ἑνότη-

19. Βλ. Θεοδόση Ἀθ. Τσιρώνη (Δρ. Νεότερης καὶ Σύγχρονης Ἱστορίας Α.Π.Θ.), *Ἐκκλησία Πολιτευομένη - Ὁ Πολιτικὸς Λόγος καὶ Ρόλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1913-1941)*, ἐκδ. Ἐπίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 354.

τος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο γιὰ τὴν Πολιτεία θὰ ἀποτελοῦσε ὁπωσδήποτε κάτι τὸ ἐπιθυμητό. Οὔτε εἶναι σαφές, τουλάχιστον γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἄν τὰ κατασταλτικὰ μέτρα ἐναντίον τῶν Ἀρχιερέων μας εἶχαν κάπως χαλαρώσει, εἰς ἔνδειξιν καλῆς θελήσεως τῆς νέας Κυβερνήσεως ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων.

Στὴν ὡς ἄνω ἀπὸ 22.10.1936 ἐπιστολὴ πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα καὶ σχετικὰ μὲ τὸ ἐρώτημα τοῦ δευτέρου περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις καταστάσεως τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης δίνει μία ὄχι καλὴ εἰκόνα:

«Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἤμην εἰς Ἀθήνας. Ἡ ἐκεῖ κατάστασις εἶνε νεκρά. Αἱ Ἀρχαὶ μετ᾽ αὐστηρότητος περισσῆς συνέστησαν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς μὴ τυχὸν καὶ ἱεροπρακτήσουν ἢ προβοῦν εἰς καμμίαν χειροτονίαν, διότι θὰ τοὺς στείλουν εἰς ἐξορίαν καὶ πάλιν. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς πτοηθέντες ἔπαυσαν τὰς ἀραιὰς ἀλλ᾽ ὁπωσδήποτε γενομένας χειροτονίας, παρ᾽ ὅλον ὅτι τὰ Παρ/τα ἔχουν ἀνάγκην Ἱερέων, διότι ἤρχισαν ἤδη ἐλλείψει τούτων νὰ διαλύωνται τὸ ἕν μετὰ τὸ ἄλλο»[13].

Ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα κατανοοῦμε, ὅτι παρὰ τὴν προσπάθεια τῶν Ἀρχιερέων γιὰ κατευνασμὸ τῶν νέων Ἀρχῶν καὶ διὰ συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων [20], τὰ περιοριστικὰ μέτρα ἐναντίον αὐτῶν δὲν ἀνεστάλησαν, ἀλλὰ μᾶλλον χειροτέρευσαν. Ἡ ἀπαγόρευση ἱεροπραξίας στοὺς Ἀρχιερεῖς συνεχίσθηκε, ἄν καὶ γίνεται παραδοχὴ ὅτι κάποιες λίγες καὶ σποραδικὲς χειροτονίες Κληρικῶν εἶχαν ἐπιτελεσθεῖ [21].

20. Βλ. Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», (Β′ Περίοδος), ἀρ.φ. 7/3.8.1936 (π.ὁ.ή.), σελ. 1.

21. Γιὰ παράδειγμα, γνωρίζουμε ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Κυκλάδων Γερμανὸς χειροτόνησε στὶς 9.8.1936, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίας Παρασκευῆς ➔

Ὅμως, ὑπάρχει ἐμφανὴς ἔλλειψη Κληρικῶν, καὶ τὰ διάφορα Παραρτήματα, ὅπως ἐλέγοντο, σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα ποὺ εἶχαν φθάσει σὲ πολλὲς ἑκατοντάδες, ἄρχισαν νὰ διαλύονται τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο.

Ἀλλά, παρὰ τὴν ἀρνητικὴ εἰκόνα, γνωρίζουμε ὅτι σὲ δύο τουλάχιστον περιπτώσεις ὁ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἱερούργησε δημόσια, μία τὴν 13.11.1936, στὴν ὀνομαστική του ἑορτή, στὸν Ἱερὸ Ναὸ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κυψέλης Ἀθηνῶν [22], καὶ ἄλλη τὴν 12.12.1936, τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος (Χριστούγεννα μὲ τὸ Νέο), στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίας Μαρίνης Πειραιῶς [23].

Ἀπὸ τοῦτο συμπεραίνουμε, ὅτι κάποια πρόοδος ὑπῆρξε στὸ θέμα αὐτὸ καὶ ὅτι λάμβαναν χώρα ζυμώσεις, προκειμένου οἱ Ἀρχὲς νὰ χαλαρώσουν τὰ αὐστηρὰ μέτρα ἐναντίον τῶν Ἀρχιερέων καὶ γενικὰ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων κατὰ τὴν δύσκολη ἐκείνη ἐποχή.

***

Ὁ νέος Ἱερομόναχος καὶ Πνευματικὸς π. Χρυσόστομος Νασλίμης, γιὰ νὰ ἐπιστρέψουμε στὴν δική του πε-

Ἀχαρνῶν Ἀττικῆς, τοῦ ὁσίου Γέροντος Ἱερωνύμου τοῦ Κρητός, τὸν π. Μερκούριο Καλοσκάμη ὡς Ἱεροδιάκονο, καὶ στὶς 3.11.1936 στὴν αὐτὴ Μονὴ τὸν προχείρησε σὲ Πρεσβύτερο (βλ. Παρθενίας Μοναχῆς, *Ταπεινὸς Ἐπίσκοπος Μερκούριος*, ἔκδ. Μερκουρείου Ἱδρύματος, ἐπιμελ. Διον. Μπατιστάτου, Πειραιεὺς 1989, σελ. 23). Ἐπίσης, ὁ αὐτὸς Ἀρχιερεὺς χειροτόνησε Ἱερομόναχο στὶς 20.8.1936, στὴν περιοχὴ τῶν Θηβῶν, καὶ τὸν γνωστὸ Γέροντα Ἐφραὶμ Κατουνακιώτη ἐξ Ἁγίου Ὄρους, στὴν νεότητά του τότε (βλ. *Γέροντας Ἐφραὶμ Κατουνακιώτης*, ἔκδ. Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου «Ἅγιος Ἐφραίμ», Κατουνάκια Ἁγίου Ὄρους, 2000, σελ. 35).

22. Βλ. Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 23/23.11.1936, σελ. 2.

23. Βλ. Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 27/21.12.1936, σελ. 2.

ρίπτωση, συνέχισε τὴν ποιμαντικὴ δράση του κυρίως στὶς Ἐνορίες Βερδικούσσης, ἀλλὰ καὶ Ἀμπελῶνος καὶ Τυρνάβου Λαρίσης, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Θεσσαλίας, κομίζοντας τὴν εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ἀγωνιστικὸ παλμό του.

Ὡς πρὸς τὴν ἱερατικὴ διακονία του, ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τροφοδοτοῦνταν μὲ τὴν ἔνθερμη προσευχὴ καὶ τὴν συστηματικὴ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἔργων τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, σημειώνονται τὰ ἀκόλουθα διαφωτιστικά:

«Μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς, τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς του ἀφιερώθηκε εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου. Εἰς ὅλες τὶς Θ. Λειτουργίες μεγάλων καὶ μικρῶν Ἑορτῶν, ἑσπερινὲς προσευχές, ἱερὲς Τελετές, ἱερὰ Μυστήρια, εὑρίσκετο μὲ ἀκάματον ζῆλον καὶ προθυμίαν, δίχως καμμίαν παράλειψιν ἤ ἀπουσίαν. Καὶ ὅλα τὰ τελετουργικὰ τὰ ἐζωντάνευε, τὰ ἐστόλιζε, τὰ ἐπλαισίωνε μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ὁ ὁποῖος ἐγέμιζε τὶς ψυχὲς τῶν πιστῶν καὶ τὶς ὡδηγοῦσε εἰς τὴν καλὴν πνευματικὴν ἀναμόρφωσιν.

Εἰς ὅλα τὰ καλέσματα τῶν πιστῶν, διὰ νὰ τελέσῃ εἰς τὶς οἰκίες τους ἱερὰ Μυστήρια ἤ Ἁγιασμόν, προθύμως ἐπήγαινε διὰ τὴν τέλεσίν τους ἤ τὴν διὰ συμβουλῶν εἰρήνευσιν τῶν οἰκογενειῶν, ἤ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐνδεῶν καὶ ἀπόρων Χριστιανῶν.

Ἐπρομηθεύθηκε τὴν σχετικὴν καὶ ἁρμοδίαν ἐνδυμασίαν, διὰ ν᾽ ἀνεβαίνῃ πεζὸς εἰς τὰ γύρω χωριὰ τοῦ Πηλίου, ἤ ἄλλες ἀπομακρυσμένες καὶ ὑψηλὲς περιοχές, ὅπου διὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς αὐτὲς ἐχρειάζετο πεζοπορία»[24].

---

24. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη*, κείμενο δακτυλογραφημένο, ἄ.χ., Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως, σελ. 5.

Ζ. Ἡ διάσπαση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τὸ 1937

ΟΠΩΣ ἀναπτύξαμε στὸ Κεφάλαιο Ε΄ τοῦ παρόντος ἔργου, κατὰ τὸ ἔτος 1936 καταβλήθηκε προσπάθεια ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ ἰδίως πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, νὰ εὐαισθητοποιήσουν τὶς λεγόμενες ἐπίσημες Ἐκκλησίες, τόσον αὐτὲς ποὺ παρέμειναν στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο, ὅσο καὶ αὐτὴ τούτη τὴν Καινοτόμο τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νὰ κινηθοῦν σὲ σύγκληση εἰ δυνατὸν Πανορθοδόξου Συνόδου πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος καὶ εἰρήνευσιν τῆς προκληθείσης διαστάσεως, μὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου στὴν λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐνέργειες, θέσεις καὶ προσδοκίες γιὰ σύγκληση Συνόδου ἦταν τότε στὴν προτεραιότητα τῶν δύο ὡς ἄνω Ἀρχιερέων καὶ γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ δραστηριοποιοῦνταν καὶ προέβαιναν σὲ ἐπικοινωνία μὲ ἐκκλησιαστικούς, ὅπως καὶ πολιτειακοὺς παράγοντες. Ἐπρόκειτο γιὰ Ἀρχιερεῖς ἐμπείρους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν συνηθίσει σὲ αὐτὸ τὸν τρόπο σκέψεως καὶ πράξεως καὶ εἶχαν ἀντιμετωπίσει κατὰ τὴν σταδιοδρομία τους πάρα πολλὲς ἀντιξοότητες.

Καὶ ἐνῶ, ὅπως εἴδαμε, κατὰ τὸ ἔτος 1936 τὰ κείμενα τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ οἱ στόχοι του δὲν φαίνεται νὰ ἀμφισβητήθηκαν ὡς πρὸς τὴν Ὀρθοδοξία, εἰλικρίνεια καὶ ἐντιμότητά τους ἀπὸ κανέναν, εἰδικῶς μάλιστα στὸν χῶρο τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας, τὸ ἔτος 1937 ἔμελλε δυστυχῶς νὰ ἐγερθεῖ μέγας σάλος, ὁ ὁποῖος ταλαιπωρεῖ ἀκόμη μέχρι καὶ σήμερα τὸν Ἱερὸ Ἀγῶνα τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας.

Ζ.1. Ἡ Διακήρυξη τοῦ 1935 καὶ τὸ νόημά της

Εἴδαμε, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ Ἀγῶνος τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν ἀπὸ τὸ 1935 κ.ἑ. ἦταν πρωτίστως **ὑπὲρ ἑνώσεως** τῆς διασπασθείσης Ὀρθοδοξίας καὶ εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας, βάσει τῶν ἱερῶν Παραδόσεων καὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων Αὐτῆς.

Στὸ *Διάγγελμα* τοῦ Μαΐου τοῦ 1935 τονιζόταν, ὅτι οἱ διοικοῦντες τὴν Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία μέσῳ τῆς μονομεροῦς, ἀντικανονικῆς καὶ ἀψυχολογήτου εἰσαγωγῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ (Νέου) Ἡμερολογίου ἀπέσχισαν τοὺς ἑαυτούς τους ἀπὸ τὸν ὅλο κορμὸ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ κήρυξαν ἑαυτοὺς κατ᾽ οὐσίαν Σχισματικοὺς ἀπέναντι στὶς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες παρέμειναν στὸ ἔδαφος τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν Ὀρθοδόξων θεσμῶν καὶ Παραδόσεων [1], δηλαδὴ ἀπέναντι στὶς Ἐκκλησίες Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας, Πολωνίας, Σινᾶ, Ἁγίου Ὄρους κλπ.

Στὶς δὲ 8/21.6.1935, πρὶν νὰ ἀπέλθουν στοὺς τόπους ἐξορίας τους οἱ Ὁμολογητὲς Ἀρχιερεῖς, καὶ ἐφ᾽ ὅσον ἡ Καινοτόμος Ἱεραρχία τοὺς κατεδίκασε καὶ ἡ Πολιτεία ἔσπευσε νὰ ἐκτελέσει τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση, ἡ ὁποία περιλάμβανε πενταετῆ ἐξορία καὶ σωματικὸ περιορισμό τους σὲ ἀπόμακρες Μονές, οἱ διωκόμενοι Ἀρχιερεῖς ἐξέδωσαν *Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιο*, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν προστασία τοῦ Ποιμνίου τους, τόνιζαν ἀπευθυνόμενοι πρὸς αὐτὸ καὶ τὰ ἑξῆς:

«*Μηδεμίαν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν ἔχουσι* [τὰ πνευματικά των τέκνα] *μετὰ τῆς σχισματικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν σχισματικῶν λειτουργῶν αὐτῆς, ἀπὸ τῶν*

1. Βλ. αὐτὸ στὸ ἔργο τοῦ Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ*, Ἀθῆναι 1961, σελ. 119-121.

Οἱ Ὁμολογητὲς Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανός, Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος καὶ Ζακύνθου Χρυσόστομος (Μάϊος 1935).

ὁποίων ἔφυγεν ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, διότι οὗτοι ἠθέτησαν ἀποφάσεις τῶν Πατέρων τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ Πανορθοδόξων Συνόδων τῶν καταδικασασῶν τὸ Γρηγοριανὸν ἑορτολόγιον»[2], κάνοντας ἐπίκληση καὶ τοῦ Α΄ ἱεροῦ Κανόνος τοῦ Μ. Βασιλείου.

Εἴδαμε ὅμως ἐπίσης, ὅτι λίγες μόλις ἑβδομάδες ἀργότερα, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος βρισκόμενος στὸν τόπο ἐξορίας καὶ περιορισμοῦ του, τὴν Ἱερὰ

---

2. Βλ. αὐτὴν στὸ Περιοδ. «Τὰ Πάτρια», ἀρ.τ. 1/Ἰανουάριος-Μάρτιος 1976, Πειραιεύς, σελ. 19-23, μὲ παραπομπὴ στὴν πρωτότυπη δημοσίευση αὐτῆς στὴν ἀπογευματινὴ ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης «Τύπος» τῆς 21.6.1935. Ἐπίσης, στὸ ἔργο *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀγὼν κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ*, Παιανία 2008, σελ. 91-93.

Μονὴ Ἁγίου Διονυσίου στὸν Ὄλυμπο, ὅπου ἔγραψε τὸ σημαντικὸ ἔργο: «*Τὸ Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας*» (1/14.7.1935, σελ. 87), τόνιζε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς ἰδιαιτέρως σημαντικὰ καὶ ἐπεξηγηματικά:

«Διὸ καὶ ἡμεῖς προβάντες εἰς τὴν ἀποκήρυξιν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἐκηρύξαμεν τούτους Σχισματικοὺς ὡς πρόσωπα, καὶ ὄχι ὡς ἐκπροσώπους τῆς ἐννοίας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο ἐπράξαμεν δικαίως καὶ καθ᾽ ἱερὰν ὀφειλήν, ἵνα προασπίσωμεν τὴν Ὀρθοδοξίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἐνδεχομένου φόβου καὶ κινδύνου νὰ ἀποδοθῇ εἰς Αὐτὰς ἡ εὐθύνη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου πραξικοπήματος, καὶ νὰ κηρυχθῶσιν Αὗται ἐν μελλούσῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ Σχισματικαὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῶν ἐχομένων στερρῶς τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑορτολογίου»[3].

Ὁ φόβος αὐτὸς σήμαινε, κατὰ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, ὅτι ἂν οἱ ἱστορικὲς περιστάσεις τὸ ἐπέτρεπαν καὶ συνερχόταν Οἰκουμενικὴ ἢ Μεγάλη Σύνοδος, οἱ Σλαβικὲς Ἐκκλησίες θὰ κήρυτταν ὡς Σχισματικὲς αὐτὲς ποὺ ἀποδέχθηκαν τὴν Καινοτομία καὶ ὅσες Ἐκκλησίες παρέμειναν στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο (Ἀντιόχεια, Ἱεροσόλυμα, Σινᾶ, Ἅγιον Ὄρος) θὰ βρίσκονταν ἐξ ἀνάγκης στὸ πλευρὸ ἐκείνων, δηλαδὴ τῶν Σλαβικῶν.

Φόβος ἀβάσιμος, θὰ λέγαμε ἐμεῖς σήμερα μὲ σχετικὴ εὐκολία, ἀλλὰ ὄχι γιὰ τότε, γιὰ τὶς συνθῆκες καὶ τὰ δεδομένα τοῦ 1935. Τὸ φρόνημα τοῦ Ἁγίου πρώην

---

3. Βλ. *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας - Ἀπολογία τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Συνείδησιν*, ἔκδ. Κήρυκος τῶν Ὀρθοδόξων, Ἀθῆναι 1935, σελ. 34-35.

Φλωρίνης μάλιστα ἦταν ἰδιαίτερα πατριωτικό, καὶ στὰ ἔργα του ὁ σύνδεσμος Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Ἐθνικῶν παραδόσεων, ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη στὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων, εἶναι πάρα πολὺ ἔκδηλα καὶ προφανῆ.

Ἂν δὲν κατανοηθεῖ αὐτὸς ὁ θρησκευτικὸς καὶ ἐθνικὸς παλμός, ὁ ὁποῖος δονοῦσε τὴν φλογερὴ καρδιὰ καὶ τὰ ἑλληνοπρεπῆ στήθη τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης, ἀλλὰ καὶ ἡ νοοτροπία καὶ προσήλωσή του στὰ θέσμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ποὺ ὑπηρέτησε θυσιαστικῶς μία ζωὴ ὁλόκληρη μὲ ὑποδειγματικὴ αὐταπάρνηση, δὲν θὰ εἶναι εὔκολο νὰ γίνει ὀρθὰ ἀντιληπτὴ ἡ συνέχεια.

Στὸ πιὸ πάνω ἀπόσπασμα τῆς ἐργασίας του κατὰ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1935, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης *διαχωρίζει τὰ πρόσωπα* ποὺ κατέχουν ἡγετικὲς ἐκκλησιαστικὲς θέσεις, τὰ ὁποῖα θεωρεῖ παροδικὰ καὶ ἀσταθῆ, *ἀπὸ τοὺς θεσμούς*, δηλαδὴ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι γι᾽ αὐτὸν τουλάχιστον, ὅπως καὶ γιὰ τὸν Δημητριάδος Γερμανό, τοποθετοῦνταν πάνω ἀπὸ τὶς μικρότητες καὶ τὰ λάθη τῶν προσώπων, ποὺ διακονοῦν σὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ὑπηρετοῦν ἄλλοτε καλῶς καὶ ἄλλοτε κακῶς, ἐπειδὴ θεωροῦσαν τὴν φθοροποιὸ ἐπίδραση τῶν προσώπων αὐτῶν παροδική.

Γιὰ νὰ ἀποδώσουμε τὸ σκεπτικὸ τῶν ὡς ἄνω Ὁμολογητῶν Ἀρχιερέων κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη λέγουμε, ὅτι τὰ πρόσωπα πίπτουν καὶ παρασύρονται εὔκολα καὶ παρασύρουν ἐπίσης πολλοὺς στὸ λάθος τους, ὅπως συνέβη μὲ τοὺς Μελέτιο Μεταξάκη καὶ Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀποσχίζονται ἀπὸ μόνα τους ἀπὸ τοὺς ὀρθοφρονοῦντες· καὶ

ἔτσι καθίστανται ἄξια διαχωρισμοῦ καὶ ἀποστροφῆς, δηλαδὴ ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς *Ἀποτειχίσεως* ἀπὸ αὐτὰ καὶ καταγγελίας τους, γιὰ νὰ ἐπιληφθοῦν τὰ ἁρμόδια ὄργανα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅμως, δὲν ἰσχύει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τοὺς θεσμούς. Γιὰ νὰ θεωρηθοῦν καὶ οἱ θεσμοί, στοὺς ὁποίους ὑπηρετοῦν σφαλλόμενα πρόσωπα, ὡς πεπτωκότες καὶ αὐτοί, δηλαδὴ γιὰ νὰ συμπαρασυρθοῦν στὴν πτώση καὶ ἔξοδο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὰ λοιπὰ Πατριαρχεῖα, καὶ αὐτὲς ταῦτες οἱ Τοπικὲς Ἐκκλησίες, θὰ πρέπει νὰ διεξαχθεῖ κρίση Ἐκκλησιαστική, σύμφωνα μὲ τὰ προβλεπόμενα ἀπὸ τὸ Κανονικὸ Δίκαιο τῆς Ἐκκλησίας[4], καὶ αὐτὴ ἡ διαδικασία παραπέμπει σὲ Συνοδικὴ σύγκληση καὶ ἀπόφανση. Εἶναι δὲ φανερόν, ὅτι οἱ Ἱεράρχες μας δὲν πίστευαν ὅτι οἱ Καινοτόμοι εἶχαν κυριαρχήσει πλήρως ἐπὶ τῶν θεσμῶν.

---

4. Εἶναι γνωστὰ ὅσα συνοψίζει ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης στὸ Ἱερὸν Πηδάλιον σχετικὰ μὲ τοὺς ὑπὸ καθαίρεσιν καὶ ἀφορισμόν, ὅτι «*εἶναι ὑπόδικοι ἐδῶ μὲν εἰς τὴν καθαίρεσιν καὶ ἀφορισμὸν ἢ ἀναθεματισμόν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν θείαν δίκην*», διότι «*ἡ προσταγὴ τῶν Κανόνων χωρὶς τὴν ἔμπρακτον ἐνέργειαν τῆς Συνόδου, εἶναι ἀτέλεστος, ἀμέσως καὶ πρὸ κρίσεως, μὴ ἐνεργοῦσα καθ᾽ ἑαυτήν*» (Βλ. σελ. 4-5, ὑποσημ. 2, ἐπὶ τοῦ Γ′ Κανόνος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων). Στὴν ἱστορία καὶ πράξη τῆς Ἐκκλησίας χρειαζόταν σὲ περιόδους αἱρετικῆς ἐπιβουλῆς σύγκληση Συνόδου γιὰ *διάγνωση, διαπίστωση καὶ ἐντελῆ-τελεσίδικη κατάγνωση*. Γιὰ παράδειγμα, γιὰ τὴν ἀναστήλωση τῆς Ὀρθοδοξίας τὸ 843 μ.Χ., μετὰ καὶ τὴν δεύτερη φάση τῆς Εἰκονομαχίας, ἡ ὁποία εἶχε προκαταδικασθεῖ ἀπὸ τὴν Ζ′ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τὸ 787, χρειάσθηκε Μεγάλη Σύνοδος καὶ γιὰ διαπιστωτική, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐξαγγελία τῆς ὁριστικῆς καταδίκης τῶν Εἰκονομάχων, ὅπως γράφεται καὶ στὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὀρθοδοξίας»: «*τοῖς ἐπιμένουσι τῇ εἰκονομάχῳ αἱρέσει, μᾶλλον δὲ τῇ χριστομάχῳ ἀποστασίᾳ... (καὶ) τοῖς ἀνεπιστρόφως τῇ πλάνῃ ταύτῃ κατεχομένοις καὶ πρὸς πάντα λόγον θεῖον καὶ πνευματικὴν διδασκαλίαν τὰ ὦτα βεβυσμένοις [ἔχουν φράξει], ὡς ἤδη λοιπὸν σεσηπόσι, καὶ τοῦ κοινοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ἀποτεμοῦσιν ἑαυτούς, ἀνάθεμα*» (Βλ. *Τριώδιον Κατανυκτικόν*, ἐκδ. «Φῶς», Ἀθῆναι 1967, σελ. 158).

Τὸ Κανονικῆς φύσεως Ἡμερολογιακὸ θέμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἦταν γιὰ τοὺς ἀναστηλωτὲς τῆς Ὀρθοδοξίας Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο *ἐπίδικο* ἐνώπιον Πανορθοδόξου Συνόδου, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀγωνίζονταν γιὰ τὴν σύγκλησή της, διότι δὲν τοὺς ἦταν εὔκολο νὰ ἀποδεχθοῦν, ὅτι μέσῳ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας ξέπεσαν αὐτόματα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τῆς Ἐκκλησίας τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Τοῦτο δὲν βρίσκεται σὲ ἀντίφαση ἢ ἀντίθεση πρὸς τὴν διαγνωστικὴ διακήρυξή τους, στὴν ὁποία προέβησαν κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν γεγονότων, ὅτι οἱ Προκαθήμενοι Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθηνῶν καὶ οἱ Σύνοδοί τους μέσῳ τῆς μονομεροῦς καὶ ἀντικανονικῆς, ἀλλὰ καὶ πραξικοπηματικῆς ἀποφάσεώς τους, προεκάλεσαν τοπικὸ Σχίσμα καὶ ὡς ὑπεύθυνοι Σχίσματος, ἀλλὰ καὶ ὡς διῶκτες τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἀπομάκρυναν τὴν ἁγιαστικὴ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ τὰ Μυστήριά τους, γιὰ νὰ τονίσουν καὶ ὑπογραμμίσουν μὲ τὸν πιὸ ἔντονο τρόπο τὴν σοβαρότητα καὶ ἀναγκαιότητα τοῦ σωτηρίου διαβήματός τους ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὅμως, αὐτὴ πάλι ἡ θέση τους δὲν ἀναιροῦσε οὔτε ἀκύρωνε τὸ πραγματικὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός, ὅτι οἱ Ἐκκλησίες ποὺ δὲν δέχθηκαν τὴν Καινοτομία –παρὰ τὴν ἀνοικτὴ ἢ μὴ διαφωνία τους, συνέχισαν νὰ κοινωνοῦν μὲ αὐτὲς ποὺ ἀποδέχθηκαν τὴν Καινοτομία, ἐν ἀναμονῇ Συνοδικῆς ἐπιλύσεως τοῦ θέματος καὶ τελικῆς ἀποφάνσεως ἐφ᾽ ὅλων τῶν συναφῶν ζητημάτων.

Τὸ Σχίσμα, ὅπως ἐξηγοῦσε ὁ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος τὸ ἔτος 1937 στὴν θαυμάσια ἀπολογητικὴ

Ὁ Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος συγγράφων.

ἐργασία του «*Ἀναίρεσις τοῦ "Ἐλέγχου" τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου*» -ἡ ὁποία σημειωτέον ἐκπλήσσει γιὰ τὴν βαθύτατη γνώση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος ἀπὸ κάθε ἄποψη, (τὸ σχίσμα λοιπὸν) ἦταν **«τοπικὸν»** καὶ **ἐγκυμονοῦσε στὸ μέλλον ἐπίσημο γενικὸ σχίσμα.** ***«Ἄλλως τε τὸ σχίσμα τοῦτο κατ᾽ οὐσίαν ὑφίσταται, ἂν καὶ δὲν ἐκηρύχθη ἐπισήμως ὑπὸ μιᾶς Πανορθοδόξου Συνόδου, ἧς ἡ συγκρότησις ἀναβάλλεται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἕνεκα τῶν ἀνωμάλων καιρῶν καὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἐθνικῶν βλέψεων καὶ σκοπῶν τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν»[5].***

Πιστεύουμε ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἀσφαλοῦς πλαισίου εἶναι κατανοητὴ καὶ ἡ διαπιστωτικὴ-διακηρυκτικὴ Δήλωση τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1935 τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν σχετικὰ μὲ τὸ κῦρος τῶν Μυστηρίων ὅσων

5. Βλ. *Ἅπαντα Πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου Καβουρίδου (1871-1955)*, τόμος Πρῶτος, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, 1997, σελ. 294.

καινοτόμησαν, σὲ ἀναμονὴ ἐπίσημης καὶ τελεσίδικης κρίσεως.

Ἕως τότε, ὅμως, σύμφωνα μὲ τὴν διαβεβαίωση καὶ πάλι τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης: ***«δὲν δύνανται οἱ Νεοεορτολογῖται καὶ οἱ Παλαιοεορτολογῖται, ἄν καὶ ἔχωσιν ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ τὴν αὐτὴν θείαν λατρείαν, νὰ ἀνήκωσι πλήρως εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν, ὅταν οὗτοι διατρέχωσιν εἰσέτι τὰ στάδιον τῆς Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς μετανοίας, καθ᾽ ὅν χρόνον ἐκεῖνοι ἑορτάζουσι Χριστούγεννα καὶ Φῶτα καὶ εὐφραίνονται. Αὕτη εἶνε κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην ἡ πλήρης καὶ ἀκριβὴς ἀντίληψις τῆς ἐννοίας καὶ σημασίας τοῦ Δόγματος τῆς ἑνότητος τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας»[6].***

Ἀπὸ αὐτὸ καθίσταται σαφὲς ὅτι ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος δὲν ταύτιζε ἐκκλησιαστικὰ Καινοτόμους καὶ Ἀκαινοτομήτους, ἐνόχους καὶ ἀθώους, ὑπευθύνους/ἐπιβαρημένους μὲ Σχίσμα καὶ ἀντιτιθέμενους σὲ αὐτό· καὶ βέβαια ὁ Ἀγώνας του γιὰ ἐπανόρθωση ὅσων ἐξέκλιναν καὶ ἀντιπροσώπευαν λανθασμένα τὴν φωνὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἢ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δὲν σήμαινε ὅτι θεωροῦσε ὡς ἐντελῶς ἀμέτοχους κατηγορίας τοὺς θεσμοὺς αὐτούς, διότι οἱ θεσμοὶ δὲν παραμένουν τελικὰ πλήρως ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τοὺς ἐκφράζουν καὶ ὑποστασιάζουν, ἀλλὰ ἐπιβαρύνονται ἀπὸ τὰ σοβαρὰ καὶ μάλιστα ἀθεράπευτα λάθη τῶν ἐκπροσώπων τους.

***

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς περιπλοκότητος καὶ μὲ ἐλπίδες ἀγαθὲς διασαφήσεως τοῦ ζητήματος, ὁ Ἅγιος πρώην

6. Αὐτόθι, σελ. 276.

Φλωρίνης Χρυσόστομος ὄχι μόνος του, ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνία καὶ συναίνεση καὶ τῶν ἄλλων Ἀρχιερέων, μετέβη ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1935 ἕως καὶ τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1936 στὴν Μέση Ἀνατολή, γιὰ συζήτηση καὶ συνεννόηση μὲ τὰ Πατριαρχεῖα Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ Ἀλεξανδρείας.

Ἂν τὰ Πατριαρχεῖα αὐτά, λόγῳ καὶ μόνον τῆς κοινωνίας τους μὲ τοὺς Καινοτόμους Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθηνῶν, εἶχαν ἐκπέσει αὐτόματα ἀπὸ τὴν ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας, τότε ποιός ὁ λόγος ἐνημερώσεώς τους καὶ ἐκζητήσεως τῆς συνδρομῆς τους γιὰ ἐκκλησιαστικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ δημιουργηθέντος ζητήματος-σχίσματος; Καὶ περαιτέρω, ποιός ὁ λόγος γιὰ προσπάθεια εὐαισθητοποιήσεως καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Καινοτόμου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν Νοέμβριο τοῦ 1936, προκειμένου νὰ δεχθεῖ καὶ νὰ συμβάλει στὴν ἐπίλυση τῆς διαστάσεως μὲ Πανορθόδοξη Σύνοδο;

Γιατί ὅμως παρατηροῦνταν αὐτὴ ἡ ἐμμονὴ γιὰ Πανορθόδοξη Σύνοδο, ἡ ὁποία ἀναμενόταν τότε ἄμεσα; Καὶ πάλιν ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος προβαίνει στὴν σαφῆ ἐξήγηση:

«Ὅταν δὲ συνέλθῃ ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος πρὸς διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τούτου, θὰ εὑρεθῇ πρὸ τοῦ ἑξῆς διλήμματος: ἤ θὰ τροποποιήσῃ καὶ τὸν Πασχάλιον Κανόνα τὸν καθιερωθέντα ὑπὸ τῆς Αης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅπερ καθ' ἡμᾶς ἀδύνατον, ἤ θὰ ὑποχρεώσῃ τὰς αὐθαιρέτως καινοτομησάσας Ἐκκλησίας νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ Πάτριον Ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον, ἀδιαφοροῦσα ὁποῖον ἡμερολόγιον ἔχει ἐν χρήσει ἡ Πολιτεία καὶ ἀποδίδουσα οὕτω "τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ"»[7].

7. Αὐτόθι, σελ. 250.

Τόσο ξεκάθαρα φαίνονταν τὰ πράγματα τότε καὶ τέτοιες αἰσιόδοξες ἐλπίδες καλλιεργοῦνταν.

Παράλληλα, ὅπως ἀναφέραμε ἤδη κάποιες φορὲς στὰ προηγούμενα Κεφάλαια, τὸ ἔντονο πολιτικὸ παρασκήνιο καὶ οἱ ὑποσχέσεις πολιτικῶν προσώπων, ὅτι θὰ συμβάλουν μὲ τὸν τρόπο τους στὴν ἐπίλυση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ, τὸ ὁποῖο οὕτως ἤ ἄλλως δημιουργήθηκε μὲ ἄμεση πολιτειακὴ ἀνάμειξη, καθόριζε σὲ μεγάλο βαθμὸ τοὺς ἐλιγμοὺς τῶν Ὁμολογητῶν Ἀρχιερέων, προκειμένου νὰ ὑποβοηθήσουν στὴν ἐπίτευξη τοῦ πιὸ ὠφέλιμου ἀποτελέσματος ἀπὸ κάθε ἄποψη ὡς πρὸς τὸν Ἀγῶνα ποὺ διεξήγαγαν.

Κατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω, τὰ ὁποῖα πιστεύουμε ὅτι εἶναι ἰδιαιτέρως καθοριστικά, ἀλλ᾽ ὅμως δὲν τονίσθηκαν καὶ ἀξιολογήθηκαν ὀρθὰ καὶ μὲ ἐπάρκεια μέχρι σήμερα, προβαίνουμε σὲ σύντομη παράθεση τῶν πιὸ κύριων γεγονότων, τὰ ὁποῖα σηματοδότησαν τὸ χρονικὸ τοῦ χωρισμοῦ ἐντὸς τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τῆς Ἑλλάδος.

Ζ.2. Τὸ χρονικὸ τῆς θλιβερῆς διασπάσεως τοῦ 1937

Ἐνῶ λοιπὸν τὰ πράγματα ἔβαιναν ὅπως ἔχουν ἐκτεθεῖ ἀνωτέρω, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1937 οἱ Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανὸς καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος -προφανῶς ὄχι χωρὶς λόγο ἤ χωρὶς κάποιες ποιμαντικὲς ἀφορμὲς καὶ ἀνάγκες, προέβησαν κατὰ τὴν διάρκεια ὁμιλιῶν καὶ κηρυγμάτων τους σὲ κάποιες ἐπεξηγήσεις ἐκκλησιολογικοῦ περιεχομένου.

Ἐν τούτοις, αὐτὲς καθόλου δὲν σήμαιναν ἄρνηση ἤ προδοσία ὅλων ὅσων εἶχαν διακηρύξει μέχρι τότε, οὔτε δήλωναν ἀλλαγὴ γραμμῆς, ἀλλὰ ἁπλῶς

Ἅγια Θεοφάνεια τοῦ ἔτους 1937, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανό, Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο καὶ Κυκλάδων Γερμανό.

ἐξηγοῦσαν σὲ πρακτικὸ ἐπίπεδο ὅσα θεωρητικὰ πρέσβευαν καὶ βάσει αὐτῶν βάδιζαν ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τους.

Ἴσως ὅμως δὲν ὑπολόγισαν καλῶς, ὅτι ἡ εἴσοδος σὲ τέτοιου εἴδους ἐξηγήσεις θὰ πυροδοτοῦσε μία ἀπρόσμενη ἀντίδραση ἀπὸ ὅσους δὲν μποροῦσαν (ἢ δὲν ἐπιθυμοῦσαν) νὰ κατανοήσουν καὶ ἀνεχθοῦν αὐτά· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκφράσεις ποὺ χρησιμοποίησαν (π.χ. περὶ «*δυνάμει*» καὶ «*ἐνεργείᾳ*» σχίσματος) καὶ οἱ βεβαιώσεις ποὺ ἔδωσαν (π.χ. περὶ τοῦ κύρους τοῦ ἁγίου Μύρου τοῦ Πατριαρχείου μετὰ τὴν Καινοτομία), ἴσως νὰ μὴν ἦταν οἱ πιὸ κατάλληλες καὶ ἐνδεδειγμένες, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐπιδεχόμενες παρεξηγήσεως καὶ ἐξαγωγῆς ὑπερβολικῶν ἢ λανθασμένων συμπερασμάτων. Διότι, δυστυχῶς, συνέβησαν τελικῶς ὅλα αὐτά!

Συγκεκριμένα, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1937, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος προέβη σὲ ἐπεξηγήσεις πρὸς

τὸν Μοναχὸ Μᾶρκο Χανιώτη [8], ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει Διευθυντὴς τοῦ ἐπισήμου Ὀργάνου τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἐνόσῳ ἦταν ἀκόμη λαϊκός, σχετικὰ μὲ τὸ ποιὸς δύναται δικαιωματικὰ νὰ κηρύξει μία Καινοτομοῦσα Ἐκκλησία ὁριστικὰ καὶ τελεσίδικα Σχισματική· δηλαδή, ὄχι ἁπλῶς ὅσοι διακόπτουν ὀρθὰ τὴν ἐπικοινωνία μὲ αὐτήν, γιὰ νὰ μὴ κατασταθοῦν κοινωνοὶ στὴν πλάνη της, ἀλλὰ μία Πανορθόδοξη Σύνοδος, στὴν ὁποίαν αὐτοὶ ποὺ ἀποχωρίσθηκαν πρὶν ἀπὸ τὴν Συνοδικὴ διαγνώμη (ἀπόφαση) ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνία μαζί της, τὴν ἐγκαλοῦν (καταγγέλλουν) γιὰ Καινοτομία.

Ἡ δὲ ἐξήγηση, ὅτι λόγῳ τῆς ἐννοίας τῆς Ἐκκλησίας στὴν ὁποίαν μετέχουν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, παρὰ τὴν Καινοτομία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ποὺ τοὺς βαρύνει καὶ τὴν ὡς ἐκ τούτου ἀντικανονικότητά τους [9], μποροῦν νὰ προβοῦν σὲ καθ-

8. Βλ. περιοδ. «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων», Μάρτιος 1981, σελ. 81-90. Ὁ π. Μᾶρκος (Ἐμμανουὴλ) Χανιώτης († 1977) ἦταν φιλόλογος καὶ διετέλεσε πρὶν ἀπὸ τὴν προσχώρησή του στὸ Πάτριο καθηγητὴς στὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο τῆς Μονῆς Ἁγίας Ἀναστασίας Βασιλικῶν Χαλκιδικῆς καὶ ἐπίσης εἶναι ὁ Ἱδρυτὴς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίων Θεοδώρων Ἀγγεριᾶς Πάρου (Βλ. περὶ αὐτοῦ στὸ Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 360, καὶ στὸ Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 740/1.7.1977 [π.ὀ.ή.], σελ. 14-15).

9. Τοῦτο, διότι ὅπως βεβαίωνε ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης τὸ ἴδιο ἐκεῖνο ἔτος 1937: «*ἡ Καινοτομία αὕτη [τοῦ Νέου Ἡμερολογίου] δὲν ἀπέκτησε ποτὲ τὸ κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διότι δὲν ἐγένετο ὑφ᾽ ὅλης τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου ἐν Συνόδῳ συνερχομένης καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀποφαινομένης, ἀλλ᾽ ὑπὸ μόνης τῆς Δωδεκαμελοῦς Διοικητικῆς Συνόδου, οὔσης μόνον διὰ τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν καὶ μὴ δικαιουμένης εἰς διαρρυθμίσεις ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν πανορθοδόξου κύρους, ὡς εἶνε ἡ μεταβολὴ τοῦ Πατρίου καὶ Ὀρθοδόξου ἑορτολογίου*» (Βλ. «*Ἀναίρεσις...*», στὸ *Ἅπαντα...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 295-296). Αὐτὸ εἶχε ἐκφρασθεῖ καὶ νωρίτερα, σὲ ἄλλη συνάφεια καὶ σὲ ἄλλο κείμενο τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου: «*Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατρι-*

αγιασμὸ ἁγίου Μύρου, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν διαβεβαίωση, ὅτι ἄρα δὲν χρειάζεται ἀναμύρωση τῶν βρεφῶν, τὰ ὁποῖα ἔλαβαν τὸ Χρῖσμα μετὰ τὴν Καινοτομία, προκειμένου νὰ κοινωνήσουν στοὺς Ναοὺς τοῦ Πατρίου, προκάλεσε τὸν ἔντονο σκανδαλισμὸ τοῦ π. Μάρκου, ὁ ὁποῖος ἔσπευσε μὲ μακροσκελῆ ἐπιστολὴ ποὺ κυκλοφόρησε, νὰ ἐπηρεάσει καίρια τοὺς δύο ἄλλους γέροντες Ἀρχιερεῖς Κυκλάδων Γερμανὸ καὶ Βρεσθένης Ματθαῖο, ὅπως καὶ πολλοὺς Ἁγιορεῖτες, καθὼς καὶ τὴν ἀπὸ ἔτους ἀνεξαρτητοποιημένη «Ἑλληνικὴ Θρησκευτικὴ Κοινότητα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν», ὥστε νὰ ἀποκηρυχθοῦν οἱ δύο Στυλοβάτες Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανὸς καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος[10].

Τὸ τραγικὸ εἶναι, ὅτι χωρὶς νὰ ληφθοῦν ὑπ᾽ ὄψιν ὅλα ὅσα προεκτέθηκαν, ἄνευ γνώσεως καὶ συνυπολο-

αρχείῳ, ὡς γενομένη μόνον ὑπὸ τῆς διοικούσης Συνόδου, καὶ ὄχι ὑφ᾽ ὅλης τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, συνερχομένης εἰς Σύνοδον καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀποφαινομένης, δὲν φέρει τὴν σφραγῖδα καὶ τὸ κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ συνεπῶς ἡ ἐπάνοδος τούτου εἰς τὸ πάτριον ἑορτολόγιον δὲν θίγει ποσῶς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν κῦρος τοῦ Θρόνου, ἀλλὰ τῆς Δ. Συνόδου, ἥτις ὑπέχει προσωπικὴν εὐθύνην διὰ τὴν καθ᾽ ὑπέρβασιν τῶν δικαιωμάτων της διαπραχθεῖσαν ὑπ᾽ Αὐτῆς καινοτομίαν ταύτην» (Βλ. ἄρθρο «*Παλαιοημερολογιτικὸν καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας*», στὴν Ἐφημερ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 239/11.11.1935).

10. Βλ. Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Π. Γιαννακουλοπούλου, Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Πενταπόλεως, *Ἡ Ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς)*, Πειραιεὺς 1987, σελ. 37. Καὶ ὁ μὲν π. Μᾶρκος Χανιώτης μετὰ τὸ 1948 ἐπανῆλθε ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, παρέμεινε ὅμως μετανοῶν γιὰ ἐκείνη τὴν βεβιασμένη πράξη του, διότι ἐξώθησε τοὺς ἀδυνάτους στὸν χωρισμὸ καὶ τὴν διαίρεση. Ὁ δὲ συγγραφεὺς τοῦ ἐνταῦθα ἀναφερομένου ἔργου [Πενταπόλεως Καλλιόπιος, †1998] προβαίνει στὴν βεβαίωση ὅτι, *«οἱ λόγοι ποὺ ἐδημιούργησαν τὸ σχίσμα τοῦ 1937 δὲν ἦταν μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι»*, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο γίνεται ὄντως φανερὸ καὶ ἀπὸ ὅσα θὰ ἐκτεθοῦν ἐν συνεχείᾳ.

γισμοῦ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ κατανόηση καὶ ἐξαγωγὴ ἀσφαλῶν συμπερασμάτων ἀπὸ μεμονωμένες φράσεις μιᾶς ἐπιστολῆς ἢ ἑνὸς κειμένου, ἔσπευσε πρῶτος ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος τὴν 16/29.6.1937, ἀπὸ τὴν Γυναικεία Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Πευκοβουνοϊατρίσσης Κερατέας Ἀττικῆς ὅπου διέμενε μονίμως, νὰ θέσει τὴν «*Πρότασιν*», ὅπως προκειμένου νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ πειθαρχία στὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἐξ αἰτίας σκανδαλισμοῦ πολλῶν συνειδήσεων, νὰ ἐκδοθεῖ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος, ὅπου νὰ διακηρύσσεται ὅτι στεροῦνται τῆς Θείας Χάριτος ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς Καινοτόμου Σχισματικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι τὰ παιδιὰ ποὺ βαπτίσθηκαν στὸ Σχίσμα πρέπει νὰ ἀναμυρώνονται κατὰ τὴν προσέλευσή τους στὴν Γνήσια τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία· καὶ ἐπίσης, ὅτι οἱ πιστοὶ ὀφείλουν νὰ ἀπέχουν ἀπὸ συμπροσευχὴ καὶ συμμετοχὴ σὲ κάθε ἱεροτελεστία τῶν «*σχισματοαιρετικῶν ἱερέων καὶ νεωτεροποιῶν Κληρικῶν*». Ἡ «*Πρότασις*» αὐτὴ στὴν Συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἑπομένης, 17/30.6.1937, ἀπορρίφθηκε ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους τρεῖς Ἀρχιερεῖς, Δημητριάδος, πρώην Φλωρίνης καὶ τότε ἀκόμη καὶ Κυκλάδων [11].

Ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος.

Ὁ δὲ Βρεσθένης Ματθαῖος ἐπανῆλθε μὲ ἔγγραφό

11. Βλ. περιοδ. «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων», Ἀπρίλιος 1981, σελ. 123-124.

του πρὸς τὸν Δημητριάδος Γερμανὸ τῆς 5/18.7.1937 ἐπιμένοντας στὴν «*Πρότασίν*» του, μὲ ἐξαγγελία ὅτι σὲ διαφορετικὴ περίπτωση, ἂν ἐντὸς τῶν ἑπομένων ἡμερῶν δὲν λάμβανε ἔγγραφη ἀπάντηση, θὰ διέκοπτε κάθε κοινωνία μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο [12].

Δὲν ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας περὶ τοῦ ἂν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπάντησε στὸ τελεσίγραφο τοῦ Βρεσθένης ἢ ἂν κατέβαλε προσπάθειες, προκειμένου νὰ ἀνακόψει τὴν δημιουργία χωρισμοῦ. Πάντως, ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος μὲ νέο κείμενό του τῆς 5/18.9.1937 πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο **διακηρύσσει** καὶ πάλι ὅλα τὰ ἀνωτέρω, **ἀποφαινόμενος** ὅτι λυπεῖται γιὰ τὴν ἀπροσδόκητη ἐξέλιξη τῶν λοιπῶν Μελῶν, ὅτι **ἀποκόπτει** τὴν πνευματικὴ ἐπικοινωνία μαζί τους ἕως ὅτου ἐπανέλθουν στὴν ἀρχικὴ ὁμολογία πίστεως καὶ φυλάξουν μὲ ἀκρίβεια τοὺς Κανόνες καὶ Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, **χωρὶς ἐπιείκειες, οἰκονομίες καὶ συγκαταβάσεις,** καὶ ὅτι **ἀνακαλεῖ** τὶς μέχρι τότε τεθεῖσες ὑπογραφές του στὰ Πρακτικὰ καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῶν Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου [13].

Ὅπως ὅμως γίνεται ἀντιληπτό, ἡ στάση αὐτὴ ὀφειλόταν ἢ σὲ ἄγνοια, ἢ σὲ παρεξήγηση (ἠθελημένη ἢ μή, ἄγνωστον) τῶν πραγματικῶν συμβάντων. Ἀπὸ ὅλα ὅσα προεκτέθηκαν ἐξάγεται, ὅτι δὲν ὑπῆρξε ἀλλαγὴ πορείας ἢ ὁμολογίας τῶν Ἀρχιερέων. Ἡ γραμμὴ καὶ οἱ διακηρύξεις τους δὲν ἐξαντλοῦνταν οὔτε περιορίζονταν σὲ μία φράση τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1935, **ἀλλὰ ἀπὸ σύνολη τὴν μέχρι τότε δράση καὶ μαρτυρία τους, περὶ τῆς ὁποίας καμμία ἀναφορὰ δὲν γίνεται στὰ κείμενα τοῦ Βρεσθένης,** ὥστε νὰ ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα

12. Αὐτόθι, σελ. 125-126.
13. Αὐτόθι, σελ. 126-128.

ὅτι αὐτὸς ἤ δὲν γνώριζε τὶ ἀκριβῶς συνέβαινε, ἤ ἐπιζητοῦσε τὴν κατάλληλη εὐκαιρία γιὰ νὰ προβεῖ στὴν χάραξη αὐτοῦ ποὺ θεωροῦσε ὡς ἀνεξάρτητη γραμμὴ καὶ πορεία «*αὐστηρῆς ἀκριβείας*». Καὶ τοῦτο, διότι σύμφωνα μὲ τὸν Βρεσθένης οἱ Στυλοβάτες τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας ἀπώλεσαν δῆθεν τὴν ἀρχική τους Ὁμολογία Πίστεως, αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι θυσίασαν τὰ πάντα, ὑπέστησαν δεινὰ καὶ κακώσεις, σήκωσαν τὸ βάρος ἀντιμετωπίσεως τῶν πάσης φύσεως ἀντιξοοτήτων, ἀγωνιζόμενοι γιὰ τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τοῦ Ὀρθοδόξου πλαισίου, καὶ μάλιστα ἔδωσαν τὴν ἀρχιερωσύνη στὸν Βρεσθένης, καταστήσαντες αὐτὸν τιμητικὰ Τιτουλάριο Ἐπίσκοπο, μὴ ἐνεργὸ στὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ματθαῖος τῆς Κερατέας συνέπηξε τὴν Παρασυναγωγή του καὶ προχώρησε στὸ φρικτὸ τόλμημα τοῦ χωρισμοῦ, κάνοντας μία γενικὴ ἐπίκληση τοῦ ΙΕ′ Κανόνος τῆς ΑΒ′ Συνόδου, χωρὶς βεβαίως νὰ ἔχουν κηρύξει οἱ Ἀρχιερεῖς -ποὺ αὐτὸς ἀποκήρυξε- κάποια κατεγνωσμένη αἵρεση, παρὰ μόνον ἐπειδὴ δὲν δέχθηκαν τὴν συγκεκριμένη ἐκείνη ἱστορικὴ περίοδο ἐλπιδοφόρων διαβουλεύσεων καὶ προσδοκιῶν, νὰ σπεύσουν σὲ ἐκπλήρωση τῆς ἀπαιτήσεώς του ἐπὶ θέματος -καὶ ἐπὶ τῶν πρακτικῶν του ἀπορροιῶν- ποὺ δὲν εἶχε ἐπιλυθεῖ τελεσίδικα καὶ ὁριστικὰ μέχρι τότε!

Ἕνα εὔλογο ἐρώτημα ἐπίσης, τὸ ὁποῖο γεννᾶται, εἶναι ἄν ὄντως ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος πρὶν νὰ προβεῖ σὲ κάτι τόσο σοβαρὸ καὶ καθοριστικό, δηλαδὴ σὲ ἀποκήρυξη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου του, κατέβαλε προηγουμένως προσπάθεια ἐξαντλήσεως ὅλων τῶν μέσων. Διότι, μετὰ τὴν Συνεδρία τῆς 17/30.6.1937, στὴν ὁποία δὲν ἔγινε δεκτὴ ἡ «*Πρότασίς*» του, καὶ τὸ γράμμα του

τῆς 5/18.7.1937, ὅπου ἐν εἴδει τελεσιγράφου ἀπαιτοῦσε ἄμεση ἀπάντηση διαφορετικὰ ἔπαυε τὴν κοινωνία, δὲν πρέπει νὰ ὑπῆρξε κάποια προσωπικὴ συνάντηση μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων. Μόνον κείμενα καὶ ἀποκηρύξεις μακρόθεν.

Ἀλλὰ τοῦτο, πιστεύουμε, ὅτι δείχνει κάτι βαθύτερο. Δὲν γνωρίζουμε ἂν ὑπῆρξε φθόνος ἢ ἄλλο πάθος, διότι δὲν εἴμαστε καρδιογνῶστες. Ὅμως, σίγουρα ὑπῆρχε ἐμφανὴς *ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης* ἀπὸ πλευρᾶς Βρεσθένης ἀπέναντι στοὺς λοιπούς, *ἔλλειψη ἀδελφικῆς καὶ εἰλικρινοῦς ἐπικοινωνίας*, μὲ ἐπικράτηση τῆς καχυποψίας, τοῦ ὑπερβολικοῦ φόβου, τῆς ἀκαμψίας καὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ βεβαίως ζήλου, τοῦ ἐγγίζοντος ἢ καὶ ὑπερβαίνοντος τὰ ὅρια τοῦ *«οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν»* τοιούτου.

Ἂν ὑπάρχει ἀληθινὴ Ἀγάπη μεταξὺ Ἀδελφῶν Συναγωνιστῶν, ὑπάρχει ἐμπιστοσύνη καὶ ὑπάρχει τρόπος προλήψεως τῶν χωρισμῶν καὶ κατευνασμοῦ τῶν προκαταλήψεων καὶ παρεξηγήσεων. Ἀλλὰ γι᾽ αὐτό, χρειάζεται ἀνοικτὸς νοῦς καὶ ἀνοικτὴ καρδιά, καὶ κυρίως *ἔλλειψη ἀλλοτρίων καὶ ἐξωτερικῶν ἐπηρεασμῶν*. Ἀντίθετα, ὅταν κυριαρχοῦν ἡ ἀδυναμία οὐσιαστικοῦ διαλόγου, ἡ διάθεση ἐπιβολῆς, ὁ ὑπερτονισμὸς καὶ ἡ ἀπολυτοποίηση μιᾶς καὶ μόνον θέσεως καὶ ἀπόψεως καὶ ἡ ἀδυναμία ἀληθινῆς κατανοήσεως τοῦ Ἀδελφοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ διολίσθηση στὸ πεῖσμα καὶ τὸν φανατισμό, τότε ὑπάρχει σοβαρὸ πρόβλημα (ἐπι)κοινωνίας καὶ ὅλα αὐτὰ εἶναι δείγματα σοβαρῆς πνευματικῆς ἀσθενείας ἑνὸς προσώπου ἢ ἑνὸς χώρου.

Τὰ προβληματικὰ αὐτὰ ἰδιώματα παρατηρήθηκαν -καὶ παρατηροῦνται- μὲ ἔνταση στὸν χῶρο τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου. Ἡ ὑπερβολικὴ καὶ ἀκατάσχετη διάθεση γιὰ καταδίκη πάντων δεικνύει ἀνασφάλεια· ὁ ἀπο-

κλεισμὸς ὅλων τῶν ἄλλων καὶ ἡ αὐτο-περιχαράκωση ὁδηγοῦν -ἐκτὸς ἀπὸ δημιουργία νευρώσεων καὶ ποικίλων ἄλλων προβληματικῶν καταστάσεων, καὶ σὲ ἕναν ἐπικίνδυνο αὐτοδικαιωτισμό, ὁ ὁποῖος καταλήγει στὸν πλήρη αὐτοπεριορισμὸ καὶ στὴν μοιραία αὐτοδιάλυση...

***

Ὅμως, γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε στὰ γεγονότα, τέσσερεις μόλις ἡμέρες μετὰ τὴν ἀποκηρυκτικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Βρεσθένης καὶ τὴν τόσο ἄσχημη πλέον τροπὴ τῶν πραγμάτων, καὶ βρισκόμενοι προφανῶς ἐνώπιον καταιγισμοῦ κατηγοριῶν ἐναντίον τους, οἱ Σεβ. Μητροπολῖτες Δημητριάδος Γερμανὸς καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος διὰ τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 966/9.9.1937 *Ἐγκυκλίου* τους, ἔσπευσαν νὰ διασαφήσουν μὲ προσεκτικὴ διατύπωση τὰ ἑξῆς:

«Πρὸς τοὺς εὐλογημένους Χριστιανοὺς τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ Πάτριον ἑορτολόγιον.

Ἐπειδή τινες κακοβούλως καὶ συκοφαντικῶς διέδωσαν ὅτι ἡμεῖς εὑρισκόμεθα εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου καὶ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας, μετ᾽ ἀγανακτήσεως ἀποκρούομεν τὴν συκοφαντίαν ταύτην, δηλοῦντες ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1935 μέχρι σήμερον οὔτε προσωπικῶς οὔτε γραπτῶς ἐπεκοινωνήσαμεν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ οὔτε συνεπροσευχήθημεν, οὔτε εἰσήλθομεν εἰς Ἐκκλησίαν Νεοημερολογιτῶν.

Ἡ ἐπίσημος ἐκκλησία πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς δύο Ἀρχιερεῖς συνῳδὰ τῷ 74 Κανόνι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀπάντησις ἡμῶν ἦτο ὅτι καὶ ἡμεῖς ποθοῦμεν τὴν ἕνωσιν καὶ πρὸς τοῦτο ἀπεσπάσθημεν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ἡ ἕνωσις δέον νὰ γίνῃ διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἔγκυρον ἢ μὴ τῶν ὑπὸ τῶν Νεοημερολογιτῶν τελουμένων μυστηρίων ἐμμένομεν εἰς ὅσα διεκηρύξαμεν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1935, ὅτι ἡ ἁγιαστικὴ τῶν μυστηρίων χάρις εὑρίσκεται καὶ ἐνεργεῖ διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκείνων λειτουργῶν, οἵτινες διακρατοῦσι τὰς ἱερὰς Παραδόσεις καὶ τοὺς Κανόνας, μὴ προβάντες εἰς οὐδεμίαν Καινοτομίαν, οὐχὶ δὲ διὰ τῶν μακρυνθέντων τῶν ἱερῶν Παραδόσεων καὶ διατελούντων ὑπὸ τὰς ἀρὰς τῶν Πατέρων.

Προκειμένου δὲ νὰ γίνῃ τις Νεοημερολογίτης δεκτὸς εἰς τὴν ὑφ᾽ ἡμᾶς παλαιοημερολογιτικὴν Ἐκκλησίαν, ἥν τὸ συνοδικὸν δικαστήριον τῆς ἐπισήμου ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ τῆς 5ης Ἰουλίου 1935 καλεῖ σχισματικήν, καίτοι τηροῦσαν ἀλώβητα καὶ ἀπαραχάρακτα τὰ Δόγματα, Κανόνας καὶ ἱερὰς Παραδόσεις τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, οὗτος ὀφείλει δι᾽ αἰτήσεώς του πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἡμῶν νὰ δηλώσῃ τὸν ἱερὸν σκοπόν του μόνην ἁρμοδίαν νὰ κρίνῃ τὸν τρόπον τῆς παραδοχῆς αὐτοῦ διὰ λιβέλλου, ὡς ἐδέχετο τοὺς τοιούτους ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, ἢ δι᾽ ἀναμυρώσεως.

Ὅτι δὲ μόνη ἁρμοδία εἶνε ἡ Σύνοδος παραθέτομεν τὸν 39ον Κανόνα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἔχοντα οὕτω: "Οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος".

Ἐπὶ τούτοις, εὐχόμενοι ὑμῖν τὸν ἄνωθεν φωτισμόν, διατελοῦμεν εὐχέται διάπυροι εἰς Χριστόν.

Τ.Σ. † Ὁ Δημητριάδος Γερμανός, Πρόεδρος
† Ὁ Πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος
Ὁ Γραμματεύων Πρωτοσύγκελλος

† Ἀρχιμ. Ἀλέξανδρος Γρηγορόπουλος»[14].

***

Καὶ ἐνῶ καταβαλλόταν προσπάθεια νὰ ἀντιμετωπισθεῖ ἡ διαιρετικὴ καὶ ἀφιλάδελφη πράξη τοῦ Βρεσθένης, καὶ κατόπιν τῆς ὡς ἄνω *Ἐγκυκλίου*, ὁ Κυκλάδων Γερμανὸς (βλ. φωτογρ.), ὁ ὁποῖος ἀρχικῶς εἶχε στραφεῖ κατὰ τοῦ Βρεσθένης καὶ μάλιστα μὲ βίαιο τρόπο εἰδικὰ ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἀναμυρώσεως, κυκλοφόρησε κείμενο τὴν 14.9.1937, μέσῳ τοῦ ὁποίου **ἀποκήρυττε** τοὺς δύο Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης, διότι δῆθεν κατεπάτησαν καὶ ἀπέρριψαν τὴν προτέρα

14. Ἡ *Ἐγκύκλιος* παρατίθεται φωτοαναστατικὰ στὸ πρωτότυπό της, ὅπως καὶ τυπογραφικά, στὸ Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Π. Γιαννακουλοπούλου, Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Πενταπόλεως, *Ἡ Ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 65-68· ἐπίσης στὸ Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 143-144· ἀκόμη, στὸ Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 108/11.7.1938, σελ. 4, ὅπου παρατηροῦνται κάποιες μικρὲς διαφορὲς στὴν ἀπόδοση τοῦ κειμένου. Στὴν ἴδια σελίδα τοῦ τεύχους ἐκείνου παρατίθεται «*Ἀνακοινωθέν*», μὲ προτροπὴ στοὺς «*ἀποστάτας Ἐπισκόπους*» (ἤδη μὲ τὸν Βρεσθένης εἶχε συνταχθεῖ καὶ ὁ Κυκλάδων) νὰ μελετήσουν τὸ κείμενο τῆς Ἐγκυκλίου καὶ νὰ μὴν ἐμφανίζονται, γιὰ τὴν παραπλάνηση τῶν ἁπλουστέρων, ὡς δῆθεν σύμφωνοι καὶ συνεπεῖς πρὸς τὴν προηγούμενη ὁμολογία τους, ἐνῶ οἱ Σεβ. Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης ὡς δῆθεν ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ αὐτήν.

Ὁμολογία τους, δεχόμενοι ὡς ἔγκυρα τὰ Μυστήρια τῶν Νεοημερολογιτῶν καὶ ἀρνούμενοι νὰ χαρακτηρίσουν Σχισματικὴ τὴν Καινοτόμο Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ δεχόμενοι δῆθεν τὴν μετὰ τῶν Νεοημερολογιτῶν ἐπικοινωνία γιὰ λόγους συμφέροντος!

Ὅμως, ὁ Κυκλάδων εἶναι πιὸ ἀποκαλυπτικός· **διακηρύσσει ὅτι ἀρνεῖται κάθε δικαίωμα στοὺς Ἀρχιερεῖς, ποὺ τὸν χειροτόνησαν Ἐπίσκοπο, ἐπεμβάσεως στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, ὅπως καὶ κάθε ἀνάμειξη στὴν διοίκησή του,** διότι τέτοιο δικαίωμα ἔχει δῆθεν μόνον ἡ «Ἑλληνικὴ Θρησκευτικὴ Κοινότης τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν» (!), μὲ καταφορὰ ἐναντίον τῆς δῆθεν ὑπὸ τῶν Νεοημερολογιτῶν ἱδρυθείσης «ΠΘΕΟΚ» (!).

Ἐπίσης, ὁ Κυκλάδων παραδέχεται ὅτι οἱ ἀποσχισμένοι πλέον ἀρχιερεῖς (αὐτὸς καὶ ὁ Βρεσθένης) **ἀνέλαβαν τὴν πνευματικὴ ἡγεσία τῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος»,** τὴν ὁποίαν ὅμως ἀπὸ τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1936 εἶχαν θεωρήσει ἀπὸ κοινοῦ Συνοδικῶς ὅτι ἀποσχίσθηκε παραλόγως, μὲ τὶς χειρότερες τῶν κατηγοριῶν [15] (!).

Ἡ παραδοχὴ ἀναλήψεως τῆς ἡγεσίας ὁμάδος λα-

15. Βλ. περιοδ. «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων», Ἀπρίλιος 1981, σελ. 129. Πρέπει ὅμως ἐδῶ νὰ τονισθεῖ τὸ ἀποκαλυπτικό, τὸ ὁποῖο ἔγραψε ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης στὸ ἔργο του «*Διασάφησις Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου*» τῆς 18.1.1945 (σελ. 14) ὅτι, ὅταν εἶχε μεταβεῖ στὰ Ἱεροσόλυμα (Δεκ. 1935-Ἀπρ. 1936) τοῦ ἔγραψε ὁ Κυκλάδων Γερμανὸς -μὲ τὴν σύμφωνη γνώμη καὶ τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου- νὰ καθαιρέσουν (!) τὸν Πρόεδρο Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ νὰ τὸν ἀντικαταστήσουν μὲ τὸν ἴδιο τὸν πρώην Φλωρίνης καὶ φυσικὰ ἀποκρούσθηκαν καταλλήλως. Ἀλλὰ μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία ἀνεξαρτητοποιήθηκαν ὡς ἀρχηγοί, γιὰ νὰ μοιράζονται ἐξ ἴσου τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀρχηγίας καὶ νὰ ἀποδείξουν, ὅτι ***«ἐπεδίωκον ἐξ ἀρχῆς τὴν διαίρεσιν τοῦ Ἀγῶνος ἐλαφρᾷ ὅλῃ τῇ συνειδήσει»!...***

ϊκῶν, ἡ ὁποία κατόρθωσε παράνομα νὰ οἰκειοποιηθεῖ τὴν διοίκηση Σωματείου, φερόμενη μὲ ἀσέβεια καὶ ὑβριστικότητα πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τελικὰ ὁδηγηθεῖσα σὲ σχίσμα, γιὰ νὰ ἀποφύγει αὐτούς, εἶναι ἀποδεικτική, ὅτι στὸ ἴδιο παράπτωμα ὑπέπεσαν καὶ αὐτοὶ ποὺ ἀνέλαβαν τὴν ἡγεσία τῆς ὁμάδος αὐτῆς!

Ὅμως, ἀκολούθησαν καὶ ἄλλα ἀποκηρυκτικὰ κείμενα: ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος ἀπευθύνει στοὺς Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης «*Ἀποκήρυξιν*» τῆς 19.9/2.10.1937, **διότι δῆθεν μεταπήδησαν στὴν τάξη τῶν ἀποστατῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ βλασφήμων στὸ Ἅγιον Πνεῦμα (!) ἀπὸ τὸ γεγονὸς καὶ μόνον ὅτι, [κατὰ τὴν ἀντίληψή του] παραδέχονταν «*ὅτι τὰ μυστήρια τῶν νεωτεριστῶν τούτων ψευδεπισκόπων καὶ κληρικῶν δῆθεν μετέχουν τῆς θείας χάριτος*».** Ἀφοῦ τοὺς παραθέτει τὸ γνωστὸ περὶ Μυστηρίων τῶν Καινοτόμων τμῆμα τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1935 καὶ ἐφ᾽ ὅσον δέχθηκαν στὴν πρὸς τὸν π. Μᾶρκο Χανιώτη ἐπιστολὴ ὡς ἰσχυρὸ τὸ Μῦρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ μετὰ τὴν Καινοτομία, ἄρα (λέγει εἰς αὐτούς), «*φαίνεται καθαρῶς ὅτι δέχεσθε ὡς ἔγκυρα ἀπολύτως τὰ μυστήρια τῶν κακοδόξων νεωτεριστῶν*», μὴ ἀναγνωρίζοντες διαφορὰ Μυστηρίων κακοδόξων καὶ ὀρθοδόξων. Τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμη του, **καθιστᾶ αὐτοὺς ἀλλοτρίου φρονήματος καὶ ἀξίους ἀποκηρύξεως, ἀποσχισμένους καὶ ἀποτειχισμένους ἀπὸ τὴν ἁγία Ὀρθόδοξη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μας [16].** Αὐτὸ ἦταν τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα τοῦ Βρεσθένης ἀπὸ τοὺς δύο ἐτῶν συνεχεῖς καὶ σκληροὺς ἀγῶνες τῶν σεπτῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν καὶ τίποτε ἄλλο,

16. Βλ. περιοδ. «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων», Μάϊος-Ἰούνιος 1981, σελ. 173-176.

παρὰ καὶ τὴν μόλις πρὸ ἑβδομάδων τότε (9.9.1937) ὡς ἄνω παρατεθεῖσα *Ἐγκύκλιό* τους!

Στὸ αὐτὸ μῆκος κύματος καὶ ὁ Κυκλάδων Γερμανὸς ἀπέστειλε τὴν ἴδια ἐκείνη ἡμέρα (19.9/2.10.1937) ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὅτι ἐκεῖνοι ἦταν ποὺ ἀποσχίσθηκαν ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ ὅτι ἡ ἀναγνώριση τῆς *«σχισματικῆς καὶ αἱρετικῆς»* ὑπὸ τὸν Ἀθηνῶν Χρυσόστομο Παπαδόπουλο ἐκκλησίας, σημαίνει καὶ τὴν ἀναγνώριση τῆς ἐναντίον τους καθαιρετικῆς ἀποφάσεώς της καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τους στὶς τάξεις τῶν Μοναχῶν! Ὑπογράφει δὲ ὡς *«ὁ Μητροπολίτης Κυκλάδων Γερμανός»*[17]*!*

Καθίσταται σαφὲς ὅτι, ὅταν κάποιος ἐκτραπεῖ ἀπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸ τρόπο σκέψεως καὶ ζωῆς καὶ εἰσέλθει αὐτο-δικαιωτικὰ σὲ λανθασμένο τρόπο θεωρήσεως, βλέποντας τὰ πάντα ὑπὸ τὸ πρῖσμα του καὶ μόνον, τότε ἐξάγει φαινομενικῶς λογικὰ συμπεράσματα, ὡσὰν τὰ πνευματικὰ νὰ εἶναι μαθηματικά! Καὶ ἔτσι θριαμβεύει σὺν τοῖς ἄλλοις ἡ λογικοκρατία καὶ ὁ σχολαστικισμός. Γνωστὴ δυστυχῶς διαδικασία καὶ φαινόμενο στὸν χῶρο τοῦ Πατρίου παλαιόθεν... Ὅμως, ἐπὶ τῆς κατηγορίας τοῦ Κυκλάδων πρέπει νὰ τονισθεῖ, ὅτι ἡ λήψη τιμωρητικῶν μέτρων ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους ἐναντίον τῶν Ὁμολογητῶν θεωρεῖται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστική μας Παράδοση *διωγμὸς Πίστεως* καὶ οἱ ἄδικες τιμωρίες αὐτοῦ τοῦ εἴδους καμμία ἀξία καὶ βαρύτητα δὲν ἔχουν.

Ἐπανερχόμενοι στὴν συνέχεια τῆς ἱστορίας, βλέπουμε τοὺς ὑπογραφομένους πλέον αὐτοβούλως ὡς *«Μητροπολίτας Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης» (!)* νὰ ἐξα-

17. Αὐτόθι, σελ. 177.

πολύουν τὴν ἀπὸ 5/18.10.1937 *«Ἐγκύκλιον πρὸς ἅπαντας τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς Κληρικοὺς καὶ Λαϊκοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος Ἀθηνῶν – Πειραιῶς καὶ τῶν Παραρτημάτων τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν»*, μὲ ἀναφορὰ στὶς γνωστὲς αἰτιάσεις τους καὶ στοὺς λόγους ἀποκηρύξεως τῶν Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης, ὅπου συμπεραίνουν: *«ὥστε δὲν πρόκειται περὶ προσωπικῶν παθῶν καὶ ὑλιστικῶν ὠφελειῶν, ἀλλὰ περὶ κινδυνευούσης καὶ πατρώας πίστεως καὶ ἱερῶν Παραδόσεων»*[18].

Οἱ δὲ Ὁμολογητὲς Ἀρχιερεῖς ἐνώπιον τῆς οἰκτρᾶς αὐτῆς καταστάσεως ἐξ αἰτίας διαστρεβλώσεως τοῦ ἀληθινοῦ τους πνεύματος, τῶν ἀγώνων καὶ ἀγωνιῶν τους ἀπὸ τοὺς ὑποτιθέμενους Ἀδελφούς τους, τοὺς ὁποίους ἀνέδειξαν Ἀρχιερεῖς, ἐξέδωσαν καὶ αὐτοὶ τὴν ὑπ᾽ ἀριθ. 992/7.10.1937 ἀποκαλυπτικὴ *Ἐγκύκλιον* πρὸς τοὺς *«Εὐλογημένους Χριστιανοὺς τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ Πάτριον Ἑορτολόγιον»*.

Εἰς αὐτήν, ἀφοῦ τονίζουν τοὺς ἀνιδιοτελεῖς ἀγῶνες τους, τὶς θυσίες καὶ στερήσεις τους ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ τὶς ἀπολογητικὲς διαβεβαιώσεις τους ἐπὶ τῶν κατηγοριῶν ποὺ τοὺς προσάπτουν οἱ κατήγοροί τους, ψέγουν αὐτοὺς ὡς πολεμίους, μὴ ἐπιθυμοῦντας τὴν ἕνωση τῆς Ἐκκλησίας, διότι *«διὰ τοῦ παλαιοημερολογιτισμοῦ ἐπλούτισαν»*. Καὶ γενόμενοι ὄργανα τοῦ ἀρχεκάκου διαβόλου δὲν παύουν νὰ ἀποστέλλουν Μοναχοὺς καὶ Μοναχὲς σὲ διάφορες κωμοπόλεις, διαδίδοντες ὅτι δῆθεν προδώσαμε τὸν Ἀγῶνα στὸν Καινοτόμο Ἀρχιεπίσκοπο, *«ἐνῶ αὐτοὶ ἔφυγον ἀπὸ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ πλεονεκτοῦντες καὶ εἰσπράττοντες ἐκ τοῦ ἱδρῶτος καὶ τοῦ αἵματος τῶν χωρικῶν σιτοφορ-*

18. Αὐτόθι, σελ. 177-180.

τία ὁλόκληρα καὶ ἄλλα προϊόντα»! Καταγγέλλουν δὲ αὐτοὺς γιὰ σωρεία παραβάσεων Κανόνων καὶ θεσμίων τῆς Ἐκκλησίας, στὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι ὑποπίπτουν πρὸς σκανδαλισμὸ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς θυμίζουν τὸν κίνδυνο γιὰ εἰσαγγελικὴ παρέμβαση ἐπὶ καταγγελιῶν γιὰ ἀπάτες τους. Παρακαλοῦν δὲ τοὺς πιστοὺς νὰ μὴν δίνουν προσοχὴ στὶς διαδόσεις τῶν συκοφαντῶν τους, νὰ ἔχουν ἐμπιστοσύνη στοὺς Ἀρχιερεῖς τους, οἱ ὁποῖοι χάριν τοῦ Ἀγῶνος ἐγκατέλειψαν τὰ πάντα καὶ νὰ ἀποφεύγουν τοὺς πλεονέκτες, ὑβριστὲς καὶ λοιδόρους, γιὰ νὰ μὴν κακοπάθουν, ἐκφράζοντας καὶ τὴν ἱκανοποίησή τους γιὰ τὴν μὴ ἀκολούθηση τῶν ἀποστατῶν ἀπὸ τὴν πλειονότητα τῶν Ἐνοριῶν, ὅπως καὶ τῶν Ἁγιορειτῶν Ζηλωτῶν Πατέρων [19].

Σὲ ἐπιστολή του τῆς 17/30.10.1937, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀπευθυνόμενος σὲ Πρόεδρο Ἐνορίας, προτρέπει: «*Εἰς τὰς σταλείσας Ἐγκυκλίους τῶν ἀποστατῶν Ἐπισκόπων Βρεσθένης καὶ Κυκλάδων δέον νὰ μὴ δίδητε οὐδεμίαν προσοχήν, διότι οὗτοι ἐκ λόγων συμφεροντολογικῶν, μὴ ἀνεχόμενοι τὸν ἔλεγχον ἡμῶν διὰ τὰς παρανόμους χειροτονίας καὶ τὰς λοιπὰς ἱεροκαπηλείας αὐτῶν, ἀπεκήρυξαν ἡμᾶς καὶ ἐτάχθησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ παλαιοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου [τῆς "Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος"] Μάνεση καὶ Γούναρη, οὓς ἕως χθὲς ἀπεκάλουν καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐκμεταλλευτὰς καὶ παρασυναγώγους*». Ὡς πρόφαση, οἱ ἀποκοπέντες βρῆκαν τὴν μὴ ἀναγκαία ἀναμύρωση βρεφῶν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ τὴν ἄρνηση πλήρους καὶ ὁριστικῆς καταδίκης ὅσων δέχθηκαν τὴν Ἡμερολογιακὴ

---

19. Ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀναρτήθηκε στὸν ἐπίσημο Ἱστότοπο αὐτῆς: www.ecclesiagoc.gr/images/stories/agies/Biblia/Encyclical1937.pdf.

Καινοτομία, δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει μόνον μία Οἰκουμενικὴ ἢ Μεγάλη Σύνοδος. Ἀπόδειξη μάλιστα τῆς δημοκοπίας τῶν ἀποσχισθέντων «*εἶναι ὅτι ἔλαβον καὶ οἱ δύο μόνοι των τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου, ἐνῷ ἐδώκαμεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν χειροτονίαν των τὸν τίτλον τοῦ Ἐπισκόπου, τοῦθ᾽ ὅπερ μόνον οἱ τυχοδιῶκται καὶ διανοητικῶς καὶ ψυχικῶς ἀκατάστατοι δύνανται ἀσυστόλως νὰ πράττωσι*»[20].

Ζ.3. Βάσιμες ἐλπίδες καὶ τραγικὲς ἀπογοητεύσεις

Ἡ κατανόηση τῆς θέσεως καὶ τῶν προσδοκιῶν τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν, καίτοι δεινῶς παρεξηγουμένων ἀπὸ μικροψύχους ἀνθρώπους, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθεῖ, ὅπως προείπαμε, χωρὶς νὰ συνυπολογίζεται ἡ προσπάθεια εὐνοϊκῆς ἐπιλύσεως τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος μέσῳ πολιτειακῆς συνδρομῆς.

Στὸ ὑπ᾽ ἀριθ. 1027/30.10.1937 *Ἐγκυκλιῶδες Γράμμα* τῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου «*Πρὸς τὰ Ἐκκλησιάσματα τῶν Ἱερῶν Ναῶν Ἀθηνῶν-Πειραιῶς*» θεωρεῖται, ὅτι πλησιάζει ἡ εὐκταία λύση «*τοῦ ζητήματος ἡμῶν διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν*», καὶ κοινοποιεῖται εὐχαριστήριο ἔγγραφο πρὸς τὸν τότε Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως Ἰωάννη Μεταξᾶ.

Εἰς αὐτὸ ἀναγράφεται ὅτι, μὲ σύσταση τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἡ Ἱεραρχία τῆς Καινοτόμου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν τελευταία Συνεδρία της ἀναθεώρησε τὸ

20. Βλ. περιοδ. «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων», Αὔγουστος 1981, σελ. 250-252. Στὸ Ματθαιϊκὸ αὐτὸ περιοδικὸ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης δὲν παρατίθεται ὁλόκληρη οὔτε κατονομάζεται ὁ ἀποδέκτης αὐτῆς.

ζήτημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἑορτολογίου καὶ ἀποφάσισε νὰ διευθετήσει τοῦτο ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Παραδόσεων ἀπὸ **μία Μικτὴ Ἐπιτροπή,** ἀπαρτιζόμενη ἀπὸ δύο Συνοδικοὺς Ἀρχιερεῖς, ἐπίσης ἀπὸ τοὺς Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, καὶ ἀπὸ δύο Ἀντιπροσώπους τῆς Κυβερνήσεως.

Τοῦτο προκάλεσε στὸν λαὸ τοῦ Πατρίου σκίρτημα χαρᾶς καὶ συγκινήσεως καὶ ὅλοι εὐχήθηκαν ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἀναλάβει τὸ ἔργο της ἄμεσα, ὥστε μέχρι τὶς ἐπικείμενες Ἑορτὲς ἡ Ἐκκλησία νὰ ἔχει ἑνωθεῖ μὲ τὴν ταχύτερη ἀποκατάσταση τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου, γιὰ νὰ συνεορτασθοῦν τὰ Χριστούγεννα καὶ Θεοφάνεια μετὰ τῆς Ἁγίας Σιών, τῆς Βηθλεὲμ καὶ τοῦ Ἰορδάνου [21].

***

Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κλίματος εὐφορίας, αἰσιοδοξίας καὶ ἀγαθῶν προσδοκιῶν, οἱ Παρασυνάγωγοι Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης, μαζὶ μὲ μερικοὺς Κληρικοὺς καὶ Μοναχούς, ἐπέλεξαν τὴν στιγμὴ νὰ ἐκδώσουν μία

21. Ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀναρτήθηκε στὸν ἐπίσημο Ἱστότοπο αὐτῆς: www.ecclesiagoc.gr/images/stories/agies/Biblia/metaxa1.pdf. Τὸ ὅτι ἡ Κυβέρνηση Μεταξᾶ ἐπιθυμοῦσε τὴν ἕνωση τῆς Ἐκκλησίας γίνεται φανερὸ καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα εἶπε στὸ γραφεῖο του ὁ Μεταξᾶς πρὸς τὸν Ἀθηνῶν Χρυσόστομο καὶ τὰ Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, παρουσίᾳ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Γεωργακοπούλου, ὅπως τὰ κατέγραψε ὁ τότε συνοδικὸς μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιὴλ στὴν ὑπ᾽ ἀριθ. 1866/16.12.1937 ἀπολογητικὴ ἐπιστολή του πρὸς τὴν Σύνοδό του: «... *ἡ Ἐκκλησία (εἶπεν ὁ Μεταξᾶς) ἀδιαφοροῦσα πρὸς τὸ ἡμερολόγιον τῆς Πολιτείας ΠΡΕΠΕΙ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ παλαιὸν ἑορτολόγιον, καὶ ὅτι τὸ νέον ἡμερολόγιον εἰσήχθη βεβιασμένως ἐν Ἐπαναστατικῇ περιόδῳ καὶ ὅτι ΟΥΔΕΝΑ δύναται νὰ καταδιώξῃ*» (Βλ. Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Π. Γιαννακουλοπούλου, Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Πενταπόλεως, *Τὰ Πάτρια*, Τόμος Η΄, ἔκδ. β΄, Πειραιεὺς 1990, σελ. 90-91. Τὰ κεφαλαῖα στοιχεῖα εἶναι τῆς πηγῆς προελεύσεως).

«Ὀρθόδοξον Ὁμολογίαν» τὴν 6/19.11.1937, γιὰ νὰ ἐπιδοθεῖ στὸν Καινοτόμο Ἀρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, ὡς Πρόεδρο τῆς Συνόδου του, μέσῳ τῆς ὁποίας συνοψίζουν τὶς κύριες ἐπικριτικὲς καὶ ἀπορριπτικὲς θέσεις τους κατὰ τῶν Καινοτόμων, προβαίνοντας καὶ σὲ ἀποκήρυξη τῶν πράξεων καὶ φρονημάτων *«τῶν δύο νεωτερισάντων καὶ ἀρνησαμένων τὴν πρώτην αὐτῶν ὁμολογίαν Ἀρχιερέων τέως Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης»*. Μάλιστα γίνεται καὶ εὔφημος μνεία τῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος» ὡς συστατικῆς τῆς λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος [22].

Σὲ μία τόσο κρίσιμη λοιπὸν καμπὴ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ὅπου ἐνῶ ἀχνοφέγγει ἡ εὐκταία λύση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, κάποιοι προβαίνουν στὴν περιπλοκὴ αὐτοῦ, ὥστε οἱ Καινοτόμοι νὰ ἀποφύγουν τὴν ὑποχώρηση καὶ ἐπανόρθωση, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης ἀποστέλλει τὴν γνωστὴ ἀπὸ 9/22.11.1937 *Ἐπιστολή* του πρὸς τὸν Κυκλάδων Γερμανό, προκειμένου νὰ τοῦ ὑπομνήσει αὐτὰ ποὺ γνώριζε, ἀλλὰ ποὺ **ἀπεφάσισε τελικὰ χωρὶς προηγουμένως νὰ ἔλθει σὲ ὁποιαδήποτε ἐπικοινωνία καὶ συνάντηση μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς του** (Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης), νὰ συνταχθεῖ μὲ τὸν Βρεσθένης καὶ τοὺς ἀποστάτες τῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος».

Σὲ αὐτὴ τὴν Ἐπιστολὴ ἀναπτύσσεται τὸ νόημα τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν Καινοτόμων ὡς σχισματικῶν τὸν Ἰούνιο τοῦ 1935 «*δυνάμει*» καὶ ὄχι «*ἐνεργείᾳ*», πρᾶγμα γιὰ τὸ ὁποῖο ἀπαιτεῖται ἔγκυρη γνώμη καὶ τελεσίδικη ἀπόφαση Οἰκουμενικῆς ἢ Πανορθοδόξου Συνόδου. Ἐπίσης, τονίζεται ἡ ἀναγκαιότητα Συνοδικῆς ἀντιμε-

---

22. Βλ. περιοδ. «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων», Μάϊος-Ἰούνιος 1981, σελ. 180-182.

τωπίσεως τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, ἐφ᾽ ὅσον ἐφαρμόσθηκε μόνον γιὰ τὶς ἀκίνητες καὶ ὄχι γιὰ τὶς κινητὲς Ἑορτές, ἐνῶ οἱ Μεγάλες Σύνοδοι τοῦ ΙΣΤ΄ αἰ. κατεδίκασαν τὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο κυρίως γιὰ τὴν Καινοτομία καὶ τοῦ Πασχαλίου. Τονίζει τὰ δεινὰ ποὺ ὑπέστησαν αὐτὸς καὶ ὁ Δημητριάδος χάριν τῆς Ὁμολογίας τους καὶ τοῦ ἀγῶνος τους ὑπὲρ ἑνώσεως τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ὁποῖον βλέπουν νὰ ἐγγίζει στὴν πραγμάτωσή του, καθὼς καὶ τὶς ἐλπιδοφόρες προσδοκίες τους, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ καὶ ἀνασταλτικὴ τοῦ θριάμβου τῆς Ὀρθοδοξίας στάση τῶν ἀποστατῶν ἐπισκόπων [23].

Εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι ὁ Κυκλάδων Γερμανὸς δὲν πείσθηκε ἀπὸ τὶς θέσεις αὐτές, οἱ ὁποῖες μπορεῖ νὰ εἶχαν βάση καὶ ἐξήγηση ἐπὶ ὅσων προαναπτύχθηκαν, ὅμως εἶναι ἀμφίβολο ἂν θὰ μποροῦσαν νὰ πείσουν ἢ ἔστω νὰ καθησυχάσουν τὰ πνεύματα τῶν σκανδαλιζομένων. Ἄλλωστε, ἀκόμη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος μετὰ πάροδον ἐτῶν χρειάσθηκε νὰ προβεῖ σὲ βεβαιώσεις, ὅτι ἀνακαλεῖ φράσεις καὶ θέσεις του, οἱ ὁποῖες δὲν φαίνεται νὰ ἐναρμονίζονται μὲ τὴν Ὁμολογία τοῦ 1935, ὅπως αὐτὴ ἐκλαμβανόταν ἀπὸ πολλούς.

***

Δὲν μᾶς εἶναι γνωστὸν ἂν τελικὰ ἡ ὑποδειχθεῖσα ἀπὸ τὴν Πολιτεία *Μικτὴ Ἐπιτροπὴ* πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος συνῆλθε ἢ ὄχι. Γνωρίζουμε μόνον, ὅτι οἱ Ὁμολογητὲς Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης κατέθεσαν τὸν Δεκέμβριο

---

23. Βλ. αὐτὴν στὸ ἔργο *Μητροπολίτης Πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης - Ἀγωνιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους,* ἐπιμ. Ἠλία Ἀγγελοπούλου - Διονυσίου Μπατιστάτου, Ἀθῆναι 1981, σελ. 76-84.

Οἱ Δημητριάδος Γερμανὸς καὶ Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος.

τοῦ 1937 **Ὑπόμνημα** πρὸς τὴν Κυβέρνηση, ἡ ὁποία μὲ τὴν σειρά της διὰ τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας διαβίβασε αὐτὸ τὴν 16.1.1938 πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ Νέου Ἡμερολογίου.

Τὸ *Ὑπόμνημα* γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς ποθουμένης εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας περιεῖχε δέκα ὅρους: *α)* ἀναγνώριση τῆς διαμορφωθείσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου, *β)* θεώρηση τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ὡς προσωρινῆς καὶ ἐπιδίκου, *γ)* ἀπόδοση ἐλευθερίας στοὺς Κληρικοὺς τοῦ Πατρίου, *δ)* καθορισμὸ συγκλήσεως Προσυνόδου κατὰ τὴν Τεσσαρακοστὴ τοῦ 1938 μὲ προοπτικὴ ἑνώσεως μέχρι τὸ Πάσχα, *ε)* συμμετοχὴ ἑνὸς ἀπὸ τοὺς δύο (Δημητριάδος, πρώην Φλωρίνης) ὡς Μέλους στὴν Προσύνοδο γιὰ ἀνάπτυξη τῶν θέσεων περὶ Ἡμερολογίου, *στ)* καθορισμὸ ὡς ὑποχρεωτικῆς γιὰ ὅλους τῆς ἀποφάσεως τῆς Προσυνόδου, *ζ)* κατάργηση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος», *η)* λήψη ἐνδεδειγμένων μέτρων ἐναντίον ὅσων καπηλεύονται τὸν Ἀγῶνα τοῦ Πατρίου γιὰ ἰδιοτελεῖς σκοπούς, *θ)* σὲ περίπτωση δὲ μὴ συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου μέχρι τὸ Πάσχα,

καθορισμὸ ἀπὸ τὴν Διαρκῆ Ἱερὰ Σύνοδο ἐφαρμογῆς τοῦ Πατρίου στὸ Ἑορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τέλος *ι)* συμμόρφωση τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος πρὸς τὶς λοιπὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες στὴν τήρηση τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας· μαζὶ μὲ αὐτὰ παρεχόταν καὶ ἡ διαβεβαίωση ἀποφυγῆς κάθε ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ποὺ θὰ δυσχαίρανε τὴν εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἕνωση τῶν Χριστιανῶν, τὴν ὁποίαν «*ἐπαγγέλλεται ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν ἡ ἀνωτέρω ἀμοιβαία συνθηκολόγησις*»[24].

Οἱ ὅροι τοῦ *Ὑπομνήματος* τούτου δὲν φαίνεται νὰ ἐπηρέασαν θετικὰ τὴν Καινοτόμο Ἐκκλησία γιὰ εἰρήνευση τῆς διαστάσεως. Οἱ Νεοημερολογῖτες δὲν θέλησαν ποτὲ νὰ παραδεχθοῦν τὸ λάθος τους καὶ νὰ ἐπανορθώσουν, γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ μία κατὰ Θεὸν ἕνωση, παρ᾽ ὅλον ὅτι οἱ τοῦ Πατρίου τοὺς ἀπηύθυναν τέτοιου εἴδους ἑνωτικὲς προτάσεις καὶ κατὰ τὶς ἑπόμενες τρεῖς τουλάχιστον δεκαετίες!

Σὲ ἐκείνη πάντως τὴν τόσο κρίσιμη στιγμή, ὅταν οἱ περιστάσεις εὐνοοῦσαν τὴν πιθανὴ ἕνωση τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους -ἔστω καὶ μὲ πολιτειακὴ πίεση, ἡ ἀδιάλλακτη στάση τῶν Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης ἔδωσε ἀφορμὴ στὸν Χρυσόστομο Παπαδόπουλο νὰ σπεύσει νὰ τοὺς παρουσιάσει στὴν Κυβέρνηση, διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, ὡς «*πεισματάρηδες, ἐπαναστάτες καὶ ἐκμεταλλευτές*», ὥστε νὰ ματαιωθεῖ κάποια ἐκκλησιαστικὴ λύση.

Καὶ ἐνῶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 1938 ἀναμενόταν πιθανὴ θετικὴ ἐξέλιξη, ὁ Ὑπουργὸς Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς

---

24. Βλ. περιοδ. «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων», Αὔγουστος 1981, σελ. 258-260.

Παιδείας μὲ ἔγγραφό του στὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίας Τάξεως (ἀριθ. 1263/38) γνωστοποιοῦσε, ὅτι οἱ Παλαιοημερολογῖτες Κληρικοὶ φέρουν παράνομα τὸ σχῆμα τοῦ Ὀρθοδόξου Κληρικοῦ καὶ ζητοῦσε ἐφαρμογὴ τῶν νόμων, βάσει βεβαίως καὶ τοῦ σκεπτικοῦ τῆς Πολιτείας περὶ τῆς προτιμητέας λύσεως τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, ὅπως ἀναφέρεται σὲ κείμενο τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου [25].

Τὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίας Τάξεως μὲ τὴν σειρά του

25. Βλ. «*Τὸ Ἡμερολόγιον ἐν Σχέσει πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν*», τῆς 31.3.1938, στὸ *Ἅπαντα...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 303-319. Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀποτελεῖ *Ἀπολογία* ἐνώπιον Δικαστηρίου πρὸς ἀποφυγὴν καταδίκης «*ἐπὶ ἀντιποιήσει ἀρχῆς*», καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἐξάγεται ὅτι ἡ «Διοικοῦσα Ἐκκλησία» δὲν ἔπαυσε τὶς διωκτικὲς τάσεις της, ἡ δὲ Πολιτεία ἂν καὶ τὴν ἐξορία καὶ τὴν στέρηση τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἀρχιερέων τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων θεωροῦσε ὡς ἀντικειμένη στὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους, ἐν τούτοις προσανατολιζόταν στὴν κατὰ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης «*ἐπινοηθεῖσαν ὡς μέσην καὶ ἑρμαφρόδιτον λύσιν τοῦ ζητήματος*», δηλαδὴ τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν μὲ «κανονικοὺς ἱερεῖς» τῆς Καινοτόμου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐφ᾽ ὅσον ὅμως ἡ λύση αὐτὴ δὲν ἦταν ἀποδεκτὴ καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρές, «*δὲν μένει ἄλλη λύσις*», κατὰ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης, «*παρὰ ἡ σύγκλησις τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἥτις... δύναται καὶ δικαιοῦται νὰ δώσῃ ἐγκύρως καὶ ὁμοφώνως τὴν προσήκουσαν λύσιν εἰς τὸ ἀνιαρὸν τοῦτο Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ὅπερ συνετάραξεν ἐσχάτως ὡς μὴ ὤφειλε τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἑνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐσκανδάλισε τὰς συνειδήσεις τῶν πιστῶν*» (σελ. 314). Ἡ δὲ μόνη Κανονικὴ λύση τοῦ ζητήματος δὲν εἶναι ἄλλη, ἀπὸ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ Παλαιοῦ ἑορτολογίου (Αὐτόθι). Καὶ τότε, καὶ μεταγενέστερα, καὶ ἕως τέλους, ἡ θέση καὶ προσδοκία τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης ἦταν ὅπως εἴπαμε ἡ αὐτή, γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο καὶ ἡ ἀποφυγὴ ἐκ μέρους του τελεσιδίκων ἀποφάσεων -παρὰ τοὺς κάποτε ἀποφασιστικοὺς καὶ αὐστηροὺς χαρακτηρισμοὺς τῶν Καινοτόμων ὡς κατ᾽ οὐσίαν Σχισματικῶν, ὅπως θὰ ἐπιθυμοῦσαν οἱ ἀποσχισθέντες ἀπὸ αὐτόν, μὴ παύοντες ἕως τῆς σήμερον ὄχι μόνον τὴν ἀδυναμία τους νὰ ἀποδεχθοῦν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ νὰ κατανοήσουν τὸ ἀληθινὸ πνεῦμα του, ὡς δέσμιοι προκαταλήψεων καὶ ἐμμονῶν τοῦ θλιβεροῦ παρελθόντος.

ἐξέδωσε *Ἐγκύκλιο* πρὸς τὶς ἀστυνομικὲς ἀρχὲς τοῦ Κράτους (Φεβρουάριος 1938) καὶ ἄρχισε νέο κῦμα διωγμοῦ κατὰ τῶν Κληρικῶν τοῦ Πατρίου καὶ σφραγίσεως τῶν Ἱερῶν Ναῶν τους. Καὶ μόνον κατόπιν παραστάσεως στελεχῶν τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν στὸν Ὑπουργὸ Δημοσίας Ἀσφαλείας Κων. Μανιδάκη, ἡ Ἐγκύκλιος ἐκείνη ἀνεκλήθη καὶ ὁ διωγμὸς ἀνεστάλη. Ἦταν ὁ τελευταῖος διωγμὸς τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, τὸν ὁποῖον ὑποκίνησε ὁ Καινοτόμος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἔτους ἐκείνου (1938)[26].

Ὅμως, δὲν σκοπεύουμε νὰ παρακολουθήσουμε λεπτομερῶς τὴν συνέχεια τῆς ἱστορίας, εἰ μὴ μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ βιογραφουμένου μας π. Χρυσοστόμου Νασλίμη. Αὐτὸς δὲν φάνηκε νὰ λαμβάνει ἐνεργὸ μέρος στὴν προκληθεῖσα τότε διάσταση. Παρά, διακατεχόμενος ἀπὸ ὑψηλὸ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα, ἀπὸ ὡριμότητα, εὐρύτητα καὶ ὁλοκληρωμένη παιδεία, παρέμεινε προσκολλημένος μὲ ἐμπιστοσύνη στοὺς Ἀρχιερεῖς του Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, μὲ τοὺς ὁποίους ὡς ἄνθρωπος καὶ Κληρικὸς μετριοπαθὴς καὶ συνετὸς συμφωνοῦσε, κατανοοῦσε τὸ πνεῦμα τους καὶ παρέμενε στὴν ὑπακοὴ καὶ διάθεσή τους.

Μόνον ἀργότερα, μετὰ τὸ 1948, ἀναμίχθηκε στὴν διαμάχη μὲ τοὺς Παρασυναγώγους καὶ Σχισματικοὺς τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου, ὡς ὑπερασπιστὴς τῆς Κανονικῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, γεγονὸς περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενῶς σὲ ἰδιαίτερο Κεφάλαιο παρακατιόντες.

---

26. Βλ. Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Π. Γιαννακουλοπούλου, Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Πενταπόλεως, *Τὰ Πάτρια*, τόμος Η΄, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 91-92.

Ἡ μόνη του ἀπώλεια ἦταν, ὅτι στερήθηκε τοῦ μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς Πνευματικοῦ του πατρός, τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ τοῦ Ἁγιορείτου, ὁ ὁποῖος τότε ἀκολούθησε τοὺς ἀποσχισμένους ἕως τοῦ ἔτους 1945, ὁπότε ἐπανῆλθε στὴν Κανονικὴ Ἱερὰ Σύνοδο ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο.

Ζ.4. Κάποιες τελικὲς παρατηρήσεις

Ἔχουμε τὴν ἐπίγνωση, ὅτι τὰ στοιχεῖα τοῦ Κεφαλαίου αὐτοῦ ἴσως κούρασαν καὶ δημιούργησαν πικρία στὸν ἀναγνώστη. Καὶ πράγματι, δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστο νὰ ἐκτίθενται γεγονότα λυπηρᾶς διαιρέσεως καὶ διαστάσεως μεταξὺ μάλιστα τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Πατρώας εὐσεβείας [27].

Ἐν τούτοις, ὅπως προείπαμε, θεωρήσαμε ἀναγκαία τὴν θλιβερὴ αὐτὴ ἐξιστόρηση γιὰ νὰ διατηρήσουμε τὴν ἱστορικὴ συνέχεια στὸ παρὸν ἔργο μας, ὅπως καὶ γιὰ νὰ καταθέσουμε μία τεκμηριωμένη ἱστορικὴ μαρτυρία καὶ θεώρηση κατὰ τρόπον ὅσο τὸ δυνατὸν πληρέστερο.

Μὲ τὴν παράθεση αὐτή, ἡ ὁποία συνδέεται ὀργανικὰ μὲ τὰ διαλαμβανόμενα στὸ Κεφάλαιο Ε′ τοῦ παρόντος ἔργου, θελήσαμε ὄχι νὰ ἀναξέσουμε πληγὲς

27. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος ψέγει ἰδιαιτέρως τὸ φαινόμενο τῆς διαστάσεως τῶν ὄντως Ὀρθοδόξων κάθε ἐποχῆς, ἀσχέτως τῆς ἐπικλήσεως λόγων *«ἀκριβείας Πίστεως»* ἀπὸ τοὺς ἀποσχιζομένους σὲ τέτοιες περιστάσεις, γράφων χαρακτηριστικά: *«οὐδὲν χεῖρον φιλονεικίας καὶ μάχης καὶ τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν διασπᾶν, καὶ τὸν χιτῶνα, ὅν οὐκ ἐτόλμησαν οἱ λησταὶ διαρρῆξαι, τοῦτον εἰς πολλὰ κατατεμεῖν μέρη.* ***Οὐκ ἀρκοῦσιν αἱ λοιπαὶ αἱρέσεις, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἑαυτοὺς κατατέμωμεν;*** *Οὐκ ἀκούεις τοῦ Παύλου λέγοντος· "εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ᾽ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε;" [Γαλ. ε′ 15]»* (Βλ. «*Εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας*», Λόγος Τρίτος, § Α′, PG τ. 48, στλ. 863).

καὶ νὰ ὑπανάψουμε νέα διαμάχη, ἀλλὰ νὰ θέσουμε τὰ γεγονότα στὸ εὐρύτερο πλαίσιό τους καὶ ἔτσι νὰ διευκολυνθεῖ ἡ ὀρθὴ κατανόησή τους.

Ἔχουμε τὴν αἴσθηση ὅτι τότε, τὸ 1937, ἦλθαν σὲ ρήξη δύο διαφορετικὲς νοοτροπίες καὶ τάσεις. Ἡ εὐρεία, ἑνωτικὴ καὶ ἐλπιδοφόρα, δηλαδὴ ἡ θεωροῦσα τὴν Καινοτομία *ἰάσιμη*, ἀπέναντι στὴν χωριστικὴ καὶ ἄκαμπτη, ἡ ὁποία θεωροῦσε τὴν Καινοτομία *ἀπολύτως παγιωμένη*.

Ἡ θέση μας αὐτὴ δὲν ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ δηλώσει, ὅτι στὴν μία πλευρὰ ἦταν ὅλοι οἱ καλοὶ καὶ ἐχέφρονες καὶ στὴν ἄλλη οἱ ἀρνητικοὶ καὶ ὀλιγόνοες. Ἀξιοπρόσεκτες μορφὲς ὑπῆρξαν καὶ στὶς δύο πλευρές, ἀγώνας Πίστεως διεξήχθη μὲ κάθε μέσον, ἀλλὰ ἡ πλευρὰ τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου ἦταν ἱστορικῶς ἡ πιὸ κλειστή, ἀπομονωτικὴ καὶ σαφῶς προβληματική.

Ὅμως, ἡ διαίρεση αὐτὴ καὶ ἡ ἀσυνεννοησία, ἡ ἀδυναμία ἀναγνωρίσεως τοῦ μεριδίου εὐθύνης γιὰ τὴν διαιώνιση τῆς διαστάσεως καὶ οἱ τάσεις αὐτοδικαιώσεως, συμβαίνουν ὄχι μόνον λόγῳ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιβούλων ἢ φθόνῳ τοῦ διαβόλου, ἀλλά, ὅπως φαίνεται, καὶ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ γιὰ τὴν ἔλλειψη ἀληθινῆς μετανοίας, ταπεινώσεως καὶ ἀγάπης. Ὁ πόνος γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς φέρει ἐγγύτερα μὲ διάθεση καταλλαγῆς, ἐν ὄψει τῆς κρισιμότητος τῶν καιρῶν, σὲ πνεῦμα ἀδελφοσύνης καὶ κατανοήσεως, καὶ ὄχι ἐξουθενώσεως καὶ κυριαρχικότητος!

Ἐν τούτοις, ἡ ἀποσύνθεση καὶ πολυδιάσπαση τῶν Ματθαιϊκῶν μεταξύ τους κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες δὲν δίνει περιθώρια γιὰ πραγματοποίηση κάποιας ἐπανορθώσεως, ἀφοῦ ἡ ἄκαμπτη ἀδιαλλαξία καὶ σκληρότητά τους, τὴν ὁποία φέρουν (ἡ κάθε ὁμάδα

τους χωριστὰ) ὡς «ἱερὰ παρακαταθήκη» ἀπὸ τὸν Πάτρωνά τους, ὁδήγησε αὐτοὺς σὲ αὐτοτιμωρία...

***

Ἀσχέτως ἂν στὴν συνέχεια ἡ «περιοριστικὴ» ἀντίληψη, ἡ πιὸ εὔκολα κατανοήσιμη, φάνηκε νὰ κερδίζει ἔδαφος θεωρητικὰ ἀκόμη καὶ ἐντὸς τῆς κανονικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, προκειμένου νὰ προσελκυσθοῦν καὶ ὅσοι ἐγκλωβίσθηκαν στὸν Ματθαιϊσμό, στὴν ἐξιστόρηση τοῦ βιογραφουμένου μας π. Χρυσοστόμου Νασλίμη καθ᾽ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς σταδιοδρομίας του, θὰ παρακολουθήσουμε ἕναν φορέα τῆς ἀγωνιστικῆς, καὶ συνάμα ἐλπιδοφόρου ἀντιλήψεως καὶ προοπτικῆς, ὁ ὁποῖος πάλεψε μέσα σὲ μεγάλες ἀντιξοότητες γιὰ διατήρηση *ἰσορροπίας* καὶ *ἑνότητος*, ἐν ὑπομονῇ καὶ ἀγάπῃ. Καὶ σὲ αὐτὸ εἶναι ποὺ μᾶς δίνει ἕνα μεγάλο καὶ ἠχηρὸ μήνυμα, τὸ ὁποῖο κατὰ τὴν ταπεινή μας γνώμη ἀξίζει νὰ προσέξουμε καὶ ἐκτιμήσουμε καί, εἰ δυνατόν, νὰ ἐγκολπωθοῦμε ὡς πνεῦμα καὶ ὡς στάση, στὶς νέες βεβαίως συνθῆκες ποὺ ζοῦμε καὶ στὶς νέες καταστάσεις ποὺ ἔχουν διαμορφωθεῖ.

Η. Ἀντι-μακρακιστικὴ ἀρθρογραφία

Ο π. Χρυσόστομος Νασλίμης, βάσει ὅσων ἀναφέραμε στὸ τέλος τοῦ Κεφαλαίου ΣΤ', δραστηριοποιεῖτο κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ 1937 στὴν θυσιαστικὴ κάλυψη τῶν ἀναγκῶν Ἐνοριῶν τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Θεσσαλία (Βερδικοῦσσα Ἐλασσόνος, Ἀμπελῶνα καὶ Τύρναβο Λαρίσης, Μαγνησία κλπ.).

Δὲν ἔχουμε ὅμως συγκεκριμένες μαρτυρίες γιὰ τὴν δραστηριότητά του κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ μάλιστα κατὰ πόσον ἡ ἔκρυθμη κατάσταση, ποὺ δημιουργήθηκε στὴν Ἐνορία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴ φυγή του, εἶχε βελτιωθεῖ ἢ ὄχι.

Τὸ ὄνομά του τὸ συναντοῦμε καὶ πάλι στὴν δημοσιότητα μόλις κατὰ τὸ θέρος. Ἕνα ἀρκετὰ ἐκτενὲς κείμενό του, μία μελέτη του, μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο: «*Αἱ πλάναι τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη*», εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Σύμφωνα μὲ ἔνδειξη στὸ τέλος τοῦ κειμένου, αὐτὸ συγγράφηκε στὴν Ζαγορὰ τοῦ Πηλίου καὶ φέρει ἡμερομηνία 12 Ἰουλίου 1937. Ὁ δὲ μέχρι πρότινος γνωστὸς ὡς Ἱερομόναχος καὶ Πνευματικὸς π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὑπογράφεται πλέον ὡς Ἀρχιμανδρίτης, διότι ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ *Πιστοποιητικὸ* τοῦ Σεβ. Δημητριάδος Γερμανοῦ τῆς 6/19-5-1937, ὁ Ἱεράρχης αὐτὸς τὸν προχείρισε τὴν ἡμέρα ἐκείνη στὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου [βλ. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη - Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος].

Καὶ τοῦτο, προφανῶς, εἰς ἔνδειξιν εὐαρεσκείας γιὰ τὸν κατὰ Θεὸν ζῆλο του καὶ τὴν ἐνσυνείδητη ἐκκλησι-

Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Νασλίμης.

αστικὴ διακονία του, παρὰ τὰ θλιβερὰ συμβάντα τοῦ Βόλου, στὰ ὁποῖα ἀναφερθήκαμε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Ἡ ἀνάγκη ἄλλωστε ἐπιτελέσεως τῆς ἀποστολῆς του ὡς Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Θεσσαλίας, μὲ ποιμαντικὴ ἁρμοδιότητα καὶ στὴν Μακεδονία καὶ Θράκη, προέβλεπε-ἀπαιτοῦσε τὴν ἀπονομὴ ὀφφικίου, προκειμένου νὰ ἐπιτελεῖται τὸ αὐξημένου κύρους ἔργο μὲ τὴν προσήκουσα αὐθεντία.

Ἡ ἐκτενὴς πραγματεία κατὰ τοῦ Μακράκη δημοσιεύθηκε σὲ δώδεκα (12) συνέχειες στὴν «Φωνὴ τῆς

Ὀρθοδοξίας», ὡς πρωτοσέλιδο ἄρθρο [1].

Τὸ μακροσκελὲς αὐτὸ ἀντιρρητικὸ κείμενο ἂν καὶ γράφηκε τὸν Ἰούλιο τοῦ ἔτους ἐκείνου, δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὰ μέσα Αὐγούστου ἕως τὶς ἀρχὲς τοῦ Νοεμβρίου, κατὰ τὴν περίοδο κατὰ τὴν ὁποίαν, ὅπως ἐξιστορήσαμε στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο, συνέβαινε στὴν Ἐκκλησία μας ὁ θλιβερὸς διαχωρισμὸς καὶ ἡ τραγικὴ διαίρεση.

Ἡ αἰτία τῆς συγγραφῆς ἐκείνης περιγράφεται πρὸς τὸ τέλος τοῦ κειμένου, στὴν ἑνδέκατη μόλις συνέχεια του [2]. Τότε ἀνακινήθηκε τὸ ζήτημα τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη (†1905) ἀπὸ τοὺς λιγοστοὺς ὀπαδούς του, οἱ ὁποῖοι ζήτησαν ἀπὸ τὴν Σύνοδο τῆς Καινοτόμου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀποκατάσταση τοῦ διδασκάλου τους, καὶ ἡ Σύνοδος δέχθηκε τὴν ἐπανεξέταση τοῦ θέματος.

Σὲ ἕτερο σχετικὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο γράφηκε ἐπίσης τὸ θέρος τοῦ ἔτους ἐκείνου ἀπὸ τὸν συνδεόμενο, ὅπως εἴδαμε, μὲ εἰλικρινῆ φιλία μετὰ τοῦ βιογραφουμένου μας Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, διευκρινίζεται ὅτι

1. Ἡ ἔναρξη τῶν συνεχειῶν ἔγινε στὸ ὑπ᾽ ἀριθ. 61/16.8.1937 φύλλο τῆς Ἐφημερίδος «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» καὶ διήρκεσε μέχρι τὸ ὑπ᾽ ἀριθ. 72/2.11.1937 φύλλο. Ἡ «Φωνὴ» ἐξεδίδετο τότε κάθε ἑβδομάδα σὲ μορφὴ 4σέλιδης ἐφημερίδος, μὲ μικρὰ στοιχεῖα γραμμάτων, καὶ ἡ κάθε συνέχεια τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν κειμένου κατελάμβανε ἀρκετὴ ἔκταση. Εἶναι ἀξιοπαρατήρητον, ὅτι τὸ κείμενο ἄρχισε νὰ δημοσιεύεται ἀνωνύμως, χωρὶς νὰ γνωρίζουμε ἂν τοῦτο ἦταν ἐπιθυμία τοῦ συγγραφέως ἢ τῆς συντάξεως, καὶ μόλις στὴν ὄγδοη συνέχεια (ἀρ.φ. 68/4.10.1937) ἀνεγράφη τὸ ὄνομα τοῦ ἀρθρογράφου, ἤτοι τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη (παραδόξως, τὸ ἐπώνυμο Νασλίμης ἐγράφη ὡς Ναζλίμης). Ὁ δὲ τόπος καὶ χρόνος συγγραφῆς τοῦ κειμένου, ὅπως ἐν εἴδει ὑπογραφῆς καὶ ὁ συντάκτης αὐτοῦ, ἐγράφησαν στὸ τέλος τῆς τελευταίας δωδεκάτης συνέχειας.

2. Βλ. Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 71/25.10.1937, σελ. 1.

κάποιος Σύλλογος ἀπὸ τὸ Σικάγο τῆς Ἀμερικῆς ὑπέβαλε αἴτηση στὴν Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ ἐπανεξέταση τοῦ ζητήματος τοῦ καταδικασθέντος ὡς αἱρεσιάρχου Ἀποστόλου Μακράκη, ὥστε νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ μνήμη του. Τὴν αἴτηση διεβίβασε στὴν Σύνοδο ὁ μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιὴλ Βελανιδιώτης, ὑποστηρίζοντας αὐτὴν ὡς ἐμφορούμενος ἀπὸ παρόμοια φρονήματα. Ἡ δὲ Σύνοδος διόρισε Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τρεῖς μητροπολῖτες γιὰ τὴν μελέτη τοῦ ὅλου θέματος, προκειμένου νὰ τὸ συζητήσει στὴν Ἱεραρχία αὐτῆς. Παράλληλα, δημοσιεύθηκε στὸν τύπο ἐπιστολὴ κάποιου Εὐαγγέλου Γ. Φαρμακίδου, αὐτοτιτλοφορουμένου ὡς «*μακρακιστοῦ*», χάριν τῆς ἀληθείας, ὅπως ἔγραφε, καὶ ὄχι ἀποκαταστάσεως τῆς μνήμης τοῦ «νέου Σωκράτους» Ἀποστόλου Μακράκη! [3]

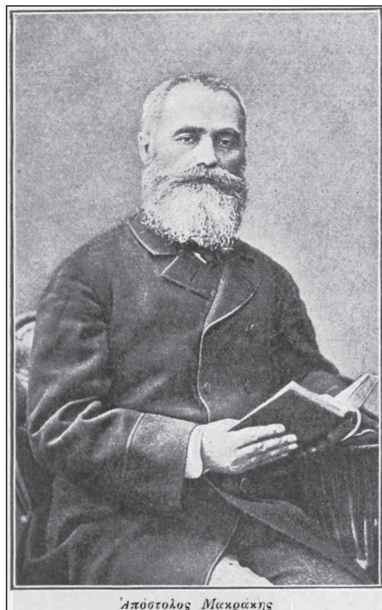
Ἡ ἐνασχόληση ἐκείνη τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, σὲ συνεννόηση προφανῶς μὲ τὸν ὁμόφρονα ἐν Χριστῷ ἀδελφὸ Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, ἀπεδείκνυε τὴν ὁπωσδήποτε αὐξημένη εὐαισθησία καὶ ποιμαντικὴ μέριμνά του, ὥστε νὰ μὴν ἀναβιώσει κάποια πλάνη, ἡ ὁποία ἀντιμετωπίσθηκε δεόντως στὸ παρελθὸν καὶ δὲν θὰ ἦταν ἐπιτρεπτὸ καὶ συμφέρον νὰ ἀνακινηθεῖ ἕνα λελυμένο ζήτημα, γιὰ νὰ μὴν προκληθοῦν νέες διαστάσεις στὴν Ἐκκλησία.

---

3. Βλ. *«Ὁ Μακράκης καὶ οἱ Μακρακισταί»*, στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ. φ. 73/4.11.1937, σελ. 2. Τὸ κείμενο ἐγράφη στὶς 27.7.1937, ἀλλὰ δημοσιεύθηκε μόλις μετὰ τὸ πέρας τῶν συνεχειῶν γιὰ τὸ αὐτὸ θέμα τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.). Ὁ συγγραφέας τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου π. Ἀντώνιος Μουστάκας εἶχε ἀντι-μακρακιστικὴ παράδοση, ἐφ᾽ ὅσον βιβλιάριό του σχετικὸ εἶχε ἤδη κυκλοφορηθεῖ ἀπὸ πενταετίας, στὸ Δημ. Μηλιώνη, *Αἱ δύο ἐπιστολαὶ περὶ Μακράκη καὶ Μακρακισμοῦ*, Παράρτημα «Κήρυκος τῶν Ὀρθοδόξων», Ἐν Ἀθήναις 1932 (Ἡ ἀναφορὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ στὸ Λέοντος Μπράγκ, *Τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸν Ἰδεολογικὸ κόσμο τοῦ Μακράκη*, Διατριβὴ ἐπὶ Διδακτορίᾳ, Ἀθῆναι 1992, σελ. 11, ὑποσημ. 75).

Η.1. Ὁ Ἀπόστολος Μακράκης

Πρὶν νὰ προβοῦμε στὴν κάπως ἀναλυτικὴ παρουσίαση τοῦ ἐκτενοῦς καὶ ἀξιολόγου αὐτοῦ κειμένου τοῦ βιογραφουμένου μας, θεωροῦμε καλὸ νὰ ἀναφερθοῦμε μὲ συντομία στὸν Ἀπόστολο Μακράκη.

Ἀπόστολος Μακράκης

Αὐτὸς γεννήθηκε στὴν Σίφνο τῶν Κυκλάδων τὸ ἔτος 1831, ἀποφοίτησε ἀπὸ τὴν Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ στὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ ἐν συνεχείᾳ μετέβη στὴν Γαλλία ὡς οἰκοδιδάσκαλος, ὅπου καὶ μελέτησε τὴν νεώτερη εὐρωπαϊκὴ φιλοσοφία. Ἐπρόκειτο γιὰ πολυτάλαντη προσωπικότητα, ποὺ διέκρινε σὲ κάποιο βαθμὸ περιπτώσεις παρεκκλίσεων στὴν ἐποχή του ἀπὸ τὴν Ἑλληνορθόδοξη Παράδοση, χωρὶς ὅμως ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπιση. Ἦταν ἄνθρωπος μὲ πίστη καὶ πατριωτισμό, μὲ μεγάλη ἱκανότητα στὸν λόγο καὶ τὴν συγγραφή, ἀλλὰ καὶ ἀνεξέλεγκτη φαντασία. Συνέβαλε πράγματι σὲ κάποια θρησκευτικὴ ἀφύπνιση τοῦ ἐν πολλοῖς ἀκατήχητου λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν μᾶλλον ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ τὴν ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, πολέμησε μάλιστα τὴν Σιμωνία, δηλαδὴ τὴν διὰ χρημάτων ἀπόκτηση ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων, ἀλλὰ τοῦτο ἔγινε μὲ τρόπο βλαβερό.

Ὁ Μακράκης παρουσίασε φαινόμενα παθολογικὰ αἱρετικῆς καὶ ἀντι-εκκλησιαστικῆς στάσεως καὶ διδα-

σκαλίας. Κήρυξε πλάνες, ὅπως τὸ Τρισύνθετο στὸν ἄνθρωπο, τὴν θνητοψυχία, τὴν ἀτέλεια τοῦ Κυρίου μέχρι τὸ Βάπτισμα στὸν Ἰορδάνη, τὴν δικαίωση τοῦ ἀνθρώπου κατ᾽ εὐθείαν ἀπὸ τὸν Θεὸ μέσῳ ὑπερφυσικῶν σημείων. Ἀκόμη, ἀνέπτυξε ἰδιάζουσες καὶ προβληματικὲς ἀπόψεις περὶ Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπίσης πίστευε στὴν δῆθεν θεόσδοτη ἀποστολή του καὶ εἶχε μεσσιανικὲς ἀντιλήψεις. Περιεπλάκη μάλιστα σὲ προφητολογία, καὶ χαρακτηριζόταν –σύμφωνα μὲ τὴν κρίση τῶν συγχρόνων του καὶ ὅσων μετέπειτα ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο του- ἀπὸ ἀλαζονικὴ ἔπαρση, μεγαλομανία, ὑβρεομανία, φανατισμὸ καὶ παράνοια.

Γιὰ ὅλα αὐτά, χαρακτηρίσθηκε ὡς ἀλλοιωτής, κακόδοξος, ἔκπτωτος, κενόδοξος, αὐτοδέσποτος ἑρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν καὶ πεπτωκὼς γιὰ τὴν οἴηση καὶ ἀντι-εκκλησιαστικότητά του. Ἐστράφησαν δὲ ἐναντίον του ἐξέχουσες πνευματικὲς μορφὲς ὅπως ὁ λόγιος Ἁγιορείτης Μοναχὸς Δανιὴλ Κατουνακιώτης καὶ ὁ εὐφήμως γνωστὸς Πνευματικὸς καὶ Συγγραφέας Ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος Ζερβάκος τῆς Πάρου, ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προέβη στὸν *ἀφορισμὸ* τοῦ Μακράκη, ὅπως ἀνακοίνωσε μὲ τὴν ἀπὸ 21.12.1878 *Ἐγκύκλιό* της [4].

Η.2. Ἔναρξη κριτικῆς στὸν Μακράκη

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης π. Χρυσόστομος Νασλίμης στὴν

4. Σύνοψη περὶ αὐτῶν βλ. Κωνσταντίνου Χρ. Κυρμιζῆ, *Ὁ Μοναχισμὸς κατὰ τὸν Ἅγιο Νεκτάριο Πενταπόλεως*, Διπλωματικὴ Ἐργασία, Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 112-114. Βλ. καὶ λῆμμα: «*Ἀδελφότητες*», στὴν *Μεγάλη Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμος 1ος, «στρατηγικὲς ἐκδόσεις», ἄ.τ.χ. (Ἀθήνα 2010), σελ. 223-224.

πρώτη συνέχεια τοῦ ἐν λόγῳ κειμένου του [5], ἀναφερόμενος εἰσαγωγικῶς στὸν Ἀπόστολο Μακράκη, γράφει ὅτι αὐτὸς ἦλθε στὴν Ἀθήνα (κατὰ τὸ δεύτερο μισὸ τοῦ ΙΘ′ αἰῶνος) καὶ ἐμφάνισε τὸν ἑαυτό του ὡς ἀπὸ Θεοῦ ἀπεσταλμένο γιὰ τὴν ἐξυγίανση τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας. Στὴν ἀρχὴ μάλιστα ἔδρασε μὲ «*σχετικὴν ἐπιτυχίαν*» μέσῳ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς συγγραφῆς καὶ κατόρθωσε νὰ ἑλκύσει τὴν συμπάθεια καὶ ἐκτίμηση ἀξιολόγων ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἀποκτήσει κύκλο θαυμαστῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκολάκευαν ὡς θεόσοφο καὶ θεόπεμπτο ἑρμηνευτὴ τῶν Γραφῶν.

Τότε μάλιστα ξέσπασε καὶ σκάνδαλο μὲ κατηγορία, ὅτι τρεῖς Ἀρχιερεῖς χειροτονήθηκαν σιμωνιακά, δηλαδὴ μὲ δόση χρημάτων, ὁ δὲ Μακράκης μὲ τοὺς ἀκολούθους του ἐστράφη ἐναντίον αὐτῶν καὶ τῶν συνενόχων τους. Οἱ κατηγορούμενοι πράγματι ὑπέστησαν τιμωρία καὶ ὁ Μακράκης ἐξυψώθηκε [6], κηρύσσοντας ἀκόμη πιὸ δυναμικὰ τὴν ἐξυγίανση Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνίας κατὰ τὸ λεγόμενο ἀπὸ τὸν ἴδιο «*Χριστοκρατικὸν σύστημα*».

Ὅμως, ὁ λιβανωτὸς τῶν θαυμαστῶν του ὁδήγησε τὸν Μακράκη στὸν τῦφο, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταπέσει καὶ νὰ συντριβεῖ.

---

5. Βλ. «*Αἱ πλάναι τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη*», στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 61/16.8.1937, σελ. 1 (ἀνωνύμως).

6. Ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας καλοῦσε τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Μακράκη νὰ μὴ πλανῶνται γιὰ τὰ καλὰ στοιχεῖα τοῦ διδασκάλου τους, ὅπως ἦταν ἡ τοποθέτησή του ὑπὲρ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως καὶ ὁ ἀγώνας του κατὰ τῆς Σιμωνίας, διότι τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα του ἦταν ἀσυγκρίτως περισσότερα. Ἄλλωστε, μήπως ὁ Ὠριγένης στὰ πρωτοχριστιανικὰ χρόνια δὲν εἶχε πλεῖστα ὅσα καλά; Ἀλλ᾽ ὅμως, καταδικάσθηκε ἀπὸ τὴν Ε′ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο μὲ 25 ἀναθεματισμοὺς (!) σχετικὰ μὲ αἱρέσεις καὶ πλάνες του (βλ. «*Ἰδοὺ ποῖος ἦτο ὁ Μακράκης*», στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 79/20.12.1937, σελ. 4).

Ὁ συγγραφέας-βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) γράφει, ὅτι δὲν θὰ ἀσχοληθεῖ περὶ πολλῶν, ἀναμοχλεύοντας τὴν ὅλη ὑπόθεση τοῦ Μακράκη, ἀλλὰ μόνον γιὰ νὰ παρουσιάσει τὴν τραγικὴ πτώση τοῦ ἀνδρὸς στὴν οἴηση, διότι ἐνῶ νομίσθηκε ὡς μοναδικὸς ἑρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν, ἐκτράπηκε σὲ φοβερὲς βλασφημίες ἐναντίον τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἁγία Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει θέσει σαφὲς Κανονικὸ κριτήριο ὡς πρὸς τὴν ἀπλανῆ διδασκαλία τοῦ Ποιμνίου της ἀπὸ τὶς ἅγιες Γραφές, σύμφωνα μὲ τὴν ἑρμηνεία τῶν Ἁγίων Πατέρων, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχει ἐνδεχόμενο ἐκτροπῆς, καὶ κυρίως νὰ ἐπέρχεται ψυχικὴ ὠφέλεια, γενικῶς δὲ νὰ ὑπηρετεῖται ἡ σωτηρία.

Καὶ τοῦτο περιγράφεται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι στὸν ΙΘ΄ Ἱερὸ Κανόνα τῆς Ἁγίας ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Πενθέκτης), τὸν ὁποῖον ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) παραθέτει στὸ κείμενό του αὐτούσιο, γιὰ νὰ θέσει τὴν ἀσφαλῆ βάση τῆς ἐκκλησιαστικότητος καὶ νὰ καταδείξει, ὅτι ἡ παραβίασή του ἐπέφερε στὴν προκειμένη περίπτωση τοῦ Μακράκη τραγικὰ ἀποτελέσματα. Τὸν ἱερὸ αὐτὸ Κανόνα παραθέτουμε στὸ πρωτότυπό του, ὅπως καὶ στὴν ἑρμηνεία του ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόδημο Ἁγιορείτη [7]:

«Ὅτι δεῖ τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν Προεστῶτας, ἐν πάσῃ μὲν ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς Κυριακαῖς πάντα τὸν Κλῆρον, καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους ἐκ τῆς Θείας Γραφῆς ἀναλεγομένους τὰ τῆς ἀληθείας νοήματά τε καὶ κρίματα, καὶ μὴ παρεκβαίνοντας τοὺς ἤδη τεθέντας ὅρους, ἢ τὴν ἐκ τῶν Θεοφόρων Πατέρων Παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ εἰ γραφικὸς ἀνακι-

---

7. Βλ. *Ἱερὸν Πηδάλιον* [ἀκριβὴς ἀνατύπωσις τῆς γ′ ἐκδόσεως τοῦ 1864], ἐκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 235-236.

νηθείη λόγος, μὴ ἄλλως τοῦτον ἑρμηνευέτωσαν, ἤ, ὡς ἂν οἱ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων παρέθεντο, καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμείτωσαν, ἢ λόγους οἰκείους συντάττοντες, ἵνα μή, ἔστιν ὅτε, πρὸς τοῦτο ἀπόρως ἔχοντες, ἀποπίπτοιεν τοῦ προσήκοντος. Διὰ γὰρ τῆς τῶν προειρημένων Πατέρων διδασκαλίας, οἱ λαοὶ ἐν γνώσει γινόμενοι τῶν τε σπουδαίων καὶ αἱρετῶν, καὶ τῶν ἀσυμφόρων καὶ ἀποβλήτων, τὸν βίον μεταῤῥυθμίζουσι πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ τῷ τῆς ἀγνοίας οὐχ ἁλίσκονται πάθει, ἀλλὰ προσέχοντες τῇ διδασκαλίᾳ, ἑαυτοὺς πρὸς τὸ μὴ κακῶς παθεῖν παραθήγουσι, καὶ φόβῳ τῶν ἐπηρτημένων τιμωριῶν, τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῖς ἐξεργάζονται».

«Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ Κανών, ὅτι οἱ Προεστῶτες τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ Ἐπίσκοποι μὲν προηγουμένως, ἑπομένως δὲ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ εἰς κάθε ἡμέραν νὰ διδάσκουσι τὸν Κλῆρον ὅλον καὶ τὸν λαόν, ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα εἰς τὰς Κυριακὰς (ἢ καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτάς)· ἐπειδὴ εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, μὲ τὸ νὰ παύουσιν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὰ ἐργόχειρά των, συναθροίζονται εἰς τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ἀκροάζονται τὰ θεῖα λόγια, ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ διδάσκοντες εἰς αὐτὰς περισσότερον προξενοῦσι τὴν ὠφέλειαν εἰς αὐτούς. Οἱ τοιοῦτοι ὅμως νὰ μὴ διδάσκουσιν ἀπὸ ἐδικά των λόγια καὶ νοήματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ τῆς Θείας Γραφῆς, χωρὶς νὰ εὐγαίνουν ἔξω ἀπὸ τοὺς ἐπικυρωθέντας συνοδικῶς ὅρους καὶ δόγματα τῆς πίστεως, ἢ ἔξω ἀπὸ τὴν τῶν Θεοφόρων Πατέρων παράδοσιν. Καὶ ἂν καμμίαν φορὰν ὁμιλήσωσι λόγον τῆς Γραφῆς, κατὰ ἄλλον τρόπον νὰ μὴ τὸν ἐξηγοῦσι, πάρεξ καθὼς τὸν ἐξήγησαν εἰς τὰ συγγράμματά των οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι· καὶ περισσότερον νὰ σπουδάζουν νὰ εὐδο-

κιμοῦν εἰς τὸ νὰ διδάσκουν τὰ τῶν θείων Πατέρων, ἢ εἰς τὸ νὰ συνθέτουν λόγους ἐδικούς των, μήπως μεταχειριζόμενοι νοήματα ἐδικά των, καὶ μὴ δυνάμενοι μερικαῖς φοραῖς νὰ τὰ νοοῦν καλῶς, ἐκπέσωσιν ἀπὸ τὸ πρέπον καὶ τὴν ἀλήθειαν· διότι ἐκ τῆς τῶν Πατέρων ταύτης διδασκαλίας μανθάνοντες οἱ λαοί, ποῖα μὲν εἶναι τὰ συμφέροντα εἰς τὰς ψυχάς των, ποῖα δὲ τὰ ἀσύμφορα, μεταβάλλουσι τὴν ζωήν των ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετήν, καὶ ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας ἐλευθερώνονται. Προσέχοντες δὲ πάλιν εἰς αὐτήν, καὶ ἀκούοντες τὰς τιμωρίας καὶ κολάσεις, ὁποῦ μέλλουν νὰ λάβουν οἱ κακοί, διὰ τὸν φόβον αὐτῶν, ἀπέχουν ἀπὸ τὰς κακίας, καὶ τὴν σωτηρίαν τους κατεργάζονται...».

Η.3. Πλάνες προφητολογικὲς

Κατόπιν τούτου, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) προβαίνει ἀρχικῶς στὴν ἐξέταση τῶν προφητολογικῶν πλανῶν τοῦ Μακράκη, ἀρχίζοντας ἀπὸ σχετικὰ λάθη του στὴν ἑρμηνεία τοῦ Βιβλίου τῆς ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Παρὰ τὴν ἐπιφυλακτικότητα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας στὸ νὰ προβοῦν σὲ ἑρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως, μὲ τὶς μυστηριώδεις ἀλληγορίες καὶ προφητεῖες της, ὁ Μακράκης ἔσπευσε μὲ τὴν τετυφωμένη διάνοιά του νὰ ἑρμηνεύσει αὐτήν. Στερούμενος ὅμως ἀπαραιτήτων βοηθημάτων ἀπὸ ἄλλες θεόπνευστες πηγές, χάθηκε στὰ ἐσώτερα τοῦ λαβυρίνθου τῶν νοημάτων της. Καὶ μάλιστα, ἔφθασε ἕως σημείου νὰ γράψει καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦσαν δῆθεν αὐτὸν τὸν ἴδιο (!) καὶ φυσικὰ διαψεύσθηκε παταγωδῶς. Ἔγραψε δηλαδή, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἀναδείξει διὰ σει-

σμοῦ μὲ καταστροφὴ τοῦ ἑνὸς δεκάτου τῶν νεοκτίστων οἰκιῶν καὶ θανατώσεως 7.000 Ἀθηναίων ἐχθρῶν του, ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ ὀπαδοί του εἶναι οἱ «*μάρτυρες*» ποὺ θὰ «*ἀναστηθοῦν*» (βλ. Ἀποκαλ. ια' 12-13), γιὰ τοὺς ὁποίους θὰ γίνει καὶ ὁ σεισμός, καὶ ὅτι θὰ ὑψωθοῦν σὲ νεφέλη καὶ θὰ κατέλθουν κατόπιν ἀπὸ αὐτήν, γιὰ νὰ ἐξουσιάσουν σὲ ὅλη τὴν γῆ! [8]

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) ἐπανέρχεται καὶ στὴν Δ' συνέχεια τοῦ ἄρθρου του [9], ὅπου ἀναφέρεται καὶ πάλι στὴν ἀναμονὴ ἀπὸ τὸν Μακράκη ἐφαρμογῆς τῶν «*Χριστοκρατικῶν ἀρχῶν πρὸς λύσιν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος*», καὶ μάλιστα «*διὰ σεισμοῦ καὶ σεισμοσκοτωμοῦ*» καὶ «*ἀνυψώσεως τῶν ἱσταμένων μαρτύρων*», ἀλλὰ βέβαια τέτοια φαντασιώδη πράγματα δὲν συνέβησαν...

Παρὰ ταῦτα, ὁ Μακράκης πίστευε ὅτι τὸ ἔτος 1877 ἀνέστησαν οἱ «*δύο μάρτυρες*», δηλαδὴ κατὰ τὴν γνώμη του ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε, καὶ συνέστησαν τὸν θρησκευτικὸ Σύλλογο «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής», γιὰ νὰ κηρύττουν μετάνοια καὶ νὰ πολεμοῦν ἀδιάλλακτα τὴν «*μαρτυροκτόνον σιμωνίαν*». Ἀνέμενε μάλιστα τὴν ἀνάβαση τῶν «*μαρτύρων ἐν οὐρανοῖς*», γιὰ νὰ λάβουν ὅλη τὴν ἐξουσία ἐπὶ τῆς γῆς! [10]

Εἶναι ὅμως -ἀναρωτιέται ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ. Ν.)- θεόσοφος ἢ πεπλανημένος ἕνας, τοῦ ὁποίου οἱ προφητεῖες διαψεύδονται οἰκτρῶς;

Ὁ Μακράκης σὲ νέα προφητεία στὸ περιοδικό του «Λόγος» (ἀριθ. 275 τοῦ 1879) πίστευε, ὅτι ὁ τότε συστα-

---

8. Βλ. Ἀποστόλου Μακράκη, *Ἑρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου*, Ἀθῆναι 1881, σελ. 303-304.

9. Βλ. Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 64/6.9.1937, σελ. 1.

10. Βλ. «*Αἱ πλάναι τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη*» (β'), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 62/23.8.1937, σελ. 1.

θεὶς πολιτικὸς σύλλογός του «Μέγας Κωνσταντῖνος» θὰ συγκέντρωνε τὶς ἠθικὲς καὶ ὑλικὲς δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, θὰ κυρίευε τὴν Κωνσταντινούπολη, θὰ κατέλυε τὴν Βασιλεία τῶν Τούρκων καὶ θὰ ἔφερνε τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ γῆς! Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐντὸς πέντε ἐτῶν, μέχρι τὸ 1885! Καὶ μάλιστα, διετείνετο ὅτι αὐτὰ τὰ γνώριζε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Παναγία, τὴν ὁποίαν εἶδε σὲ ὅραμα ὅταν ταξίδευε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ ἔτος 1852 καὶ ἀπὸ ἕναν «*χρησμὸ*» τοῦ λεγομένου «*Ἀγαθαγγέλου*»[11], τὸν ὁποῖον ἑρμήνευσε σὲ συνδυασμὸ μὲ τοὺς λόγους ποὺ τοῦ εἶπε δῆθεν ἡ Παναγία! Πίστευε μάλιστα, ὅτι ἡ φανταστικὴ αὐτὴ ἑρμηνεία του ἦταν ἀλάθητη, διότι θεωροῦσε ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ἑρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν ἐπιστήμων «*εἴπερ τις*

11. Πρόκειται γιὰ χρησμολογικὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο συνέγραψε ὁ Ἁγιορείτης Ἀρχιμανδρίτης Θεόκλητος Πολυείδης περὶ τὸ ἔτος 1750. Αὐτὸς ὅμως διευκρίνισε, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μετάφραση ἀπὸ τὰ ἰταλικὰ ὀπτασίας, τὴν ὁποία δῆθεν εἶδε τὸ ἔτος 1279 κάποιος Ἱερομόναχος ἀπὸ τὴν Ρόδο Ἀγαθάγγελος Ἱερώνυμος, ἐνῶ βρισκόταν στὴν Μεσσήνη τῆς Σικελίας. Τὸ κείμενο εἶχε σκοπὸ νὰ τονώσει τὶς ἐλπίδες τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τους. Ἡ ἐπικράτηση τῆς Ρωσίας στοὺς τότε Ρωσο-τουρκικοὺς πολέμους θὰ σήμαινε καὶ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς λοιπὲς ἑτερόδοξες εὐρωπαϊκὲς δυνάμεις. Ἡ δὲ κύρια ἰδέα τοῦ ἔργου ἦταν ἡ ἀνάκτηση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, μία ἰδέα ποὺ παρουσιαζόταν (καὶ παρουσιάζεται) μὲ διάφορες διακυμάνσεις στὴν νεώτερη ἑλληνικὴ ἱστορία. Οἱ «*χρησμοὶ*» τοῦ ἔργου εἶναι γραμμένοι κατὰ μίμησιν τοῦ ὕφους τῶν Προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου καὶ οὐσιαστικὰ ἀποτελοῦν μία ἐπανάληψη τῶν φαινομένων τοῦ *Προφητισμοῦ* καὶ *Ἀποκαλυπτισμοῦ*, ποὺ παρατηροῦνται παγκοσμίως σὲ κρίσιμες ἱστορικὲς περιόδους, καὶ πηγάζουν ἀπὸ ἐπιθυμία ἐκπληρώσεως συνήθως δικαίων ἐθνικῶν πόθων, **ἀλλὰ δὲν ἔχουν καμμία ἀπολύτως σχέση μὲ τὸ πνεῦμα τῶν αὐθεντικῶν Προφητειῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς** (βλ. λήμματα «*Ἀγαθαγγελισμὸς*» καὶ «*Ἀγαθάγγελος-χρησμολογικὸ κείμενο*», στὴν *Μεγάλη Χριστιανικὴ Ὀρθόδοξη Ἐγκυκλοπαιδεία*, τ. 1[ος], ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 47-48).

καὶ ἄλλος», δηλαδὴ ὅσον οὐδεὶς ἄλλος! Ἐν τούτοις, τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν συνέβη καὶ ὁ Μακράκης ἀποδείχθηκε γελοιοποιούμενος, ὡς διαστρεβλωτὴς τῶν Γραφῶν *«ὅσον οὐδεὶς ἄλλος»!* [12]...

Ἀκόμη, διεκήρυττε ὅτι ὁ πολιτικὸς ἐκεῖνος σύλλογός του δὲν εἶναι ἀνθρωποσύστατος, ἀλλὰ «*θεοσύστατος*», ὅμως ἀποδείχθηκε σαφῶς «*μακρακοσύστατος*», ἐφ᾽ ὅσον διαλύθηκε χωρὶς νὰ προλάβει νὰ ἐπιτελέσει τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶχε ἐπαγγελθεῖ ὁ ἱδρυτής του [13].

Η.4. Τὸ ζήτημα τῆς συνεχοῦς Θ. Μεταλήψεως

Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) γράφει ἐν συνεχείᾳ, ὅτι ὁ Μακράκης καὶ οἱ ὀπαδοί του κατηγορήθηκαν γιὰ πέντε ἄλλα ζητήματα, ἤτοι γιὰ κακοδοξίες περὶ συστάσεως τοῦ ἀνθρώπου («τρισύνθετον»), περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰησοῦ, περὶ Ἐξομολογήσεως, περὶ Θείας Κοινωνίας καὶ περὶ Μνημονεύσεως. Ἀπὸ αὐτά, διευκρινίζει ὅτι ἐνασχολεῖται μὲ τὰ δύο πρῶτα ὡς σοβαρώτατα, γιὰ τὴν ἀπόδειξη τῆς δεινῆς πτώσεως τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου ἀνθρώπου [13].

Πρὶν ὅμως νὰ παρακολουθήσουμε τὴν ἐνδιαφέρουσα κριτικὴ ἀνάλυση περὶ τῶν βασικῶν κακοδοξιῶν τοῦ Μακράκη, σύμφωνα μὲ τὴν ἀναίρεση ποὺ πραγματοποιεῖ ὁ βιογραφούμενός μας, θεωροῦμε καλὸ καὶ ἀναγκαῖο νὰ κάνουμε ἀναφορὰ στὸ περὶ Θείας Κοινωνίας θέμα, στὸ ὁποῖο ὑπάρχει ἀκόμη καὶ σήμερα μία ἐμμονή, χωρὶς ἴσως νὰ εἶναι καλῶς καὶ ἐπαρκῶς ἐξηγημένο τὸ θέμα τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Μακράκη ἐν σχέσει πρὸς αὐτό.

---

12. «*Αἱ πλάναι...*» (γ′), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 63/30.8.1937, σελ. 1.

13. «*Αἱ πλάναι...*» (δ′), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 64/6.9.1937, σελ. 1.

Ὁ ἐπίσης ἐπικριτικῶς τοποθετηθεὶς τὴν ἴδια ἐκείνη ἐποχὴ ἐναντίον τοῦ Μακράκη προαναφερθεὶς Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀναφέρει σὲ σχετικὸ ἄρθρο του [14], ὅτι ὁ Σύλλογος τοῦ Μακράκη «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς» εἰς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐπικρίσεων κατὰ τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτοῦ Ἀπ. Μακράκη, δημοσίευσε βιογραφία του, μέσῳ τῆς ὁποίας ὑποστήριζε ὅτι ὁ Μακράκης ἦταν κατὰ πάντα Ὀρθόδοξος, ἀλλὰ διώχθηκε ἀδίκως μόνον διότι δίδασκε περὶ τῆς συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως. Ὅμως, κατὰ τὸν π. Ἀντώνιο, τοῦτο ἀποτελεῖ «*θόλωμα τῶν νερῶν*». Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Μακρακιστές, ἀναφωνεῖ: ***«Ὄχι, κύριοι· μὴ ψεύδεσθε! Διότι ὁ Μακράκης δὲν κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν διδασκαλίαν του περὶ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως» [14].***

Καὶ συνεχίζει: «*Διότι περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐὰν γνωρίζῃ πᾶς Χριστιανὸς ἔχων στοιχειώδη μόνον γνῶσιν περὶ τῆς πίστεώς του, ὅτι* ***ἡ συνεχὴς Μετάληψις εἶναι παράδοσις ἱερὰ καὶ θεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ συστάσεως αὐτῆς,*** *ἀρχὴν ἔχων ἐκ τοῦ 9ου Κανόνος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, συνιστώμενος ὑπὸ τοῦ 96ου Κανόνος τῆς ΣΤ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τοῦ 2ου τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ὑπὸ πλείστων κατὰ μέρος Ἁγίων Πατέρων... Δὲν κατεδιώχθη λοιπὸν οὔτε κατεδικάσθη διὰ ταύτην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Μακράκης,* ***ἀλλὰ κατεδικάσθη διὰ τὰ αἱρετικά του φρονήματα, τοῦ Τρισυνθέτου, περὶ τῆς ἀτελείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸ τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ Βαπτίσματος αὐτοῦ, διὰ τὴν παραφροσύνην του καὶ τὸ ὑβρεολόγιον πρὸς πάντας τοὺς Ἁγί-***

14. «*Ἰδοὺ ποῖος ἦτο ὁ Μακράκης*» (α′), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 77/6.12.1937, σελ. 4.

ους Πατέρας καὶ διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως· *διότι ἐδίδασκε τοὺς ὀπαδούς του "νὰ κοινωνῶσι κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν (ἀφοῦ τὴν προηγουμένην φάγωσιν ἕως διαρρήξεως, ἐφόσον νηστείαν δὲν παρεδέχετο), ἐξομολογούμενοι ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα αὐτῶν δημοσίᾳ λαϊκοὶ πρὸς λαϊκούς, ἢ κληρικοὶ πρὸς κληρικούς, καὶ τἀνάπαλιν", καθ᾽ ἅ βεβαιοῖ ἡ φέρουσα ἀριθμὸν 2496 καὶ ἡμερομηνίαν 21 Δεκεμβρίου 1878 Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»[15].*

Ἄρα λοιπὸν ὁ Μακράκης ψέγεται ὄχι διότι ἦταν ὑπὲρ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως, ἀλλὰ διότι περιφρονοῦσε πλήρως τὴν προετοιμασία καὶ διὰ σωματικῆς νηστείας τὸ κατὰ δύναμιν πρὸ τῆς Θ. Κοινωνίας, μὲ τὴν ἀπολυτότητα καὶ αὐτοπεποίθηση ποὺ τὸν χαρακτήριζε. Καὶ ἐπίσης, προέτρεπε ταυτόχρονα σὲ νέου εἴδους ἐξομολόγηση ἁμαρτιῶν εἰς κατάργησιν τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως.

Ἂν καὶ -ὡς γνωστὸν- ἐκτὸς ἀπὸ τὶς περιόδους νηστείας, «εὐχαριστιακὴ νηστεία» πρὶν ἀπὸ τὴν Θ. Κοινωνία δὲν εἶναι αὐστηρὰ καθορισμένη ἀπὸ τὴν Κανονικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ὅμως ἡ ὅλη ἀσκητικὴ-ἐγκρατευτικὴ ἀγωγὴ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἤθους τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐν ὄψει μάλιστα τοῦ φρικτοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀπαιτεῖ τὴν ἀπὸ πλευρᾶς ἀνθρώπου -Λειτουργοῦ τοῦ Μυστηρίου ἢ ἁπλοῦ πιστοῦ- νηστευτικὴ προσέγγιση συμμετοχῆς στὸ Μυστήριο τῆς Κοινωνίας καὶ Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Μακρακισμὸς λοιπὸν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου (ἂν βέβαια εἶναι ἐπιτρεπτὸ καὶ νόμιμο νὰ διαχωρίζεται

15. *«Ἰδοὺ ποῖος ἦτο ὁ Μακράκης»* (β΄), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 78/13.12.1937, σελ. 4.

ἕνα σύνθετο φαινόμενο κακοδοξίας καὶ πλάνης σὲ ἐπὶ μέρους ξεχωριστὲς περιοχὲς καὶ ἀπὸ αὐτὲς νὰ χαρακτηρίζεται τὸ ὅλον), σημαίνει θεσμοποίηση/ἐπιβολὴ καταργήσεως τῆς Νηστείας πρὸ τῆς Θείας Κοινωνίας, ὅπως καὶ τῆς Μυστηριακῆς Ἐξομολογήσεως, καὶ ὄχι βεβαίως συνεχῆ Μετάληψη τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων μὲ κατὰ δύναμιν ἐγκράτεια καὶ νηστεία, κατόπιν ρυθμίσεως τοῦ θέματος μὲ τὸν Πνευματικὸ πατέρα ἑκάστου, ἐντὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πλαισίων καὶ θεσμίων τῆς Ὀρθοδόξου Παραδόσεώς μας.

Η.5. Ἡ κακοδοξία τοῦ Τρισυνθέτου

Ἐπιστρέφοντας στὴν ἐξέταση τῶν πλανῶν τοῦ Μακράκη ἀπὸ τὸν βιογραφούμενό μας, εἰσερχόμαστε στὴν πρώτη καὶ κύρια πλάνη αὐτοῦ, στὸ λεγόμενο Τρισύνθετο. Κατὰ τὸν συγγραφέα μας (π.Χρ.Ν.), ὁ Μακράκης παρερμήνευσε τὸ χωρίον τῆς Γεν. β′ 7 : «*Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν*», ὅπως καὶ τὸ χωρίον Α′ Θεσ. ε′ 23 : «*Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ἡμᾶς ὁλοτελεῖς καὶ ὁλόκληρον ἡμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν τηρηθείη*».

Μὲ τὴν παρερμηνεία αὐτῶν, δογμάτισε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τρισύνθετος, ἀπὸ πνεῦμα, ψυχὴ καὶ σῶμα. Καὶ τὸ μὲν σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ ἐλήφθησαν καὶ κατασκευάσθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς, τὸ δὲ πνεῦμα ἐμφυσήθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸ ὁποῖο πνεῦμα εἶναι αὐτὴ ταύτη ἡ Οὐσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδὴ ἡ Οὐσία

τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ τρίτο συστατικὸ στὸν ἄνθρωπο [16].

Στὸ δὲ λανθασμένο συμπέρασμα, ὅτι σῶμα καὶ ψυχὴ ἐλήφθησαν καὶ πλαστουργήθηκαν ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς, ὅπως καὶ τῶν κτηνῶν, ὁ Μακράκης ὁδηγήθηκε ἀπὸ παρερμηνεία τοῦ χωρίου Γεν. γ′ 19 : «*ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει*». Ἡ Ἁγία Γραφὴ ὅμως, ἐξηγεῖ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Μακράκη, σὲ πολλὰ χωρία ἐννοεῖ *συνεκδοχικῶς* διὰ τοῦ ὅλου τῆς προσωνυμίας τοῦ ἀνθρώπου (ἀκόμη καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ) τὸ μέρος, δηλαδὴ μόνον τὸ σῶμα (π.χ. βλ. Γεν. μθ′ 31, Ἰωάν. ια′ 34, ιδ′ 42, κ′ 13 κλπ.) [17].

Ἂν ἡ οὐσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι συστατικὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὑποστηρίζει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), τότε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀνεξαρτήτως θρησκεύματος μετέχουν τῆς οὐσίας Αὐτοῦ. Ὅμως, οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι στὸ σκότος τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἁμαρτίας. Πῶς τότε ὁ Θεός, ἐνῶ ὑποτίθεται ὅτι κατοικεῖ ἐντός τους, δὲν μεταβάλλει τὴν κακία τους σὲ ἁγιωσύνη; Ἄρα, ἢ δὲν ἀποτελεῖ Αὐτὸς συστατικὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἂν ἀποτελεῖ τότε ἡ θεότητα ἀποδεικνύεται ἀνίσχυρη νὰ τὸν μεταβάλλει, πρᾶγμα βλάσφημο ἀκόμη καὶ νὰ τὸ διανοηθοῦμε. Ἀλλά, τότε, ὅσοι στε-

---

16. «*Αἱ πλάναι...*» (δ′), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 64/6.9.1937, σελ. 1. Εἶναι νομίζουμε ἐμφανές, ὅτι ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Μακράκη ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἶναι διαφορετική. Βλ. ἐνδεικτικά: ***«Τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ψυχοσωματικὸ ὄν, συγκείμενος ἐκ ψυχῆς λογικῆς ἢ πνεύματος, καὶ ὑλικοῦ σώματος, εἶναι καθολικὸν δίδαγμα τῆς τε Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης»*** (Νικ. Μητσοπούλου, *Ἡ περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐμβρύου ὡς ψυχοσωματικῆς ὑπάρξεως διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Χριστολογικὴ θεμελίωσις αὐτῆς*, β′ ἔκδ., Ἀθῆναι 1986, σελ. 7).

17. «*Αἱ πλάναι...*» (ε′), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 65/13.9.1937, σελ. 1.

ροῦνται τοῦ τρίτου συστατικοῦ (ἁμαρτωλοί, ἄπιστοι) δὲν πρέπει νὰ εἶναι καὶ νὰ ὀνομάζονται κανονικοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ κτήνη. Καὶ ὅταν ἀποθνήσκουν νὰ διαλύονται καὶ νὰ ἀφανίζονται στὸ χῶμα τῆς γῆς! [17]

Ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς τοῦ συγγραφέα μας (π.Χρ.Ν.) ἴσως νὰ δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶναι σχολαστικὸς ἤ ὅτι ἔχει κάποια δόση εἰρωνείας, ἀλλὰ ἐνώπιον μιᾶς τόσο μεγάλης διστρεβλώσεως κάποτε ἀκόμη καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας προέβαιναν σὲ τέτοιου εἴδους συλλογισμούς, γιὰ νὰ ἀποδείξουν τὸ ἄτοπο τῶν αἱρετικῶν ἐκτροπῶν στὶς ἔσχατες ἀπολήξεις τους.

Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) προχωρεῖ στὴν ἐξέταση τῆς ἀντιλήψεως τοῦ Μακράκη περὶ ψυχῆς, γιὰ τὴν ὁποία διδάσκει ὅτι ἐπιστρέφει στὸ χῶμα τῆς γῆς μὲ τὸν θάνατο, ὅπως καὶ ἡ τοῦ κτήνους, ἐνῶ καθίσταται ἄϋλη μόνον ἡ συναπτόμενη μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, διαφορετικὰ παραμένει ὑλική, χοϊκὴ καὶ θνητή [18].

Ὅμως, ὅπως αὐτὸς (π.Χρ.Ν.) τονίζει, τοῦτο εἶναι ἀστήρικτο ἐνῶ ἄλλα διδάσκουν ἡ Ἁγία Γραφὴ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, **θεωρῶντας τὸν ἄνθρωπο δισύνθετο καὶ ὄχι τρισύνθετο, ἀπὸ σῶμα ὑλικὸ καὶ ψυχὴ ἄϋλη, ἡ ὁποία καλεῖται καὶ πνεῦμα.** Ἡ ψυχὴ ἐτυμολογικὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ ψύχειν=ἀναπνέειν καὶ ἔτσι λέγεται ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑλικὸ σῶμα, τὸ ὁποῖο ζωογονεῖ καὶ κάνει νὰ κινεῖται. Πνεῦμα δὲ καλεῖται ἡ αὐτὴ ψυχὴ ἐν σχέσει πρὸς τὸν Θεό, τὸ ἀπειροτέλειο Πνεῦμα, διότι δημιουργήθηκε κατ᾿ Εἰκόνα καὶ καθ᾿ Ὁμοίωσιν Ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ οὐράνια λειτουργικὰ πνεύματα, τοὺς Ἁγίους Ἀγγέλους· καὶ τοῦτο, διότι ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε ἀπὸ τὸν

---

18. «*Αἱ πλάναι...*» (στ΄), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 66/20.9.1937, σελ. 1.

Θεό, σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, μετέχοντας καὶ τῶν γηΐνων καὶ τῶν οὐρανίων συστατικῶν [18].

Τὸ σῶμα, συνεχίζει, ὡς γήϊνο ὑπόκειται στὴν φθορά, ἡ ψυχὴ ὡς οὐράνια ἔχει προορισθεῖ νὰ μένει αἰωνίως ζῶσα καὶ ἀθάνατη. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὁ Κύριός μας βεβαίωσε στὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο: «*Καὶ μὴ φοβῆσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι*» (Ματθ. ι′ 28). Ὁ δὲ Ἀπόστολος Ἰάκωβος διαβεβαιώνει: «*ὥσπερ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστιν*» (β′ 26). Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶναι σαφής: «*καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ*» (Β′ Κορ. γ′ 1).

Δηλαδή, τονίζει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), κατὰ τὸν ἱερὸ Θεοφύλακτο Ἀχρίδος, πρέπει νὰ καθαρίσουμε τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ ρυπαροὺς καὶ βλασφήμους καὶ ἐμπαθεῖς λογισμούς, διότι αὐτοὶ μολύνουν τὸ πνεῦμα, δηλαδὴ τὴν ψυχή μας [19]. Ἂν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦταν τρίτο συστατικό μας, γιατί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει νὰ καθαρίσουμε ὄχι μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα;

Τὸ δὲ χωρίον Α′ Θεσ. ε′ 23: «*ὁλόκληρον ἡμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα...*» δὲν ἐννοεῖ τὸ μακρακιστικὸ τρισύνθετο, **διότι ἐδῶ τὸ «*πνεῦμα*», ὅπως λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἐννοεῖται ὡς «*χάρισμα*».** Μόνον δηλαδὴ ἂν ἔχουμε τὶς λαμπάδες τῶν ψυχῶν

19. Βλ. «*Τῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτης Ἐπιστολῆς Ἐξήγησις*», PG τ. 124, στλ. 868CD (οἱ ἀκριβεῖς παραπομπὲς ἀνιχνεύθηκαν καὶ ταυτοποιήθηκαν ἀπὸ τὸν συγγραφέα τοῦ παρόντος ἔργου † Ε.Γ.Κ., διότι στὸ πρωτότυπο αὐτὲς δὲν ὑπῆρχαν).

λαμπρὲς μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδὴ τῆς Χάριτος Αὐτοῦ, θὰ εἰσέλθουμε στὸν θεῖο Νυμφῶνα [20].

Ὁ δὲ ἱερὸς Θεοφύλακτος εὔχεται νὰ φυλαχθεῖ τὸ ***«Πνεῦμα», δηλαδὴ «τὸ Χάρισμα»*** **(ἡ Χάρις)** ποὺ λάβαμε στὸ θεῖο Βάπτισμα, ἐφ᾽ ὅσον μόνον ἂν φυλαχθεῖ ἡ λαμπάδα τῆς ψυχῆς ἄσβεστη ἀπὸ Αὐτὸ διὰ τῆς ἀρετῆς, θὰ εἰσέλθουμε στὸν Νυμφῶνα σὰν τὶς φρόνιμες Παρθένες τῆς Εὐαγγελικῆς Παραβολῆς (βλ. Ματθ. κε΄ 1-13). **Τότε λοιπὸν ψυχὴ καὶ σῶμα θὰ φυλαχθοῦν ἄμεμπτα καὶ καθαρά, ὅταν ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καταυγάζει ἐντὸς ἡμῶν [21].**

Ἔτσι νοεῖται τὸ χωρίο αὐτό, συμπεραίνει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), τὸ ὁποῖο κατὰ κόρον ἐπικαλοῦνται οἱ «*χωματόψυχοι μακρακισταί*», καὶ ὄχι ὅπως αὐτοὶ νομίζουν. Διότι διαφορετικά, ἂν ἐπρόκειτο γιὰ συστατικό μας, τότε γίνεται προτροπὴ νὰ εὐχόμαστε ἡ Οὐσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ μείνει ἄμεμπτη, ἐνῶ ἡ Αὐτοαγιότης δὲν ἐπιδέχεται καμμία μομφή!

Ἀναφορὰ στὸ «*πνεῦμα*» μὲ τὴν ἔννοια τῆς ψυχῆς ἔχουμε καὶ σὲ ἄλλα χωρία τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους (ε΄ 3-5, στ΄ 20, ζ΄ 34).

Ὅταν δὲ ἡ Παναγία μας ἀναφώνησε τὸ περίφημο: «*Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμα μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι μου*» (Λουκ. α΄ 47), ἐννοοῦσε, λέγει ὁ ἱερὸς Ζιγαβηνός, «*πνεῦμα τὴν ψυχὴν πάλιν νόησον· ἐχάρη, φησίν, ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σώσαντί με*»[22].

---

20. Βλ. «*Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτην*», Ὁμιλία ΙΑ΄, § β΄, PG τ. 62, στλ. 463.

21. Βλ. «*Τῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτης...*», ἔνθ᾽ ἀνωτ., στλ. 1324D.

22. Βλ. «*Ἑρμηνεία τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου*», PG τ. 129, στλ. 872D.

Καὶ ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων βεβαιώνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι διπλοῦς, ἀποτελούμενος ἀπὸ ψυχὴ καὶ σῶμα καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι ὁ Δημιουργὸς ἀμφοτέρων [23].

Ὅλα αὐτὰ τὰ Πατερικὰ χωρία προσκομίζει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), προκειμένου νὰ ἀποδείξει περίτρανα τὴν Μακρακιστικὴ ἐκτροπή.

Η.6. Ὀρθόδοξες διασαφήσεις περὶ ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ διακρίσεως Οὐσίας καὶ Ἐνεργείας στὸν Θεὸ

Ὁ Μακράκης, μᾶς λέγει ὁ συγγραφέας μας (π. Χρ.Ν.) [24], θεωροῦσε ὅτι οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πίστευαν τὶς ὡς ἄνω Ὀρθόδοξες βεβαίως ἀπόψεις, διότι εἶχαν δῆθεν υἱοθετήσει τὶς θεωρίες περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἀρχαίων, γι᾽ αὐτὸ καὶ δὲν θεωροῦσαν τὴν ψυχὴ «*χοϊκὴν καὶ ἐξ ὑποκειμένης ὕλης*», «*ἀλλὰ πάντες ἐννόησαν αὐτὴν δημιούργημα τοῦ θείου ἐμφυσήματος*». Καὶ τοῦτο, διότι ***«πάντες ἀπεπλανήθησαν** παρερμηνεύσαντες*» τὸ σχετικὸ χωρίο τῆς Γενέσεως, ἀλλὰ καὶ περιέπεσαν στὴν αἱρετικὴ δοξασία τοῦ Πλάτωνος. Αὐτὸ τὸ ἔπαθαν, πιστεύει, «*ἐκ φιλοσοφικῆς προλήψεως*» [25] καὶ ἦταν σὲ

23. Βλ. «*Κατήχησις Δ΄ Φωτιζομένων, Περὶ Ψυχῆς*», PG τ. 33, στλ. 477Β.

24. Βλ. «*Αἱ πλάναι...*» (η΄), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 68/4.10.1937, σελ. 1.

25. Ἡ ἄποψη αὐτὴ τοῦ Μακράκη εἶναι τελείως λανθασμένη. Διότι, τὸ Τρισύνθετό του εἶναι ποὺ ἔχει ὄντως τὶς ρίζες στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία, καὶ μάλιστα σχετίζεται μὲ τὴν Ἀριστοτελικὴ διαίρεση τῶν δύο μερῶν τῆς ψυχῆς σὲ λογικὸν καὶ ἄλογον, ποὺ ὁδήγησε τὸν στηριζόμενο στὴν τριχοτομικὴ δοξασία Ἀπολινάριο τῆς Λαοδικείας (Δ΄ αἰ.) νὰ ὑποστηρίξει τὴν Χριστολογικὴ κακοδοξία, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἔλαβε ἀνθρώπινη σάρκα καὶ ζωώδη ψυχή, τὴν δὲ θέση τῆς λογικῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ ἔλαβε ὁ Λόγος (βλ. Νικολάου

ἄγνοια καὶ πλάνη, διότι «*ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀφορᾶ τὴν γνῶσιν καὶ οὐχὶ τὴν πίστιν, καὶ ἡ γνῶσις κατὰ Παῦλον εἶναι προοδευτική»!* [24]

Οἱ ἀσεβεῖς καὶ ὑβριστικὲς αὐτὲς ἀπόψεις τοῦ Μακράκη, ἀνάγκασαν τὸν συγγραφέα μας (π.Χρ.Ν.) νὰ γράψει εὔστοχα:

«Δηλαδὴ κατὰ τὸν Μακράκην πάντες οἱ Ἅγιοι καὶ οἱ σοφοὶ τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες ἐπλανήθησαν καὶ μόνον αὐτὸς ἐφωτίσθη. Οὐδεὶς ἀπὸ Χριστοῦ ἅγιος καὶ σοφὸς εὑρέθη ἔχων γνῶσιν ἀληθῆ περὶ ψυχῆς, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ὁποίας πᾶς Χριστιανὸς ὀφείλει παντοιοτρόπως νὰ ἀγωνίζεται, ἀλλ᾽ ἔπρεπε νὰ καταντήσωμεν εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων καὶ εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ ἀναμενομένου ἀντιχρίστου, νὰ γεννηθῇ ὁ Μακράκης νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι χῶμα, καὶ ὅτι πᾶς μὴ παραδεχόμενος ὅτι εἶναι χωματόψυχος εἶναι αἱρετικός, ὅπως εἶναι αἱρετικὸς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος [26]. Ἀλλοίμονον, τὶ ἐπεφύλασσεν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀκούσωμεν ὁ ἔξαλλος οὗτος ὄγδοος αἰών!» [24].

←

Ξεξάκη, *Ὀρθόδοξος Δογματική*, τ. Γ΄, *Ἡ περὶ Δημιουργίας διδασκαλία*, ἐκδ. Ἔννοια, Ἀθῆναι 2006, σελ. 142). Ἡ Πλατωνικὴ διδασκαλία, ὅτι τὸ σῶμα ἀποτελεῖ δεσμωτήριο τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ ἀποδεσμευθεῖ καὶ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ αὐτό, γιὰ νὰ ἐγκαταλείψει τὸν αἰσθητὸ κόσμο καὶ νὰ ἐπιστρέψει στὸν θεῖο καὶ ἰδεατὸ ὅπου προϋπῆρχε, καταδικάσθηκε ἀπὸ τὴν Ε΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (βλ. Νικ. Ξεξάκη, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 149). Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δέχεται τὴν ***θείᾳ χάριτι*** ἀθανασία τῆς ψυχῆς, τῆς ζωοποιούσης τὸ σῶμα, καὶ ὄχι τὴν ***φύσει*** ἀθανασία της, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ὅπως φαίνεται ὁ Μακράκης δὲν κατενόησε καὶ ἀπορρίπτοντας τὴν κρυσταλλίνης καθαρότητος Ὀρθόδοξη διδασκαλία, περιέπεσε στὸν κρημνὸ ἀλλόκοτων κακοδοξιῶν (βλ. στὸ ἔργο τοῦ Νικ. Ξεξάκη, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 142-147, ἱκανοποιητικὴ κριτικὴ τοῦ κακοδόξου Τρισυνθέτου τοῦ Μακράκη).

26. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος χαρακτηρίζει τὸν ἄνθρωπο ἐπιγραμματικὰ ὡς συγκείμενο ἀπὸ σάρκα καὶ πνεῦμα (ψυχή), νὰ εἶναι «*μικρὸς καὶ μέγας, ταπεινὸς καὶ ὑψηλός, θνητὸς καὶ ἀθάνα-*

→

Συνεχίζοντας ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), θέτει ἕνα ἰδιαίτερα σημαντικὸ θέμα, περὶ τῆς πλάνης τοῦ Μακράκη γιὰ τὸν μερισμὸ καὶ τὴν μέθεξη τῆς θείας Οὐσίας [24].

Ὁ Μακράκης λοιπὸν μὲ τὸ Τρισύνθετό του δέχεται στὸν ἄνθρωπο ψυχὴ καὶ σῶμα ἀπὸ χῶμα καὶ οὐσία Ἁγίου Πνεύματος, μὲ ἄλυτο τὸ πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως ἁμαρτωλῶν καὶ ἀπίστων, οἱ ὁποῖοι ὡς στερούμενοι προφανῶς τοῦ θείου συστατικοῦ τους δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζονται πλήρεις ἄνθρωποι καὶ ὅποιος κατὰ συνέπειαν τοὺς φονεύει δὲν πρέπει νὰ λογίζεται ἀνθρωποκτόνος [27].

Ὅμως, σύμφωνα μὲ τοὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἀκόμη καὶ ἡ ἀκουσίως ἀποβαλοῦσα τὸ ἄμορφο ἔμβρυό της γυναῖκα ἐπιτιμᾶται [28].

Ὁ Μακράκης γιὰ νὰ ὁρίσει τὴν κακοδοξία του, ὑποστηρίζει ὅτι τὸ σπέρμα τοῦ ἀνδρὸς περιέχει τὴν ψυχή,

---

🡐
τος, ἐπίγειος καὶ οὐράνιος· ἐκεῖνα μετὰ τοῦ κάτω κόσμου, ταῦτα μετὰ τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖνα μετὰ τῆς σαρκός, ταῦτα μετὰ τοῦ πνεύματος» (βλ. Λόγος Ζ΄: «*Εἰς Καισάριον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν ἐπιτάφιος, περιόντων ἔτι τῶν γονέων*», κγ΄, PG τ. 35, στλ. 785B). Ἐπίσης: «*Ὁ Θεὸς παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα ἤδη προϋποστάσης, παρ᾽ ἑαυτοῦ δὲ πνοὴν ἐνθεὶς (ὅ δὴ νοερὰν ψυχὴν καὶ εἰκόνα Θεοῦ οἶδεν ὁ λόγος), οἷόν τινα κόσμον δεύτερον, ἐν μικρῷ μέγαν, ἐπὶ γῆς ἵστησιν (τὸν ἄνθρωπον), ἄγγελον ἄλλον, προσκυνητὴν μεικτόν, ἐπόπτην τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μύστην τῆς νοουμένης, βασιλέα τῶν ἐπὶ γῆς, βασιλευόμενον ἄνωθεν, ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ὁρατὸν καὶ νοούμενον, μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος· τὸν αὐτόν, πνεῦμα καὶ σάρκα· πνεῦμα διὰ τὴν χάριν, σάρκα διὰ τὴν ἔπαρσιν· τὸ μέν, ἵνα μένη καὶ δοξάζη τὸν εὐεργέτην· τὸ δέ, ἵνα πάσχη, καὶ πάσχων ὑπομιμνήσκηται καὶ παιδεύηται τῷ μεγέθει φιλοτιμούμενος*» (βλ. Λόγος ΛΗ΄: «*Εἰς τὰ Θεοφάνια, εἴτουν Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος*», ια΄, PG τ. 36, στλ. 321D-324A).

27. Βλ. «*Αἱ πλάναι...*» (θ΄), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 69/11.10.1937, σελ. 1.

28. Βλ. γιὰ παράδειγμα τὸν ἱ. Κανόνα ΚΒ΄ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ: «*Ἡ ἀκουσίως τὸ βρέφος ἀποβαλοῦσα, εἰς ἕν ἔτος τὴν ἐπιτίμησιν δέχεται*» (βλ. *Ἱερὸν Πηδάλιον*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 711).

πρὶν ὅμως νὰ εἰσέλθει αὐτὴ στὴν μήτρα τῆς γυναικὸς μέσῳ τῆς μίξεως, ἡ πλάση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀδύνατη. Ἀφοῦ δὲ γεννηθεῖ ὁ ἄνθρωπος, λαμβάνει αὐξανόμενος καὶ τὸ τρίτο συστατικό του, δηλαδὴ τὴν οὐσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος![28α]

Τὸ φρόνημα ὅμως τοῦτο, περὶ μερισμοῦ καὶ μεθέξεως τῆς θείας Οὐσίας, ὅτι δηλαδὴ ἡ Οὐσία τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ συστατικὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι, ὅπως τονίζει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) αἱρετικό. Αὐτὸ φρονοῦσαν οἱ Βαρλαὰμ Καλαβρός, Ἀκίνδυνος καὶ Γρηγορᾶς, ὅπως καὶ οἱ Μασσαλιανοί. Αὐτοὶ ἀποκηρύχθηκαν καὶ ἀναθεματίσθηκαν ἀπὸ τὶς Ἡσυχαστικὲς Συνόδους τοῦ ΙΔ´

28α. Βλ. «*Αἱ πλάναι...*» (θ´), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 69/11.10.1937, σελ. 1. Σημειωτέον, ὅπως τονίζει καὶ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), ὅτι στὸ Λευϊτικὸν (ιε´ 2-4) γράφεται καθαρὰ ὅτι **ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ ἀνδρὸς πλάττεται τὸ σῶμα καὶ ὄχι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου:** «*Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· ἀνδρὶ ἀνδρί, ᾧ ἐὰν γένηται ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ῥύσις αὐτοῦ ἀκάθαρτός ἐστι· καὶ οὗτος ὁ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ. Ῥέων γόνον ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ,* ***ἐκ τῆς ῥύσεως, ἧς συνέστηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τῆς ῥύσεως,*** *αὕτη ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. Πᾶσαι αἱ ἡμέραι* ***ῥύσεως σώματος αὐτοῦ, ᾗ συνέστηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τῆς ῥύσεως,*** *ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐστι*». Σχετικὰ δὲ μὲ τὴν Ὀρθόδοξη ἄποψη, ἡ ὁποία ἔχει γενικὰ ἐπικρατήσει, ὅτι **ἡ ψυχὴ (πνεῦμα) πλάττεται ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ κάθε ἕνα συλλαμβανόμενο ἄνθρωπο,** μὲ ἀναφορὰ Γραφικὴ (βλ. Ζαχ. ιβ´ 1: «*πλάττει γὰρ (ὁ Θεὸς) τὸ πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ*»), εἶναι χαρακτηριστικὰ ὅσα γράφει ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας: «*Αἱ μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς μητέρες ὑπηρετοῦσαι τῇ φύσει πρὸς γέννησιν, ἔχουσι μὲν ἐν μήτρᾳ πηγνυμένην κατὰ βραχὺ τὴν σάρκα καὶ ἀφράστοις τισὶν ἐνεργείαις Θεοῦ προϊοῦσαν καὶ τελειουμένην εἰς εἶδος τὸ ἀνθρώπινον·* ***ἐνίησι (εἰσάγει, ἐμβιβάζει) δὲ τῷ ζώῳ (στὸ ἔμβρυο) τὸ πνεῦμα (τὴν ψυχὴ) ὁ Θεός, καθ᾽ ὅν οἶδε τρόπον· "πλάττει γὰρ τὸ πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ" κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου [Ζαχαρίου] φωνήν.*** *Ἕτερος δὲ σαρκὸς καὶ ὁμοίως ἕτερος ὁ ψυχῆς ἐστι λόγος. Ἀλλ᾽ εἰ καὶ γεγόνασι μόνον αὗται τῶν ἀπὸ γῆς σωμάτων μητέρες, ἀλλ᾽ οὖν ὅλον ἀποτεκοῦσαι τὸ ζῶον (τὸν ἄνθρωπο), τὸ ἐκ ψυχῆς δὴ λέγω καὶ σώματος, οὐχὶ μέρος λέγονται τεκεῖν*» (βλ. *Ἐπιστολὴ Α´*, PG τ. 77, στλ. 2161).

αἰῶνος ἐπὶ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὅπως ἀπαγγέλλουμε καὶ στὸ Συνοδικὸν τῆς Ὀρθοδοξίας:

«Ἔτι τοῖς αὐτοῖς φρονοῦσι καὶ λέγουσι μεθεκτὴν τὴν θείαν οὐσίαν εἶναι, ὡς τὴν τῶν Μασσαλιανῶν δυσέβειαν εἰς τὴν καθ᾽ ἡμᾶς Ἐκκλησίαν ἤδη παρεισάγειν ἀναισχυντοῦσι, πάλαι τὴν τοιαύτην δόξαν νενοσηκότων, μὴ ὁμολογοῦσι δέ, κατὰ τὰς τῶν ἁγίων θεοπνεύστους θεολογίας καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐσεβὲς φρόνημα, ἄληπτον μὲν εἶναι παντελῶς αὐτὴν καὶ ἀμέθεκτον, μεθεκτὴν δὲ τὴν θείαν χάριν τε καὶ ἐνέργειαν, ἀνάθεμα»! [29]

Ὁ δὲ Μακράκης, συμπεραίνει πολὺ ὀρθὰ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), ὡς φρονῶν τὰ ὅμοια μὲ τοὺς Ἀντι-ησυχαστές, μετέχει τοῦ ἀναθέματος τούτου. Διότι, ὁ ἄνθρωπος μετέχει τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι τῆς Φύσεως καὶ Οὐσίας. Ἡ θεία Οὐσία εἶναι βεβαίως ἀχώριστη ἀπὸ τὴν θεία φυσικὴ Ἐνέργεια, ἀλλὰ τὰ δημιουργήματα μετέχουν τῆς Ἐνεργείας μόνον. Οἱ δὲ Ἅγιοι λαμβάνουν τὶς δωρεὲς τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ φθάνουν στὴν κατὰ χάριν θέωση, μετέχοντας στὶς θεῖες Ἐνέργειες καὶ θεοποιούμενοι διὰ τῆς ἑνώσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ λοιπὸν σὲ τὶ καταδικασμένη αἵρεση ὁδηγεῖ τὸ Μακρακιστικὸ Τρισύνθετο καὶ ἡ ἐμμονὴ στὴν κακοδοξία περὶ μετοχῆς τοῦ ἀνθρώπου στὴν θεία Οὐσία [27].

Δὲν δυνάμεθα στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ μὴν ἐκφράσουμε τὴν εὐχάριστη ἔκπληξή μας, ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμασμό μας, ὅτι ὁ ἡλικίας τότε 27 μόλις ἐτῶν νεαρὸς Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Νασλίμης κάνει μία σύντομη μὲν ἀλλὰ περιεκτικὴ ἀναφορὰ στὴν *Ἡσυχαστικὴ Θε-*

29. Βλ. *Συνοδικὸν Κυριακῆς Ὀρθοδοξίας,* κατὰ τὴν κριτικὴ ἔκδοση τοῦ J. Guillard, ἐκδ. Ἁρμός, Ἀθήνα 2006, σελ. 106.

ολογία, σὲ μία ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία δὲν εἶχαν ἀκόμη ἀναπτυχθεῖ οἱ λεγόμενες *Παλαμικὲς Σπουδές*, τουλάχιστον στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ σχετικὴ προβληματολογία ἦταν ἄγνωστη ἢ καὶ ἀπορριπτέα (!) ἀκόμη καὶ ἀπὸ θεωρουμένους ὡς εἰδήμονες ἀκαδημαϊκοὺς καθηγητὲς τῆς θεολογίας!...

Ἄλλωστε, ὅπως ἔχουμε παρακολουθήσει καὶ κατανοήσει ἀπὸ ὅσα ἐκτέθηκαν μέχρι στιγμῆς, τὸ μεγάλο καὶ κύριο πρόβλημα τοῦ Μακράκη ἦταν ὅτι δὲν γνώριζε ἢ δὲν ἀποδεχόταν ἀκριβῶς αὐτὴ τὴν Ὀρθόδοξη διάκριση Οὐσίας καὶ Ἐνεργείας στὸν Θεό, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περιπέσει στὸν φρικτὸ κρημνὸ τῶν κακοδοξιῶν του [29α].

Η.7. Ἡ πλάνη περὶ τῆς σταδιακῆς «τελειώσεως» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Κατόπιν τούτων, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) προβαίνει στὴν ἐνασχόληση μὲ τὴν μακρακιστικὴ πλάνη περὶ τῆς δῆθεν «*τελειώσεως*» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Μακράκης δίδασκε, ὅτι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπὸ τὴν Γέννησή Του μέχρι τὴν Βάπτισή Του ὅταν ἦταν τριάντα ἐτῶν στὸν Ἰορδάνη ποταμό, «*ἐστερεῖτο τὴν τελειότητα τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, τὴν ὁποίαν ὅμως ἔλαβεν ὅταν ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην. Εἰς τὴν κακοδοξίαν ταύτην ἐξώκειλε*

29α. Αὐτὸ ἄλλωστε εἶναι τὸ συμπέρασμα σχετικὰ μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀντιπατερικοῦ φρονήματος καὶ τοῦ ἄκρου ἀντιπαλαμισμοῦ τοῦ Μακράκη ἀπὸ εἰδικοὺς μελετητὲς τῆς οὕτως εἰπεῖν Παλαμικῆς, δηλ. Ὀρθοδόξου, Θεολογίας (βλ. ἐνδεικτικὰ Ἱερομονάχου Εἰρηναίου Μπούλοβιτς, *Τὸ Μυστήριον τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι διακρίσεως τῆς θείας Οὐσίας καὶ Ἐνεργείας κατὰ τὸν Ἅγιον Μᾶρκον Ἐφέσου τὸν Εὐγενικόν*, Ἀνάλεκτα Βλατάδων 39, Πατριαρχικὸν Ἵδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1983, σελ. 278-279, ὑποσημ. 26).

παρερμηνεύσας τὸ χωρίον τοῦ Εὐαγγελίου: "καὶ ὁ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις" (Λουκ. β' 52)»[27].

Ὅμως, τὸ θεῖο Νήπιο τῆς Βηθλεέμ, ἐξηγεῖ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), εἶχε ὅλη τὴν Θεότητα ἑνωμένη ὑποστατικὰ μὲ τὴν ἀνθρωπότητά του [ἀπὸ τὴν Σύλληψή Του] καὶ ἄρα δὲν δυνάμεθα νὰ διανοηθοῦμε, ὅτι δὲν εἶχε τὰ χαρίσματα τῆς θείας τελειώσεως, καθ᾽ ἥν στιγμὴν εἶχε τὴν φύση καὶ τὴν οὐσία τῆς Θεότητος καὶ Βρέφος καὶ Δωδεκαετὴς στὸν Ναό. Μόνον στὸν Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος συνέβαινε αὐτὸ καὶ βέβαια σὲ κανέναν ἄλλον. Ὁ Μακράκης ὅμως δὲν παραδέχεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν πλήρης σοφίας καὶ χάριτος, πλήρης ὢν τῆς Θεότητος, ἀλλὰ δεχόταν ὅτι τοῦτο συνέβη μόνον ὅταν βαπτίσθηκε[30].

Ὡς πρὸς τὴν σημασία τοῦ «*προέκοπτε σοφίᾳ καὶ χάριτι*», οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἑρμηνεύουν ὅτι ὁ Κύριός μας εἶχε αὐτὰ (σοφία, χάρη) τέλεια, μὴ ἐπιδεχόμενα αὔξηση καὶ τελειοποίηση, ἀλλὰ τὰ ἐπεδείκνυε καθὼς αὔξανε στὴν ἡλικία: «*τῷ κατὰ μικρὸν ταῦτα παραγυμνοῦσθαι καὶ παρεκφαίνεσθαι*»[31]. Ὄχι ὅτι γινόταν σοφὸς «*κατὰ προκοπήν*», ἀλλὰ ἐπεδείκνυε «*τὴν ἔμφυτον σοφίαν*» καθὼς αὔξανε στὴν σωματικὴ ἡλικία καὶ ἀνάλογα πρὸς αὐτήν [32].

Κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, ἡ ἄποψη ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κατῆλθε στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ στὸ Βάπτισμα γιὰ νὰ τὸν γεμίσει μὲ ἁγιότητα καὶ πνευματικὴ τελειότητα, ποὺ δῆθεν δὲν εἶχε πρίν, εἶναι ἀσέβεια καὶ βλα-

---

30. Βλ. «*Αἱ πλάναι...*» (ι'), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 70/18.10.1937, σελ. 1.

31. Ἰ. Ζιγαβηνοῦ, ἔνθ᾽ ἀνωτ., PG τ. 129, στλ. 897D.

32. Ἰ. Θεοφυλάκτου, «*Ἑρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον*», PG τ. 123, στλ. 732D.

σφημία. Διότι ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος «*ὑπὲρ τοῦ κηρῦξαι τὸν Χριστὸν μόνον ἐγένετο*»· «*οὐκ ἄρα τοῦ βαπτίσματος ἐδεῖτο (εἶχε ἀνάγκη) ὁ Χριστός, οὐκ ἐκείνου, οὐχ ἑτέρου τινός· ἀλλὰ μᾶλλον τὸ βάπτισμα ἔχρηζε τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ*»[33].

Ἄρα, συμπεραίνει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), τὰ περὶ «*τελειώσεως τοῦ Χριστοῦ*» τοῦ Μακράκη καταρρίπτονται ἐντελῶς ὡς κακόδοξα καὶ καλῶς ἡ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀφόρισε αὐτὸν καὶ τοὺς ἀκολούθους του τὸ ἔτος 1879. Τοῦτο ἔγινε «*δικαίως καὶ νομοπρεπῶς*» καὶ ὄχι «*ἐμπαθῶς καὶ παρανόμως*»[30].

Η.8. Ἐσχάτη πλάνη τοῦ Μακράκη

Εἰς ἐπίρρωσιν ὅτι ὁ Μακράκης παρεξέκκλινε τῆς Πίστεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἤθους τῆς Ἐκκλησίας, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) ὁλοκληρώνει τὸ κείμενό του μὲ ἀναφορὰ στὴν ἐπιμονὴ τοῦ Μακράκη σὲ μεγάλη πιὰ ἡλικία (56 ἐτῶν) νὰ νυμφευθεῖ! [34]

Ἡ γυναίκα στὴν ὁποίαν ἀπευθύνθηκε τὸν ἀπέκρουσε ἢ γιὰ τὴν ἡλικία του ἢ γιὰ τὴν θέση του ὡς διδασκάλου «*τῆς Χριστοκρατικῆς πολιτείας*». Τοῦτο ὅμως προκάλεσε σκάνδαλο καὶ τὸν κατέρριψε ἀκόμη καὶ ἐνώπιον τῶν ὀπαδῶν του, οἱ ὁποῖοι τὸν κάλεσαν νὰ ἀπολογηθεῖ σὲ συνεδρίαση τοῦ συλλόγου τους στὶς 21.11.1887. Στὴν σύσταση νὰ ἐγκαταλείψει τὴν σκανδαλώδη ἀπόφασή του νὰ νυμφευθεῖ στὴν προχωρημέ-

33. Βλ. «*Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστήν*», Ὁμιλία ΙΖʹ, § βʹ, PG τ. 59, στλ. 109, 110. Χαρακτηριστικὰ ἐπίσης εἶναι καὶ ὅσα ἐπ᾽ αὐτοῦ ὑποστηρίζει ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας (βλ. «*Ἑρμηνεία ἢ Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον*», *Λόγος Δεύτερος*, Κεφ. Αʹ, PG τ. 73, στλ. 209AB καὶ 212D-213A).

34. Βλ. «*Αἱ πλάναι...*» (ιαʹ), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 71/25.10.1937, σελ. 1.

νη ἡλικία ποὺ βρισκόταν, ὁ Μακράκης ἐπέμενε ὅτι σὲ τοῦτο ἀπέβλεπαν ὅλοι οἱ ἀγῶνες καὶ τὸ ἔργο του καὶ ὅτι μόνον διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ τελειοποιεῖτο ὡς ἄνθρωπος καὶ θὰ ἐμιμεῖτο τὸν Θεό, διότι -ἔλεγε- μόνον οἱ Ἄγγελοι δὲν εἶναι ἔγγαμοι, ἐνῶ ὁ Θεὸς εἶναι!

Ἔτσι ὅμως κατέστη ἀντιφατικός, διότι ἐνῶ στὴν ἠθική του δεχόταν τὴν ἀνωτερότητα τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγαμίας, τότε δίδαξε τὸ ἀντίθετο. Μὲ ἀποτέλεσμα οἱ ὀπαδοί του νὰ τοῦ τονίσουν ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ εἶναι διδάσκαλος οὔτε πρόεδρος τοῦ συλλόγου, καὶ αὐτὸς δέχθηκε μὲν νὰ μεταβεῖ στὴν Σίφνο, ἀρνήθηκε ὅμως νὰ δεχθεῖ ὅτι ἁμάρτησε, διότι -κατὰ τὴν γνώμη του- οἱ ἐγκαλοῦντες αὐτὸν δὲν ἦταν «*σοφοὶ*» καὶ ὁ ἴδιος δὲν δεχόταν παρατήρηση καὶ μέμψη οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀπ᾽ εὐθείας![35]

Ὅλα αὐτά, ἐπιλέγει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), δεικνύουν τὴν οἴησή του. Ὅσα ἐγράφησαν δὲν ἦταν γιὰ τὴν κρίση του. Κρίθηκε ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ τὸν ἔκρινε ἡ Ἐκκλησία καταδικάζοντάς τον ὡς αἱρετικό. Ἀλλὰ τὸν ἔκριναν ἀκόμη καὶ οἱ ὀπαδοί του κηρύσσοντάς τον ἔκπτωτο ἀπὸ πρόεδρο καὶ διδάσκαλο.

Ἄρα, δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀλλάξει τὴν στάση της, γιὰ νὰ μὴν ἐκτεθεῖ καὶ σὲ ἕτερο κίνδυνο, «*ἀνοίγουσα εἰς τὰ σπλάγχνα της τὴν ἰδίαν πληγήν, ἥτις ἄλλοτε ἀνοιχθεῖσα κατόπιν πολλῶν καὶ μακρῶν ἀγώνων ἰατρεύθη*»[35].

35. Βλ. «*Αἱ πλάναι...*» (ιβ´), στὴν Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 72/2.11.1937, σελ. 1. Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) στὸ μεταγενέστερο κείμενό του «*Τὸ ἄδοξον τέλος τοῦ ἀφορισθέντος Μακράκη*» (βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» [Περίοδος Γ´], ἀρ.φ. 51/30.5.1948, σελ. 6-7), ἀναφέρεται καὶ πάλι στὸ θλιβερὸ αὐτὸ συμβάν, μὲ δημοσίευση μάλιστα αὐτουσίου τοῦ «Πρακτικοῦ» περὶ τούτου ἀπὸ Μακρακιστικὴ πηγή.

Η.9. Ὁ κίνδυνος τῆς μακρακιστικῆς ἰδεολογίας καὶ στάσεως

Τὸ ἂν ἐπιμείναμε στὴν παρουσίαση τοῦ ἐκτενοῦς κειμένου τοῦ βιογραφουμένου μας περὶ τῶν πλανῶν καὶ κακοδοξιῶν τοῦ Μακράκη, ἦταν γιὰ νὰ καταδείξουμε ὄχι μόνον τὸν κατὰ Θεὸν ζῆλο τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.) ὑπὲρ τῆς καθαρότητος τῆς Πίστεως, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἐντρυφήσουμε στὶς πλούσιες γνώσεις του σὲ τόσο σημαντικὰ Χριστολογικά, Ἀνθρωπολογικά, Σωτηριολογικὰ καὶ Ἑρμηνευτικά, ὅπως καὶ Ἀντιαιρετικὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν καὶ σήμερα, ὅπως καὶ πάντοτε, μεγάλη ἀξία καὶ σημασία.

Ἀλλὰ καὶ διότι ὁ *Μακρακισμός*, ὄχι τόσο ὡς δογματικὴ παρέκκλιση, ἀλλὰ κυρίως ὡς στάση, διατηρήθηκε σὲ κάποιο βαθμό, μικρότερο ἢ μεγαλύτερο, καὶ μεταγενέστερα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, προξενώντας θλιβερὰ ἀποτελέσματα στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας [36]. Διότι, ἡ Μακρακιστικοῦ τύπου ἐγωκεντρικὴ καὶ ἐξωεκκλησιαστικὴ προσέγγιση τῆς Ἀληθείας, ποὺ εὐαγγελίζεται ἡ Ἐκκλησία, καλλιεργεῖ τὸν ἀτομισμό, ἐπιφέρει

36. Εἶναι -ἂν μήτι ἄλλο- ἀξιοπαρατήρητο καὶ ἀξιοσημείωτο, ὅτι σὲ ἰδιαίτερα θετικὴ ἀποτίμηση (!) τοῦ Μακράκη καὶ τοῦ ἔργου του προβαίνει σὲ σχετικὰ πρόσφατο ἔργο του ὁ καθηγητὴς κ. Ἀριστείδης Πανώτης (βλ. *Τὸ Συνοδικὸν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας*, τ. Β΄, Ἀθήνα 2009, σελ. 204-213)· σὲ αὐτό, ἐνῶ γίνεται ἀναφορὰ στὴν ὀξύτητα τῆς ἐκφράσεως τῶν μακρακιστικῶν θέσεων στὴν ἐποχή του, ὅπως καὶ σὲ «*προφητεῖες καὶ χρησμούς*», δὲν γράφεται τίποτε γιὰ τὶς πλάνες καὶ κακοδοξίες του. Ἡ ἀναφορὰ μόνον στὸ Τρισύνθετο, τὸ ὁποῖο «*θύμιζε κακοδοξία τοῦ Ἀπολιναρίου*» ἀπορριπτέα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, θεωρεῖται ὅτι ἁπλῶς ἔδωσε τὸ ἔναυσμα γιὰ μανιώδη πολεμικὴ ἐναντίον του «*ἀπὸ φίλους τοῦ τότε κατεστημένου*», οἱ ὁποῖοι παρέβλεψαν τὴν δῆθεν «*πρωτοποριακὴ θεολογική του σκέψη καὶ τὴν ἐντιμότητα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς του*» (σελ. 209)! Κατόπιν τούτου, ἡ παρουσίασή μας τοῦ Κεφαλαίου αὐτοῦ νομίζουμε ὅτι ἔχει καὶ γιὰ τὸν πρόσθετο αὐτὸ λόγο μεγάλη σημασία, ἐπικαιρότητα καὶ ἐνδιαφέρον.

διάσταση, ἔριδες καὶ ταραχές, χωρὶς νὰ θεραπεύει τὸν ἄνθρωπο [37].

Ὁ κίνδυνος τῆς μεθοδολογίας τοῦ Μακράκη καὶ τῶν ὀπαδῶν του ἐντοπίσθηκε ἰδιαίτερα ἐπιτυχῶς ἀπὸ τὸν γνωστὸ διηγηματογράφο καὶ φορέα τοῦ ἀληθινοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ Ἤθους Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη († 1911): ὑπάρχουν οἱ «*παρασυνάγωγοι*», συμπεραίνει, οἱ ἐμφανιζόμενοι ὡς ἕνα εἶδος πνευματικῆς ἀνωτέρας τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, ὡς αὐθεντικὴ καὶ καθ᾽ ἑαυτὴν Ἐκκλησία ὑπεράνω τοῦ ὑπολοίπου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖο καὶ ὀφείλει νὰ προσαρμοσθεῖ στὴν δική τους ἰδεολογία [38].

Μὴ συγχεομένου τούτου πρὸς τὸν Ἀγῶνα Πίστεως τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, δὲν ἀπαλλάσσει ὅμως ἀκόμη καὶ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ἀπειλή του τὸ ἐκφυλιστικὸ καὶ τραγικὸ αὐτὸ φαινόμενο, τὸ ὁποῖο εὔκολα δύναται νὰ ἀνιχνευθεῖ ἀκόμη καὶ σὲ ὅσα ἐξιστορήσαμε στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο τοῦ ἔργου μας, ἢ καὶ σὲ νύξεις ποὺ κάναμε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν γιὰ ὅσους δυσφήμησαν καὶ δυσφημοῦν μὲ τὴν στάση καὶ συμπεριφορά τους τὸν Ἀγῶνα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀληθινοῦ *ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος* δύναται μόνη νὰ ἀποτελέσει ἰσχυρὸ ἀνάχωμα καὶ ἀντίδοτο στὸν κίνδυνο τῆς ἐμφανίσεως καὶ διαδόσεως αὐτῆς τῆς ἐκτροπῆς ἀκόμη καὶ σὲ κύκλους ἀκραιφνῶν Ὀρθοδόξων Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν. Ἡ βίωση τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἤθους «*κατὰ τὰς τῶν ἁγίων θεοπνεύστους θεολογί-*

---

37. Βλ. Κωνσταντίνου Χρ. Κυρμιζῆ, *Ὁ Μοναχισμὸς κατὰ τὸν Ἅγιο Νεκτάριο Πενταπόλεως*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 112-114.

38. Βλ. Λέοντος Μπράνγκ, *Τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 4.

ας καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας εὐσεβὲς φρόνημα», εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ μᾶς διατηρήσει χάριτι Θεοῦ ὄντως Γνησίους Ὀρθοδόξους Χριστιανούς, καὶ σὲ αὐτὸ ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) εἶναι καὶ πάλι ζωντανὸ παράδειγμα καὶ ἀπλανὴς ὁδηγός.

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΟΡΘ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΘΡΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ, ΑΡΙΘ.

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧΜΑΙ

Ἐκδίδεται τῇ προστασίᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων ἡμῶν

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΒΑΠΟΡΙΔΗΣ

ΑΙ ΠΛΑΝΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΚΡΑΚΗ

Ὑπὸ Ἀρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΝΑΖΛΙΜΗ

Η΄.

Ἀλλ᾽ ὁ Μακράκης θέλων νὰ στήσῃ τὸν ἐγωϊσμόν του ὑπεράνω πάντων δὲν διστάζει νὰ ὑβρίζῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς θείους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀμαθεῖς, καὶ προκατειλημμένους ἐκ τῆς περὶ Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς θεωρίας τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν λοιπῶν εἰδωλολατρῶν φιλοσόφων, καὶ ἰδού:

«Εἶναι ἀληθές, γράφει, ὅτι οὐδεὶς τῶν Πατέρων εἶπε τὴν ψυχὴν χοϊκὴν καὶ ἐξ ὑποκειμένης ὕλης εἰς ψυχὴν ὑψωθεῖσαν, ἀλλὰ πάντες ἐνόησαν αὐτὴν δημιούργημα τοῦ θείου ἐμφυσήματος... Καὶ ἐρωτήσωμεν, πῶς οὐδεὶς τῶν πατέρων οὐκ ἐννόησε τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ χωρίου τῆς Γενέσεως ἀλλὰ πάντες ἀπεπλανήθησαν παρερμηνεύσαντες αὐτό; Τὸ φαινόμενον αὐτὸ δὲν εἶναι ἀνεξήγητον καὶ ἄνευ λόγου». Πρὶν ὁ χριστιανισμὸς ἀποκαλυφθῇ καὶ διαδοθῶσιν αἱ θεόπνευστοι Γραφαί, ἡ ψυχὴ ὡρίζετο ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πνεῦμα ἁπλοῦν, ἄϋλον, ἀθάνατον, λογικόν, νοητικόν, οὐδὲν κοινὸν ἔχον πρὸς τὴν ὕλην, ἀλλ᾽ ὅλως αὐτῆς ἀντίθετον... Οἱ Πατέρες λοιπὸν ὑπὸ τοιαύτης φιλοσοφικῆς προλήψεως προκατειλημμένοι καὶ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀπαντῶντες χωρία βεβαιοῦντα τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς ἐπίκτητα προσόντα, δὲν ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἀγνοήσωσιν, ὅτι ἡμεῖς νῦν νοοῦμεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ ψυχὴ ἐλήφθη ἐκ τῆς γῆς. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις ἴσως, καὶ διατὶ ὁ θεός, καθὼς ἐφώτισε τὸν σὸν νοῦν, καὶ ἐννόησε τὴν ἀλήθειαν ταύτην, δὲν ἐφώτισε καὶ τὸν νοῦν τῶν Πατέρων, ἀλλὰ ἀφῆκεν πάντας εἰς ἄγνοιαν καὶ εἰς τὴν πλάνην; Διὰ τὸν λόγον ὅτι καὶ ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀφορᾷ τὴν γνῶσιν καὶ οὐχὶ τὴν πίστιν, καὶ ἡ γνῶσις κατὰ Παῦλον, εἶναι προοδευτική· καὶ διότι ὁ θεὸς δὲν ἠθέλησε νὰ γνωσθῶσι πάντα εἰς μίαν ἐποχήν, ἀλλ᾽ εἰς ἑκάστην τὰ χρήσιμα». (Ἀπολογ. σελ. 242). «Ἕκαστος βλέπει ὅτι οἱ Πατέρες ἐλάλησαν λόγον ἀπερίσκεπτον, καὶ εἶναι συγγνωστοὶ ὡς ἄνθρωποι δι᾽ οὓς ἐξεθήκαμεν λόγους. Προκατειλημμένοι ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι φύσεως ἐναντίας τῆς ὕλης, καὶ ὅτι εὐθὺς ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λογικὴ καὶ νοερὰ καθ᾽ ὅλα τελεία, καὶ μὴ ἀπαντῶντες ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ χωρίῳ τῆς Γραφῆς δημιουργίαν ψυχῆς ἔννοιαν, κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην προσήρμοσαν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο τὴν πρόληψιν, ἣν εἶχον, καὶ κατεκάλυψαν τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἔννοιαν». (Ἀπολογ. σελ. 247).

Ὁ αὐτὸς Μακράκης αὐτόθι σελ. 288 λέγει: «Ὅσοι λέγουσιν ὅτι ἡ ἐμφυσηθεῖσα πνοὴ τῆς ζωῆς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ ἦν αὐτὴ ἡ ψυχή, καθὼς ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Μιχαὴλ Γλυκᾶς, ὁ Κερκυραῖος Θεοτόκης καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν αἱρετικὴν δόξαν τοῦ Πλάτωνος». «Αἱ γνῶμαι τῶν Πατέρων, ὡς πρὸς τὴν προοδευτικὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων οὐδεμίαν ἔχουσιν αὐθεντίαν, οὐδὲν κῦρος, οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν. Διότι οἱ Πατέρες ἀγνοοῦσι πολλά, ἢ ἔχουσι περὶ πολλῶν ἀτελῆ καὶ ἡμαρτημένην γνῶσιν, καὶ εἶναι ἀτοπώτατον ὁ ἀγνοῶν καὶ ἀτελῶς καὶ ἡμαρτημένως γινώσκων νὰ λαμβάνηται ὡς γνώμων καὶ κανών, τῆς ὀρθότητος πάσης γνώσεως.... Ἠγνόησαν τὴν ἀρχικὴν φύσιν τῆς ψυχῆς, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ὕλη ἀδρανὴς τὸ κατ᾽ ἀρχάς.... Ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι τοῦ ὑπερτάτου κύρους τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τοῦ τῆς ἐπιστήμης ἔχομεν δικαίωμα νὰ ἀπορρίψωμεν πᾶσαν δόξαν ἀναπόδεικτον οἱουδήποτε Πατρός. Τῷ δικαιώματι τούτῳ χρώμενοι ἀπορρίπτομεν τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἀνθίμου τοῦ Ζυγαδηνοῦ καὶ τοῦ Θεοδωρήτου, ἣν ποιοῦσιν ἐπὶ τοῦ ῥητοῦ τοῦ προφητάνακτος Δαυΐδ «Ἐλεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ·» καὶ ἀπορρίπτομεν αὐτὴν ὡς αὐθαίρετον καὶ ἡμαρτημένην. Καὶ οἱ τρεῖς ἑρμηνευταὶ τὸ πνεῦμα ἐννοοῦσι ἀντὶ τῆς ψυχῆς... οὐχὶ κατ᾽ ἀλήθειαν, ἀλλὰ καθ᾽ ἣν ἔχουσι πρόληψιν». (Ἀπολογία σελ. 66, 68, 69).

Δηλαδὴ κατὰ τὸν Μακράκην πάντες οἱ Ἅγιοι καὶ σοφοὶ τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες ἐπλανήθησαν καὶ μόνον αὐτὸς ἐφωτίσθη. Οὐδεὶς ἀπὸ Χριστοῦ ἅγιος καὶ σοφὸς εὑρέθη ἔχων γνῶσιν ἀληθῆ περὶ ψυχῆς, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ὁποίας πᾶς χριστιανὸς ὀφείλει παντοιοτρόπως νὰ ἀγωνίζηται, ἀλλ᾽ ἔπρεπε νὰ καταντήσωμεν εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων καὶ εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ ἀναμενομένου ἀντιχρίστου νὰ γεννηθῇ ὁ Μακράκης νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι χῶμα, καὶ ὅτι πᾶς μὴ παραδεχόμενος ὅτι εἶναι χωματόψυχος εἶναι αἱρετικός, ὅπως εἶναι αἱρετικὸς καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος! Ἀλλοίμονον, τὶ ἐπεφύλασσεν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀκούσωμεν ὁ ἔξαλλος οὗτος ὄγδοος αἰών!

ΠΛΑΝΗ ΜΑΚΡΑΚΗ ΠΕΡΙ ΜΕΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΘΕΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΟΥΣΙΑΣ

Ἴδομεν ὅτι ὁ Μακράκης κακοδοξῶν καὶ παρερμηνεύων τὰς Γραφὰς παραδέχεται τὸν ἄνθρωπον Τρισύνθετον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, χοϊκῶν, καὶ ἐκ πνεύματος, ὅπερ εἶναι μέρος τῆς οὐσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀφοῦ διὰ πολλῶν κατεδείχθη ὅτι ὁ ἄνθρωπος σύγκειται ἐκ σώματος χοϊκοῦ καὶ ἐκ ψυχῆς ἀΰλου, φέρε ἤδη ἀποδείξωμεν ὅτι, ἡ δόξα ὅτι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι μεθεκτή,

Θ. Συνέχεια ποικίλης ἀρθρογραφίας προπολεμικῶς

Θ.1. Περὶ Χορῶν

ΜΕΤΑ τὸ ἐκτενὲς κείμενο γιὰ τὸν Μακράκη, καὶ μάλιστα στὸ ἴδιο ἐκεῖνο τεῦχος τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας»[1], στὸ ὁποῖο δημοσιευόταν ἡ δωδεκάτη καὶ τελευταία συνέχεια τῆς ἀντι-μακρακιστικῆς πραγματείας, ποὺ παρουσιάσθηκε στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο, περιείχετο σύντομο ἄρθρο τοῦ ἰδίου συγγραφέως Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο «*Οἱ Χοροί*».

Ὁ βιογραφούμενος-συγγραφέας μας θεωρεῖ τὸ ζήτημα σπουδαιότατο ἀπὸ κοινωνικῆς πλευρᾶς, διότι μία ἐκδήλωση «*ἀθώας ἐσωτερικῆς εὐθύμου καταστάσεως*», ποὺ εἶναι στὴν πραγματικότητα ὁ χορός, μεταβλήθηκε καὶ παραμορφώθηκε ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς σύγχρονης ἀνηθικότητος σὲ μέσο ἐκδηλώσεως «*χαμαιζήλων (χαμερπῶν/κατωτέρων) ὁρμῶν καὶ αἰσθημάτων ἐφαμάρτων*».

Ὁ χορὸς κατ᾽ ἀρχὴν δὲν καταδικάζεται, διότι «*ἀποτελεῖ τὸ ἐκχείλισμα πλημμυρούσης ἐσωτερικῆς χαρᾶς*», ὅπως φαίνεται σὲ χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Συγκρότηση χοροῦ σὲ ἔνδειξη χαρᾶς ἔχει ὁρισθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία στὴν χειροτονία τῶν Ἱερωμένων καὶ στὴν στέψη τῶν νεονύμφων. Ὅμως ἡ ὑποβόσκουσα κλίση στὴν ἐμπάθεια μέσα στοὺς ἀνθρώπους διέφθειρε ἐν πολλοῖς τὴν ἐκδήλωση αὐτὴ τῆς χαρᾶς, ὥστε ὁ σύγχρονος χορὸς νὰ

---

1. Ἀρ.φ. 72/2.11.1937, σ. 2.

κατάντήσει μέσο ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως.

Ἀπὸ τὸν χορὸ οἱ ἄνθρωποι βλάπτονται σωματικὰ καὶ ψυχικά· σωματικὰ ἀπὸ τὴν καταπόνηση καὶ ψυχικὰ ἀπὸ τὴν πρόκληση στὶς αἴθουσες ἀσέμνων χορῶν τῶν περισσοτέρων σκανδάλων ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς φύσεως.

Ὅμως, ἐνώπιον αὐτῆς τῆς καταστάσεως, ὅπου στὶς κοσμικὲς χοροεσπερίδες ποδοπατεῖται ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἠθική, ἀντὶ ἀντιδράσεως παρατηρεῖται ἀδράνεια.

Γι᾽ αὐτό, ἐκεῖ ὅπου οἱ ἐμπρηστικὲς φλόγες τῶν χορευτικῶν κέντρων μὲ τὴν ἔξαψη τῶν κατωτέρων παθῶν, τὸν οἶστρο φιληδονίας, τοὺς ἐναγκαλισμοὺς καὶ τοὺς στροβιλισμούς, παράγουν καρποὺς μολυσμένους, χρειάζεται ὄχι ἐπιείκεια, ἀλλὰ στηλίτευση τοῦ κακοῦ καὶ ἐπιβολὴ στοὺς συμμετέχοντες τοῦ ἐπιτιμίου τοῦ ΙΑ΄ ἱεροῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ [2].

Ἄλλωστε, δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται, ὅτι ἐξ αἰτίας ἑνὸς τέτοιου ξέφρενου χοροῦ, διαπράχθηκε ἀπὸ τὸν Ἡρώδη τὸ μέγα ἔγκλημα τῆς καρατομήσεως στὴν φυλακὴ τοῦ μείζονος τῶν Προφητῶν Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Θ.2. Γιὰ τὴν καύση τῶν νεκρῶν

Στὸ ἀμέσως ἑπόμενο τεῦχος τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας»[3] δημοσιεύθηκε ἄρθρο τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη μὲ τὸν ἐνδιαφέροντα τίτλο: «*Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν*».

2. «*Ἀλλὰ καὶ τῶν γυναικῶν ἡ εἰς ἀσπασμοὺς ἀνδρὸς ἐλθοῦσα καὶ ἐπαφάς, μὴ μέντοι διαφθαρεῖσα, τὸ τῆς μαλακίας ἐπιτίμιον δέχεται*», ἤτοι ξηροφαγία 40 ἡμερῶν, ἄνευ Θείας Κοινωνίας, καὶ 100 μετάνοιες ἡμερησίως, κατὰ τὴν ἑρμηνεία τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου (βλ. *Ἰ. Πηδάλιον*, σ. 706).

3. Ἀρ.φ. 73/9.11.1937, σ. 1.

Τὸ θέμα ἐτέθη ἀπὸ τότε στὴν πατρίδα μας, ἐφ᾽ ὅσον εἶχε ἤδη ἐφαρμοσθεῖ στὴν Εὐρώπη, ὅπου τὰ σώματα τῶν ἀποθνησκόντων ποὺ ἐξέφραζαν ἐν ζωῇ ἐπιθυμία περὶ τούτου, ἀντὶ νὰ θάπτονται σὲ τάφους, καίγονταν σὲ εἰδικοὺς κλιβάνους (κρεματόρια), καὶ τοῦτο ἴσως ἀπὸ φόβο μεταδόσεως λοιμικῶν νοσημάτων.

Ἀλλὰ τὸ ἔθιμο αὐτό, λέγει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), ἀπαντήθηκε σὲ εἰδωλολατρικοὺς λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος, οἱ ὁποῖοι φύλαγαν μόνον τὴν τέφρα τῶν συγγενῶν τους. Στὸν δὲ Χριστιανισμό, οἱ νεκροὶ θάπτονται μὲ εἰδικὴ πρὸς τοῦτο Ἀκολουθία καὶ ἱεροτελεστία, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ καύση τῶν νεκρῶν κρίνεται θρησκευτικῶς καὶ ψυχολογικῶς ἀπαράδεκτη.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδειχθεῖ μία τέτοια σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπία, ὅπως εἶναι ἡ διὰ πυρὸς ἐξαφάνιση ἑνὸς φιλτάτου νεκροῦ, ἐνῶ ἡ ἀγάπη πρὸς αὐτὸν ἄλλα ὑπαγορεύει. Ὁ σεβασμὸς στοὺς νεκροὺς καταφαίνεται μὲ τὴν τιμὴ καὶ διακόσμηση τοῦ τόπου τῆς τελευταίας κατοικίας τους. Ἡ ἐπίσκεψη τῶν τάφων τους ἐπιχέει βάλσαμο παρηγορίας στοὺς πενθοῦντες καὶ παρέχει ἀφορμὴ στοὺς ζῶντες φιλοσοφίας περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων, ὥστε νὰ κατασταθοῦν προσεκτικοί. Πέραν τούτων, ἡ θέα τῶν κεκοιμημένων καὶ τῶν ὀστῶν τους ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τῆς ἰσότητος ποὺ ἐπικρατεῖ ἐνώπιον τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος καταργεῖ κάθε εἴδους διαφορὰ καὶ κοινωνικὴ διάκριση.

Ἡ ταφὴ τῶν σωμάτων ἔχει γιὰ τὸν Χριστιανισμὸ μεγάλη σημασία, ἐφ᾽ ὅσον προσδοκοῦμε «*ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος*». Ὅπως τὸ σιτάρι σπείρεται στὴν γῆ θαπτόμενο, ἀλλὰ δὲν ἐξαφανίζεται, παρὰ τὸ ὅτι σαπίζει, διότι βλαστάνει καὶ πάλι καινούργιο καὶ πολλαπλάσιο, ἔτσι καὶ τὰ σώματά μας

ΕΤΟΣ: Β-ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΑΥΞ. ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ: 73

«Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν» (Ἀπ. Παύλου Θεσσαλ. Β' κεφ. Β' 15).

ΚΥΡΙΑΚΗ
9
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1937 (Π.Ο.Η)

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ, ΑΡΙΘ. 7 – ΑΘΗΝΑΙ

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧΜΑΙ ΔΥΟ

Ἐκδίδεται τῇ προστασίᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων ἡμῶν

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΒΑΠΟΡΙΔΗΣ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ. Πᾶν ἔμβασμα εἴτε πρὸς τὴν ἐφημερίδα εἴτε πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ διεξαγομένου ἱεροῦ ἀγῶνος δέον νὰ ἀπευθύνηται ὡς ἑξῆς: **Κύριον Πέτρον Φουντῆν Διαχειριστὴν Χαλκοκονδύλη 7—Ἀθήνας»**

Η ΚΑΥΣΙΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Ὑπὸ Ἀρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΝΑΖΛΙΜΗ

Οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ κύκλοι ἠσχολήθησαν κατ' αὐτὰς μὲ τὸ ζήτημα τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν. Πρόκειται περὶ ἐθίμου τῶν προχριστιανικῶν εἰδωλολατρικῶν χρόνων, καθ' οὓς ἔκαιον εἰς τοὺς κεραμεικοὺς τοὺς νεκροὺς καὶ τὴν τέφραν συνέλλεγον εἰς εἰδικὰ δοχεῖα ἐφύλαττον οἱ συγγενεῖς. Λέγομεν ὅτι πρόκειται περὶ ἐθίμου τῶν εἰδωλολατρικῶν λαῶν, καθότι παρ' Ἑβραίοις τὸ ἔθιμον τοῦτο δὲν συναντᾶται. Ὁ δὲ Χριστιανισμός, ἡ καθαρὰ ἀληθῶς θρησκεία, οὐδέποτε παρεδέχθη τὸ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀποκρουστικὸν τοῦτο ἔθιμον τῆς εἰδωλολατρείας, ἀλλ' ἐσυνήθισε νὰ θάπτῃ τοὺς νεκρούς, εἰς τὴν γῆν καὶ μάλιστα συνέταξε καὶ ἀνάλογον ἐπὶ τούτου ἱερὰν ἀκολουθίαν. Παραδόξως ὅμως ἐπ' ἐσχάτων τὸ εἰδωλολατρικὸν τοῦτο ἔθιμον ἐπειράθησαν τινὲς νὰ ἐπαναστήσωσι καὶ ἐν Ἑλλάδι, δεδομένου ὅτι ἐν Εὐρώπῃ ἐπανεσυστήθη ἤδη ἀπὸ ἐτῶν, ὅπου τὰ σώματα τῶν ἀποθνησκόντων ἀντὶ νὰ θάπτωνται εἰς τάφους, καίονται εἰς εἰδικοὺς κλιβάνους (κρεματόρια). Ἀγνοοῦμεν ἐπακριβῶς καὶ λεπτομερῶς διὰ ποίους λόγους θεωροῦν προτιμοτέραν τὴν καῦσιν ἀντὶ τῆς ταφῆς· μεταξὺ αὐτῶν ἴσως τὴν ταφὴν νὰ θεωροῦν καὶ ὡς αἰτίαν μεταδόσεως λοιμικῶν νοσημάτων, ἐξ ὧν πολλοὶ ἀποθνήσκουσι. Πάντως ὅμως ἡμεῖς κρίνοντες τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν ἀπὸ ψυχολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀπόψεως εὑρίσκομεν αὐτὴν ἀπαράδεκτον.

Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀποδεκτή, διότι ψυχολογικῶς οὐδεὶς θὰ δεχθῇ τὴν διὰ πυρὸς ἐξαφάνισιν ἑνὸς φιλτάτου νεκροῦ του, διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ νομίσῃ ὅτι ἀπέναντι τοῦ νεκροῦ δεικνύει σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπίαν, ἐνῷ ἡ ἀγάπη πρὸς αὐτὸν καὶ νεκρὸν ὄντα ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ καταφαίνεται διὰ πολλῶν περιποιήσεων, τὰς ὁποίας ἐπιδαψιλεύει εἰς αὐτόν. Τὰ δὲ μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα, ἡ ἐπὶ τοῦ τάφου φύτευσις ἀνθέων, ἡ ἀφὴ κανδηλίων, οἱ ἑκάστοτε κατητιθέμενοι στέφανοι τρανῶς μαρτυροῦσι ὅτι ὁ σεβασμὸς καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἔδαφος, ὅπου διελύθη τὸ σῶμα τοῦ φιλτάτου μας, εἶνε μέγας, διότι ἀποτελεῖ τὴν κατοικίαν του. Συνεπῶς ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν νομίζομεν ὅτι, καὶ ἐπισήμως ἐὰν καθιερωθῇ, ὀλίγους θὰ εὐχαριστήσῃ. Διότι εἶνε καὶ τοῦτο ἀληθές, ὅτι ὁ τάφος ὅπου ἐτέθη ὁ νεκρὸς πολλάκις ἐπισκεπτόμενος χύνει βάλσαμον πορηγορίας καὶ ἀνακουφίσεως πρὸς βαρυαλγούσας καρδίας τῶν πενθούντων αὐτούς.

Ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως συνιστᾶται καὶ διὰ τοῦτο· διότι τὸ ἐν τοῖς τάφοις τελούμενον μυστήριον παρέχει πολλὴν τὴν φιλοσοφίαν εἰς τοὺς ζῶντας, διότι δίδει εἰς αὐτοὺς τὴν εἰκόνα τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων ζωηροτάτην καὶ χειραπτήν. Συμφυρόμενοι εἰς τὴν τύρβην καὶ τὸν θόρυβον τοῦ κόσμου πολλάκις λησμονοῦμεν ὅτι «ξένοι καὶ πάροικοί ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ ὅτι ἀπόκειται ἅπαξ τοῖς ἀνθρώποις ἀποθανεῖν», καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις περιπίπτομεν εἰς πλείστας ὅσας ἐφαμάρτου πράξεις ἐλαυνόμενοι ἀπὸ τὰ κατώτερα τῆς σαρκὸς πάθη. Ὅταν ὅμως ἐπισκεφθῶμεν τὸ κοιμητήριον καὶ θελήσωμεν νὰ διέλθωμεν τοῦτο ἀναγινώσκοντες τὰς ἐπιγραφὰς τῶν σταυρῶν, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ῥιγήσωμεν ἴσως καὶ κλαύσωμεν ἐκ συγκινήσεως· ἐδῶ θὰ ἴδωμεν τὸν τάφον τοῦ τάδε συγγενοῦς, ἐκεῖ τὰ ὀστᾶ τοῦ τάδε φίλου, παρέκει τὴν φωτογραφίαν τοῦ τάδε πατριώτου, παραπέρα τὸ μέγα χωνευτήριον, ὅπου αἱ σακκοῦλαι καὶ τὰ κιβωτίδια τῶν ὀστέων εἶνε ἐστιβαγμένα τὸ ἓν ἐπάνω τὶς τὸ ἄλλο, πολλὰ δὲ ὀστᾶ ἔξω τούτων χυμένα. Τότε ἀναμνήσεις, παλαιαί, περιστατικὰ τοῦ βίου λησμονημένα καὶ λοιπὰ ἄλλα γεγονότα, δι' ὧν συνεδέσαμεν τὸν παρελθόντα βίον ἡμῶν μετὰ τῶν ἤδη νεκρῶν, θὰ διέλθωσιν ἐκ τῆς μνήμης ἡμῶν· θὰ ἴδωμεν ἐπίσης ὅτι μόνον ἐνταῦθα ἡ ἰσότης κυριαρχεῖ, διότι ἐπελθὼν ὁ θάνατος ἰσοπέδωσε τὰ πάντα καὶ ὥρισεν νὰ συγκατοικῶσιν ἀδιακρίτως συμφυρόμενοι ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός, ὁ μέγας καὶ ὁ μικρός, ὁ σοφὸς καὶ ὁ ἀμαθής, ὁ εὔμορφος καὶ ὁ δύσμορφος.

Τὸ παμφάγον ὅμως πῦρ τοῦ κλιβάνου ἀπολύτως οὐδεμίαν φιλοσοφικὴν διδασκαλίαν παρέχει, εἰμὴ μόνην τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀποστροφήν, καθ' ἣν ὥραν πρόκειται νὰ δεχθῇ καὶ εἰς τέφραν μεταποιήσῃ ὅ,τι προφιλὲς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μετ' ἀγαθῶν ἐλπίδων ἀπεκτήσαμεν. Τὸ κοιμητήριον πάντοτε ὁσάκις τὸ ἐπισκέπτεταί τις φέρει εἰς τὴν ψυχὴν συντριβὴν καὶ προξενεῖ κατάνυξιν, ὥστε ὅταν ἐπιστρέφῃ τις ἐξ αὐτοῦ νὰ ἀτενίζῃ ψυχρότερος πρὸς τὸν διαρκῶς φεύγοντα τοῦτον κόσμον καὶ ἐπιποθεῖ τὴν ταχεῖαν ἀπόκτησιν τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

Ἡ Γραφὴ Παλαιὰ καὶ Καινὴ περὶ ταφῆς τῶν σωμάτων πάντοτε ἀναφέρει, καὶ συμφώνως ἡ Ἐκκλησία συνέταξε τοὺς νεκρωσίμους αὐτῆς ὕμνους. Καῦσιν τῶν νεκρῶν οὐδέποτε ὁ Χριστιανισμὸς ἐγνώρισεν. Ἐξαίρεσιν μόνον ἀποτελοῦσιν οἱ διὰ πυρᾶς τελειωθέντες μάρτυρες, τῶν οὐχ ἧττον ὅσα λείψανα ἄφηνεν ἡ πυρὰ ἔθαπτον οἱ τότε χριστιανοί.

Ἡ ταφὴ τῶν σωμάτων ἔχει καὶ δογματικὴν ἀλληγορικὴν σημασίαν διὰ τὸν χριστιανισμόν, ὅστις «προσδοκᾷ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Καθὼς ὁ σῖτος σπειρόμενος καὶ ἐν τῇ γῇ οἱονεὶ θαπτόμενος δὲν ἐξαφανίζεται καίτοι σήπεται ἀλλὰ μετ' ὀλίγον βλαστάνει νέος καὶ πολλαπλάσιος· τοιουτοτρόπως καὶ τὰ σώματα ἡμῶν καίτοι θάπτονται εἰς τὴν γῆν οἱονεὶ σπειρόμενα καὶ σήπονται, ὅπως πιστεύομεν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἐγερθῶσι νέα καὶ ἄφθαρτα (Α' Κορινθ. ΙΕ' 42). Ἡ δὲ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐπιτελοῦσα τὰ μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων χρησιμοποιεῖ τὸν σῖτον, διὰ νὰ συμβολίσῃ τὰ ἀνωτέρω καὶ προβλέψῃ τοὺς πενθοῦντας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν οἰκείων των «ἵνα μὴ λυπῶνται καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α' Θεσσαλ. 4, 13) διότι ἄλλως τε «Ἐὰν μὴ πεσὼν ὁ σῖτος εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ (ἤτοι σαπίσῃ) οὐ δύναται καρπὸν φέρειν». (Ἰωάν. ΙΒ' 24).

Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης

ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ

Ἄρθρον τοῦ Ἀρχιμ. Ἀλεξ. Γρηγοροπούλου Πρωτοσυγκέλλου Γ.Ο.Χ.

ε') Νὰ τοὺς δίδωμεν τὴν πρώτην θέσιν πάντοτε καὶ πανταχοῦ.

Ἡ μεγαλητέρα τιμὴ ἑνὸς πατρὸς καὶ μιᾶς μητρὸς εἶναι ἡ ἔντιμος διαγωγὴ τοῦ τέκνου των. Ἠσθάνετο τοῦτο καλῶς ἡ γυνὴ ἐκείνη τοῦ ὄχλου, ἥτις εἰς τὴν θέαν τῶν θαυμαστῶν τῆς σοφίας καὶ τῆς ἰσχύος τῶν ἐνεργουμένων ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, ἀνεφώνει, ὁμιλοῦσα περὶ τῆς θείας μητρός του: «Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βάστασασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας».

Αἱ ἀρχαῖαι δὲ Ἀθῆναι, εἰς τὰς ὁποίας ἐσπούδαζον ὁ μέγας Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιαζηνὸς εἶχον τὸ αὐτὸ αἴσθημα καὶ ἔκρινον ἐπίσης κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Εὐαγγελίου ἔθετον τὴν εὐτυχίαν ἑνὸς πατρὸς καὶ μιᾶς μητρὸς ἐν τῇ διαγωγῇ τῶν τέκνων των. «Ὢ πόσον εἶναι εὐτυχεῖς οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες τῶν δύο τούτων νέων!» ἀνεφώνουν ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Γρηγορίου.

Τί ἦτο λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον; Υἱὸς ὑποτεταγμένος, εὐπειθείς, ὑπήκοος· υἱὸς θαυμαζόμενος διὰ τὴν σύνεσιν, διὰ τοὺς λόγους του καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἀπαντήσεών του· υἱός, ὁ ὁποῖος διήρχετο τὴν ζωήν του εὐεργετῶν. Τί ἦσαν λοιπὸν ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Γρηγόριος; Ἐνάρετοι μαθηταί, μαθηταὶ μὴ γνωρίζοντες εἰμὴ δύο ὁδοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτὰς μετὰ θαυμαστῆς μετριοφροσύνης καὶ ἤθους περιεσκεμμένου, τὸ ὁποῖον ἐξέφραζε τὴν εὐσέβειαν, τὴν ὁποίαν ἤντλουν ἐκ τῆς προσευχῆς καὶ τὸν ζῆλον τὸν ὁποῖον ἐδαπάνων εἰς τὴν σπουδήν. Μιμούμενοι λοιπὸν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Γρηγορίου ἂς γινώμεθα ἡ τιμὴ τῶν γονέων μας.

Ἑπομένως ὡς ὁ Ἰησοῦς, ἂς εἴμεθα συνετοὶ εἰς τοὺς λόγους μας καὶ φρόνιμοι εἰς τὰς ἀπαννήσεις μας. Ὡς ὁ Ἰησοῦς, ἂς εἴμεθα ἐργατικοί ὡς αὐτός, ἂς εἴμεθα ὑποτεταγμένοι καὶ ὑπήκοοι· ἂς μὴ κάμνωμεν τίποτα, τὸ ὁποῖον νὰ ἀντιβαίνῃ εἰς τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου πατρὸς μας καὶ ἂς ἔχωμεν τοῦτο, ὡς ὁ Ἰησοῦς, τροφήν μας ἤτοι μέριμνάν μας κατὰ πᾶσαν στιγμήν. Ἂς καταλήξωμεν δὲ τέλος εἰς τὸ νὰ καταστήσωμεν τὴν διαγωγὴν μας ἔντιμον διὰ τοὺς γονεῖς μας, ἀφίνοντες ὡς ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Γρηγόριος, εἰς ἄλλους τὰς ὁδοὺς τὰς ἀγούσας εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὰ θεάματα καὶ εἰς τὰς ἄλλας κοσμικὰς διασκεδάσεις, κάμνοντες διὰ τὸν ἁγιασμόν μας τὸ μέγα τοῦτο ἔργον καὶ ἔχοντες ὡς πρώτιστον σκοπὸν τῶν πράξεών μας τὸ νὰ καλούμεθα καὶ νὰ εἴμεθα τῷ ὄντι Χριστιανοί.

θάπτονται στὴν γῆ, σπειρόμενα, καὶ σαπίζουν, ὅμως πιστεύουμε ὅτι θὰ ἔλθει ἡ στιγμή, ποὺ θὰ ἐγερθοῦν νέα καὶ ἄφθαρτα (βλ. Α' Κορ. ιε' 42).

Γι᾿ αὐτὸ στὰ Μνημόσυνα χρησιμοποιοῦμε στὴν Ἐκκλησία σιτάρι (κόλλυβα), γιὰ νὰ συμβολίσουμε ὅλα αὐτὰ καὶ νὰ τονίσουμε στοὺς πενθοῦντες «*ἵνα μὴ λυπῶνται καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα*» (Α΄ Θεσ. δ΄ 13)· διότι, ὅπως βεβαιώνει ὁ Κύριός μας, «*ἐὰν μὴ πεσὼν ὁ σῖτος εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ (ἄν δὲν σαπίσει), οὐ δύναται καρπὸν φέρειν*» (Ἰωάν. ιβ΄ 24).

Εἶναι φανερόν, ὅτι τὰ ὡς ἄνω σύντομα κείμενα ἔχουν πρακτικὸ σκοπὸ καὶ χωρὶς νὰ ἐμβαθύνουν ἰδιαίτερα στὰ ὑπὸ ἐξέτασιν θέματα, λέγουν τὰ ἀπαραίτητα, σωτήρια καὶ ὠφέλιμα, ἀποτρέποντας τὶς ἐκτροπές. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ καλοῦ Ποιμένος γιὰ τὴν ἐνημέρωση, προφύλαξη καὶ καθοδήγηση τῶν λογικῶν προβάτων ἐπὶ νομὰς σωτηρίους εἶναι προφανὲς καὶ αἰσθητό.

Θ.3. Ποικίλα κείμενα καὶ ἕνα ἑορτολογικὸ Προεόρτιο Χριστουγέννων

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἀρθρογραφία τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) κατὰ τὸ ἑπόμενο ἔτος 1938 στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας».

Ἔχουμε ὑπ᾿ ὄψιν 16 κείμενα, δύο μάλιστα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται σὲ περισσότερες ἀπὸ μία συνέχειες. Πρόκειται γιὰ κείμενα ἑορτολογικά, πνευματικά, κοινωνικά, ἑρμηνευτικά, ἀλλὰ καὶ πιὸ εἰδικῆς φύσεως γιὰ ζητήματα Κανονικά, Λειτουργικὰ καὶ Ποιμαντικά.

Εἶναι σαφές, ὅτι ὁ συγγραφέας τους γράφει ὡς ἐπιμελὴς Ποιμένας, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρεται ὄχι γιὰ θεωρητικὰ θέματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἄμεσο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ πνευματικὴ ζωή, ἀλλὰ καταπιάνεται μὲ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν ἄμεσα στὴν κατὰ Θεὸν πορεία κάθε συνεποῦς μέλους τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ τρόπος ἐκφράσεώς του εἶναι ὁ συνήθης εἰς αὐτόν, χαρακτηριζόμενος ἀπὸ σαφήνεια, γλαφυρότητα, πληρότητα κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἔμπονη ἔγνοια, γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν καταρτισμὸ τοῦ Ποιμνίου.

Στὰ Ἑορτολογικὰ δύνανται νὰ συμπεριληφθοῦν τὰ κείμενά του γιὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος [4], γιὰ τὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου [5], γιὰ τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου [6], καὶ τὸ Προεόρτιο γιὰ τὰ Χριστούγεννα [7]. Τὰ σύντομα αὐτὰ κείμενα, χαρακτηριζόμενα γιὰ τὴν λιτότητα καὶ ἁπλότητά τους, λέγουν μὲ τρόπο εὔληπτο ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ εἰπωθεῖ γιὰ τὶς μεγάλες αὐτὲς Ἑορτὲς τῆς Πίστεώς μας.

Μάλιστα, στὸ τελευταῖο σχετικὰ μὲ τὴν προετοιμασία γιὰ τὴν προσκύνηση τοῦ Θείου Βρέφους ἐν ὄψει τῆς μεγάλης Ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, περιέχεται μία συνοπτικὴ ἀναφορὰ στὸ κίνητρο τῆς θείας Ἐνανθρωπήσεως, τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν Ἀγάπη. Τὴν ἀναφορὰ αὐτή, λόγῳ τῆς σπουδαιότητός της, παραθέτουμε αὐτολεξεί:

«Τί δὲ ἐκεῖνο, ὅπερ προὐκάλεσε τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον συγκατάβασιν; Ἡ ἄπειρος ἀγάπη Του πρὸς αὐτόν. Ἀγάπη, τῆς ὁποίας ἡ ἐκδήλωσις ὑπερέβη τὰ ἀνθρωπίνως καταληπτὰ δυνατὰ ὅρια. Ἀγάπη, τὴν ὁποίαν μόνον εἷς Θεὸς ἠδύνατο νὰ δείξῃ καὶ εἰς τοὺς πιστούς Του νὰ ὑποδείξῃ. Ἀγάπην, οὐχὶ μόνον πρὸς φίλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐχθρούς. Ἀγάπην καινήν, μηδέποτε παρ᾽ οὐδενός ποτε οὔτε διδαχθεῖσαν οὔτε ἐπιδειχθεῖσαν.

---

4. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 112/8.8.1938, σ. 4.

5. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 113/15.8.1938, σ. 4.

6. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 127/21.11.1938.

7. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 131/12.12.1938: *«Προετοιμασθῶμεν διὰ τὴν προσκύνησιν τοῦ Νηπίου»*.

''Κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον τρεῖς αἱ μέγισται θεολογικαὶ ἀρεταί. Πίστις, Ἐλπὶς καὶ Ἀγάπη. Ἐκ τούτων τῶν ἀρετῶν μείζων ἡ Ἀγάπη. Ἡ Πίστις καὶ Ἐλπίς, ὅταν ἀποθέσωμεν τὸ κάλυμμα τῆς σαρκὸς θὰ καταργηθῶσιν, ἡ Ἀγάπη ὅμως οὐδέποτε, ἀλλὰ μεθ᾽ ἡμῶν στήσεται ἐν τῇ Μελλούσῃ Κρίσει, ἵνα ἀποτελέσῃ τὸν Κώδικα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου θὰ κριθῇ ἡ ἀποκατάστασίς μας.

''Ἐφ᾽ ὅσον ὅθεν ἡ Ἀγάπη κατέχει τοιαύτην ἀξίαν, ἀνάγκη ὅπως τὸ θεῖον καὶ οὐράνιον τοῦτο αἴσθημα πλημμυρῇ τὴν καρδίαν μας. Ἡ φιλαδελφία ἄς μὴ μᾶς ἐγκαταλείπῃ. Πάντες τὴν αὐτὴν θείαν εἰκόνα φέρομεν, τὴν αὐτὴν προέλευσιν καὶ τὸν αὐτὸν προορισμὸν ἔχομεν. Τὸ Νήπιον τῆς Βηθλεὲμ τότε ἐδέχθη παρὰ μὲν τῶν Ποιμένων τὴν ἀθώαν καὶ ἄδολον προσκύνησιν, παρὰ δὲ τῶν Μάγων τὰ συμβολικὰ Δῶρα τῆς Θεότητος, τῆς Βασιλείας καὶ τῆς Ἐνανθρωπήσεώς Του. Σήμερον ὅμως δέχεται παρ᾽ ἡμῶν τὴν ὀρθόδοξον καὶ ἀκαινοτόμητον ἑορταστικὴν λατρείαν, τὴν ταπείνωσιν, τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην.

''Ὅθεν, δεῦτε ἴδωμεν πιστοί, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός· ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν ἔνθα ὁδεύει ὁ Ἀστήρ, μετὰ τῶν Μάγων Ἀνατολῆς τῶν Βασιλέων. "Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὅ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν" (Λουκ. β' 15). Καὶ προσκυνήσωμεν τεταπεινωμένοι καὶ προσκομίσωμεν τῷ ἐν σπαργάνοις ἐνειλημμένῳ ὡς δῶρα τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς ἐλεήμονα συνδρομὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς πταίοντας ἡμᾶς ἀπὸ καρδίας συγχώρησιν»[7].

***

Στὸ κοινωνικῆς σημασίας κείμενο «*Διατὶ ὀλιγοστεύουν οἱ γάμοι*»[7α], γίνεται ἀναφορὰ στὴν ματαιοδοξία τῶν γυναικῶν, οἱ ὁποῖες συναγωνίζονται ποιὰ

7α. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 113/15.8.1938, σ. 1.

νὰ ἐμφανισθεῖ ὡς ἡ πιὸ γοητευτικὴ καὶ ἐντυπωσιακή, μέσῳ τῆς ἐνδυμασίας, τῆς κομμώσεως, τῶν ἐξεζητημένων περιποιήσεων προσώπου, ὀνύχων κλπ.. Ὅλα ὅμως αὐτὰ ἔβγαλαν τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὸν προορισμό της, διότι ἀποφεύγεται πλέον ἡ φροντίδα γιὰ τὸ σπίτι, ἡ μητρότητα, ἡ παιδοποιΐα, καὶ προτιμοῦνται οἱ διασκεδάσεις καὶ οἱ ποικίλες ἐκφράσεις καὶ ἱκανοποιήσεις τῆς σαρκολατρίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ λιγόστευσαν οἱ γάμοι καὶ αὐξήθηκαν τὰ διαζύγια. Οἱ γυναῖκες πλέον προτιμοῦν τὴν ἐνασχόληση μὲ τὴν μουσική, τὶς ξένες γλῶσσες, τὸν ἀθλητισμό, τοὺς χοροὺς κλπ., καὶ ὄχι μὲ τὰ τοῦ οἴκου, τὴν μαγειρική, ραπτικὴ καὶ γενικὰ ὅσα ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν καλὴ διατήρηση τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ ἐπιλέγει: «*Εἶχε σοφὸν νοῦν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶπε τὸ ρητόν: "Δός μου γυναῖκας διὰ νὰ σοῦ δώσω ἄνδρας"*»[7α].

Στὰ πνευματικῆς οἰκοδομῆς κείμενα δύνανται νὰ συμπεριληφθοῦν τὸ ὑπὸ τὸν τίτλο: «*Ἐν ὑπομονῇ τὰ ποτήρια*»[8], τὸ ὁποῖο ἐμβαθύνει στὸ θέμα τῶν πειρασμῶν, τὸ φέρον τὸν τίτλο: «*Ὥσπερ σκώληξ ἐν ξύλῳ, οὕτω γυνὴ κακοποιός*»[9], τὸ ὁποῖο ἀσχολεῖται μὲ τὰ δεινὰ τοῦ Γάμου, ὅταν ἡ γυναῖκα κατατρώγει τὸν ἄνδρα καὶ τὰ τοῦ οἴκου καὶ τῆς οἰκογένειας μὲ τὴν «*κακοποιόν*», δηλαδὴ τὴν ἀσύνετη καὶ φθοροποιὸ γλῶσσα καὶ συμπεριφορά της· ἐπίσης, τὸ κείμενο «*Ὁ Νόμος τῆς ταυτοπαθείας*»[10], τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ μία ἐπαλήθευση τοῦ εὐαγγελικοῦ ρητοῦ: «*Ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν*» (Ματθ. ζ' 2).

Τὸ ἄρθρο «*Ὁ καλὸς τρόπος κρίνει τὸ καλὸν ἔργον*»[10α]

8. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 117/12.9.1938, σ. 4.
9. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 118/19.9.1938, σ. 4.
10. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 119/26.9.1938, σ. 4.
10α. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 121/12.10.1938, σ. 1.

ἀναφέρεται στὸ γνωστὸ Πατερικὸ ρητὸ «*Τὸ καλὸν οὐκ ἔστι καλὸν ἐὰν μὴ καλῶς γένηται*», μὲ ἐξήγηση τῆς τέχνης τοῦ Πονηροῦ νὰ ἐμποδίσει κάθε καλὸ ἔργο, ποὺ θέλει νὰ κάνει ὁ ἄνθρωπος. Σὲ περίπτωση ἀποτυχίας του, προσπαθεῖ τουλάχιστον νὰ ματαιώσει τὴν ὠφέλεια ποὺ προξενεῖται ἀπὸ αὐτὸ τόσο γι᾽ αὐτὸν ποὺ τὸ ἐπιτελεῖ, ὅσο καὶ γι᾽ αὐτοὺς ποὺ ἐπιτελεῖται. Καὶ ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι δυνατὸν νὰ μολύνεται, καὶ ὁ ἐκκλησιασμός, ὅπως καὶ ἡ φαινομενικὴ Ὁμολογία Πίστεως, ὅταν ἐπικρατοῦν φιλαρέσκεια, ἐπιδεικτικότητα, κενοδοξία, ἐμπαθὴς ψευδο-ζηλωτισμὸς κλπ.. Γι᾽ αὐτὸ σημειώνεται: «*Τὸ τέλος κρίνει τὸ ἔργον, τὸ τέρμα τοῦ δρόμου βραβεύει τὸν ἀγωνιστήν, ἡ κατάληξις βαθμολογεῖ τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ ἀγάπην ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν. Ἀλλέως κρίνει ὁ κόσμος καὶ ἀλλέως ὁ Θεός. Ὁ κόσμος κρίνει κατ᾽ ὄψιν, ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς κατὰ προαίρεσιν, διὰ τοῦτο καὶ οὐχὶ πάντα τὰ φαινόμενα καλὰ θὰ ἀνταμείψῃ, εἰμὴ ὅσα καλῶς ἐτελέσθησαν*»[10α].

Δύο ἄλλα κείμενα, ἀναφέρονται σὲ λυπηρὸ καὶ ἀπογοητευτικὸ φαινόμενο, τὸ ὁποῖο ὑφίστατο δυστυχῶς ἀνέκαθεν στὸν χῶρο τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου. Ἡ συμβολὴ τῶν λαϊκῶν ἀγωνιστῶν στὴν διακράτηση τῶν σεπτῶν Παρδόσεων τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι ἀναμφισβήτητη. Ὅμως, κάποιοι ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ἀδελφοὺς παρανόησαν τὸν ρόλο τους στὸ Ἱεραρχικὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ νόμισαν ὅτι ἵστανται ὑπεράνω καὶ αὐτῶν τῶν Κληρικῶν, τοὺς ὁποίους ἀντιμετώπισαν καὶ ἐνίοτε ἀντιμετωπίζουν μὲ τρόπο ἀσεβῆ καὶ ὑβριστικό.

Τὸ κείμενο «*Ἡ Ἐκκλησία συρομένη ὑπὸ τῶν τέκνων της εἰς Δικαστήρια ἀλλοτρίων*»[10β] διεκτραγωδεῖ τὸ ἀπα-

10β. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 123/24.10.1938, σ. 1-2.

ράδεκτο αὐτὸ φαινόμενο, τοῦ ὁποίου ἄλλωστε θῦμα εἶχε πέσει ὁ ἴδιος ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.), ὅπως ἔχουμε ἀναφέρει ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Γίνεται ὑπενθύμιση, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προέβη σὲ ἔλεγχο τῶν Χριστιανῶν τῆς Κορίνθου, διότι τὶς μεταξύ τους διαφορὲς ἀνέθεταν στὴν κρίση τῶν δικαστηρίων τῶν εἰδωλολατρῶν (Α΄ Κορ. στ΄ 1-8). Εἶναι ἐντελῶς ἄτοπο μία διαφορὰ ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων νὰ ἀνατίθεται σὲ κοσμικὰ δικαστήρια, ὅταν μάλιστα οἱ δικαστὲς δὲν εἶναι κἂν μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀτυχῶς, τονίζει ὁ ἀρθρογράφος μας, βρίσκονται ἄνθρωποι, δῆθεν Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, μὲ καυτηριασμένη συνείδηση, ἐμφανιζόμενοι μάλιστα κάποτε καὶ ὡς δῆθεν προεξάρχοντες τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας, οἱ ὁποῖοι ὑβρίζουν ἀναίσχυντα ἀκόμη καὶ ἱερωμένα πρόσωπα, καὶ γιὰ νὰ κορέσουν τὴν ἐσωτερικὴ μοχθηρία τους καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἰδιοτελεῖς σκοπούς τους, πλάθουν ψευδεῖς καὶ ἄδικες κατηγορίες καὶ σύρουν σὲ κριτήρια ξένα πρὸς τὴν Ἐκκλησία μας Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι θυσιάσθηκαν στὸν Ἀγῶνα Πίστεως. Πῶς μποροῦν, ἐρωτᾶ ὁ ἀρθρογράφος μας ἐκπληττόμενος, τέτοιοι ἄνθρωποι νὰ ὀνομάζονται Χριστιανοί, ἀφοῦ προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν τοὺς κακόβουλους σκοπούς τους φέρονται ὄχι μόνον καταφρονητικά, ἀλλὰ καὶ ὑβριστικὰ πρὸς τὴν Ἱερωσύνη; Βαριὰ ἁμαρτάνουν ὅσοι συκοφαντοῦν Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς, διότι αὐτοὶ κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζονται οὔτε κἂν Χριστιανοί!

Σὲ συνέχεια αὐτοῦ, ἐγράφη τὸ σύντομο ἄρθρο «*Νὰ σεβώμεθα τὴν Ἱερωσύνην*»[10γ], τὸ ὁποῖο στρέφεται ἐναν-

10γ. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 127/21.11.1938, σ. 1-2.

τίον ὅσων λαϊκῶν πιστῶν, ἐπιτρόπων, μελῶν συμβουλίων κλπ. ἐκτρέπονται δημοσίως μὲ τρόπο ὑβριστικὸ γιὰ δῆθεν σφάλματα τῶν Κληρικῶν, καὶ μάλιστα μὲ ἐπίκληση προσχηματικὰ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ κατὰ βάθος ὑπάρχει ἐγωπάθεια, ψευδὴς ζῆλος, κατωτερότητα, ἀπαιδευσία κλπ..

Τὸ ὅτι ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) φωτογραφίζει ἀκόμη καὶ σύγχρονες θλιβερὲς καταστάσεις, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ θυμίσουμε. Τέτοιες ὅμως ἐκτροπές, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ψέγονται καὶ νὰ πατάσσονται, πρὶν νὰ δημιουργήσουν μεγαλύτερη πνευματικὴ ζημία.

Τὸ ἄρθρο «*Ἀναμένομεν τὴν γαλήνην τῆς Ἐκκλησίας ἐθνικὲ ἡμῶν Κυβερνήτα*»[10δ], ἀπευθύνεται στὸν Ἰωάννη Μεταξᾶ, ὁ ὁποῖος ἐκεῖνο τὸ διάστημα εἶχε ἀναλάβει καὶ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Ἐκκλησιαστικῶν μὲ τὴν δήλωση, ὅτι θὰ φέρει σύντομα στὴν Ἐκκλησία ἕνωση καὶ εἰρήνη, ἀφοῦ προηγουμένως διευκρινισθεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ταλανίζεται σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπὸ τὸν «*ἑορταστικὸν διχασμόν*».

Εἶναι σαφές, ὅτι ἐκφράζοντο εὐσεβεῖς πόθοι, σὲ ἐποχὴ ποὺ οἱ πιθανότητες ἐκπληρώσεώς τους ἦταν ἀρκετὰ ἰσχυρές, παρὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσή τους τελικά.

Τὸ δὲ ποιμαντικοῦ ἐνδιαφέροντος ὡραιότατο κείμενο «*Ὕψιστα τὰ Ποιμαντικὰ καθήκοντα*»[11], σκιαγραφεῖ μὲ συντομία τὸ κύριο ἔργο τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τοῦ Ποιμνίου αὐτῶν, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας.

10δ. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 128/28.11.1938, σ. 1.

11. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 131/12.12.1938, σ. 1.

Θ.4. Περὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀφορισμοῦ

Δύο ἄλλα κείμενα, τὰ ὁποῖα δημοσιεύθηκαν σὲ συνέχειες, πραγματεύονται μὲ ἀρκετὴ ἐπάρκεια καὶ σημαντικὴ τεκμηρίωση τὰ θέματα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀφορισμοῦ καὶ τῶν Μνημοσύνων, τὰ ὁποῖα ἀξίζουν παρουσιάσεως τοῦ περιεχομένου τους.

Τὸ κείμενο «*Περὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀφορισμοῦ*» ἐκτείνεται σὲ ἕξι συνέχειες [12]. Ἐξ ἀρχῆς, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) παρατηρεῖ, ὅτι πρόκειται γιὰ ζήτημα περὶ τοῦ ὁποίου ὁ κάθε Χριστιανὸς θὰ πρέπει νὰ γνωρίζει, ἀλλὰ ποὺ δὲν ἔχει ἐξετασθεῖ δεόντως στὰ κατὰ καιροὺς ἐκδοθέντα φύλλα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος. Στὴν κάλυψη λοιπὸν τοῦ κενοῦ αὐτοῦ ἀποσκοπεῖ ἡ συγγραφὴ τοῦ κειμένου τούτου.

Ἐν πρώτοις, παρουσιάζεται ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως ἀφορισμός, ἀπὸ τὸ *ἀφορίζω*, δηλαδὴ ξεχωρίζω κάτι ἀπὸ τὰ ἄλλα μὲ τὰ ὁποῖα βρίσκεται, ὁπότε ὁ *ἀφορισμὸς* σημαίνει τὸ ξεχώρισμα καὶ ξεδιάλεγμα, μὲ διπλῆ ἔννοια, καλὴ καὶ κακή· διότι μία ἐκλογὴ δύναται νὰ ἔχει καὶ ἱερὸ σκοπὸ ἤ καὶ ἐφάμαρτο [13].

Ὁ ὅρος στὴν Ἁγία Γραφὴ ἀπαντᾶται καὶ μὲ καλὴ σημασία καὶ μὲ κακή. Γράφεται, γιὰ παράδειγμα, στὸ Εὐαγγέλιο τῆς Κρίσεως: «*Ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν δόξῃ αὐτοῦ... τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ* ***ἀφοριεῖ*** *αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων*» (Ματθ. κε΄ 31-32).

Ἐδῶ τὸ «*ἀφοριεῖ*» σημαίνει θὰ ξεχωρίσει, θὰ ξεδια-

12. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 88/21.2.1938, σ. 4 ἕως ἀρ.φ. 93/28.3.1938.

13. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 88/21.2.1938, σ. 4.

λέξει ὁ Κριτὴς τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλούς, ὅπως ὁ ποιμένας ξεχωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια, μὲ σκοπὸ τιμητικὸ μὲν γιὰ τοὺς δικαίους, κολαστικὸ δὲ γιὰ τοὺς ἁμαρτωλούς· δηλαδή, ἐδῶ τὸ ρῆμα «ἀφορίζω» ἔχει διπλῆ σημασία [13].

Ἐπίσης, στὰ χωρία «*εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον·* ***ἀφορίσατε*** *δή μοι Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὅ προσκέκλημαι αὐτούς*» (Πράξ. ιγ' 2), καὶ «*ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφωρίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί*» (Γαλ. α' 15), ὅπως καὶ «*Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος,* ***ἀφωρισμένος*** *εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ*» (Ρωμ. α' 1), τὸ ***«ἀφορίζω»*** ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ ἐκλέγω μὲ προορισμὸ ἱερό [13].

Ὁ *ἀφορισμὸς* ὅμως ὡς ποινὴ καὶ δεσμὸς ἐκκλησιαστικὸς ἐπιβάλλεται καὶ αἴρεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μέσῳ τῶν νομίμων ἐκπροσώπων της, δηλαδὴ τῶν Ἐπισκόπων, ἐν πρώτοις, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἱερέων, δυνάμει τοῦ δικαιώματος, τὸ ὁποῖον ὁ Σωτῆρας μας Ἰησοῦς Χριστὸς παραχώρησε στοὺς Ἀποστόλους καὶ στοὺς γνησίους Διαδόχους τους, γιὰ νὰ λύνουν καὶ δεσμεύουν τὰ ἐν τῷ λαῷ συμβαίνοντα [13].

Ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὸν σωφρονισμὸ καὶ τὴν ἐπιστροφὴ καὶ μετάνοια ὅσων ἁμαρτάνουν ἢ ἀντιτίθενται στὴν ἁγία διδασκαλία της, ἐπιβάλλει *τριῶν εἰδῶν ἀφορισμούς:*

1) Τὸν *ἀφορισμὸ* ἀπὸ τὸ Μυστήριο τῆς θείας Μεταλήψεως.

2) Τὸν *ἀφορισμὸ* ἀπὸ τὴν στάση στὸν Ναὸ καὶ τὴν συμπροσευχὴ μὲ τοὺς πιστούς, ποὺ καλεῖται καὶ ἐξωεκκλησιασμός, καὶ

3) Τὸν *ἀφορισμὸ* ἀπὸ τὴν Ἁγία Τριάδα, ὁ ὁποῖος ἐπιφέρει στέρηση τῆς ληφθείσης κατὰ τὸ ἅγιο Βάπτισμα

θείας υἱοθεσίας, ἀλλὰ (ἐπιφέρει) καὶ ἀποκλήρωση ἀπὸ τὴν κληρονομία τῆς Οὐράνιας Βασιλείας, ποὺ ἰσοδυναμεῖ σχεδὸν πρὸς τὸ *Ἀνάθεμα* ἀπὸ τὸν Θεό, ἤτοι τὸν αἰώνιο χωρισμὸ ἀπὸ Αὐτόν [13].

Τὸν *πρῶτο ἀφορισμὸ* ἐπιβάλλει ἡ Ἐκκλησία σὲ αὐτὸν ποὺ ἁμαρτήσει-πταίσει θανάσιμα καὶ κριθεῖ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀνάξιος τῆς θείας Κοινωνίας. Διὰ τοῦ ἐπιτιμίου αὐτοῦ ἐπιδιώκεται ἡ διακοπὴ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ συναίσθηση ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλό, ὅτι ἐφ᾽ ὅσον διαπράττει τέτοια θανάσιμη ἁμαρτία ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ τιμὴ νὰ κοινωνεῖ καὶ νὰ ἑνώνεται μὲ τὸ Τίμιον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Ἀναμαρτήτου καὶ Παναγίου Θεοῦ ἡμῶν [13].

Τὸν *δεύτερο ἀφορισμό*, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖον ὁ ἁμαρτωλὸς ὄχι μόνο στερεῖται τῶν ἁγίων Μυστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐμποδίζεται νὰ στέκεται ἐντὸς τοῦ Ναοῦ καὶ νὰ συμπροσεύχεται μὲ τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς, ἡ Ἐκκλησία ἐπιβάλλει σὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπιμένουν νὰ διαπράττουν θανάσιμα ἁμαρτήματα πρὸς μέγα σκανδαλισμὸ τοῦ ἐκκλησιάσματος καὶ πρὸς ὕβριν καὶ ἀτίμωσιν τῆς Ἐκκλησίας. Τέτοιου εἴδους ἀφορισμὸ ἡ Ἐκκλησία ἐπιβάλλει, γιὰ παράδειγμα, σὲ παρανόμως συζῶντα ἀνδρόγυνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν δέχεται οὔτε δῶρο, οὔτε προσφορά, οὔτε κεριά, οὔτε θυμίαμα, οὔτε ἔλαιο, ὅσο δὲν ἀποφασίζουν νὰ διακόψουν τὸ παράνομο συνοικέσιο, ἀλλὰ συνεχίζουν ἀσύστολα τὴν ἁμαρτία πρὸς καταφρόνησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων καὶ τῶν ἠθικῶν ἐπιταγῶν. Ἄλλωστε, δὲν πρέπει τὸ κακὸ αὐτὸ νὰ ἀποτελεῖ παράδειγμα καὶ νὰ βρεῖ μιμητές [14].

Τέτοιον *ἀφορισμὸ* ἐπέβαλε οὐσιαστικὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος στὴν Αὐτοκράτειρα Εὐδοξία, γιὰ τὴν ἀμετανόητη ἐμμονή της στὴν διαρπαγὴ τῆς ἀμπέλου μιᾶς

14. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 89/28.2.1938, σ. 4.

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΑΦΟΡΙΣΜΟΥ

Ὑπὸ Ἀρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΝΑΣΛΙΜΗ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Σχετικῶς ἐπίσης πρὸς τὴν ὀφειλομένην ὑποταγὴν πρὸς τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντας ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ἔγραφε πρὸς τοὺς Σμυρναίους. «Πάντες τῷ Ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς ὁ Ἰησοῦς τῷ Πατρί, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς τοῖς Ἀποστόλοις· τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε ὡς Θεοῦ ἐντολεῖς· μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων ἐν Ἐκκλησίᾳ». Καὶ ἐν τῇ πρὸς Πολύκαρπον Ἐπιστολῇ οὕτω γράφει. «Τῷ Ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὑμῖν ὁ Θεὸς· ἐγὼ ἀντίψυχον τῶν ὑποτασσομένων Ἐπισκόπῳ, πρεσβυτερίῳ, διακόνοις». Καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους «Σπουδάσωμεν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ Ἐπισκόπῳ, ἵνα ὦμεν Θεῷ ὑποτασσόμενοι». Καὶ ἐν τῇ πρὸς Μαγνησίους, «Εἰς τιμὴν Θεοῦ τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς, πρέπον ἐστὶν ὑπακούειν τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν· ἐπὶ οὐχὶ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλεπόμενον πλανᾷ τις, ἀλλὰ τὸν ἀόρατον παραλογίζεται Θεόν». Καὶ πάλιν «ὅταν τῷ Ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε φαίνεσθέ μοι, οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες, ἀλλὰ κατὰ Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν δι' ἡμᾶς ἀποθανόντα». Καὶ πάλιν «Τέκνα φωτὸς ἀληθείας φεύγετε τὸν μερισμὸν καὶ τάς, κακοδιδασκαλίας, ὅπου δὲ ὁ ποιμὴν ἐστίν, ἐκεῖ ὡς πρόβατα ἀκολουθεῖτε».

Ἤδη φέρε ἐξετάσωμεν τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιβληθῇ ἀφορισμὸς παράλογος καὶ παράνομος. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ὑφιστάμενος τοιοῦτον ἀφορισμὸν πρέπει μᾶλλον νὰ χαίρῃ, διότι ἀδίκως ὑπέστη τοῦτον, διότι εἶνε ἄξιος τοῦ μακαρισμοῦ τὸν ὁποῖον τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀναφέρει. «Μακάριοι, λέγει, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρόν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου (Λουκ. ϛ΄ 22) καὶ ἂς εἶνε βέβαιος ὅτι εἷς τοιοῦτος ἀνεύλογος ἀφορισμὸς ἐπιστρέφει εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀφορίσαντος, διότι ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας οὐδέποτε συγκατατίθεται εἰς τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι εἰς βάρος ἀθώων καὶ ἀνευθύνων διαπράττουσι. Μεγίστην δὲ εὐθύνην φέρουσιν οἱ ἐμπαθῶς καὶ ἀναλόγως ἀφορίζοντες, διότι ἐπιχειροῦσι νὰ κάμωσι συνεργὸν τῆς ἐμπαθείας καὶ τῆς κακοβουλίας των τὴν θείαν Δικαιοσύνην, ἥτις οὐδέποτε ἐπεμβαίνει καὶ ὑπηρετεῖ ἐκεῖ ὅπου τὸ προσωπικὸν ἐμπαθὲς μῖσος ὑπὸ τὸ κράτος διανοητικοῦ σκοτασμοῦ ποιεῖται ἐπίκλησιν αὐτῆς. Περὶ τῶν ἀδίκως καὶ κατὰ πάθος ἀφοριζόντων ταῦτα φησὶν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν κεφαλ. ζ΄. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας. «Οὕτω καὶ τὰς ἀφοριστικὰς ἔχουσιν οἱ Ἱεράρχαι δυνάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων δικαιωμάτων, οὐχ ὡς ταῖς αὐτῶν ἀλόγοις ὁρμαῖς τῆς πανσόφου θεαρχίας, εὐφήμως εἰπεῖν ὑπηρετικῶς ἑπομένης. Ἀλλ' ὡς αὐτῶν ὑποφοιτικῶς ὑποκινοῦντι τῷ τελεταρχικῷ Πνεύματι. τοὺς κεκριμένους Θεῷ κατ' ἀξίαν ἀφοριζόντων». Καὶ πάλιν τοὺς μὲν οὖν ἐνθέους Ἱεράρχας, οὕτω καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς, καὶ πάσαις ταῖς ἱερατικαῖς δυνάμεσι χρηστέον, ὅπως ἂν ἡ τελετάρχης αὐτοὺς Θεαρχία κινήσῃ». Ταῦτα δὲ ἑρμηνεύων ὁ θεῖος Μάξιμος, λέγει. «Ἐὰν παρὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ ἀφορίσῃ ὁ Ἱεράρχης, οὐχ ἕπεται αὐτῷ τὸ θεῖον κρῖμα. Κατὰ γὰρ θείαν κρίσιν, καὶ οὐ διὰ θέλημα ἴδιον, ταῦτα ὀφείλει ἐπιφέρειν».

Οἱ ΙΓ, ΛΒ΄ Ἀποστ. Κανόνες, ὁ Ε΄ τῆς Α΄ Οἰκουμ. Συνόδου, ὁ ΛΖ΄ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ὁρίζουσιν ὅπως ὁ ἀφορισθεὶς μὴ γίνεται δεκτὸς παρ' ἄλλου ἐπισκόπου μηδὲ λύεται παρ' ἄλλου ὁ ἀφορισμός του, εἰμὴ ὑπὸ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτόν, ἢ ὑπὸ μείζονος Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου. Τότε δὲ μόνον δύναται παρ' ἄλλου Ἐπισκόπου νὰ λυθῇ τοῦ ἀφορισμοῦ τις, ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἀφορίσας αὐτὸν Ἐπίσκοπος. Ἐὰν δὲ τυχὸν ἀφορισθῇ ὀρθόδοξός τις παρ' Ἐπισκόπου ἢ Συνόδου κακοδόξου, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἀσπάζεται τὰ κακόδοξα καὶ αἱρετικὰ φρονήματα ὁ τοιοῦτος ἀφορισμὸς οὐχὶ μόνον τὴν θείαν Δίκην δὲν ἐπισύρῃ, ἀλλὰ μᾶλλον στέφανον οὐράνιον πλέκει εἰς τὸν ἀφορισθέντα, διότι πρὸ παντὸς εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὁ ἀφορισμὸς ὡς παράλογος ἐπιστρέφει κατὰ κεφαλῆς τοῦ ἐκδόσαντος τοῦτον. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία μαρτυρεῖ πλεῖσθ' ὅσα περιστατικὰ καθ' ἃ ἅγιοι ἄνδρες ἀδίκως καὶ ἀντικανονικῶς ἀφορίσθησαν, καὶ διὰ τοῦτον τὸν ἀφορισμὸν οὐχὶ μόνον δὲν ἐβλάφθησαν ἀλλ' ἀπεναντίας ἐδοξάσθησαν καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανοῖς.

Ἐπάναγκες δὲ θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν κατωτέρω καὶ τὴν γνώμην τοῦ σοφωτάτου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων, ἣν ἐκφέρει εἰς τὴν 1ην ὑποσημείωσιν τῆς Ἑρμηνείας τοῦ Γ΄. Ἀποστολικοῦ Κανόνος ἐν τῷ Ἱερῷ Πηδαλίῳ.

«Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι τὰ ἐπιτίμια, ὅπου διορίζουν οἱ Κανόνες, ἤγουν τὸ καθαιρείσθω, τὸ ἀφοριζέσθω, καὶ τὸ ἀνάθεμα ἔστω, αὐτὰ κατὰ τὴν γραμματικὴν τέχνην εἶναι γ! προσώπου προστακτικοῦ, μὴ παρόντος. Εἰς τὸ ὁποῖον διὰ νὰ μεταδοθῇ ἡ προσταγὴ αὕτη, ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται νὰ εἶναι β΄. πρόσωπον παρόν. Τὸ ἐξηγῶ καλλίτερα. Οἱ Κανόνες προστάζουσι τὴν σύνοδον τῶν ζώντων ἐπισκόπων νὰ καθαίρουν τοὺς ἱερεῖς, ἢ ν' ἀφορίζουν ἢ νὰ ἀναθεματίζουν τοὺς λαϊκούς, ὅπου παραβαίνουν τοὺς κανόνας. Ὅμως, ἂν ἡ σύνοδος δὲν ἐνεργήσῃ ἐμπράκτως τὴν καθαίρεσιν τῶν ἱερέων, ἢ τὸν ἀφορισμόν, ἢ ἀναθεματισμὸν τῶν λαϊκῶν, οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ καὶ οἱ λαϊκοί, οὔτε καθῃρημένοι εἶναι ἐνεργείᾳ. οὔτε ἀφωρισμένοι ἢ ἀναθεματισμένοι. Ὑπόδικοι ὅμως, ἐδῶ μὲν εἰς τὴν καθαίρεσιν καὶ ἀφορισμὸν ἢ ἀναθεματισμόν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν θείαν δίκην. Καθὼς καὶ ὅταν ἕνας Βασιλεὺς προστάξῃ τὸν δοῦλον του νὰ δείρῃ ἕναν ἄλλον, ὅπου τοῦ ἔσφαλεν, ἐὰν ὁ προσταχθεὶς δοῦλος δὲν ἐνεργήσῃ τοῦ Βασιλέως τὴν προσταγήν, ἄδαρτος ἔμεινεν ἐκεῖνος ὅπου ἔσφαλεν εἰς τὸν Βασιλέα ὑπόδικος ὅμως εἰς τὸνδαρμόν. Ὅθεν σφάλουσι μεγάλως ἐκεῖνοι οἱ ἀνόητοι ὅπου λέγουσιν, ὅτι εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς ὅλοι οἱ παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες ἱερωμένοι εἶνε ἐνεργείᾳ καθῃρημένοι. Ἱεροκατήγορος γλῶσσα εἶναι ἐκείνη, ὅπου ἀνοήτως τὰ τοιαῦτα λόγια φλυαρεῖ, μὴ νοοῦσα, ὅτι ἡ προσταγὴ τῶν Κανόνων, χωρὶς τὴν ἔμπρακτον ἐνέργειαν τοῦ β! προσώπου, ἤτοι τῆς συνόδου, εἶνε ἀτέλεστος, ἀμέσως καὶ πρὸ κρίσεως μὴ ἐνεργοῦσα καθ' ἑαυτήν. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θεῖοι Ἀπόστολοι φανερὰ ἐξηγοῦσι τὸν ἑαυτόν τους μὲ τὸν μς΄. Κανόνα τους, ἐπειδὴ δὲν λέγουσι πῶς ἤδη εὐθὺς ἐνεργείᾳ εὑρίσκεται καθῃρημένος, ὁποῖος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος δεχθῇ τὸ τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα, ἀλλὰ καθαιρεῖσθαι προστάζομεν, ἤγουν νὰ παρασταθῇ εἰς κρίσιν καὶ ἂν ἀποδειχθῇ πῶς τοῦτο ἔκαμε, τότε ἂς γυμνωθῇ μὲ τὴν ἰδικήν σας ἀπόφασιν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην, τοῦτο προστάσσομεν.»

Ταῦτα ἐν ὀλίγοις εἴχομεν νὰ γράψωμεν περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἀφορισμοῦ, χωρὶς βεβαίως νὰ νομίζωμεν, ὅτι τὸ σοβαρὸν τοῦτο κανονικὸν ζήτημα ἀνεπτύξαμεν τελείως. Ἡμεῖς ἠρκέσθημεν εἰς ὅσα ἐνομίσαμεν, ὅτι ἔπρεπε ἀπαραιτήτως νὰ γνωρίζῃ πᾶς ἱερωμένος· καὶ πᾶς λαϊκός, ὥστε, οὔτε ὁ μὲν οὔτε ὁ δὲ νὰ ἐξέρχωνται τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἔλαβον ἵνα ἐκπληρῶσι μετὰ προσοχῆς καὶ φόβου Θεοῦ.

Ἀρχιμανδρίτης
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΛΙΜΗΣ

πτωχῆς χήρας. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων, ὅταν ἐξεδίωξε ἀπὸ τὸν Ναὸ τὸν Αὐτοκράτορα Θεοδόσιο, γιὰ τὴν σφαγὴ τῶν ἀθώων στὴν Θεσσαλονίκη.

Ἀλλὰ δυστυχῶς στὴν σύγχρονη ἐποχή, τονίζει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) τὸ ἔτος 1938 (!), ἐνῶ ὁ ἐξωεκκλησιασμὸς θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιβάλλεται σὲ πολλούς, ὅμως ἡ ἔνοχη ἀνοχὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγῶν ὁδήγησε σὲ παύση ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἀσκήσεως ἠθικῆς ἐπιβολῆς ἐπὶ τοῦ Ποιμνίου της. Ἡ προσωποληψία ἔθεσε τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες σὲ ἀδράνεια, καὶ κάποιοι ἄνθρωποι ἀντὶ νὰ ἀποπέμπονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, τυγχάνουν τιμητικῶν πρωτοκαθεδριῶν (!), ἐνῶ ζοῦν ἀποδεδειγμένα στὴν ἁμαρτία ἢ ἀνήκουν σὲ ἀντιχριστιανικὰ σωματεῖα!... Ἢ ἄλλοτε ἀπὸ τοὺς ἰθύνοντες τῶν Ναῶν συμβαίνει νὰ ὀργανώνονται χοροεσπερίδες καὶ ἄλλες ἐφάμαρτες ἐκδηλώσεις ἀκόμη καὶ σὲ ἱερὲς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους περιόδους, πρὸς συλλογὴν χρημάτων γιὰ ἱεροὺς δῆθεν σκοπούς![14]

Συνεχίζοντας ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) τὴν ἀνάπτυξη τοῦ θέματος τούτου, στὴν τρίτη συνέχεια τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου του[15], εἰσηγεῖται ὁ *δεύτερος* αὐτὸς *ἀφορισμός*, ἤτοι ὁ ἐξωεκκλησιασμός, νὰ ἐπιβάλλεται σὲ κάθε ἀμετανόητο ἁμαρτωλό, ὁ ὁποῖος ζεῖ σκανδαλωδῶς, ἀλλὰ καὶ σὲ ἐκεῖνες τὶς γυναῖκες, οἱ ὁποῖες ἐνδύονται καὶ ἐπιτηδεύονται/στολίζονται ἄσεμνα καὶ μὲ ἀναίδεια, εἰσερχόμενες προκλητικὰ στοὺς Ναοὺς γιὰ σαρκικὴ ἐπίδειξη, μὴ συναισθανόμενες ὅτι ὁ τόπος εἶναι φοβερός, καὶ μάλιστα μὴ συνετιζόμενες στὶς ὑποδείξεις τῶν Κληρικῶν καὶ ἐπιμένουσες στὴν ἀπαράδεκτη καὶ προκλητικὴ παρουσία καὶ συμπεριφορά τους.

15. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 90/7.3.1938, σ. 4.

Σὲ αὐτὲς πρέπει καὶ ἐπιβάλλεται ὄχι μόνον ἡ στέρηση τῆς Θείας Κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ ὁ *ἀφορισμός*, ἐφ᾽ ὅσον κηρύσσονται ἀπὸ τὴν θεία Γραφὴ «*αἰσχρές*» (Α΄ Κορ. ια΄ 6, Α΄ Πέτρ. γ΄ 3) καὶ ἡ ἐμφάνισή τους στὸν Ναὸ προξενεῖ σκάνδαλο καὶ ἀπόσπαση ἀπὸ τὴν προσευχή [15].

Τὸν ἐν λόγῳ *δεύτερο ἀφορισμὸ* ἐπέβαλε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς μετάνοιαν στὸν συζῶντα μὲ τὴν μητριά του Κορίνθιο, ὅπως ἀναφέρεται στὶς δύο πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολές του [16].

Τὸ *τρίτο εἶδος ἀφορισμοῦ* σημαίνει τὸν χωρισμὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὴν παράδοσή του στὸν διάβολο. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐσχάτη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν, διότι εἶναι *πνευματικὸς θάνατος* τοῦ ἀνθρώπου, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία τὸν ἐπιβάλλει σπανιώτατα καὶ σὲ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις, **σὲ ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀποστατήσει καὶ κίνησαν πόλεμο ἐναντίον της καὶ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ παρασύρουν καὶ ἄλλους στὴν πτώση τους καὶ τὸ κακὸ νὰ λάβει ἀκόμη μεγαλύτερες διαστάσεις [16].**

Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία πράττει ὅπως καὶ ὁ ποιμένας, στοῦ ὁποίου τὸ ποίμνιο κάποια πρόβατα προσβάλλονται ἀπὸ ἀσθένεια ἀνίατη καὶ μεταδοτική. Τότε, φονεύει τὰ προσβληθέντα πρόβατα, προκειμένου νὰ μὴν ὑποστεῖ τὸ ποίμνιο γενικὴ καταστροφὴ καὶ ἡ ζημία καταστεῖ πλήρης καὶ τέλεια. Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι γιὰ μία τόσο σκληρὴ ἀπόφαση, ἔχουν ἐξαντληθεῖ προηγουμένως ὅλα τὰ πιθανὰ μέσα θεραπείας, καὶ μόνον ὅταν αὐτὰ ἀποδειχθοῦν ἀτελέσφορα, ἐπιβάλλεται ὡς ἐσχάτη λύση ὁ ἀφορισμὸς ἀπὸ Θεοῦ.

Οἱ συνέπειές του εἶναι ὀλέθριες στὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα [16]. Ψυχή, ἡ ὁποία χάνει τὸ χάρισμα τῆς θείας υἱο-

---

16. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 91/14.3.1938, σ. 4.

θεσίας ἀπὸ τὸ Βάπτισμα, εἶναι ἀπὸ τώρα κατακεκριμένη σὲ αἰώνια κόλαση. Καὶ τὸ πνεῦμα ὑφίσταται πολλὲς φορὲς κακώσεις καὶ ἀσθένειες φοβερὲς καὶ μετὰ θάνατον, τὸ σῶμα μένει ἀκόμη καὶ ἄλειωτο. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ ἐπιβολὴ αὐτοῦ γίνεται μόνον κατόπιν ἐξαντλήσεως ὅλων τῶν μέσων ἐπιεικείας καὶ ἕνεκα τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῶν λοιπῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας, τιθέμενος κατόπιν θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας.

Ἀπὸ αὐτὸ ἐξάγεται, τονίζει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), ὅτι πράττουν πολὺ κακῶς ἐκεῖνοι οἱ Ἱερωμένοι, οἱ ὁποῖοι προβαίνουν σὲ τέτοιους βαρύτατους ἀφορισμοὺς Χριστιανῶν γιὰ ἀσήμαντες αἰτίες καὶ ἀφορμές, κινούμενοι ἀπὸ μῖσος προσωπικὸ καὶ συμφέροντα ὑλικά. Τὸ πνεῦμα τῆς Εὐαγγελικῆς ἀγάπης ἀπαγορεύει καὶ καταδικάζει μία τέτοια κατάχρηση ἀπὸ πλευρᾶς ἱερωμένων. Ἂν ἕνας λαϊκὸς προξενήσει ζημίες ὑλικὲς σὲ ἱερωμένο, ἢ ἀκόμη καὶ ἂν τὸν ὑβρίσει ἢ συκοφαντήσει, ἐκεῖνος ὡς τύπος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νὰ ὑποστεῖ ὅλα αὐτὰ μὲ γενναιοφροσύνη, χωρὶς νὰ προβεῖ ἐναντίον τοῦ βλάπτοντος σὲ ἐπιτίμια καὶ ἀφορισμούς, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ εὔχεται νὰ τοῦ δώσει ὁ Κύριος φωτισμὸ καὶ μετάνοια, γιὰ νὰ καταλάβει τὸ ἀδίκημα ποὺ προξενεῖ εἰς βάρος ἑνὸς ἱεροῦ προσώπου [16].

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τοὺς Χριστιανούς: «*Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν καὶ ὑπείκετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο*» (Ἑβρ. ιγ′ 17).

Ὁ δὲ ἑρμηνευτὴς ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Ἱερωμένοι τάχθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἀγρυπνοῦν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν τῶν Χριστιανῶν,

ὀφείλουν ἐκεῖνοι νὰ πειθαρχοῦν καὶ νὰ ὑποτάσσονται σ᾽ αὐτούς, διότι ἔτσι κάνουν ἐλαφρότερο τὸ βάρος τῆς φροντίδος τους. Ἂν ὅμως ἀντιλέγουν, ἀποδεικνύονται ἀδιάντροποι καὶ ἄν δὲν διορθώσουν τὴν ἀνυποταξία τους, ἀναγκάζουν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικοὺς νὰ *ἀναστενάζουν* ἐναντίον τους πρὸς τὸν Θεό. Καὶ ὁ *ἀναστεναγμός* τους αὐτὸς δὲν θὰ φέρει καλὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ θὰ γίνει βλαπτικὸς καὶ ἐπιζήμιος στοὺς ἀνυπότακτους καὶ αὐθάδεις. Τὸ ὅτι ἡ «*ἐκδίκηση*» τοῦ Ἀρχιερέως καὶ Προεστῶτος εἶναι μόνον ὁ *ἀναστεναγμός*, τοῦτο δὲν θὰ πρέπει νὰ φέρει σὲ καταφρόνηση τὸν ἀνυπότακτο Χριστιανό, ἀλλὰ νὰ τοῦ προξενήσει περισσότερο φόβο, διότι ὁ μικρὸς φαινομενικὰ *ἀναστεναγμὸς* φθάνει στὰ ὦτα τοῦ Κυρίου καὶ ὁ ἀνυπότακτος παραδίδεται στὴν θεία ὀργή. Γι᾽ αὐτὸ καὶ οἱ μὲν Ἱερωμένοι ὀφείλουν νὰ ἔχουν ὑπομονὴ στὶς θλίψεις, τὶς ὁποῖες τοὺς προξενοῦν οἱ ἀνευλαβεῖς, οἱ δὲ Χριστιανοὶ νὰ προσέχουν νὰ μὴν θίγουν τοὺς Ἱερωμένους ὄχι μόνον γιὰ λόγους, ποὺ θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρουν ἀρὲς καὶ ἀφορισμούς, ἀλλὰ οὔτε καὶ μικρὸ *ἀναστεναγμό* [17].

Ὅμως, τί γίνεται στὴν περίπτωση κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιβληθεῖ ἀφορισμὸς παράνομος καὶ παράλογος; Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) βεβαιώνει, ὅτι ὁ ὑφιστάμενος ἕναν τέτοιον ἀφορισμὸ πρέπει νὰ χαίρει, διότι ἀδίκως ὑπέστη αὐτὸν καὶ εἶναι ἄξιος μακαρισμοῦ, σύμφωνα μὲ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο (βλ. Λουκ. στ′ 22). Νὰ εἶναι δὲ βέβαιος, ὅτι ὁ ἀνεύλογος ἀφορισμὸς ἐπιστρέφει στὴν κεφαλὴ αὐτοῦ ποὺ τὸν ἐπέβαλε, διότι ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας οὐδέποτε συγκατατίθεται στὴν

---

17. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 92/21.3.1938, σ. 4. Βλ. καὶ Θεοφυλάκτου Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, *Τοῦ Ἁγίου Παύλου πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς Ἐξήγησις*, PG τ. 125, στλ. 397BC.

ἀδικία, τὴν ὁποίαν ἐμπαθεῖς ἄνθρωποι διαπράττουν εἰς βάρος ἀθώων καὶ ἀνευθύνων. Γι᾽ αὐτὸ καὶ μεγίστη εὐθύνη φέρουν ὅσοι ἀφορίζουν ἐμπαθῶς καὶ ἀλόγως, ἐπιχειροῦντες νὰ κάμουν συνεργὸ τῆς ἐμπαθείας καὶ κακοβουλίας τους τὴν θεία Δικαιοσύνη [17].

Πάντως, οἱ ἱεροὶ Κανόνες (ΙΓ′ καὶ ΛΒ′ Ἁγίων Ἀποστόλων, Ε′ τῆς Α′ Οἰκουμενικῆς καὶ ΛΖ′ τῆς ἐν Καρθαγένη Συνόδου) ὁρίζουν ὅτι αὐτὸς ποὺ [δικαίως] ἀφορίζεται πρέπει νὰ μὴν γίνεται δεκτὸς ἀπὸ ἄλλον Ἐπίσκοπο, οὔτε ἀπὸ ἄλλον νὰ λύεται ὁ ἀφορισμός του, παρὰ μόνον ἀπὸ αὐτὸν ποὺ τὸν ἀφόρισε, ἢ ἀπὸ μεῖζον ἐκκλησιαστικὸ δικαστήριο. Τότε μόνον δύναται ἀπὸ ἄλλον Ἐπίσκοπο νὰ λυθεῖ κάποιος ἀπὸ τὸν ἀφορισμό του, ὅταν ὁ Ἐπίσκοπος ποὺ τὸν ἀφόρισε ἔχει ἀποβιώσει.

Ἐὰν τυχὸν ἀφορισθεῖ Ὀρθόδοξος ἀπὸ ἐπίσκοπο ἢ σύνοδο κακοδόξων, διότι δὲν ἀσπάζεται τὰ κακόδοξα καὶ αἱρετικὰ φρονήματα, ὁ ἀφορισμὸς ἐκεῖνος ὄχι μόνον δὲν ἐπισύρει τὴν θεία δίκη, ἀλλὰ μᾶλλον πλέκει στέφανο οὐράνιο στὸν ἀφορισθέντα, διότι ὁ ἀφορισμός, ὡς παράλογος, ἐπιστρέφει στὴν κεφαλὴ αὐτοῦ ποὺ τὸν ἐκδίδει. Ὑπάρχουν πάρα πολλὲς μαρτυρίες στὴν Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, ὅπου ἅγιοι ἄνδρες ὑπέστησαν ἀντικανονικοὺς ἀφορισμούς, καὶ ὄχι μόνο δὲν ἐβλάβησαν, ἀλλὰ ἀπεναντίας δοξάσθηκαν καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανοῖς.

Κατόπιν τούτων, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) θεωρεῖ, ὅπως γράφει, «*ἐπάναγκες*» νὰ παραθέσει τὴν γνώμη τοῦ σοφωτάτου [Ἁγίου] Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων, τὴν ὁποία διατυπώνει σὲ ὑποσημείωση τῆς ἑρμηνείας τοῦ Γ′ Ἀποστολικοῦ Κανόνος στὸ ἱερὸ Πηδάλιο. Ὅτι δηλαδὴ «*οἱ Κανόνες προστάζουσι τὴν σύνοδον τῶν ζώντων Ἐπι-*

σκόπων νὰ καθαίρουν τοὺς ἱερεῖς, ἤ νὰ ἀφορίζουν, ἤ νὰ ἀναθεματίζουν τοὺς λαϊκούς, ὁποῦ παραβαίνουν τοὺς Κανόνας. Ὅμως, ἄν ἡ σύνοδος δὲν ἐνεργήση ἐμπράκτως τὴν καθαίρεσιν τῶν ἱερέων, ἤ τὸν ἀφορισμὸν, ἤ τὸν ἀναθεματισμὸν τῶν λαϊκῶν, οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ, οὔτε καθηρημένοι εἶναι ἐνεργείᾳ, οὔτε ἀφωρισμένοι ἤ ἀναθεματισμένοι. Ὑπόδικοι ὅμως, ἐδῶ μὲν εἰς τὴν καθαίρεσιν καὶ ἀφορισμὸν ἤ ἀναθεματισμόν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν θείαν δίκην»[18].

Καὶ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) κατακλείει βεβαιώνοντας, ὅτι ἔγραψε τὰ ὡς ἄνω ὀλίγα περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀφορισμοῦ χωρὶς νὰ νομίζει ὅτι προέβη σὲ τέλεια ἀνάπτυξη τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ Κανονικοῦ ζητήματος. Ἀρκέσθηκε ὅμως σὲ ὅσα θὰ πρέπει ἀπαραίτητα νὰ γνωρίζει κάθε ἱερωμένος καὶ κάθε λαϊκὸς *«ὥστε, οὔτε ὁ μὲν οὔτε ὁ δὲ νὰ ἐξέρχωνται τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων, ἅς ἔλαβον ἵνα ἐκπληρῶσι μετὰ προσοχῆς καὶ φόβου Θεοῦ»*[19].

Θ.5. Περὶ Μνημοσύνων

Ὡς πρὸς τὸ ἐκτενὲς ἐπίσης ἄρθρο του «*Περὶ Μνημοσύνων*», αὐτὸ κατέλαβε πέντε συνέχειες στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας»[20], προκειμένου νὰ παράσχει ἐξηγήσεις σὲ ὅσους ἐρωτοῦσαν περὶ τούτου, πρὸς ἀπόδειξιν ἀπὸ τὴν θεία Γραφὴ καὶ τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, *«ὅτι ἡ πρὸς Θεὸν μεσιτεία τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἡ γενομένη ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων διὰ μνημοσύνων καὶ ἀναιμά-*

18. Βλ. *Ἱ. Πηδάλιον*, σ. 4-5 (βλ. καὶ ὑποσημ. 4 τοῦ Κεφαλαίου Ζʹ τοῦ παρόντος ἔργου, σελ. 157).
19. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 93/28.3.1938, σ. 4.
20. Ἀρ.φ. 108/11.7.1938 ἕως ἀρ.φ. 112/8.8.1938.

κτων θυσιῶν, μεγίστην ὠφέλειαν φέρει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐντεῦθεν μεταστάντων»[21].

Ἐξ ἀρχῆς παρέχεται ἡ διαβεβαίωση, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διακρατεῖ ἀπαραχάρακτη τὴν Πίστη τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὸ ζήτημα τῶν πρεσβειῶν ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, χωρὶς νὰ παρεκκλίνει στὶς ὑπερβολὲς καὶ ἀκρότητες, στὶς ὁποῖες περιέπεσαν οἱ Δυτικοί, καὶ οἱ μὲν Παπικοὶ ἔπλασαν τὸν μῦθο τοῦ Καθαρτηρίου Πυρὸς (Πουργατόριον), οἱ δὲ Προτεστάντες (Διαμαρτυρόμενοι) ἀπέρριψαν ἐντελῶς τὴν ἀπὸ τὶς θεῖες Γραφὲς καὶ τὴν ἱερὰ Παράδοση προκύπτουσα ὀρθοφροσύνη.

Στὴν θεία Γραφὴ μαρτυρεῖται, ὅτι ἡ δέηση ἀπὸ ἄλλους στὸν Ὕψιστο Θεὸ προκαλεῖ τὴν πέμψη τῶν ἐλεῶν τῆς Ἀγαθότητός Του σὲ ἐκείνους, γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ δέηση τελεῖται, ζωντανοὺς ἢ κεκοιμημένους [22].

Ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ἵδρυσή της ὅρισε νὰ προσφέρονται δεήσεις καὶ δῶρα πρὸς τὸν Θεὸ ἀπὸ τοὺς ζῶντες ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, παραδεχομένη καὶ πιστεύουσα, ὅτι οἱ ἀγαθοεργίες ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων κινοῦν τὴν θεία Εὐσπλαγχνία νὰ φανεῖ εὐμενὴς ἔναντι τῶν ἁμαρτιῶν τους, καὶ μάλιστα ἡ ἀναφορὰ ὑπὲρ αὐτῶν

---

21. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 108/11.7.1938, σ. 2.

22. Βλ. Ἰατρεία δούλου τοῦ Ἑκατοντάρχου διότι παρεκάλεσε ἐκεῖνος γι᾽ αὐτόν (Ματθ. η′ 5-13), Θεραπεία θυγατρὸς Χαναναίας χάριν δεήσεως-ταπεινώσεως τῆς μητρός (Ματθ. ιε′ 21-28), Θεραπεία παραλυτικοῦ χάριν πίστεως βασταζόντων (Ματθ. θ′ 1-8), Ἀναστάσεις θυγατρὸς Ἰαείρου καὶ υἱοῦ χήρας Ναΐν (Λουκ. η′ 40-56, Λουκ. ζ′ 11-17), Ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ τὴν φυλακὴ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἀπὸ ἅγιο Ἄγγελο χάριν τῆς προσευχῆς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ αὐτοῦ (Πράξ. ιβ′ 1-19), Μεσιτεία Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν γιὰ συγχώρηση ἀπὸ τὸν Θεὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν (Ἐξ. λβ′, Λευϊτ. θ′, ιδ′, ιε′, Ἀριθ. ια′, ιβ′, ιστ′), Ἐξιλασμὸς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ζώντων καὶ τεθνεώτων, ἀπὸ Ἀρχιερέα Ἀαρὼν (Ἀριθ. ιη′, κη′) κλπ.

στὴν Θυσία τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἁγιώτερη καὶ ἡ πιὸ εὐπρόσδεκτη στὸν Θρόνο τῆς θείας Μεγαλωσύνης, παρέχει σὲ αὐτοὺς μεγίστη ὠφέλεια [23].

«Ὑπάρχει, ὅθεν, πεποίθησις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, ὅτι πᾶσα ἀγαθοεργία, ἐλεημοσύνη, προσευχή, μνημόσυνον, καὶ πρὸ παντὸς ἡ Θεία Λειτουργία, προσφερομένη ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, γίνεται εἰς αὐτοὺς ἄνεσις καὶ ἀναψυχή. Τὸ ἐκχυνόμενον θεῖον Αἷμα τῆς θείας Μυσταγωγίας εἶναι πανσθενὲς (παντοδύναμο). Τοῦτο κάμπτει τὴν θείαν Δικαιοσύνην καὶ κάμνει αὐτὴν εὐσπλαγχνικήν, ὥστε πολλῶν ψυχῶν αἱ ἁμαρτίαι νὰ συγχωρῶνται καὶ πρὸ τῆς Κρίσεως»[24], βεβαιώνει ὀρθὰ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.).

Ἐν συνεχείᾳ, προβαίνει στὴν παράθεση χωρίων Ἁγίων Πατέρων (Ἁγίων Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Ἀμβροσίου Μεδιολάνων, Μεγάλου Βασιλείου καὶ ἱεροῦ Χρυσοστόμου), γιὰ νὰ καταδείξει ὅτι ἑρμηνεύουν ἐκτενῶς περὶ τῆς ὠφελείας, τὴν ὁποία λαμβάνει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποθανόντος ἀπὸ τὶς εὐχὲς τῆς Ἐκκλησίας [24].

Ἐπίσης, φέρει καὶ τὴν μαρτυρία ἀπὸ τὴν *Ὀρθόδοξη Ὁμολογία* τοῦ ἱεροῦ Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων [25], ὅτι μέχρι τὴν τελικὴ κρίση τῆς Δευτέρας Παρουσίας, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δέχεται «*καὶ μετὰ θάνατον κάθαρσιν τὴν διὰ τῆς φρικτῆς θυσίας καὶ ἑτέρων ἱερῶν εὐχῶν, δεήσεων, ἐλεημοσυνῶν τε καὶ ἄλλων θεοφιλῶν ἔργων, ὑπὸ τῶν πιστῶν ἐπὶ τοῖς ἀποιομένοις*

23. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 109/18.7.1938, σ. 2.

24. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 110/25.7.1938, σ. 2.

25. Βλ. «*Κατὰ Λουθηροκαλβίνων*», στὸ Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, *Ὁμολογία τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως*, ἐκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 96.

(γι᾽ αὐτοὺς ποὺ μετέστησαν) τελουμένων»[26]. Καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἀνωτέρω, συνεχίζει ὁ ἱερὸς Δοσίθεος στὴν παραπομπὴ τοῦ κειμένου τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.), συμβάλλουν στὴν λύτρωση ἀπὸ τὸν ᾅδη γιὰ τοὺς κεκοιμένους, ὅταν αὐτὰ ἐνεργοῦνται ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους, εἶναι κάτι ποὺ τὸ ὁμολογοῦμε. Πότε ὅμως καὶ πῶς αὐτὰ προξενοῦνται, εἶναι πράγματα ποὺ ἐμεῖς ἀγνοοῦμε, διότι ἐπαφίενται στὸν Θεόν, ὁ Ὁποῖος γνωρίζει καὶ δύναται τὰ πάντα, ἐνῶ στὴν Ἐκκλησία ἀπομένει μόνον νὰ παρακαλεῖ ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων [27].

Ἐπίσης, γίνεται ἐπίκληση ἀπὸ τὸν συγγραφέα μας (π.Χρ.Ν.) καὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου τοῦ Β′, ὁ ὁποῖος σὲ ἀπάντησή του πρὸς τοὺς Διαμαρτυρομένους (Προτεστάντες), τοὺς ἀπορρίπτοντας ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ἀναφέρει πρὸς βεβαίωσιν τῆς ὀρθῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας μας τὶς γνῶμες μεγάλων Ἁγίων Πατέρων Αὐτῆς [28].

Ἀκόμη, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) φέρει εἰς μαρτυρίαν τὸν ἱερὸ Μυσταγωγὸ Συμεὼν Θεσσαλονίκης σχετικὰ μὲ τὸ γιατὶ γίνονται γιὰ τοὺς τεθνεῶτες τὰ *τρίτα, ἔνατα, τεσσαρακοστὰ* καὶ λοιπὰ Μνημόσυνα. Τὰ *τρίτα* γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλαβε ὁ κάθε ἄνθρωπος τὸ εἶναι, τὰ *ἔνατα* γιὰ νὰ καταταγεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ μεταστάντος μὲ τὶς ἄϋλες Ἀγγελικὲς Δυνάμεις, ἐφ᾽ ὅσον οἱ Ἅγιοι Ἄγγελοι ἀριθμοῦνται σὲ ἐννέα τάγματα, τὰ *τεσσαρακοστὰ* γιὰ τὴν ἁγία Ἀνάληψη τοῦ Σωτῆρος, ὥστε καὶ ὁ μεταστὰς νὰ ἀναληφθεῖ

26. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 111/1.8.1938, σ. 2.

27. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 112/8.8.1938, σ. 2.

28. Βλ. «*Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἱερεμίου πρὸς τὴν Αὐγουσταίαν Ὁμολογίαν ἀπόκρισις εἰς Τυβίγγαν αφος′ πεμφθεῖσα*», στὸ Καρμίρη Ἰωάννου, *Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα*, Τόμος Ι, ἔκδ. β′ (ἐπηυξ.), Ἀθῆναι 1960, σ. 469-470.

ὅταν ἀναστηθεῖ καὶ ἁρπαγεῖ ἐν νεφέλαις εἰς ὑπάντησιν τοῦ Κριτοῦ. Ὁ μῆνας ὁ τρίτος, ἔκτος καὶ ἔνατος, ὅπως καὶ τὸ ἐτήσιο Μνημόσυνο, *«τὴν [Ἁγίαν] Τριάδα τὸν τῶν ὅλων Θεὸν κηρύττουσι, καὶ εἰς δόξαν αὐτοῦ εἰσιν ὑπὲρ τοῦ τετελευτηκότος...»*[29].

Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) περατώνοντας τὴν «διατριβήν» του περὶ Μνημοσύνων, θυμίζει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀρνεῖται νὰ προσφέρει δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως ἀνθρώπων ποὺ ἔζησαν σὲ ἀπιστία καὶ διέπραξαν θανάσιμες ἁμαρτίες χωρὶς μετάνοια. Ἐπίσης, οἱ ἀποθανόντες ἐκτὸς Ἐκκλησίας ἄπιστοι, αἱρετικοὶ καὶ σχισματικοὶ δὲν δύνανται νὰ

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΟΣΥΝΩΝ

Ὑπὸ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου ΝΑΣΛΙΜΗ

Ἐπειδὴ πολλοὶ μᾶς ἐρωτῶσι νὰ δώσωμεν ἐξηγήσεις διὰ ποῖον λόγον ἡ Ἐκκλησία ὁρίζει νὰ γίνωνται δεήσεις καὶ μνημόσυνα ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν ἀπθανόντων, καὶ ποίαν ὠφέλειαν ταῦτα προξενοῦσιν εἰς αὐτούς, ἐρχόμεθα εἰς σειρὰν ἄρθρων νὰ δώσωμεν ὀλίγας τινὰς ἐξηγήσεις περὶ τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς θέματος, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ἐξ αὐτῆς τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν Παρδόσεων, ὅτι ἡ πρὸς Θεὸν μεσιτεία τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἡ γενομένη ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων διὰ μνημοσύνων καὶ ἀναιμάκτων θυσιῶν μεγίστην ὠφέλειαν φέρει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐντεῦθεν μεταστάντων.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ἀπ' ἀρχῆς διακρατοῦσα τὴν Πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἀπαραχάρακτον καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων πρεσβειῶν ἐτήρησε τὴν ὀρθότητα μὴ ἐκκλίνασα εἰς τὰς ὑποβολὰς καὶ ἀκρότητας, εἰς τὰς ὁποίας ἐξέκλιναν αἱ Ἐλκλησίαι τῆς Δύσεως, ὧν ἡ μὲν Παπικὴ καπηλευομένη τὴν ἀλήθειαν ἔπλασε τὸ μῦθον τοῦ Καθαρτηρίου Πυρὸς (Πουργατόριον) ἡ δὲ τῶν Διαμαρτυρομένων ἀπέρριψε παντελῶς τὴν ἐκ τῶν Γραφῶν καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως προκύπτουσαν ὀρθοφροσύνην.

Πολλαχοῦ τῆς Γραφῆς μαρτυρεῖται ὅτι ἡ δέησις ἡ ὑπὸ ὡρισμένους κανόνας καὶ τύπους γενομένη ὑπ' ἄλλων κάμνει τὸν Ὕψιστον Θεὸν νὰ πέμπῃ πλούσια τὰ ἐλέη τῆς ἀγαθότητός του εἰς ἐκείνους ὑπὲρ τῶν ὁποίων τελεῖται ἡ δέησις, εἴτε ζώντων εἴτε τεθνεώτων. Ἰδοὺ μερικὰ παραδείγματα.

Ὁ Κύριος ἡμῶν ἰάτρευσε τὸν δοῦλον τοῦ Ἑκατοντάρχου διότι τὸν παρεκάλεσεν ἐκεῖνος δι' αὐτόν, (Ματθ, 8) καὶ διὰ τὴν χάριν τῆς Χαναναίας ἐλευθέρωσε τὴν θυγατέρα της ἀπὸ τὸ πονηρὸν δαιμόνιον (αὐτόθι 15), καὶ τὴν πίστην τῶν βασταζόντων τὸν παραφυτικὸν ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ὑγείαν (αὐτόθι 9), Ἐπίσης διὰ τὴν πίστιν καὶ προσκύνησιν τοῦ Ἰαείρου ἀνέστησε τὸ θυγάτριον αὐτοῦ, διὰ τὰ δάκρυα τῆς χήρας τῆς Ναῒν ἐπανέφερεν εἰς τὴν ζωὴν τὸ τεθνικότα υἱὸν αὐτῆς καὶ ἐπειδὴ ἐλυπήθη τὸν πατέρα τοῦ σεληνιαζομένου ἰάτρεσεν τὸν υἱὸν δι' αὐτόν, (αὐτόθι 1,7) καὶ ἡ προσευχὴ ἡ γενομένη ἐκτενῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεόν, ἔλυσε δι' ἀγγέλου τὸν Πέτρον ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τῆς φυλακῆς τοῦ Ἡρῴδου, (Πράξ. 12). Ἐπίσης ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν πολλάκις διὰ μεσιτειῶν, θυσιῶν καὶ ἐξιλασμῶν κατεύναζον τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, τεν ὁποίαν ἐξῆπτον τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ (Ἔξοδ. 32 Ἀριθ, 11, 12, 16, 21, Λευΐτ. 9, 14, 15) καὶ ἐκόπαζεν ὁ χαλασμὸς καὶ ἡ θραῦσις τοῦ λαοῦ. Ἀξιοσειμείωτον δὲ τὸ γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἀναφέρουν οἱ Ἀριθμοὶ 18, 48), καθ' ὃ ὁ Ἀαρὼν ὁ μέγας ἀρχιερεύς, ὡς εἶδεν ὅτι ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἤρχισε νὰ θραύῃ καὶ νὰ καταφθείρῃ τὸν γογγυστὴν λαόν, τὸ γρηγορώτερον καθόσον ἠδύνατο ἔβαλε θυμίαμα εἰς τὸ θυμιατήριον καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ λαοῦ, στὰς ἀναμέσον τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, ὡς ἂν νὰ ἐζήτει καὶ διὰ τοὺς δύο τὴν ἄφεσιν κῶν ἁμαρτιῶν.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Παρὰ τῶν κάτωθι ἐλήφθησαν:

Παράρτημα Κορωπιοῦ δρχ. διακοσίας (δραχ. 200) δι' ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος. Βασίλειος Καζάκος Βατσινιά, Μουζακίου Καρδίτσης δραχμὰς τριάκοντα (30) δι' ἀξίαν ἑνὸς πασχαλοημερολογίου τὸ ὁποῖον ἐταχυδρομήσαμεν καὶ τὴν λῆψιν τοῦ ὁποίου παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γνωρίσητε.— Σελήνη Τσεκερίδου Δράμα δραχμὰς πεντήκοντα (δρχ. 50) διὰ συνδρομήν της εἰς τὴν ἐφημερίδα λήξεως

29. Συμεὼν Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, *Τὰ Εὑρισκόμενα Πάντα: «Περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν καὶ τῆς ἱερᾶς τάξεως τῆς κηδείας καὶ τῶν κατ᾽ ἔθος ὑπὲρ μνήμης γινομένων», Κεφ. ΤΟΒ΄: «Διατὶ τρίτα ἔννατά τε καὶ τεσσαρακοστά, καὶ τὰ λοιπὰ μνημόσυνα»*, PG τ. 155, στλ. 692C.

τύχουν τῆς μεσιτείας της πρὸς τὸν Θεὸ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τους, ὅπως καὶ ὅσοι ἔζησαν βίο σκανδαλώδη καὶ ἁμαρτωλὸ καὶ ἐξ αἰτίας τους πολλὲς ψυχὲς παρασύρθηκαν στὸ κακό. Ἀκόμη, οἱ αὐτοχειριασθέντες (αὐτοκτονήσαντες) δὲν τυγχάνουν καμμίας εὐχῆς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τους. Τὰ Μνημόσυνα καὶ οἱ δεήσεις γίνονται γιὰ τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα διῆλθαν ἐπὶ γῆς βίο μὲ σχετικὴ ἔστω προσπάθεια γιὰ τὴν σωτηρία τους.

Σὲ κάποιους Βίους Ἁγίων φαίνεται ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν τους λυτρώθηκαν ἀπὸ τὸν Ἅδη ψυχὲς ἀπίστων (Ἁγία Θέκλα ὑπὲρ Φαλκωνίλας, Ἅγιος Γρηγόριος Διάλογος ὑπὲρ Αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, Ἁγία Θεοδώρα Αὐγούστα καὶ Ἅγιοι Πατέρες ὑπὲρ Θεοφίλου Βασιλέως), ἀλλὰ τὰ σπάνια αὐτὰ *«τῆς Ἐκκλησίας νόμος οὐ γίνεται»* [27].

***

Ἐμεῖς καὶ πάλι μόνον νὰ θαυμάσουμε μποροῦμε τὴν ὀξυδέρκεια τοῦ 28χρονου τότε Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Νασλίμη, τὴν βαθειὰ κατάρτησή του καὶ τὴν ποιμαντική του διάκριση, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσουμε ἀναδρομικά, γιὰ τὶς τόσο εὔστοχες μελέτες του, οἱ ὁποῖες φωτίζουν καὶ διευκρινίζουν σημαντικὰ ζητήματα τῆς Πίστεώς μας.

Θ.6. Σπουδαία ἐποικοδομητικὴ ἀρθρογραφία τὴν ἑπόμενη διετία

Κατὰ τὰ ἔτη 1939 καὶ 1940, ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) συνέχισε μὲ ἀμείωτο ζῆλο τὴν συγγραφὴ ἐποικοδομητικῶν κειμένων μέσα ἀπὸ τὶς στῆλες τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀποβλέποντας στὴν ὠφέλεια τοῦ Ποιμνίου καὶ στὴν προστασία του ἀπὸ κάθε εἴδους ἐκτροπές, οἱ ὁποῖες μάλιστα θεωροῦνταν (καὶ

θεωροῦνται), γιὰ τὴν κοινὴ γνώμη καὶ γενικὰ γιὰ τοὺς κοσμικοὺς ἀνθρώπους, φυσικὲς ἢ καὶ ἐπιβεβλημένες!

Ἐν ὄψει τῆς Περιόδου τοῦ Τριωδίου, σπεύδει ὁ καλὸς Ποιμὴν π. Χρυσόστομος νὰ προτρέψει: «*Ἑορτάσωμεν Ἀπόκρεω καὶ ὄχι Βάκχεια*»[30]. Εἶναι γνωστόν, ὅτι κατὰ τὴν ἁγία αὐτὴ Περίοδο τοῦ ἔτους, «*κάποιοι ἀντὶ Ἀπόκρεω τελοῦσι Διονύσια*». Ἡ Ἐκκλησία προετοιμάζει τὰ τέκνα της γιὰ τὸ στάδιο τῆς Μετανοίας καὶ Νηστείας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἐπιτρέπουσα κάποια εὐωχία στὰ ἐδέσματα, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει καθόλου τὴν παροχὴ ἀδείας γιὰ ἐπιστροφὴ σὲ εἰδωλολατρικὰ ἔθιμα, μεταμφιέσεις καὶ ἔκτροπα, τὰ ὁποῖα ἐκμαυλίζουν τὴν κοινωνία. Γίνεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὑπενθύμιση, ὅτι ὅσοι ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς περιπίπτουν σὲ αὐτά, ἔχουν τὸ ἐπιτίμιο τοῦ Ἀφορισμοῦ, σύμφωνα μὲ τὸν 62ο ἱερὸ Κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου [31].

Στὸ ἴδιο θέμα ὁ ἀρθρογράφος μας ἐπανέρχεται κατὰ τὴν αὐτὴ Περίοδο τοῦ ἑπομένου ἔτους, μὲ τὸ κείμενο «*Εἰδωλολατρικὰ Ἔθιμα*»[32], ὑπενθυμίζοντας τὰ ὅσα εἶχε γράψει στὸ μόλις ἀναφερθὲν ἄρθρο, μὲ τὸ πρόσθετο στοιχεῖο, ὅτι εἶχε ἤδη ἐκσπάσει ὁ Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, γεγονὸς τὸ ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ συνετίσει τοὺς κατ᾽ ὄνομα Χριστιανούς, ὥστε νὰ ὁδηγηθοῦν σὲ περιστολὴ τῶν εἰδωλολατρικῶν ἐκτροπῶν τῶν μεταμφιέσεων, διότι τελικὰ αὐτὲς ἀφοροῦν μόνο σὲ πωρωμένους καὶ ἀναισθήτους καὶ ὄχι σὲ ἐν ἐπιγνώσει Χριστιανούς.

Ἐν ὄψει πλέον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) ἔγραψε τὸ κείμενο «*Μεγάλη ἡ ὠφέ-*

---

30. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 137/30.1.1939, σ. 4.
31. Βλ. *Ἰ. Πηδάλιον,* σ. 275-276.
32. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 174/12.2.1940, σ. 2.

λεια τῆς Νηστείας»[33], γιὰ νὰ ἐκθειάσει τὴν ὠφέλειά της ἀπὸ κάθε ἄποψη, σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, προτρέποντας σὲ ὀρθὴ ἐπιτέλεσή της, ὥστε νὰ διανυθεῖ ἐναρέτως καὶ θεοφιλῶς μὲ πλούσια πνευματικὴ καρποφορία.

Ἕνα διεισδυτικὸ ἀπὸ πνευματικῆς πλευρᾶς κείμενο τοῦ ἀρθρογράφου μας, εἶναι τὸ φέρον τόν τίτλο *«Ἡ Ἀρετή»*[34]. Τὸ νόημα τῆς ἀναπτύξεώς του, περικλείεται στὴν ἑξῆς παράγραφο αὐτοῦ: *«Ἔλεγέ τις τῶν Ἁγίων ὅτι, μίαν μόνον ἀρετὴν ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐξασκῇ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀρκετὸν νὰ σωθῇ, διότι ἐὰν ὅπως θέλῃ ὁ Θεὸς (καὶ ὄχι οἱ ἄνθρωποι) γίνῃ μία ἀρετή, αὐτὴ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς ἄλλας ἀρετάς. Ἀτυχῶς ὅμως ἡμεῖς δὲν κάμνωμεν πραγματικὰς ἀρετὰς καὶ ἄς φαίνεται ὅτι δῆθεν τὰς κάμνομεν. Ἡ κενοδοξία, ἡ μνησικακία, ὁ φθόνος καὶ ἄλλα παραπλήσια κατώτερα καὶ ἁμαρτωλὰ αἰσθήματα μολύνουν τὰς ἐλεημοσύνας, τὰς νηστείας, τὰς προσευχὰς καὶ ὅσα δήποτε ἄλλα καλὰ προσπαθοῦμεν νὰ πράξωμεν. Ὁ κηπουρὸς ὁ φυτεύων κῆπον, εἰς μάτην κοπιᾷ ἐὰν δὲν περιφράξῃ τοῦτον καὶ προστατεύσῃ ἀπὸ εἰσβολὰς ἐκ τῶν ἔξω ζώων καὶ κλεπτῶν. Καὶ ὁ Χριστιανὸς μὴ προσέχων εἰς τοὺς λογισμούς του καὶ εἰς τὰς πράξεις του πολλάκις χάνει τοὺς κόπους τῶν ἀρετῶν του, καὶ θὰ ἔλθῃ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ εὑρεθῇ πρὸ ἐκπλήξεως, διότι θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν μισθαποδότην Θεὸν τιμωρὸν μᾶλλον ἤ βραβευτήν του. "Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις", λέγει ὁ θεῖος Παῦλος, "οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ" (Β′ Τιμ. β′ 5)»*[34].

33. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 138/6.2.1939, σ. 4. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀνατυπώθηκε αὐτούσιο καὶ κατὰ τὸ ἑπόμενο ἔτος (βλ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 176/11.3.1940, σ. 2).

34. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 141/27.2.1940.

Σὲ ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν παρὰ τὶς προσδοκίες, τὶς ὁποῖες ἔτρεφε καλοπίστως σχετικὰ μὲ τὴν ἔλευση καλυτέρων ἡμερῶν, ἀντιμετώπιζε κῦμα διωκτικῶν μέτρων ἀπὸ ἐκκλησιαστικοὺς καὶ πολιτικοὺς ταγούς, ἐγράφη ἀπὸ τὸν ἀρθρογράφο μας (π.Χρ.Ν.) καὶ τὸ κείμενο «*Σύνετε δὴ οἱ ἐπιλανθανόμενοι ταῦτα*»[35], γιὰ νὰ συνετισθοῦν αὐτοὶ ποὺ λησμονοῦν τὰ ἰσχύοντα. Ποιά; Ὅτι ἀνέκαθεν οἱ ἀσυνείδητοι καὶ διῶκτες πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ ἡγέτες, οἱ στρεφόμενοι κατὰ τῶν Ὀρθοδόξων, συντρίβονται παταγωδῶς καὶ ἡ Ἀλήθεια τῆς Πίστεως νικᾶ καὶ ἐπικρατεῖ ἐν τέλει.

***

Στὸ αὐτὸ φύλλο τῆς «Φωνῆς»[36], στὴν καθιερωμένη μέχρι τότε στήλη τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος τῆς Κυριακῆς, ἡ ὁποία λαμβανόταν ἀρχικὰ ἀπὸ τὸν Νικηφόρο Θεοτόκη καὶ κατόπιν ἀπὸ τὸν ἱερὸ Θεοφύλακτο Βουλγαρίας, ἐγκαινιάζεται ἡ ἀνάπτυξη αὐτὴ ἀπὸ τὸν ἀρθρογράφο μας (π.Χρ.Ν.), ὁ ὁποῖος ἐργαζόταν σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅπως προαναφέρθηκε, καὶ στὴν σύνταξη τῆς ἐφημερίδος.

Ὁ πλήρης τίτλος τοῦ κειμένου εἶναι «*Τὸ κατὰ Ἰωάννην θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον – Κυριακὴ τῆς Σαμαρείτιδος 24 Ἀπριλίου 1939, τὸ κείμενον μετὰ ἑρμηνείας συντόμου*»[36] καὶ εἶναι ἀνυπόγραφο. Γνωρίζουμε ὅτι ἀνήκει στὴν γραφίδα τοῦ π. Χρυσοστόμου τόσον ἀπὸ τὸ ὕφος, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι σὲ μεταγενέστερα παρόμοια κείμενα τῆς στήλης, ὑπογράφει πλέον μὲ τὰ στοιχεῖα του. Παρατίθεται τὸ Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα στὸ πρωτότυπο, καὶ ἀκολουθεῖ ἑρμηνεία κατὰ στίχους, μὲ

35. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 148/24.4.1939, σ. 4.
36. Αὐτόθι, σ. 3.

σύντομη ἐξήγηση καὶ ἀνάλυση τοῦ νοήματος καὶ ἐξαγωγὴ διδαγμάτων καὶ συμπερασμάτων.

Γιὰ νὰ ἔχουμε μία ἑνιαία καὶ συγκεντρωτικὴ εἰκόνα τῶν Κυριακοδρομικῶν αὐτῶν κειμένων τοῦ ἀρθρογράφου μας, τὰ ὁποῖα ἐντοπίσαμε ἀπὸ τὴν ἔρευνά μας, παραθέτουμε αὐτὰ στὸ σημεῖο τοῦτο, διασπῶντες κατ᾽ ἀνάγκην τὴν χρονολογικὴ σειρὰ τῆς λοιπῆς ἀρθρογραφίας του.

Στὸ ἀμέσως ἑπόμενο φύλλο τῆς «Φωνῆς», παρατίθεται σύντομη ἑρμηνεία τῆς Κυριακῆς τοῦ Τυφλοῦ [37], καὶ μετὰ ἀπὸ μία διακοπή, μὲ ἐπιστροφὴ στὴν στήλη αὐτὴ στὶς ἑρμηνεῖες τοῦ ἱεροῦ Θεοφυλάκτου, ἐπάνοδος ἐνυπόγραφη τοῦ ἀρθρογράφου μας ἀπαντᾶται γιὰ τὸ Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα τῆς Κυριακῆς Πρὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ [38], καὶ ἐν συνεχείᾳ πυκνώνει ἡ παρουσία του μὲ τὶς ἑρμηνεῖες τῶν Εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν Α′ Λουκᾶ [39], Γ′ Λουκᾶ [40], ΣΤ′ Λουκᾶ [41], *Ζ′ Λουκᾶ* [42], *Θ′ Λουκᾶ* [43], *Ι′ Λουκᾶ* [44], *Κυριακὴ Πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως* [45], *Περιτομῆς Χριστοῦ* [46], *ΙΒ′ Λουκᾶ* [47], *ΙΖ′ Ματθαίου* [48], *Τυροφάγου* [49], *Β′ Νηστειῶν* [50], *Δ′ Νηστειῶν* καὶ Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου [51], *Βαΐων* [52], *Θωμᾶ* [53], *Παρα-*

37. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 149/1.5.1939, σ. 3.
38. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 163/11.9.1939, σ. 3.
39. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 164/25.9.1939, σ. 3.
40. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 165/9.10.1939, σ. 3.
41. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 166/23.10.1939, σ. 2.
42. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 167/6.11.1939, σ. 2.
43. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 168/20.11.1939, σ. 1-2.
44. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 169/4.12.1939, σ. 1.
45. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 170/18.12.1939, σ. 2.
46. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 171/1.1.1940, σ. 2.
47. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 172/15.1.1940, σ. 2.
48. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 173/29.1.1940, σ. 2.
49. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 175/26.2.1940, σ. 1-2.
50. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 176/11.3.1940, σ. 1.
51. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 177/25.3.1940, σ. 2.
52. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 178/8.4.1940, σ. 2.
53. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 179/22.4.1940, σ. 2.

ΕΤΟΣ: Δ - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΑΥΞ. ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ: 169

«Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν» (Ἀπ. Παύλου Θεσσαλ. Β' κεφ. Β' 15).

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1939 (Π.Ο.Η)

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ, ΑΡΙΘ. 7 – ΑΘΗΝΑΙ

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧΜΑΙ ΔΥΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΜΑΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΒΑΠΟΡΙΔΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤ. ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Χαλκοκονδύλη 7—Ἀθῆναι
Τηλέφωνον 33.839

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ:
Πᾶν ἔμβασμα εἴτε πρὸς τὴν ἐφημερίδα εἴτε πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ διεξαγομένου ἱεροῦ ἀγῶνος δέον νὰ ἀπευθύνηται ὡς ἑξῆς:
Κύριον Βασίλειον Κηρῦκον
Χαλκοκονδύλη 7—Ἀθήνας, Τηλ. 33 839

ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ἄρθρον κ. ΑΛΕΞΑΝ. ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΥ Πρωτοσυγκέλλου

«Δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ οἰκογένεια εἶναι θεσμὸς βαθύτατα συνυφασμένος μὲ τὴν ὕπαρξιν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τὴν οἰκογένειαν θεσμὸν ἱερόν, διότι ἡ οἰκογένεια βασίζεται ἐπὶ τοῦ γάμου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μυστήριον ὅπως ὁ σύνδεσμος τῶν τέκνων μὲ τὴν Ἐκκλησίαν γίνεται διὰ τοῦ βαπτίσματος. Ἐπομένως ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία βασίζει τὸν θεσμὸν τῆς οἰκογενείας ἐπὶ δύο μυστηρίων».

Τὰς σοφὰς ταύτας ὑποθήκας ἀπηύθυνεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τοὺς γονεῖς κατὰ τὴν πρό τινων ἡμερῶν γενομένην συγκέντρωσίν των.

Καὶ ὄντως τὸ μυστήριον τοῦ γάμου ἀποτελεῖ θεσμὸν ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον. Δι' αὐτοῦ καὶ μόνον συνιστᾶται ἡ οἰκογένεια, ἀφ' ἧς ἀπορρέει ἡ κοινωνία.

Ἡ οἰκογένεια θεμελιοῦται ἐπὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς. Ἡ πίστις καὶ ἡ ἀφοσίωσις τῶν συζύγων, ἡ στοργὴ πρὸς τὰ τέκνα, ὁ σεβασμὸς τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς, ἰδοὺ ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος, ἐφ' οὗ ἐρείδεται καὶ προάγεται ἡ οἰκογένεια. Κατ' ἐξοχὴν ἡ Ἑλληνικὴ οἰκογένεια, διότι περὶ αὐτῆς καὶ μόνον θὰ ὁμιλήσωμεν, ἅτε ἀποτελούσης μίαν ὑψηλὴν καὶ ἀρχαιοτάτην παράδοσιν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἡ παράδοσις τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας εἶναι ἀρχαιοτάτη, διότι καὶ κατὰ τοὺς πρὸ Χριστοῦ χρόνους ὑπῆρχεν ἡ συζυγικὴ πίστις καὶ ἀφοσίωσις, ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμός, ἡ συνοχὴ τῆς οἰκογενείας καὶ ἡ ἐξύψωσις αὐτῆς. Πρότυπον δὲ συζυγικῆς πίστεως ὑπῆρξεν ἡ Πηνελόπη, ἡ σύζυγος τοῦ Ὀδυσσέως. Κατὰ τοὺς Χριτιανικοὺς ὅμως χρόνους ἡ παράδοσις τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας ἔλαβε πλέον σάρκα καὶ ὀστᾶ καὶ ἀποτελεῖ μέχρι σήμερον τὸν συνδετικὸν κρίκον μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀποτελεῖ τὸν ἄρραγῆ δεσμόν, τὸν ἁγνόν, τὸν ἄσπιλον, τὸν ἱερόν, τὸν ἀκαλυτον. Ὁ χριστιανισμὸς ἀνύψωσε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κατέστησεν ἰσότιμον τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Ἀλλοίμονον ἂν ὁ δεσμὸς τοῦ γάμου διαρραγῇ ὑπὸ οἰκογενείας στρεφομένης πρὸς ἀλλοίας κατευθύνσεις. Ἀλλοίμονον ἂν σταματήσῃ ὁ παλμὸς τῆς στοργῆς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, καὶ τὸν πρὸς ἀλλήλους σεβασμὸν διαδεχθοῦν αἱ ἔριδες καὶ τὰ μίση. Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, ὅσοι συνέρχεσθε εἰς γάμου κοινωνίαν. Σεβασθῆτε τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου. Τηρήσατε ἀμόλυντον τὴν κοίτην, τηρήσατε πιστῶς τὰ παραγγέλματα τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, εὐλογούσης τὸν γάμον, διατηρήσατε ἄρραγῆ τὸν κρίκον τὸν συνδέοντα ὑμᾶς διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους πίστεως, τῆς στοργῆς, τῆς ἁρμονίας, ὁπότε θὰ δημιουργήσητε τὸν παράδεισον τῆς οἰκογενείας, ὃν εὐλογεῖ ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου, καὶ μυρώνουν τὰ ἄνθη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐτυχίας.

Τὸ κατὰ Λουκᾶν Θεῖον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον

Κυριακὴ Ι' 4 Δεκεμβρίου 1939

Τὸ κείμενον (ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν ΙΓ' 10—17) μετὰ σχολίων

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. Καὶ ἰδού, γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν, ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· Ἓξ ἡμέραι εἰσίν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι, ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν· Ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; Ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ
ΕΚ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Ὁ Ἀρχισυνάγωγος ἐκ φθόνου κινούμενος καὶ ὑποκρινόμενος τὸν αὐστηρὸν τηρητὴν τοῦ Νόμου κατηγορεῖ τὸν Ἰησοῦν ὡς καταπατοῦντα τὴν ἑορτὴν τοῦ Σαββάτου, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τὴν ἀπὸ 18ετίας πάσχουσαν καὶ συγκύπτουσαν γυναῖκα. Ἡ δόξα τὴν ὁποίαν ἐλάμβανεν ὁ Ἰησοῦς θεραπεύων τοὺς ἀρρώστους ἤγειρε τὸν φθόνον ὅλων τῶν ὑποκριτῶν φαυλοβίων Νομοδιδασκάλων, οἵτινες ἐκ παντὸς τρόπου προσεπάθουν νὰ ἀμαυρώσουν τὴν αἴγλην τῆς φήμης τοῦ Ἰησοῦ ὡς Εὐεργέτου.

Ἔπλαττον κατηγορίας, ἐκυκλοφόρουν συκοφαντίας, ἐμηχανεύοντο διαβολὰς ποικίλας, ἐκ μοχθηρίας ὁρμώμενοι, διότι ἡ δι' ἔργων ἀγαθῶν καὶ διὰ διδασκαλίας θεοπρεποῦς πολιτεία τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν δριμύτατος ἔλεγχος τῆς δι' ἔργων καὶ λόγων σαπρῶν πολιτείας ἐκείνων.

Ἡ μοχθηρία καὶ ὁ φθόνος τοῦ ἀρχισυναγώγου προσεπάθησε νὰ κατηγορήσῃ ὡς παρανομίαν τὴν θεραπείαν τῆς συγκυπτούσης, ὡς γενομένην ἐν Σαββάτῳ. Γελοιότερον καὶ σαθρότερον ἐπιχείρημα τούτου δὲν ὑπῆρχεν. Ὡς ἐὰν ὁ Ἰησοῦς ἔκαμέ τι, ὅπερ θὰ τῷ ἀπεκόμιζε κέρδος ὑλικόν, ἢ ἐξετέλει πρᾶξιν συμφεροντολογικὴν κατὰ τὸ Σάββατον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀρχισυνάγωγος, ὡς ἀνώτερος ἐπόπτης ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου ὤφειλε νὰ ἐλέγξῃ τὸν παραβάτην, ὡς ἐργαζόμενον ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀφῆκε τὸν δόλιον συκοφάντην καὶ φθονερὸν ὑποκριτὴν Ἀρχισυνάγωγον ἄνευ ἀπαντήσεως. Ὑποκριτά· τῷ λέγει, σὺ καὶ οἱ ὅμοιοί σου τὸ Σάββατον ἀφήνετε ἄνευ τροφῆς καὶ ὕδατος τὰ ζῷά σας; Περὶ αὐτῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Σαββάτου δὲν λαμβάνετε καμμίαν φροντίδα, ἀλλὰ ὅλην τὴν ἡμέραν τὰ ἀφήνετε νηστικά, διψασμένα καὶ ἀπεριποίητα; Ὄχι, βεβαίως, διότι τοιοῦτόν τι ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσέως δὲν διέταξε. Καὶ λοιπόν, ἂν διὰ τὰ κτήνη καὶ τὰ ἄλογα ζῷα, ἵνα μὴ ὑποφέρωσι καὶ βασανίζωνται, ὁ Νόμος δὲν ἀπαγορεύει νὰ τὰ περιποιούμεθα, καὶ θεραπεύωμεν τὰς ἀνάγκας αὐτῶν ἐν Σαββάτῳ, εἰς τί ἐγὼ παρηνόμησα εὐεργετήσας καὶ θεραπεύσας τὴν ταλαίπωρον ταύτην θυγατέρα τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραὰμ ἐν Σαββάτῳ; Ἀπάντησις, ἡ ὁποία κατῄσχυνε πάντας τοὺς ***ἀντικειμένους αὐτῷ***, διότι ἐστηρίζετο ἐπάνω εἰς τὴν λογικήν, εἰς τὸν Νόμον καὶ εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν.

Ὁ Ἀρχισυνάγωγος φθονῶν τὸν Ἰησοῦν μετέρχεται τὴν συκοφαντίαν καὶ συκοφαντῶν ἀποδεικνυται Θεομάχος, ὄργανον τοῦ Διαβόλου, ὅστις πάντοτε συκοφαντεῖ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Δεινὸν ὅθεν καὶ θεοστεγὲς τὸ ἁμάρτημα τῆς συκοφαντίας. Ὁ συκοφάντης εἶναι φονεύς, καὶ μάλιστα χειρότερος τοῦ κοινῶς ὀνομαζομένου φονέως. Καὶ ἂν ὁ φονεύων τὸ σῶμα ἑνὸς ἀνθρώπου διαπράττῃ μέγα ἔγκλημα, ὁ συκοφάντης ὡς προσβάλλων τὴν καλὴν φήμην καὶ τὴν τιμίαν ὑπόληψιν τοῦ ἄλλου διαπράττει ἔτι μεγαλύτερον ἔγκλημα, διότι δολοφονεῖ τὴν ψυχὴν ἐκείου, καὶ ὅση διαφορὰ ψυχῆς καὶ σώματος, τοσαύτη καὶ ἡ διαφορὰ τοῦ φονεύοντος τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ συκοφαντοῦντος τὴν τιμὴν τοῦ ἄλλου. Ἡ συκοφαντία παρ' ὅλον ὅτι τοὺς ἀθῴους δὲν δύναται νὰ καταβάλῃ, ἐν τούτοις κατὰ φιλοσοφικὸν ἀπόφθεγμα ***«Ἡ συκοφαντία εἶναι πῦρ, ὅπερ μαυρίζει ὅ,τι δὲν δύναται τελείως νὰ ἀφανίσῃ»***. Εἰς τὴν συκοφαντίαν ἀτυχῶς περίπτομεν πολλάκις ἀνεπαισθήτως. Συμφέροντα ὑλικά, βλέψεις φιλόδοξοι, αἰσθήματα ζηλότυπα, καὶ μίση φιλέκδικα, μᾶς παρασύρουν εἰς τὴν κατάκρισιν, καὶ συκοφαντίαν τοῦ πλησίον. Ὁπωσδήποτε ὅμως, καὶ οἱαδήποτε ἀποτελέσματα ἂν φέρουσιν συκοφαντίαι καὶ αἱ καταλαλίαι τῶν μοχθηρῶν διὰ τοὺς ἀθῴους, εἶναι βεβαιωμένον ἐκ τῆς πείρας ὅτι οἱ ἐπινοήσαντες καὶ βαλόντες ταύτας εἰς κυκλοφορίαν μᾶλλον ἐβλάβησαν καὶ ἐζημιώθησαν. Ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ του μακαρίζει τοὺς ὑπομένοντας συκοφαντίας ***«Μακάριοι ἐστέ, λέγων, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς»***. Ἀπειλεῖ δὲ ἀντιθέτως διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου τοὺς κακοβούλους συκοφάντας ***«Οὐαί, λέγων, οἱ λέγοντες τὸ φῶς σκότος, καὶ τὸ σκότος φῶς· οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πικρὸν γλυκὺ καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν»***.

Ἀρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤ. ΝΑΣΛΙΜΗΣ

λύτου [54], καὶ πάλι Τυφλοῦ [55], *Πεντηκοστῆς* [56], *Β' Ματθαί-*

54. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 180/6.5.1940, σ. 1-2.
55. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 181/20.5.1940, σ. 2.
56. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 182/3.6.1940, σ. 2.

ου [57], *Δ΄ Ματθαίου* [58], *Ἁγίων Πατέρων Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου* [59], Η΄ Ματθαίου [60], *Ι΄ Ματθαίου* [61], *ΙΒ΄ Ματθαίου* [62], καὶ πάλι Κυριακῆς Πρὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τ. Σταυροῦ [63], καὶ ἐπίσης πάλι *Α΄ Λουκᾶ* [64].

Ἔτσι, οὐσιαστικὰ ἔχουμε ἕνα Κυριακοδρόμιο γιὰ τὶς μισὲς περίπου Κυριακὲς τοῦ ἔτους, τὸ ὁποῖο εἶχε δημοσιευθεῖ κατὰ τὴν διετία 1939-40 στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» ἀπὸ τὸν διδάσκαλο τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, προκειμένου νὰ διαδοθεῖ ὁ θεῖος Λόγος τόσο μεταξὺ τοῦ Ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅσο καὶ εὐρύτερα, μὲ τρόπο προσιτό, ἄμεσο καὶ εὔληπτο, ἀφοῦ συνδυάζει πατερικότητα, λιτότητα, ἐπικαιρότητα καὶ ζωντάνια.

***

Ἐπανερχόμενοι στὴν χρονολογικὴ σειρὰ παρουσιάσεως τῶν ἄρθρων τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), προχωροῦμε στὴν ἐξέταση ἑνὸς ἰδιαίτερα σημαντικοῦ κειμένου του, τὸ ὁποῖο ἔχει διαχρονικὴ ἀξία καὶ σημασία καὶ ἀξίζει νὰ προσεχθεῖ. Φέρει τὸν χαρακτηστικὸ τίτλο *«Ἡ ἀνηθικότης γεννήτρια κακοδοξίας»*[65] καὶ ἀναφέρεται στὸ ὀλέθριο πάθος τῆς πορνείας καὶ στὶς ἐπιπτώσεις του ἀκόμη καὶ στὰ θέματα τῆς Πίστεως. Γράφει προοιμιαστικῶς σὲ μία ἀπὸ τὶς ἀρχικὲς παραγράφους:

«Ἡ σαρκικὴ αὕτη ἁμαρτία ἐξασκουμένη φέρει τὸν

57. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 183/17.6.1940, σ. 2.
58. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 184/1.7.1940, σ. 2.
59. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 185/15.7.1940, σ. 1.
60. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 186/29.7.1940, σ. 1.
61. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 187/12.8.1940, σ. 1.
62. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 188/26.8.1940, σ. 2.
63. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 189/9.9.1940, σ. 2.
64. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 190/23.9.1940, σ. 2.
65. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 149/1.5.1939, σ. 1-2.

ἄνθρωπον εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον. Σκοτίζει τὸν νοῦν, ἀμβλύνει τὴν κρίσιν, ἐξασθενεῖ τὸ σῶμα, παραλύει τὴν κατ᾽ ἄμφω δύναμιν, ῥυπαίνει τὴν ψυχήν, καὶ ἄγει εἰς πλείστας ὅσας παρεκτροπὰς καὶ ἐγκλήματα μὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα τὴν πλήρη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ κτήνη καὶ τὰ θηρία ἐξομοίωσιν»[65].

Συνήθως, συνεχίζει, οἱ ἔκδοτοι στὶς ἀσέλγειες εἶναι ἀσυνείδητοι, ἄθεοι ἢ κακόδοξοι, διότι ἡ σαρκικὴ ἁμαρτία ὁδηγεῖ σὲ ἀθέτηση τῆς Πίστεως. Κατὰ κανόνα, ὅσοι παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν ὀρθὴ πίστη, συνήθως παρεκκλίνουν προηγουμένως ὡς πρὸς τὴν ἠθική, ὅπως οἱ *Νικολαΐτες* τῶν πρωτοχριστιανικῶν χρόνων. *«Φαῦλος βίος πονηρὰ τίκτει δόγματα»*, κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, γι᾽ αὐτὸ καὶ σήμερα (τὸ 1939!) παρατηρεῖται τόσο μεγάλη ἀσέβεια στὸν κόσμο ἔναντι τῆς Πατρώας Πίστεως. Ἡ παρατηρούμενη ἠθικὴ ἀκολασία ἔκανε φαῦλες τὶς ψυχὲς καὶ καυτηρίασε τὶς συνειδήσεις, ὥστε οἱ πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν νὰ φθάνουν στὸ οἰκτρὸ κατάντημα τῆς ἀναισθησίας. Καὶ ἐνῶ ἡ Πίστη προσβάλλεται ἀπὸ ποικίλους ἐχθροὺς καὶ τὰ πατροπαράδοτα θέσμια περιφρονοῦνται, σχεδὸν οἱ πάντες παρακολουθοῦν ἀπαθεῖς καὶ ἀνάλγητοι.

Ὁ φαῦλος βίος, συνεχίζει ὁ ἀρθρογράφος μας, ἔφερε ψυχικὴ κατάπτωση καὶ ὅποιος φθάσει σὲ αὐτὴν δὲν εἶναι κατάλληλος γιὰ ἱεροὺς Ἀγῶνες, οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦν αὐταπάρνηση καὶ θυσίες, καὶ μόνον οἱ λευκότεροι στὴν συνείδηση καὶ καθαρότεροι στὸν βίο δύνανται νὰ εὐδοκιμήσουν εἰς αὐτούς. Ἡ ἀνδρεία εἶναι αἴσθημα ἐνάρετης ψυχῆς καὶ συμβαδίζει μὲ τὴν ἠθική, ἡ δὲ δειλία συμβαδίζει συνήθως μὲ τὴν ἀνηθικότητα. Γι᾽ αὐτὸ καὶ *«φεύγει ἀσεβὴς μηδενὸς διώκοντος· δίκαιος δὲ ὥσπερ λέων πέποιθε»*[65].

Ἡ περιεκτικὴ ἀνάλυση τοῦ κειμένου αὐτοῦ, ἐντελῶς ἀληθινὴ καὶ ἰσχύουσα, ἐντυπωσιάζει γιὰ τὴν πνευματικὴ εὐστοχία καὶ ὡριμότητά της.

Τὸ σύντομο ἄρθρο *«Ἡ σωφροσύνη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου»*[66] σκοπεύει προφανῶς νὰ καταδείξει, πόσο ἀναπολόγητοι εἶναι οἱ φιλόσαρκοι καὶ ἀκρατεῖς Χριστιανοί, ὅταν ἕνας εἰδωλολάτρης καὶ κοσμοκράτορας στὴν ἐποχή του, σὰν τὸν Μ. Ἀλέξανδρο, διακρινόταν γιὰ ἐκπληκτικὴ ἐπίδειξη σωφροσύνης καὶ ἐγκρατείας, ἐνῶ θὰ ἠδύνατο μὲ τὴν πιὸ μεγάλη εὐκολία νὰ ἱκανοποιήσει τὰ σαρκικὰ πάθη.

Στὸ σύντομο ὡς ἄνω κείμενο, περιγράφονται δύο περιστατικὰ ἀπὸ τὴν ἱστορία, ὅταν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἀρνήθηκε ἀκόμη καὶ νὰ ἀντικρίσει τὴν περιφήμου κάλλους βασίλισσα-γυναίκα τοῦ Δαρείου, τὸν ὁποῖον νίκησε, ὅπως ἄλλοτε καὶ μία αἰχμάλωτη γυναίκα ἀσυγκρίτου ὀμορφιᾶς μετὰ ἀπὸ μία μάχη, μὴ τυχὸν καὶ δελεασθεῖ ἀπὸ τὸ κάλλος τους καὶ αἰχμαλωτισθεῖ αὐτὸς ὁ ἀνίκητος στρατηλάτης, παρὰ συμπεριφέρθηκε μὲ εὐγένεια καὶ σωφροσύνη, γιὰ νὰ μείνει στὴν ἱστορία περιώνυμος γιὰ τὶς ἀρετές του αὐτές.

Μεγάλης σπουδαιότητος εἶναι καὶ τὸ ἀξιοπρόσεκτο κείμενο τοῦ ἀρθρογράφου μας *«Πολεμήσωμεν τοὺς καταστροφεῖς τῆς κοινωνίας»*[67]. Μὲ ζῆλο προφητικὸ καὶ ἀγωνία συνετοῦ Ποιμένος, γράφει ὅτι ἐξ ἀφορμῆς ἐξομολογήσεως κάποιας γυναικὸς χήρας, ἀπαρηγόρητης γιὰ τὸν φόνο τοῦ γυιοῦ της ποὺ προσπάθησε νὰ ὑπερασπισθεῖ τὴν ἀδελφή του ἀπὸ κάποιον ἀσελγῆ, ὁ ὁποῖος ἐπιβουλεύθηκε τὴν τιμή της σὲ βραδυνὴ ἔξοδο σὲ κινηματογράφο, καταπιάνεται μὲ τὸ ζήτημα τῶν κι-

66. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 151/15.5.1939, σ. 1.
67. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 156/19.6.1939, σ. 1-2.

νηματογράφων καὶ θεάτρων. Καὶ θεωρεῖ ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ὄντως διδακτικὸ σὲ αὐτά, διότι ἀκόμη καὶ ὅταν φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ τούτου, πάντοτε ὑπάρχει καὶ ἀνάμειξη εἴτε περιστατικοῦ αἰσχροῦ σαρκικοῦ ἔρωτος, εἴτε αὐτοκτονίας, εἴτε ἀπαγωγῆς, εἴτε δολοφονίας. Αὐτὸ παρατηρεῖται ἀκόμη καὶ στὰ φαινομενικῶς θρησκευτικῆς ὑποθέσεως ἔργα. Κάποια ἀθεμιτουργία ἀποτελεῖ συνήθως τὴν βάση τοῦ κυρίου ρόλου, καὶ αὐτὴ προβάλλεται μὲ τέτοιον τρόπο, ὥστε ἀντὶ νὰ κινεῖ τὴν ἀποστροφή, νὰ κερδίζει μᾶλλον τὴν συμπάθεια καὶ ἐκτίμηση τῶν θεατῶν καὶ βέβαια νὰ ἀφυπνίζει τὰ κατώτερα πάθη καὶ ἔνστικτά τους.

Στὰ λεγόμενα κέντρα ψυχαγωγίας καὶ διασκεδάσεως, συνεχίζει ὁ ἀρθρογράφος μας, ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι μολυσμένη ἀπὸ κάθε εἴδους μικρόβια, τὰ ὁποῖα μολύνουν καὶ δηλητηριάζουν ψυχὲς καὶ συντελοῦν στὴν ἐξάπλωση τῆς διαφθορᾶς καὶ στὴν τεχνικότερη μέθοδο διαπράξεως ἐγκλημάτων. Τὰ καθημερινὰ θύματα ἐπιβεβαιώνουν τοῦτο.

Κινηματογράφος καὶ θέατρο, μᾶς τονίζει, καλοῦνται διαστροφεῖς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρέπει νὰ παύσουν τὸ ὀλέθριο ἔργο τους. Πολιτεία, γονεῖς καὶ ὅσοι τάχθηκαν φρουροὶ κάθε ὑψηλοῦ καὶ ὡραίου, πρέπει νὰ ἀντιταχθοῦν σὲ αὐτὴ τὴν κοινωνικὴ διαφθορά. Ἂν ἀναμένουν καλοὺς πολῖτες, δὲν θὰ πρέπει νὰ τοὺς ὁδηγοῦν στὸ «*σχολεῖον τῆς ἁμαρτίας*». Ἂν ἀδιαφορήσουμε, τὸ κακὸ θὰ γενικευθεῖ, ἡ ἁμαρτία θὰ βασιλεύσει καὶ τὸ πῦρ τῆς διαφθορᾶς θὰ μεταβάλλει σὲ σωρὸ ἐρειπίων κάθε τι εὐγενές, θεῖο καὶ ὑψηλό, ποὺ οἰκοδομήθηκε καὶ μᾶς κληροδοτήθηκε ἀπὸ ἔνδοξους προγόνους μὲ πολλὲς καὶ μεγάλες θυσίες [67].

Αὐτὰ λοιπὸν ἐπισημαίνονται προπολεμικά, ὅταν

ἀκόμη δὲν εἶχε κυριεύσει ἡ τηλεόραση, ἡ ὁποία μετέφερε τὸ περιβάλλον καὶ τὰ θεάματα τοῦ κινηματογράφου, τοῦ θεάτρου καὶ τῶν κέντρων διασκεδάσεως μέσα σὲ κάθε σπίτι. Καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν μποροῦσε νὰ διανοηθεῖ κανεὶς τὴν λειτουργία, χρήση καὶ ἐξάπλωση τοῦ διαδικτύου καὶ ὅλων τῶν σχετικῶν τεχνικῶν ἐφαρμογῶν, οἱ ὁποῖες δεσπόζουν σήμερα στὴν ἠλεκτρονικὴ-ψηφιακὴ ἐποχή μας καὶ ἔχουν συλλάβει τοὺς πάντες, μικροὺς καὶ μεγάλους, στὶς πλοκάμους τους, προσφέροντας μὲ τὴν μεγαλύτερη εὐκολία κάθε εἴδους θέαμα, ἄκουσμα καὶ διδασκαλία ἐποπτικὴ γιὰ τέτοια πλέον θέματα, μπροστὰ στὰ ὁποῖα ὁ κινηματογράφος καὶ τὸ θέατρο τοῦ 1939 νὰ φαντάζουν γιὰ «ἠθικοπλαστικὰ» ἱστορήματα μουσειακοῦ εἴδους! Τί θὰ ἔλεγε καὶ θὰ ἔγραφε ὁ βιογραφούμενός μας ἂν ζοῦσε στὶς ἡμέρες μας;!... Ὅμως, οἱ οὐσιαστικὲς ἐκεῖνες παρατηρήσεις του ἀπὸ πνευματικῆς πλευρᾶς, ἔχουν νὰ μᾶς μεταφέρουν καὶ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσουν κάτι τὸ πολὺ σημαντικὸ ἀκόμη καὶ σήμερα, καὶ θὰ εἴμαστε μακάριοι ἂν δώσουμε τὴν δέουσα σημασία.

Κάποια κείμενα τοῦ ἀρθρογράφου μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶχαν ἐπικαιρότητα ἄμεση λόγῳ τοῦ μεγάλου πολέμου, τοῦ Β΄ Παγκοσμίου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἤδη ἐκσπάσει στὴν Εὐρώπη καὶ ἔδειχνε τὶς ἀπειλητικὲς διαθέσεις του σὲ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα μὲ ἀπρόβλεπτα καταστροφικὰ ἀποτελέσματα. Τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν μποροῦσε νὰ περάσει ἀπαρατήρητο ἀπὸ τὸ πνευματικὸ αἰσθητήριο τοῦ βιογραφουμένου μας.

Τὸ ἄρθρο του *«Κρίσεις ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως»*[68] περιέχει σκέψεις γιὰ τὴν μεγάλη συνοχὴ τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τὴν ἀπειλούμενη παγκόσμια σύρραξη, ἐνῶ

68. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 162/28.8.1939, σ. 1.

ἡ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία καὶ ἡ ἀποκτηθεῖσα πεῖρα ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν πείσει τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴν ἐπιζητοῦν τὴν καταρράκωση τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μέσῳ τοῦ πολέμου, ὁ ὁποῖος καθιστᾶ τοὺς ἀνθρώπους χειρότερους ἀπὸ τὰ αἱμοβόρα θηρία. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ νὰ μὴν συμβεῖ τοῦτο ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Συνέχεια τοῦ προηγουμένου, ἀποτελεῖ τὸ ἄρθρο *«Ἐπιστρέψωμεν πρὸς Κύριον»*[69]. Σὲ αὐτὸ τονίζεται ὅτι ὁ πόλεμος ἄρχισε καὶ οἱ ἄμαχοι πληθυσμοὶ ἀντιμετωπίζουν τὴν φρίκη τοῦ βιαίου θανάτου. Αἴτιο τούτου εἶναι ἡ κορυφωθεῖσα ἁμαρτία τοῦ κόσμου, πρὸς συναίσθηση καὶ μετάνοιά του. Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο, τίθεται ἐπιτακτικὸ τὸ αἴτημα γιὰ ἐκδήλωση μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς στὸν Θεό, μὲ ἐκζήτηση τοῦ θείου ἐλέους καὶ τῆς θείας εὐσπλαγχνίας, καθὼς καὶ τὴν κατάπαυση τοῦ ὀλέθρου.

Στὸ σύντομο ἄρθρο *«Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει»*[70] γιὰ τὴν ἔναρξη τοῦ νέου πολιτικοῦ ἔτους 1940, ὁ ἀρθρογράφος μας θυμίζει ὅτι λόγῳ τῆς ἑόρτιας περιόδου ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εὐχὲς γιὰ εἰρήνη καὶ πρόοδο, ἀλλὰ ὁ πόλεμος ἐπικρατεῖ καὶ προετοιμάζει *«μέγα καὶ παγκόσμιον μακελλεῖον (σφαγεῖον)»!* Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Κατὰ τὸ νέο ἔτος (1940) *«ἡ μανία καὶ ἡ λύσσα τῶν φιλοπολέμων θὰ ἐξαφανισθῇ πρὸ τῆς ἰσχυρᾶς σωφροσύνης καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς λογικῆς τῶν εἰρηνοφίλων;»*.

Ὁ ὁρίζοντας σκιάζεται ἀπὸ τὴν ἀντάρα τοῦ πολέμου ποὺ ἐπικρατεῖ. Ἂς μὴν ὑπνώττουμε, καλεῖ ἀφυπνιστικῶς, διότι ἡ κυριαρχοῦσα ἁμαρτία ὁδηγεῖ τὸν

69. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 163/11.9.1939, σ. 1.
70. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 171/1.1.1940, σ. 1.

κόσμο σὲ ἀπώλεια. Ἡ προπαρασκευή μας συνίσταται στὰ ἀπαραίτητα πνευματικὰ ἐφόδιά μας τῶν ἁγίων Μυστηρίων καὶ Ἀρετῶν καὶ στὶς εὐχὲς καὶ προσευχές μας γιὰ Εἰρήνη.

Στὰ μέσα τοῦ ἔτους ἐκείνου τοῦ μεγάλου πολέμου, καὶ λίγο πρὶν νὰ φθάσει αὐτὸς καὶ στὴν πατρίδα μας, ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) ἔγραψε τὸ ἐπίσης σύντομο ἄρθρο μὲ τὸν ἐρωτηματικὸ τίτλο *«Ποῦ ὁ Εὐρωπαϊκὸς Πολιτισμός;»*[71]. Ἐφ᾽ ὅσον ὁ μαινόμενος πόλεμος στὴν Εὐρώπη, ὁ ὁποῖος συμπλήρωνε ἤδη διάρκεια 10 μηνῶν, ἐπέφερε φοβερὲς καὶ πρωτοφανεῖς καταστροφές, ἔθετε τὸ ἐπιτακτικὸ ἐρώτημα ποῦ εἶναι ὁ Εὐρωπαϊκὸς Πολιτισμὸς τοῦ 20οῦ αἰῶνος καὶ σὲ τὶ χρησίμευσαν τὰ θαύματα τῆς σύγχρονης ἐπιστήμης καὶ βιομηχανίας. Ποῦ εἶναι οἱ θαυμαστές του καὶ τί ἀπέγιναν αὐτοὶ ποὺ τὸν εἶχαν τοποθετήσει τόσο ψηλά; Γιὰ ἄλλη μία φορά, αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι εἶχαν τὴν πεποίθησή τους στὴν σοφία καὶ τὴν ἰσχύ τους συντρίβονται οἰκτρὰ καὶ ἐπαληθεύουν, ὅτι μόνον *«ὁ πεποιθὼς καὶ ἐλπίζων ἐπὶ Κύριον οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα»!*

***

Ἐνασχόληση ἐπιτυχὴς ἀπὸ τὸν ἀρθρογράφο μας (π.Χρ.Ν.) μὲ τὰ θέματα ἤθους ὑπάρχει καὶ πάλι στὸ ἄρθρο *«Ἱματισμέναι καὶ σωφρονοῦσαι»*[72] σχετικὰ μὲ τὴν ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν. Ἀρχικὰ γίνεται ἡ διαπίστωση, ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ φθινοπώρου, οἱ γυναῖκες ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐμφανίζονται πλεόν *«ἱματισμέναι καὶ σωφρονοῦσαι»*, ὡς πρὸς τὸ ντύσιμό τους, ἐπιφυλασσόμενες νὰ ἐπανέλθουν δριμύτερες στὴν ἀναίσχυντη γύμνωσή τους κατὰ τὴν νέα θερινὴ περίοδο.

71. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 183/17.6.1940, σ. 2.
72. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 166/23.10.1940, σ. 1.

Διότι, ὅλο τὸ καλοκαίρι ποὺ εἶχε περάσει, ἡ γυμνὴ γυναικεία σάρκα σκόρπιζε τὴν ἀηδία της (ἀναφερόμενος στὸ θέρος τοῦ 1939!), ἡ ὁποία ἄρχισε ἐξ ἀνάγκης νὰ περιστέλλεται σὲ κάποιο βαθμὸ λόγῳ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ καιροῦ.

Οἱ γυναῖκες, τονίζει, φαίνεται πὼς δὲν κατενόησαν, ὅτι αὐτὸ ποὺ τὶς καθιστᾶ τίμιες καὶ ἐράσμιες στοὺς ἄνδρες δὲν εἶναι ἡ ἀναισχυντία, ἀλλὰ ἡ σεμνότητα. Δυστυχῶς, οἱ γυναῖκες στὴν πλειονότητά τους νομίζουν ὅτι ἂν θεατροποιήσουν αὐτὸ ποὺ ὡς τίμιο ἔπρεπε νὰ καλύπτουν ἀπὸ τοὺς πονηροὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἂν ἀποβάλλουν τὴν ντροπὴ καὶ τὴν συστολή, καὶ ἂν φανερώσουν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ τηροῦν ὡς μυστήριο γιὰ νὰ εἶναι περιζήτητες ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, τότε κάνουν τὴν ζωή τους καλύτερη. Ἄλλες νομίζουν, ὅτι ἡ ἀποκατάστασή τους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη καὶ ἀχαλίνωτη ζωή, ὅταν συναγωνίζονται τὶς φαῦλες καὶ ἀκάθαρτες κοινὲς γυναῖκες. Ὅμως, αὐτὸ εἶναι παραλογισμός.

Ἂν μία γυναίκα, συνεχίζει τὸ ἄρθρο, νομίζει ὅτι θὰ ἐπιτύχει καὶ θὰ κερδίσει καλὸ καὶ ζηλευτὸ γάμο μὲ ματαιόδοξη καὶ ἄσεμνη συμπεριφορά, τότε βρίσκεται σὲ φοβερὴ πλάνη. Διότι δὲν γνώρισε τὸν ὑψηλὸ προορισμὸ τοῦ γάμου καὶ βέβαια δὲν πρόκειται μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ νὰ ἑλκύσει σύζυγο τίμιο καὶ ἠθικό, διότι ὁ τίμιος καὶ καλόγνωμος ἄνδρας ποτὲ δὲν θὰ λάβει γιὰ σύζυγο μία γυναίκα, ἡ ὁποία μὲ τὴν ἐμφάνισή της κάθε ἄλλο ἀποδεικνύει, παρὰ ὅτι κάνει γιὰ ἰδεώδης σύζυγος, νοικοκυρὰ καὶ μητέρα.

Αὐτὰ (γράφει ὁ ἀρθρογράφος μας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1939!) στὸ σημερινὸ πανδαιμόνιο τῆς φρενίτιδος τῶν ἐκφαυλισθέντων ἀνθρώπων δὲν ἀκούγονται καθόλου. Ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν θὰ παύουμε νὰ τὰ διδάσκουμε ἀπὸ εὐαγ-

γελικὴ ἀγάπη σὲ αὐτοὺς ποὺ βαδίζουν στὸ σκοτάδι.

Ἡ ὑπ᾽ ἀριθ. 1834/9.8.1940 *Ἐγκύκλιος* [73], ἡ ὁποία «*ἐντολῇ τῶν Ἀρχιερέων*» ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν Γραμματέα Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, καταφέρεται ἐναντίον τῆς ἄσεμνης περιβολῆς τῶν γυναικῶν ἀκόμη καὶ μέσα στοὺς Ἱεροὺς Ναούς, καὶ προβαίνει σὲ σύσταση στὶς Χριστιανὲς τουλάχιστον γυναῖκες νὰ ἐνδύονται μὲ σεμνότητα καὶ κοσμίως ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, γιὰ τὴν ἀποτροπὴ σκανδάλου καὶ ἀπώλειας ψυχῶν.

Δύο τελευταῖα κείμενα τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι ἑορτολογικοῦ περιεχομένου. Τὸ πρῶτο «*Πρὸς τὸ Πάθος*»[74] ἀποτελεῖ μία ἀναφορὰ ὅσων ἔλαβαν χώρα πρὸ καὶ κατὰ τὸ θεῖο Πάθος γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ Θεανδρικὸ Πρόσωπο τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν, καὶ σὰν συνέχεια αὐτοῦ ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο «*Ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει*»[75], τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ σύντομο ἀναστάσιμο μήνυμα γιὰ τὴν φωτοχυσία τῆς νίκης τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ θανάτου, ποὺ κατήργησε τὸν διάβολο, συνέτριψε τὶς πῦλες τοῦ Ἅδου καὶ ἀπελευθέρωσε ἀπὸ τὰ ἄλυτα δεσμὰ τοὺς ἐγκαθείρκτους, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ζωὴ κατὰ τὸ δυνατὸν εὐσυνείδητη. Ἡ γῆ πλέον κατέστη λαμπρότερη τοῦ ἡλίου, «*διότι αὕτη ἠξιώθη νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκεῖθεν νὰ δέχηται τὰς εὐλογίας καὶ δωρεὰς ὑπερφυῶν μυστηρίων καὶ ἐντεῦθεν νὰ στέλλῃ ἐκεῖ θυσίας αἰνέσεως μυστικὰς καὶ ἀναιμάκτους καὶ προσευχὰς καὶ δεήσεις ψυχῶν παροίκων μὲν ἐν αὐτῇ "ἀπογεγραμμένων δὲ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς"*»[75].

73. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 188/26.8.1940, σ. 2.
74. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 178/8.4.1940, σ. 1.
75. Βλ. Ἐφημ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 179/22.4.1940, σ. 1.

Ἡ ποικιλία, πολυμέρεια, πυκνότητα, ποιότητα καὶ ποσότητα ὅλων αὐτῶν τῶν κειμένων κατὰ τὴν ὑπ᾽ ὄψει περίοδο, τὴν τόσο δύσκολη καὶ ἀπαιτητικὴ ἀπὸ κάθε ἄποψη, δεικνύουν τὶς ὑψηλὲς καὶ μεγάλες δυνατότητες τοῦ βιογραφουμένου μας, οἱ ὁποῖες ἀφοῦ εἶχαν τεθεῖ στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἀληθείας, ἐδέχοντο προφανῶς τὴν θεία φώτιση καὶ ἐνίσχυση, ὥστε νὰ συντελοῦν στὴν εὕρεση καὶ βίωση τῆς σωτηριώδους ὁδοῦ σὲ κάθε καλοπροαίρετη ψυχή, μέσα στὴν σύγχυση τοῦ κόσμου τούτου.

Ι. Γραμματεὺς στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ Ἐφημέριος στὴν Ἀθήνα

ΕΙΧΑΜΕ ἀφήσει τὸν βιογραφούμενό μας π. Χρυσόστομο Νασλίμη σὲ προηγούμενο Κεφάλαιο ὡς Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο Θεσσαλίας καὶ εὐρύτερα, λαβόντα μάλιστα τὸν Μάϊο τοῦ 1937 καὶ τὸ ὀφφίκιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Κατόπιν τῆς δοκιμασίας του στὸν Βόλο λίγο μετὰ τὴν χειροτονία του, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1936, περιερχόταν πλέον ὡς καλὸς Ποιμήν, Λειτουργός, Πνευματικός, Ἱεροκήρυκας τὴν Θεσσαλικὴ ὕπαιθρο, ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα καὶ βορειότερα, διατελῶντας πάντοτε σὲ ἑτοιμότητα γιὰ τὴν κάλυψη τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπεριστάτου Ποιμνίου τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων στὶς ἐπαρχίες στὴν ὕπαιθρο.

Εἴδαμε, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἀπὸ τὸ θέρος τοῦ 1937 ἀποδύθηκε καὶ σὲ σημαντικὴ ἀρθρογραφία στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», στὸ ἐπίσημο δημοσιογραφικὸ ὄργανο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, φανερώνοντας τὴν χαρισματικὴ γραφίδα του καὶ ἐν γένει τὴν συγκροτημένη προσωπικότητά του. Παρὰ τὰ ποιμαντικὰ καθήκοντα, ποτὲ δὲν ἔπαυσε τὴν μελέτη καὶ τὸν καταρτισμό του, ἀλλὰ καὶ ποτὲ δὲν παραμέλησε τὴν μετάδοση τῶν γνώσεων καὶ τῆς πνευματικῆς ἐμβρίθειάς του πρὸς ὄφελος τοῦ Ποιμνίου. Συνδύαζε στὴν πραγματικότητα πράξη καὶ θεωρία, ποιμαντικὸ καὶ συγγραφικὸ ἔργο.

Ι.1. Διορισμὸς ὡς Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὴν Ἀθήνα

Ὅλα αὐτὰ ἦταν ἀναμενόμενο νὰ μὴν περάσουν ἀπαρατήρητα ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους ταγοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων. Ἡ δυναμικότητα, συγκρότηση, χαρισματικότητα καὶ πείρα τοῦ νεαροῦ ἀκόμη Ἀρχιμανδρίτου ἦταν φυσικὸ νὰ ἑλκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τους, προκειμένου νὰ τὸν ἐπιστρατεύσουν σὲ πιὸ νευραλγικὴ θέση, ὑπηρεσία καὶ διακονία, γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος.

Ὁ ἀκάματος περιοδευτὴς τῆς ἑλληνικῆς ὑπαίθρου, ὁ εὐαγγελιζόμενος τὰ ἀγαθὰ σὲ περιοχὲς δυσπρόσιτες στὶς τότε ἐπισφαλεῖς συνθῆκες τῆς προπολεμικῆς περιόδου, ἐπέπρωτο νὰ κληθεῖ στὸ Κέντρο, στὴν πρωτεύουσα, στὴν ὑπεύθυνη θέση τοῦ Γραμματέως στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, μὲ ἀνάθεση παράλληλα καὶ ἐφημεριακῶν καθηκόντων σὲ Ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς κάλυψιν ἱερατικῶν κενῶν, ὑπὸ τὴν εὐλογία πάντοτε καὶ ἀνάθεση τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων Γερμανοῦ Δημητριάδος καὶ Χρυσοστόμου πρώην Φλωρίνης. Σὲ αὐτούς, ὅπως εἴπαμε, ἔμεινε πιστὸς καὶ αὐτοὺς θεωροῦσε ὡς τοὺς νομίμους καὶ κανονικοὺς Ἡγέτες καὶ Ἀρχιποιμένες, μετὰ τὴν θλιβερὴ ἀπόσχιση τῶν Ματθαίου Βρεσθένης καὶ Γερμανοῦ Κυκλάδων τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1937, περὶ τῆς ὁποίας ἀναφερθήκαμε ἐκτενῶς σὲ προηγούμενο Κεφάλαιό μας.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης σὲ μεταγενέστερη σειρὰ ἄρθρων του περὶ τῆς *Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας,* περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀναφερθοῦμε στὸν οἰκεῖο τόπο, γράφει ὅτι κατὰ τὴν περίοδο τῶν ἐτῶν

1938-1943 ὑπηρέτησε στὴν κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση τῶν Παλαιοεορτολογιτῶν στὴν Ἀθήνα ὡς Συνοδικὸς Γραμματεύς. Τὴν ἐπίκληση αὐτὴ κάνει, γιὰ νὰ τονίσει ὅτι γνωρίζει «*ἀπὸ πρῶτο χέρι τοὺς θλιβεροὺς διωγμοὺς ἀπὸ μέρους τῶν νεωτεριστῶν Ἐπισκόπων τῆς κρατούσης Ἐκκλησίας*» κατὰ τῶν Κληρικῶν τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων [1].

Διότι τότε, ὅπως καὶ ἀργότερα, οἱ διωγμοὶ ἐμαίνοντο ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ θέση καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ βιογραφουμένου μας ὡς Γραμματέως ἐπιτελοῦνταν μὲ πολὺ μεγάλη προσοχὴ καὶ προφύλαξη, ἐν μέσῳ κινδύνων ἐμφανῶν καὶ ἀφανῶν, ἀλλὰ πάντως συνεχῶν καὶ ἀπαραμειώτων.

Μαρτυρία περὶ τῆς δράσεώς του στὴν Ἀθήνα ὑπάρχει καὶ στὸν ἀναφερθέντα ἤδη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν *Ἐπικήδειο*, τὸν ὁποῖον ἐκφώνησε ἐνώπιον τῆς σεπτῆς σοροῦ τοῦ Ἐπισκόπου πλέον Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ὁ τότε Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος (Κιούσης), μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας μας (1986-2010), ὁ ὁποῖος ἀνέφερε χαρακτηριστικά:

«Θὰ ἐνθυμοῦνται εὐφήμως τὴν δρᾶσιν του, παρεκτὸς τῆς πόλεως τοῦ Βόλου καὶ τῶν περιχώρων, ἡ πρωτεύουσα καὶ εἰδικώτερον ὅσοι Ναοὶ ηὐτύχησαν νὰ τὸν ἔχουν ἱερατικὸν Προϊστάμενον, ὡς ὁ Ἅγιος Δημήτριος Ἄνω Πατησίων, ἡ Ἁγία Μαρῖνα Καλλιπόλεως Πειραιῶς, ἡ Ἁγία Παρασκευὴ Μοναστηρακίου Ἀθηνῶν κ.ἄ. Εἰς ἐποχὴν δόξης τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος ἦτο ἡ προβολὴ τοῦ Ἱερατείου διὰ τοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Ὡς Γραμματεὺς τῆς τότε Ἱερᾶς Συνόδου προσέφερε σπουδαίας ὑπηρεσί-

1. Βλ. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, «*Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἐξ ἐπόψεως Ἐκκλησιαστικῆς*» (συνέχεια ι´), στὸ Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 91/16.10.1950, σελ. 6.

ας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς πείρας καὶ τῆς μορφώσεώς του συντελέσας εἰς πολλὰ ἐπιτεύγματα» [2].

Ἂν καὶ δὲν εἶναι γνωστὸ πότε ἀκριβῶς ἦλθε στὴν Ἀθήνα γιὰ τὴν ἀνάληψη τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων του, ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας Διοριστήριό του ὡς προσωρινοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου στὸ Ρούφ Ἀθηνῶν τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1938, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ θέρος ἐκεῖνο εἶχε ἤδη ἐγκατασταθεῖ στὴν πρωτεύουσα [3].

Σὲ προσωπικὴ χειρόγραφη ἐπιστολή του τῆς 22.9.1938 πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα στὸ Ἅγιον Ὄρος, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) γράφει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ μεταξὺ ἄλλων τὸν πληροφορεῖ, ὅτι οἱ δύο Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. Γρηγόριος Ἀλεξανδρόπουλος δικάζονται «*ἐπὶ ἀντιποιήσει ἀρχῆς*» τὴν 12η Ὀκτωβρίου (ν.ἡ.). Ἐπίσης, ἀποκαλύπτει στὸν οἰκεῖο του π. Ἀντώνιο: «*Ἐγὼ ἐδῶ πνίγομαι στὴν δουλειά. Δὲν μοῦ ἔστειλες καὶ σὺ τίποτε νὰ γράψῃ ἡ "Φωνὴ" διὰ νὰ μὲ διευκολύνετε, ποὺ εἶμαι φορτωμένος, ἀλληλογραφίαν, σύνταξιν, ἐφημερίαν κλπ.*»[4].

Ἡ σύντομη αὐτὴ ἀναφορὰ εἶναι ἀποκαλυπτικὴ ὡς πρὸς τὴν πίεση καθηκόντων, στὴν ὁποία περιῆλθε, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔπρεπε ὅπως φαίνεται νὰ συντάσσει καὶ τὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἡ ὁποία τότε ἦταν ἑβδομαδιαία (!) καὶ ἀποτελοῦσε τὴν φωνὴ καὶ

---

2. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» [ἔκτακτος ἔκδοσις], ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 5.

3. Βλ. ὑπ᾽ ἀριθ. 1278/29.7.1938 διοριστήριο γράμμα «*ἐντολῇ τῶν Ἀρχιερέων*» ὑπογραφόμενο ἀπὸ τὸν Πρωτοσύγκελλο Ἀλέξανδρο Γρηγορόπουλο (Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος). Ὁ ἐν λόγῳ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὸ Ρούφ ἀνῆκε τότε στὴν Κανονικὴ Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας.

4. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

ἔκφραση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων σὲ ἐποχή, ὅπως προαναφέραμε, ἰδιαίτερα κρίσιμη καὶ ἐπικίνδυνη. Ἄλλωστε, ἡ εἴδηση γιὰ παραπομπὴ σὲ δίκη τῶν Ἀρχιερέων ὁμιλεῖ ἀφ᾽ ἑαυτῆς γιὰ τὸν κίνδυνο τῶν περιστάσεων.

I.2. Νέοι Προκαθήμενοι σὲ Ἀθήνα καὶ Ἀλεξάνδρεια

Ὅπως εἴπαμε καὶ ἄλλοτε, ἐφ᾽ ὅσον οἱ πολιτικοὶ παράγοντες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχαν ἄμεση ἀνάμειξη στὰ ἐκκλησιαστικά, οἱ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου προσπαθοῦσαν, παρὰ τοὺς διωγμοὺς ποὺ ὑφίσταντο, νὰ ἐπηρεάσουν αὐτοὺς πρὸς ὄφελός τους. Σὲ αὐτὸ τὸ πρῖσμα δύναται νὰ θεωρηθεῖ καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1938, ὁ ὁποῖος ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν πρώην Βουλευτὴ Μεσσηνίας κ. Μοσχούλα συνέταξαν *Ὑπόμνημα*, γιὰ νὰ τὸ παραδώσουν στὸν Ὑπουργὸ Ἀσφαλείας τῆς τότε Κυβερνήσεως Μεταξᾶ. Μέσῳ τοῦ *Ὑπομνήματος* ἐκείνου, τὸ ὁποῖο περιεῖχε καταγγελίες διαδεδομένων οἰκονομικῶν, πολιτικῶν καὶ ἠθικῶν σκανδάλων τοῦ Κορινθίας Δαμασκηνοῦ, ὑποψηφίου Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Νέου Ἡμερολογίου Ἑλλάδος μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Χρυσοστόμου (Παπαδοπούλου), ἤθελαν προφανῶς νὰ ἀποτρέψουν τὴν πιθανὴ ἐκλογή του, διότι ἴσως προσδοκοῦσαν εὐνοϊκότερη μεταχείρηση τοῦ Παλαιοημερολογιακοῦ Ζητήματος ἀπὸ τὸν ἕτερο ὑποψήφιο Τραπεζοῦντος Χρύσανθο [5].

Τελικά, ὡς γνωστόν, ὁ μὲν Κορινθίας Δαμασκηνὸς ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος στὶς 5.11.1938 μὲ διαφορὰ μιᾶς μόνον ψήφου (31 ὑπὲρ αὐτοῦ ἔναντι 30 ὑπὲρ τοῦ Τρα-

---

5. Βλ. Θεοδόση Τσιρώνη, *Ἐκκλησία Πολιτευομένη - Ὁ Πολιτικὸς λόγος καὶ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1913-1941)*, ἐκδ. «Ἐπίκεντρο», Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 376-377.

Ὁ Ἀθηνῶν Χρύσανθος.

πεζοῦντος Χρυσάνθου), ἀλλὰ μετ᾽ ὀλίγον ἡ ἐκλογή του κηρύχθηκε ἄκυρη ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, στὸ ὁποῖο προσέφυγαν τρεῖς μητροπολῖτες, καὶ τὴν θέση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κατέλαβε ὁ ἀπὸ Τραπεζοῦντος Χρύσανθος, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπέλθει σοβαρὴ διάσταση ἐντὸς τῆς Ἱεραρχίας τῆς Καινοτόμου Ἐκκλησίας [6].

Τὸ 1939 νέος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐξελέγη ὁ ἀπὸ Λεοντοπόλεως Χριστοφόρος, φίλα προσκείμενος στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο, ὁ ὁποῖος ὅμως, ὅπως πληροφορούμαστε ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) ἐξ Ἀθηνῶν τῆς 18.6.1939, πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα [7], τάχθηκε (ὁ Ἀλεξανδρεί-

6. Βλ. Γιῶργος Καραγιάννης, *Ἐκκλησία καὶ Κράτος, 1833-1997, Ἱστορικὴ ἐπισκόπηση τῶν σχέσεών τους*, ἐκδ. «Τὸ Ποντίκι», Ἀθήνα 1997, σελ. 51-56. Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι ἡ «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (ἀρ.φ. 131/19.12.1938, σελ. 1) δημοσίευσε τότε σὲ πρωτοσέλιδό της τὸν *Ἐνθρονιστήριο Λόγο* τοῦ Ἀθηνῶν Χρυσάνθου, ἐνδεικτικὸ γεγονὸς τῆς συμπαθείας ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐλπίδων γιὰ πιθανὴ αἴσια ἀντιμετώπιση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ Ζητήματος, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου.

7. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος. Εἶναι πάντως ἐνδεικτικό, ὅτι «*Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Ἐνθρονιστηρίου Λόγου τοῦ νέου Μακαριωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κου Κου Χριστοφόρου Β΄*» παρέθεσε ἡ «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (ἀρ.φ. 159/17.7.1939, σελ. 2), ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν «*Ἀπάντησιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χρυσάνθου*» στὴν *Εἰρηνικὴ Ἐπιστολὴ* τοῦ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου (βλ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 162/28.8.1939, σελ. 2), ὅπου γίνεται λόγος γιὰ ἀνάγκη συνεργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς σαλευομένης εἰρήνης καὶ ἑνότητος τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, διότι κάποιες μονομερῶς καὶ χωρὶς ὁμόφωνη συνεννόηση ἔλαβαν ἀποφάσεις ἐπὶ

➔

ας Χριστοφόρος) μὲ τὸ μέρος τοῦ Κορινθίας Δαμασκηνοῦ, γι᾽ αὐτὸ καὶ οἱ προσκείμενοι στὸν Χρύσανθο στὴν Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος δυσαρεστήθηκαν γιὰ τὴν ἀνάρρησή του στὸν Ἀλεξανδρινὸ Θρόνο.

Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος.

Ἐπίσης, ὅπως πληροφορούμαστε ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ ἐπιστολή [7], ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ὡς Λεοντοπόλεως εἶχε συντάξει ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν ὑπέγραψε ὁ ἀποθανὼν μετ᾽ ὀλίγον Ἀλεξανδρείας Νικόλαος, πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Βενιαμίν· εἰς αὐτὴν γίνεται ἐπίθεση κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τὸν ὁποῖον ἀποκαλεῖ *«νέον Πάπαν»*, διότι ἡ Κωνσταντινούπολη οὔτε στὸ θέμα τοῦ Ἡμερολογίου οὔτε στὸ θέμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας οὔτε καὶ σὲ ἄλλα θέματα ζήτησε τὴν γνώμη τῶν λοιπῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ ἀπαιτοῦνταν ἡ συναίνεσή τους, καὶ τὰ ἔλυσε *«αὐθαιρέτως καὶ αὐτοβούλως... ἐπὶ μεγίστῃ κοινῇ τῆς Ἐκκλησίας βλάβῃ»*. Ἡ ἐπιστολὴ μάλιστα ἐκείνη ἐγράφη, διότι ὁ Βενιαμὶν σὲ προηγηθεῖσα ἐπιστολή του ἐκάκιζε τὸν Νικόλαο, διότι δεχόταν σὲ συνομιλία

θεμάτων ποὺ ἀφοροῦν τὴν ὅλη Ὀρθοδοξία καὶ ἔφεραν σύγχυση, ὥστε νὰ διακινδυνεύσει μὲ διάσπαση ἡ ἑνότητά τους. Εἶναι ἐντυπωσιακόν, ὅτι γίνεται αὐτὴ ἡ παραδοχὴ ἀπὸ Προκαθήμενο ποὺ ἡ Ἐκκλησία του βαρύνεται μὲ κάποιο βασικὸ ἀπὸ αὐτὰ τὰ θέματα, δηλ. τὸ Ἡμερολογιακό, χωρὶς βέβαια νὰ τὸ κατονομάζει ρητῶς. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ γεγονὸς ἦταν, ποὺ ἔδινε ἐλπίδες στοὺς ἡμετέρους γιὰ πιθανὴ ἐπίλυση τοῦ ἐκκρεμοῦντος τούτου θέματος, ἀφοῦ τὸ ἐντόπιζαν τόσο καθαρὰ οἱ ἴδιοι οἱ ἐνεχόμενοι!

τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο! Καὶ ἐπιλέγει ὁ ἀποστολέας π. Χρυσόστομος Νασλίμης: «*Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χριστοφόρος δὲν εὐνοεῖ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Χρυσάνθου καὶ δὲν καλοβλέπει τὴν ἀθλιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, διὰ τοῦτο ἀπὸ πεῖσμα ἐκδικήσεως ἴσως κάμῃ τίποτε καλὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν*» [7].

Εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος προσπάθησε μεταγενέστερα νὰ συμβάλει γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπως καὶ νὰ βοηθήσει τοὺς Παλαιοημερολογῖτες μετὰ μάλιστα τὴν μακαρία Κοίμηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου († 1955), τὸν ὁποῖον ἐκτιμοῦσε καὶ ἐσέβετο, παρὰ τὴν μὴ ἐπίτευξη, ὡς γνωστόν, κάποιου καθοριστικοῦ ἀποτελέσματος [8].

Ι.3. Ὑπεύθυνα καθήκοντα

Ἐπιστρέφοντας στὴν ἐξιστόρησή μας [8α], πληροφορούμαστε ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, τῆς 12.10.1939, πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, ὅτι ἀνέμεναν αὐτὸν στὴν ὑπηρε-

---

8. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς,* Ἀθήνα – Μάρτιος 2015, σελ. 62-63.

8α. Σημειωτέον, ὅτι ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) διακρίνεται στὶς δημοσιευμένες φωτογραφίες τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν ἁγίων Θεοφανείων τοῦ 1939 στὸν Πειραιᾶ νὰ ἵσταται μὲ τὸ Ἱερατεῖο πλησίον τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων Δημητριάδος Γερμανοῦ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου (βλ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 135/16.1.1939, σελ. 1 καὶ 4). Σὲ μεταγενέστερο φύλλο τῆς «Φωνῆς» (ἀρ. 140/20.2.1939, σελ. 4) ἀνακοινώνεται ἑσπερινὴ Ὁμιλία τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη στὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὸ Ρούφ Ἀθηνῶν μὲ θέμα τὴν Μετάνοια καὶ τὴν Ἐξομολόγηση.

Ἅγια Θεοφάνεια τοῦ ἔτους 1939: Ἄνω οἱ Σεβ. Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανὸς καὶ Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος (δίπλα στὸν Δημητριάδος ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης), καὶ κάτω ἄποψη τῆς πομπῆς μὲ τμῆμα τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν.

σία τῶν Γραφείων [9], εἰς ἀντικατάστασιν προφανῶς τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), ὁ ὁποῖος εἶχε ὑποβάλει αἴτηση ἀποχωρήσεως, λόγῳ δυσμενῶν συνθηκῶν διαβιώσεως, γιὰ λόγους ὑγείας καὶ οἰκονομικούς, ἡ ὁποία εἶχε γίνει ἀποδεκτή [10]. Ἐπίσης, πληροφορούμαστε γιὰ τὴν σύγκληση *Πανελληνίου Συνεδρίου* τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων κατὰ τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες [9], μὲ παρουσία καὶ συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων ἀπὸ ὅλα τὰ Παραρτήματα τῆς Ἑλλάδος, μὲ ἔκδοση μάλιστα εἰδικοῦ *Ψηφίσματος* πρὸς ἐπίδοσιν στὶς ἁρμόδιες πολιτειακὲς ἀρχές, ἐξ αἰτίας ἐκδόσεως τότε Ἀναγκαστικοῦ Νόμου περὶ ἐκείνων τῶν Ναῶν τοῦ Πατρίου, οἱ ὁποῖοι κτίσθηκαν χωρὶς ἄδεια τοῦ ἁρμοδίου Ὑπουργείου, μὲ προφανῆ τὸν διαγραφόμενο διωκτικὸ σκοπό.

Ὁ π. Ἀντώνιος στὴν ἀπὸ 26.10.1939 ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἀπάντησή του πρὸς τὸν *«Μακαριώτατον Δημητριάδος Γερμανόν»*[11], βεβαιώνει ὅτι λόγῳ προβλημάτων ὑγείας, ἀλλὰ καὶ μέχρι διευκρινίσεως τῆς στάσεως ποὺ θὰ τηρήσει τελικὰ ἡ Πολιτεία ἔναντί μας, θὰ εἶναι δύσκολο νὰ κατέλθει στὴν ὑπηρεσία τῶν Γραφείων στὴν Ἀθήνα. Ὅμως, γράφει ὅτι σὲ συνεννόηση μὲ τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη φροντίζει γιὰ τὴν σύνταξη τῶν Ἡμεροδεικτῶν τσέπης καὶ τοίχου τοῦ ἔτους 1940.

---

9. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

10. Βλ. ἐπιστολὴ ὑπ᾽ ἀριθ. 1533/5-18.7.1939 τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, ὅπου ἐκφράζεται «*ἡ εὐαρέσκεια Ἡμῶν διὰ τὰς μετὰ ζήλου παρασχεθείσας καὶ ἄνευ ἀμοιβῆς ὑπερησίας ἐν τῷ γραφείῳ*» (Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος). Στὸ γεγονὸς αὐτὸ πρέπει νὰ ἀναφέρεται μία «*Γνωστοποίησις*», ἡ ὁποία δημοσιεύθηκε στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (ἀρ.φ. 161/14.8.1939, σελ. 1), ὅπου ἀναγράφεται, ὅτι ὁ συνεργάτης αὐτῆς Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης «*ἀνεχώρησεν ἐπ᾽ ἀδείᾳ*» καὶ ὅσοι ἀλληλογραφοῦν μαζί του νὰ ἀπευθύνονται στὴν διεύθυνσή του στὸν Βόλο.

11. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

Ὁ δὲ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης στὴν ἀπὸ 12.11.1939 ἐπιστολή του ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα [12], γράφει ὅτι ἔλαβε τὸ ὑλικὸ τῶν νέων Ἡμεροδεικτῶν, τὸ ὁποῖο δόθηκε στὴν «*λογοκρισίαν*» τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἔγκρισιν καὶ θὰ φροντίσει γιὰ τὴν ἐκτύπωσή τους τὸ ταχύτερον. Λόγῳ δὲ τῆς ἀσθενείας τοῦ π. Ἀντωνίου, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) πληροφορεῖ τὸν ἀποδέκτη του ὅτι, «*οἱ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς... ἀπεφάσισαν νὰ προσλάβωσιν ἐμὲ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Γραφείων ἐπὶ μισθῷ, ἀποσύραντές με ἐκ τῆς Ἐφημερίας τοῦ Ναοῦ, διότι δὲν ἐπαρκῶ εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὑπηρεσίας... Μὴ λησμονῆτε ὅμως νὰ μὲ βοηθῆτε στέλλοντές μοι ἐνίοτε ἐνδιαφέρουσαν πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῇ Φωνῇ τῆς Ὀρθοδοξίας ὕλην*»[12]. Ὡς πρὸς τὸ *Πανελλήνιο Συνέδριο* παρέχεται βεβαίωση, ὅτι καμμία ἀπάντηση ἀπὸ τοὺς ἁρμοδίους δὲν δόθηκε ἔναντι τῶν ἐνεργειῶν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ Διοίκηση αὐτῶν ἀρκέσθηκε νὰ στείλει στὰ Παραρτήματα ἰδιαίτερο ἔντυπο, γιὰ νὰ τὸ παρουσιάζουν ὡς δικαιολογητικὸ σὲ περίπτωση παρενοχλήσεώς τους ἀπὸ τὴν ἀστυνομία [12].

Ἀπὸ αὐτὸ καθίσταται σαφές, ὅτι ὁ βιογραφούμενός μας προσλήφθηκε καὶ πάλι στὴν ὑπηρεσία τῆς Γραμματείας τῆς Ἐκκλησίας μας, προκειμένου νὰ ἐξακολουθήσει ὑπὸ καλύτερες συνθῆκες τὴν προσφορὰ τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν του [12α].

***

---

12. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

12α. Ἐπιβεβαίωση αὐτῶν, ἀποτελεῖ καὶ ἡ «*Δήλωσις*» στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (ἀρ.φ. 165/9.10.1939, σελ. 2), ὅτι τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Παραρτημάτων γιὰ κάθε ὑπόθεση ποὺ ἀφορᾶ στὴν Διοίκηση τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ἀπευθύνονται στὸν Γραμματέα τῶν Κεντρικῶν Γραφείων Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη [γιὰ δὲ τὸν διορισμὸ καὶ τὴν μετάθεση Ἐφημερίων στὸν Σεβ. πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο].

Τὸ διάστημα ἐκεῖνο ὑπῆρξαν ἐκκλήσεις ἀπὸ τὸν Βόλο νὰ μεταβεῖ ἐκεῖ ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης, γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴν διαχείριση καὶ ὑπηρεσία στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου ἀπὸ μέρους τοῦ Προέδρου κ. Πολυζώη, προκειμένου ἐκεῖνος νὰ ἀπέλθει, καὶ γενικὰ ὑπῆρχε ἐνημέρωσή του γιὰ διάφορες ἀκαταστασίες, οἱ ὁποῖες ὅπως φαίνεται συνέχισαν νὰ ταλαιπωροῦν τὸν χῶρο. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση μάλιστα αὐτῶν, οἱ Ἀρχιερεῖς μὲ ἐπίσημη ἐπιστολή τους ὑπ᾽ ἀριθ. 2735α/26.1.1940 πρὸς τοὺς Ἱερεῖς καὶ τὸ Δ.Σ. τοῦ Ναοῦ τοῦ Βόλου ἐξουσιοδοτοῦν τὸν Γραμματέα τους Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη νὰ μεταβεῖ ἐξαρχικά, πρὸς «*διακανόνισιν τῶν ἀφορώντων τὴν διοίκησιν τοῦ Παραρτήματος καὶ παραλαβὴν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν Διαθηκῶν τῶν ἀειμν. Θεοδοσίου καὶ Γλυκερίας Ζωγράφου*»[13].

Ἡ ἀποστολὴ ἐκείνη δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν ὄντως ἐξετελέσθη καὶ ποιὰ ἦταν τὰ ἀποτελέσματά της· τὰ προβλήματα, διαχειριστικῆς κυρίως φύσεως, συνεχίσθηκαν, ἐνῶ ὑπάρχει καὶ νέο γράμμα τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 1821/28.6.1940, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ὁρίζεται καὶ πάλιν Ἔξαρχος καὶ Ἀντιπρόσωπός του, προκειμένου νὰ διευθετήσει τὶς ταραχὲς καὶ τὰ προβλήματα στὸν Βόλο[14].

Ι.4. Δικαστικὲς διώξεις τῶν Ἀρχιερέων ἀπὸ τοὺς Νεωτεριστὲς καὶ ἐλπίδες γιὰ ἑνοποίηση στὸ Πάτριο

Ἐπανερχόμενοι στὴν Ἀθήνα, μαθαίνουμε ὅτι τὰ πράγματα περὶ τὰ τέλη τοῦ 1939 ἦταν πολὺ δύσκολα

13. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.
14. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

καὶ πιεστικὰ γιὰ τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους, γεγονὸς τὸ ὁποῖο δεικνύει ὅτι οὔτε οἱ Πολιτειακοὶ παράγοντες, ἀλλ᾽ οὔτε καὶ ὁ νέος Προκαθήμενος τῶν ἀνάλγητων Νεοημερολογιτῶν φάνηκαν εὐνοϊκοὶ ὡς πρὸς τὶς φιλότιμες προσδοκίες τῶν ἀκολούθων Ὀρθοδόξων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου.

Σὲ σύντομη ἐπιστολή του πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα, ὁ βιογραφούμενός μας τοῦ γράφει ἐξ Ἀθηνῶν τὴν 17.11.1939: «*Λοιπὸν μάθε ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς δικάζονται τὴν 31 Ἰανουαρίου 1940 ἐπὶ Ἀντιποιήσει Ἀρχῆς. Ἡ περυσινὴ δίκη ἐπανῆλθεν εἰς φῶς. Ἡ Ἀστυνομία σήμερον ἔκλεισε τὸν Ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας Ν. Ἰωνίας. Τὰ πράγματα γενικῶς ἀγρίευσαν. Ἡμερολόγια δὲν ἀφήνουν νὰ ἐκδώσωμεν. Ἡ λογοκρισία μᾶς παρέπεμψεν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπήν, καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἀπέρριψε τὴν ἔκδοσιν. Ἐν βίᾳ μεγίστῃ γράφω πρὸς γνῶσιν σου... Ἐγὼ ἐξακολουθῶ νὰ εἶμαι εἰς τὴν ἐφημερίαν μου. Καλὰ ποὺ δὲν ἤλθετε καὶ σεῖς, διότι τὰ Γραφεῖα, ἂν ὡς φαίνεται κλεισθοῦν αἱ Ἐκκλησίαι, θὰ κλεισθοῦν καὶ αὐτά*»[15].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή του πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποδέκτη τῆς 30.12.1939, ὁ βιογραφούμενός μας ἐνημερώνει, ὅτι μετὰ κόπου πολλοῦ κατορθώθηκε τελικὰ νὰ ληφθεῖ ἄδεια, ὥστε νὰ ἐκδοθοῦν Ἡμεροδεῖκτες γιὰ τὸ 1940. Ἐπίσης, ὅτι «*τὸ δικαστήριον τῶν Ἀρχιερέων ὑποθέτομεν, ὅτι θὰ ματαιωθῇ ἀποσυρομένης καὶ πάλιν τῆς δικογραφίας. Πρὸς τοῦτο καταβάλλονται ἀπὸ πολλοῦ ἐνέργειαι*»[16].

Σὲ νεώτερη ἐπιστολή του πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα, μὲ εὐχὲς γιὰ τὴν ὀνομαστικὴ ἑορτή του, ὁ ἐπιστολογράφος μας (π.Χρ.Ν.) προβαίνει τὴν 19.1.1940 στὴν σημαντικότατη ἐνημέρωση, ὅτι

15. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.
16. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

«Χθὲς διεξήχθη ἐν μέσῳ πλήθους ἀκροατηρίου ἡ θρυλικὴ καὶ ἱστορικὴ δίκη τῶν 4 Ἀρχιερέων παρόντων πάντων. Ἡ δίκη ἀρχίσασα τὴν 10 καὶ 15′ πρωϊνὴν διεκόπη τὴν 12 καὶ 45′ μεσημβρινὴν ἐξετασθέντων δύο Κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ἑνὸς Τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων. Ἡ δίκη ἐπανελήφθη τὴν 5 καὶ 10′ ἀπογευματινήν, ὅτε ἤρχισεν ἡ ἀπολογία τῶν κατηγορουμένων. Ὁ Μακ. Δημητριάδος πρῶτος ἀπελογήθη, μὲ γλῶσσαν Ὁμολογητοῦ τῆς Πίστεως, εἰπὼν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Ἑορτολογικῆς Παραδόσεως εἶναι ζήτημα δι᾽ αὐτὸν συνειδήσεως, καὶ ἐννοεῖ ὅτι ἕως ἐσχάτων νὰ ἐμμείνῃ πιστὸς εἰς τὴν ἀκαινοτόμητον Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς κατὰ τὴν εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίαν διαβεβαιώσεις του. Δεύτερος ἀπελογήθη ὁ Σεβ. πρ. Φλωρίνης μὲ γλῶσσαν Χρυσοστομικήν, ἐκπλήξασαν τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς παρευρισκομένους νομομαθεῖς[17]*. Ἡ συγκίνησις ἐκ τῆς ἀπολογίας τοῦ κατηγορουμένου τούτου κατέλαβε καὶ αὐτοὺς τοὺς δικαστάς. Τρίτος ἀπελογήθη ὁ Σεβ. Κυκλάδων, τέταρτος ὁ Σεβ. Βρεσθένης καὶ τελευταῖος ὁ Πρωτοσυγ. Γρηγορόπουλος. Τὸ δικαστήριον ἀπεσύρθη εἰς σύσκεψιν διαρκέσασαν ἐπὶ ½ ὥραν. Ὅλοι ἀνεμένομεν τὴν ἀθώωσιν ἢ κήρυξιν ἀναρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου. Ἀτυχῶς, ἐπειδὴ φαίνεται ἐν τῷ μεταξὺ ἐδόθησαν παραγγελίαι καὶ ἐπιταγαί, ἠκούσθη ἀπαγγελία ἐπιβεβαιωτικὴ τῆς κατηγορίας καὶ ἅπαντες οἱ κατηγορούμενοι ἐδικάσθησαν εἰς 4 μηνῶν φυλάκισιν καὶ 500 μοῦ φαίνεται δραχμῶν πρό-*

---

17. Τὴν περίφημη αὐτὴ *Ἀπολογία* τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου *«ἐνώπιον τοῦ Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν τὴν 31-1-1940 κατηγορουμένου ἐπὶ ἀντιποιήσει Ἀρχῆς»*, βλ. στὸ ἔργο *Μητροπολίτης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης (Ἀγωνιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους)*, ἐπιμελ. Ἠλία Ἀγγελοπούλου καὶ Διονυσίου Μπατιστάτου, Ἀθῆναι 1981, σελ. 63-68.

στιμον. Οἱ Δικασταὶ μετὰ συγκινήσεως ἀπήγγειλον, ὡς προφανῶς βιασθέντες, τὴν κατηγορίαν. Ἀμέσως ἠσκήθη ἔφεσις. Ἡ ἀπόφασις ἐξεδόθη κατὰ τὰς 8 τὸ βράδυ. Ἡ συγκίνησις τότε ὅλων μας ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος, ὅταν μάλιστα πληρωθέντων τῶν ἐγγυήσεων ἀφέθησαν ἐλεύθεροι οἱ Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος καὶ π. Φλωρίνης καὶ ἐξήρχοντο τοῦ Δικαστηρίου, τὸ πλῆθος κατησπάζετο μετὰ δακρύων τὰς χεῖρας τῶν Ὁμολογητῶν τῆς Πατρώας Εὐσεβείας. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη δίκη καθ᾽ ἥν ἀπὸ στόματος δύο Γεραρῶν Ἱεραρχῶν ἐβροντοφωνήθη τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἀλήθεια, ἴσως συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἕνωσιν τῶν Ἀρχιερέων ἡμῶν, διότι αἱ κατ᾽ αὐτῶν συκοφαντίαι ἀπεδείχθησαν ἀνυπόστατοι καὶ ὁ λαὸς ἰδίοις ὠσὶν καὶ ἰδίοις ὀφθαλμοῖς τοῦτο ἀντελήφθη. Περὶ τῆς ἑνώσεως πολλὰ σήμερον ἀκούονται. Ἐὰν αὕτη γίνῃ, τότε ἀποδεικνύεται καὶ πάλιν, ὅτι οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ...» [18].

Ἀντιλαμβανόμαστε ὅτι ἡ μαρτυρία τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς εἶναι ἰδιαίτερα σημαντική, τόσο γιὰ τὴν ὁμολογιακὴ παρουσία τῶν Ἀρχιερέων καὶ τὴν πεπαρρησιασμένη στάση τους ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ὅσο καὶ γιὰ τὶς ἐλπίδες ἑνωτικῆς προσεγγίσεως μὲ τοὺς ἀποσχισθέντες Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης, οἱ ὁποῖοι μὲ ὀπαδούς τους ἔγιναν αὐτόπτες καὶ αὐτήκοοι μάρτυρες ὅλων αὐτῶν ποὺ διαδραματίσθηκαν.

Ὁ δὲ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας γράφων ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος τὴν 30.1.1940 πρὸς τὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.), βεβαιώνει:

«Ἐπῆρα τὸ ἀπὸ 19ης τοῦ λήγοντος μηνὸς γράμμα Σας καὶ ἀναγνώσας ἐλυπήθην μὲν διὰ τὴν καταδίκην τῶν ἁγιωτάτων Ἀρχιερέων ἡμῶν, ἐχάρην ὅμως δοξάσας τὸν Θεὸν διότι ἐδόθη ἀφορμὴ διὰ τῆς δίκης ταύτης νὰ βρον-

18. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

τοφωνηθῇ ἡ ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως ἐνώπιον ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν, καὶ νὰ ἀκουσθῇ καὶ παρ᾽ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἀθλίων συκοφαντῶν τῶν ἀποκαλούντων προδότας τοῦ γενναίους Ὁμολογητὰς καὶ ἀπολογητὰς τῆς Πίστεως. Καὶ ἐπειδὴ πιστεύω ὅτι αἱ ἀπολογίαι αὗται εἰσὶ μνημειώδεις καὶ θὰ ἀποτελέσωσι λαμπρὰν σελίδα εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ γραφῇ Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν..., διὰ τοῦτο κρίνω καλόν, ὅπως καταβληθῇ πᾶσα σπουδὴ καὶ ἐνέργεια, ὥστε νὰ ληφθῶσιν ἀκριβῆ ἀντίγραφα ἐκ τοῦ Δικαστηρίου... καὶ ἐὰν μὲν καθίσταται δυνατὸν νὰ ἐκτυπωθῶσιν αἱ ἀπολογίαι αὗται (καὶ τῶν πέντε εἰ δυνατόν, ὥστε παραλληλιζόμεναι νὰ φαίνηται ἡ πτωχεία τῶν δύο ἑτέρων ἀνταρτῶν [Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης], καὶ νὰ αἰσχύνωνται καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ αὐτοὺς ἀκολουθοῦντες ἐὰν ἕως τέλους ἔχωνται τῆς μοχθηρίας καὶ σκληροκαρδίας των) εἰς ἰδιαίτερα φυλλάδια· εἰ δὲ τοῦτο καθίσταται ἀδύνατον, νὰ κάμωμεν μερικὰ ἀντίγραφα εἴτε διὰ τοῦ πολυγράφου εἴτε καὶ διὰ τῆς γραφομηχανῆς ἐν ἀνάγκῃ. Ὁπωσδήποτε ὅμως τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ἀναμένω παρ᾽ ὑμῶν τὴν ἐνέργειαν αὐτήν»[19].

Σὲ νέα ἐπιστολή του τῆς 4.3.1940, ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος γράφων καὶ πάλι πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποδέκτη (π.Χρ.Ν.), πληροφορεῖ ὅτι

«Παρατηρεῖται μία κίνησις καὶ τάσις πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ ἕνωσιν μεθ᾽ ἡμῶν ἐκείνων τῶν παραπλανηθέντων Πατέρων καὶ ἀκολουθησάντων τὴν παρέαν τῶν ἀνταρτῶν διαδιδόντων ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς μας ἐπρόδωσαν τὸν ἀγῶνα μας!!! Ἐνεργῶμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι δυνάμεθα ἐν προκειμένῳ καὶ πιστεύω, τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος, ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν ἐκεῖνοι τουλάχιστον ὅσοι ἐκ καλῆς πίστεως ἠκολούθησαν τοὺς ταραξίας αὐτούς. Αὐτοῦ κάτω τί

19. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

γίνεται; Ἐκεῖνοι ὅπου ἤκουσαν μὲ τὰ αὐτιά των μέσα στὸ Δικαστήριον τὰς λαμπρὰς ὁμολογίας καὶ ἀπολογίας τῶν Ἀρχιερέων μας ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ ἐθελοτυφλῶσιν; Ὅποτε εὐκολυνθῆτε καὶ πρόκειται νὰ μοῦ γράψετε, ἐνθυμηθῆτε νὰ μὲ πληροφορήσητε: τί σκέπτονται ἤδη οἱ Ἀρχιερεῖς περὶ τῆς περαιτέρω πορείας καὶ διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος μας; Σκέπτονται νὰ προβῶσιν εἰς τίποτε χειροτονίας ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων Κληρικῶν; Ἐνδιαφέρονται καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐδῶ Ζηλωτῶν Πατέρων ἵνα χειροτονήσωσι τοὺς Ὑποτακτικούς των Ἱερεῖς...» [20].

Στὸ σημεῖο αὐτό, θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ γιὰ τὴν ἱστορία, ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα ἔφεση ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν δίκη τῆς 18/31.1.1940 ἐκδικάσθηκε τὴν 29.3.1940 στὸ Ἐφετεῖο Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας σώζεται ἡ ἐπίσης λαμπρὰ *Ἀπολογία* τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου [21], ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου ἦταν ἀρνητικὴ καὶ ἡ ὑπόθεση παραπέμφθηκε πλέον στὸν Ἄρειο Πάγο, χωρὶς νὰ προλάβει νὰ ἐκδικασθεῖ ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου ποὺ κηρύχθηκε κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Γερμανοὺς ἐπιδρομεῖς καὶ τὴν Κατοχὴ ποὺ ἐπακολούθησε.

Στὴν ἀπὸ 21.4.1940 ἐκτενῆ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) γράφει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα σχετικὰ μὲ τὶς πολλὲς ὑπηρεσίες τῶν Γραφείων καὶ τὶς ἐφημεριακές του ἀσχολίες, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἀποκάμει ψυχικῶς καὶ σωματικῶς σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νὰ εὔχεται τὴν ἀπαλλα-

20. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

21. Βλ. *«Ἀπολογία εἰς τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Π. Φλωρίνης Κου Χρυσοστόμου, μηνυθέντος ὑπὸ τῆς Δ. Συνόδου ἐπὶ ἀντιποιήσει Ἀρχῆς» (29-3-1940)*, στὸ ἔργο *Ἅπαντα πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου Καβουρίδου (1871-1955)*, τόμος Πρῶτος, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, 1997, σελ. 368-389.

γή του ἀπὸ τὰ βάσανα τὸ ταχύτερο δυνατόν. Ὡς πρὸς τὴν τελευταία δίκη ἐνημερώνει:

«Τὸ Ἐφετεῖον κατεδίκασε τοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς μὲ ποινὴν 20 ἡμερῶν φυλακίσεως μὲ 2ετῆ ἀναστολήν· ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως ἠσκήθη ἀναίρεσις εἰς Ἄρειον Πάγον. Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ Σεβ. Ἀρχιερεῖς ἀποφεύγουν νὰ ἐμφανίζωνται δημοσίᾳ μὲ τὰς ἀρχιερατικάς των διασημάνσεις, ἵνα μὴ τυχὸν τοῦτο ἀποτελέσῃ στοιχεῖον ἐπικυρώσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, θὰ λάβουν λέγουν ἀποφάσεις ἐπὶ τῆς ἀκολουθητέας πορείας τοῦ ἀγῶνος ἐφεξῆς» [22].

Στὴν συνάφεια αὐτή, δὲν γίνεται βέβαια λόγος περὶ χειροτονιῶν, ἐνῶ ὁ ἐπιστολογράφος μας (π.Χρ.Ν.) βεβαιώνει, ὅτι θυμίζει στοὺς Ἀρχιερεῖς πὼς δὲν πρέπει νὰ παύσουν οἱ χειροτονίες καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Ἀρείου Πάγου πρέπει νὰ σκεφθοῦν σοβαρὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ πρώην Φλωρίνης φαίνεται νὰ ἐπαφίεται περισσότερο στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πρόνοιά Του γιὰ τὴν Ἐκκλησία, πιστεύοντας ὅτι ἡ χειροτονία Ἀρχιερέων θὰ περιπλέξει τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας περισσότερο. Ὁ Μακαριώτατος Δημητριάδος ἐπιθυμεῖ νὰ προχωρήσουν σὲ χειροτονίες. Καὶ συνεχίζει:

«Πάντως ἐγὼ φρονῶ ὅτι μόνον διὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὁ ἀγὼν θὰ προοδεύσῃ καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας θὰ καταστῇ εὐοίωνον. Καὶ σᾶς βεβαιῶ ὅτι, ἐὰν ὁ Ἄρειος Πάγος δὲν ἀναγνωρίσῃ τὰ δίκαιά μας, καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς μας δὲν λάβουν ριζικωτέρας ἀποφάσεις, ἐγὼ τουλάχιστον θὰ τραβηχθῶ εἰς τὴν ἄκρην· διότι ἐγὼ δὲν ἦλθα εἰς τὴν Ἀθήνα νὰ τραβῶ τόσα βάσανα μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐνισχύωνται τὰ οἰκονομικὰ τῶν Γραφείων... διὰ νὰ πληρώνωνται οἱ ὑπάλληλοι καὶ νὰ

22. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

ἀδιαφοροῦμεν τὸ τὶ θὰ ἀπογίνῃ ὁ ἱερὸς ἀγώνας μετ᾽ ὀλίγον χρόνον, ἐφ᾽ ὅσον τὰ Παρ/τα ἐλλείψει Ἱερέων διαρκῶς διαλύονται καὶ οἱ Χριστιανοὶ μὴ ἐξυπηρετούμενοι ἐπαρκῶς εἰς τὰ καθήκοντά των λιποτακτοῦν. Εἶμαι πολὺ στενοχωρημένος μὲ τὴν κατάστασιν, καὶ μάλιστα κατ᾽ αὐτὰς ἡ στενοχωρία μου ἐκορυφώθη, διότι συνέβη καὶ κἄτι τὸ ὁποῖον θὰ ἐπληροφορήθητε ἤδη.

»Μετὰ τὰς λαμπρὰς καὶ πεπαρρησιασμένας ἀπολογίας τῶν Ἀρχιερέων μας ἐν τῷ Ἐφετείῳ, μία Ἐπιτροπὴ λαϊκῶν τῆς ἄλλης παρατάξεως [Κυκλάδων-Βρεσθένης], ἐπεσκέφθη τὸν Ἅγ. πρ. Φλωρίνης καὶ ἐπρότεινε τὴν ἐξεύρεσιν τρόπου συμφιλιώσεως τῶν διεστώτων· ὁ Ἅγ. πρ. Φλωρίνης ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου [Δημητριάδος] ἐδέχθησαν νὰ συναντηθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Κηρύκου μετὰ τῶν Ἄλλων· ἀτυχῶς κατὰ τὴν συνάντησιν δὲν ἐπετεύχθη ἡ συμφιλίωσις, διότι ἤρχισαν οἱ μηδέποτε θέλοντες τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐκτρέπωνται εἰς λόγους ἀναιδείας ἀνακατεύσαντες τὰ "Ἔγκυρα τὰ Μυστήρια ἢ ἄκυρα τῶν Νεοημερολογιτῶν" καὶ ἐπειδὴ ἐφώναζαν καὶ διέκοπτον τὴν συζήτησιν, διελύθημεν μὲ τὰς χειρίστας ἐντυπώσεις καὶ τὰς ἀπαισιωτέρας ἐλπίδας περὶ συμφιλιώσεως... Καλὸν νομίζω νὰ προτρέψητε καὶ σεῖς τοὺς Ἀρχιερεῖς ὅπως φροντίσουν διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας κἄπως σοβαρώτερον...»[22].

Εἶναι φανερὸς ὁ πόνος καὶ ἡ ἀπογοήτευση τοῦ καλοῦ καὶ συνετοῦ ἀγωνιστοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὁ ὁποῖος βλέπει τοὺς κόπους τους χωρὶς τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα σὲ ποιμαντικὸ καὶ πρακτικὸ ἐπίπεδο, λόγῳ τῆς ἀναποφασιστικότητος τῶν ὑπευθύνων, ἀλλὰ καὶ παρακολουθεῖ μὲ ὀδύνη τὴν διαιώνιση τῆς διαστάσεως στὴν Γνησία Ὀρθοδοξία ἐξ αἰτίας τῆς ἰδεοληπτικῆς προσκολλήσεως τῶν «οὐ κατ᾽ ἐπί-

γνωσιν» ζηλωτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξαρτοῦν τὴν ὅλη Ὀρθοδοξία καὶ Ὁμολογία τῆς Πίστεως ἀπὸ τὴν τελεσίδικη ἔκφραση «ἔγκυρα ἤ ἄκυρα» σχετικὰ μὲ τὰ Μυστήρια τῶν Καινοτόμων!

Εἶναι ἄξιον ἀπορίας πότε μέσα στὴν δισχιλιετῆ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἕνας ἀντιαιρετικὸς ἀγῶνας Πίστεως ἐξάρτησε τὴν νομιμότητα, συνοχὴ καὶ πορεία του ἀπὸ ἕνα τέτοιου εἴδους ἐπισφαλὲς δίλημμα! Πότε ἕνα τέτοιου εἴδους θέμα καὶ ἐρώτημα ἐτέθη μὲ τόση ἐπιμονὴ καὶ ἔνταση, ὡς καθοριστικὸ τῆς Ὀρθοδοξίας τῶν ἀντιτασσομένων σὲ κάθε εἴδους Καινοτομία καὶ Νεωτερισμό, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἀγώνων Πίστεως καὶ Ὁμολογίας τῶν Ἁγίων Πατέρων μας! Κάθε ἀπροκατάληπτος καὶ καλόπιστος ἐρευνητὴς καὶ μελετητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ἱστορίας ἐκπλήσσεται ἐνώπιον τοῦ πρωτοφανοῦς αὐτοῦ φαινομένου, νὰ τίθεται μὲ τόση ἀπολυτότητα τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ μάλιστα νὰ ἀνάγεται σὲ ὑπέρτατο κριτήριο Ὀρθοδοξίας τῶν Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως, ὥστε νὰ καθορίζει κυριολεκτικῶς τὰ πάντα!...

Ὁ π. Ἀντώνιος Μουστάκας ἀπάντησε τὴν 12.5.1940 στὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.) ἐκφράζοντας καὶ αὐτὸς τὴν λύπη του γιὰ τὴν στασιμότητα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ γιὰ τὴν ἀναποφασιστικότητα στὸ θέμα τῶν χειροτονιῶν, ἀλλὰ βεβαιώνει ὅτι μετὰ τὸν Ἄρειο Πάγο ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς ὑποσχέθηκε, ὅτι θὰ ληφθοῦν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ οἱ ἀναγκαῖες ἀποφάσεις. Ἐπίσης, ἀναφέρεται στὸ θέμα τῆς ἀποτυχημένης συναντήσεως πρὸς ἕνωσιν τῆς 2ας Μαρτίου 1940 καὶ συμπεραίνει περὶ τῶν ἀποσχισμένων:

«Δὲν θέλουν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην, οὐδὲ τὴν ἕνωσιν καὶ διόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις

θὰ ἐπετυγχάνετο μόνον διὰ τῆς ἑνώσεως καὶ τῆς συνεργασίας τῆς ἡμετέρας»[23].

Παρακάτω, γράφει τὰ ἑξῆς σημαντικὰ στὸν κατὰ Θεὸν συναγωνιστὴ καὶ φίλο του π. Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος δυσανασχετοῦσε μὲ τὴν κατάσταση:

«Ἔσο γενναῖος καὶ μὴ ἀποθαρρύνησαι δι᾽ ὅσα συμβαίνουσι περὶ τὸν ἀγῶνα ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ἀσφαλῶς θὰ κατευθύνῃ ὁ Κύριος ἀφοῦ πρῶτον δοκιμάσῃ πάντας ἡμᾶς καὶ ἀπομακρυνθῶσιν αὐτοῦ οἱ ἰδιοτελεῖς, οἱ ὑποκριταὶ καὶ ὅσοι ἄλλοι δὲν εἶχον εὐθὺ σκοπόν. Ἄλλωστε καὶ ἡ ἐγγίζουσα διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου τῶν πάντων ἐκκαθάρισις θὰ διορθώσῃ καὶ τὰ κακῶς κείμενα Ἐκκλησιαστικά μας πράγματα. Ὑπομονὴ ὅθεν καὶ ἐπιμονὴ ἕως ὅτου ὁ Κύριος ποιήσῃ τὸ ἔλεός Του μεθ᾽ ἡμῶν»[23].

Μία ἐκτενὴς ἐπιστολὴ τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) τῆς 19.6.1940 πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, στὴν ὁποία τοῦ ἀναφέρει ὅτι πρόκειται νὰ ἀνέλθει γιὰ δεκαήμερη περιοδεία στὴν Θεσσαλία μετὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, φανερώνει ὅτι αὐτὸ ἔκανε ὅποτε τοῦ τὸ ἐπέτρεπαν οἱ συνθῆκες, μὴ ἐγκαταλείποντας τὸ ποιμαντικὸ καὶ ἱεραποστολικὸ ἔργο στὴν ἀγαπημένη του ἐπαρχία καὶ ὕπαιθρο. Ὅμως, πληροφορεῖ ὅτι μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου ἀσθένεια τοῦ λαϊκοῦ Λογιστοῦ τῶν Γραφείων, ἀνέλαβε σὺν ὅλοις τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ὑπηρεσία τοῦ Λογιστηρίου καὶ ἔτσι κατεστάθη, ὅπως γράφει ἀστειευόμενος:

«Γενικὸς δερβέναγας εἰς τὰ Γραφεῖα καὶ ἀπέκτησα σχεδὸν ὅλα τὰ ἐπίζηλα ὀφφίκια, τὰ ὁποῖα εἶναι οὐκ ὀλίγα: ἱερεύς, πνευματικός, ἱεροκῆρυξ, δημοσιογράφος, γραμματεύς, ταμίας, ἀλληλογράφος, εἰσπράκτωρ, πρωτοκολλητής, διεκπεραιωτής, πρωτοσυγκελλεύων,

23. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

κωδωνοκρούστης, κανδηλάπτης, κανδηλοσβύστης, πριμηκήριος, λογιστής, πληροφοριοδότης, ἀγγελιοφόρος καὶ οὔτε καὶ ἐγὼ δὲν θυμᾶμαι»! [24]

Κατόπιν, συνεχίζει χαριέντως:

«Ἐκεῖνο δὲ ποὺ μὲ κάμει νὰ ἀπορῶ, εἶνε πῶς δὲν εὑρίσκεται κανένας χριστιανὸς νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ φθόνου, ὥστε νὰ διεκδικήσῃ τὴν δόξαν μου καὶ νὰ μὲ ξεφορτώσῃ ἀπὸ κάμποσα ὀφφίκια, καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ ὁσάκις μάλιστα ἐγὼ δίδω ἀφορμὴν καὶ προσκαλῶ κανένα νὰ καταστῇ κοινωνὸς τῆς δόξης μου, τὸν βλέπω νὰ τρέπεται εἰς ἄτακτον φυγήν!...» [24].

Ἐπίσης, πληροφορεῖ ὅτι τοῦ γίνονται ἐκκλήσεις ἀπὸ τὸν Βόλο, ὅπως προαναφέραμε, γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴν διοίκηση τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως, ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ ἄλλα βάσανα, ἐφ᾽ ὅσον τὸ ἐκεῖ Παράρτημα μὲ τὶς

---

24. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος. Κρίνουμε ἐδῶ ἀναγκαῖο νὰ σημειώσουμε, ὅτι ὁ βιογραφούμενός μας στὴν ἀπαρίθμηση τῶν «ὀφφικίων» του δὲν ὑπερβάλει καθόλου. Ἐνδεικτικὸ τούτου, ἀποτελεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ τὸ «*Βιβλίον Πρωτοκόλλου Ἑνώσεως Νέων Ἐκκλησίας ΓΟΧ Ἑλλάδος*» (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας) φανερώνει ἀπὸ τὸν γραφικὸ χαρακτῆρα τοῦ Πρωτοκολλητοῦ, ὅτι ὁ π. Χρυσόστομος ἦταν αὐτός, ὁ ὁποῖος τηροῦσε καὶ τὸ Πρωτόκολλο τοῦτο ἀλληλογραφίας κατὰ τὴν χρονικὴ ἐκείνη περίοδο. Μάλιστα, κατὰ τὰ τέλη Μαΐου τοῦ 1940 φαίνεται ὡς προσκεκλημένος νὰ παραστεῖ στὴν τελετὴ ἐξετάσεων ἐπὶ τῇ λήξει τῶν Κατηχητικῶν. Δηλαδή, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὸ γραμματειακὸ καὶ ποιμαντικό του ἔργο συμπεριλάμβανε καὶ τὴν συνεργασία μὲ τὴν δραστήρια τότε *Ἕνωση Νέων* τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως καὶ τὴν ἐνασχόλησή του σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο τῆς Κατηχήσεως. Ἀξίζει ἐπίσης ἀναφορᾶς, ὅτι «*ἐντολῇ τῶν Ἀρχιερέων*», ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀπευθύνει ὡς Γραμματεὺς τὴν ὑπ᾽ ἀριθ. 1802 Ἐγκύκλιο στὶς ἀρχὲς τοῦ θέρους τοῦ 1940 πρὸς τοὺς Ἐφημερίους τῶν Ἱ. Ναῶν, μὲ ἀναφορὰ στὸν μεγάλο πόλεμο ποὺ εἶχε ἤδη ἐκσπάσει στὴν Εὐρώπη καὶ πλησίαζε στὰ Βαλκάνια, μὲ ὑπενθύμιση νὰ προβαίνουν σὲ προτροπὲς μετανοίας πρὸς τὸ Ποίμνιο καὶ νὰ τελοῦν τὴν Παράκληση τῆς Παναγίας τὰ ἀπογεύματα τῆς Τετάρτης καὶ τῆς Παρασκευῆς, γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τοῦ διαγραφομένου κινδύνου (βλ. Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 182/10.6.1940, σελ. 2).

φιλονικεῖες τους περιῆλθε σὲ κατάσταση οἰκτρή. Τέλος, παρακαλεῖ τὸν π. Ἀντώνιο:

«Στεῖλε μου, εὐλογημένε, τίποτε ὕλην διὰ τὴν "Φωνὴν" γιατὶ δὲν μοῦ μένει καιρὸς νὰ ἀσχολοῦμαι μὲ τὴν σύνταξιν»!...[24]

Παρὰ τὰ ὅσα δυσάρεστα ἐκφράζει γιὰ τὴν κατάσταση στὸν Βόλο, δὲν πρέπει νὰ ἀπέφυγε ἐντελῶς τὴν ἀνάμειξή του, διότι ὑπενθυμίζουμε τὸ προαναφερθέν, ὅτι πρὸ τῆς δεκαημέρου περιοδείας του στὴν Θεσσαλία, ἔλαβε τὸ ὑπ᾽ ἀριθ. 1881 ἀπὸ 28.6.1940 γράμμα ἀπὸ μέρους τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ὁριζόταν Ἔξαρχος καὶ Ἀντιπρόσωπός του, προκειμένου νὰ διευθετήσει τὶς ταραχὲς καὶ τὰ προβλήματα στὸ Παράρτημα Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο![14]

Ἐν τῷ μεταξύ, ὑπάρχει ἡ εἴδηση ὅτι στὴν Ἀγρυπνία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀχαρνῶν Ἀττικῆς τῆς 26.7.1940, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου μετέβη καὶ ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης[25], ὁ ὁποῖος συνδεόταν μὲ τὸν Κτήτορα, Γέροντα καὶ Πνευματικὸ τῆς Μονῆς Ἀρχιμ. π. Ἱερώνυμο Γεωργαντωνάκη, τὸν χαρισματικὸ ἀόμματο Ἁγιορείτη, τὸν ὁποῖον εἶχε καὶ δικό του Πνευματικὸ πατέρα ἕως τῆς κοιμήσεώς του τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1943[26].

***

25. Βλ. Ἐφημερ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 187/2.8.1940, σελ. 2.

26. Ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἐκλήθη ἀπὸ τὸν ἅγιο Γέροντα Ἱερώνυμο τῆς Πάρνηθος γιὰ νὰ τοῦ μεταδώσει τὰ Ἄχραντα Μυστήρια πρὸ τῆς ὁσιακῆς Κοιμήσεώς του τὴν 15.1.1943 καὶ προφανῶς θὰ εἶχε λάβει μέρος καὶ στὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία του (Βλ. Περιοδ. «Ἅγιος Κυπριανός», ἀριθ. 299/Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2000, σελ. 367· Περιοδ. «Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις», Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2004, σελ. 45· Περιοδ. «Ἄγκυρα Ἐλπίδος», ἀριθ. 38/Μάϊος-Ἰούνιος 2007, σελ. 36).

Στὴν ἀπὸ 7.8.1940 ἐπιστολή του ὁ π. Ἀντώνιος Μουστάκας πρὸς τὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.), ἀναφερόμενος σὲ κάποιο κείμενο τῆς περιόδου ἐκείνης *«τῶν ἀνισορρόπων»*, οἱ ὁποῖοι δὲν οἰκοδομοῦν, ἀλλὰ κρημνίζουν, ἐννοῶν προφανῶς κύκλο ἀποσχιστῶν ἀπὸ τὴν κανονικὴ Ἡγεσία τοῦ Πατρίου, προβαίνει σὲ μία ἰδαίτερα εὔστοχη παρατήρηση. Θυμίζει τὸ περιστατικό, τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται στὴν ἐξιστόρηση περὶ τοῦ Βασιλέως Σολομῶντος, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει χάρη φρονήσεως καὶ σοφίας ἀπὸ τὸν Κύριο, προκειμένου νὰ κρίνει δικαίως, ὅταν τοῦ ἐμφανίσθηκαν δύο πόρνες γυναῖκες καὶ διεκδικοῦσαν τὸ παιδὶ ποὺ ἐπέζησε, καὶ μάλιστα ἐκείνη τῆς ὁποίας τὸ παιδὶ πέθανε καὶ ὑφάρπαξε τὸ παιδὶ ποὺ ἐπέζησε ἐπιμένουσα ὅτι ἦταν δικό της [27]. Γράφει ὁ π. Ἀντώνιος, ἐφαρμόζοντας τὸ περιστατικὸ στὰ θλιβερὰ γεγονότα τοῦ Πατρίου:

«Ἡ ἐπὶ τοῦ βήματος τοῦ Σολομῶντος δικαζομένη ψευδὴς μήτηρ ἔλεγε νὰ μοιρασθῇ εἰς δύο τὸ ζῶν βρέφος, διότι δὲν ἐπόνεσε νὰ τὸ γεννήσῃ, ἐνῷ ἡ πραγματικὴ μήτηρ ἐπέμενε κραυγάζουσα νὰ μείνῃ ζωντανὸν τὸ παιδίον, καὶ ἄς τὸ ἔπαιρνε ἡ ἄλλη ὅπου δὲν τὸ ἐγέννησεν! [Λοιπὸν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς] Ἄς διαλυθῇ πᾶσα ἡ παράταξις τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ἀφοῦ δὲν ἐκοπίασαν δι' αὐτὴν οἱ κύριοι, ἐνῷ οἱ κοπιάσαντες καὶ πονοῦντες τὸν ἀγῶνα δὲν κρίνουσιν ἔτσι, παρὰ λέγουσι καὶ φρονοῦσιν, ἄς γίνῃ τὸ καλὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἄς προέρχεται τὸ καλὸν αὐτὸ καὶ ἀπὸ Κινέζον. Πάντως θὰ πληρωθῇ ὁ καθεὶς καθὼς φρονεῖ καὶ καθὼς ἐργάζεται»[28].

Ἡ συμπερασματικὴ αὐτὴ παρατήρηση, ἀπὸ τὸ σχετικὸ περιστατικὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τοῦ π. Ἀντωνίου,

27. Βλ. Βασιλ. Γ' γ' 16-28.

28. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

εἶναι ἰδιαίτερα ἐπιτυχὴς καὶ ἂν λαμβανόταν ὑπ᾽ ὄψιν ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, οἱ χωριστικὲς καὶ διασπαστικὲς τάσεις δὲν θὰ εἶχαν τόση συχνότητα, οὔτε θὰ συνέβαιναν μὲ τόση εὐκολία καὶ βιασύνη. Ὅποιοι δὲν πόνεσαν ἀπὸ τὶς ἀπαρχὲς στὴν διαμόρφωση τῆς εὐλογημένης Παρεμβολῆς τοῦ Κυρίου ἦταν καὶ εἶναι πρόθυμοι στὴν φοβερὴ διάσχιση, χωρὶς νὰ ἀναλογίζονται εἰς βάθος τὰ καταστροφικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιλογῆς τους, οὔτε τὴν δική τους προσωπικὴ εὐθύνη.

Στὴν δὲ ἀπὸ 21.8.1940 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἐκφράζει καὶ πάλι μεταξὺ ἄλλων τὴν καταπόνηση καὶ ἀπογοήτευσή του ἀπὸ τὴν στασιμότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, σκεπτόμενος τὸ ἐνδεχόμενο μεταβάσεώς του στὸ Ἅγιον Ὄρος κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐκείνου [29].

Εἶναι σαφές, ὅτι οἱ ἄνθρωποι μὴ γνωρίζοντες τὰ ἐπερχόμενα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀλλάζουν ἄρδην τὶς ἀποφάσεις τους, σκέπτονται καὶ κανονίζουν πολλὰ γιὰ τὸ μέλλον τους, κάποτε μάλιστα ὑπὸ τὴν ἐπήρεια ἀπογοητεύσεών τους. Τὸν τελευταῖο ὅμως λόγο ἔχει ὁ Θεός, ὁ Κύριος πάντων τῶν πραγμάτων, ὁ Ὁποῖος κινεῖ τὰ νήματα τῆς ἱστορίας σύμφωνα μὲ τὸν σκοπὸ καὶ τὸ θέλημά Του, προκειμένου νὰ διακηρυχθοῦν τὰ θαυμάσιά Του καὶ νὰ σωθοῦν ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότεροι ἄνθρωποι.

Ὁ δὲ καλὸς π. Ἀντώνιος σπεύδει καὶ πάλι ἀδελφικά, διὰ τῆς ἀπὸ 14.9.1940 ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν γνήσιο φίλο του ἐν Χριστῷ π. Χρυσόστομο, νὰ τὸν προτρέψει εὐγενῶς:

«Νομίζω ὅτι θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ ἐκάμνετε ὑπομο-

---

29. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

νήν, βοηθοῦντες τοὺς ἁγιωτάτους Ἀρχιερεῖς ἡμῶν εἰς τὸν σκληρὸν ἀγῶνα· διότι ἐὰν μείνουν μόνοι των τί θὰ γίνουν; Δὲν ἐπεμβαίνω ὅμως καὶ περισσότερον, διότι Ὑμεῖς οἴδατε κάλλιον ἐμοῦ καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐδῶ»[30].

Στὸ ἀπὸ 19.9.1940 γράμμα του πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο, ὁ βιογραφούμενός μας γράφει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς δικάζονται στὶς 2 Νοεμβρίου στὸν Ἄρειο Πάγο, ὅτι ἡ ἀπόφαση εἶναι γνωστὴ σχεδὸν ἐκ τῶν προτέρων καὶ ὅτι ἀναμένεται ἡ ἀπόφαση ἀπὸ μέρους τους τῆς περαιτέρω πορείας, γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο καλεῖ τὸν π. Ἀντώνιο νὰ κατέλθει γιὰ νὰ βοηθήσει στὸν καλύτερο καθορισμὸ τῆς συνέχειας, ἐπαναλαμβάνοντας ὅτι σὲ περίπτωση στασιμότητος θὰ ἀναγκασθεῖ νὰ ἀπέλθει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἐντοπίζοντας στὰ ἀρνητικὰ καὶ τὴν μὴ καλὴ κατάσταση τοῦ Κλήρου καὶ τὴν ἀνάγκη ἐκκαθαρίσεως, *«διότι πολλοὶ τῶν Κληρικῶν μας εἶναι ἐπιζήμιοι εἰς τὸν Ἀγῶνα»* [31].

Ὁ δὲ π. Ἀντώνιος ἀπαντῶντας διὰ τοῦ ἀπὸ 6.10.1940 γράμματός του, βεβαιώνει ὅτι δὲν δύναται νὰ κατέλθει κατὰ τὶς ἡμέρες τῆς δίκης τῶν Ἀρχιερέων καὶ γιὰ οἰκονομικοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰτίας ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως καὶ περιορισμοῦ, λόγῳ τοῦ ὅτι μία ὁμάδα Πατέρων, προσκείμενη προφανῶς στοὺς ἀποσχῖστες, κήρυξαν «*ἐκκλησιαστικὴν ἐπανάστασιν*» μὲ κυκλοφόρηση Λιβέλλων κατὰ τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑποστοῦν κακώσεις ἐξ αἰτίας τῆς ἀφροσύνης τους, ἀλλὰ καὶ νὰ προκαλέσουν τὴν μῆνιν ἐναντίον ὅλων τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων *«ἐπιτηρουμένων καὶ ἀνακρινομένων καθ᾽ ἑκάστην»*[32] ἀπὸ τὴν ἀστυνομία!...

30. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.
31. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.
32. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

Στὸ ἀπὸ 27.10.1940 (π.ἡ.) γράμμα του ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο, ὁ βιογραφούμενός μας τὸν πληροφορεῖ ὅτι «*τὸ δικαστήριον εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως, ἀνεβλήθη ἐπ᾽ ἀόριστον*»[33]. Ἐπίσης, λόγῳ τῶν δυσχερειῶν μὲ τὸ ταχυδρομεῖο, ἀποφασίσθηκε καὶ ἡ πρόσκαιρη διακοπὴ τῆς Ἐφημερίδος «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», «*μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς ὁμαλότητος τῆς συγκοινωνίας*»[33]. Γράφει ἀκόμη: «*Τὰ τῶν παρασυναγώγων ἆθλα εἶδον ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας. Ἂς ἀφήσουν τουλάχιστον ἡμᾶς καὶ ἄς μπλέξουν μὲ ὅποιον ἄλλον πειρασμὸν θέλουν...*»[33]. Ἐπιλέγει δὲ χαρακτηριστικά: «*Ὁ πόλεμος τέλος θὰ ξεκαθαρίσῃ ὅλα τὰ ζητήματα. Καὶ ἄς εὐχώμεθα νὰ ἔχωμεν καλὰ τέλη*»[33].

Ι.5. Ἐκκλησιαστικὴ διακονία κατὰ τὴν περίοδο τῆς Κατοχῆς καὶ νέες ἀπόπειρες ἑνώσεως στὸ Πάτριο

Ἡ περίοδος τῆς Γερμανο-ιταλικῆς Κατοχῆς ἦταν ὁπωσδήποτε ἰδιαίτερα δύσκολη γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνες. Τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔργο καὶ μάλιστα ἐντὸς τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου συνεχίσθηκε μὲ τρόπο ἀθόρυβο καὶ μὲ ἔμφαση σὲ ἔργα φιλανθρωπίας καὶ ἀλληλεγγύης. Ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) συνέχισε τὴν διακονία του στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ στὴν Ἐφημερία του, συμπαραστεκόμενος στὸν χειμαζόμενο λαὸ τοῦ Θεοῦ, κάτω ἀπὸ τὶς νέες ἐπώδυνες καὶ ἐπικίνδυνες συνθῆκες.

Διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 526 γράμματος τῆς 7.11.1941, ὑπογραφομένου ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσό-

33. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

στομο, διορίζεται ὡς Ἐφημέριος στὸν ἱστορικὸ Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Μοναστηρακίου[34]. Ἐκεῖ θὰ πρέπει νὰ ἦταν ποὺ γνωρίσθηκε καλύτερα μὲ τὸν περίφημο ἀόμματο Ἱεροψάλτη Μοναχὸ Δοσίθεο τὸν Κατουνακιώτη, ἀπὸ τὸν ὁποῖο διδάχθηκε τὴν πατρώα ἐκκλησιαστικὴ-βυζαντινὴ μουσική, ὥστε ὡς φιλακόλουθος ποὺ ἦταν νὰ δύναται νὰ συμμετέχει στὴν θεία Λατρεία ψάλλοντας μουσικὰ ἀπὸ τὸ Ἀναλόγιο, ὅποτε τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, οἱ ἱερὲς Ἀκολουθίες ἐλαμπρύνοντο πέραν ἀπὸ τὶς ἱερατικὲς ἐκφωνήσεις καὶ τὸν συναρπαστικὸ θεῖο λόγο του, καὶ μὲ τὰ θεσπέσια ᾄσματα, τὰ ὁποῖα ἀπέδιδε μὲ ὀρθὸ μουσικὸ τρόπο καὶ μέλος. Ἦταν καλλίφωνος, ἀλλὰ χωρὶς μεγάλη ἔνταση, κατὰ τὴν διάρκεια ὅμως τῶν κηρυγμάτων ἡ ἀπόδοσή του ἦταν ζωηρή, ἠχηρὴ καὶ μὲ στόμφο.

Τὴν περίοδο ἐκείνη, ὅπως ἄλλωστε συνέβη καὶ ἀργότερα, παρατηρήθηκε καὶ πάλι κινητικότητα σχετικὰ μὲ τὴν προσπάθεια προσεγγίσεως μὲ τοὺς ἀποσχισμένους ἀδελφούς. Προφανῶς, οἱ δυσκολίες τῆς Κατοχῆς μὲ ὅλη τὴν ἐξαθλίωση ποὺ ἔφεραν στὴν χώρα καὶ στὸν λαό, θὰ ἀποτέλεσαν ὁπωσδήποτε ἕναν πρόσθετο λόγο στὴν ὤθηση γιὰ τὴν προσέγγιση. Οἱ κοινὲς δυσκολίες καὶ τὰ κοινὰ παθήματα ἔχουν συνήθως εὐεργετικὴ ἐπίδραση σὲ διϊστάμενες πλευρές, οἱ ὁποῖες συναισθάνονται καλύτερα καὶ βαθύτερα τὴν κοινή τους εὐθύνη καὶ οἱ καρδιὲς ἁπαλύνονται εὐκολότερα στὶς ἐκκλήσεις γιὰ προτίμηση τοῦ κοινοῦ καλοῦ, παρὰ μιᾶς μεμονωμένης καὶ χωριστικῆς γραμμῆς.

Ἐπ᾿ αὐτοῦ, διασώζεται χειρόγραφο ἐνσφράγιστο σημείωμα τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ τῆς 19.10.1941 πρὸς

34. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐντέλλεται νὰ μεταβεῖ στὸν Σεβ. Κυκλάδων Γερμανό, γιὰ συνεννόηση σχετικὰ μὲ τὸν καθορισμὸ συναντήσεώς τους στὸ Ψυχικὸ τὶς ἑπόμενες ἐκεῖνες ἡμέρες [35].

Μάλιστα, στὶς ἀρχὲς τοῦ 1942 ἡ πλευρὰ τῶν ἀποσχισθέντων Κυκλάδων Γερμανοῦ καὶ Βρεσθένης Ματθαίου ἀπηύθυνε ξεχωριστὰ ἐπιστολὲς τόσο στὸν «Ἀρχιεπίσκοπον Δημητριάδος κ. Γερμανόν» (14.1.1942) [36], ὅσο καὶ στὸν «Σεβ. Ἀρχ/πον Φλωρίνης κ. Χρυσόστομον» (27.1.1942) [37], ὡς ἀπαντήσεις σὲ ἐκκλήσεις τῶν τελευταίων γιὰ ἀπὸ κοινοῦ σύσκεψη στὰ Γραφεῖα αὐτῶν (Χαλκοκονδύλη 7), ἐπὶ σοβαρῶν ζητημάτων ἀφορώντων τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα.

Ὅμως οἱ ἀποσχισμένοι δὲν ἔδειχναν καμμία διάθεση γιὰ προσωπικὴ συνάντηση, πρίν, ὅπως διετείνοντο, νὰ ἀρθοῦν οἱ πνευματικοὶ λόγοι τοῦ διχασμοῦ ποὺ τοὺς ἀνάγκασαν νὰ προβοῦν σὲ ἀποκηρύξεις. Κατὰ τὴν γνώμη τους, ἡ ἄρση αὐτῶν τῶν λόγων δὲν θὰ ἐπερχόταν μέσῳ κοινῆς συναντήσεως, ἀλλὰ μέσῳ γραπτῶν διατυπώσεων-διασαφήσεων, ὅτι ἀναιροῦν ὅσα ἔγγραφα ἀπέστειλαν στὸ Ὑπουργεῖο Θρησκευμάτων καὶ στὴν Σύνοδο τῆς Καινοτόμου Ἐκκλησίας, μὲ ἀποδοχὴ ὅτι αὐτὴ εἶναι σχισματική, μὲ ἄκυρα μυστήρια, μὲ μῦρο χωρὶς ἁγιαστικὴ χάρη καὶ μὲ ἀναμύρωση τῶν παιδιῶν ὅσων κακοδόξων προσέρχονται στὴν

35. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς εἶχε παραιτηθεῖ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ δράση ἐντὸς τοῦ 1941, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σήμαινε, ὅπως θὰ παρακολουθήσουμε καὶ στὸ ἑπόμενο Κεφάλαιο, ὅτι εἶχε παύσει νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὰ τρέχοντα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ μάλιστα μὲ τὴν φροντίδα γιὰ τὴν κατάσταση εἰδικῶς στὸν Βόλο, διατελῶντας σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἔμπιστο ἐκπρόσωπό του Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη.

36. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

37. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, καὶ μάλιστα αὐτὰ νὰ τὰ κοινοποιήσουν στοὺς Καινοτόμους μὲ δικαστικὸ κλητῆρα. Τότε μόνον θὰ ἐπερχόταν αὐτόματα, πάντοτε κατὰ τὴν γνώμη τους, ἡ μεταξύ τους ἕνωση ἄνευ συζητήσεων καὶ λογοτριβῶν.

Οἱ θέσεις αὐτὲς τῶν ἀποσχιστῶν-«αὐτοματιστῶν», οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν τὰ πάντα ὑπὸ τὸ ἄτεγκτο πρῖσμα τῶν αὐτομάτων ἀπωλειῶν καὶ τακτοποιήσεων βάσει ἐγγράφων, ἦταν ὡς γνωστὸν πάγιες, τὸ δὲ σκεπτικό τους κατὰ τὶς περιστάσεις τῶν χρόνων ἐκείνων δὲν ἄφηνε περιθώρια σὲ μία πιθανὴ συνδιαλλαγή.

Ὑπ᾿ αὐτὲς τὶς συνθῆκες, εἶναι αὐτονόητη ἡ ἀδυναμία γιὰ θετικὴ ἔκβαση στὴν ὁποιαδήποτε σχετικὴ προσπάθεια προσεγγίσεως καὶ ἐπανενώσεως.

Ἐν τούτοις, εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ ἔτος ἐκεῖνο οἱ ἀποσχισμένοι Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης διαχωρίσθηκαν καὶ μεταξύ τους μὲ ἀνταλλαγὴ βαριῶν κατηγοριῶν [38], καὶ ὁ κάθε ἕνας βάδισε πλέον μόνος του, μὲ τοὺς ὀπαδούς του, πρὸς τὴν κατεύθυνση ἐκείνη, τὴν ὁποίαν θεωροῦσε ὡς ὀρθὴ καὶ ἐπιβεβλημένη.

---

38. Βλ. Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Γιαννακοπούλου, Μητροπολίτου ΓΟΧ Πενταπόλεως, *Ἡ Ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας τῶν ΓΟΧ Ἑλλάδος ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς*, Πειραιεὺς 1987, σελ. 38-39, 53, ὅπου ὁ χωρισμὸς μεταξὺ Γερμανοῦ-Ματθαίου τοποθετεῖται τὸ 1943, παρατίθενται οἱ ἀλληλοκατηγορίες τους, ὅπως καὶ ἡ προσπάθεια Ἁγιορειτῶν νὰ τοὺς συνετίσουν τὸν Μάϊο τοῦ 1943, γίνεται δὲ παραδοχὴ ὅτι οἱ περισσότεροι Κληρικοὶ τοὺς ἐγκατέλειψαν «*καὶ ἄλλοι ἐπανῆλθον εἰς τὸν πρ. Φλωρίνης καὶ ἄλλοι "ἀνεξαρτοποιήθησαν" μαζὶ μὲ τὴν "Κοινότητα" καὶ ἐδημιούργησαν καὶ τετάρτην παράταξιν*» (σελ. 39). Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι οἱ Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης εἶχαν ἔλθει σὲ ἀντίθεση ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπόσχισή τους ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς τὸ 1937 ὡς πρὸς τὸ θέμα χειροτονιῶν νέων Ἐπισκόπων. Καὶ ὁ μὲν Κυκλάδων πρότεινε Ἁγιορεῖτες, ὁ δὲ Βρεσθένης ἀπέρριπτε τοὺς Ἁγιορεῖτες καὶ πρότεινε μόνον ὑποτακτικούς του καὶ μάλιστα ἀκόμη καὶ ἐγγάμους (Ἀπὸ χειρόγραφο κείμενο τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ τοῦ Γέροντος, «*Μία ἀπαραίτητος διασάφησις*», σελ. 2, στὸ Ἀρχεῖον Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας).

Καὶ αὐτὴ βεβαίως εἶναι, θὰ λέγαμε νομοτελειακῶς, ἡ κατάληξη τέτοιου εἴδους ἀπολυτοτήτων, οἱ ὁποῖες στὸ ὄνομα τῆς ὅποιας ἀκριβείας πίστεως παραβλέπουν καὶ παραβιάζουν τὴν θεόσδοτη ἱεραρχικὴ καὶ κανονικὴ τάξη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπορρίπτουν τὶς συμφιλιωτικὲς προτάσεις τῶν ὑπευθύνων ταγῶν Αὐτῆς, ἐμμένοντες στὴν δική τους ἑρμηνεία καὶ ἄποψη ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνάγουν εἰς περιωπὴν ὑπερτάτου κριτηρίου Ὀρθοδοξίας.

Ἡ μερίδα τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου προέβη στὶς ἀρχὲς τοῦ 1943 σὲ κίνηση ἐπιβολῆς καὶ πάλι τῶν θέσεών της. Διὰ τοῦ ἀπὸ 19.1.1943 γράμματος, ὑπογραφομένου ἀπὸ τὸν Βρεσθένης Ματθαῖο, ἐξουσιοδοτεῖται ὁ πρωθ. Εὐγένιος Τόμπρος [περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναφερθοῦμε κατωτέρω σὲ εἰδικὸ Κεφάλαιο], νὰ συναντηθεῖ μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, γιὰ νὰ τοὺς διαβιβάσει τὴν γνώμη του σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιζητουμένη ἕνωση μεταξύ τους: αὐτὴ θὰ ἐπιτευχθεῖ, κατὰ Ματθαῖον, **1)** ἐὰν δέχονται τὴν συγκρότηση 12μελοῦς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ νέων χειροτονιῶν Ἐπισκόπων ἀπὸ εὐλαβεστάτους Κληρικούς, **2)** μὲ τὴν καθαίρεση καὶ ἀποκήρυξη τῆς κακοδόξου Ἐκκλησίας, **3)** μὲ τὸν ἀφορισμὸ τῆς Μασωνίας, καὶ **4)** μὲ τὴν ἐκκαθάριση τοῦ Ὀρθοδόξου Κλήρου, ὅπως καὶ μὲ κάθε ἄλλη «*γνωστὴν λεπτομέρειαν*» [39].

Οἱ Ἀρχιερεῖς Δημητριάδος Γερμανὸς καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἔσπευσαν, διὰ τοῦ ἀπὸ 13.2.1943 ἐξουσιοδοτικοῦ γράμματός τους πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, νὰ τοῦ ἀναθέσουν ὅπως μεταβεῖ στὸν Θεοφ. Βρεσθένης Ματθαῖο καὶ τοῦ ἀνακοινώσει, εἰς ἀπάντησιν τῶν προτάσεών του, «*ὅτι*

39. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

μετὰ χαρᾶς ἠνωτίσθημεν τὴν ἐπιθυμίαν Αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐπιφυλασσόμεθα νὰ συζητήσωμεν ἐν κοινῇ συνεδρίᾳ τὰς προτάσεις ταύτας καὶ νὰ καθορίσωμεν αὐτὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων» [40].

Ἡ ἀπόκριση αὐτὴ μεταβιβάσθηκε προφανῶς ἀπὸ τὸν ἀκάματο βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.), χωρὶς ὅμως νὰ μᾶς εἶναι γνωστὴ ἡ ἐξέλιξη. Γνωρίζουμε γενικά, ὅτι σὲ πρακτικὸ ἐπίπεδο δὲν εἶναι γνωστὴ κάποια θετικὴ ἔκβαση, παρὰ μόνον ἔκδοση διακηρύξεων μὲ ἀρνητικὸ περιεχόμενο. Εἶναι χαρακτηριστικὴ πάντως ἡ προθυμία τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης σὲ πρόταση ἐκ μέρους τοῦ Βρεσθένης ποὺ περιεῖχε ἀκόμη καὶ ὑπερβολικὲς ἀξιώσεις, στὴν προσπάθεια καὶ ἐλπίδα νὰ ὑπάρξει προσωπικὴ ἐπικοινωνία καὶ συνάντηση, κάτι ποὺ ἀποφευγόταν συστηματικῶς. Οἱ ἀποσχισμένοι ἀπέκρουαν αὐτὴν καὶ ἔκαναν τὸ πᾶν προκειμένου νὰ ἀποφύγουν τὸ ἐνδεχόμενο αὐτό, ἐπειδὴ προφανῶς ἦταν δέσμιοι τῆς προκαταλήψεως καὶ ἀνασφάλειάς τους, ὅπως φυσικὰ καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ περιβάλλοντός τους. Ὅμως, τοῦτο οὔτε ὑπεράσπιση τῆς Ὀρθοδοξίας συνιστᾶ, οὔτε τὴν Ἀλήθεια ὑπηρετεῖ, οὔτε τὴν Ἐκκλησία οἰκοδομεῖ!...

Ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) παρέμενε πρόθυμος καὶ ἀνοικτὸς στὴν ὑπηρεσία τοῦ καλοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διευκολύνσεως τῆς Ἑνότητός της, ἐμφορούμενος ἀπὸ ὑγιεῖς ἀρχὲς καὶ ἀξίες ὑπὲρ τῆς «*οἰκοδομῆς*» τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ «*ἐν ἀγάπῃ*» καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν μελῶν του «*εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ*» (Βλ. Ἐφ. δ′ 12-13, 16).

40. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

ΙΑ. Ἐγκατάσταση στὸν Βόλο καὶ ἐξακολούθηση τοῦ Ἀγῶνος ἀπὸ νέα ἔπαλξη

ΜΗ ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψιν μας περισσότερα συγκεκριμένα στοιχεῖα γιὰ τὴν διακονία τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) στὴν Ἀθήνα, κατὰ τὴν δύσκολη μάλιστα περίοδο τῆς Κατοχῆς, φθάνουμε στὴν στιγμὴ τῆς ἐπιστροφῆς του πλέον στὴν γενέτειρά του, στὸν Βόλο, ὅπου μεταβαίνει περὶ τὰ τέλη τοῦ 1943, προκειμένου νὰ ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ.

Στὸν Βόλο, ὅπως ἔχουμε παρακολουθήσει, μετέβαινε κατὰ τὴν διάρκεια τῶν διαφόρων κατὰ καιροὺς ἀνὰ τὴν Θεσσαλία καὶ εὐρύτερα ποιμαντικῶν περιοδειῶν του· μὲ τὴν πόλη αὐτὴ διατηροῦσε σχέση καὶ ἀλληλογραφία καὶ μάλιστα ἐπισκεπτόταν τὴν ἐκεῖ διαμένουσα θετὴ μητέρα του, αὐτὴν ποὺ αἰσθανόταν ὡς τὸ πιὸ οἰκεῖο του πρόσωπο, ὡς δικό του ἄνθρωπο καὶ εὐεργέτη του. Κατανοήσαμε ἐπίσης, ὅτι ὁ Βόλος μὲ τὰ διάφορα προβλήματα στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ δημιουργοῦσε δυσαρέσκεια καὶ τοῦ προξενοῦσε ἀπώθηση, ἀλλὰ αὐτὰ δὲν στάθηκαν ἱκανὰ γιὰ νὰ ἀποτρέψουν ἐν τέλει τὴν μετάβασή του στὴν πόλη αὐτή.

Στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του ἔμελλε νὰ διακονήσει στὸ ἑξῆς, αὐτὴ θὰ ἦταν ἡ ἕδρα του καὶ ἐκεῖ, παρὰ τὶς ἀντιξοότητες καὶ τοὺς ποικίλους πειρασμούς, θὰ διέπρεπε ἔργῳ καὶ λόγῳ, θὰ δοκιμαζόταν καὶ τελικὰ θὰ παρέδιδε τὴν ἁγνὴ ψυχή του εἰς χεῖρας Θεοῦ.

ΙΑ.1. Διορισμὸς στὸν Βόλο καὶ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Δημητριάδος Γερμανὸ

Διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 1894 Ἀρχιερατικοῦ Γράμματός του ἐκ Ψυχικοῦ Ἀττικῆς, τῆς 9.10.1943, ὁ Σεβ. Δημητριάδος Γερμανὸς παρέχει τὴν *Βεβαίωση* στὸν Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη, ὅτι ἀπερχόμενος τῶν Ἀθηνῶν ἔχει ἀκώλυτο τὴν Ἱερωσύνη του καὶ ἐπίσης ὅτι ἔχει τὴν εὐχὴ καὶ εὐλογία του νὰ ἱερουργεῖ, κηρύττει καὶ ἐξομολογεῖ σὲ ὅλα τὰ Παραρτήματα τῆς Ἑλλάδος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐγκαθιστάμενος δὲ στὸν Βόλο δύναται νὰ ἐφημερεύει στὸν Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου [1].

Ὅπως ἀντιλαμβανόμαστε, δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἁπλὸ διορισμὸ στὸν Βόλο, *ἀλλὰ γιὰ γενικὴ εὐλογία περιλαμβάνουσα ἅπασα* τὴν Ἐπικράτεια, προκειμένου ὁ χαρισματικὸς π. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ὡς φαίνεται ἀπολάμβανε τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνη καὶ ἐκτίμηση τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν Ἀρχιερέως Δημητριάδος Γερμανοῦ, τοῦ καὶ Ἐπισκόπου του, γιὰ νὰ φέρει εἰς πέρας τὴν ἀποστολή του μὲ τὸν πλέον πρόσφορο τρόπο ποὺ θὰ τοῦ ἦταν δυνατόν.

Ὅπως φαίνεται, ὁ βιογραφούμενός μας μετέβη πράγματι στὸν Βόλο, ὅπου ἐγκαταστάθηκε ὡς Ἐφημέριος στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, στὸν ὁποῖον εἶχε τοποθετηθεῖ ἐξ ἀρχῆς τῆς χειροτονίας του τὸν Ἰούνιο τοῦ 1936.

Ἀπὸ νέα ἐπιστολὴ τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ [2] τῆς 16.11.1943, ἐξάγεται ὅτι εἶχε ληφθεῖ διαβεβαίωση ἐκ μέρους τοῦ π. Χρυσοστόμου, ὅτι στὸν Βόλο ἐπι-

---

1. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

2. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

κρατεῖ ἡσυχία καὶ τάξη, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο συνέβαινε, κατὰ βεβαίωση τοῦ ἐπιστολογράφου, καὶ στὴν Ἀθήνα. Στὴν ἐπιστολὴ αὐτή, ὁ Σεβ. Δημητριάδος προτρέπει τὸν π. Χρυσόστομο νὰ συνεργάζεται μὲ τὸν ἕτερο Ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τοῦ Νέου στὸν Βόλο Ἀρχιμ. π. Ἐφραὶμ Καραγιάννη, ὁ ὁποῖος ὡς γνωστὸν προερχόταν ἀπὸ τὴν Συνοδία τοῦ περιφήμου Γέροντος Ἰωσὴφ Σπηλαιώτου τῆς Ἐρήμου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καὶ ἀνέπτυσσε ἀξιόλογο λειτουργικὸ καὶ ποιμαντικὸ ἔργο, ὡς φορέας τῆς Ἡσυχαστικῆς Παραδόσεως. Ὅμως, ταυτόχρονα, ἀπέτρεπε τὸν π. Χρυσόστομο ἀπὸ τὴν ἀνάθεση ἐφημεριακοῦ ἔργου στὸν Ἱερέα Κωνσταντῖνο Λαγό, ἕναν πολύτεκνο Κληρικὸ ἀκολουθήσαντα τὸν Δημητριάδος Γερμανὸ στὴν ἔνταξή του στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο, ὡς αἴτιο διαιρέσεων καὶ ταραχῶν, λόγῳ πιθανὸν τοῦ ἀσταθοῦς καὶ ἐνίοτε προβληματικοῦ χαρακτῆρος του [3].

Νὰ σημειώσουμε, ὅτι ἡ ἐπικράτηση ἡσυχίας καὶ τάξεως ἀκόμη καὶ στὸν Βόλο εἶναι εὐεξήγητη καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κατοχὴ ἀποτέλεσε μία σκληρὴ δοκιμασία γιὰ τὴν πόλη καὶ τὴν περιοχή, καὶ βέβαια σὲ συνθῆκες ἀνέχειας, φόβου καὶ ἀνασφάλειας ἡ καταφυγὴ στὴν Ἐκκλησία εἶναι θερμὴ καὶ εἰλικρινὴς καὶ μάλιστα ἀπαλλαγμένη ἐν πολλοῖς ἀπὸ ἀρνητικὲς διαθέσεις καὶ τάσεις.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἑπομένων μηνῶν, ἕως τῆς Κοιμήσεώς του (7/20.3.1944), ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος Γερμανὸς ἀπέστειλε κάποιες σωζόμενες

---

3. Ἀρνητικὲς κρίσεις γιὰ τὸν Κληρικὸ αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ σὲ ἄλλες δύο τουλάχιστον μεταγενέστερες ἰδιόχειρες Ἐπιστολὲς τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη, τῆς 30.12.1943/13.1.1944 καὶ 8/21.1.1944.

σύντομες ἰδιόχειρες ἐπιστολὲς πρὸς τὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.), οἱ ὁποῖες ἔχουν μεγάλη ἱστορικὴ σημασία. Σὲ αὐτὲς σχολιάζει ἐπιγραμματικὰ τὰ ὅσα συνέβαιναν τότε ἐν σχέσει μὲ τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα τοῦ Πατρίου, ἐκφραζόμενος συνήθως μὲ ἀρνητικὸ τρόπο ὄχι μόνον γιὰ τοὺς δρῶντες διαιρετικά, ὅπως τὸν Βρεσθένης Ματθαῖο, **περὶ τοῦ ὁποίου προβλέπει ὅτι θὰ χειροτονήσει ἀντικανονικὰ μόνος του ἐπισκόπους[4],** καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, ἀλλὰ ἀκόμη κάποτε καὶ γιὰ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε -ὅπως φαίνεται- διαφωνίες ὡς πρὸς τὸν χειρισμὸ κάποιων θεμάτων.

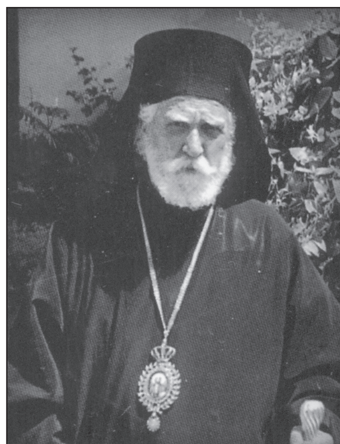
Εἶναι σημαντικὴ ἡ μαρτυρία, ὅτι ὑπῆρξε κάποιο δῆθεν σχέδιο Λιβέλλου, τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ Πετρακᾶκο καὶ εἶχε συνταχθεῖ ἀπὸ τὸν Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, προκειμένου νὰ τὸ χρησιμοποιήσει ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς σὲ περίπτωση ποὺ θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ ἐπανέλθει στοὺς Νεοημερολογῖτες. Τὸ κείμενο τοῦτο θεωρήθηκε ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους, πόσῳ μᾶλλον ἀπὸ τὸν Βρεσθένης καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὡς δῆθεν κείμενο δικό του, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργηθοῦν λανθασμένες ἐντυπώσεις καὶ «*τὰ ψεύδη ὑπερπλεονάζουν*»[4].

Σὲ ἄλλο γράμμα του πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο τῆς 4/17.3.1944, δηλαδὴ τρεῖς μόλις ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν κοίμησή του, ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς βεβαιώνει: «***Τὰ περὶ τῆς παραιτήσεώς μου ἐκ τοῦ Ἀγῶνος δὲν ἔχονται ἀληθείας. Ἐκεῖνο ὅπερ εἶναι ἀληθές, εἶναι ὅτι ἰδιωτεύων δὲν εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν***»[5]**.** Τὸ

4. Ἐπιστολὴ Δημητριάδος Γερμανοῦ πρὸς π. Χρυσόστομο Νασλίμη ἐκ Ψυχικοῦ, ἀπὸ 10.12.1943 (Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος).

5. Αὐτόθι.

δὲ νόημα τοῦ «ἰδιωτεύω» εἶχε ἐπεξηγήσει σὲ προγενέστερη ἐπιστολή του πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποδέκτη: ***«Ἐξακολουθῶ κηρύσσων τὸν θεῖον λόγον, προσευχόμενος ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Βασιλείου [Ψυχικοῦ]»*** [6].

Ὁ Δημητριάδος Γερμανός.

Στὴν ἀπὸ 18/31.1.1944 ἐπιστολή του πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο, ὁ Σεβ. Δημητριάδος Γερμανὸς γράφει γιὰ τὸ Ἡμερολογιακό: ***«Τὸ ζήτημα ἐπαναφορᾶς τοῦ ἑορτολογίου εἶναι ζήτημα ἱ. Παραδόσεων καὶ θὰ λυθῇ ἁρμοδίως ἐν καιρῷ ὑπὸ Συνόδου, πρωτοστατούντων τῶν Σλαύων, οἵτινες ἔδειξαν δείγματα ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς»*** [7].

Στὴν δὲ τελευταία ἐπιστολή του πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο, τρεῖς ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν Κοίμησή του, γράφει χαρακτηριστικὰ πρὸς αὐτὸν σὲ προσωπικὸ τόνο: *«ἔπραξας ἄριστα ὑποστὰς ἐξετάσεις γυμνασιακὰς καὶ εὔχομαι νὰ σοὶ ἐπιτραπῇ ἡ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον εἰσαγωγή σου, διότι παρέχει ἐλπίδας προόδου ἐν τοῖς γράμμασιν»* [8].

Ἡ ἀναφορὰ σὲ γυμνασιακὲς ἐξετάσεις εἰκάζουμε πὼς σημαίνει, ὅτι ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) παρὰ τὴν ἐπαρκέστατη ἐκκλησιαστικὴ κατάρτισή του, θεώρησε καλὸ νὰ προετοιμασθεῖ κατάλληλα, προκειμένου νὰ ἐπιδιώξει τὴν εἰσαγωγή του στὴν Θεολογικὴ

---

6. Ἐπιστολὴ Δημητριάδος Γερμανοῦ πρὸς π. Χρυσόστομο Νασλίμη, ἐκ Ψυχικοῦ, ἀπὸ 30.12.1943/13.1.1944 (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος).

7. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος.

8. Ἐπιστολὴ Δημητριάδος Γερμανοῦ πρὸς π. Χρυσόστομο Νασλίμη ἐκ Ψυχικοῦ, ἀπὸ 4/17.3.1944 (Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος).

Σχολὴ Ἀθηνῶν, ὄχι τόσο γιὰ συστηματοποίηση τῶν γνώσεών του, ὅσο γιὰ νὰ μὴν ἀποτελεῖ ἡ ἔλλειψη κατοχῆς πτυχίου ἐκ μέρους του ἀπὸ Θεολογικὴ Σχολὴ λόγο ἀμφισβητήσεώς του ἀπὸ ὅσους νόμιζαν (καὶ νομίζουν) λανθασμένως, ὅτι ἡ κατοχὴ πτυχίου προσδίδει αὐθεντία στὸ πρόσωπο καὶ στὰ λεγόμενα κάποιου, ἐνῶ ἡ ἔλλειψή του συνιστᾶ δῆθεν αἰτία ἀμφισβητήσεώς του. Ὅμως, τὴν συνέχεια τοῦ θέματος αὐτοῦ θὰ παρακολουθήσουμε κατὰ σειρὰν πρὸς τὸ τέλος τοῦ παρόντος Κεφαλαίου μας.

ΙΑ.2. Διορισμὸς ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο

Μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου Δημητριάδος Γερμανοῦ (7/20.3.1944), χρειάσθηκε ὁ διορισμὸς πλέον τοῦ Ἀρχιμ. π. Χρυσοστόμου Νασλίμη ὡς τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βόλου ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο [9].

Δύο περίπου μῆνες ἀργότερα, διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 1893/10.6.1944, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀπέστειλε *Ἀρχιερατικὸ Γράμμα* στὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.), προτιθέμενον οἰκείᾳ βουλήσει νὰ περιοδεύσει τὰ Παραρτήματα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν σὲ ὅλη τὴν Θεσσαλία, γιὰ τὴν θρησκευτική, ἠθικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐποικοδόμησή τους, βεβαιώνοντας ὅτι ἔχει τὴν Ἀρχιερατική του εὐχὴ καὶ εὐλογία, προκειμένου νὰ ἐπιτελέσει πάντα τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα [10].

9. Τὸ ἱεροσφράγιστο χειρόγραφο *Διοριστήριο* φέρει ἡμερομηνία 18/31.3.1944 (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος).

10. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος.

Ἡ θυσιαστικὴ ποιμαντικὴ συνείδηση τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) εἶναι σαφές, ὅτι δὲν ἔπαυε νὰ ὠθεῖ αὐτὸν στὴν στήριξη τοῦ ὁμολογιακοῦ Ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, διότι τώρα ἦταν, σὲ καιροὺς χαλεπούς, ποὺ χρειαζόταν φροντίδα, ἀγαπητικὴ ἐνίσχυση καὶ παρηγορία.

Μὲ νέο χειρόγραφο ἱεροσφράγιστο Ἀρχιερατικὸ Γράμμα τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὁ Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὁ ὁποῖος βρέθηκε ὅπως φαίνεται στὴν Ἀθήνα, διορίζεται προσωρινὸς Ἐφημέριος καὶ πάλι στὸν Ἱερὸ Ναὸ Τιμίου Προδρόμου στὸ Ρούφ, ὅπως εἶχε συμβεῖ παλαιότερα (1938). Ἡ παρουσία του στὴν Ἀθήνα εἶναι πιθανὸν νὰ σχετιζόταν μὲ τὴν προσπάθειά του εἰσαγωγῆς στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν γιὰ πανεπιστημιακὲς σπουδές.

Νέο χειρόγραφο ἱεροσφράγιστο Γράμμα τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου ὑπ᾽ ἀριθ. 1903/ 16.10.1944 πρὸς τὸν Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη, δίδει εἰς αὐτὸν τὴν εὐχὴ καὶ εὐλογία νὰ ἀσκεῖ πάντα τὰ ἱερατικὰ καθήκοντα σὲ ὅλα τὰ Παραρτήματα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα στεροῦνται κανονικοῦ Ἐφημερίου. Ἐπίσης, διορίζεται Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Βόλου καὶ πάσης Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Θράκης καὶ λοιπῆς Ἑλλάδος *«ἔνθα δὲν ὑπάρχει κανονικὸς τοιοῦτος* [ἐννοεῖται: Ἐφημέριος], *μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκδίδειν ἀδείας Γάμων, ὡς Ἐπίτροπος ἡμῶν, βάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ πατρώων οἰκείων διατάξεων»* [11].

Ἐκτὸς λοιπὸν ἀπὸ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικράτειας, ὁ π. Χρυσόστομος λαμβάνει καὶ τὸ δικαίωμα, ὡς Ἐπίτροπος τοῦ Ἀρχιερέως, νὰ προβαίνει στὴν ἔκδοση Ἀδειῶν Γάμου, λόγῳ ἀκριβῶς τῶν τότε δυσκόλων περιστάσεων.

11. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος.

ΙΑ.3. Σημαντικὸς ἐκκλησιολογικὸς προβληματισμὸς

Ὅπως εἶναι γνωστό, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1944, τρεῖς μῆνες μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ μακαριστοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος συνέγραψε καὶ κυκλοφόρησε μία *Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιο* μὲ ἐκκλησιολογικὲς τοποθετήσεις, σχετικὰ μὲ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ νόημα τῆς ὑπάρξεως τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ τὴν Κανονική τους θέση, ὅπως καὶ τὴν στάση τους ἔναντι τῶν Καινοτόμων τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, καθὼς καὶ γιὰ τὰ ἰσχύοντα σὲ μυστηριακὸ ἐπίπεδο σχετικὰ μὲ αὐτούς, ἐν τῇ ἐλπίδι πάντοτε τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος ἀπὸ Μεγάλη ἤ Πανορθόδοξη Σύνοδο [12].

Ἀφορμὴ ἔδωσαν οἱ ἐκτροπὲς τῶν Παρασυναγώγων Ἐπισκόπων Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης ἔναντι τῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς σκανδαλισμὸ τοῦ Ποιμνίου καὶ διασάλευσή του ἀπὸ τὴν ὀρθὴ ἐκκλησιαστικὴ στάση, μὲ παραπομπὴ στὸ Συνοδικὸ Ἐκκλησιαστικὸ Κριτήριο γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ὑπὸ κρίσιν θέματος.

Ἡ *Ἐγκύκλιος* ἐκείνη ἐντασσόμενη μέσα στὸ κλῖμα τῆς ἐποχῆς ἐκδόσεώς της, μὲ τὶς προσδοκίες καὶ ἰδιομορφίες τοῦ καιροῦ της, ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν μόνο ἐναπομείναντα Ἀρχιερέα πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, ὡς ἐπικεφαλῆς τῆς κανονικῆς συνεχείας τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. Τότε, ὡς γνωστόν, ἡ ἐκκρεμότητα ἐπιλύσεως τοῦ Ἡμερολογιακοῦ Ζητήματος παρατεινόταν, σὲ ἐποχὴ ρευστότη-

12. Βλ. «*Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος Πρὸς Ἅπαν τὸ Ὀρθόδοξον Χριστεπώνυμον Πλήρωμα τὸ Ἀκολουθοῦν τὸ Πάτριον Ἑορτολόγιον*» (Ἀθῆναι, 1η Ἰουνίου 1944), στὸ ἔργο: *Ἅπαντα πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου*, τόμος Δεύτερος, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου, Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, 1997, σελ. 13-28.

τος καὶ ἀσταθείας ἀπὸ κάθε ἄποψη, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ ὑπερτονισμὸς ἐπισφαλῶν ἐκφράσεων καὶ θέσεων στὴν *Ἐγκύκλιο* αὐτή, μποροῦσε εὔκολα νὰ παρεξηγηθεῖ. Καὶ οἱ μὲν ὀρθοφρονοῦντες νὰ αἰσθανθοῦν ὅτι ἡ *λεπτὴ ἰσορροπία* ποὺ εἶχε ἐπιτευχθεῖ, ὅπως ἐξηγήσαμε στὸ Κεφάλαιο Ζ′ τοῦ παρόντος ἔργου μας, νὰ ὑφίσταται πλέον ἐπικίνδυνη διασάλευση, οἱ δὲ ἐνάντιοι καὶ ἀποσχῖστες νὰ νιώσουν ἐνισχυμένοι ἢ καὶ «δικαιωμένοι» στὰ βεβιασμένα καὶ ἁπλουστευτικὰ συμπεράσματά τους, καὶ τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν δύο Πλευρῶν τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου νὰ διευρύνεται ὅλο καὶ περισσότερο.

Εἶναι γεγονός, ὅτι ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος, βάσει ὅσων προαναφέρθηκαν, θεώρησε ὅτι ἠδύνατο νὰ προχωρήσει τὴν σκέψη του ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιολογικὴ θεώρηση Καινοτόμων καὶ ἐμμενόντων στὴν ἑορτολογικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τρόπον ποὺ νὰ τοὺς προσεγγίζει, ὥστε ἡ πιθανὴ καὶ εὐκταία λύση τῆς μεταξύ τους διαστάσεως νὰ διευκολύνεται. Ὅμως, ἡ προώθηση αὐτὴ δὲν φαίνεται νὰ ἦταν ἀποδεκτὴ οὔτε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κοντινοὺς συνεργάτες καὶ ἀκολούθους του. Τὰ περαιτέρω βήματα ποὺ πραγματοποίησε στὴν θεώρησή του δὲν γίνονται παραδεκτά, διότι ἐκλαμβάνονται ὡς ἀσυνεπῆ στὴν μέχρι τότε τοποθέτηση ὅτι, Νεοημερολογῖτες καὶ Παλαιοημερολογῖτες ἀποτελοῦν δύο σαφῶς διακρινόμενες καὶ χωριστὲς ἐκκλησιαστικὲς ὀντότητες, οἱ ὁποῖες δὲν συναποτελοῦν ἕνα ἑνιαῖο ἐκκλησιαστικὸ σῶμα, ἔστω καὶ διαχωρισμένο κανονικῶς, ἑορτολογικῶς καὶ λειτουργικῶς. Μία τέτοια παραδοχὴ προξενοῦσε ἀνυπέρβλητα προβλήματα στὶς συνειδήσεις τῶν ἰδεολόγων καὶ σοβαρῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ Πατρίου, ὅπως τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), οἱ ὁποῖοι δὲν

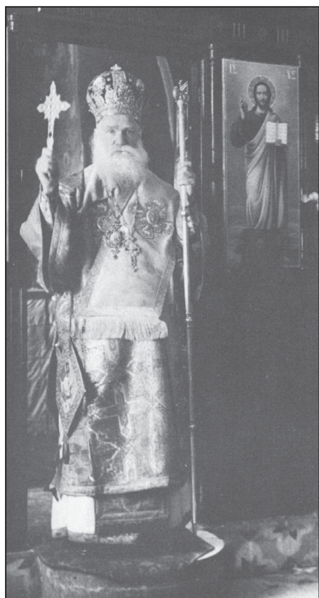
ἐπιθυμοῦσαν τὰ «ἄκρα» οὔτε ἐκ δεξιῶν, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐξ ἀριστερῶν.

Ἄξιο ἐπίσης μνείας εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ μετριοπαθέστερη ἐκκλησιολογικὴ γραμμὴ ἀπὸ μέρους τοῦ Πατρίου ἔναντι τῶν Καινοτόμων, δὲν ἄλλαζε οὐσιαστικὰ σὲ τίποτε τὴν ἀρνητικὴ καὶ ἀπορριπτικὴ ἕως ἀμείλικτα διωκτικὴ στάση τῶν Νεοημερολογιτῶν ἀπέναντί τους, οἱ ὁποῖοι πάντοτε τοὺς ὑπέβλεπαν καὶ ἀναζητοῦσαν εὐκαιρία καὶ τρόπο «καταβροχθίσεώς» τους...

Ἐπὶ τῆς *Ἐγκυκλίου* τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1944 ἀντέδρασαν πράγματι μὲ τρόπο ὀξὺ τόσο Κληρικοὶ προσκείμενοι στὴν γραμμὴ τῶν ἀποσχιστῶν, ὅσο καὶ ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος, προκειμένου νὰ πιστοποιήσει τὴν «δικαίωση» τῆς δικῆς του θεωρήσεως ἔναντι τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν μερίδα τοῦ ὀρθοφρονοῦντος Ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, μέσῳ δύο γνωστῶν καὶ ἐπιφανῶν τέκνων της, τοῦ κ. Ἀχ. Δημητριάδη καὶ τοῦ κ. Ἀν. Παναγιωτοπούλου, διακρινομένων ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ, ἐκδόθηκε *Ὑπόμνημα*, μὲ ἐπικρίσεις κάποιων θέσεων καὶ ἐρωτήματα ἐπὶ τῆς Ἐγκυκλίου γενικῶς, διότι προέκυψαν ἀπορίες ἢ καὶ σκανδαλισμός. Τὸ κείμενό τους τέθηκε μὲ τὸν προσήκοντα βεβαίως σεβασμὸ ὑπ᾽ ὄψιν τοῦ Ποιμενάρχου Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου.

Τότε αὐτὸς προέβη σὲ δημόσια ἀπάντηση, μέσῳ τοῦ ἀπὸ 18.1.1945 15σέλιδου φυλλαδίου του τιτλοφορουμένου «*Διασάφησις Ποιμαντικῆς Ἐγκυκλίου Σεβασμ. π. Φλωρίνης Χρυσοστόμου*», ὅπου ἀπαντᾶ ἐπὶ τῶν ἐπικρίσεων καὶ ἀποριῶν τῶν δύο ὡς ἄνω ὑπομνηματογράφων, χωρὶς ὅμως νὰ καθησυχάσει τὶς συνειδήσεις τῶν τέκνων τοῦ Ποιμνίου του, καὶ μάλιστα αἰφνιδιάζοντας

Ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος.

αὐτοὺς μὲ τὸν τρόπο τῆς δημόσιας ἀπαντήσεως ποὺ ἐπέλεξε.

Ἐν ὄψει τῆς οὕτω διαμορφωθείσης καταστάσεως, ὁ βιογραφούμενός μας Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀποφασίζει νὰ προβεῖ σὲ σύνταξη σχετικοῦ *Ὑπομνήματος*[13], ἐπίσης 15 σελίδων, μὲ ἡμερομηνία 11.3.1945, ἐκ Βόλου, πρὸς τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, προκειμένου νὰ ἐκθέσει τὰ πράγματα ὅπως ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἔχουν, ὑποδεικνύοντας ὅσα θεωροῦσε ὡς προβληματικὲς ἢ ὑπερβολικὲς ἢ καὶ ἐπικίνδυνες θέσεις στὰ δύο προαναφερθέντα κείμενα τοῦ σεπτοῦ Ποιμενάρχου. Ἐπίσης, καὶ γιὰ νὰ ὑπενθυμίσει ὅτι βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς συνέσεως καὶ τῆς διακρίσεως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ περιπίπτουμε ἔναντι τῶν ἀποσχιστῶν στὸ ἴδιο παράπτωμα, γιὰ τὸ ὁποῖο τοὺς καταγγέλλουμε ὅτι αὐτοὶ περιπίπτουν ἔναντι πλέον τῶν Καινοτόμων.

Ὁ π. Χρυσόστομος ἐξικνεῖται ἀπὸ τὴν βασικὴ διαπίστωση, ὅτι οἱ ἀπόψεις, ἰδέες καὶ πεποιθήσεις ἑνὸς ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτου, οἱ ὁποῖες μάλιστα ἐκφράζονται δημόσια μὲ τὸν πλέον ἐπίσημο τρόπο, ὑποτίθεται ὅτι ἐκφράζουν τὰ πιστεύματα καὶ φρονήματα ὄχι μόνον *αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὡς προσώπου, ἀλλὰ καὶ τοῦ* Ποιμνίου του *ἐν γένει* (σελ. 3). Τονίζει ὅμως, μὲ κάθε σεβασμὸ ἔναντι τοῦ Ποιμενάρχου, ὅτι ἀπὸ τὰ κείμενά του τῆς *Ἐγκυκλίου* τοῦ 1944 καὶ τῆς *Διασαφήσε-*

13. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος.

ως τοῦ 1945 δὲν προῆλθε ἱκανοποίηση (σελ. 2). Ἤδη μέσῳ τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1944 ὑπῆρξε ἡ αἴσθηση μιᾶς «*ἀσυμφωνίας καὶ ἀσυνεπείας τῶν ἄλλοτε καὶ νῦν γραφέντων*» (σελ. 2), διότι «*ἐκηρύσσοντο καινοφωνίαι περὶ τὴν ἰδέαν καὶ πρᾶξιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος*» (σελ. 2). Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ προβεῖ σὲ μία σύγκριση παλαιῶν καὶ συγχρόνων κειμένων του, ὥστε νὰ ἀποδειχθεῖ τὸ «*ἐξηλλαγμένον*» καὶ διάφορον θέσεών του. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμη τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.), ἴσως νὰ ὀφείλεται σὲ λησμοσύνη ἀπὸ τὴν ἡλικία ἢ ἀπὸ πιθανὲς ἀσθένειές του (τοῦ πρ. Φλωρίνης) καὶ ὄχι κατ᾽ ἀνάγκην σὲ μία συνειδητὴ ἀλλαγὴ θεωρήσεως τῶν πραγμάτων.

Ὑπενθυμίζει λοιπόν, ὅτι οἱ τρεῖς Ὁμολογητὲς Ἱεράρχες Δημητριάδος Γερμανός, πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος καὶ Ζακύνθου Χρυσόστομος τὸν Μάϊο τοῦ 1935 προέβησαν στὴν ὀργάνωση «*ἰδίας Ἐκκλησίας κεχωρισμένης καὶ ἀνεξαρτήτου τῆς Κρατικῆς, ὅπερ καὶ ἐπράξατε* [λέγει ὁ π. Χρ.Ν. πρὸς τὸν πρ. Φλωρίνης] *δι᾽ ὑμῶν τῶν τριῶν, χειροτονηθέντων ἑτέρων τεσσάρων Ἐπισκόπων, μεθ᾽ ὧν κατηρτίσθητε εἰς Ἐκκλησίαν Αὐτοκέφαλον διοικουμένην μὲ Σύνοδον ἑπταμελῆ Ἐπισκόπων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ "Ἀθηνῶν καὶ Δημητριάδος Γερμανοῦ"*» (σελ. 5).

Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ πρῶτα *Πρακτικὰ* τῶν Συνεδριῶν τοῦ Μαΐου τοῦ 1935, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀποσπάσματα κειμένων τοῦ ἰδίου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Γιὰ παράδειγμα, στὸ ἔργο του «*Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας*», σὲ κάποια χαρακτηριστικὰ σημεῖα (σελ. 17, 18, 21, 62) ὁμιλεῖ σαφῶς καὶ ἀπροκαλύπτως γιὰ τὸ ἐπεῖγον καὶ ἀπαραίτητον συγκροτήσεως

Συνόδου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας πρὸς ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, τῆς ἀκολουθούσης τὰ Πάτρια καὶ συνεχιζούσης τὴν Παράδοση τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ χειροτονίας μάλιστα νέων Ἐπισκόπων, «*καθ᾽ ὅ εἴχομεν καθῆκον καὶ δικαίωμα ἐκ τῶν Συνοδικῶν Διατάξεων καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων*».

Περὶ αὐτοῦ, γίνεται σαφὴς μνεία μὲ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα δικαιολογήσεως τῆς πράξεως αὐτῆς στὸ ἄρθρο (σὲ δύο συνέχειες) τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου μὲ τίτλο «*Παλαιοημερολογιτικὸν καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας*» στὴν Ἐφημερίδα «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων» τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1935, τὸ ὁποῖο δημοσίευσαν καὶ πολιτικὲς ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς. Ἐκεῖ τονιζόταν, ὅτι «*οἱ Παλαιοημερολογῖται ἐδικαιοῦντο ν᾽ ἀποτελέσωσι ἰδιαιτέραν Ἐκκλησίαν, ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς ἐπισήμου τοιαύτης, ἐφ᾽ ὅσον ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας θίγει τὴν Ὀρθόδοξον συνείδησιν αὐτῶν... Οἱ Παλαιοημερολογῖται... δικαιοῦνται νὰ χωρισθῶσι τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας καὶ ν᾽ ἀποτελέσωσιν ἰδίαν Ἐκκλησίαν... ὥστε... ἐδικαιούμεθα Κλῆρος καὶ Λαὸς... ν᾽ ἀποτελέσωμεν ἰδίαν Ἐκκλησίαν, συνεχίζουσαν τὴν ἱστορίαν τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας*» [13α] (σελ. 7).

Ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) συνεχίζων ἀρκεῖται νὰ παραπέμψει στὸ ἴδιο ἐκεῖνο σημαντικὸ ἄρθρο τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅπου τονίζεται ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξει ἐκκλησίασμα, τὸ ὁποῖο νὰ φρονεῖ καὶ νὰ πιστεύει στὰ τῆς Πίστεως καὶ τῆς θείας Λατρείας ἀντίθετα πρὸς ὅσα πιστεύει καὶ διδάσκει ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ ἀποσπάσματα τοῦ κειμένου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης εἶναι τὰ ἑξῆς:

13α. Βλ. Ἐφημερ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 236/21.10.1935.

«Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ δημιουργουμένη μεταξὺ ποιμένος καὶ ποιμνίου πνευματικὴ σχέσις καὶ ἠθικὴ ἀλληλεγγύη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν διατάξεων παύει ὑφισταμένη, ἀφ᾽ ἧς στιγμῆς ὁ ποιμὴν ἐκκλίνων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Παραδόσεων καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας διὰ μιᾶς Καινοτομίας προσπαθεῖ νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Λατρείας τὸ ψυχοφθόρον μίασμα τῆς ἀντορθοδόξου Καινοτομίας του. Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ ὁ μὲν ποιμὴν ἀπόλλυσι (χάνει) πᾶν δικαίωμα πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ἐπὶ τοῦ ποιμνίου, στερηθεὶς τῆς χάριτος καὶ εὐλογίας ὡς ἀπομακρυνθεὶς τῆς Ὀρθοδοξίας, τὸ δὲ ποίμνιον δικαιοῦται νὰ ἀποκηρύξῃ τὸν τοιοῦτον ποιμένα, ἐξ οὗ φυγαδεύεται τὸ Πανάγιον Πνεῦμα κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον, καὶ νὰ ὑπαχθῇ εἰς ἄλλον Ποιμένα Ὀρθόδοξον, ἔχοντα τὴν Χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ δυνάμενον συνεπῶς νὰ μεταδώσῃ ταύτην εἰς τὸ Ποίμνιον. Δι᾽ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον οἱ Παλαιοημερολογῖται εὐλόγως καὶ κανονικῶς ἀπεκήρυξαν τοὺς ποιμένας αὐτῶν, ὡς στερηθέντας τῆς Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, διότι οὗτοι ἀπεσχίσθησαν ἐκ τοῦ καθολικοῦ κορμοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας εἰσαγαγόντες ἀντικανονικῶς τὸ παπικὸν ἑορτολόγιον εἰς τὰ τῆς θείας Λατρείας, ἐπ᾽ ἀθετήσει μιᾶς Παραδόσεως καθιερωθείσης ὑπὸ τῶν 7 Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ κυρωθείσης ὑπὸ τῆς δισχιλιετοῦς πράξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας...» [13β].

«Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀποκηρύξεως καὶ τῆς συστάσεως ἰδίας Ἐκκλησίας, ἀνεξαρτήτου ἀπὸ τῆς καινοτομησάσης τοιαύτης, τόσον δι᾽ ἡμᾶς, τοὺς Ἱεράρχας, ὅσον καὶ διὰ τὸν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὸν Λαόν, πηγάζει ἐκ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων καὶ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγ-

13β. Βλ. Ἐφημερ. «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων», ἀρ.φ. 235/14.10.1935.

ματος, ὅπερ σέβεται τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν προσωπικὴν τοιαύτην παντὸς ἐλευθέρου Ἕλληνος πολίτου»[13α].

Ἔχουμε τὴν αἴσθηση, ὅτι οἱ θέσεις αὐτὲς τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅπως τὶς ὑπενθυμίζει ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ἐκφράζουν τὸ νόημα τῶν Διακηρύξεων τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν κατὰ τὸν Μάϊο τοῦ 1935, καθὼς τὶς κατανοοῦσε τότε, ὅπως καὶ ἀργότερα, ἡ βασικὴ πλειοψηφία Κλήρου καὶ Λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου ἐν Ἑλλάδι. Καὶ βέβαια, νοοῦνται ἐντὸς τῆς εὐρυτέρας ἐξηγήσεως τοῦ ἰδίου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅτι οἱ Καινοτόμοι κηρύχθηκαν Σχισματικοὶ ὡς πρόσωπα, καὶ ὄχι ὡς ἐκπρόσωποι τῆς ἐννοίας τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἡ *διαγνωστικὴ-διαπιστωτικὴ* ἐκείνη Διακήρυξη τόνιζε, ὅτι οἱ Μεταρρυθμιστὲς μὲ τὸ νὰ προκαλέσουν *«τοπικὸ σχίσμα»*, μόνον ὡς ἐγκαταλειφθέντες ἀπὸ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ ἠδύναντο νὰ πράξουν τοῦτο. Ἡ δὲ προσπάθεια τῶν Ὁμολογητῶν Ἱεραρχῶν νὰ μὴν ἐξελιχθεῖ τὸ *«τοπικὸ σχίσμα»* σὲ *«γενικό»*, ἀποσκοποῦσε στὴν ἐλπίδα διορθώσεως καὶ ἐπαναφορᾶς τῶν Νεοημερολογιτῶν στὴν Ὀρθόδοξη τροχιά, μέσῳ εὐρυτέρας Συνοδικῆς κρίσεως [14].

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης, στὸ ὑπὸ ἐξέτασιν *Ὑπόμνημά* του πρὸς τὸν Ἅγιο Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, συνεχίζει μὲ τὴν σημαντικὴ ἐπίσης ὑπενθύμιση, ὅτι τὸν Μάϊο τοῦ 1935 οἱ Ὁμολογητὲς Ἀρχιερεῖς προέβησαν στὴν ὀργάνωση ἀνεξαρτήτου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ξεχωριστῆς ἀπὸ τὴν Κρατοῦσα, καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τούτου προέβησαν σὲ ἀναγκαῖες πράξεις: ὅπως τῆς θεωρήσεως

---

14. Βλ. σελ. 155-159 (Κεφ. Ζ′ παρόντος ἔργου).

τοῦ Πρώην Φλωρίνης ὄχι ὡς σχολάζοντος, ἀλλ᾽ ὡς ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέως, ὥστε νὰ ἔχει πλήρη διοικητικὴ ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία, ψῆφο καὶ δυνατότητα συμμετοχῆς σὲ ἐκλογὴ Ἀρχιερέων, συμμετέχων κανονικῶς καὶ νομίμως σὲ Σύνοδο, μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτου Ἀττικῆς. Ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς κηρύχθηκε Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Δημητριάδι Παλαιοημερολογιτῶν, μὲ διατήρηση τοῦ τίτλου τῆς Δημητριάδος, γιὰ νὰ μὴν θεωρηθεῖ παρητημένος τῆς ἕδρας του, τὴν ὁποία καὶ δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ διεκδικεῖ ἕως θανάτου (σελ. 8). Ἡ δὲ σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ χρησιμοποιουμένη ἔκτοτε (καὶ τότε, 1945), ἔγραφε: «*Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν*». Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, εἶναι ὑπεραρκούντως ἐνδεικτικὰ περὶ τοῦ τὶ ἀκριβῶς συνέβη τὸ 1935, ὥστε νὰ μὴν εἶναι δυνατὸν νὰ παραλειφθοῦν, ἀγνοηθοῦν ἤ παραλλαχθοῦν.

Στὰ κείμενα ὅμως τοῦ 1944 καὶ 1945, συνεχίζει συγκριτικὰ ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης, διακηρύσσεται ὅτι δὲν ἀποτελοῦμε ἰδία καὶ ἀνεξάρτητη Ἐκκλησία ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ «*φρουρὰ*» ἤ «*ἀνύστακτο*» καὶ «*ἀλύμαντο πλευρά*», τῆς μιᾶς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, συνεχίζοντες τὴν Ὀρθόδοξη ἔννοια Αὐτῆς, ἐνῶ οἱ ἀποσχῖστες-Παρασυνάγωγοι Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης προτεσταντίζουν ὡς μὴ ἀνήκοντες σὲ κανονικὴ ἀναγνωρισμένη Ἐκκλησία, ἀλλὰ σὲ ἐκείνην τοῦ ἑαυτοῦ τους (σελ. 9).

Τὸ ὅτι δὲν ἀποτελοῦμε ἀνεξάρτητη Ἐκκλησία τῆς κρατούσης, κατὰ τὸν πρώην Φλωρίνης, ἀλλὰ ἀνήκουμε εἰς αὐτὴν ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἀποτελοῦμε τὴν «*φαεινὴν*» (φωτεινὴ) καὶ «*ἀλύμαντον*» (ἀπρόσβλητη) πλευρά της. Καὶ ὅτι ἄν κάποιος πιστεύει ὅτι δὲν συμβαίνει

τοιουτοτρόπως, πίπτει στὴν πλάνη τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοημερολογιτῶν δὲν εἶναι ἀναγνωρισμένη ἀπὸ καμμία Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ἐνῶ ἡ ἵδρυση Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας μὲ κανονικότητα καὶ κῦρος στὶς μυστηριακὲς πράξεις της, πρέπει προηγουμένως νὰ ἔχει λάβει ἔγκριση πρὸς τοῦτο ἀπὸ ὅλες τὶς λοιπὲς Τοπικὲς Ἐκκλησίες.

Ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) δὲν δύναται νὰ κατανοήσει πότε ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης ἀλήθευε, τὸ 1935 ὅταν εἴχαμε καθῆκον καὶ δικαίωμα Κανονικὸ νὰ ὀργανωθοῦμε ὡς ἀνεξάρτητη Ἐκκλησία, ἐφ᾽ ὅσον τὴν ὀρθόδοξη ἔννοια καὶ πράξη τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἐκπροσωποῦμε ἐμεῖς οἱ Παλαιοημερολογῖτες, διότι ἡ κρατικὴ Ἐκκλησία παρέμενε ἀμετανόητα στὴν Καινοτομία της, ἐκηρύσσετο σχισματικὴ καὶ δὲν ἐκπροσωποῦσε πλέον τὴν Ὀρθόδοξη ἔννοια, ἢ τὸ 1944-45 ὅταν δὲν ἔχουμε ἱδρύσει ἰδία ἀνεξάρτητη Ἐκκλησία, ἀλλὰ Νεοημερολογῖτες καὶ Παλαιοημερολογῖτες ἀνήκουμε στὴν μία καὶ αὐτὴ Ἐκκλησία, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι ἐμεῖς ἀποτελοῦμε τὴν φωτεινὴ καὶ ἀπρόσβλητη πλευρὰ καὶ ὄψη της, ἀλλ᾽ ὅμως καὶ οἱ δύο ἀντλοῦμε χάρη καὶ κῦρος στὴν τέλεση τῶν Μυστηρίων ἀπὸ τὴν ἴδια Ἐκκλησιαστικὴ Ὀρθόδοξη ἔννοια αὐτῆς, παρὰ τὴν ὑφιστάμενη ἐξωτερικὴ διάσταση μεταξύ μας στὴν ἔκφραση-ἐκδήλωση τῆς θείας Λατρείας, στὴν νηστεία, στὸ ἑορτολόγιο κλπ..

Αὐτὸ ὅμως τὸ συμπέρασμα ἀπερρίπτετο σὲ παλαιότερα κείμενα τοῦ ἰδίου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅτι δηλαδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνήκουν σὲ μία Ἐκκλησία Παλαιοημερολογῖτες καὶ Νεοημερολογῖτες, ὅταν δὲν συνεορτάζουν καὶ δὲν συννηστεύουν [15].

15. Βλ. π.χ. σελ. 160 (Κεφ. Ζ′ παρόντος ἔργου).

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης τονίζει ἐπ᾽ αὐτοῦ, ὅτι ἂν δεχοῦμε τὰ περὶ φωτεινῆς καὶ ἀπρόσβλητης πλευρᾶς τοῦ ἰδίου Σώματος, πρέπει νὰ γνωρίζουμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἔστω φωτεινὴ καὶ ἀλύμαντη ὄψη εἶναι μέρος ἀναπόσπαστο τοῦ ὅλου Σώματος καὶ συνδέεται καὶ συνέχεται ἀδιάσπαστα μὲ τὶς ὑπόλοιπες ὄψεις-πλευρές του, δηλαδὴ τὶς μὴ φωτεινὲς καὶ τὶς μὴ ἀλύμαντες. **Οἱ Παλαιοημερολογῖτες ὅμως δὲν ἔχουν καμμία ἐκκλησιαστικὴ συνάφεια καὶ πνευματικὴ ἐπικοινωνία καὶ κανέναν ἐκκλησιαστικὸ σύνδεσμο μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες, κάθε δὲ πλευρὰ-μερίδα ἔχει διαφορετικὴ ποιμαντορικὴ δικαιοδοσία καὶ διαφορετικὴ διοίκηση καὶ ὁρατὴ κεφαλὴ** (σελ. 11). Ἂν δεχθοῦμε ὅτι ἀνήκουμε ὡς μέρη στὸ ἴδιο ὅλον, τότε θὰ ἀγόμαστε καὶ φερόμαστε ἀπὸ ἐκείνη τὴν πλευρά, ἡ ὁποία ἔχει τὴν ἰσχὺ καὶ τὴν βαρύτητα ποσοτικῶς-ἀριθμητικῶς καὶ θὰ ἀποδειχθεῖ, ὅτι ματαιοπονοῦμε προσπαθοῦντες δῆθεν νὰ ἐπηρεάσουμε θετικῶς καὶ νὰ ὁδηγηθοῦμε καλῶς στὴν δική μας γραμμὴ καὶ πορεία, συνδεδεμένοι ὄντες/διατελοῦντες μὲ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀποκηρύξαμε καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους δεχθήκαμε καὶ ὑποστήκαμε τὰ μύρια δεινά.

Τὴν ἄποψη αὐτὴ περὶ «*φωτεινῆς*» καὶ «*ἀλυμάντου*» πλευρᾶς ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης φαίνεται νὰ ὑποστηρίζει ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Καινοτόμοι Νεοημερολογῖτες δὲν ἔχουν καταδικασθεῖ ἀπὸ ἁρμόδια Σύνοδο (σελ. 10). Ὅμως, συμπεραίνει ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.), ἂν αὐτὸ εἶναι τόσο καθοριστικό, ὥστε στὴν πράξη νὰ μὴν ὑπάρχει Κανονικὴ διαφορὰ ποὺ νὰ διαχωρίζει τοὺς τηρητὲς τῶν Κανόνων καὶ θεσμίων ἀπὸ τοὺς παραβάτες, τότε προκύπτει σαφῶς πρόβλημα στὶς ἱεροπραξίες αὐτοῦ τοῦ

ἰδίου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου. Ἂν καὶ καθαιρέθηκε ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους καὶ καμμία Τοπικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν τοῦ ἀναγνώρισε τὸ δικαίωμα νὰ ἀσκεῖ ἀκωλύτως τὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης, αὐτὸς συνεχίζει νὰ ἀρχιερατεύει. Ὅμως, ἀπὸ ποῦ ἀρύεται (ἀντλεῖ) τὸ δικαίωμα αὐτό; Ἀπὸ τὴν κρατοῦσα Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος; Ἀλλὰ αὐτὴ τὸν καθήρεσε καὶ τοῦ στέρησε κάθε ἱερατικὸ δικαίωμα. Ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων; Ἀλλ᾽ ἐνῶ διεκήρυξε ἄλλοτε τὴν ἵδρυσή της, τώρα φαίνεται νὰ ἀρνεῖται τοῦτο καὶ προσπαθεῖ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ πείσει νὰ μὴν παραδέχονται τέτοιο πρᾶγμα (σελ. 10).

Ἀλλὰ καὶ πάλι, συνεχίζει τὸ σκεπτικό του ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης, πῶς εἶναι δυνατὸν καὶ οἱ δύο πλευρὲς νὰ ἀνήκουν στὴν αὐτὴ Ἐκκλησία καὶ νὰ λαμβάνουν ἀπὸ αὐτὴν τὸ κῦρος καὶ τὴν κανονικότητα τῆς ἐκκλησιαστικότητός τους, ἐνῶ κάθε πλευρὰ διεκδικεῖ γι᾽ αὐτὴν τὴν Ὀρθόδοξη ἔννοια καὶ πράττει ὅσα κάνει κατὰ τῆς ἄλλης ἐν ὀνόματι τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας; Πῶς οἱ μὲν διώκουν, ἀφορίζουν, καθαιροῦν καὶ βιαιοπραγοῦν κατὰ τῶν ἑτέρων, καὶ οἱ ἄλλοι ἀποδοκιμάζουν καὶ ἀποκηρύσσουν τοὺς πρώτους ἐν ὀνόματι τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας; Ἀντλοῦν λοιπὸν ἀμφότεροι ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγὴν ἐκκλησιαστικότητα καὶ νομιμότητα-ἐγκυρότητα, πρὸς ἀλληλοσπαραγμόν τους;! Τί ἀντιφατικότερον τούτου;!

Ἕτερο ζήτημα, στὸ ὁποῖο ἐκφράζει ἀντιρρήσεις ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) εἶναι τὸ τῆς ἀνακηρύξεως μιᾶς Ἐκκλησίας ὡς ἀνεξαρτήτου, ἐφ᾽ ὅσον ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος διατείνεται, ὅτι γιὰ νὰ συμβεῖ αὐτὸ ἔγκυρα, ἀπαιτεῖται ἡ κανονικὴ ἄδεια καὶ Συνοδικὴ ἔγκριση ὅλων τῶν ὑπολοίπων Ἐκκλησιῶν.

Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποδεικνύεται ἱστορικῶς. Κάθε Τοπικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὸν κανονικὸ Ἐπίσκοπο ἦταν (καὶ εἶναι) πλήρης Ἐκκλησία. Γιὰ λόγους ὀργανωτικούς, διοικητικούς, γεωγραφικοὺς καὶ ἄλλους σχηματίσθηκαν ὁμοσπονδίες ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν γιὰ τὸν ἀπαρτισμὸ αὐτοδιοικήτων Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες λάμβαναν ἀναγνώριση ἢ ἔγκριση εἴτε ἀπὸ τὴν «Μητέρα» Ἐκκλησία τους σὲ περίπτωση χειραφετήσεως, εἴτε ἀπὸ τὴν πλησιέστερη γεωγραφικὰ πρὸς αὐτὲς ὁμόδοξη Ἐκκλησία, χωρὶς νὰ προαπαιτεῖται πανορθόδοξη συνοδικὴ ἔγκριση καὶ ἀπόφαση πρὸς τοῦτο (σελ. 12).

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης προσφεύγει ἐπίσης σὲ *Ὑπόμνημα* τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ τοῦ 1938, τὸ ὁποῖο πιστεύει ὅτι εἶναι σαφέστατο ὡς πρὸς τὴν αὐτοσυνειδησία τῆς ἐκκλησιαστικότητός μας: ***«Ἡμεῖς οἱ ἐμμένοντες εἰς τὸ Πάτριον Παλαιὸν Ἑορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦμεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος... Οἱ παραβιάζοντες τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς Παραδόσεις δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος»*** (σελ. 13).

Ὡς ἐκ τούτου, τονίζει ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ἐμεῖς οὐσιαστικῶς ***«οὔτε νέαν Ἐκκλησίαν ἱδρύσαμεν, οὔτε εἰς τὴν Νεοημερολογιτικὴν ἀνήκομεν! Εἴμεθα τέκνα τῆς κατὰ τὸ 1850 κανονικῶς ἱδρυθείσης καὶ ἀνακηρυχθείσης Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτῆς τὴν Ὀρθόδοξον ἔννοιαν διασώζομεν καὶ τὴν δρᾶσιν συνεχίζομεν μέχρι σήμερον»*** (σελ. 13α).

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης διαπιστώνει κατόπιν τούτων, ὅτι οἱ Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης διέκοψαν ἀπὸ τοῦ 1937 τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ πρώην Φλωρίνης, διότι σκανδαλίσθηκαν μὲ κάποια πράγματα ἀπὸ ὅσα ἔλεγε καὶ διακηρύσσει. Τονίζει δὲ

ὅτι ὁ ἴδιος (π.Χρ.Ν.) δὲν ὑποστήριξε τὶς διάφορες ἀκρότητες καὶ ἐκτροπές τους, ὅμως ἀνήκει σὲ ὅσους ποθοῦν τὴν ἐξεύρεση συμβιβασμοῦ γιὰ ἀποκατάσταση ἐκκλησιαστικῶς τῆς ἀνωμαλίας αὐτῆς τοῦ Ἀγῶνος. *«Τὸ διαπραχθὲν σφάλμα τῆς ἀποστασίας τῶν δύο ἀνωτέρω ἐπισκόπων μετὰ τοῦ περὶ αὐτοὺς Κλήρου καὶ Λαοῦ ἐκ τῆς ὁλότητος τοῦ Ἀγῶνος θὰ ἀποτελῇ ὁμολογουμένως μίαν μελανὰν σελίδα τῆς ἱστορίας αὐτοῦ καὶ τῶν πράξεων τῶν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως δημιουργησάντων καὶ ὑποθαλψάντων αὐτό»* (σελ. 13). Ἀλλά, ἀπαιτεῖται σύνεση, ὥστε νὰ μὴν ἐξάπτουμε τὰ πνεύματα καὶ ἀναφλέγουμε τὰ πάθη!

Ἀπορεῖ δὲ ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης μὲ τὸ ὑποστηριχθὲν ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης, ὅτι οἱ Παρασυνάγωγοι στεροῦνται ἐκκλησιαστικότητος καὶ ἐγκυρότητος Μυστηρίων. Καὶ ἀναρωτιέται πῶς εἶναι τότε δυνατὸν νὰ γίνονται δεκτοὶ κατὰ καιροὺς Κληρικοί, προερχόμενοι ἀπὸ αὐτοὺς κανονικὰ στὸν ἱερατικὸ βαθμό τους. Καὶ διατελεῖ σὲ μεγάλη σύγχυση: πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ πρώην Φλωρίνης μόνος του ὡς Ἀρχιερεύς, καὶ μάλιστα «πρώην», μὲ μία μόνον ψῆφο, νὰ ἀποφαίνεται αὐθεντικῶς γιὰ ἐκείνους, σὰν ὄντως πλήρης Σύνοδος, ὅτι στεροῦνται ἐκκλησιαστικότητος καὶ χάριτος, κατὰ τὴν στιγμὴ ποὺ τοὺς κατηγορεῖ ὅτι ὑφαρπάζουν ἀνεπίτρεπτα κρίση Συνοδική, ὅταν κηρύσσουν ὡς ἐνεργείᾳ σχισματικοὺς τοὺς Νεοημερολογῖτες καὶ ὡς στερουμένους χάριτος!

Σπεύδει δὲ νὰ διευκρινίσει ὅτι μὲ ὅλα ὅσα γραφεῖ δὲν προτίθεται νὰ θίξει στὸ ἐλάχιστο τὸ σεβάσμιο καὶ σεπτὸ πρόσωπο τοῦ Ἀρχιερέως του. Ἡ μέχρι τώρα πορεία του στὶς προσταγὲς τῆς προϊσταμένης του Ἀρχῆς, ἡ ἀπαλλαγμένη κάθε ὑποκρισίας, ἰδιοτελείας καὶ δου-

λοπρεπείας εἶναι γνωστὴ σὲ ὅλους. **Πάντοτε χαρακτηριζόταν ἀπὸ ὑποταγὴ καὶ ἐλευθερία, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν λογικὴ καὶ τὴν εὐσυνειδησία. *«Σφάλματα πατρικὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα δὲν ἐδιστάσαμεν ἐν πνεύματι υἱικῆς ἀγάπης καὶ ταπεινώσεως πολλάκις νὰ ὑποδείξωμεν καὶ παρρησίᾳ νὰ ἐπικρίνωμεν, ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψει τὸ τοῦ θείου Παύλου ἀπόφθεγμα "εἰ ἀνθρώπους ἤρεσκον, Θεοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην". Καὶ εἰς τὸν ἀείμνηστον Δημητριάδος, ἐπ᾽ ἐσχάτων ἀπροσεκτήσαντα, καὶ εἰς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα εἰς ὑπερβασίας καὶ ἀκρότητας κατ᾽ αὐτοῦ διολισθείσασαν, καὶ εἰς τοὺς Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης εἰς ἄτοπα ἐκτραπέντας, ὡς γνωρίζετε, μετὰ πόνου καὶ ἐν συνοχῇ καρδίας υἱοπρεπῶς τὰ δέοντα κατὰ τὴν γνώμην καὶ συνείδησιν ἡμῶν ἐξεφράσαμεν, εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Ἀγῶνος ἠθικὸν συμφέρον ἀποβλέποντες, εἰς τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν βωμὸν τοῦ ὁποίου καὶ ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι, ἐθυσιάσαμεν ὅ,τι διαθέτομεν, πενιχρὸν μὲν κατὰ τὴν ἰσχὺν καὶ βαρύτητα, ἅπαντα δὲ κατὰ τὴν δύναμιν ἡμῶν καὶ προαίρεσιν...»*** (σελ. 14).

Παρουσιάζοντας μὲ εἰλικρίνεια καὶ ἀντικειμενικότητα ὅλα τὰ ἀνωτέρω, θέλουμε νὰ τονίσουμε ὅτι δὲν προτιθέμεθα νὰ δικαιώσουμε κάποιον ἢ κάποιους καὶ νὰ μειώσουμε κάποιον ἄλλον ἢ κάποιους ἄλλους. Στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια τοῦ ἀδυσώπητου Ἀγῶνος, ὑπῆρξαν προσπάθειες ἀπὸ ὅλους -ὅσοι μάλιστα εἶχαν πρωταγωνιστικὸ ρόλο, γιὰ νὰ συνεισφέρουν στὸ κοινὸ καλό, ὅπως ὁ καθένας θεωροῦσε ὅτι κάνει ἢ προσφέρει τὸ καλύτερο, ἔστω κι ἂν οἱ γνῶμες δὲν συνέπιπταν. Ὁ Καρδιογνώστης Κύριος, ἐνώπιον τοῦ Ὁποίου εὑρίσκονται τὰ πρόσωπα αὐτά, εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ ἀπέδωσε καὶ ἀποδίδει τὴν δίκαιη μισθαποδοσία, προ-

σμετρῶν τὶς ἀγαθὲς προθέσεις καὶ παραβλέπων τὶς τυχὸν ἀτέλειες, ἤ καὶ τὶς τυχὸν ἀστοχίες, προκειμένου νὰ κατατάξει αὐτοὺς ἐν χορῷ δικαίων, κάποιους δὲ καὶ νὰ δοξάσει στοὺς χοροὺς τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος ἐκλεκτῶν καὶ Ἁγίων. Ἄλλωστε, ἡ ἀναγνώριση σφαλμάτων, λαθῶν ἤ ὑπερβολῶν ὁδηγεῖ τοὺς εἰλικρινεῖς καὶ ἀνιδιοτελεῖς Ἀγωνιστὲς σὲ ἐπανόρθωση, ὅπως πράγματι συνέβαινε καὶ συμβαίνει, διότι τὸ ζητούμενο δὲν εἶναι ἡ ἐπικράτηση προσωπικῶν ἀπόψεων ἤ γνωμῶν, ἔστω καὶ θεωρητικῶς ὀρθῶν ἤ λογικῶν, ἀλλὰ ἡ ἐπιτέλεση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, τὸ γενικὸ ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ κατὰ Θεὸν προαγωγὴ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος.

ΙΑ.4. Περίοδος ἀνασυγκροτήσεως καὶ σταθεροποιήσεως

Τὸ ἀμέσως ἑπόμενο διάστημα εἴχαμε ἐξελίξεις, οἱ ὁποῖες ἔδειχναν ὅτι ἡ πορεία καθοριζόταν βάσει τῶν ἀρχικῶν (τῶν ἐτῶν 1935 καὶ 1937) τοποθετήσεων καὶ προσδοκιῶν.

Τὸν Μάϊο τοῦ ἔτους ἐκείνου (1945) προσχώρησαν καὶ πάλι στὸ Πάτριο οἱ δύο ἐξ ἀρχῆς (1935) ὑποχωρήσαντες νεοχειροτόνητοι τότε Ἐπίσκοποι Μεγαρίδος Χριστοφόρος καὶ Διαυλείας Πολύκαρπος, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀνασυγκροτηθεῖ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος.

Ἐπίσης, προσχώρησαν τότε καὶ Κληρικοί, ὅπως ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Παππᾶς (ὁ Γέρων), προερχόμενοι ἀπὸ τοὺς Παρασυναγώγους, καὶ γιὰ τὸ χαρμόσυνο αὐτὸ γεγονὸς ὑπῆρξε ἀναγγελία μὲ εἰδικὴ *Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο*, ὅπου παρεχόταν ἡ βεβαίωση ὅτι οἱ προσελθόντες ἀπὸ τοὺς ἀποσχισθέντες ἀρχιερεῖς πείσθηκαν,

Ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς Μεγαρίδος Χριστοφόρο καὶ Διαυλείας Πολύκαρπο σὲ Πανήγυρη μὲ Ἱερεῖς (ἄνω) καὶ σὲ Ἐκδήλωση μὲ Κλῆρο καὶ Λαὸ (κάτω).

ὅτι «*ἡμεῖς ἐμμένομεν πιστοὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς ὅσα ἐξ ἀρχῆς τοῦ Ἀγῶνος διεκηρύξαμεν*» [16].

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωσε ἐπίσης *Ἐγκύκλιο* στὶς 16.7. 1945 πρὸς «*Ἅπαντας τοὺς Εὐλογημένους Χριστιανοὺς τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ Πατροπαράδοτον Ἐκκλησιαστικὸν Ἑορτολόγιον*», διὰ τῆς ὁποίας παρεχόταν ἡ πληροφορία, ὅτι «*ἡ ἡμετέρα παράταξις*» ὑπὸ τὸν πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, εἶχε ἐκδώσει τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ἕτερη *Ἐγκύκλιο*, μὲ σκοπὸ τὴν ἕνωση «*τῶν διϊσταμένων μερίδων*» τοῦ Πατρίου. Στὴν *Ἐγκύκλιο* λοιπὸν ἐκείνη παρεχόταν ἡ βεβαίωση, ὅτι ἡ Σύνοδος «*ἐμμένει πιστὴ εἰς ὅσα ἐξ ἀρχῆς τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος, καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1935, ἐξήγγειλε καὶ διεκήρυξε, καθ᾽ ἃ τὰ ζητήματα τῆς Πίστεως καὶ τὸ κῦρος τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Μυστηρίων ἔχουσιν ἀκριβῶς τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν αἱ Ἀποστολικαὶ Διατάξεις καὶ ἀποφάσεις καὶ οἱ Κανόνες τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων καθώρισαν, ἡ ἐξαπολυθεῖσα, λέγομεν, Ἐγκύκλιος αὕτη δὲν ἔσχε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα τῆς Ἑνώσεως τῶν διισταμένων μερίδων, αἵτινες τελοῦσαι ὑπὸ τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης ἐξακολουθοῦσι νὰ ἐμμένωσιν ἀμεταπείστως εἰς τὴν διαίρεσιν*». Ἐξάγεται δὲ τὸ συμπέρασμα, ὅτι μᾶλλον λόγοι προσωπικοὶ καὶ ἰδιοτελεῖς, παρὰ λόγοι Πίστεως καὶ Μυστηριακοί, τοὺς κρατοῦν μακρυά μας. Γίνεται δὲ ἐπίκληση τῆς ἀπὸ 9ης Σεπτεμβρίου 1937 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου [17], στὴν ὁποίαν διεκηρύχθησαν τὰ ἴδια καὶ τότε φρονήματα, «*ἅτινα διακηρύττομεν καὶ νῦν κατ᾽ ἐπανά-*

---

16. Βλ. Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Π. Γιαννακουλοπούλου, Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Πενταπόλεως, *Ἡ Ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας τῶν ΓΟΧ Ἑλλάδος (ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς)*, Πειραιεὺς 1987, σελ. 40.

17. Βλ. αὐτὴν στὶς σελ. 170-171 (Κεφ. Ζ′ παρόντος ἔργου).

ληψιν, ὅτι δηλ. τὰ Ἱερὰ καὶ θεῖα Μυστήρια ἔχουσι τὴν ἁγιαστικὴν χάριν καὶ τὸ κῦρος μόνον ὅταν τελῶνται ὑπὸ Κληρικῶν, ὄντων ἐν τάξει ἀπέναντι τῶν θείων Δογμάτων, τῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἱερῶν Παραδόσεων τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τηρούντων ἀπαρεγκλήτως αὐτάς, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπ᾽ ἐκείνων, οἵτινες δὲν εὑρίσκονται ἐν τάξει ἔναντι αὐτῶν ἀλλ᾽ ἀθετοῦσι Δόγματα, Κανόνας καὶ Ἱερὰς Παραδόσεις» [18].

Ὅπως γίνεται κατανοητὸ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων καὶ τὸ περιεχόμενο τῶν ὡς ἄνω *Ἐγκυκλίων*, ἡ Συνοδικὴ γραμμὴ συστοιχεῖ μὲ τὴν ἀρχικὴ τοῦ 1935, μὲ τὶς ἐξηγήσεις τοῦ 1937 ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀποσχίσεως τινῶν, καὶ ὄχι μὲ τὴν περιλαμβάνουσα τὰ πρόσθετα στοιχεῖα, ποὺ ἀναπτύχθηκε στὶς προσωπικὲς Ἐγκυκλίους τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου τῶν ἐτῶν 1944 καὶ 1945, τὰ ὁποῖα (στοιχεῖα) ὅμως ἦταν προβληματικὰ ἢ καὶ μὴ ἀποδεκτὰ ἀπὸ τὴν συνείδηση τοῦ ὀρθοφρονοῦντος Ποιμνίου τοῦ Πατρίου.

Ἦταν κατανοητόν, ὅπως ἄλλωστε ἐτέθη καὶ στὸ *Ὑπόμνημα* τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) τοῦ 1945, ὅτι αὐτὸ ποὺ προεῖχε ἦταν ἡ διαφύλαξη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παρακαταθήκης καὶ ἡ προσπάθεια προσεγγίσεως τῶν διϊσταμένων Ἀδελφῶν τοῦ Πατρίου, προκειμένου νὰ διεξαχθεῖ ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ἀποτελεσματικὰ ὁ κοινὸς Ἀγῶνας ὑπὲρ Πίστεως καὶ Παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔναντι τῶν ἀμετανοήτων καὶ

---

18. Ἡ *Ἐγκύκλιος* αὐτὴ εἶχε κυκλοφορήσει αὐτοτελῶς ἐκτυπωμένη σὲ μία σελίδα (Α4). Παρόμοια *Ἐγκύκλιος* (ὑπ᾽ ἀριθ. 59/29.11.1946) ἐκδόθηκε καὶ τὸ ἑπόμενο ἔτος 1946, μὲ τὴν διαβεβαίωση ὅτι, «*οὐδαμῶς ἐξεκλίναμεν τῆς προτέρας ὁμολογίας, ἣν ἐπισήμως διεκηρύξαμεν τὸ ἔτος 1935, ὅτε ἐξήλθομεν εἰς τὸν Ἱερὸν Ἀγῶνα τοῦ Πατρίου καὶ Ὀρθοδόξου ἑορτολογίου...*» (Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 20/2.12.1946, σελ. 4).

διωκτῶν Καινοτόμων τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, οἱ ὁποῖοι κανένα δεῖγμα δὲν παρεῖχαν γιὰ μία ὑπαναχώρηση στὴν σκληρὴ καὶ ἄκαμπτη στάση τους.

Βέβαια, τὸ ὅτι ὁμολογεῖται στὴν *Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο* γιὰ τὴν μὴ ἀνταπόκριση ἀπὸ πλευρᾶς ἀποσχισμένων στὴν πρόταση γιὰ ἕνωση, εἶναι ἐν μέρει κατανοητό, διότι οἱ ἀποκομμένοι εἶχαν προφανῶς δυσκολία στὴν ἀποδοχὴ τῆς ἐμπιστοσύνης ἔναντι τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος μόλις πρόφατα τότε εἶχε ἐκδώσει *Ἐγκυκλίους* μὲ θέσεις μὴ ἀποδεκτὲς ἤ σοβαρὰ παρεξηγήσιμες, οἱ δὲ ἕτεροι δύο Ἐπίσκοποι μόλις εἶχαν προσέλθει στὸ Πάτριο μετὰ ἀπὸ δεκαετῆ ὑποχώρηση καὶ «ἀδρανοποίηση» στὸν χῶρο τῆς κατακρίτου Καινοτομίας. Παρὰ τὴν πιθανὴ ὕπαρξη καὶ ἄλλων σοβαρῶν («προσωπικῶν») λόγων μὴ διαθέσεως προσεγγίσεως, οἱ Παρασυνάγωγοι εἶχαν λοιπὸν νὰ ἐπικαλεσθοῦν καὶ λόγους ἐπιφυλάξεως ἤ σαφοῦς ἀντιρρήσεως ἔναντι τῆς τακτικῆς καὶ τῆς στάσεως τῶν Μελῶν τῆς κανονικῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας, ἄν καὶ οἱ ἴδιοι βεβαίως ἐβαρύνοντο μὲ πλῆθος σοβαρῶν παρανομιῶν, καὶ κυρίως μὲ τὸ ἀσυγχώρητο σφάλμα τῆς διαιρέσεως καὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ μεταδοτικῆς αὐτῆς παθήσεως στὶς μεταξύ τους πλέον σχέσεις, οἱ ὁποῖες διασαλεύθηκαν καὶ τοὺς ὁδήγησαν σὲ ἀπομόνωση.

ΙΑ.5. Ἀναθέσεις καὶ ἀντιμετωπίσεις ποικίλων θεμάτων τοῦ Ἱ. Ἀγῶνος

Σὲ ἐπίσημο ὑπ᾿ ἀριθ. 1948 ἀπὸ 25.7.1945 Ἀρχιερατικὸ Γράμμα, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀπευθυνόμενος στὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη στὸν Βόλο, τοῦ κοινοποιεῖ Συνοδικὴ ἀπόφαση, «*νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἆθλον τῆς μεταβάσεως εἰς Μεσωρόπην*

[Παγγαίου] πρὸς ἐξομάλυνσιν τῆς διαφορᾶς τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν» [19]. Δηλαδή, νὰ μεταβεῖ ἐκεῖ τὸ συντομώτερο δυνατόν, *«τὴν δὲ διαχείρισιν τῆς ἐκεῖ ὑποθέσεως ἀναθέτομεν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ὑμετέραν διάκρισιν, ἐφ᾽ ἣν ἐπικαλούμεθα τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου»* [19]. Σὲ ὑστερόγραφο, γίνεται προτροπὴ νὰ φροντίσει νὰ ἐξευρεθεῖ ἐκεῖ ὁ ἐνδεδειγμένος πρὸς χειροτονίαν, ὥστε μὲ τὴν ἀπόκτηση ἐντοπίου Ἱερέως νὰ ἡσυχάσουν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ τοπικοῦ Παραρτήματος, τὸ ὁποῖο μεγάλως ἀγωνίσθηκε καὶ ποικίλως ἐτίμησε τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα [19].

Ὡς συνέχεια τοῦ προηγουμένου, ἀκολούθησε ἕτερο ἐπίσημο Ἀρχιερατικὸ Γράμμα, ὑπ᾽ ἀριθ. 1973 τῆς 20.8.1945, ἐκ μέρους τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου πρὸς τοὺς Ἀρχιμ/τες Χρυσόστομο Νασλίμη καὶ Γαβριὴλ Λίβερη στὴν Μεσωρόπη, προκειμένου νὰ τοὺς ἀπονεμηθεῖ ὁ δίκαιος ἔπαινος καὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ὑπακοή τους στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ καὶ τὸ ἀδελφικὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἐπέδειξαν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μεσωρόπης, χάριν τῶν ὁποίων ἐκοπίασαν μεγάλως, *«ἅπερ ἀμφότερα κατεχωρήθησαν ἀνεξιτήλοις γράμμασιν εἰς τὴν βίβλον τῆς οὐρανίου ἀντιμισθίας»* [20]. Παρέχεται δὲ ἔγκριση ὅσων ἔπραξαν, ὡς καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐκλογὴ ὑποψηφίου πρὸς χειροτονίαν, τὸν ὁποῖον ἀναμένουν γιὰ τὰ περαιτέρω. Μέχρις ὅμως χειροτονίας, ἐπιστροφῆς καὶ ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ, παρακαλεῖται ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης νὰ παραμείνει στὴν Μεσωρόπη γιὰ νὰ παρηγορεῖ καὶ ἐξυπηρετεῖ πνευματικὰ τοὺς ἐκεῖ Ἀδελφούς, νὰ μεταβαίνει δὲ ἐνίοτε καὶ

19. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος.
20. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος.

στὴν Καβάλα, μέχρις ἐξευρέσεως καὶ ἀποστολῆς καὶ ἐκεῖ καταλλήλου Ἱερέως [20].

Σὲ νέα ἐπιστολή του ἀπὸ 27.9.1945, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.) βεβαιώνει, ὅτι ὁ ἱερὸς Ἀγῶνας βαίνει ἐπὶ τὰ πρόσσω. Ἀναφερόμενος ἐπίσης στὸ θέμα τῶν Ἀδειῶν Γάμου, διαβεβαιώνει ὅτι ὁ ἀποδέκτης τῆς ἐπιστολῆς του, ὡς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος, δύναται νὰ συνεχίσει νὰ ἐκδίδει τέτοιες, ὅπως γινόταν καὶ προηγουμένως. Πληροφορεῖ μάλιστα, ὅτι ἐστάλη στὸν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως καὶ στὸν ἁρμόδιο Ὑπουργὸ τῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Ὑπόμνημα μὲ αἴτημα πλήρους ἐλευθερίας στὴν ἐξάσκηση τῶν θρησκευτικῶν μας καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων [20].

Ἐν συνεχείᾳ, σὲ τρεῖς τουλάχιστον ἐπιστολὲς τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, θίγεται τὸ θέμα τοῦ αἰτήματος γιὰ ἀκριβῆ καθορισμὸ καὶ ὁριοθέτηση τῶν Ἐνοριτῶν τῶν δύο Ναῶν τοῦ Πατρίου στὸν Βόλο, περὶ τοῦ ὁποίου ἐν τέλει παρεσχέθη εὐλογία καὶ ἄδεια, ὅπως καὶ περὶ τοῦ θέματος ὑπογραφῆς Ἀδειῶν Γάμου ἀπὸ τὸν Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο (π.Χρ.Ν.), γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἀφήνει νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι ὁ ἴδιος προσπαθοῦσε μᾶλλον νὰ ἀποφεύγει, ἀλλὰ πιεζόταν γιὰ νὰ τηρεῖ [21].

Μία σημαντικὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν Βόλο τῆς 28.10. 1945 τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, περιέχει πολλὰ στοιχεῖα σχετικὰ μὲ ὅσα ἀπασχολοῦσαν τὸν βιογραφούμενό μας, ὡς πρὸς τὴν πιθανὴ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων στὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

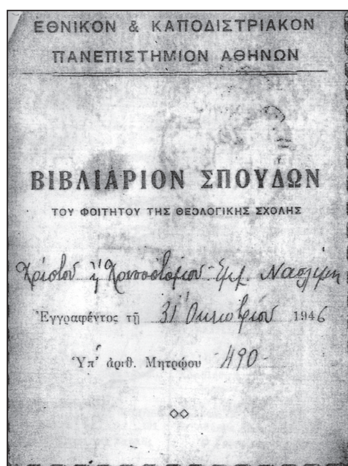
21. Ἐπιστολὲς ἀπὸ 6.10.1945, ὑπ᾿ ἀριθ. 2019/9.10.1945 καὶ ὑπ᾿ ἀριθ. 2021/24.10.1945 (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος).

Εἰς αὐτὴν ἐκφράζεται ἡ λύπη τοῦ ἀποστολέως, διότι ὁ ἀποδέκτης ἐπέστρεψε στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἔτσι ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τῶν Γραφείων στὴν Ἀθήνα, ὅπου προφανῶς διακονοῦσε ὡς Γραμματεὺς καὶ ἀποτελοῦσε διὰ τῆς ὅλης παρουσίας, πείρας καὶ γνώσεώς του, παράγοντα σταθερότητος καὶ ἐλπίδος, σὲ μία ἰδιαίτερα κρίσιμη περίοδο μεταπολεμικῶς, καὶ θὰ ἔπρεπε ὡς ἐκ τούτου νὰ ἐπανέλθει στὴν ὑπηρεσία του, ἐφ᾽ ὅσον ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ὑπάρχουν κατάλληλα πρόσωπα γιὰ νὰ τὸν ἀναπληρώσουν. Θεωρεῖ δὲ ὅτι ἡ παρουσία του «*μέχρι πλήρους τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀναδιοργανώσεως ἦτο ἐπιβεβλημένη*» [22]. Ὑπάρχει πλέον ἀπορία καὶ ἀνησυχία ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων. Ὁ ἅγιος Πρόεδρος (πρώην Φλωρίνης) φαίνεται διστακτικὸς καὶ ἡ ἀπειρία τῶν νεωτέρων συνεργατῶν του δὲν ἐμπνέει καλὲς ἐλπίδες γιὰ καλὴ διοίκηση. Καὶ συνεχίζει:

«Ἐγὼ τοὐλάχιστον ἤλπιζα ἡ ὑμετέρα Ὁσιολογιότης σὺν τῷ χρόνῳ νὰ πείσητε τοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς νὰ προβοῦν εἰς τὴν πλήρη τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὀργάνωσιν… Ἡ ἡμετέρα ἐλαχιστότης παρ᾽ ὅλον ὅτι κινδυνεύει νὰ παρεξηγηθῇ, δι᾽ ὧν τρόπων ἠδυνήθην συνέστησα εἰς τὸν Ἅγ. Πρόεδρον τὰ δέοντα, ἀλλ᾽ εἰς τοῦτο θὰ ἔπρεπε νὰ πρωτοστατήσουν καλύτερον ἄλλοι μὴ δυνάμενοι νὰ παρεξηγηθῶσιν ὡς ἐπιζητοῦντες Ἐπισκοπικὰ ἀξιώματα» [22].

Βεβαιώνει ὅτι δὲν πρόκειται νὰ κατέλθει στὴν Ἀθήνα γιὰ παρακολούθηση πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ὑποβληθεῖ σὲ εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στὴν ὁποίαν ὅμως τελικὰ εἰσήχθη καὶ ἐνεγράφη κατὰ τὸ ἑπόμενο ἀκα-

22. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

ΕΘΝΙΚΟΝ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

[illegible]

Ἐγγραφέντος τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1946

Ὑπ' ἀριθ. Μητρῴου [illegible]

δημαϊκὸ ἔτος, ἤτοι τὴν 31η Ὀκτωβρίου τοῦ 1946, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ Βιβλιάριο Σπουδῶν του[23]. Ὅπως μάλιστα τονίζει, ἀκόμη καὶ ἂν κατερχόταν στὴν Ἀθήνα, δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ μεταβεῖ στὴν ὑπηρεσία τῶν Γραφείων, στὴν ὁποίαν ἐθήτευσε ἐπὶ μία ὁλόκληρη πενταετία (1938-1943), ἐφ᾽ ὅσον θεωρεῖ ὅτι αὐτὴ δὲν προέχει, καθ᾽ ἥν στιγμὴν «*ἡ ὕπαιθρος χώρα ὑπέστη μαρασμὸν πνευματικόν, διότι τὰ Παραρτήματα κακῶς διοικοῦνται· οἱ δὲ Ἱερεῖς, ὅσοι εἶνε εἰς τὰ Παραρτήματα, κυριολεκτικῶς ὀργιάζουν, καὶ τοῦτο, διότι διατελοῦν ἄνευ ἐπιστασίας Ἀρχιερατικῆς· ὑπὸ τοιαύτας δὲ συνθῆκας οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἀγῶνες δὲν προάγονται*»[22].

Ἐν συνεχείᾳ, ἀναφέρεται στὸν ἐξευρεθέντα ὑποψήφιο ἱερέα ἐκ Μεσωρόπης, καὶ περὶ τοῦ προβλήματος σχετικὰ μὲ τὴν πιθανὴ ὑποψήφια πρεσβυτέρα του. Στὴν Μεσωρόπη παρέμεινε ἐπὶ ἕνα μῆνα καὶ τὸν περιποιήθηκαν καλῶς. Ἐκεῖ εὑρισκόμενος ἔκανε πρωϊνὰ καὶ ἑσπερινὰ κηρύγματα καὶ διαλέξεις καὶ οἱ πιστοὶ ἐνημερώθηκαν γιὰ πολλὰ θέματα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας, τὰ ὁποῖα ἀγνοοῦσαν. Γενικὰ δὲ οἱ Ἀδελφοὶ ἔμειναν εὐχαριστημένοι. Μάλιστα, μετέβη ἐπὶ 4ήμερον καὶ στὴν Καβάλα, πρὸς ἐξυπηρέτηση καὶ τῶν ἐκεῖ Ἀδελφῶν.

Τέλος, ποιεῖ ἔκκληση στὸ συμπαθῆ συναγωνιστή του π. Ἀντώνιο: «*Καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ ποὺ εἶσαι γράφε τους*

23. Τοῦ ὁποίου φωτοτυπημένο ἀντίγραφο εὑρίσκεται εἰς χεῖρας μας κατὰ εὐγενῆ παραχώρηση τοῦ Αἰδ. Πρωτοπρ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου.

κανένα γράμμα νὰ τοὺς κεντᾶς νὰ μὴ κοιμοῦνται καὶ εὔχου ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ὑπὸ πολλῶν κινδύνων καὶ πειρασμῶν ἀπειλουμένων» [22]. Ἡ τελευταία αὐτὴ φράση τοῦ ἐμπείρου καὶ συνετοῦ π. Χρυσοστόμου εἶναι χαρακτηριστική. Ἐκζητεῖ εὐχὲς ἀπὸ τὸν ἐρημίτη Ἁγιορείτη, διότι αἰσθάνεται ὅτι στὸ πέλαγος τοῦ κόσμου εὑρισκόμενος σὲ διακονία ἱερά, δὲν παύει νὰ ἀπειλεῖται ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους καὶ πειρασμούς...

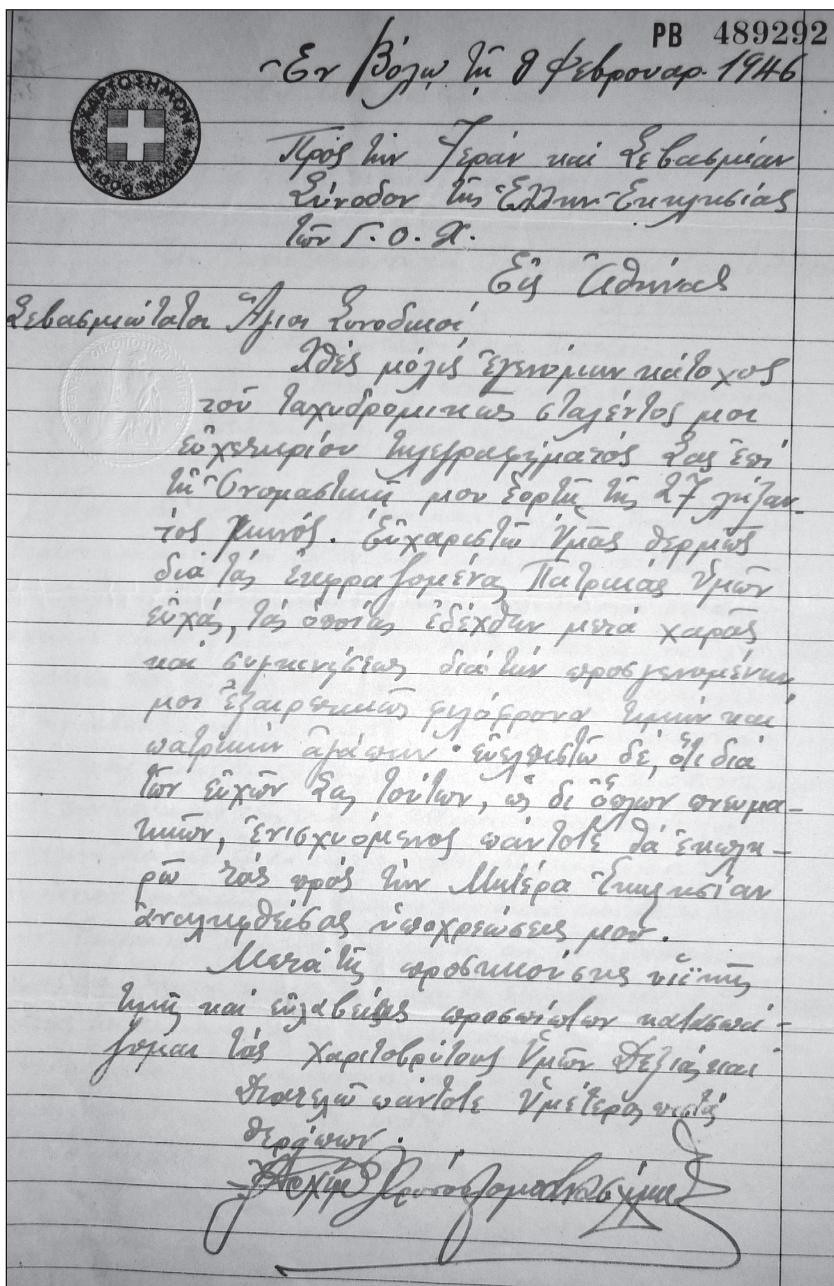
Δύο σημειώματα τῆς 11.1.1946 καὶ 16.1.1946 τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο [24] ἐνημερώνουν, ὅτι ἀποστέλλει ὀνομαστικοὺς καταλόγους οἰκογενειῶν ἀνηκόντων στὴν Ἐκκλησία μας τῶν Παραρτημάτων Ζαγορᾶς Πηλίου καὶ Ἁλμυροῦ Μαγνησίας, χωρὶς νὰ εἶναι γνωστὸν ἀπὸ ποιὰ αἰτία καὶ ἀφορμὴ χρειάσθηκαν αὐτὲς οἱ ἀποστολές. Παράλληλα, ζητεῖ καὶ ἀπὸ 100 Ἡμεροδεῖκτες τοῦ ἐναρξαμένου ἐκείνου ἔτους.

Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἀνωτέρω, ἐστάλη ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν Γραμματέα Α΄ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπὸ 26.1.1946, πρὸς τὸν Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο περιφερείας Βόλου Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη [25], διὰ τῆς ὁποίας ἐκφράζονται εὐχαριστίες γιὰ τοὺς ληφθέντες καταλόγους, παρέχεται βεβαίωση ὅτι οἱ ἐκδοθέντες Ἡμεροδεῖκτες τσέπης ἔχουν ἐξαντληθεῖ καὶ ὅτι ὑπάρχει σκέψη ἀνατυπώσεώς τους, γίνεται δὲ ἐνημέρωση ὅτι ἐκδόθηκαν κρατικὲς διαταγὲς ἐναντίον μας *«περὶ διωγμοῦ ὅλων τῶν Παλαιοημερολογιτῶν»*, ὅπως καὶ ἀντίστοιχες γιὰ τὴν ἀναστολή τους, δυνάμει τῶν ὁποίων καὶ ἐπιτρά-

---

24. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου (Κάνιγγος 32, Ἀθῆναι).

25. Πρόκειται γιὰ ἀντίγραφο, στὸ ὁποῖο δὲν ὑπάρχει ὁ ὑπογραφόμενος ὡς Γραμματεὺς Α΄, ὁ ὁποῖος εἶναι κατὰ πᾶσα πιθανότητα ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

PB 489292

Ἐν Βόλῳ τῇ 8 Φεβρουαρ. 1946

Πρὸς τὴν Ἱερὰν καὶ Σεβασμίαν
Σύνοδον τῆς Ἑλλην. Ἐκκλησίας
τῶν Γ.Ο.Χ.
Εἰς Ἀθήνας

Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Συνοδικοί,

Χθὲς μόλις ἐγενόμην κάτοχος τοῦ ταχυδρομικῶς σταλέντος μοι εὐχετηρίου τηλεγραφήματός σας ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ μου ἑορτῇ τῆς 27 λήξαντος μηνός. Εὐχαριστῶ ὑμᾶς θερμῶς διὰ τὰς ἐκφραζομένας Πατρικὰς ὑμῶν εὐχάς, τὰς ὁποίας ἐδέχθην μετὰ χαρᾶς καὶ συγκινήσεως διὰ τὴν προσγενομένην μοι ἐξαιρετικῶς φιλόφρονα τιμὴν καὶ πατρικὴν ἀγάπην· εὐχαριστῶ δέ, ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν σας τούτων, ὡς δι᾽ ὅπλων πνευματικῶν, ἐνισχυόμενος πάντοτε θὰ ἐκπληρῶ τὰς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις μου.

Μετὰ τῆς προσηκούσης υἱϊκῆς τιμῆς καὶ εὐλαβείας προσκυνῶν κατασπάζομαι τὰς χαριτοβρύτους ὑμῶν δεξιὰς καὶ διατελῶ πάντοτε ὑμέτερος [illegible] θεράπων

Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης

Δεῖγμα χειρογράφου ἐπιστολῆς τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη.

πηκε ἡ Κατάδυση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὸ Παλαιὸ Φάληρο, μὲ συμμετοχὴ τῶν τριῶν Ἀρχιερέων μας, πολλῶν Ἱερέων καὶ δύο Διακόνων, ὡς καὶ 25 ἕως 40 χιλιάδων λαοῦ, παρουσίᾳ ἐπισήμων, ὅπως τοῦ Δημάρχου Ἀθηναίων κ.ἄ.. Ὅπως γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὴν μαρτυρία αὐτή, παρὰ τὰ κατασταλτικὰ μέτρα ἐναντίον τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, ἐπικρατοῦσε θερμὸς ζῆλος στὶς τάξεις αὐτῶν, καὶ φρόνημα γενναῖο καὶ μαρτυρικό.

Σὲ ἐπιστολή του ἀπὸ τὸν Βόλο τῆς 8.2.1946 πρὸς «*τὴν Ἱερὰν καὶ Σεβασμίαν Σύνοδον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῶν ΓΟΧ*» στὴν Ἀθήνα, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) εὐχαριστεῖ θερμὰ τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς γιὰ τὸ εὐχετήριο τηλεγράφημα ποὺ ἔλαβε ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ του τῆς 27ης λήξαντος μηνός, προβαίνοντας στὴν διαβεβαίωση: «*εὐελπιστῶ δέ, ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν Σας τούτων, ὡς δι᾽ ὅπλων πνευματικῶν, ἐνισχυόμενος πάντοτε θὰ ἐκπληρῶ τὰς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις μου*» [26].

ΙΑ.6. Σημαντικὸ Ὑπόμνημα περὶ τοῦ πρακτέου εἰς τὰ καθ᾽ ἡμᾶς

Ἀκολουθεῖ ἡ παρουσίαση ἑνὸς σπουδαιοτάτου κειμένου ἀπὸ ἱστορικῆς, πνευματικῆς, ποιμαντικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, τὸ ὁποῖο δεικνύει τὸ πόσο σημαντικὴ προσωπικότητα ἦταν ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.), τὸ ὀργανωτικὸ πνεῦμα ποὺ τὸν χαρακτήριζε, τὴν ὥριμη κρίση του, ἀλλὰ καὶ τὸν μεγάλο πόνο του γιὰ τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος δονοῦσε τὸ ἐσώτατο εἶναι του: τὸν ἐνδιέφερε πραγματικὰ ἡ πρόοδος καὶ εὐημερία

26. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

του ὅσο τίποτε ἄλλο, γι᾽ αὐτὸ καὶ τὸν ἔθλιβε βαθύτατα ἡ ἔλλειψη τῶν ἀναγκαίων ἐκείνων μέτρων ἐκκλησιαστικῆς πνοῆς καὶ μέριμνας, τὰ ὁποῖα θὰ ἔδιναν τὴν δυνατότητα στὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, θείᾳ συνάρσει, νὰ ἐπιτελέσει ἐπάξια τὴν ἀποστολή της ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βοηθείας τοῦ ταλαιπωρημένου καὶ διωκομένου Ποιμνίου.

Πρόκειται γιὰ πυκνογραφημένο χειρόγραφο 12 σελίδων μεγάλου σχήματος (Α4), μὲ ὡραῖο καὶ εὐανάγνωστο γραφικὸ χαρακτῆρα, τιτλοφορούμενο: ***«Ὑπόμνημα Πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, Ἐνταῦθα»*** [27]**.** Ἐγράφη στὴν Ἀθήνα, τὴν 1η Μαρτίου 1946, καὶ εἶναι πρωτοκολλημένο μὲ ἀριθμὸ εἰσαγωγῆς 2161 καὶ ἡμερομηνία αὐτῆς 20.3.1946. Τὸ θέμα αὐτοῦ εἶναι περὶ *«τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τῶν Παραρτημάτων τῆς Θεσσαλικῆς ὑπαίθρου»*.

Κατ᾽ ἀρχὴν ἀσχολεῖται μὲ τὸ θέμα τῆς Ληξιαρχικῆς καταχωρίσεως τῶν Μυστηρίων Γάμων καὶ Βαπτίσεων τῶν Κληρικῶν τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων. Μία σχετικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης πρὸς τὰ Ληξιαρχεῖα τοῦ Κράτους ἀπαγόρευσε τὴν καταχώριση Μυστηρίων Παλαιοημερολογιτῶν Ἱερέων καθηρημένων ἢ χειροτονηθέντων ἀπὸ καθηρημένους Ἀρχιερεῖς. Ὅμως, νεώτερες Ἐγκύκλιες διαταγὲς τοῦ Ὑπουργείου Ἀσφαλείας καὶ ἐπίσης Γνωματεύσεις ὑπὲρ ἡμῶν τῶν Εἰσαγγελέων Λαμίας καὶ Ἡρακλείου ἀναιροῦσαν τὴν διαταγὴ τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης. Τοῦτο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐγγραφὴ Μυστηρίων στὸν Βόλο, ὄχι ὅμως καὶ στὴν Λάρισα, ὅπου ὁ Ληξίαρχος ἀποδείχθηκε σκληρότερος.

27. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἀριθ. Πρωτ.
2161.

13/46

Ὑπόμνημα

Πρὸς τὴν
Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἑλληνικῆς
Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν
Ἐνταῦθα

Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Συνοδικοί,

Ἀσπαζόμενοι ὑμῶν τὰς Ἁγίας δεξιὰς λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὑμῖν τὰ ἀκόλουθα, προσκείμενον καὶ καθιστῶ ὑμᾶς ἐνημέρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τοῦ Παραρτήματος τῆς Θεσσαλικῆς ἐπαρχίας.

Καθότι διάταξις Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης πρὸς τὰ Ληξιαρχεῖα τοῦ Κράτους, αἱ δηλώσεις Παλαιοημερολογιτῶν Ἱερέων καθαιρεθέντων ἢ χειροτονηθέντων παρὰ καθῃρημένων Ἀρχιερέων διὰ τελεσθέντας Γάμους ἢ Βαπτίσεις δὲν θὰ ἦσαν δεκταί, ἐὰν αἱ νεώτεραι Ἐγκύκλιοι ἀρχαὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἀσφαλείας καὶ αἱ ἀνακοινώσεις τῶν Εἰσαγγελέων Λαμίας καὶ Ἡρακλείου δὲν μᾶς ὑποστηρίζοντα καὶ ἀνήρουν τὴν διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης. Οὕτως ἐν Βόλῳ ὁ Ληξίαρχος ἀρνηθεὶς ἀρχικῶς τὴν καταχώρησιν γάμου τελεσθέντος παρ' ἐμοῦ κατόπιν τῆς ἀρχῆς τοῦ Ὑπουργοῦ Ἀσφαλείας κατεχώρησεν αὐτὸν καὶ ἐφεξῆς συνεχίσθη νὰ μὴ ἀρνηθῇ νὰ καταχωρίζῃ τὰς ὑποβληθησομένας ἡμῖν δηλώσεις. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Ληξίαρχος Βόλου ἐφάνη ἐνδοτικός, ὁ Ληξίαρχος ὅμως Λαρίσης, καθὼς μὲ ἐπληροφόρησεν ὁ ἐκεῖ αἰδ. Ἀντώνιος Παπαμαργούσιος, ἐφάνη αὐστηρότερος, δηλώσας ὅτι ὀφείλουν οἱ παλαιοημερολογῖται ἱερεῖς ν' ἀποδείξουν ὅτι οὔτε καθῃρημένοι διατελοῦσιν, οὔτε ὑπὸ καθῃρημένων Ἀρχιερέων ἐχειροτονήθησαν. Οἱ ἐφημέριοι τοῦ Παραρτήματος Λαρίσης ἀγνοῶ τίς δραστικὴν ἐνέργειαν προέβησαν ἵνα δυσωπήσωσι τὴν αὐστηρότητα τοῦ Ληξιάρχου ἐν τῷ μεταξύ.—

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ Ὑπομνήματος τῆς 1.3.1946.

Σχετικὰ μὲ τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα τοῦ Ἀγῶνος, ἀναφέρεται πρῶτα στὸ θέμα τῶν Παραρτημάτων μὲ λίγους σχετικὰ πιστούς, τὰ ὁποῖα στεροῦνται μονίμου Ἱερέως, ἂν ὅμως ὑπῆρχε κατάλληλος θὰ συγκεντρώνονταν καὶ ἄλλοι πιστοὶ συμπαθῶς διακείμενοι καὶ θὰ συγκροτοῦνταν κανονικὴ Ἐνορία. Ἐγκύκλιοι περὶ ἐκλογῆς καταλλήλων ὑποψηφίων καὶ ἀποστολῆς πρὸς χειροτονίαν ἐκδίδονται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ἀλλ᾽ ἡ ἐκλογὴ καταλλήλων ὑποψηφίων εἶναι ἔργο δυσχερὲς καὶ δὲν πρέπει οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ σπεύδουν σὲ χειροτονία ὅποιου ἀγνώστου ὑποψηφίου προσέρχεται προσκομίζοντας ἁπλῶς ἀριθμὸ ἀρκετῶν ὑπογραφῶν πρὸς τοῦτο, διότι αὐτὲς μπορεῖ νὰ εἶναι πλαστές.

Χρειάζεται ἰδιαίτερη προσοχὴ νὰ μὴ πρόκειται γιὰ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν ἁπλῶς ἐπαγγελματικὴ ἀποκατάσταση, διότι ὁ ἱερὸς Ἀγῶνας ὑπέφερε καὶ ὑποφέρει ἀπὸ τέτοιους, πρὸς γενικὴ βλάβη του. Σὲ περίπτωση ὑποψηφίου πρέπει νὰ ἐλέγχεται ἐπισταμένως τὸ παρελθόν του καὶ γενικὰ τὸ ἦθος, ἡ παιδεία καὶ ἡ ἱκανότητά του, ὥστε νὰ μὴν ἐπαναλαμβάνονται λάθη τοῦ παρελθόντος μὲ χειροτονίες ἀναξίων. Μάλιστα, Συμμαρτυρία γιὰ χειροτονία ὑποψηφίου δὲν πρέπει νὰ ἐκδίδουν Πνευματικοὶ ἄλλης περιφερείας, παρὰ μόνον Πνευματικοὶ τῆς περιφερείας ἐκείνης στὴν ὁποία ζεῖ ἢ πρόκειται νὰ ἐγκαταστασθεῖ ὁ πρὸς χειροτονίαν ὑποψήφιος. Ἄλλωστε, σὲ περίπτωση κάποιου ἀποδειχθέντος ὡς ἀναξίου ἐκ τῶν ὑστέρων, δὲν δύναται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, λόγῳ Κανονικῆς ἀνεπαρκείας της σὲ ἀριθμὸ Μελῶν, νὰ προβεῖ σὲ καθαίρεσή του.

Ὡς πρὸς τοὺς Ναοὺς τῶν Παραρτημάτων, σχεδὸν ὅλοι ἀποτελοῦν ἰδιοκτησία φυσικῶν καὶ ὄχι νομικῶν προσώπων. Συνεπῶς, ἡ οἰκονομικὴ διαχείριση γίνε-

ται ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτες. Τὰ δὲ ὀφέλη ἀπὸ τὰ κινητὰ ἢ καὶ ἀκίνητα περιουσιακὰ στοιχεῖα τους, ἀφιερώματα κλπ., καρπώνονται οἱ ἰδιοκτῆτες. Κάποιοι ἐπίσης Ἐφημέριοι Παραρτημάτων συμπεριφέρονται ἐκμεταλλευτικῶς πρὸς ἴδιον ὄφελος, προβαίνοντες μάλιστα καὶ σὲ Κουρὲς Μοναχῶν καὶ Μοναζουσῶν, καὶ σπεύδοντες νὰ κληρονομήσουν αὐτοὺς μετὰ θάνατον.

Μία λύση γιὰ τοὺς ἰδιόκτητους Ναοὺς θὰ ἦταν νὰ παρέδιδαν οἱ ἰδιοκτῆτες ἂν ὄχι τὴν ἰδιοκτησία, ἀλλὰ πάντως τὴν διαχείριση τῶν Ναῶν, οἱ ὁποῖοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνεγέρθηκαν μὲ τὴν ἐργασία καὶ τὶς προσφορὲς τῶν Χριστιανῶν, ἐνῶ οἱ ἰδιοκτῆτες παραχώρησαν μόνον τὰ οἰκόπεδα.

Ὡς πρὸς τοὺς Κληρικούς, ἂν δὲν ἀσκοῦσαν πολλοὶ τὴν θρησκειοκαπηλεία, τότε τὸ κοινὸ Ταμεῖο τοῦ Ἀγῶνος θὰ ἰσχυροποιοῦνταν, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ παρέχει βοήθεια, συνδρομὴ καὶ περίθαλψη σὲ ἀσθενεῖς, ἀνήμπορους ἢ γέροντες Κληρικούς.

Πολλοὶ ἰδιοκτῆτες Ναῶν, ἰδίως στὴν ἐπαρχία, εἶναι ἰδεολόγοι καὶ ὄχι συμφεροντολόγοι, καὶ δηλώνουν προθυμία νὰ θέσουν τὴν κυριότητα αὐτῶν, μὲ τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα ἀφιερώματά τους, στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα. *«Ἀλλ᾽ ὁ Ἀγὼν οὗτος ἀπὸ ποῖον ἐκπροσωπεῖται;»*, ἐρωτᾶ ὁ ἐπιμελὴς π. Χρυσόστομος, ἀναζητῶντας προφανῶς τὸν ἀξιόπιστο ἐκεῖνο Νομικὸ φορέα, ὁ ὁποῖος θὰ ἀναλάμβανε νὰ καλύψει τὸ σοβαρὸ αὐτὸ κενό [28].

Ἐπανερχόμενος στοὺς Κληρικούς, ψέγει ὅσους χω-

28. Εἶναι πολὺ πιθανὸν ἐξ ὑποκινήσεως καὶ ἐκ τοῦ Ὑπομνήματος τούτου, νὰ ἐπισπεύθηκε ἡ σύσταση Σωματείου τὴν ἐποχὴ ἀκριβῶς ἐκείνη (1946-1947), ὡς τοῦ νομικοῦ-οἰκονομικοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας, γιὰ τὴν διασφάλιση πρωτίστως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας τῶν Γ.Ο.Χ., ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία «Γενικὸν [Φιλόπτωχον] Ταμεῖον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Ἑλλάδος».

ρὶς τὴν ἀπαιτούμενη προετοιμασία ἀνέλαβαν ἱερατικὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα ἀσκοῦν ἀνεπαρκέστατα ἤ καὶ πρὸς βλάβην παρὰ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Ποιμνίου, τὸ δὲ κήρυγμα τῶν περισσοτέρων, ὅταν αὐτὸ γίνεται, καλύτερα θὰ ἦταν νὰ ἔλλειπε, διότι ἀποτελεῖ παρωδία θείου κηρύγματος! Καταφέρεται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τοῦ ἀτομικοῦ βίου πολλῶν Κληρικῶν, ὁ ὁποῖος ὑπολείπεται κατὰ πολὺ αὐτοῦ ποὺ ἁρμόζει σὲ Κληρικούς.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀφήνοντας τὰ καθ᾽ ἡμᾶς, ἀναφέρεται σὲ διεθνῆ γεγονότα μεγάλης σημασίας, ἐφιστῶν τὴν προσοχή. Γιὰ παράδειγμα, ἡ παρατηρούμενη κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη «*Ἐκκλησιαστικὴ Ρωσικὴ ἀνασυγκρότησις*» εἶναι πιθανὸν νὰ δημιουργήσει κατ᾽ ἀρχὴν εὐχαρίστηση σὲ κάθε ὀρθόδοξη συνείδηση, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται ὅτι τὸ πολιτικὸ καθεστὼς στὴν Ρωσία παραμένει ἀθεϊστικὸ καὶ θεομάχο, ἔστω καὶ ἂν ἐξ ἀνάγκης δέχθηκε νὰ ἀναγνωρίσει τὴν Ἐκκλησία· ὅμως, στὶς ἰμπεριαλιστικὲς σκέψεις καὶ ἐπιδιώξεις του δὲν ἄλλαξε, γι᾽ αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ δοῦμε τὸ γεγονὸς μὲ ἐπιφυλακτικότητα καὶ ὑποψία, διότι **ἡ ρωσικὴ ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση δὲν εἶναι ἀνεπηρέαστη ἀπὸ τὴν Σοβιετικὴ πολιτική.** Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὶς ἐπηρεαζόμενες ἀπὸ τὴν Ρωσικὴ Ἐκκλησίες τῶν Βαλκανίων, καὶ μάλιστα τὴν Βουλγαρική, τῆς ὁποίας τὸ σχίσμα ποὺ προξενήθηκε τὸ 1872 ἤρθη κατ᾽ οὐσίαν πραξικοπηματικῶς. Ἐφιστᾶ δὲ τὴν προσοχὴ ἐπὶ τοῦ Πανσλαβιστικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ μακροῦ μὲ πολλὰ μέσα προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχει τοὺς κατακτητικοὺς σκοπούς του. Ἡ ἐμμονὴ τῶν Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο δὲν ἐξακολουθεῖ ἀπὸ σεβασμὸ στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὶς Ἱερὲς Παραδόσεις, ἀλλὰ ἀπὸ ὕπουλη σκοπιμότητα, ὥστε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία νὰ ὁδηγηθεῖ

ἐν καιρῷ ὑπόδικη πραγματικοῦ σχίσματος καὶ νὰ στερηθεῖ τῶν προαιωνίων προνομίων της ἐπὶ τῆς Πανορθοδόξου δικαιοδοσίας, καθ᾽ ὅτι οἱ Σλάβοι ἂν διατηροῦν προσχηματικὰ τὸ Παλαιὸ Ἡμερολόγιο, καινοτόμησαν ὅμως σὲ πλεῖστα ἄλλα πατροπαράδοτα θέσμια, ἀποδεχόμενοι τινὲς ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν δεύτερο γάμο τῶν Κληρικῶν, καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι λιγότερο ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Παραδόσεων.

Ἀπευθύνει μάλιστα ἔκκληση, ὅπως ἐμεῖς οἱ τοῦ Πατρίου ἀναλογιζόμενοι πάντα τὰ ἀνωτέρω, καθὼς καὶ τὴν οἰκτρὴ κατάσταση τῆς κρατούσης ἐκκλησίας, περισυλλέξουμε τὶς ἐναπολειφθεῖσες ἠθικές μας δυνάμεις καὶ ἀναδιοργανωθοῦμε δεόντως. Ἡ τριμελὴς Σύνοδός μας πρέπει νὰ γίνει πενταμελὴς ἢ καὶ ἑπταμελής. Ἕνας Ἐπίσκοπος εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐγκατασταθεῖ στὴν Μακεδονία καὶ ἕνας στὴν Θεσσαλία, ὥστε ὁ ἱερὸς Ἀγῶνας νὰ παρακολουθεῖται ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Νὰ δοθεῖ ἄμεση ἔμφαση καὶ προσοχὴ στὶς χειροτονίες Κληρικῶν. Οἱ εἰσπράξεις τῶν Ναῶν μὲ ἐπιστασία τῶν Ἐπισκόπων συλλεγόμενες νὰ διοχετεύονται στὸ Κέντρο γιὰ νὰ διατίθενται ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος. Ἡ πλήρωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ νέα Μέλη θὰ τῆς παράσχει τὴν δυνατότητα συστάσεως τῶν ἀπαραιτήτων Πνευματικῶν Δικαστηρίων, γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν παραπτωμάτων Κληρικῶν.

Ἡ δὲ ἀνασυγκρότηση τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος μας δύναται νὰ ἐπιτευχθεῖ καὶ παρὰ τὴν μὴ ἀναγνώριση τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τὸ Κράτος. Ἀπὸ παλαιά, ἐμπερίστατες Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες ἐπιβίωναν ἀκόμη καὶ ἐν ἐξορίᾳ λόγῳ διωγμῶν ἀπὸ ἐχθρικὲς ἐξουσίες, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Ὑπερόριο Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ἡ

ὁποία συνεστήθη στὸ Κάρλοβιτς τῆς Γιουγκοσλαβίας. Οὔτε ἀποτελεῖ ἐμπόδιο ἡ μὴ ἀναγνώριση τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἀπὸ κάποια ὁμόδοξη Ἐκκλησία. Ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν ἱδρύσαμε νέα Ἐκκλησία, παρὰ τυγχάνουμε γεννήματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, τῆς λαβούσης τὸ 1850 τὸ Αὐτοκέφαλον ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, συνεχίζοντας τὴν πράξη καὶ τὴν ἔννοια αὐτῆς καὶ ἄρα καμμία ἰδιαίτερη ἀναγνώριση δὲν ἀπαιτεῖται γιὰ τὸν ἀπαρτισμὸ τῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ μέρους τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ ὑπομνηματογράφος μας (π.Χρ.Ν.) βεβαιώνει ὅτι ἐξέθεσε τὰ ἀνωτέρω μόλις τὴν προτεραία στὴν Ἱερὰ Σύνοδο προφορικῶς, ἀλλὰ τοῦ ζητήθηκαν καὶ γραπτῶς. Κατακλείει δὲ ὡς ἑξῆς πρὸς διασκέδασιν τῶν λογισμῶν τῶν παραληπτῶν:

«Οὔτε συμφέροντα ὑλικά, οὔτε φιλόδοξοι σκοπιμότητες ποτὲ μᾶς ἐνίκησαν, διὰ ταῦτα ὅσα εἴπομεν καὶ ὅσα ἐγράψαμεν δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς συλλογισμοὶ ἀπορριπτέοι διὰ διαφόρους λόγους, ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ ἐλπίζω ὅτι μεταξὺ τῶν λόγων τούτων δὲν θὰ εἶναι καὶ αἱ ἐκ μέρους ἡμῶν δῆθεν σκόπιμοι ἐπιδιώξεις, καθόσον ὁμολογοῦμεν τὴν κατὰ πάντα λόγον ἀνεπάρκειαν ἡμῶν».

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 2161 ἀπὸ 1.4.1946 Γράμματος πρὸς τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη, Ἐπίτροπο Αὐτῆς γιὰ τὴν περιφέρεια τοῦ Βόλου, βεβαίωσε ὅτι μελέτησε ἐπισταμένως σὲ τακτικὴ Συνεδρίασή της τὸ κατατεθὲν Ὑπόμνημά του, λέγουσα ὅτι ὑπάρχουν πράγματι πολλὰ ἄτακτα ποὺ χρήζουν διορθώσεως, ἀλλὰ ψέγει ταυτόχρονα τὸν ὑπομνηματογράφο ὅτι δῆθεν δὲν ὑποδεικνύει ἀναγκαῖα ληπτέα μέτρα γιὰ τὴν περιστολή, ἂν ὄχι γιὰ τὴν πλή-

ρη θεραπεία τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων! Ἐν τούτοις, τονίζει ὅτι θὰ πράξει ὅ,τι εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατὸ καὶ ἐνδεικνυόμενο ἀπὸ τὶς περιστάσεις, γιὰ νὰ προαγάγει τὸν ἱερὸ ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἐλπίζει νὰ φέρει μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ σὲ αἴσιο πέρας, «*διὰ τῆς συνεργείας βεβαίως τῶν ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τοῦ δεῦρο ἀξίων συνεργατῶν Αὐτῆς ὧν εἷς, καὶ ἐκ τῶν πρώτων μάλιστα, τυγχάνει καὶ ἡ Ὑμετέρα Πανοσιολογιότης ἀφιερώσασα ὅλον τὸν βίον της ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος τούτου*» [29].

Σημειωτέον ὅτι, ὅπως φαίνεται σὲ πολλὰ σημεῖα τῶν ἐπιστολῶν, τὶς ὁποῖες εἴτε ἔστελνε εἴτε λάμβανε ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.), ἀναφέρεται ἡ ἀποστολὴ χρηματικῶν βοηθημάτων του «*ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος*», κάτι τὸ ὁποῖο συνέβαινε συχνὰ σὲ παλαιότερες ἐποχές, διότι ὑπῆρχε μεγάλος ζῆλος καὶ ἐνδιαφέρον. Σὲ ὅλα αὐτὰ ὁ π. Χρυσόστομος συμμετεῖχε μὲ προθυμία ἔμπρακτα, διότι, ὅπως ὀρθὰ παρατηρεῖται στὸ ὡς ἄνω κείμενο, εἶχε ἀφιερώσει ὅλο τὸν βίο του ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ὑπηρετοῦσε παντοιοτρόπως.

ΙΑ.7. Ἕνα λυπηρὸ καὶ διδακτικὸ περιστατικὸ

Διὰ τῆς ἀπὸ 12.4.1946 συντόμου εὐχετηρίου ἐπιστολῆς πρὸς τὴν «*θείαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν*», ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης εὔχεται μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς ὡραῖα, ὑψηλὰ καὶ ἐμπνευστικά:

«*Πολλὰ Ὑμῶν τὰ ἔτη, ἵνα τῇ Πνευματικῇ Ὑμῶν ἡγεσίᾳ ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία ἐπανακτήσῃ τὴν ἐσωτε-*

29. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

ρικὴν αὐτῆς ἑνότητα ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Αὐτῆς Παραδόσεων, ἡμεῖς δὲ τὰ πιστὰ τέκνα Αὐτῆς ἀπολαμβάνωμεν τῶν πνευματικῶν Αὐτῆς χαρισμάτων διὰ τῶν ὑμετέρων πατρικῶν καὶ ποιμαντορικῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν» [30].

Ἡ πνευματικὴ ποιμαντορία, ὅπως εἶναι γνωστόν, εἶναι πλήρης ὄχι μόνον εὐλογιῶν, ἀγώνων ἡρωϊκῶν, συγκινήσεων ψυχικῶν, χαρμοσύνων ἐκπλήξεων καὶ φιλανθρώπων δωρεῶν, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ θλιβερῶν δοκιμασιῶν καὶ πειρασμῶν, ἀπογοητεύσεων πικρῶν καὶ ἀγνωμόνων δυσχερειῶν, ἀπαιτούντων ὑπομονή, διάκριση, ἀνεξικακία, ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικότητα, σταθερότητα καὶ ἀπολογητικὴ ἑτοιμότητα.

Μέσῳ τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 2229 ἀπὸ 8ης Μαΐου 1946 Ἐπιστολῆς της ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, κοινοποίησε στὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη στὸν Βόλο τὴν λήψη διαμαρτυρίας τοῦ ἐκ Βόλου κ. Θ.Ξ., καὶ ζήτησε τὴν ἀπολογία του σχετικὰ μὲ τὸ περιεχόμενό της, συστήσασα σύνεση, ὑπομονὴ καὶ πραότητα πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν καὶ δόξαν Θεοῦ [31].

Ὁ π. Χρυσόστομος ἔσπευσε εἰς ἀπάντησιν διὰ τῆς ἀπὸ 15.5.1946 ἐπιστολῆς του [32] πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἅγιον πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομον καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, μὲ ἀπολογία ἐπὶ τῆς διαμαρτυρίας τοῦ κ. Θ.Ξ., καὶ ἐν ἀναμονῇ δικαιώσεώς του ἐπὶ τῶν ψευδῶν καὶ ἀνυποστάτων λιβελλογραφημάτων τοῦ κατηγόρου του.

Ὁ ἐν λόγῳ κύριος ζήτησε τὴν τέλεση τοῦ Γάμου

30. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.
31. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.
32. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ προβλήθηκε ἄρνηση, διότι στεροῦνταν πιστοποιητικῶν ἐγγράφων ἀπὸ τὶς οἰκεῖες ληξιαρχικὲς καὶ ἐφημεριακὲς ἀρχές, τὰ ὁποῖα ὅμως τελικὰ τὴν ὕστατη στιγμὴ κατόρθωσε νὰ ἀποσπάσει ἀπὸ τοὺς Νεοημερολογῖτες, στοὺς ὁποίους τελικὰ καὶ στέφθηκε. Ὁ κατήγορός του ἐπικαλέσθηκε ὡς Ἐφημέριό του τὸν Ἀρχιμ. Ἐφραὶμ Καραγιάννη τοῦ ἑτέρου ἐν Βόλῳ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Πατρίου τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀποστόλου, ἀλλὰ ὁ π. Ἐφραὶμ ἔλειπε σὲ ταξίδι καὶ καμμία ἀναφορὰ περὶ τούτου δὲν ἔκανε στὸν ἴδιο (π.Χρ.Ν.) ὡς Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο, γιὰ τὴν ἔγκαιρη κατάθεση πιστοποιητικῶν πρὸς ἔκδοσιν Ἀδείας Γάμου. Μάλιστα, ὁ κατήγορος ὅρισε ὡς ἡμέρα Γάμου τὴν Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω, ὅταν τὴν ἑπομένη ἤδη ἑβδομάδα ἀρχίζει ἡ σχετικὴ ἐγκράτεια τῆς Τυρινῆς καὶ ἡ Ἐκκλησία συνιστᾶ μὲ τοὺς ὕμνους καὶ τὰ ἀναγνώσματα αὐτήν, ἐν ὄψει τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Ἀκόμη, ἐπέλεξε ὡς παράνυμφο (κουμπάρο) κάποιον γνωστό του Νεοημερολογίτη, ὅμως τοῦτο ἀπαγορεύεται κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες, ἐφ᾽ ὅσον ἄλλωστε ὁ παράνυμφος ἀναμένεται ἀργότερα νὰ γίνει καὶ ἀνάδοχος τοῦ πρώτου παιδιοῦ ποὺ θὰ γεννηθεῖ. Ἡ δὲ βιασύνη του γιὰ τὴν τέλεση τοῦ Γάμου, ἀπόντος τοῦ Ἐφημερίου του, φάνηκε παράδοξη καὶ ὕποπτη, στὴν δὲ προτροπὴ νὰ προετοιμασθεῖ αὐτὸς καὶ ἡ μνηστή του μὲ νηστεία καὶ ἐξομολόγηση, προκειμένου νὰ κοινωνήσουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων τὴν παραμονὴ τοῦ Γάμου τους, *«ὡς ἐμπρέπει (ταιριάζει) εἰς Γνησίους Ὀρθοδόξους Χριστιανούς»*, αὐτὸς συμπεριφέρθηκε περιφρονητικά. Ἀλλὰ ἐπίσης, ἔγιναν γνωστὰ ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ κάποια ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει νὰ ἐκτεθοῦν αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τῶν Ἀρχιερέων, ὅταν

Ὁ π. Χρυσόστομος τελῶν τὸ Μυστήριο τῆς Βαπτίσεως βρέφους.

δοθεῖ τέτοια εὐκαιρία. Ὁ Γάμος μάλιστα κρίθηκε ὡς ἄθεσμος καὶ ἀπὸ τοὺς ἐνορίτες τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ἀποδοκιμάσθηκε ἔντονα.

Ὅμως, ὁ κατήγορος (κ.Θ.Ξ.) ἄρχισε πολεμικὴ εἰς βάρος τοῦ π. Χρυσοστόμου διαδίδοντας πολλὰ καὶ ἀνυπόστατα καὶ «*κατήντησε Θρασύλογος*», γι᾽ αὐτὸ καὶ τοῦ διαμηνύθηκε νὰ παύσει τὴν φιλοκατήγορη τακτική του. Ἐκεῖνος ὅμως ἀποθρασυνόμενος ἀκόμη περισσότερο συνέχισε τὴν κακολογία. Ὁπότε, θεωρήθηκε ἐπιβεβλημένο, ὅταν προσπάθησε νὰ εἰσέλθει στὸν Ναὸ κατὰ τὴν Ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, νὰ τοῦ ἀπαγορευθεῖ ἡ εἴσοδος, διότι ὁ ἐκκλησιασμός του θὰ ἦταν πρόξενος σκανδάλου στὶς ὀρθόδοξες συνειδήσεις τῶν Χριστιανῶν μας. Ὁ κατήγορος, προβαίνει στὴν καταγγελία του σὲ σύγκριση τῶν δύο Ἐφημερίων Βόλου π. Ἐφραὶμ καὶ π. Χρυσοστόμου, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖο γιὰ πολλοὺς λόγους δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ συμβεῖ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ π. Ἐφραίμ. Πάντως, ὁ κατήγορος παραδέχεται ὅτι ὁ π. Ἐφραὶμ τοῦ ἔβαλε «κανόνα» γιὰ

τὸν ἄθεσμο γάμο του, καὶ «*τοῦ ἐδιάβασε καὶ πάλι τὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου*» (!), χωρὶς νὰ διευκρινίζει ἂν τὸ ξαναστεφάνωμα συνέβη ἐντὸς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἢ ὅπως θὰ ἔπρεπε μετὰ τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ.

Ἂν χρειασθεῖ ἡ ἐπίκληση μαρτύρων, λέγει ὁ π. Χρυσόστομος ἀπολογούμενος, εἶναι πρόθυμος νὰ προσκομίσει τούτους. Ὅμως, ἐλπίζει ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἡ ὁποία γνωρίζει καλῶς τὴν πιστὴ προσήλωσή του στοὺς θείους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους ἀνέκαθεν, δὲν θὰ ἐπηρεασθεῖ ἀπὸ τὸν ἀναιδῆ κατήγορό του, καὶ μάλιστα θὰ τοῦ συστήσει νὰ μὴν ἀποθρασύνεται καὶ γράφει ὅσα ἡ ἀσυνειδησία τοῦ ὑπαγορεύει.

Ἐν ὑστερογράφῳ σημειώνει, ὅτι τὰ ἀναφερόμενα περὶ «*ξαναστεφανώματος*» εἶναι πρωτοφανῆ, διότι τέτοιο πρᾶγμα «*οὔτε ὁ πάτερ Ματθαῖος ἀκόμη δὲν ἐθέσπισεν*»*!* Ἐκτὸς καὶ ἂν ὁ π. Ἐφραὶμ θεώρησε καλὸ νὰ πράξει ὅσα πράττουν οἱ ἐφαρμόζοντες τοὺς λεγομένους «μικτοὺς γάμους» ὀρθοδόξων καὶ φράγκων, τελοῦντες δύο φορὲς τὴν τελετὴ σύμφωνα καὶ μὲ τὰ δύο δόγματα. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ σύζυγος τοῦ κ. Ξ. εἶναι Νεοημερολογίτισσα. Ἂν ὅμως πληροφορηθεῖ τέτοιο πρᾶγμα ἡ τοπικὴ Μητρόπολη, τότε σίγουρα θὰ ζητήσει τὸν διωγμὸ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν! «*Πάντως, ἐπὶ τῆς πραγματικότητος τῶν συμβάντων τὴν ἁρμοδιότητα ἔχει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος*»[32], ἐπιλέγει μὲ ἐμπιστοσύνη ὁ π. Χρυσόστομος.

Ἡ παράθεση ἐν ἐκτάσει τῆς ἀπολογίας αὐτῆς ἔγινε γιὰ νὰ ἀποδειχθεῖ καὶ ἡ πολεμικὴ ἐναντίον τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) σὲ κάποιες περιπτώσεις, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τονισθεῖ ἡ ἐνσυνείδητη καὶ ὑπεύθυνη ἀντιμετώπιση ἀπὸ μέρους του θεμάτων σχετιζομένων μὲ τὴν προετοιμασία καὶ ποιμαντικὴ τοῦ Γάμου, καὶ

τῶν περιπλοκῶν ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ προκύψουν καὶ ποὺ ἀπαιτοῦν προσεκτικῆς ἐκκλησιαστικῆς διευθετήσεως καὶ ὄχι προχείρων καὶ βεβιασμένων λύσεων.

Τὸ θέμα τοῦ Γάμου αὐτοῦ εἶχε καὶ συνέχεια μέχρι νὰ καταπαύσει. Σὲ ἐπιστολὴ ἐκ Βόλου τῆς 31.8.1946, ὁ π. Χρυσόστομος γράφων πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο βεβαιώνει, ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόδειξη Αὐτῆς θὰ προβεῖ στὶς δέουσες ἐνέργειες γιὰ τὴν κατάπαυση ἑνὸς σκανδάλου, «*τὸ ὁποῖον ἡ διακρίνουσα τὸν κατήγορόν μου ἀσυνειδησία καὶ ἀνισορροπία ἐδημιούργησε, ἔχοντες πάντοτε ὑπ᾽ ὄψει τὰς Ἱερὰς Γραφάς, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, διὰ τοὺς οὕτως ἁμαρτάνοντας*» [33].

Ἐπ᾽ αὐτῆς, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔγραψε διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 2407 τῆς 6/19.9.1946 Ἐγγράφου της πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη, ὅτι «*εὐχαριστήθημεν διὰ τὴν προθυμίαν σας ὅπως τὸ γνωστὸν σκάνδαλον διακανονισθῇ τῇ καλοκαγαθίᾳ σας*» [34].

Τέλος, ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 2441/22.9.1946 Γράμματός της πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη συνέστησε πατρικῶς, ὅπως τὴν διατυπωθεῖσα γραπτῶς σὲ ἐπιστολή του εἰλικρινῆ καὶ βαθυτάτη μετάνοια τοῦ κ. Ξ. γιὰ τὴν παρεκτροπὴ ἔναντί του κάνει ἀποδεκτὴ καὶ τοῦ ἀπονεμηθεῖ ἐκ μέρους του συγχώρηση πρὸς ἄρση τῶν σκανδάλων, τὰ ὁποῖα μόνον βλάβη προξενοῦν στὸν ἡμέτερο Ἀγῶνα [35].

Στὸ λυπηρὸ μέν, ἀλλὰ διδακτικὸ αὐτὸ περιστατικό, εἴδαμε ὅτι ἔγινε μνεία καὶ σὲ σύγκριση μεταξὺ τῶν δύο Ἐφημερίων Βόλου, τοῦ βιογραφουμένου μας

33. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.
34. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.
35. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

(π.Χρ.Ν.) καὶ τοῦ π. Ἐφραὶμ Καραγιάννη, ὁ ὁποῖος ὅπως εἴχαμε ἀναφέρει ἔκανε Μοναχὸς γιὰ κάποια ἔτη στὴν ἔρημο τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἔχαιρε θαυμασμοῦ καὶ ἰδιαιτέρας ἐκτιμήσεως ἀπὸ κάποιο μέρος τοῦ Ποιμνίου. Τοῦτο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα, κάποιοι πιστοὶ στὴν ἀνωριμότητά τους νὰ ἐπιδεικνύουν μερικὲς φορὲς αἰσθητὰ καὶ ἔκδηλα τὴν προτίμησή τους ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου Ἐφημερίου, Λειτουργοῦ καὶ Πνευματικοῦ καὶ νὰ προκαλοῦν διχοστασία, σχόλια ἢ στενοχώριες τόσο μεταξὺ τοῦ Ποιμνίου, ὅσο καὶ μεταξὺ ἀκόμη καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων Ἐφημερίων, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὶς φιλότιμες προσπάθειές τους, τὴν καλή τους συνεργασία καὶ πνευματικὴ ὡριμότητά τους, ἐπηρεάζοντο ἐνίοτε δυσμενῶς ἀπὸ τὶς ἀδιακρισίες τῶν ἀνθρώπων.

Γιὰ παράδειγμα [36], κάποτε σὲ Συλλείτουργα σὲ μεγάλες Ἑορτὲς στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, στὰ ὁποῖα προΐστατο ὁ ἔχων τὰ πρεσβεῖα Ἀρχιμ. Χρυσόστομος καὶ κατὰ τὴν ὥρα τῆς Θείας Κοινωνίας, ὅταν ἐξήρχοντο δύο ἅγια Ποτήρια, λιγότεροι πιστοὶ προσήρχοντο γιὰ νὰ κοινωνήσουν ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη, ἀπὸ ὅπου μετέδιδε ὁ π. Χρυσόστομος, ἐνῶ περισσότεροι κατευθύνονταν στὸ παραπόρτι τοῦ ἱεροῦ Βήματος, ἀπὸ ὅπου μετέδιδε ὁ π. Ἐφραίμ. Τότε, ὁ π. Χρυσόστομος ἀναγκαζόταν νὰ κάνει σύσταση οἱ προσερχόμενοι νὰ διαμοιρασθοῦν ἀναλογικῶς πρὸς ἐξυπηρέτησίν τους, διότι ὁ Ἴδιος Χριστὸς ἦταν στὰ δύο ἅγια Ποτήρια καὶ τὸν καθαγιασμὸ ἐπιτέλεσε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς δικῆς του ἐπικλήσεως, ἀφοῦ προεξῆρχε στὴν Θεία Λειτουργία!

36. Περιστατικὸ κατὰ διήγησιν τοῦ Αἰδ. Πρωτοπρ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου.

ΙΑ.8. Συνέχιση ἀποστολῆς στὸν Βόλο καὶ πρόταση γιὰ μετάβαση στὴν Ἀμερικὴ

Ἐπανερχόμενοι στὴν ἱστορική μας συνέχεια, πληροφορούμαστε ἀπὸ σημείωμα τῆς 25.7.1946 τοῦ π. Χρυσοστόμου πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο [37], ὅτι κατόπιν σχετικῆς Συνοδικῆς προτροπῆς ὑποβλήθηκαν τὴν ἡμέρα ἐκείνη πρὸς τὰ Ὑπουργεῖα Οἰκονομικῶν καὶ Δικαιοσύνης σχετικὲς διαμαρτυρίες, ἀντίγραφα τῶν ὁποίων κοινοποιοῦνται, μὲ εὐχὲς γιὰ αἴσια ἔκβαση τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν.

Ἂν καὶ δὲν γνωρίζουμε τὸ περιεχόμενο τῶν διαμαρτυριῶν αὐτῶν, θὰ μπορούσαμε νὰ συμπεράνουμε ὅτι πιθανὸν νὰ σχετίζονταν μὲ ζητήματα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ὡς πρὸς τὴν ἐκπλήρωση αἰτημάτων τῆς Ἐκκλησίας μας ἢ ματαίωση διωκτικῶν καὶ ἀνελευθέρων ἀποφάσεων καὶ διαταγῶν. Τὸ πιεστικὸ θέμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπως καὶ τῶν δεκαετιῶν ποὺ ἀκολούθησαν, ἦταν ἡ καταχώριση τῶν Μυστηρίων μας στὰ Ληξιαρχεῖα τοῦ Κράτους, ὅπως προαναφέρθηκε.

Σὲ ἄλλη ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, τῆς 27.7.1946, οἱ Ἐφημέριοι τοῦ Βόλου π. Χρυσόστομος καὶ π. Ἐφραὶμ ἀναφέρουν [38], ὅτι ἀποστέλλουν ἐσώκλειστα συμπληρωμένα δελτία ἀπογραφῆς, σύμφωνα μὲ σχετικὴ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο. Διευκρινίζεται, ὅτι οἱ Ναοὶ τυγχάνουν ἰδιόκτητοι καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν ἀποθανόντων καὶ ὡς διαχειριστῶν ὁρισθέντων τῶν Ἐφημερίων, δὲν ὑφίστανται Ἐπίτροποι. Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Παραρτήματος νομίμως ὑφιστάμενο δὲν ὑπάρχει ἀφ᾽ ὅτου παραιτήθηκε τὸ Συμβούλιο τοῦ Κ. Πολυζώη, ὁ

37. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.
38. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

ὁποῖος καὶ ἀπεβίωσε πρὸ διμήνου. Καὶ δὲν προέβησαν στὴν ἀνάδειξη νέου Συμβουλίου, ἀπὸ τὸν φόβο λόγῳ τῶν τότε πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν μὴν τυχὸν παρεισφρήσει ἐντὸς αὐτοῦ πρόσωπο ἀμφιβόλων φρονημάτων ὡς πρὸς τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα μας καὶ προκύψουν προβλήματα, μὲ δικαστικοὺς ἀγῶνες τῶν φιλάρχων, ὡς καὶ παρεμβάσεις τῶν Νομαρχιακῶν ἀρχῶν. Στὶς δὲ ἀναφορὲς πρὸς τὶς Κρατικὲς ἀρχὲς -ἐλλείψει Συμβουλίου- ὑπογράφουν 6 ἄτομα, τρία ἀπὸ κάθε Ἐνορία, προκρινόμενα «*ἐξ ὀφφικίου*» ἀπὸ τοὺς Ἐφημερίους, ὡς Ἐπιτροπὴ τοῦ Παραρτήματος.

Στὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», τὸ ὁποῖο μετὰ τὴν ἀναγκαστικὴ διακοπὴ κυκλοφορίας του τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1940 ἐπανεξεδόθη μόλις τὸ ἔτος 1946, μὲ ἔναρξη νέας ἐκδοτικῆς Περιόδου, ὑπάρχει εἴδηση μὲ δύο φωτογραφίες περὶ τῶν ἐν Βόλῳ Πανηγύρεων. Τὸ δημοσίευμα παραθέτουμε αὐτούσιο:

«Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ – Μὲ ἐξαιρετικὴν μεγαλοπρέπειαν ἐτελέσθησαν αἱ πανηγύρεις τῶν δύο ἐνοριῶν τοῦ Βόλου. Τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (15 Αὐγούστου) καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τοῦ Νέου (16 Αὐγούστου). Κατ᾿ αὐτὰς συνέρρευσεν πλῆθος κόσμου. Ἦτο δὲ συγκινητικὴ ἡ ἀφήγησις ἀδελφῆς ἄρτι ἀφιχθείσης ἐκ Βόλου σχετικῶς μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ πλήθους καὶ μὲ τὴν ἔξαρσιν τοῦ φρονήματός του. Πλεῖστοι κάτοικοι ἐκ τῶν χωρίων τοῦ Πηλίου, μὲ τὰ γραφικά των "ντουρβαδάκια" κατέφθασαν εἰς Βόλον, διὰ νὰ ἀποδείξουν ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν τὸν σεβασμόν των πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν Ἅγιον Νεομάρτυρα Ἀπόστολον, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ νὰ πληροφορήσουν τὸ Πανελλήνιον (καὶ διατὶ ὄχι ἅπασαν τὴν κοινὴν γνώμην) ὅτι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰς

Πανήγυρη Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο (15/28.8.1946).

παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ μόνη στερεὰ τροφή, ἥτις ἐκτρέφει καὶ ζωογονεῖ τὴν Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν... Ἐν κατακλεῖδι, συγχαίρομεν τοὺς δύο ἐκλεκτοὺς ἐφημερίους τοῦ Βόλου καὶ Πανοσιολογιωτάτους ἀρχιμανδρίτας κ.κ. Χρυσόστομον Νασλίμην καὶ Ἐφραὶμ Καραγιάννην εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ διοργάνωσις τοῦ παραρτήματος» [39].

Στὴν προαναφερθεῖσα ἤδη ἐπιστολὴ [33] τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπ᾽ ἀριθ. 2407/6-19.9.1946 πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτη π. Χρυσόστομο Νασλίμη χορηγεῖται εἰς αὐτὸν ἡ αἰτηθεῖσα ἄδεια γιὰ εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις στὸ Πανεπιστήμιο, καὶ ἐπίσης παρέχεται ἐξήγηση γιὰ ὑποδειχθὲν ἀπὸ μέρους του λάθος ἐξ αἰτίας τυπογραφικῆς παραλήψεως σὲ ἄρθρο στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας».

Διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 2451 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνία 31.8/13.9.1946, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μέσῳ τοῦ Προέδρου Αὐτῆς Σεβ. Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου προβαίνει σὲ μία ἀναπάντεχη πρόταση στὸν ἐν Βόλῳ διακονοῦντα Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, ἀλλὰ καὶ τὴν Θεσσαλία διατρέχοντα καὶ τὴν Μακεδονία ἐξυπηρετοῦντα, ὅπως

39. Βλ. ἀρ.φ. 14/26.8.1946, σελ. 7.

καὶ στὸ Ἅγιον Ὄρος μεταβαίνοντα χάριν προσκυνήσεως καὶ πνευματικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ· τοῦ γίνεται λοιπὸν ἡ πρόταση, λόγῳ παραιτήσεως ἐξ αἰτίας γήρατος Ἀρχιμανδρίτου τινὸς στὴν Ἐνορία Ἁγίου Γεωργίου τῶν ἐν Ἀμερικῇ Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ ἀπευθυνθέντος σχετικοῦ αἰτήματος πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο διὰ μιᾶς πιστῆς, ὅπως μεταβεῖ εἰς ἀντικατάστασίν του ὁ περισσότερον εὐλαβής, μορφωμένος, πιστὸς στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα καὶ εἰλικρινὴς ὑποστηρικτὴς τῶν συμφερόντων αὐτοῦ ἐκ τῶν Πρεσβυτέρων τῆς Ἐκκλησίας μας τοῦ Πατρίου· ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε ὅτι ὁ πλέον κατάλληλος, ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει ὅλα τὰ ἀνωτέρω χαρίσματα, εἶναι ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης καὶ ζητεῖ καὶ τὴν δική του γνώμη, προκειμένου νὰ προβεῖ στὶς ἀνάλογες ἐνέργειες [40].

Ὁ π. Χρυσόστομος διὰ τῆς ἀπὸ 3.9.1946 ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο [41] ἀπαντᾶ εὐχαριστῶντας πρωτίστως γιὰ τὴν προσγινομένη τιμὴ προκρίσεώς του ὡς Ἐφημερίου στὴν Ἀμερική. Ἐπίσης, εὐχαριστεῖ γιὰ τοὺς ὑψηλοὺς χαρακτηρισμοὺς ποὺ ἐπιγράφουν στὸ πρόσωπό του. Βεβαιώνει, ὅτι πάντοτε ὑπάκουε στὶς ἐντολὲς τῶν Ἀρχιερέων του θυσιαστικά, ὅμως «*ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἐπιθυμῶ νὰ παραχωρήσω τὴν θέσιν μου καὶ τὴν προταθεῖσαν διακεκριμένην ὑπηρεσίαν εἰς ἕτερον συνάδελφόν μου, ἐπιθυμοῦντα νὰ τὴν καταλάβῃ*» [41], καὶ τοῦτο διότι **1)** ἡ γηραιὰ (θετὴ) μητέρα του ἔχει ἀνάγκη τῆς περιθάλψεώς του καὶ συνεπῶς μέχρι τοῦ θανάτου της δὲν δύναται νὰ τὴν ἐγκαταλεί-

40. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος. Στὴν δεύτερη πηγή, διασώζεται ἐπίσημο ἐνσφράγιστο ἀντίγραφο τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἐνῶ στὴν πρώτη διασώζεται πρόχειρο, ἄνευ ἐπιστολογραφικῶν στοιχείων.

41. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

ψει, καὶ **2)** τὰ κληρονομικὰ δικαιώματά του ἐπὶ τῆς περιουσίας Ζωγράφου (Ναοῦ καὶ οἰκίας) ἀπαιτοῦν τὴν ἐπιτόπιο παρουσία του.

Ἐν συνεχείᾳ διερωτᾶται πῶς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος γιὰ μία τέτοια ἀπόφαση δὲν φαίνεται νὰ προσκομίζει ἀναφορὰ ὅλων τῶν μελῶν τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς παροικίας, ἐπικαλούμενη μόνον τὴν παράκληση μιᾶς γνωστῆς γυναικός, καὶ ἐπίσης γιατὶ δὲν παραπέμπεται ἡ ὑπόθεση «*εἰς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ ὁμόφρονας Ἀρχιερεῖς Χριστοφόρον καὶ Ἀρσένιον* [42]*... ἵνα μερίμνῃ αὐτῶν τοποθετηθῇ κατάλληλος ἱερεὺς εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου*» [41].

Πέραν τούτων, ὁ ἐπιστολογράφος λαμβάνει τὴν ἀφορμὴ νὰ ὑπενθυμίσει στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τὸ πλέον σημαντικὸ γι᾽ αὐτόν, «*ὅτι ὁ ἱερὸς ἀγὼν ἐν Ἑλλάδι δὲν πρέπει νὰ στερηθῇ τῶν διακεκριμένων μαχητικῶν στοιχείων, διότι ὁ ἀγὼν δὲν πρόκειται νὰ κριθῇ ἐν Ἀμερικῇ. Ἡμεῖς Σεβ. Ἅγιοι Συνοδικοὶ περιμένομεν πότε θὰ Σᾶς φωτίσῃ ὁ Θεὸς νὰ ὀργανώσετε τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τὸ κανονικώτερον, διὰ τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ Συνοδικοῦ*

---

42. Οἱ ἐν λόγῳ ἐπίσκοποι Χριστοφόρος (Κοντογιῶργος) καὶ Ἀρσένιος (Σάλτας) ἀναφερόμενοι σποραδικὰ στὴν ἀλληλογραφία μεταξὺ τῶν Κληρικῶν τοῦ Πατρίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, θεωροῦνται ὡς ἀκολουθοῦντες τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο στὴν Ἀμερική, λόγῳ ὅμως τοῦ ἀδιευκρινίστου τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀκριβοῦς καταστάσεώς τους, ὡς καὶ ἄλλων αἰτιῶν, ὑπάρχει ἐπιφύλαξη ἤ καὶ ἀρνητικότητα ἀπέναντί τους. Πάντως στὸ ἐδῶ ἀπόσπασμα γίνεται παραπομπὴ εἰς αὐτούς, λόγῳ πιθανὸν τῆς καλυτέρας γνώσεώς τους σχετικὰ μὲ τὰ ἐν Ἀμερικῇ πράγματα. Ὁ Ἀρσένιος Σάλτας ἔγινε μεταγενέστερα δεκτὸς ὡς κοινωνικὸς Ἀρχιερέας ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν 14/27.1.1950, μὲ τὸν τίτλο «Ἀρχιεπίσκοπος Μπροῦκλιν», ὡς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ (βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 79/30.1.1950, σελ. 2), ὅμως ἡ ἐπιφύλαξη ἔναντί του παρέμεινε καὶ μᾶλλον αὐξήθηκε, μὲ ἀπομάκρυνσή του ἐν τέλει καὶ τυπικῶς ἀπὸ τὸν χῶρο μας τὸ ἔτος 1953 (πλείονα περὶ τούτου σὲ οἰκεῖο τόπο στὸν Β′ τόμο τοῦ παρόντος ἔργου).

ἡμῶν συγκροτήματος διὰ συμπληρωματικῆς ἐπανδρώσεως αὐτοῦ, ἵνα καὶ ἡμεῖς μὲ οἵας (μὲ ὅποιες) δυνάμεις καὶ οἷον (καὶ ὅποιον) βαθμὸν φέρομεν, ἀφοσιωθῶμεν διὰ τὴν συγγραφὴν νέων ἐνδόξων σελίδων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Πῶς λοιπὸν ἀφοῦ ἐν Ἑλλάδι εἰσέτι δὲν ἐκάμαμεν ὅ,τι ἐπιβάλλεται νὰ κάμωμεν, θὰ σκεφθῶμεν καὶ διὰ πέραν τῆς Ἑλλάδος; Ἄς μὲ συγχωρῇ ἡ Ἱερὰ καὶ Σεβασμία Σύνοδος ἐπὶ τῶν γραφομένων μου. Ἀρχιερεῖς δὲν γλιχόμεθα (δὲν ἐπιθυμοῦμε διακαῶς) νὰ γίνωμεν. Θέλομεν ὅμως Ἐκκλησίαν ζῶσαν καὶ δρῶσαν. Ἐλάβομεν ἤδη ἀπόφασιν, ὅπως ἄν ἐξακολουθήσῃ ὁ ἀγὼν οὕτω μοιρολατρικῶς διοικούμενος, νὰ παραιτηθῶμεν τῆς ἐνεργοῦ ἡμῶν δράσεως ἐν αὐτῷ καὶ φροντίσωμεν περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν ψυχῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως, ἵνα μὴ ματαίως κοπιῶμεν» [43].

43. Τὰ διαλαμβανόμενα ἀπὸ τὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.) ἐνταῦθα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἤδη ἀναφερθεῖ καὶ ἄλλοτε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, δὲν ὑποδηλώνουν τὴν ἀνθρώπινη ἀπογοήτευση ἢ τὴν ἀνυπομονησία του σχετικὰ μὲ τὸ ἐνδεχόμενο χειροτονίας του στὴν Ἀρχιερωσύνη, ὅπως ἴσως θὰ ὑπονοήσει ὁ ἀναγνώστης. Νομίζουμε, ὅτι ἐκφράζουν ψυχικὴ κάμψη καὶ κόπωση, λόγῳ ἐλλείψεως ἀπὸ μέρους τῆς Ἡγεσίας τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐκδήλου ἀποφασιστικότητος γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση, πρόοδο καὶ ἀνάπτυξη τῆς διωκομένης Ἐκκλησίας μας, ἐξ οὗ καὶ ἡ τάση γιὰ ἐγκατάλειψη τῆς ἐνεργοῦ δράσεως. Αὐτὸς θυσιαζόταν περιτρέχοντας τὶς ἐπαρχίες καὶ παλεύοντας μὲ τὰ πρακτικὰ ποιμαντικὰ θέματα καὶ προβλήματα, οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς διέμεναν στὸ Κέντρο, μὲ ἐλάχιστες μόνον ἐξόδους ἐκτὸς λεκανοπεδίου. Ἦταν ὑποστηρικτὴς δυναμικῶν λύσεων γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς Ἀληθείας καὶ τοῦ Δικαίου καὶ ἐπιθυμοῦσε διακαῶς τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν καλύτερη δραστηριοποίηση τῆς Ἐκκλησίας μας, προκειμένου νὰ ἐκπληρώσει τὴν ἀποστολή της, μὲ ἐπίγνωση τῶν δυνατοτήτων συνδρομῆς του σὲ αὐτὸν τὸν ἱερὸ σκοπό.

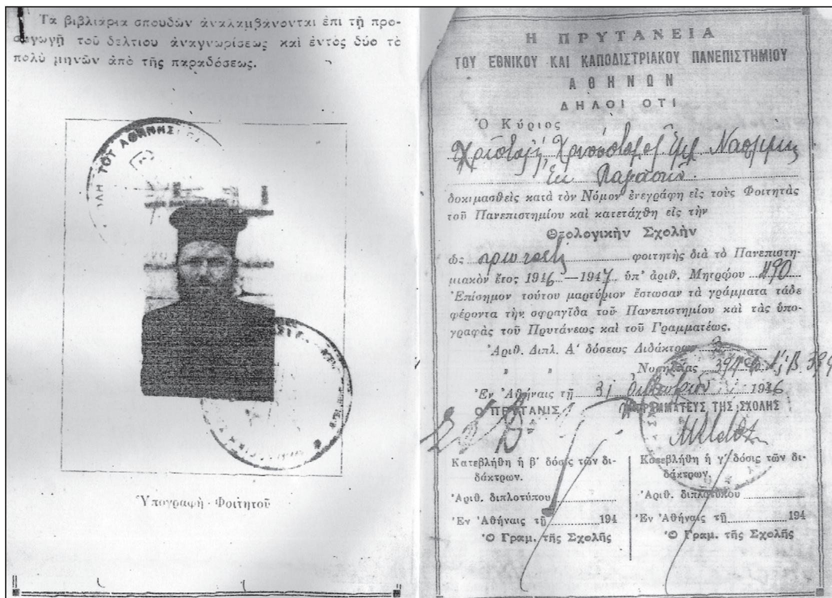
ΙΑ.9. Εἰσαγωγὴ καὶ φοίτηση στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν

Ἐν τῷ μεταξύ, ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἔλαβε ἄδεια γιὰ νὰ συμμετάσχει στὶς εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις γιὰ φοίτησή του στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, στὶς ὁποῖες ἐπέτυχε καὶ ἐνεγράφη τὴν 31.10.1946 εἰς αὐτὴν ὡς πρωτοετὴς φοιτητὴς γιὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸ ἔτος 1946-1947.

Λόγῳ τῶν ἐφημεριακῶν του καθηκόντων στὸν Βόλο καὶ ἀλλοῦ καὶ γενικὰ τῶν ποιμαντικῶν του ὑποχρεώσεων, σὲ ἐποχὴ μάλιστα ἰδιαίτερα δύσκολη ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐθνικῶς, ὅταν ἡ ἰδιότητα τοῦ Παλαιοημερολογίτου ἀποτελοῦσε κάτι σὰν ὄνειδος στὶς δημόσιες ἀρχὲς καὶ τὴν κοινὴ γνώμη, εἶναι εὐνόητο ὅτι οἱ ἐναρξάμενες θεολογικὲς σπουδὲς τοῦ οὕτως ἤ ἄλλως καλῶς καὶ ἐπαρκῶς πεπαιδευμένου π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, δὲν προοιωνίζονταν ὅτι θὰ εἶχαν καλή, αἴσια καὶ ἀδιατάρακτη ἔκβαση.

Ὁ κληρικὸς-φοιτητής μας, στὴν ὥριμη πλέον ἡλικία τῶν 36 ἐτῶν, κατέβαλε ἐν τούτοις φιλότιμες προσπάθειες γιὰ νὰ ἀνταποκρίνεται ὅσο τοῦ ἦταν δυνατὸν στὶς ἀπαιτήσεις τῆς φοιτήσεώς του, τὶς ὁποῖες -ὅπως προαναφέραμε- ἀνέλαβε ὄχι τόσο γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀπὸ μία ἄμεση ἐσωτερικὴ ἀνάγκη, ἀλλὰ γιὰ νὰ καλύψει τὴν διάχυτη ἀντίληψη καὶ γνώμη, ὅτι ἐπιτυχὴς καὶ ἀξιόπιστος Κληρικός, καὶ μάλιστα προσοντοῦχος γιὰ ἀνώτερη ἀνάδειξη, εἶναι ὁ πτυχιοῦχος Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου.

Στὸ Βιβλιάριο Σπουδῶν του ἀναγράφεται, ὅτι παρακολούθησε καὶ πέρασε τὰ ἑξῆς μαθήματα ὑπὸ τοὺς διδάσκοντες Καθηγητές: Εἰσαγωγὴ στὴν Παλαιὰ Δια-

Τὰ βιβλιάρια σπουδῶν ἀναλαμβάνονται ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τοῦ δελτίου ἀναγνωρίσεως καὶ ἐντὸς δύο τὸ πολὺ μηνῶν ἀπὸ τῆς παραδόσεως.

Ὑπογραφὴ Φοιτητοῦ

Η ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ
ΔΗΛΟΙ ΟΤΙ

Ὁ Κύριος [illegible]
δοκιμασθεὶς κατὰ τὸν Νόμον ἐνεγράφη εἰς τοὺς Φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ κατετάχθη εἰς τὴν
Θεολογικὴν Σχολὴν
ὡς [illegible] φοιτητὴς διὰ τὸ Πανεπιστημιακὸν ἔτος 1946—1947 ὑπ' ἀριθ. Μητρῴου 490
Ἐπίσημον τούτου μαρτύριον ἔστωσαν τὰ γράμματα τάδε φέροντα τὴν σφραγῖδα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Πρυτάνεως καὶ τοῦ Γραμματέως.
Ἀριθ. Διπλ. Α' δόσεως Διδάκτρων [illegible]
» » Νοσηλείας [illegible]
Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 [illegible] 1946
Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ — Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Κατεβλήθη ἡ β' δόσις τῶν διδάκτρων.	Κατεβλήθη ἡ γ' δόσις τῶν διδάκτρων.
Ἀριθ. διπλοτύπου	Ἀριθ. διπλοτύπου
Ἐν Ἀθήναις τῇ ... 194	Ἐν Ἀθήναις τῇ ... 194
Ὁ Γραμμ. τῆς Σχολῆς	Ὁ Γραμμ. τῆς Σχολῆς

Μαθήματα ἔτους

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ	Ὄνομα διδάξαντος Καθηγητοῦ	Ὑπογραφὴ Καθηγητοῦ
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]

Πανεπιστημιακὸν ἔτος 191 — 194

ΑΣΚΗΣΕΙΣ	Ὄνομα διδάξαντος Καθηγητοῦ	Ὑπογραφὴ Καθηγητοῦ
		[illegible]
Γυμναστική	[illegible]	

Στοιχεῖα Βιβλιαρίου Σπουδῶν
τοῦ «Χρίστου-Χρυσοστόμου Ἐμμ. Νασλίμη».

θήκη καὶ Εἰσαγωγὴ στὴν Καινὴ Διαθήκη (Καθ. Παν. Μπρατσιώτης), Ἑβραϊκὰ (Καθ. Βασ. Βέλλας), Βυζαντινὴ Ἱστορία (Καθ. Δ. Ζακυνθηνός), Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ (ὄνομα Καθηγητοῦ δυσανάγνωστο), Λατινικὰ (Φάβη) καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Καθ. ἀρχιμ. Βασ. Στεφανίδης).

Ὅμως, τὸ ἐναπομεῖναν μάθημα τοῦ πρώτου ἔτους τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς Θεολογίας, ὑπὸ τὸν Καθηγητὴ Παν. Τρεμπέλα δὲν πέρασε, γιὰ τὸν λόγο ποὺ ἀναγράφεται ἰδιοχείρως ἀπὸ ἐκεῖνον στὸ περιθώριο τοῦ Βιβλιαρίου Σπουδῶν του: «***Δὲν ὑπογράφω* [τὴν προαγωγήν του], *διότι δὲν ἐφοίτησε διόλου. Νὰ ἀποκηρύξῃ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον ἐντόνως. Τότε κατ᾽ ἐπιείκειαν ὑπογράφω. Π. Τρεμπέλας*** *(ὑπογραφή)*»!...

Λοιπόν, κατὰ τὸν καθηγητὴ Τρεμπέλα ἡ ἀκολούθηση τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου εἶναι λόγος στερητικὸς τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ κάθε πολίτου στὸ ἀγαθὸ τῆς παιδείας καὶ μάλιστα σὲ φοίτηση στὴν Θεολογικὴ Σχολή! Πιθανὸν νὰ μὴν γινόταν πιστευτὸ ὅτι συνέβη τοῦτο, ἐὰν δὲν διασωζόταν γραμμένο ἰδιοχείρως καὶ ἐνυπογράφως, γιὰ νὰ μαρτυρεῖ τὴν μικροψυχία καὶ τὴν ἀνελευθερία, ὅπως καὶ τὸν φανατισμό, αὐτοῦ καὶ ὅσων σὰν κι αὐτὸν καυχῶνται καὶ ἐναβρύνονται γιὰ τὶς γνώσεις καὶ τὶς περγαμηνές τους, γιὰ τὴν προσφορά τους στὴν παιδεία καὶ τὴν ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς ὑπηρεσίες τους στὰ ἱερὰ γράμματα καὶ τὸν φωτισμὸ τῶν ἀνθρώπων στὶς θεῖες ἀλήθειες, στὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετή! Τί κρῖμα!...

Ὅμως, ἡ θεία ἐκλογή, ἡ ὁποία «*τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο... ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο... ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα..., καὶ τὰ*

μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ» (Α΄ Κορ. α΄ 27-28), δὲν ἐμποδίζεται οὔτε καταργεῖται ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες παρεμβάσεις καὶ θλιβερὲς σκοπιμότητες. Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἔλαβε ἕνα ἀκόμη διάσημο Ὁμολογίας καὶ ἀπῆλθε πλέον τῆς Σχολῆς τῶν μικροψύχων καὶ τετυφωμένων (φουσκωμένων ἀπὸ μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό τους) ἀνθρώπων, στὴν ὁποίαν δὲν κρίθηκε ἱκανὸς γιὰ (ἀπο)φοίτηση, διότι ἦταν Παλαιοημερολογίτης (!), ὥστε νὰ τοῦ δοθεῖ πλουσιώτερη ἡ εὐλογία τοῦ θείου Παρακλήτου, τοῦ καθιστῶντος τοὺς ὄντως Θεολόγους, γιὰ νὰ γνωρίζει, κατανοεῖ, διδάσκει καὶ ἑρμηνεύει αὐθεντικὰ τὸ θεῖο Θέλημα ἐν παντί.

Ἀσχέτως λοιπὸν τῆς ἀπορρίψεως ἀπὸ τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ γιὰ λόγους Ὁμολογίας Πίστεως, ὁ ἐμβριθὴς καὶ φιλομαθὴς π. Χρυσόστομος δὲν ἔπαυσε ποτὲ τὴν κατὰ Θεὸν μελέτη τῶν ἱερῶν γραμμάτων. Μαρτυροῦνται σχετικὰ μὲ αὐτὸ τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα παραθέτουμε:

«Τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τῶν ἱερῶν βιβλίων τὴν ἀξιολόγησε μὲ τὴν ἐντατικὴν μελέτην καὶ τὴν ἐπηύξησε μὲ τὴν ἀγορὰν νέων τοιούτων. Μὲ τὴν θείαν Χάριν καὶ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν μεγάλην μόρφωσίν του ἐξέφερε τὴν ὀρθὴν καὶ ἀλάνθαστον γνώμην του εἰς ὅλα τὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς δύσκολα ἐκκλησιαστικὰ προβλήματα, ὅταν ὑπῆρχαν διχογνωμίες καὶ ἀμφιβολίες τῶν συναδέλφων του Ἱερέων τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἀργότερον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μόλις ἤκουαν ὅτι ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἐξέφερε τὴν γνώμην του ἐσταματοῦσαν μὲ ἐμπιστοσύνην, ὅτι πλέον δὲν ἐχωροῦσε ἄλλη συζήτησις» [44].

44. Βλ. *Σύντομη Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη*, Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως Παγγαίου, κείμενο δακτυλογραφημένο, ἄ.χ., σελ. 5.

ΙΑ.10. Ἀποδοχὴ ἀπὸ πλευρᾶς πιστῶν καὶ νουνεχὴς διακονία

Τὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» περιλάμβανε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν εἴδηση περὶ τῆς τελέσεως μὲ ἐπισημότητα τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη τὴν 13η Νοεμβρίου 1946: *«Οἱ Γ.Ο.Χ. Βόλου ἐξεδήλωσαν τὸν πρὸς τὸν ἑορτάζοντα πνευματικὸν πατέρα των σεβασμὸν ζωηρότατα»* [45].

Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ σπουδαιότερη ἀνταμοιβὴ τῶν γνησίων ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν πνευματικῶν τους τέκνων, ἐντὸς βεβαίως τῶν κατὰ Θεὸν πλαισίων, καὶ μακρὰν πάσης ὑπερβολῆς, ὀζούσης προσωπολατρικῶν ἐκτροπῶν.

Ἡ ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ κατὰ Χριστὸν Ποιμνίου τοῦ Βόλου καὶ εὐρύτερα, ὅσων γνώριζαν καὶ δέχονταν τὴν εὐεργετικὴ ἐπίδραση τοῦ καλοῦ Ποιμένος π. Χρυσοστόμου, εἶχαν σαφῆ λόγο ὑπάρξεως. Ἀποτελοῦσαν μικρὴ ἀντιμισθία στὶς θυσίες του ὑπὲρ τοῦ καταρτισμοῦ, τῆς πνευματικῆς καθάρσεως καὶ τελειώσεώς τους καὶ ἐκπήγαζαν ἀβίαστα ἀπὸ τὶς εὐγνωμονοῦσες καρδιές τους. Ἐπ᾽ αὐτοῦ, μὲ ἐπίκληση μαρτυριῶν γιὰ τὴν εὐλογημένη ποιμαντική του, θὰ κάνουμε λόγο σὲ οἰκεῖο τόπο στὸν Β′ τόμο τοῦ παρόντος ἔργου. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀρκούμαστε νὰ ἀναφέρουμε ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ ἀκόμη ζοῦν, οἱ ὁποῖοι γνώρισαν καὶ ἔζησαν τὸν ἀκαταπόνητο π. Χρυσόστομο καὶ μᾶς βεβαίωσαν ἔνδακρεις γιὰ τὰ χαρίσματά του, γιὰ τὴν

45. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 20/2.12.1946, σελ. 4 (Στήλη: «*Κίνησις τοῦ Ἀγῶνος*»).

καλωσύνη καὶ φιλανθρωπία του, γιὰ τὴν προσοχὴ καὶ προσευχή του, γιὰ τὸν ἀγῶνα του καὶ γενικὰ γιὰ τὶς θυσίες του ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ Ποιμνίου του, καὶ μάλιστα σὲ περιόδους δύσκολες, διωγμῶν καὶ κατατρεγμῶν.

Ἡ δὲ Ἱερὰ Γυναικεία Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως, τῆς ὁποίας ὅπως θὰ παρακολουθήσουμε ὑπῆρξε Πνευματικὸς πατέρας καὶ σὲ Αὐτὴν κληροδότησε τὰ ἀπειράριθμα βιβλία του, τὰ ἱερά του, ὅπως καὶ τὰ Λείψανά του, καὶ ἡ ὁποία διατηρεῖ ἄσβεστη τὴν μνήμη του καὶ ζωντανὴ τὴν σεπτὴ μορφή του, μὲ νοσταλγία καὶ ἱερὸ δέος ἀναπολεῖ τὴν σεβάσμια προσωπικότητά του, οἱ δὲ κόποι του, οἱ νουθεσίες του καὶ μάλιστα τὸ θαυμαστὸ παράδειγμά του ἀποτελοῦν παρακαταθήκη ἱερὰ καὶ πηγὴ παρηγορίας, ἐμπνεύσεως καὶ ἐνισχύσεως.

Γράφεται σὲ ἄλλο χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα περὶ τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) ἀπὸ τὴν Ἱερὰ αὐτὴ Μονή:

«...Δι᾽ ὅλες τὶς ἐξόδους του ἐκ τῆς κατοικίας του διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πιστῶν, ὑπολόγιζε τὸ ἀκριβὲς ὡράριον καὶ ἔλεγε εἰς τοὺς οἰκιακούς του εἰς πόσην ὥραν θὰ ἐπιστρέψῃ· ὥστε ὅλοι ἐγνώριζαν ποῦ εὑρίσκεται. Κανεὶς δὲν τὸν εἶδε ποτὲ νὰ συνεστιάζεται εἰς καμίαν οἰκογένειαν ἢ νὰ πηγαίνῃ εἰς προσκαλέσματα γνωστῶν δίχως πνευματικὸν σκοπόν. Ἐκτὸς τῆς ἐξόδου του δι᾽ ἀγορὰν βιβλίων καὶ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πιστῶν δὲν ἔβγαινε ποτέ, διὰ νὰ ἔχῃ χρήσιμον χρόνον διὰ μελέτην. Συγκεφαλαιωμένα, δὲν εἶναι ὑπερβολή, ἐὰν λεχθῇ, ὅτι δὲν ὑπῆρχαν στιγμαὶ τῆς ζωῆς του δίχως πνευματικὴν ὠφέλειαν» [46].

---

46. Βλ. *Σύντομη Βιογραφία...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 5.

ΙΒ. Συνέχιση τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος μὲ κάθε τρόπο καὶ μέσον

ΙΒ.1. Πρῶτο Πανελλήνιο Συνέδριο ὑπὸ τὴν ΠΘΕΟΚ

ΕΝΑ σημαντικὸ γεγονὸς στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν στὴν ἀπὸ κάθε ἄποψη δύσκολη μεταπολεμικὴ περίοδο στὴν χώρα μας, ἦταν ἡ σύγκληση τοῦ Πρώτου Πανελληνίου Συνεδρίου τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, τὸ ὁποῖο ὀργάνωσε ἡ «Πανελλήνιος Θρησκευτικὴ καὶ Ἐθνικὴ Ὀρθόδοξος Κοινωνία» (ΠΘΕΟΚ), τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1947 στὴν Ἀθήνα.

Ὅπως σημειωνόταν χαρακτηριστικὰ στὴν εἰδικὴ ἔκδοση βιβλίου περὶ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησε ἀμέσως τότε: «*τὰ πιεστικὰ καὶ ἀνελεύθερα μέτρα τῶν διοικούντων τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἠνάγκασαν τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν τῆς Πανελληνίου Θρησκευτικῆς καὶ Ἐθνικῆς Κοινωνίας, ἀποτελοῦσαν τὴν πολιτικὴν καὶ Σωματειακὴν πλευρὰν τῆς Ὀργανώσεως αὐτῶν ὥστε, ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τῆς ὑπὸ τὸν Ἅγιον πρ. Φλωρίνης κ. Χρυσόστομον Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ ἐν συμπράξει μετ᾽ αὐτῆς, νὰ καλέσῃ ἐν Ἀθήναις Συνέδριον ἐξ Ἀντιπροσώπων πάντων τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα Παραρτημάτων, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ συσκεπτόμενοι διαμαρτυρηθῶσι πρὸς τὰς ἁρμοδίους Ἐκκλησιαστικὰς καὶ Κρατικὰς Ἀρχὰς διὰ τὰ κατ᾽ αὐτῶν πιεστικὰ μέτρα, νὰ κανονίσωσι τὴν περαιτέρω διεξαγωγὴν τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν Ἀγῶνος, καὶ νὰ ἀξιώσωσιν ὅπως ἡ Πολιτεία ἀναγνωρί-*

ζουσα τὰ ἀναφαίρετα Συνταγματικὰ δικαιώματά των, παράσχῃ πλήρη ἐλευθερίαν πρὸς ἄσκησιν τῶν Θρησκευτικῶν των καθηκόντων, συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεώς των εἰς ἰδίους Ἱεροὺς Ναοὺς καὶ δι᾽ ἰδίων Κληρικῶν των παντὸς βαθμοῦ» [1].

Τὸ Συνέδριο διήρκεσε ἐπὶ τριήμερον, ἀπὸ τὴν Κυριακή, 14/27 Ἀπριλίου 1947, ἕως τὴν Τρίτη, 16/29 Ἀπριλίου 1947, ἀσχολήθηκε μὲ ἕξι θέματα Ἡμερησίας Διατάξεως [2], συγκλήθηκε στὴν Αἴθουσα τῆς Ἀρχαιο-

1. Βλ. Πανελλήνιος Θρησκευτικὴ καὶ Ἐθνικὴ Κοινωνία, *Τὸ Πρῶτον Πανελλαδικὸν Συνέδριον τῶν Ὀπαδῶν τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἑορτολογίου,* Ἐν Ἀθήναις, μηνὶ Ἀπριλίῳ 1947, σελ. 7-8 *(«Ἀντὶ Προλόγου»).* Τὸ βιβλίο αὐτὸ στὶς 118 σελίδες του καὶ τὶς ἄνευ ἀριθμήσεως χαρακτηριστικὲς φωτογραφίες του, περιέχει ἅπαντα τὰ τοῦ Συνεδρίου: Εἰσηγήσεις, Κείμενα, Ψηφίσματα κλπ., καὶ ἀποτελεῖ σημαντικὴ πηγὴ καὶ μαρτυρία, γιὰ τὰ δεδομένα μάλιστα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀναφορὰ στὸ Συνέδριο μετὰ φωτογραφιῶν γίνεται καὶ στὸ ἀφιερωματικὸ τεῦχος τοῦ «Δεκαπενθημέρου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν» «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (ἀρ.φ. 30/Κυριακὴ 21 Ἀπριλίου 1947 π.ὀ.ἡ., σελ. 1-4). Ἐπίσης, ἱκανὴ ἀναφορὰ στὸ Συνέδριο ὑπάρχει καὶ στὸ ἱστορικὸ σύγγραμμα τοῦ Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ,* Ἀθῆναι 1961, σελ. 149-160.

2. Θεματολόγιον Ἡμερησίας Διατάξεως Συνεδρίου: **1ον)** Θέσις τοῦ ἑορτολογικοῦ ζητήματος ἀπὸ ἀπόψεως Συνταγματικῆς καὶ Νομικῆς, **2ον)** Θέσις τοῦ ἑορτολογικοῦ ζητήματος ἀπὸ ἀπόψεως Κανονικῆς καὶ ἐν γένει Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἐθνικῆς, **3ον)** Δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ ἀρνουμένων Ὀρθοδόξων νὰ συμμορφωθοῦν εἰς ἀντικανονικὰς ἀποφάσεις αὐτῆς, **4ον)** Ἀναδιοργάνωσις τῶν Παραρτημάτων καὶ συνεχὴς ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Κέντρου πρὸς καθορισμὸν ἑνιαίας κατευθύνσεως ἐνεργειῶν καὶ ἀποφάσεων σχετιζομένων μὲ τὰ πορίσματα τοῦ Συνεδρίου, **5ον)** Ἀναφοραὶ Παραρτημάτων περὶ δεσμεύσεων καὶ διώξεων ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἀρχῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων δι᾽ ἰδίων Ἱερέων καὶ ἐν ἰδίοις Ἱεροῖς Ναοῖς τῆς ἐκλογῆς των, **6ον)** Συμπερασματικὴ ἀνασκόπησις τοῦ ὅλου ζητήματος ἀπὸ πάσης πλευρᾶς καὶ ἀναφαίρετα δικαιώματα πρὸς ἄσκησιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων κατὰ συνείδησιν καὶ τοῦ ἀπαραβιάστου αὐτῆς (βλ. *Τὸ Πρῶτον Πανελλαδικὸν Συνέδριον...,* ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 8).

Ἀπὸ τὸ Πανελλαδικὸ Συνέδριο τοῦ 1947,
ὅπου καὶ ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης.

λογικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν, παρέστησαν δὲ εἰς αὐτὸ 500 Σύνεδροι, συμπεριλαμβανομένων τῶν Ἀρχιερέων, πολλῶν Κληρικῶν, ἀντιπροσώπων τοῦ Κοινοβουλίου καὶ Πολιτικῶν, ὡς καὶ ἀντιπροσώπων τῶν ἑκατοντάδων Ἐνοριῶν ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Μεταξὺ τῶν Κληρικῶν ἦταν βεβαίως καὶ ὁ βιογραφούμενός μας Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἐκ Βόλου [3], ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν φαίνεται νὰ εἶχε ἐνεργὸ συμμετοχὴ διὰ κάποιας Εἰσηγήσεως, ἂν καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι στὶς σχετικὲς συζητήσεις θὰ εἶχε ὁπωσδήποτε λάβει μέρος, ὡς σημαῖνον μέλος τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, σεβαστὸ καὶ γνωστὸ ὑπὸ πάντων, παρὰ τὴν νεότητά του.

Τὸ Συνέδριο κατέκλεισε διὰ σχετικοῦ βαρυσημάντου «Ψηφίσματος», τὸ ὁποῖο προβαίνει σὲ οὐσιαστικὲς διαπιστώσεις καὶ ἐγκρίνει δέκα θέσεις ἐπὶ τῶν πορι-

3. Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης διακρίνεται στὴν φωτογραφία μεταξὺ τῶν σελ. 64-65 τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου (βλ. αὐτὴν καὶ στὸ προαναφερθὲν ἀφιερωματικὸ τεῦχος τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας», σελ. 1).

σμάτων τῶν θεμάτων τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως, μὲ καταγγελία καὶ καταδίκη τῶν διωγμῶν καὶ πιέσεων εἰς βάρος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, αἴτηση σεβασμοῦ τῆς θρησκευτικῆς τους ἐλευθερίας, καταχώριση τῶν τελουμένων Μυστηρίων Βαπτίσεων καὶ Γάμων στὰ Ληξιαρχικὰ Βιβλία τοῦ Κράτους, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ εἰσφορὲς ὑπὲρ τοῦ Κλήρου τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας, παύση τῶν καταδιώξεων καὶ μάλιστα κατὰ τῶν Κληρικῶν ἐπὶ δῆθεν ἀντιποιήσει ἀρχῆς κλπ., μὲ ἐπίδοση τοῦ «Ψηφίσματος» στὸν Βασιλέα, τὴν Κυβέρνηση καὶ τὴν Βουλή [4].

ΙΒ.2. Περὶ θρυλουμένης Μεγάλης Συνόδου

Ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκείνου δὲν ἔχουμε κάποια ἀναφορὰ περὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὁ ὁποῖος προφανῶς συνέχισε τὰ ἐφημεριακά του καθήκοντα στὸν Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως Θεοτόκου στὸν Βόλο, μὲ ἐπισκέψεις καὶ ἄλλων περιοχῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, γιὰ τὸν στηριγμὸ τοῦ θεοφιλοῦς Ποιμνίου τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων.

Μία τετρασέλιδη ἐπιστολή του ἀπὸ τὸν Βόλο τῆς 26.11.1947 πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα περιέχει σημαντικὸ ὑλικό [5]. Ἐν πρώτοις, τοῦ γράφει ὅτι ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος τὸν πληροφόρησε, ὅτι εἶχε συνάντηση μὲ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρο, τὸν ἀπὸ Λεοντοπόλεως, προσωπικό του φίλο καὶ συμπαθοῦντα τὸν Ἀγῶνα τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, ὁ ὁποῖος καὶ τοῦ ἀνακοίνωσε ὅτι ἔλαβε τὴν πρωτοβουλία καὶ καταβάλλει προσπάθεια γιὰ σύγκληση Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

---

4. Βλ. *Τὸ Πρῶτον Πανελλαδικὸν Συνέδριον...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 107-109.

5. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

Οἱ Πατριάρχες Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος, Ἀντιοχείας Ἀλέξανδρος καὶ Ἱεροσολύμων Τιμόθεος σὲ συνάντησή τους κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Ὅμως, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) γράφει στὸν π. Ἀντώνιο, ὅτι ἀπήντησε στὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης ἐν ἐκτάσει διὰ πραγματείας, παρὰ ἐπιστολῆς -ἡ ὁποία δυστυχῶς δὲν ἔχει ἀνευρεθεῖ-, ὅτι ἡ θρυλουμένη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀποτελεῖ μᾶλλον μία «*φενάκην*» (ἀπάτη), παρὰ κάτι τὸ πραγματικῶς ἀναμενόμενο. Διότι, Ἡγεμών, ὅπως παλαιὰ σὲ ἑνιαῖο μάλιστα κράτος, δὲν ὑπάρχει. Ὁ δὲ συγκαλῶν δὲν εἶναι ἀποκλειστικὰ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐφ᾽ ὅσον οὔτε ὁ Ρώμης μόνος ἠδύνατο κατὰ τὴν πρώτη χιλιετία νὰ λάβει μία τέτοια πρωτοβουλία. Ἀμφότεροι, ἔκαναν ὑπακοὴ στὴν σχετικὴ αὐτοκρατορικὴ διαταγή. Στὶς δὲ τρεῖς πρῶτες Οἰκουμενικὲς Συνόδους οἱ Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως δὲν εἶχαν οὔτε κἂν τὴν προ-

εδρία. «*Συνεπῶς*», λέγει ὁ συντάκτης μας, «*τὸ δικαίωμα τοῦ συγκαλεῖν Συνόδους Οἰκουμενικὰς δὲν ἀνήκει εἰς τὸν Κων/λεως ἢ εἰς ἕτερόν τινα Πατριάρχην*». Σήμερα (τότε, τέλη τοῦ 1947) τὰ Πατριαρχεῖα τουλάχιστον Κωνσταντινουπόλεως καὶ Μόσχας ὁρμῶνται περισσότερο γιὰ τοὺς ἰσχυρισμούς τους ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀπὸ λόγους φυλετισμοῦ ἢ καὶ πολιτικούς. Γι᾿ αὐτὸ καὶ ὁ συντάκτης μας (π.Χρ.Ν.) γράφει κάτι ἐπιβεβαιωμένο στὶς ἡμέρες μας ἐν τοῖς πράγμασιν: «*Ὅπως ὁ Κων/λεως ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Μόσχας πρὸς συγκρότησιν Οἰκ. Συνόδου* [δὲν εἶναι σαφὲς σὲ ποιὰ πρόσκληση ἀναφέρεται, ἴσως στὴν Σύνοδο τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία συγκλήθηκε στὴν Μόσχα τὸ 1948], *οὕτω καὶ ὁ Μόσχας κάλλιστα δύναται προσκαλούμενος ὑπὸ τοῦ Κων/λεως νὰ μὴ προσέλθῃ*». Ἂν δὲ συγκληθεῖ τελικὰ τέτοια Σύνοδος [ἀπὸ τὶς λεγόμενες ἐπίσημες Ἐκκλησίες] δὲν ἀναμένεται βέβαια νὰ προσκληθεῖ σὲ αὐτὴν ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος, γιὰ νὰ ἐγκαλέσει τοὺς Νεοημερολογῖτες Προκαθημένους. Καὶ συνεχίζει μὲ κάτι τὸ προφητικό: ***«Ἐὰν συνεπῶς πρόκειται νὰ γίνῃ Σύνοδος Οἰκ. θὰ γίνῃ τότε ὅταν πρόσωπα καὶ πράγματα προετοιμασθῶσι καταλλήλως, ὥστε τὸ πνεῦμα τῆς κακοδοξίας νὰ πρυτανεύσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀποφάσεις».***

Ἐπίσης, τονίζει ὅτι Σύνοδος Οἰκουμενικὴ συγκαλεῖται ὅταν ἔχει εὔλογες ἀφορμὲς γιὰ νὰ ἀποφασίσει ἐπὶ θεμάτων, ποὺ δὲν ἔχουν ἀποφασισθεῖ ἀπὸ ἄλλη Σύνοδο. Ἂν ἀνατρέψει προαποφασισθέντα καὶ προκαθορισθέντα, τότε εἶναι Ληστρική. Τὸ δὲ ζήτημα τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, συνεχίζει, ὡς κατεγνωσμένο

ἀπὸ τρεῖς Μεγάλες Συνόδους τοῦ ΙΣΤ' αἰ., *«δὲν χρήζει ἄλλης Συνοδικῆς καταγνώσεως»* [5α]. Γι᾽ αὐτὸ ὁ συντάκτης μας πιστεύει, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Συνόδου ἔθεσαν μᾶλλον ἐπιτήδειοι, ὥστε ὁ Ἀγῶνας μας νὰ *«καρκινοβατεῖ»*, *«χωρὶς γραμμὰς κατευθύνσεως καὶ χωρὶς πρόνοιαν διοικητικὴν διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον»* [6].

Ἡ ἀναμονὴ μιᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, πιστεύει ὅτι πλάνησε καὶ πλανᾶ πολλούς: τοὺς συμπαθοῦντας τὸν Ἀγῶνα Ἀρχιερεῖς, ὅπως ἐπὶ 11ετία ὁλόκληρη καὶ

5α. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἀγνοηθεῖ ἡ σοβαρὴ τοποθέτηση τοῦ Ἁγίου Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου (βλ. σελ. 150-151 τοῦ παρόντος ἔργου), ὅπως ἐκφράσθηκε στὴν ἀπὸ 9.11.1937 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Κυκλάδων Γερμανό, τὴν ὁποίαν αὐτολεξεὶ παραθέτουμε καὶ ἐνταῦθα: *«Ἡ Καινοτομία αὕτη τοῦ Ἀρχ/που* [τοῦ 1924] *ἐφαρμόσαντος τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον μόνον διὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτὰς καὶ οὐχὶ διὰ τὸ Πάσχα, δι᾽ ὅ κυρίως κατεδικάσθη* [ἀπὸ τὶς Συνόδους τοῦ ΙΣΤ' αἰ.] *τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, ὡς ἀντιπίπτον πρὸς τὸν ζ' Ἀποστολικὸν Κανόνα ἀποτελεῖ ζήτημα, ὅπερ πρώτην φορὰν ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Συνεπῶς ἡ σύγκλησις Πανορθοδόξου Συνόδου οὐ μόνον δὲν περιττεύει..., ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται διὰ τὴν κανονικὴν καὶ ἔγκυρον καταδίκην τοῦ ζητήματος τούτου»* (βλ. Ἠλία Ἀγγελοπούλου - Διονυσίου Μπατιστάτου, *Μητροπολίτης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης (Ἀγωνιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους)*, Ἀθῆναι 1981, σελ. 81).

6. Χρήζει ἐνταῦθα διευκρινίσεως, ὅτι οἱ ἐπικριτικὲς αὐτὲς ἀπόψεις τοῦ βιογραφουμένου μας ἀφοροῦν στὸ συγκεκριμένο σκεπτικὸ τῆς ἐποχῆς, ὅτι ἐφ᾽ ὅσον ἀναμένεται ἄμεσα ἡ σύγκληση Μεγάλης Συνόδου γιὰ τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα, οἱ τοῦ Πατρίου ὡς προσωρινῶς ὑφιστάμενοι δὲν θὰ πρέπει νὰ προβοῦν σὲ κατάλληλη ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση. Αὐτὸ εἶναι ποὺ ψέγεται, ἡ ἀσάφεια καὶ τὸ ἀκαθόριστον ὡς πρὸς τὴν αὐτοτελῆ Ἐκκλησιαστικὴ Ὀργάνωση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δὲν βοηθεῖ πρακτικῶς στὴν ἐπιτέλεση καὶ εὐόδωση τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἔργου τους· καὶ ὄχι τὸ ἐνδεχόμενο πιθανῆς συγκλήσεως Μεγάλης Συνόδου γιὰ τὴν κατὰ Θεὸν ἐπίλυση τοῦ ἐκκρεμοῦντος Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος (Στὸν Β' Τόμο τοῦ παρόντος ἔργου μας θὰ παρακολουθήσουμε τὴν ἐνεργὸ συμμετοχή του πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή).

τοὺς Δημητριάδος καὶ πρώην Φλωρίνης (1924-1935), οἱ ὁποῖοι ἄφησαν νὰ παρέλθει πολύτιμος χρόνος, ὥστε ἡ Καινοτομία νὰ ἑδραιωθεῖ καὶ πλέον νὰ εἶναι δυσκαταγώνιστη· τὸν Ζακύνθου Χρυσόστομο νὰ λιποτακτήσει ἐνώπιον τῶν δεινῶν τῆς ἐξορίας, ἀλλὰ καὶ τὸν Δημητριάδος νὰ σκέπτεται τὴν συνθηκολόγηση μὲ τοὺς Καινοτόμους *«ad referendum* [ἐν ἀναφορᾷ], *ὡς ἔλεγε, τῆς Οἰκ. Συνόδου»*· τοὺς Μεγαρῖδος καὶ Διαυλείας, τοὺς ὁποίους ἀπεμάκρυνε τοῦ Ἀγῶνος ἐπὶ ὁλόκληρη δεκαετία (1935-1945)· *«αὐτὴ ἡ φενάκη καὶ σήμερον μᾶς ποτίζει γλυκερὰς φρούδους* [μάταιες/ἀνωφελεῖς] *ἐλπίδας καὶ μᾶς κωλύει ἀπὸ ἀποφάσεις σωτηριώδεις διὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἀγῶνος».*

Ἐν τέλει, ὁ συντάκτης μας ἐνημερώνει τὸν ἀποδέκτη τῆς ἐπιστολῆς π. Ἀντώνιο, ὅτι ἀναχωρεῖ τὴν ἐπαύριο γιὰ τὴν Ζαγορὰ τοῦ Πηλίου, γιὰ νὰ παραμείνει ἐπὶ μία ἑβδομάδα πρὸς ἐξυπηρέτηση τῶν ἐκεῖ Ἀδελφῶν (ἦταν ἤδη περίοδος νηστείας Χριστουγέννων), πρᾶγμα ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὴν ὑπόθεσή μας ὅτι δὲν ἔπαυε τὶς ἐπισκέψεις καὶ ἄλλων περιοχῶν τῆς ὑπαίθρου χώρας, πιστὸς καὶ θυσιαστικὸς στὸ πνευματικὸ-ποιμαντικὸ καθῆκον, ζητῶντας μάλιστα εὐχὲς καὶ προσευχὲς *«ὑπὲρ ἡμῶν ἐν μέσῳ κινδύνων πολλῶν εὑρισκομένων»*, κάτι ποὺ ὅπως σημειώσαμε καὶ ἄλλοτε ἀποδεικνύει τὴν ἐπίγνωση τῆς ἀνεπαρκείας του ἔναντι τῶν μεγάλων κινδύνων ποὺ τὸν κύκλωναν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγαθὴ καὶ ταπεινόφρονα διάθεσή του, ὅτι μὲ τὶς εὐχὲς τῶν Ἀδελφῶν δύναται νὰ λυτρωθεῖ μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐπιτελέσει τὴν ἀποστολή του ἀκίνδυνα καὶ ἐποικοδομητικά.

ΙΒ.3. Ἀποστολὴ βοηθείας σὲ ἐμπεριστάτους τῶν Τρικάλων

Μία ἐπιστολὴ τοῦ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα ἀπὸ τὰ Καυσοκαλύβια τοῦ Ἁγίου Ὄρους τῆς 8.3.1948 πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη[7], θέτει ἕνα σοβαρὸ θέμα μετὰ τὴν ἐκζήτηση εὐχῶν τοῦ ἀποστολέως γιὰ τὴν ἐναρξάμενη περίοδο τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τοῦ ἔτους ἐκείνου. Οἱ κατὰ σάρκα ἀδελφοὶ τοῦ π. Ἀντωνίου μὲ τὶς οἰκογένειές τους καὶ πολλοὶ συγγενεῖς, οἱ ὁποῖοι σώθηκαν ἀπὸ ἐπιδρομὴ ληστανταρτῶν, ποὺ κατέστρεψαν τὸ χωριό τους, κατῆλθαν στὸν κάμπο καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴν κώμη τῆς Πύλης τῶν Τρικάλων. Αὐτοὶ ὡς Παλαιοημερολογῖτες μετέβησαν γιὰ ἐπιτέλεση τῶν χριστιανικῶν τους καθηκόντων στὴν Ἐκκλησία στὰ Τρίκαλα, *«πλὴν δυστυχῶς ὁ ἐκεῖ Ἱερεὺς Παπα-Μόδεστος, Ματθαιόπληκτος ὤν, δὲν ἐδέχθη αὐτοὺς πρὶν ἤ ἀποκηρύξωσιν οὐράνια καὶ ἐπίγεια καὶ καταχθόνια, τὸν Φλωρίνης μὲ τὴν παρέαν του καὶ ἐμὲ ἰδιαιτέρως καθὸ συγγενῆ των»!* Κάποιοι λίγοι ἀπὸ τὴν πίεση τῶν πραγμάτων ἐνέδωσαν στὶς Ματθαιϊκὲς ἀξιώσεις καὶ ἔγιναν δεκτοί, οἱ ὑπόλοιποι ὅμως ἀποπέμφθηκαν καὶ περιῆλθαν σὲ ἀμηχανία καὶ ἀπόγνωση.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, παρακαλεῖ ὁ π. Ἀντώνιος τὸν ἀποδέκτη του π. Χρυσόστομο νὰ μεταβεῖ ἐκεῖ, γιὰ νὰ τοὺς ἐξομολογήσει, παρηγορήσει καὶ στηρίξει, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ συναντηθεῖ μὲ τὸν ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ τῶν Τρικάλων, τὸν Πρόεδρο *«καὶ τὴν λοιπὴν Ματθαιόπληκτον παρέαν μήπως ἠμπορούσατε νὰ τοὺς φέρητε εἰς θεογνωσίαν, ὥστε μέσῳ αὐτῶν νὰ ἐξυπηρετῶνται καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ τῆς περιφερείας Τρικκάλων οἱ*

7. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

ἔχοντες τὸ ἀτύχημα νὰ μὴ εἶναι τέκνα τοῦ ἁγίου πατρὸς [Ματθαίου]»! Τοῦ δίδει μάλιστα καὶ πρακτικὲς ὁδηγίες περὶ τῆς ἐκεῖσε μεταβάσεώς του.

Ὁ Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομος σὲ ἐπιστολή του ἀπὸ τὸν Βόλο τῆς 11.4.1948 ἐνημερώνει τὸν π. Ἀντώνιο περὶ τοῦ ταξιδίου του, τὸ ὁποῖο πραγματοποίησε κατόπιν προτροπῆς του στὴν Πύλη Τρικάλων καὶ περὶ τῆς ἐκβάσεώς του [8]. Μετέβη μέσῳ Λαρίσης, διότι ὑπολόγιζε νὰ πάρει καὶ ἄλλον Ἱερέα μαζί του, ποὺ νὰ γνωρίζει τὴν περιοχή, ἀλλὰ δὲν βρέθηκε κάποιος πρόθυμος πρὸς τοῦτο. Ἔτσι ἀναγκάσθηκε νὰ πάει μὲ αὐτοκίνητο, ἔχοντας μαζί του Ἅγιο Ἄρτο καὶ Ἅγιο Μῦρο γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

Στὴν Πύλη Τρικάλων ἔμεινε σὲ πανδοχεῖο, ὅπου δέχθηκε τοὺς πιστοὺς γιὰ Ἐξομολόγηση καὶ πνευματικὴ στήριξη καὶ παρηγορία. Εἶδε τοὺς οἰκείους καὶ συγγενεῖς τοῦ π. Ἀντωνίου καὶ τοὺς νουθέτησε τὰ δέοντα καὶ μάλιστα γιὰ τὸ ἑορτολογικὸ ζήτημα, διότι ἐκεῖνοι τηροῦσαν μὲν τὸ Πάτριο, ἀλλὰ ἐκκλησιάζονταν ἐξ ἀνάγκης στὸ Νέο, λόγῳ ἐλλείψεως Ναοῦ καὶ Κληρικοῦ τοῦ Πατρίου, καὶ δέχθηκαν ἐξυπηρέτηση ἀπὸ τοὺς Νεοημερολογῖτες. Ὅμως, τοὺς ἔγινε προτροπὴ νὰ παύσουν αὐτὸ τὸ ἄτοπο καὶ νὰ πηγαίνουν στὰ Τρίκαλα γιὰ ἐκκλησιασμό. Καὶ ὅταν μὲ τὸ καλὸ ἐπιστρέψουν στὸ χωριό τους, ἐφ᾽ ὅσον εἶναι πολλοί, νὰ στείλουν ἀντιπροσωπεία στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ ἀποκτήσουν μόνιμο Ἱερέα. Πάντως, ἡ κατάσταση ποὺ συνάντησε ἦταν τραγική: *«Οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἐλεεινοὶ καὶ ἀξιοδάκρυτοι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς φωτίσῃ καὶ ἐλεήσῃ»!* Πληροφορήθηκε μάλιστα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ π. Ἀντωνίου, ὅτι ἡ κατὰ σάρκα ἀδελφή του μὲ

8. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

τὴν οἰκογένειά της, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν σὲ χωριὸ τοῦ Πηλίου, ἔγιναν Χιλιαστὲς ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια!

Ἐπίσης, ἐνημερώνει ὅτι τοὺς «*Ματθαιοπλήκτους*» Τρικάλων μὲ τὸν Ἱερέα τους συνάντησε καὶ συζήτησαν πολλά. «*Διὰ νὰ τοὺς πείσῃ τις νὰ ἀλλάξουν φρόνημα βεβαίως εἶναι ἀδύνατον. Τοὺς παρεκάλεσα μόνον νὰ δέχωνται τοὺς ἐκ Πύλης ἀδελφούς, καὶ μοῦ τὸ ὑπεσχέθησαν. Κατὰ πόσον ὅμως θὰ τηρήσουν τὴν ὑπόσχεσίν των ὁ Θεὸς γνωρίζει*».

Ἐν ὑστερογράφῳ δὲ σημειώνει: «*Ἔξοδα, ταλαιπωρίας, κινδύνους κλπ. τοῦ ταξειδίου τούτου καταχωρήσατέ τα ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος*»*!* Αὐτὸ γράφει ὄχι γιὰ νὰ ἐντυπωσιάσει μὲ τὴν θυσιαστικότητά του, ἀλλὰ διότι τοῦ ἔγραψε ὁ π. Ἀντώνιος ὅτι προθυμοποιεῖται νὰ τοῦ καλύψει τὰ ἔξοδα. Τοῦτο ἄλλωστε (προσφορὲς ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος) ἀποτελοῦσε ὅπως ἔχουμε προαναφέρει πάγια τακτική του, διότι πίστευε ὄντως καὶ ἀγαποῦσε αὐτὸ ποὺ ὑπηρετοῦσε, χωρὶς ἰδιοτέλεια καὶ συμφεροντολογία.

Ἐπίσης, ἐνημερώνει ὅτι ὁ Νεοημερολογίτης ἱερέας στὴν Πύλη μετέβη στὸν χῶρο ποὺ ἐξομολογοῦσε μαζὶ μὲ ἄλλους καὶ ἄρχισε νὰ φωνασκεῖ καὶ νὰ ἀπειλεῖ, ὅτι χωρὶς ἄδεια ἀπὸ τὸν τοπικὸ ἐπίσκοπο πράττει τοῦτο καὶ προβαίνει σὲ προσηλυτισμό, προτρέποντας τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴν ἐκκλησιάζονται στὸν Ναὸ τοῦ χωριοῦ. Αὐτὰ εἶχε μάθει προφανῶς ἀπὸ κάποιον ἐξομολογούμενο, ὁ ὁποῖος τὸν πληροφόρησε σχετικῶς καὶ αὐτὸς ξεσηκώθηκε. Καὶ ἐπιλέγει ὁ π. Χρυσόστομος: «*Τέλος πάντων εἶδα καὶ ἔπαθα νὰ ξεμπλέξω καὶ ἀπ᾽ αὐτόν*»*!...*

Ὁ π. Ἀντώνιος ἔγραψε ἐπιστολὴ[9] ἀπὸ τὸν τόπο τῆς ἀσκήσεώς του πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο τὸν Μάϊο τοῦ

9. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

1948, γιὰ νὰ ἐκφράσει τὶς ἄπειρες εὐχαριστίες του καὶ γιὰ νὰ τὸν παρακαλέσει νὰ ἐπισκεφθεῖ καὶ τὴν οἰκογένεια τῆς ἀδελφῆς του, ἐφ᾽ ὅσον μάθουν σὲ ποιὸ μέρος τοῦ Πηλίου εἶναι, γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ ἐπανέλθουν στὴν Χριστιανικὴ πίστη. Ἐκφράζει δὲ καὶ τὴν ἀποστροφή του ἔναντι τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων τῆς Καινοτομίας, οἱ ὁποῖοι ἐξαντλοῦν ὅλο τὸν ἀγῶνα τους στὸ νὰ μὴν γίνει κάποιος Παλαιοημερολογίτης, ἀνεχόμενοι τοὺς πάντες, Παπιστές, Οὐνῖτες, Προτεστάντες, Μασώνους, Χιλιαστὲς κλπ., ὅπως γενικὰ καὶ κάθε ἄλλο θρήσκευμα καὶ πλάνη. Ἀκόμη, ἐνημερώνει ὅτι ὁ ὁρισθεὶς ὡς Νομάρχης Λαρίσης πρώην Διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ὄρους κ. Δ. Παπαδημητρίου τυγχάνει φίλος του καὶ διάκειται φιλικῶς ἔναντι τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, γι᾽ αὐτὸ καὶ προτρέπει τὸν π. Χρυσόστομο νὰ ἐπιδιώξει νὰ τὸν συνατήσει γιὰ γνωριμία καὶ συζήτηση.

Μόλις δὲ τὴν 8.9.1948 ὁ π. Ἀντώνιος ἔγραψε σὲ νέα ἐπιστολή του πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο στὸν Βόλο [10], ὅτι ἡ οἰκογένεια τῆς ἀδελφῆς του διαμένει στὰ Ἄνω Λεχώνια Πηλίου καὶ τελικὰ δὲν εἶναι σαφὲς ἂν πρόκειται γιὰ Χιλιαστὲς ἢ Εὐαγγελικοὺς Προτεστάντες. Καὶ σπεύδει νὰ παρακαλέσει καὶ πάλι τὸν ἀποδέκτη του νὰ μεταβεῖ πρὸς ἀναζήτησίν τους μὲ προσπάθεια νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν πλάνη τους.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, προβαίνει σὲ ἐνημέρωση σχετικὰ μὲ τὴν δυσχερῆ κατάσταση τοῦ Κελλίου του, λόγῳ γήρατος καὶ ἀσθενείας τῶν Πατέρων, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ ἴδιος (ὁ π. Ἀντώνιος) νὰ εἶναι οὐσιαστικὰ ὑπηρέτης ὅλων. Συνοδία ἄλλους δὲν ἔχουν, ἀλλὰ οὔτε καὶ τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ λάβουν, σύμφωνα μὲ ἀποφάσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας, ὅτι στοὺς

10. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

Ζηλωτὲς Πατέρες δὲν ἀναγνωρίζονται πλέον Συνοδίες, οὔτε Ὁμόλογα Κελλίων παραχωροῦνται, οὔτε ἐγγράφονται, οὔτε ἔχουν κανένα δικαίωμα...

Στὴν ἀπὸ 20.10.1948 ἐπιστολή του ἐκ Βόλου[11], ὁ π. Χρυσόστομος ἐνημερώνει τὸν π. Ἀντώνιο γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὰ Ἄνω Λεχόνια, στὴν προσπάθεια νὰ συναντηθεῖ μὲ τὴν ἀδελφή του καὶ τὴν οἰκογένειά της. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι συναντήθηκε μὲ αὐτοὺς καὶ τὸν θεωρούμενο γαμβρὸ τῆς ψυχοκόρης τους, ὁ ὁποῖος καὶ τοὺς παρέσυρε στὸν Χιλιασμό, χωρὶς ὅμως οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ γνωρίζει καλὰ τὰ πιστεύματά τους. Διεξήχθη σύντομη συζήτηση καὶ ἔγινε ἀναίρεση κάποιων βασικῶν πλανῶν τοῦ Χιλιασμοῦ. Ἐπίσης, προσπάθησε νὰ συνεφέρει τὴν κατὰ σάρκα ἀδελφὴ τοῦ π. Ἀντωνίου, ἡ ὁποία ὡς στερημένη γνώσεων δὲν εἶχε ἐπίγνωση τῆς ἁμαρτίας ποὺ διέπραξε. Γενικὰ ὅμως ἡ αἴσθησή του ἦταν ὅτι ἡ ἀποστολή του αὐτὴ δὲν ἀπέβη ἰδιαίτερα ἐπιτυχής, ἀφοῦ ἡ σπορὰ τοῦ θείου λόγου δὲν φαίνεται νὰ ἔπεσε σὲ γῆ ἀγαθή.

ΙΒ.4. Μία πολὺ σημαντικὴ συγγραφικὴ ἐργασία

Στὴν ἀπὸ 20.10.1948 προαναφερθεῖσα ἐπιστολὴ τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα, περιέχεται μία ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακὴ εἴδηση. Ὅτι ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος τοῦ ἀνέθεσε νὰ συγγράψει μία εἰδικὴ ἐργασία ἐκκλησιολογικῆς φύσεως, μὲ θέμα: «*Περὶ ἱδρύσεως Ἐκκλησίας, οὐσίας καὶ προορισμοῦ αὐτῆς, καὶ περὶ τῆς θέσεως ἡμῶν ἔναντι τῆς καθόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*».

Ἐπρόκειτο, ὅπως ὁμολογεῖ, γιὰ μεγάλο καὶ δύσκο-

11. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

λο καθῆκον. Ἀσχολήθηκε ἐπισταμένα ἐπὶ δεκαήμερον, ἕως ὅτου τὴν ὁλοκληρώσει, μὲ βοήθεια καὶ χρήση σχετικῶν θεολογικῶν καὶ ἱστορικῶν συγγραμμάτων. Ἡ μελέτη του αὐτὴ κατέλαβε 58 μεγάλες σελίδες καὶ ἦταν χωρισμένη σὲ τρία Κεφάλαια. «*Ἡ ἐργασία μου*», σημειώνει, «*ὑπῆρξε κοπιώδης καὶ ἀποτελεῖ σύγγραμμα πρωτότυπον εἰς τὸ εἶδος του. Τὴν ἔστειλα νὰ τὴν μελετήσουν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ ἀφοῦ τὴν διασκευάσουν, ἄν χρήζῃ διασκευῆς, τὴν δημοσιεύσουν εἴτε τμηματικῶς εἰς τὴν "Φωνὴν τῆς Ὀρθοδοξίας", εἴτε εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος. Φαίνεται ὡρίμασεν ἡ σκέψις ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ δι᾽ αὐτὸ ὁ Ἅγιος Φλωρίνης μοῦ ἔγραψε ὅτι ἡ ἀνατεθεῖσα μοι μελέτη, προϋποθέτει τοὺς ὅρους ἱδρύσεως Ἐκκλησίας, διότι μελετᾶται ἡ ἐξόρμησις ἡμῶν πρὸς δημιουργίαν ὠργανωμένης Ἐκκλησίας. Τίτλον εἰς τὴν μελέτην μου δὲν ἐπέγραψα. Ἀφῆκα νὰ τὴν τιτλοφορήσουν οἱ διορθωταὶ Ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν κρίσιν καὶ ἐκτίμησίν των*»[11].

Ἡ πληροφορία αὐτὴ εἶναι πράγματι πάρα πολὺ σημαντική, καὶ θὰ ἦταν ὄντως μεγίστου ἐνδιαφέροντος ἄν ἀνευρίσκετο αὐτή, ὥστε νὰ γνωρίσουμε ἀπὸ ἱστορικῆς, πνευματικῆς, θεολογικῆς καὶ μάλιστα ἐκκλησιολογικῆς ἀπόψεως τὴν ἐκπεφρασμένη καὶ ἀναλελυμένη τοποθέτηση τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) ἐπὶ τοῦ θέματος. Διότι, δυστυχῶς, δὲν περιῆλθε αὐτὴ ὑπ᾽ ὄψιν μας σὲ κάποια μορφή, ἔντυπη ἤ χειρόγραφη, ἀπὸ τὴν μέχρι στιγμῆς ἐξαντλητικὴ ἔρευνά μας. Δὲν γνωρίζουμε ἄν αὐτὴ ἐκτυπώθηκε σὲ ἰδιαίτερο τεῦχος, διότι εἶναι βέβαιον ὅτι στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» δὲν δημοσιεύθηκε τέτοια μελέτη κατὰ τὸ χρονικὸ ἐκεῖνο διάστημα. Μία ἄλλη περὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ Ζητήματος δημοσιεύθηκε σὲ συνέχειες κατὰ τὸ ἐπό-

μενο ἔτος, ἀλλ᾽ εἶναι βέβαιον ἀπὸ τὴν θεματολογία της, ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ τὴν ἐνταῦθα ἀναφερόμενη.

Σὲ ἐπίσημο *Συνοδικὸ Γράμμα* ὑπ᾽ ἀριθ. πρωτ. 390/18 τῆς 12/25.11.1948, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Πρόεδρο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, ἀπευθυνόμενο πρὸς τὸν Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη [12], παρέχεται ἡ βεβαίωση, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος «*ἔχουσα ὑπ᾽ ὄψιν τὴν σταλεῖσαν πραγματείαν τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος καὶ ἐκτιμήσασα τὴν φερεπονίαν καὶ τὸν ζῆλον Αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος, ἀσμένως προάγεται ὅπως ἐκφράσῃ Αὐτῇ τὰς ὀφειλομένας εὐχαριστίας καὶ τὸν δίκαιον ἔπαινον, ἀνθ᾽ ὧν ἐμόχθησε πρὸς ἀνάδειξιν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. ἐπιφυλασσομένη εἰς πρώτην εὐκαιρίαν νὰ δημοσιεύσῃ τμηματικῶς τὴν περισπούδαστον ταύτην καὶ διαφωτιστικὴν πραγματείαν εἰς τὸ Περιοδικὸν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, πρὸς διαφώτισιν παντὸς τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ πληρώματος. Ἐπὶ τούτοις, εὐελπιστοῦσα ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος ὅτι ἡ Ὑμετέρα περισπούδαστος Πανοσιολογιότης ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Αὐτῆς φιλοτιμίᾳ καὶ φιλεργίᾳ οὐ παύσεται λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐργαζομένη ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος, εὔχεται αὐτῇ ὑγείαν καὶ πᾶσαν ἀντιμισθίαν παρὰ τῷ μισθαποδότῃ Χριστῷ, οὗ ἡ Χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ Πατρικῇ ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἴη μετ᾽ Αὐτῆς*» [12].

Ἡ ἀναφορὰ περὶ Πραγματείας ἀφορᾶ προφανῶς στὴν ἐργασία/μελέτη ποὺ συνέγραψε ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) καὶ ἀπέσπασε τὸν δίκαιο ἔπαινο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ ἀνάθεση εἰς αὐτὸν μιᾶς τέτοιας βαρύτητος καὶ σημασίας ἐργασίας, ἀποδεικνύει προφανέστατα ὅτι θεωρεῖτο ἀπὸ ὅλους ὡς ὁ πιὸ ἐνδεδειγ-

12. Ἀρχεῖον Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

μένος καὶ κατηρτισμένος Κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ὁ ὁποῖος θὰ μποροῦσε νὰ φέρει σὲ αἴσιο πέρας ἕνα τέτοιο ἐγχείρημα. Ἡ μὴ δημοσίευση τελικὰ τῆς ἐργασίας στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» δὲν γνωρίζουμε βέβαια ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ ὀφείλεται, οὔτε φυσικὰ μᾶς εἶναι γνωστὸ κατὰ πόσον οἱ προτάσεις ποὺ θὰ ἐκφράζονταν γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἀδιατάρακτη συνέχεια καὶ πορεία της, ἐλήφθησαν δεόντως ὑπ᾽ ὄψιν ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους καὶ ἂν καὶ κατὰ πόσον ἐκπληρώθηκαν. Ἐκφράζουμε τὸν φόβο, ὅτι δὲν ἐκπληρώθηκαν, χωρὶς νὰ γνωρίζουμε ἂν τοῦτο ὀφειλόταν σὲ ἠθελημένη ἐπιλογή, ἢ ἀναγκαστικὴ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀθέτηση, λόγῳ τῶν δυσκόλων συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

ΙΒ.5. Τὸ θλιβερὸ Ματθαιϊκὸ τόλμημα

Ὑπενθυμίζουμε, ὅτι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν πράγματι πάρα πολὺ δύσκολη. Μόλις τὸν Σεπτέμβριο/Ὀκτώβριο τοῦ 1948, ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος προέβη μόνος σὲ ἀντικανονικὲς χειροτονίες ἀρχιερέων, πρὸς ἑδραίωσιν τοῦ σχίσματός του, καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο ὑπαγόρευε τὴν κανονικὴ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ ἐπιδείξει ἀκόμη μεγαλύτερη προσοχὴ στὴν διεξαγωγὴ τοῦ Ἀγῶνος της, προκειμένου νὰ διασφαλισθεῖ ἀπὸ ἔκτροπα τοιαύτης φύσεως.

Στὴν ἀπὸ 13.11.1948 ἐπιστολή του πρὸς τὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.)[13], ὁ π. Ἀντώνιος Μουστάκας στέλνει τὶς εὐχές του γιὰ τὰ ὀνομαστήριά του, ὅπως ἐπίσης καὶ εὐχαριστίες γιὰ τὸν κόπο ποὺ κατέβαλε

13. Ἐπιστολὴ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα.

ὑπὲρ τῆς κατὰ σάρκα ἀδελφῆς του, ἐφ᾽ ὅσον ἀσχέτως ἀποτελέσματος αὐτὸς ἔπραξε τὸ καθῆκον του. Ἐπίσης, κάνει ἀναφορὰ στὰ μέτρα ἐναντίον τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὥστε νὰ μὴν δύνανται οὔτε καὶ νὰ ἐξέλθουν πλέον εὔκολα ἀπὸ αὐτό. Ἀκόμη, ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα του ὅτι ἡ συγγραφὴ τῆς μελέτης του ἴσως συντελέσει στὴν καλύτερη ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας. Τέλος δέ, γράφει καὶ περὶ τῶν χειροτονιῶν, τὶς ὁποῖες ἀπετόλμησε μόνος ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος:

«Ἴσως [οἱ Ἀρχιερεῖς μας] νὰ παρεκινήθησαν καὶ ἀπὸ τὰ τελευταῖα καμώματα τοῦ Βρεσθένης χειροτονήσαντος, ὡς πληροφοροῦμαι, 4 Ἀρχιερεῖς τῇ συμπράξει μόνον 12 Ἱερομονάχων Μεγαλοσχήμων καὶ -δὲν ξέρω πόσων- Διακόνων καὶ Μοναχῶν ἐναντίον παντὸς ἱεροῦ Κανόνος... Ἕνα δὲ ἐξ αὐτῶν τιτλοφορήσας Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνα ἀπέστειλεν εἰς Κύπρον, ὅς φθάσας ἐκεῖσε προέβη ἀμέσως εἰς χειροτονίας Διακόνων καὶ Ἱερέων, καθ᾽ ἅ ἀναφέρει ἐπιστολὴ ἀφιχθεῖσα ἐκεῖθεν πρὸ 3ημέρου. Τί θὰ γίνῃ τώρα; Τί στᾶσιν ἐν προκειμένῳ θὰ τηρήσῃ τὸ ἀνόητον Κράτος καὶ ἡ ἀνοητοτέρα νεοημερολογιτικὴ ἐκκλησία; Κύριος οἶδεν! Ἄς τὰ βλέπουν ὅμως οἱ ἐγκληματήσαντες καὶ ἐγκληματοῦντες εἰς βάρος τῆς Ὀρθοδοξίας· διότι ἄν αὐτοὶ δὲν μετέβαλλον τὸ Ἑορτολόγιον, ἤ ἄν τὸ ἐπανέφερον ἐπὶ τέλους, ἤ τουλάχιστον ἐὰν παρεχώρουν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους, δὲν θὰ ἐδημιουργεῖτο ἤδη αὐτὸ τὸ χάος ὅπερ οὐδ᾽ αὐτοὶ οἴδασι πῶς θὰ τὸ ἀντιμετωπίσωσι. Τώρα αὐτοὶ οἱ Δεσποτάδες τοῦ Ματθαίου οἱ ἀκανόνιστοι θὰ χειροτονοῦν γραμμὴ Παπάδες ἀκανονιστοτέρους· ἐκεῖνοι δὲ θὰ βαπτίζουν, θὰ στεφανώνουν καὶ θὰ ἱεροπράττουν ἀβέρτα· τί δὲ θὰ γίνῃ ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος; Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι Του λυπούμενος τὴν Ἐκκλησίαν Του» [13].

Γιὰ τὸ θέμα τῆς Ματθαιϊκῆς ἀντικανονικότητος θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενῶς στὸ ἑπόμενο Κεφάλαιο τοῦ παρόντος ἔργου μας, διότι ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἦλθε σὲ δημόσιο διάλογο μὲ τὸν καθοδηγητὴ καὶ θεωρητικό τους Εὐγένιο Τόμπρο. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀρκούμαστε στὴν παράθεση κάποιων πολὺ σημαντικῶν μαρτυριῶν.

Ὁ ζήσας ἀπὸ κοντὰ τὰ γεγονότα Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Παππᾶς ὁ Γέρων, γράφει ὅτι μετὰ τὸν χωρισμὸ τοῦ 1937 κατεβάλλοντο προσπάθειες γιὰ συμφιλίωση καὶ ἕνωση τῶν «*Παρατάξεων*». «*Ἐπὶ τέλους, κατὰ τὴν 28ην Δεκεμβρίου τοῦ 1947 ἐπέτυχεν ἡ συνάντησις ἀρκετῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Π.Θ.Ε.Ο.Κ. μετὰ τοῦ Βρεσθένης, τῆς Μαριὰμ καὶ τοῦ Τόμπρου νὰ μείνωσι σύμφωνοι καὶ νὰ ὑπογραφοῦν Πρακτικά, ὅτι δὲν διαφέρουν οὐδόλως εἰς τὰ τῆς Πίστεως, καὶ ὥρισαν ἡμέραν νὰ ἀνέβῃ εἰς Ἀθήνας ὁ Βρεσθένης, διὰ νὰ ἑορτάσουν τὴν ἕνωσιν. Δυστυχῶς, ὁ παλίμβουλος Τόμπρος μὲ τὴν Μαριὰμ ἠμπόδισαν τὸν Βρεσθένης καὶ οὕτως ἐτορπιλίσθη ὑπ᾽ αὐτῶν ἡ ἕνωσις. Κατὰ δὲ τὰς 30 Ἰουνίου τοῦ 1948 γίνεται ἑτέρα συνάντησις 30μελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ ἁγ. Φλωρίνης μετὰ τοῦ Βρεσθένης, τῆς Μαριὰμ καὶ τοῦ Τόμπρου. Συζητήσαντες καὶ πάλιν εὑρέθησαν σύμφωνοι εἰς τὰ τῆς Πίστεως, ὑπέγραψαν δὲ καὶ πάλιν Πρακτικά, ὅτι δὲν διαφέρουν εἰς τὴν πίστιν, ἔμειναν δὲ σύμφωνοι ὅλοι τὴν ἑπομένην νὰ συναντηθοῦν εἰς τοῦ Κου Κηρύκου τὴν οἰκίαν εἰς τὸ Ψυχικὸν καὶ ἐκεῖ νὰ ἑορτάσουν τὴν ἕνωσιν. Καὶ πάλιν ὅμως οἱ δύο διαβολεῖς, ἡ Μαριὰμ καὶ ὁ Τόμπρος, ἁρπάσαντες τὸν Βρεσθένης αὐθημερὸν τὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν Μονὴν τῆς Κερατέας, καὶ οὕτω καὶ πάλιν ἐναυάγησεν ἡ ἕνωσις. Βλέπετε ἀγαπητοὶ ὅτι εἰς δύο συνεδριάσεις ἀνεγνώρισεν ὁ Βρεσθένης μὲ τὰ κο-*

πέλια του τὴν Ὀρθοδοξίαν τῶν τεσσάρων Ἀρχιερέων καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικά, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν καὶ εὑρίσκονται εἰς μαρτυρίαν τῆς κάλπικης διαγωγῆς τῶν Βρεσθενικῶν. Μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1948, ἐχειροτόνησε μόνος του τοὺς ὑπάρχοντας Ἀρχιερεῖς του ὁ Βρεσθένης!!!» [14].

---

14. Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ, *Μία ἀπαραίτητος διασάφησις*, χειρόγραφο κείμενο, ἄ.χ. (ἀπὸ ἐσωτερικὲς ἐνδείξεις φαίνεται ὅτι ἐγράφη τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1953), Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὰ ἀναφερόμενα ὡς ὑπάρχοντα Πρακτικὰ συμφωνίας τοῦ 1947 καὶ 1948 θὰ ἦταν ὄντως ἀποκαλυπτικὰ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενό τους, ἂν ποτὲ Θείᾳ βοηθείᾳ ἀνεκαλύπτοντο. Πρέπει βέβαια νὰ σημειώσουμε ὅτι ἀπὸ πλευρᾶς Ματθαιϊκῶν ὑπάρχει δημοσιοποίηση ἀλληλογραφίας μεταξὺ Βρεσθένης Ματθαίου καὶ Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1948, μέσῳ τῆς ὁποίας καταβάλλεται προσπάθεια συμφωνίας. Καὶ ὁ μὲν Πρώην Φλωρίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ θεωροῦν ὅτι βάσει καὶ τῶν προσφάτων τότε δημοσιευμάτων τους στὸν τύπο τῆς ἐποχῆς δὲν ὑπάρχουν ζητήματα πίστεως ἐκκρεμῆ μεταξύ τους, ὁ δὲ Βρεσθένης ἐπιμένει στὶς γνωστὲς θέσεις του, ὅτι ἂν δὲν πιστοποιήσουν γραπτῶς τὴν ἀποδοχὴ τῶν παγιωμένων ἀπόψεών του, ὅπως τὶς διατύπωνε μὲ ἀπολυτότητα καὶ σχηματικὴ ἁπλουστευτικότητα, ἀνάγοντες αὐτὲς σὲ ἀνυπέρβλητα «θέματα πίστεως», τὶς ὁποῖες νὰ γνωστοποιήσουν μάλιστα στὴν Νεοημερολογιτικὴ ἐκκλησία μὲ δικαστικὸ ἐπιμελητή, ἕνωση δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθεῖ (churchgoc.org/pnoi/140/2.html). Γίνεται φανερὸν ὅτι οἱ διατυπώσεις ποὺ εἶχαν προηγηθεῖ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 1945 καὶ ἑξῆς δὲν ἱκανοποιοῦσαν τὴν Ματθαιϊκὴ Παρασυναγωγή, ὅσο αὐτὲς δὲν λάμβαναν τὴν κατὰ γράμμα καὶ πνεῦμα δική τους διατύπωση μὲ τὰ δικά τους λόγια καὶ τὸ δικό τους νόημα, ἂν καὶ τοῦτο ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ὅσα ἀκολουθοῦν ἐντὸς τοῦ κειμένου, φαίνεται ἐπίσης νὰ ἔγινε χωρὶς θετικὸ ἀποτέλεσμα! Ὅμως προκύπτει καὶ τὸ «ἀφελὲς» ἐρώτημα: ὅταν ἐχειροτονεῖτο ἐπίσκοπος ὁ Ματθαῖος τὸν Μάϊο τοῦ 1935 ἀπὸ τὸν Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ τὸν Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, εἶχαν τεθεῖ τέτοια θέματα ὡς κριτήρια καὶ προϋποθέσεις Ὀρθοδοξίας;! Μόλις στὶς 11/24.5.1935 ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς σὲ *Ἐγκύκλιό* του πρὸς τὸ Ποίμνιο τῆς Ἐπαρχίας του (βλ. ἐφημ. «Θεσσαλία» καὶ «Ταχυδρόμος» τῆς 28.5.1935) ἀνακοίνωνε ὅτι ἀπορρίπτει τὴν Καινοτομία τοῦ Γρηγοριανοῦ Παπικοῦ Ἡμερολογίου καὶ ἀκολουθεῖ

Ὅμως, στὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν θὰ πρέπει νὰ παρασιωποιηθεῖ καὶ ἡ ἐπίσημη στάση τῆς ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας. Διὰ τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 123/29.10.1948 *Ἐγκυκλίου* της, τόνιζε μεταξὺ ἄλλων ἔναντι τῶν ἀμφισβητούντων τὴν ἐπίσημη τοποθέτησή της, ἡ ὁποία εἶχε ἐκφρασθεῖ ἐπανειλημμένα:

«Ἡμεῖς ἐρωτῶμεν τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας: πῶς εἶναι δυνατὸν ἀφοῦ θεωροῦμεν τὴν κρατοῦσαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος Σχισματικὴν καὶ διεκόψαμεν ἐπισήμως πᾶσαν μετ᾽ αὐτῆς ἐπικοινωνίαν διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ μόνον, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ φρονῶμεν περὶ τῶν ὑπὸ τῶν Λειτουργῶν αὐτῆς τελουμένων Μυστηρίων ἄλλως ἀπὸ τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καθωρισμένα ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἱεροπραξίας τῶν οὕτως ἀποσχισθέντων ἐκ τῆς καθ᾽ ὅλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας; Γνωρίζομεν ὅθεν εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν πλανωμένους ὅτι ἡμεῖς προσωπικῶς θεωροῦμεν καὶ πιστεύομεν τὴν κρατοῦσαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος σχισματικὴν καὶ τὰ Μυστήρια τὰ ὑπὸ τῶν Κληρικῶν αὐτῆς τελούμενα ἄμοιρα τῆς θείας χάριτος, ἀφοῦ τούτους προσχωρήσαντας εἰς τὸ σχίσμα κρίνομεν μέσα ἥκιστα κατάλληλα πρὸς μετάδοσιν τῆς θείας χάριτος... Θὰ ἔγινεν ἀσφαλῶς τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι πρὸ ἡμερῶν ὁ Σεβ. Βρεσθένης Ματθαῖος παρὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ μετ᾽ ἀχαρακτηρίστου ἀσεβείας πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς αἰωνοβίου πράξεως τῆς

τὸ Πάτριο, παραμένοντας σὲ συνεργασία μὲ τὶς Τοπικὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες ποὺ τὸ κράτησαν (Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας, Σινᾶ, Ἁγίου Ὄρους, Ρωσίας, Πολωνίας, Σερβίας καὶ λοιπῶν). Ἆρά γε, μία τέτοια διακήρυξη ἔχει τὸ νόημα τῶν Ματθαιϊκῶν συμπερασμάτων, τὰ ὁποῖα πρόβαλλαν καὶ προβάλλουν αὐτοὶ μετὰ τὸ 1937 ὡς «δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα» τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως;!

Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καθωρισθέντα προέβη μόνος εἰς τὴν χειροτονίαν Ἐπισκόπων, γεγονὸς ὅπερ κατέστησε τοῦτον καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐνόχους ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ πάντας τοὺς παρ᾽ αὐτῶν δεχομένους εὐλογίας» [14α].

Ἡ ἐνοχὴ αὐτή, δυστυχῶς, βαρύνει αὐτοὺς μέχρι σήμερα, διότι πιστεύουν ἀκράδαντα ὅτι ὁ ἀγόμενος καὶ φερόμενος ὑπέργηρος Πάτρωνάς τους Βρεσθένης Ματθαῖος ἔπραξε καλὰ καὶ σωτήρια, ἀφοῦ κατὰ τὴν σφαλερὴ γνώμη τους δὲν ἀπέμενε τίποτε ἄλλο, προκειμένου νὰ διασωθεῖ ἡ ἀποστολικὴ διαδοχή!...

Τὸ ὅτι ἡ ἀντίληψη αὐτὴ εἶναι ἐντελῶς ἀνυπόστατη καὶ εἰς ἐπίρρωσιν ὅσων ἀναγράφονται στὴν ὡς ἄνω μαρτυρία τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ, κρίνουμε σκόπιμο νὰ παρουσιάσουμε καὶ τὰ ἑξῆς.

Γιὰ τὴν ἀπόδειξη ὅτι μὲ τὸ Ματθαιϊκὸ τόλμημα διαπράχθηκε μία πρωτοφανὴς στὰ χρονικὰ τῆς Ἐκκλησίας «*τερατουργία*» καὶ ὅτι οἱ «*σφαγιαστὲς*» τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας «*καταστραγγάλισαν*» τὴν Ὀρθοδοξία χάριν δῆθεν τῆς Ὀρθοδοξίας, κυκλοφόρησε ἕνα ἐνημερωτικὸ καὶ ἀποκαλυπτικὸ Φυλλάδιο ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ Ἕνωση Νέων Γ.Ο.Χ. τὸ ἔτος 1949, ζῶντος ἀκόμη τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου, στὸ ὁποῖο περιέχεται μία ἀκριβὴς Κανονικὴ ἀντιμετώπιση τῆς παρανομίας καὶ γράφονται ἐπίσης τὰ ἐν συνεχείᾳ ἄκρως ἐνδιαφέροντα γιὰ τὴν ἀναίρεση τῆς Ματθαιϊκῆς ἀντιλήψεως ὅτι δῆθεν δὲν ἀπέμειναν ἄλλοι Ὀρθόδοξοι Ἀρχιερεῖς ἐκτὸς τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου:

«Διαβλέποντες καὶ ἡμεῖς [οἱ συνάκτες τοῦ Φυλλα-

14α. Βλ. Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Π. Γιαννακουλοπούλου, Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Πενταπόλεως, *Ἡ Ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας τῶν ΓΟΧ Ἑλλάδος (ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς)*, Πειραιεὺς 1987, σελ. 78.

δίου τῆς Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Νέων Γ.Ο.Χ.] τὸ ἄσκοπον τῆς διαιρέσεως, τὰς προσωπικὰς αἰτίας τοῦ χωρισμοῦ καὶ τὸ ἐπιζήμιον αὐτοῦ διὰ τὸν Ἀγῶνα, ἐδημιουργήσαμεν ὁλόκληρον σταυροφορίαν χάριν τῆς ἑνότητος. Συμμετέσχον δὲ εἰς αὐτὴν οἱ κ.κ. Γούναρης, Γεροσταθόπουλος, Ζαφειρίου, Ρήγας, Καραμῆτσος, Ἀγγελόπουλος, Καρβέλλας, Πουλαντζακίδης καὶ Μπατιστᾶτος. Συνηντήθησαν οὗτοι ἅπαξ, δίς, πλειστάκις καὶ κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα νὰ ἐπιτύχουν συνάντησιν τῶν Ἐπισκόπων [πρ.] Φλωρίνης, Μεγαρίδος, Διαυλείας καὶ Βρεσθένης. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετέβημεν καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κερατέας καὶ εἰς τὸ Μετόχιον αὐτῆς. Ἀπήτησαν οἱ τοῦ Ἐπισκόπου Βρεσθένης, καὶ οὐχὶ ὁ Ἅγ. Βρεσθένης, ὅπως οἱ προμνησθέντες τρεῖς Ἀρχιερεῖς μονογράψουν σχέδιον ἑνωτικῆς ποιμαντορικῆς ἐγκυκλίου, συνταχθείσης καθ᾽ ὁλοκληρίαν ὑπ᾽ αὐτῶν. Πρὸς τιμὴν δὲ τῶν Ἐπισκόπων τούτων γράφομεν ὅτι τετράκις ὑπέγραψαν σχέδιον διορθούμενον ἐκ νέου ἑκάστοτε ἀπὸ τοὺς μεγάλους φωστῆρας τῆς Κερατέας. Ὅταν δὲ προσεκομίσθη εἰς τὸ Μετόχιον τῆς ὁδοῦ Ἀλεξάνδρου τὸ τετράκις διορθωθὲν καὶ μονογραφηθὲν ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων ἑνωτικὸν ἔγγραφον, οἱ πάντες ἀνέμενον μὲ ὑγρανθέντας τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ὁρισθῇ ὁ τόπος συναντήσεως καὶ νὰ ἐξαγγελθῇ ἡ ποθητὴ ἡμέρα τῆς Ἑνώσεως. Τί συνέβη ὅμως; Μεσολαβεῖ ὁ φερόμενος ὡς πρωτοσύγκελλος καὶ πρωτεργάτης τῆς διαιρέσεως Εὐγένιος Τόμπρος, φλυαρῶν καὶ σοφιστειῶν, ἀναγιγνώσκει καὶ ἐπαναγιγνώσκει τὸ ἔγγραφον. Ὅταν δὲ ἐτολμήσαμεν νὰ ποῦμε, ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἕτοιμα καὶ ἀναμένομεν μόνον τὴν γνώμην τοῦ Ἅγ. Βρεσθένης διὰ τὸν τόπον καὶ ἡμέραν τῆς συναντήσεως, ἐτα-

ράχθη ὁ κ. Τόμπρος καὶ προσεποιήθη ἄγνοιαν, εἶπε δὲ πομπωδῶς: Ἐγὼ εἶμαι ὁ Βρεσθένης καὶ ἀγνοῶ τὰ πάντα. Δὲν θὰ γίνῃ τίποτε! Οἱ περὶ τὸν Ἅγιον Βρεσθένης καὶ δὴ ὁ κ. Τόμπρος δὲν δύνανται νὰ ἀρνηθῶσι ταῦτα δι᾽ ἅ ὑπάρχουν ἀψευδέστατοι μάρτυρες. Ἰδοὺ λοιπὸν τὶ ἐγένετο διὰ τὴν ἕνωσιν τῶν Ἀρχιερέων καὶ ποῖοι ἐματαίωσαν αὐτήν. Οἱ περὶ τὸν Σεβ. Ἐπίσκοπον Ματθαῖον τὸ πᾶν στηρίζουν ἐπὶ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς συκοφαντίας...» [14β]**.**

Τὰ στοιχεῖα εἶναι συντριπτικὰ καὶ κατανοεῖται πλήρως γιατὶ ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἀποδύθηκε σὲ δημόσιο ἀγῶνα κατὰ τοῦ «ἐγκεφάλου» τοῦ Ματθαιϊκοῦ ἐκτροχιασμοῦ Εὐγενίου Τόμπρου.

Ὡς πρὸς τὴν δικαιολογία ὅτι ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος ἔχει ἐλαφρυντικὸ ἐξ αἰτίας τῆς καθοριστικῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντός του καὶ μάλιστα τοῦ Εὐγενίου Τόμπρου στὴν ἐπιλογὴ τῶν καταστροφικῶν πράξεών του, ἔχουν γραφεῖ ὀρθότατα τὰ ἑξῆς ἀπὸ πνευματικῆς ἀπόψεως:

«Λέγεται ὅτι οἱ σύμβουλοί του [τοῦ Ματθαίου] τὸν ἐξώθησαν εἰς ὅλας του τὰς παρανομίας. Ἀλλ᾽ ὅμως τίποτε δὲν τὸν δικαιολογεῖ διότι αὐτὸς ἦτο ὁ ἀρχηγὸς καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ σύμβουλοί του ἀπ᾽ αὐτοῦ ἤκουσαν καὶ ἐκ τῶν ἰδίων τοῦ ἐπρόσφεραν. Ὑποχρεοῦται ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἀρχιερεὺς νὰ κρίνῃ καὶ νὰ διακρίνῃ τοῦ καθενὸς τὸν λόγον. Καὶ ἐὰν εἶχεν αὐτὸς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας καὶ τὴν χάριν καὶ ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ του, ὡς ἀστραπὴ θὰ ἀφανίζοντο ἀπὸ πλησίον του οἱ νόθοι καὶ πονηροί. Οὐδεὶς τοιοῦτος θὰ ἐτόλ-

---

14β. Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Νέων Γ.Ο.Χ., *Φραγγέλιον*, τύποις: Ὀρφανοτροφείου «Ἅγιος Γεώργιος» Ταμπουρίων Πειραιῶς, 1949, σελ. 21.

μα νὰ πλησιάση τὸν Ματθαῖον, διότι θὰ ἐκαίετο ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἀρετῶν του. "Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα". Τὰ ὁποῖα οἱ κακοὶ ἄνθρωποι καὶ τὰ σέβονται ἀλλὰ καὶ τὰ φοβοῦνται καὶ δὲν πλησιάζουν ἐκεῖ ποὺ εἶναι τὸ φῶς τῶν ἀρετῶν διότι τοὺς καίει καὶ τοὺς ἐλέγχει. Ὁπότε οὔτε ὁ δυστυχὴς Τόμπρος θὰ ἐπλησίαζε τὸν Ματθαῖον καθὼς τὸν ἐπλησίασεν, καὶ ἔπεσεν ὡς γύπας πειναλέος ἐπάνω εἰς τὸ θνησιμαῖον τοῦ Ματθαίου, καὶ ἐχόρτασεν ὅλην του τὴν φιλαργυρίαν καὶ ὅλες του τὶς κακὲς ἐπιθυμίες καὶ πονηρίες καὶ ἀπατεωνίες, καὶ ἐσκανδάλισεν ὅλον τὸν κόσμον μὲ τὴν δύναμιν καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Ματθαίου. Συνάμα δὲ διέφθειρε καὶ ἐπλάνησεν ὅλους του τοὺς μαθητὰς καὶ τὴν συνοδείαν του, καὶ ὅλην του τὴν παράταξιν, καὶ ἠχρείωσεν ὅλην τὴν φήμην τοῦ Ματθαίου καὶ ἐπρόσθεσεν ἐπάνω εἰς τὰ ἀγνοήματα τοῦ Ματθαίου ἰδικήν του κακίαν καὶ ἐτελεσφόρησεν ὅλα τὰ κακὰ καὶ ἐπεκύρωσε τὴν ἔχθραν καὶ τὸ σχῖσμα, καὶ τοὺς ἀπέκλεισεν ὅλους εἰς ἀπελπισίαν ἀπομονωμένους. Ὅπως ἡ φωτιὰ περνάει ἀπὸ τὸ ρουμάνι καὶ ἀφήνει τὰ κάψαλα καὶ μαυρίζουν· ἔτσι καὶ ὁ Τόμπρος κατέστησε τὴν παράταξιν τοῦ Ματθαίου ὡς κάψαλον ἄχρηστον. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ καὶ θεία παραχώρησις, διὰ νὰ φανερωθοῦν τὰ κακὰ καὶ παράνομα καὶ οἱ κακοβουλίες τῆς πλάνης»[14γ].

ΙΒ.6. Ἐνδιαφέρουσα πνευματικὴ καὶ ὁμολογιακὴ ἀρθρογραφία

Πρὶν ὅμως προχωρήσουμε στὴν συνέχεια τῆς ἱστο-

14γ. Βαρθολομαίου Ἱερομονάχου, *Ἡ Νοερὰ Προσευχὴ καὶ Παραίνεσις εὐεργετικὴ εἰς πλανηθέντας Ματθαιϊκοὺς καὶ Μακρακιστάς*, Ἅγιον Ὄρος 1977, σελ. 70-71.

ρίας, θεωροῦμε καλὸ νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἀρθρογραφία τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) τοῦ ἔτους ἐκείνου (1948), ἐφ᾽ ὅσον κάποια σημαντικὰ κείμενά του εἶχαν δημοσιευθεῖ στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», τὰ ὁποῖα ἀξίζουν ἰδιαίτερης ἀναφορᾶς καὶ παρουσιάσεως.

***

Στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο: *«Ὁ Ὅσιος Ἐφραὶμ διδασκόμενος περὶ τῆς θείας Προνοίας»*[15], ἀφοῦ παρουσιάσει σύντομα τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ὅπως καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου του, ἀναφέρεται σὲ ἕνα περιστατικό, τὸ ὁποῖο εἶχε συμβεῖ σὲ αὐτὸν πρὶν ἀκόμη νὰ ἀφιερωθεῖ στὸν Θεό, ὅταν ἦταν νέος. Τότε, τὸν ἀπασχολοῦσε τὸ θέμα ἂν ὑπάρχει Πρόνοια Θεοῦ σὲ ὅσα συμβαίνουν στὸν κόσμο, ἢ ἂν τὰ πράγματα ἐξελίσσονται τυχαίως καὶ αὐτομάτως.

Κάποτε, ποὺ εἶχε ἀποδημήσει στὰ μέρη τῆς ἐνδότερης Μεσοποταμίας, συνάντησε ἕναν ποιμένα προβάτων καὶ ἔμεινε μαζί του ἐπειδὴ εἶχε νυκτώσει. Ὅμως, ὁ ποιμένας μέθυσε καὶ κοιμήθηκε βαθιά, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἔλθουν λύκοι καὶ νὰ κατασπαράξουν τὰ πρόβατα. Ὅταν ξημέρωσε, οἱ κύριοι τοῦ κοπαδιοῦ ἀπέδωσαν τὴν αἰτία τῆς καταστροφῆς στὸν Ἐφραίμ, τὸν ὁποῖον ἔσυραν στὸν κριτὴ καὶ φυλακίσθηκε. Ἐκεῖ φυλακίσθηκαν καὶ δύο ἀκόμη ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν κατηγορηθεῖ ἐπίσης ψευδῶς ὁ ἕνας γιὰ μοιχεία ποὺ δὲν διέπραξε καὶ ὁ ἄλλος γιὰ φόνο ποὺ ἐπίσης δὲν διέπραξε. Τὴν ὄγδοη ἡμέρα τῆς φυλακίσεώς τους, εἶδε ὁ Ἅγιος κάποιον στὸν ὕπνο του, ὁ ὁποῖος τὸν προέτρεψε νὰ σκεφθεῖ καλὰ τὶς πράξεις τοῦ βίου του καὶ θὰ δεῖ τὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Πράγματι, ὅταν ἀφυπνίσθηκε

15. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 47/11.3.1948, σελ. 5-6.

ἄρχισε νὰ ἐρευνᾶ τὸν παρελθόντα βίο του, καὶ ἀνακάλυψε τὸ σφάλμα του, γιὰ τὸ ὁποῖο παρεχώρησε ὁ Θεὸς νὰ δοκιμάζεται. Κάποτε, διέπραξε ἀταξία καὶ ἐξερέθισε μία δάμαλη κάποιου ξένου πτωχοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἔφυγε καὶ κατασπαράχθηκε ἀπὸ θηρίο.

Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο, ὁ Ἅγιος προέτρεψε καὶ τοὺς ἄλλους δύο ἀδίκως φυλακισθέντας νὰ κάνουν ἀνασκόπηση τοῦ βίου τους, γιὰ νὰ βροῦν τὴν αἰτία τῆς δοκιμασίας τους. Καὶ πράγματι, ὁ μὲν ἕνας θυμήθηκε ὅτι κάποτε εἶδε κάποιον νὰ πνίγεται σὲ ποταμὸ καὶ παρόλον ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ τὸν βοηθήσει καὶ σώσει, δὲν τὸ ἔπραξε. Ὁ δὲ ἄλλος, θυμήθηκε ὅτι κάποτε δωροδοκήθηκε γιὰ νὰ μαρτυρήσει ψευδῶς γιὰ μία χήρα γυναίκα ὅτι μοιχευόταν, γιὰ νὰ βροῦν νόμιμη αἰτία δύο πλεονέκτες ἀδελφοί της, ὥστε νὰ τὴν ἀποξενώσουν ἀπὸ τὰ δικαιώματά της ἐπὶ τῆς πατρικῆς τους περιουσίας. Καὶ τότε, ὅλοι κατενόησαν ὅτι πάσχουν δικαίως καὶ ὅτι πράγματι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀποκαθιστᾶ τὰ ἀδικήματα σὲ αὐτοὺς ποὺ ἔπταισαν γιὰ ἄλλα καὶ γιὰ ἄλλα τιμωρουμένους.

Ἐν τέλει, οἱ δύο ἐκεῖνοι ἐλευθερώθηκαν τὴν ἑπομένη κιόλας ἡμέρα, διότι ἀνακαλύφθηκαν οἱ πραγματικοὶ ἔνοχοι, ὁ δὲ Ἅγιος Ἐφραὶμ ἐξέτισε ποινὴ ἑβδομῆντα ἡμερῶν (!) καὶ μόνον τότε ἀπολύθηκε ἐπίσης καὶ αὐτός, καὶ μάλιστα εἶδε ὀπτασία ποὺ τοῦ ἔλεγε: «*Ὑπόστρεψον εἰς τὸν τόπον σου καὶ μετανόησον περὶ τῆς ἀδικίας, πεισθεὶς ὅτι ἔστι τις ὁ τὰ πάντα ἐφορῶν ὀφθαλμός*» [15].

***

Σὲ ἄλλο ἄρθρο του, μὲ τὸν κάπως γριφώδη τίτλο: «*Αἱ Ἑορτολογικαὶ Ἀντικανονικότητες δικαιολογούμεναι sic volo, sic facio [ἔτσι θέλω, ἔτσι πράττω, δηλ. μὲ τὸ*

ἔτσι θέλω]»[16], ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) προβαίνει σὲ ἀναίρεση κάποιου κειμένου, ποὺ δημοσιεύθηκε σὲ τοπικὴ ἐφημερίδα τοῦ Βόλου, μέσῳ τοῦ ὁποίου ὁ συντάκτης του μὲ ψευδώνυμο ἐπιτέθηκε ἐναντίον ὅσων τηροῦν τὶς αἰωνόβιες Παραδόσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, κατηγορῶντας αὐτοὺς γιὰ τυπολατρία φαρισαϊκὴ καὶ ὅτι στεροῦνται τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Καὶ ἀφοῦ πρῶτα ἀντιμετώπισε ἐπιτυχῶς λανθασμένες ἀντιλήψεις τοῦ κατηγόρου γιὰ τὶς Ἑορτὲς τῆς Συλλήψεως τοῦ Τ. Προδρόμου, τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, φανερώνοντας τὴν ἄγνοιά του τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Πατερικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἑρμηνείας της, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) γράφει τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα γιὰ τὴν ἀναίρεση τῶν κατηγοριῶν:

«Παραθέτει ὁ κ. Ἀ-γης ῥητὰ τῆς Γραφῆς περὶ καινῆς ἀγάπης καὶ ἀποφαίνεται ipso jure..., ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θὰ λάβῃ ὑπ᾽ ὄψιν παλαιὸν καὶ νέον ἡμερολόγιον κατὰ τὴν παγκόσμιον κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν, ἀλλὰ μόνον ἂν εἴχομεν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην. Ἀλλ᾽ ὁ γεννάδας προτεσταντικῷ φρονήματι ἐπιχειρεῖ νὰ ἁλιεύσῃ εἰς θολωμένα ὕδατα. Διότι, οἱ τηροῦντες τὰς ἱερὰς τῆς Ἐκκλησίας Παραδόσεις ἀκριβῶς ἐκ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, (Ὅστις διὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἁγίων Πατέρων ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις συνελθόντων ἀπεκάλυψε τὴν ἐν καθιερωθέντι τόπῳ καὶ χρόνῳ εὐάρεστον Αὐτῷ λατρείαν) ἐμμένουσιν εἰς τὰ παραδεδομένα "ἀποστρεφόμενοι πάντα νεωτερισμὸν ὡς ὑπαγό-

16. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 48/31.3.1948, σελ. 6-7.

Λιτανεία τῆς Θαυματουργοῦ Εἰκόνος Παναγίας Ξενιᾶς ἀπὸ τὸν Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη καὶ τὸ Ποίμνιό του στὸν Βόλο.

ρευμα τοῦ διαβόλου" (Βλ. Πατριάρχ. Ἀνθίμου Ἐγκύκλ. 1848). Τὴν δὲ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον κατὰ δύναμιν πάντοτε ἐκδηλοῦσιν ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψιν τὸ ἀποστολικὸν "πλήρωμα νόμου ἡ ἀγάπη". Οὔτε τις τῶν στερρῶς ἐμμενόντων εἰς τὰς ἱερὰς Παραδόσεις ἔφθασεν εἰς τὸ ἔσχατον τοῦτο σημεῖον τῆς πλάνης νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἄνευ ἀγάπης καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀκόμη θὰ δυνηθῇ νὰ εὐαρεστήσῃ εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἀπόδειξις ὅτι ὑπέστησαν καὶ ὑφίστανται εἰσέτι μέχρι σήμερον παντοειδεῖς διώξεις καὶ πιέσεις καὶ στερήσεις παρὰ τῶν Καινοτόμων, χωρὶς ποτὲ νὰ σκεφθῶσι νὰ ἀντιμετωπίσωσι τοὺς διώκτας των κατὰ τρόπον ἀντιευαγγελικόν. Τὴν πρὸς τοὺς πάσχοντας ἐπίσης ἀγαθοεργίαν κατὰ δύναμιν ἀσκοῦσι μὴ μεταχειριζόμενοι οὔτε σάλπιγγας οὔτε στήλας ἐφημερίδων, διότι ἐδιδάχθησαν "μὴ γνώτω ἡ ἀριστερὰ τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον"» [16].

Ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ κάμει μνεία τῶν τριῶν Πανορθοδόξων Συνόδων (1583, 1587 καὶ 1593), οἱ ὁποῖες μὲ ἀφορισμοὺς καὶ ἀναθέματα κατεδίκασαν τὴν εἰσα-

γωγὴ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, κατακλείει ὡς ἑξῆς:

«Ἐν τέλει, ἄς προστεθῆ ἡ παρατήρησις ὅτι ἡ ὅλη διένεξις περὶ ἡμερολογίου δὲν ἀφορᾶ τὸ ὑπὸ τοῦ Κράτους κατὰ τὸ 1923 εἰσαχθὲν νέον ἡμερολόγιον διὰ τὰς συναλλαγὰς τῶν πολιτῶν του. Ἀφορᾶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον ὡς θεσπίσματος τῆς Α΄ Οἰκουμ. Συνόδου, δὲν ἐπετρέπετο νὰ προσαρμοσθῆ πρὸς τὸ Γρηγοριανὸν τοιοῦτον. Διότι ἡ μὲν Πολιτεία δύναται νὰ θεσπίζῃ καὶ καταργῇ νόμους καὶ διατάξεις κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τοὺς καιρούς, οὓς διανύει. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως ὡς ἵδρυμα θεοπαγὲς πιστεύει, ὅτι οἱ Νόμοι της ἅπαξ ἐθεσπίσθησαν διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως εἶναι αἰώνιοι, ἀμετάτρεπτοι καὶ ἀνώτεροι τῶν καιρικῶν μεταβολῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων» [16].

Ἐφ᾽ ὅσον ἀναφερθήκαμε στὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα, πρέπει νὰ τονίσουμε ὅτι κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη καταβαλλόταν μεγάλη προσπάθεια μὲ συνεχῆ δημοσιεύματα στὸν τύπο ἀπὸ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ἀπὸ τὴν ΠΘΕΟΚ καὶ ἀπὸ μεμονωμένες Ἐνορίες, ὥστε νὰ παύσουν οἱ δυσμενεῖς διακρίσεις εἰς βάρος τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, νὰ ἐγγράφονται καὶ καταχωρίζονται τὰ Μυστήριά τους Βαπτίσεων καὶ Γάμων στὰ Ληξιαρχικὰ Βιβλία τοῦ Κράτους, μὲ ἐπιμονὴ στὶς ἑξῆς προτάσεις: ἢ ἡ Κρατοῦσα ἐκκλησία νὰ ἐπανέλθει στὸ Πάτριο ἀναγνωρίζουσα τὸ λάθος της, ὥστε νὰ ἐπέλθει ἐκκλησιαστικὴ ἑνότητα, ἢ τουλάχιστον νὰ γίνει σεβαστὴ ἡ ἐλευθερία τοῦ θρησκεύεσθαι κατὰ τὸ Πάτριο Ἐκκλησιαστικὸ Ἡμερολόγιο· τοῦτο μάλιστα εἶχε προταθεῖ νὰ ἐνσωματωθεῖ στὸ 2ο ἄρθρο τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖο τότε ἀναθεωροῦνταν, ἀλλ᾽ ἡ

Καινοτόμος ἐκκλησία ἀντιδροῦσε ἔντονα στὸ ἐνδεχόμενο αὐτό, κάποιοι δὲ ἀρθρογράφοι ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὐτέλιζαν τὴν πιθανότητα μιᾶς τοιαύτης συνταγματικῆς ρυθμίσεως [17].

***

Στὸ κείμενο τοῦ ἀρθρογράφου μας (π.Χρ.Ν.) μὲ τίτλο: *«Περὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Ζήλου τῶν Σαμοσατέων»* [18], γίνεται ἀναφορὰ στὸν ἀξιομίμητο ζῆλο τῶν λαϊκῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι στήριζαν μὲ κάθε τρόπο τοὺς Ὀρθοδόξους Ποιμένες τους καὶ δὲν δέχονταν τοὺς Αἱρετικούς, τοὺς ὁποίους διόριζε ἡ μὴ ὀρθοφρονοῦσα Πολιτεία. Ἡ ἀναφορὰ στὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Εὐσεβίου Σαμοσάτων, ὁ ὁποῖος ἑορτάζει τὴν 23η Ἰουνίου, εἶναι ἐνδεικτική. Οἱ Ἀρειανοὶ τὸν συνέλαβαν καὶ ἐξόρισαν αὐτόν, καὶ στὴν θέση του τοποθέτησαν αἱρετικό, ὅμως ἐκεῖνον οἱ Ὀρθόδοξοι ὄχι μόνο δὲν τὸν δέχονταν, ἀλλὰ δὲν εἰσέρχονταν οὔτε σὲ δημόσιο λουτρὸ ποὺ χρησιμοποιοῦσε, ἂν προηγουμένως δὲν προέβαιναν σὲ ἀνακαίνιση τοῦ χώρου· ἔτσι ἀναγκάσθηκαν νὰ τὸν ἀλλάξουν μὲ ἄλλον αἱρετικό, ὁ ὁποῖος διῆλθε μὲ τὸ ὑποζύγιό του ἀπὸ χῶρο, ὅπου ἔπαιζαν παιδιὰ καὶ τὸ τόπι τους μάλιστα κύλησε ἀνάμεσα στὰ πόδια τοῦ ζώου. Τότε θεώρησαν ὅτι γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸ παιχνίδι τους θὰ ἔπρεπε νὰ *«ἐξαγνίσουν»* πρῶτα τὸ τόπι ποὺ μολύνθηκε ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἐπαφὴ μὲ τὸν αἱρετικό! Οἱ ὑπερβολὲς ὅμως αὐτές, τονίζει ὁ συγγραφέας μας, ἀποδείκνυαν τὸν θερμὸ ζῆλο τῶν κατοίκων καὶ τὴν ἀποστροφὴ ποὺ εἶχαν ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν Ἀρειανῶν.

***

17. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 52/20.6.1948, σελ. 1-8 (τεῦχος ἀφιερωμένο στὸ θέμα αὐτό).

18. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 49/19.4.1948, σελ. 7-8.

Ἕτερο κείμενο μεγάλου πνευματικοῦ ἐνδιαφέροντος εἶναι τὸ τιτλοφορούμενο *«Εἷς ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς»* [19]. Μέσῳ τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ γίνεται ἀναφορὰ στὴν ἀδυναμία ἀκριβοῦς γνώσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ περιεχομένου τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, γι᾽ αὐτὸ καὶ πολὺ συχνὰ ἀπατώμεθα περὶ τῶν ἄλλων, ἢ οἱ ἄνθρωποι κρίνοντες ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν τὶς πιὸ ἀντίθετες γνῶμες καὶ ἀπόψεις, ἀνάλογα μὲ τὶς προδιαθέσεις τους καὶ τὴν ὀπτική τους γωνία. Ἀλλ᾽ ὑπάρχει δυσκολία στὴν κατανόηση ἀκόμη καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ἡ αὐτογνωσία χαρακτηρίζει λίγους μόνον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Μόνον ὁ Θεὸς εἶναι καρδιογνώστης καὶ μόνον μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει ὄντως τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό, χαρακτηριζόμενος ἀπὸ ταπεινοφροσύνη. Παραθέτουμε ἐν συνεχείᾳ χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ κειμένου, γιὰ νὰ διαπιστώσουμε πόσο βαθὺς γνώστης τῶν σημαντικῶν αὐτῶν θεμάτων ἦταν ὁ φωτισμένος νοῦς τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), πόσο σπουδαῖος ἀνατόμος τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἦταν, ὅπως καὶ τὶ δύναμη γραφῆς καὶ πόσο μεγάλο χάρισμα καλλιεπείας τὸν χαρακτήριζε:

«Τὸ πνεῦμα μας, ἡ καρδία μας, οἱ διαλογισμοί μας, αἱ ὀνειροπολήσεις μας, αἱ διαθέσεις, οἱ παλμοί μας, τὰ θελήματά μας, οἱ πόθοι μας, αἱ ἐπιθυμίαι μας, ὅλα γενικῶς τὰ ἐν ἡμῖν εἶναι γνωστὰ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸν Θεόν, ἀπὸ τῶν μεγαλυτέρων μέχρι τῶν μικροτέρων, ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μέχρι τῶν ταπεινοτέρων, ἀπὸ τῶν εἰλικρινεστέρων μέχρι τῶν ἁπλουστέρων, ἀπὸ τῶν ἀκριβωδεστέρων

19. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 50/9.5.1948, σελ. 4-6.

μέχρι τῶν ἠρεμωτέρων, ἀπὸ τῶν ἡδυτέρων μέχρι τῶν πικροτέρων, ἀπὸ τῶν πλέον ἁγίων μέχρι τῶν μᾶλλον σατανικῶν. Ὁποιοιδήποτε καὶ ἂν ἤμεθα καὶ ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρισκόμεθα ἢ καταφύγωμεν, ὅσην δύναμιν ὑποκρισίας καὶ ἂν ἔχωμεν, μακρὰν παντὸς ἀνθρωπίνου ὀφθαλμοῦ ἂν κρυβῶμεν, εἰς τὴν ἐρημωτέραν χαράδραν, εἰς τὴν βαθυτέραν καὶ σκοτεινοτέραν ὀπήν, ὅπου οὐδὲν περὶ ἡμᾶς τὸ ἔμψυχον, ὅπου οὐδὲ χόρτον ἀνθεῖ, οὐδὲν ἔντομον βομβεῖ, οὐδὲ σκώληξ ἕρπει, οὐδὲ ἄνεμος πνέει· ὅπου τὸν ἑαυτόν μας ἀκόμη ἂν ζητήσωμεν νὰ διαλάθωμεν συνέχοντες τὴν ἀναπνοήν μας, κλείνοντες τοὺς ὀφθαλμούς μας, καταστέλλοντες τοὺς παλμούς μας, ὑπεράνω ἡμῶν, πέριξ ἡμῶν, ἐντὸς ἡμῶν εἶναι ΕΙΣ, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς καὶ πρὸ Αὐτοῦ ὅλαι αἱ κρύπται, καὶ ὀπαὶ καὶ ἀτραποί, καὶ οἱ λαβύρινθοι καὶ τὰ σκότη τῆς ψυχῆς μας εἶναι ἐν πλήρει φωτί, διότι Οὗτος εἶναι φῶς καὶ καλεῖται Παντέφορον Ὄμμα. Ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων δυνάμεθα νὰ κρυβῶμεν, ἀπ᾽ Αὐτοῦ ὄχι· τοὺς ἀνθρώπους δυνάμεθα ν᾽ ἀπατήσωμεν· Αὐτὸν ἀδύνατον. Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἠμπορεῖ νὰ παραγκωνισθῶμεν πολὺ ἢ ὀλίγον· ἀπὸ Αὐτὸν οὐδαμῶς, οὐδὲ κατ᾽ ἐλάχιστον.

»Ἂς Τὸν φοβούμεθα ἑπομένως καὶ ἂς ἐλπίζωμεν εἰς Αὐτόν. Ἂς Τὸν φοβούμεθα, διότι μᾶς βλέπει καὶ θὰ μᾶς κρίνῃ. Δὲν δυνάμεθα νὰ κρύψωμεν ἀπ᾽ Αὐτοῦ τὴν καρδίαν μας· δυνάμεθα ὅμως νὰ τὴν παραστήσωμεν ἐνώπιόν Του εὐθεῖαν, δυνάμεθα νὰ τὴν καταστήσωμεν τοιαύτην, ὥστε νὰ μὴ φοβῆται τὸ φῶς. Καὶ ἂς ἐλπίζωμεν εἰς Αὐτὸν τὸν ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφρούς, ὅσοι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων παραγκωνιζόμεθα καὶ ὑποτιμώμεθα, διότι Αὐτὸς μᾶς βλέπει ὁποῖοι εἴμεθα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν μας θὰ μᾶς ἀποδώσῃ» [19].

***

Στὸ ἴδιο ἐκεῖνο τεῦχος τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας», δημοσιεύθηκε καὶ ἄλλο κείμενο τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.) μὲ τίτλο: *«Ἐκ τῶν σελίδων τῆς ἐξορίας τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου»* [20], ὅπου ἀναφέρεται στοὺς διωγμοὺς τοῦ μεγάλου Πατρὸς καὶ Χρυσορρήμονος τῆς Ἐκκλησίας ἀκόμη καὶ στὴν δεινὴ ἐξορία του. Καταδικασθεὶς ἀδίκως καὶ παραλόγως ὑπέμεινε τὶς ὀδῦνες τῆς ἐξορίας καθ᾽ ὁδὸν πρὸς τὴν μακρινὴ Κουκουσὸ τῆς Ἀρμενίας. Καὶ ἀναφέρεται παραστατικὰ σὲ ἕνα τέτοιο ἐπεισόδιο καταδιώξεως ἀπὸ τὴν Καισάρεια, ὅταν ἀσθενὴς ἤγετο καὶ ἐφέρετο σὲ τραχεῖς καὶ δυσβάτους τόπους ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, προκειμένου νὰ διαφύγει τὴν μήνιδα τοῦ τοπικοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν ὀργάνων του, οἱ ὁποῖοι δὲν ἡσύχαζαν ἂν δὲν τὸν ἐξεδίωκαν πάσῃ θυσίᾳ ἀπὸ τὴν περιοχή τους, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ καθεστὼς τρόμου μήπως πέσει στὰ χέρια τῶν Ἰσαύρων, οἱ ὁποῖοι πραγματοποιοῦσαν ληστρικὲς ἐπιθέσεις. Ὅμως, ἀναγράφεται ὅτι ἦταν προτιμότερο νὰ πέσει στὰ χέρια τῶν βαρβάρων, παρὰ ἑνὸς συνεπισκόπου του φθονεροῦ καὶ τῆς ὀλεθρίας συνοδίας του! Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἔμεινε ἀποφθεγματικὸ στὴν ἱστορία τὸ Χρυσοστομικόν, ὅτι τίποτε δὲν φοβήθηκε περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, ἐκτὸς ὀλίγων!...

***

Ἕνα σύντομο, χαριτωμένο στὴν ἀλήθεια του καὶ πολὺ διδακτικὸ ἀρθρίδιο τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.) φέρει τὸν τίτλο: *«Τὰ κουκιὰ τοῦ διαβόλου»* [21]. Ἀναφέρεται παραβολικὰ σὲ κάποιον βοσκὸ-ὁδηγό, τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦσε πειθήνια ἕνα κοπάδι γιδιῶν

20. Αὐτόθι, σελ. 6-7.

21. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 51/30.5.1948, σελ. 3-4.

ὅπου καὶ ἄν τὰ πήγαινε, καὶ ἐν τέλει τὰ εἰσήγαγε σὲ μία πύλη, ἀπὸ τὴν ὁποία πλέον ἐξῆλθε μόνος. Στὴν ἐρώτηση κάποιου πῶς μποροῦσε νὰ ὁδηγεῖ μὲ τόση εὐκολία τὸ κοπάδι τῶν γιδιῶν, ἀποκάλυψε ὅτι κάτω ἀπὸ τὸ ἐπανωφόριό του εἶχε ἕναν σάκκο μὲ κουκιά, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἄφηνε νὰ πίπτουν μερικὰ κατὰ διαστήματα, ὥστε τὰ ζῶα νὰ τὸν ἀκολουθοῦν μὲ προθυμία. Τελικὰ ὅμως ἡ θύρα, στὴν ὁποία τὰ εἰσήγαγε, ἦταν τοῦ σφαγείου, ἀπὸ ὅπου πλέον τὰ γίδια δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ ἐξέλθουν. Ἀφοῦ ἐκπληρώθηκε ὁ σκοπός του, κρατεῖ τὰ κουκιὰ γιὰ ἄλλη παρόμοια ἀποστολή.

Ἔτσι ὅμως συμβαίνει καὶ στὸν κόσμο. Ὁ διάβολος δὲν βιάζει κανένα γιὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσει. Σκορπίζει ὅμως ἔντεχνα τὰ κουκιά του, δηλαδὴ τὰ θέλγητρα καὶ δολώματα στὸν δρόμο τῆς ζωῆς καὶ κατορθώνει νὰ ὁδηγεῖ πάμπολλους στὴν θύρα τοῦ Ἅδου. Σὲ ἄλλον προσφέρει βλαπτικὰ ἀναγνώσματα, ἀκούσματα ἤ θεάματα, σὲ ἄλλον ἀνήθικη διασκέδαση, σὲ ἄλλους καλλωπισμό, ποτό, τυχερὰ παιχνίδια, εἰσιτήρια εἰσόδου σὲ δυσώνυμους οἴκους, κέρδη, κοινωνικὲς θέσεις καὶ ἀξιώματα κλπ.. Οἱ ἄνθρωποι δελεάζονται καὶ ἐξαπατῶνται καὶ φθάνουν στὴν ὀλέθρια πύλη τῆς καταστροφῆς, ἀλλ᾽ ἀφοῦ εἰσέλθουν στὸν Ἅδη ἡ θύρα κλείνεται καὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ ἐξέλθουν ποτέ, ὁ δὲ διάβολος ἐπιχαίρει γιὰ τὴν ἀπώλειά τους καὶ προσπαθεῖ νὰ παγιδεύσει καὶ ἄλλους μωροὺς μὲ τὰ ἀπαίσια κουκιά του!...

***

Στὸ ἴδιο ἐκεῖνο τεῦχος τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» δημοσιεύεται καὶ ἕτερο κείμενο τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.) μὲ τίτλο: «*Τὸ ἄδοξον τέλος τοῦ ἀφορισθέν-*

τος Μακράκη»[22], περὶ τοῦ ὁποίου εἴχαμε κάνει λόγο σὲ προηγούμενο Κεφάλαιο τοῦ παρόντος ἔργου μας[23]. Στὸ κείμενο αὐτὸ δημοσιεύεται καὶ τὸ Πρακτικὸ καταδίκης τοῦ Μακράκη ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ὀπαδούς του γιὰ σκανδαλώδη ἀπόφασή του καὶ γιὰ πλανερὲς ἀντιλήψεις του. Ἡ αἰτία συγγραφῆς τοῦ κειμένου καὶ παραθέσεως αὐτουσίου τοῦ Πρακτικοῦ τοῦ Μακρακιστικοῦ Συλλόγου κατὰ τοῦ διδασκάλου τους, ἦταν ἡ γνωριμία τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.) μὲ ὀπαδὸ τοῦ Μακράκη, ὁ ὁποῖος τὸν ὑπεράσπιζε μὲ πεῖσμα καὶ δὲν δεχόταν ὅτι δικαίως καταδικάσθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία· ἄρχισε ὅμως νὰ μετριάζει τὸν ζῆλο του ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι ἀπορρίφθηκε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ὀπαδούς του, διότι ἐπιθυμοῦσε σὲ περασμένη πιὰ ἡλικία νὰ νυμφευθεῖ καὶ γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὴν ἀπόφασή του αὐτὴ περιέπεσε σὲ προφανεῖς πλανεμένες θεωρίες.

***

Ἕνα ἄλλο ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.) ἐπιγράφεται: *«Ἡ ἀμοιβαία Ἀγάπη»*[24], ὥστε νὰ τονισθεῖ ὅτι αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸν ἀπαραίτητο ὅρο γιὰ τὴν ἁρμονικὴ σύσταση τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας. Διότι, ὅταν ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη δὲν συνέχει καὶ δὲν συνδέει τοὺς ἀνθρώπους σὲ ἁρμονικὴ συμβίωση μεταξύ τους, τότε ἡ φθορά, ἡ διάλυση, ὁ πόλεμος καὶ ὁ ἀλληλοσπαραγμὸς ἀποτελοῦν ἀναπόφευκτες συνέπειες.

Ἡ μονομερὴς ἀγάπη, ἡ χωρὶς ἀνταπόκριση, αὐτὴ ποὺ ἐκδηλώνεται ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς, δὲν εἶναι σύνηθες φαινόμενο. Μόνον ὅσοι ζοῦν σὲ εὐαγ-

---

22. Αὐτόθι, σελ. 6-7.

23. Βλ. σελ. 216-217 (Κεφ. Η΄ παρόντος ἔργου).

24. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 55/14.8.1948, σελ. 6-7.

γελικὴ τελειότητα δύνανται νὰ ἀποκτήσουν τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπη, ἡ ὁποία «*χρηστεύεται, μακροθυμεῖ, οὐ ζηλοῖ, πάντα στέγει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει καὶ οὐδέποτε ἐκπίπτει*» (βλ. Α΄ Κορ. ιγ΄ 4-8).

Ὅμως, ἡ ἀνταποκρινόμενη ἀγάπη γιὰ νὰ διατηρηθεῖ καὶ αὐξηθεῖ εἶναι ἀνάγκη νὰ καλλιεργηθεῖ δεόντως. Γιὰ νὰ καταδειχθεῖ τοῦτο, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) δανείζεται περιστατικὸ ἀπὸ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ μυθολογία, μὲ φιλοσοφικὴ ἀλληγορία. Ἡ θεωρούμενη ὡς θεὰ τῆς καλλονῆς, ἡ Ἀφροδίτη, γέννησε τὸν Ἔρωτα, παιδίο ὡραιότατο, καὶ τὸ παρέδωσε στὶς Χάριτες νὰ τὸ θηλάσουν γιὰ νὰ γίνει χαριτωμένο. Ὅμως, ἐνῶ περνοῦσε ὁ καιρός, τὸ παιδὶ δὲν αὐξανόταν, ἀλλὰ παρέμενε βραχύσωμο. Καὶ τότε ἡ Ἀφροδίτη ἔλαβε χρησμό, ὅτι ὁ Ἔρως γεννήθηκε μόνος, ἀλλὰ μόνος δὲν μπορεῖ νὰ αὐξηθεῖ. Χρειάζεται καὶ ἄλλο παιδὶ νὰ γεννηθεῖ, ὁ Ἀντέρωτας, δηλαδὴ ἡ ἀμοιβαία Ἀγάπη. Ἐφ᾽ ὅσον θὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἀμοιβαιότητα, ὁ ἕνας θὰ δανείζεται ἀπὸ τὸν ἄλλον τὴν αὔξηση. Ἔτσι καὶ ἔγινε. Καὶ ὅταν τὰ δύο ἀδέλφια ἦταν μαζί, πράγματι συναυξάνονταν. Ὅταν ὅμως ἀπομακρύνονταν, τότε καὶ σμικρύνονταν στὸ μέγεθος τοῦ σώματος. Τὸ περιστατικὸ δεικνύει πόσο ἐκτιμοῦσαν ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια τὴν ἀμοιβαιότητα στὴν ἀγάπη.

Ὅμως, συνεχίζει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), δυστυχῶς στὶς ἡμέρες μας ἀπὸ συμφέροντα ὑλικά, φίλαρχα, κενόδοξα καὶ ἐκδικητικὰ οἱ πολλοὶ φυγάδευσαν τὴν ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ ἰδοὺ τὰ ἀποτελέσματα: «*Ἐσωτερικῶς διηρημένοι, πολιτικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀλληλο-εγκαλούμεθα καὶ εἰς ἀκρότητας προβαίνομεν ζητοῦντες τὴν ἐξόντωσιν ἀλλήλων. Ἡ ἀλληλοσπαρακτικὴ αὕτη σύγκρουσις φοβούμεθα μὴ παρατεινομένη*

εἰς ἡμᾶς ἐπαληθεύσει τὸν Αἰσώπειον μῦθον τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀγριοχοίρου. Κατὰ τὸν μῦθον τοῦτον εἷς Λέων καὶ εἷς Ἀγριόχοιρος συνηντήθησαν εἰς μίαν πηγὴν ὕδατος. Ἡ προσπάθεια τὶς πρῶτος νὰ πίῃ ἐκ τῆς πηγῆς τοὺς ἔφερε εἰς παροξυσμόν, ὥστε νὰ λάβουν στάσιν ἐπιθετικὴν μέχρι θανάτου ὁ εἷς ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Ἐνῷ δὲ ἠτοιμάζοντο νὰ ἀλληλοσυγκρουσθῶσιν, αἴφνης εἶδον εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ πετοῦν σμήνη ὀρνέων καὶ κοράκων, οἱ ὁποῖοι ἀντιληφθέντες τὴν συναφθησομένην μάχην ἔσπευσαν ἐπὶ τόπου καὶ ἀνέμενον τὶς τῶν ἀντιπάλων θὰ πέσῃ νεκρός, ἵνα εὕρωσιν εὐκαιρίαν νὰ τὸν καταφάγωσι. Τοὺς κόρακας καὶ τὰ ὄρνεα ἰδόντες οἱ συγκρουόμενοι εἶπον: – Ἰδοὺ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας μάχην πόσοι μετὰ χαρᾶς περιμένουν νὰ ὠφεληθοῦν. Δὲν πρέπει λοιπὸν διὰ ἀσήμαντον ἀφορμὴν νὰ δώσωμεν τὸν ἑαυτόν μας εἰς τροφὴν τῶν πέριξ ἡμῶν ἱπταμένων χαιρεκάκων ἐχθρῶν. Καὶ συμφιλιωθέντες ἔλυσαν τὴν μάχην» [24].

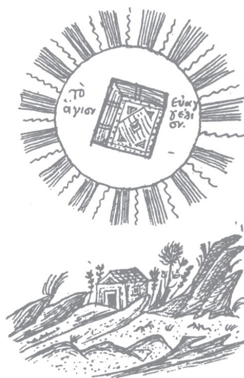
Τὸ πολὺ διδακτικὸ αὐτὸ κείμενο ἐντυπωσιάζει μὲ τὴν προσαρμοστικότητα ἀκόμη καὶ πηγῶν ἀλλοτρίων στὶς ἀρχὲς τῆς Πίστεως, διότι ὁ συγγραφέας μας ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εὐρυμάθεια, καλλιέργεια καὶ καλλιέπειά του, ἦταν ἄνθρωπος πρακτικὸς καὶ βαθιὰ πνευματικός, ἔχων τὸ χάρισμα νὰ αἰχμαλωτίζει κάθε νόημα στὴν ὑπακοὴ τοῦ Χριστοῦ (πρβλ. Β΄ Κορ. ι΄ 5), πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πλησίον.

***

Ὡς πρὸς τὴν συγγραφικὴ δεινότητα καὶ ἐπιτυχία του, σὲ σχόλιο σχετικῆς στήλης τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας», γράφονται τὰ ἑξῆς σημαντικὰ καὶ ἀξιοπρόσεκτα:

«...Καυχώμεθα διότι εἰς τοὺς συνεργάτες μας συγκαταλέγονται ἐπιστήμονες, ἰατροί, ἐκπαιδευτικοί, ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ κλπ. Συνεργάτας ὅμως θεω-

ροῦμεν καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἐπαρχίαν τους ἀμύνονται διὰ παντὸς μέσου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀρχῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἀγωνίζεται καὶ τὸ περιοδικόν μας. Οἱ τοιοῦτοι συνεργάται εἶναι ὁμολογουμένως πρόμαχοι. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγεται ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Βόλου κ. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὅστις καὶ ὁμιλῶν καὶ δημοσιογραφῶν εἰς τὰς τοπικὰς ἐφημερίδας στηλιτεύει πᾶσαν ἀταξίαν. Οὕτω μεταξὺ τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἐφημερίδα "Ταχυδρόμος" ἐδημοσίευσε τὴν γνώμην του "Περὶ τὴν Μετάφρασιν τοῦ Εὐαγγελίου" κατὰ πάντα ἀξιόλογον καὶ ἐμπεριστατωμένην. Εὖγε του!» [25].

25. Βλ. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 59/19.11.1948, σελ. 8 (τὸ ἀναφερόμενο ἐνταῦθα ἐπαινετικῶς ἐνδιαφέρον ἄρθρο δὲν ἔχουμε, δυστυχῶς, ὑπ᾽ ὄψιν μας).

ΙΓ. Ἀντιμετώπιση τῆς Ματθαιϊκῆς ἀντικανονικότητος

ΟΠΩΣ ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει, ὁ ἀπὸ τοῦ 1937 διαχωρισθεὶς ἐπίσκοπος Βρεσθένης Ματθαῖος γιὰ λόγους κατὰ τὴν γνώμη του ἀκριβείας πίστεως καὶ περιπέσας ἐν συνεχείᾳ σὲ πολλὰ λάθη καὶ ἀδιακρισίες στὴν κατὰ μόνας γραμμὴ καὶ πορεία του, ἔφθασε στὸ ἀκραῖο σημεῖο καταπατήσεως τῶν ἱερῶν Κανόνων διὰ τῆς χειροτονίας ἀπὸ μόνος του ἑτέρων κληρικῶν τοῦ περιβάλλοντός του ὡς δῆθεν ἐπισκόπων, ὥστε νὰ διαιωνισθεῖ ἡ θλιβερὴ σχισματικὴ κατάσταση, τὴν ὁποίαν εἶχε δημιουργήσει. Σὲ αὐτὸ συνείργησαν δύο κυρίως πρόσωπα στὸν χῶρο του, ἡ Ἡγουμένη Μαριὰμ τῆς Γυναικείας Μονῆς τῆς Παναγίας στὴν Κακιὰ Σκάλα Κερατέας Ἀττικῆς, ὅπου καὶ ἀντικανονικῶς διέμενε μόνιμα ὁ Ματθαῖος, ὡς καὶ ὁ μοιραῖος πρωτοσύγκελλός του Εὐγένιος Τόμπρος, ἕνα θλιβερὸ πρόσωπο, τοῦ ὁποίου ὁ σκοτεινὸς ρόλος καὶ σκοπὸς ὡς *ἐγκαθέτου* ἔχει ἤδη ἀποκαλυφθεῖ καὶ καταγγελθεῖ βάσει ἀδιάψευστων τεκμηρίων καὶ ἐγγράφων [1].

1. Βλ. Μοναχοῦ Ἀντωνίου Γεωργαντᾶ, *Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος 1924-2004, 80 ἔτη φωτὸς καὶ σκότους*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικὸν Γορτυνίας, σελ. 34-51, ὅπου παρατίθενται ἀκράδαντα στοιχεῖα στὸ πρωτότυπό τους, σχετικὰ μὲ τὴν «μεταμέλεια»/«μετάνοια» τοῦ Εὐγενίου Τόμπρου καὶ τὴν «ἀποκατάστασή» του ἀπὸ τοὺς Νεοημερολογῖτες τὸ 1938, οἱ ὁποῖοι ἦραν τὴν καθαίρεση ποὺ τοῦ ἐπεβλήθη τὸ 1936, **ὥστε νὰ τὸν χρησιμοποιήσουν σὲ «ὁποιοδήποτε ἐκκλησιαστικὸ ζήτημα» τὸν διέτασσαν,** σύμφωνα μὲ τὴν γραπτὴ ἀπὸ 29.8.1938 δήλωσή του πρὸς τὸν Νεοημερολογίτη Κερκύρας καὶ Παξῶν Ἀλέξανδρο (σελ. 48). Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἀμέσως μετά προσχωρεῖ στὴν Ματθαιϊκὴ Παρασυναγωγή, ὅπου ἀναλαμβάνει ἡγετικὴ θέση. Παραποιημένο ἱστορικό του ἀπὸ Ματ-

Ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος, ὅπως προαναφέρθηκε, προέβη μόνος καὶ ἐντελῶς ἀντικανονικὰ σὲ χειροτονία ἐπισκόπων τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1948, διάγων τότε τὸ 88ο ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐνῶ μέχρι τὶς παραμονὲς σχεδὸν τοῦ ἀπονενοημένου τούτου διαβήματός του κατεβάλλοντο προσπάθειες γιὰ εἰρήνευση καὶ ἕνωση μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο [2].

Τὸ περιβάλλον ὅμως τοῦ Ματθαίου ἤθελε πάσῃ θυσίᾳ ὄχι τὴν εἰρήνευση, ἀλλὰ τὴν τέλεση ἀντικανονικῶν χειροτονιῶν, γιὰ τὴν ἑδραίωση τῆς δικῆς τους σχισματικῆς συγκροτήσεως, γιὰ λόγους ποὺ ἤδη ἔχουν θιγεῖ στὰ διαλαμβανόμενα περὶ τῶν πραγματικῶν συμβάντων ὡς πρὸς τὸν χωρισμὸ τοῦ 1937 στὸ παρὸν ἔργο μας [3].

ΙΓ.1. Ἔναρξη τῆς Ἀντι-ματθαϊκῆς ἀρθρογραφίας

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ματθαϊκῆς ἀντικανονικότητος γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν σχισματική τους πράξη, προέβησαν στὴν κυκλοφόρηση φυλλαδίου στὶς 1.11.1948, τὸ

θαϊκῆς σκοπιᾶς βλ. στὴν *Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιο πρὸς ἅπαντας τοὺς εὐσεβεῖς Γ.Ο.Χ. κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀλλαχοῦ*, Ἀθῆναι 15 Σεπτεμβρίου 1954, σελ. 24, ὅπου καὶ μᾶς πληροφοροῦν ἐν τούτοις, ὅτι τελικὰ καθηρέθη καὶ πάλι ἀπὸ τοὺς Νεοημερολογῖτες τὸ ἔτος 1951! Δηλαδή, ἀπὸ τοῦ 1938 ἕως τοῦ 1951 ἡ δημόσια δράση του δὲν εἶχε «ἐνοχλήσει» τοὺς διῶκτες τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων! Καὶ αὐτὸ ἔγινε μόλις μετὰ πάροδο 13 ὁλοκλήρων ἐτῶν, ὅταν πλέον ἔληξε *προφανῶς ἡ διατεταγμένη ὑπηρεσία του (;)*, ἀφοῦ ἄλλωστε εἴχαμε καὶ νέα δεδομένα στὴν διοίκηση τῆς κρατούσης ἐκκλησίας ἐπὶ Σπυρίδωνος Βλάχου καὶ οὕτως ἤ ἄλλως ἡ ἑδραίωση τοῦ Ματθαϊκοῦ σχίσματος μὲ τὶς ἀντικανονικὲς χειροτονίες τοῦ 1948 εἶχε πλέον συντελεσθεῖ.

2. Βλ. τὰ διαλαμβανόμενα στὴν ἑνότητα ΙΒ.5 τοῦ προηγουμένου Κεφαλαίου τοῦ παρόντος ἔργου (σελ. 371-372, 374-376).

3. Βλ. ὑποσημ. 15, Κεφ. Ζ′ τοῦ παρόντος ἔργου (σελ. 173).

Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Νασλίμης.

ὁποῖο ὑπέπεσε στὴν ἀντίληψη τοῦ βιογραφουμένου μας Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη. Τότε αὐτὸς ὡς ἐραστὴς τῆς Κανονικῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, κατενόησε ὅτι δὲν δύναται πλέον νὰ σιωπᾶ ἔναντι τῆς καταφώρου αὐτῆς ἀδικίας καὶ αὐθαιρεσίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ εἰσῆλθε στὸν ἀγῶνα ἀντιμετωπίσεως τῆς παντόλμου ἐκείνης πράξεως, ἡ ὁποία ἀποτέλεσε τὸ ἔναυσμα γιὰ ἐξακολούθηση τοῦ ἀγῶνος καὶ κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη, ὥστε νὰ ριφθεῖ ἄφθονο φῶς στὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, γιὰ νὰ ἀποδειχθεῖ πασιφανῶς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας καὶ ἡ περιφρόνηση τῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, βάσει ἱστορικῶν, κανονικῶν καὶ παραδοσιακῶν κριτηρίων.

Ἔτσι, τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1949 εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἕνα σημαντικὸ κείμενο τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη μὲ τίτλο: «*Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας: Ἱστορικῶν Ἀληθειῶν Ἔλεγχος – Τὸ Πραξικόπημα τοῦ Βρεσθένης*» [4]. Εἰς αὐτό, ὁ συγγραφέας μας βεβαιώνει ὅτι μελέτησε τὸ φυλλάδιο τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βρεσθένης τῆς 1.11.1948, μέσῳ τοῦ ὁποίου προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν τὸ Πραξικόπημά του νὰ χειροτονήσει ΜΟΝΟΣ τέσσερις ἐπισκόπους, παρὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦν γιὰ τὴν ἔγκυρη χειροτονία Ἐπισκόπου σύμπραξη τριῶν ἢ τουλάχιστον δύο Ἐπισκόπων [5]. Τὸ δὲ ἀναφερόμενο στὶς «Ἀποστολικὲς Διαταγὲς» ὅτι ὁ Ἀπόστολος Σίμων Κανανίτης ἀνέχεται «*δι᾽ ἀνάγκην*» χειροτονία Ἐπισκόπου ὑπὸ ἑνός, λόγῳ διωγμοῦ ἢ παρόμοιας δυσχεροῦς περιστάσεως, ἀπαιτεῖ σαφῶς «*ψήφισμα τῆς ἐπιτροπῆς πλειόνων*», πρὸς παροχὴν ἀδείας τῆς ἐξ αἰτίας ἀνάγκης τέτοιου εἴδους χειροτονίας.

Ὡς πρὸς τὴν ἐπίκληση ἀπὸ τοὺς Βρεσθενῖτες παραδειγμάτων ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς χειροτονίας ἐπισκόπου ἀπὸ ἕνα μόνον ἐπίσκοπο, αὐτὰ «*οὐδόλως ὠφελοῦσιν ὡς ἀξιομίμητα, ἥκιστα δὲ δικαιολογοῦσι (καθόλου δὲν δικαιολογοῦν) τὰς ὑπὸ τοῦ Θεοφιλ. Βρεσθένης ἀποτολμηθείσας ἀντικανονικὰς χειροτονίας*».

Τὸ περιστατικό, τὸ ἱστορούμενο ἀπὸ τὸν Συνέσιο

4. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 66/24.4.1949, σελ. 3-4, 7.

5. Ἤδη στὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο διαβάζουμε ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐστέλλοντο ἀνὰ δύο (Μάρκ. στ′ 7) καὶ ἀκόμη μετέβαιναν μετὰ τὴν Ἀνάσταση ἐπίσης ἀνὰ δύο σὲ διάφορες περιοχὲς (Πράξ. η′ 14, ιε′ 35-41). Οἱ δὲ ἱεροὶ Κανόνες εἶναι σαφεῖς, ὅτι χρειάζονται τρεῖς ἢ τὸ λιγότερο δύο Ἐπίσκοποι γιὰ τὴν χειροτονία Ἐπισκόπου (Α′ Ἀποστολικός, Δ′ τῆς Α′ Οἰκουμενικῆς κ.ἄ.).

Κυρήνης [6] ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Φίλωνας χειροτόνησε μόνος τὸν Ἐπίσκοπο Παλαιβίσκης Σιδήριο, «*κατ᾽ οἰκονομίαν ἐκκλησιαστικὴν δι᾽ ἀποχρῶντας (εἰδικούς, ἐξαιρετικοὺς) λόγους γενομένην, ἐπεκύρωσεν ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, λαβοῦσα ὑπ᾽ ὄψιν τὴν κρισιμότητα τῶν τότε περιστάσεων ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ἀφρικῆς*». Τέτοιοι λόγοι δὲν ὑφίστανται στὴν περίπτωση τοῦ Βρεσθένης, ὥστε νὰ φθάνει νὰ καταπατεῖ σωρεία ἱερῶν Κανόνων, ἐνῶ θέλει νὰ καυχᾶται ὅτι ἀμύνεται ὑπὲρ αὐτῶν! [7]

Τὸ ἕτερο παράδειγμα ποὺ ἐπικαλοῦνται οἱ Βρεσθενικοὶ εἶναι ἡ ἀντικανονικὴ χειροτονία τοῦ σχισματικοῦ Παυλίνου, ὁ ὁποῖος ἀντιμαχόμενος ἔναντι τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Ἁγίου Μελετίου, καὶ εὑρισκόμενος πρὸ τοῦ ἐπικειμένου τέλους του, ψήφισε μόνος καὶ χειροτόνησε κάποιον Εὐάγριο, ὡς διάδοχο τοῦ τίτλου καὶ τοῦ σχίσματός του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ψέγει σαφῶς ὁ ἀναφέρων τοῦτο Ἐπίσκοπος Κύρου Θε-

---

6. Βλ. Συνεσίου Κυρήνης, *Ἐπιστολὴ ΞΖ΄ (92): «Τῷ αὐτῷ» (Θεοφίλῳ)*, PG τ. 66, στλ. 1415-1417. Ἡ χειροτονία τοῦ Σιδηρίου περιγράφεται ὅτι ἔγινε «*ἐκθέσμως*», **ὄχι** «*ἐνθέσμως*» (στλ. 1415D). Ἡ Παλαιβίσκη καὶ ὁ Ὕδραξ ἦταν κῶμες τῆς κατὰ Λιβύην Πενταπόλεως. Τὸ περιστατικὸ αὐτό, ὅπως καὶ ἄλλα ἀπὸ τὰ ἐν συνεχείᾳ ἀναφερόμενα, θὰ συναντήσουμε καὶ ἄλλες φορὲς στὸ παρὸν Κεφάλαιο μὲ κάποια ἰδιαίτερα ἢ λεπτομερέστερα στοιχεῖα.

7. Οἱ «*Ἀποστολικὲς Διαταγὲς*» (Βιβλ. Η΄, Κεφ. XXVII) [Βλ. ΒΕΠΕΣ, τ. 2ος, ἐκδ. ΑΔΕΕ, Ἀθῆναι 1955, σελ. 162) προστάζουν ἐκεῖνος ποὺ θὰ χειροτονηθεῖ Ἐπίσκοπος ἀπὸ ἕναν Ἐπίσκοπο νὰ καθαιρεῖται, μαζὶ μὲ αὐτὸν ποὺ τὸν χειροτόνησε, «*ἔξω μόνον ἂν κατὰ ἀνάγκην διωγμοῦ, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, δὲν ἠμποροῦν πολλοὶ νὰ συναχθοῦν, καὶ μὲ τὴν ψῆφον τούτων χειροτονηθῇ ἀπὸ ἕνα. Καθὼς ὁ Σιδήριος ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Παλαιβίσκης, κατὰ τὸν Συνέσιον, ὄχι ὑπὸ τριῶν, ἀλλ᾽ ὑπὸ ἑνὸς Ἐπισκόπου Φίλωνος, διὰ τὸ ἀπαῤῥησίαστον τῶν Ἐπισκόπων ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις*» (Βλ. *Ἱ. Πηδάλιον*, Παράθεσις «συμφωνίας» στὸν Α΄ Ἀποστολικὸν ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόδημο Ἁγιορείτη, σελ. 3).

οδώρητος [8].

Λοιπόν, ἀναρωτιέται ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος ποὺ ἐναβρύνεται γιὰ τὴν δῆθεν ἀκριβῆ τήρηση τῶν ἱερῶν Κανόνων, τολμᾶ νὰ γίνεται μιμητὴς πράξεως, τὴν ὁποίαν μόνον σχισματικοὶ καὶ ἀπονενοημένοι ἀπετόλμησαν, διαταράξαντες τὴν ἐκκλησιαστικὴ εὐταξία;

Ἐπίσης, ὡς πρὸς τὰ γεγονότα ποὺ ἐπικαλοῦνται οἱ Βρεσθενικοὶ τοῦ 1825 καὶ 1832 γιὰ τὶς χειροτονίες τοῦ Ἐπισκόπου Ζαρνάτας Γαβριήλ, ἔστω γνωστὸν ὅτι αὐτὸς καθηρέθη ὄχι διότι χειροτόνησε μόνος του ἄλλους Ἐπισκόπους, ἀλλὰ διότι σφετεριζόμενος πατριαρχικὸ ἀξίωμα, ἄνευ κανονικῆς ψήφου ὅλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς περιφερείας, χειροτόνησε μὲ σύμπραξη καὶ ἄλλων δύο Ἐπισκόπων, παρ᾽ ἐνορίαν, τέσσερις Ἐπισκόπους. Αὐτὸ διασώζει μὲ σαφήνεια ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων [9].

Καὶ ἐπιλέγει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.): Εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς οἱ τοῦ Βρεσθένης ἐπικαλούμενοι σαθρᾶ καὶ ψευδῆ ἱστορικὰ γεγονότα, λησμόνησαν τὸ περίεργο γεγονὸς τῆς ἀναδείξεως εἰς Ἐπίσκοπον Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, τὸν ὁποῖο μόνον μὲ ἔγγραφο ἀναγνωρίσεως κατέστησε Ἐπίσκοπο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμασείας Φαίδημος [10]. Ὅμως, σπεύδει νὰ διευκρινίσει ὅτι γίνεται μὲν ἡ ὑπεν-

---

8. Βλ. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία,* Βιβλ. Ε΄, Κεφ. ΚΓ΄, PG τ. 82, στλ. 1248CD.

9. *Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα,* τ. Β΄, Ἀθήνῃσι 1864, σελ. 18-19.

10. Βλ. *Συναξαριστὴν* 17ης Νοεμβρίου. Ὅπως ὅμως θὰ παρακολουθήσουμε ἐν συνεχείᾳ, οἱ Ματθαιϊκοὶ οὔτε αὐτὸ τὸ σπάνιο καὶ ἐξαιρετικὸ ἄφησαν τελικὰ ἀχρησιμοποίητο, προκειμένου νὰ τὸ ἐπιστρατεύσουν γιὰ τὴν περίπτωσή τους.

θύμιση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος χωρὶς ἐν τούτοις καὶ νὰ συνιστᾶται ἡ μίμησή του, διότι οἱ ἑρμηνευτὲς τῶν ἱερῶν Κανόνων ἔχουν προβλέψει σαφῶς καὶ τονίσει ρητῶς ὅτι, *«τὰ σπάνια νόμος τῆς Ἐκκλησίας οὐ γίνεται, καὶ τὰ παρὰ Κανόνας ποτὲ (κάποτε) γενόμενα ὡς ὑπόδειγμα οὐχ ἕλκεται (δὲν ἀποτελοῦν ὑπόδειγμα)»* [4].

ΙΓ.2. Ἐκτενέστερη ἀνάλυση τοῦ προβλήματος

Ἐξ ἀνάγκης καὶ γιὰ νὰ παρακολουθήσουμε τὴν συνέχεια ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, θὰ προβοῦμε σὲ πρωθύστερη ἐξιστόρηση στὴν παράθεση τοῦ ὑλικοῦ στὸ παρὸν Κεφάλαιό μας, χάριν ἑνοποιημένης καὶ ἀδιακόπου συνεχείας πρὸς διευκόλυνσή μας.

Ἕνα νέο ἐνδιαφέρον καὶ περιεκτικὸ ἄρθρο γιὰ τὸ θέμα τῆς Ματθαιϊκῆς ἀντικανονικότητος τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) δημοσιεύθηκε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1953 μὲ τίτλο: «*Νομοκανονικαὶ Ἔρευναι: Ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου ἐξ ἐπόψεως Κανονικῆς*» [11]. Τὸ θέμα προφανῶς βρισκόταν στὸ προσκήνιο, ὡς πρόσφατο, καὶ ἀπασχολοῦσε γενικὰ τὸ Ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἦταν ἀνάγκη νὰ διευκρινίζεται ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο, γιὰ νὰ γίνεται κατανοητὸ τὸ μέγεθος τοῦ προβλήματος καὶ νὰ ὑποδεικνύεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ στάση καὶ ἀντιμετώπισή του, βάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων.

Ὁ δὲ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ὡς ὑπεύθυνος Ποιμένας, διακρινόμενος γιὰ τὸ ἀμερόληπτον καὶ ἀνεπίληπτον αὐτοῦ, ὅπως καὶ γιὰ τὶς εἰδικὲς γνώσεις του, ἦταν ὁ πιὸ ἐνδεδειγμένος γιὰ τὸ ἔργο αὐτό, παρὰ τὸ

11. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 166/19.10.1953, σελ. 4-6.

ὅτι ἡ ἀναγκαία αὐτὴ διακονία του ἀποτελοῦσε αἰτία στοχοποιήσεώς του ἀπὸ τοὺς διακρινόμενους γιὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὸν φανατισμό τους ἰθύνοντες τῶν Ματθαιϊκῶν. Ἀλλὰ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἀλήθεια ἔχει πάντοτε τὸ τίμημά της καὶ ὅποιος ἀναλαμβάνει, θείᾳ χάριτι, νὰ ὑπηρετήσει αὐτὴν θὰ ὑποστεῖ παντοειδεῖς ἐπιθέσεις ἀπὸ τοὺς θιγομένους, τοὺς ὁποίους δὲν ἐνδιαφέρει ἡ Ἀλήθεια, παρὰ ἡ δική τους ἐπικράτηση, δικαίωση καὶ ἐπιβίωση πάσῃ θυσίᾳ...

Στὸ ὑπ᾽ ὄψει νέο ἐμβριθὲς κείμενό του ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) διευκρινίζει ὅτι τὸ πραξικόπημα τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου, μόνου ψηφίσαντος καὶ χειροτονήσαντος ἀρχιερεῖς, ἀποτέλεσε ἀφορμὴ ἐκκλησιαστικοῦ σάλου καὶ δημιούργησε θέμα συζητήσεως περὶ τοῦ κατὰ πόσον τοῦτο ἦταν κανονικὸ καὶ πῶς θὰ μποροῦσαν νὰ τακτοποιηθοῦν ἐκ τῶν ὑστέρων πρόσωπα καὶ πράγματα ποὺ ἀναμίχθηκαν στὴν ὑπόθεση, ἔστω καὶ κατ᾽ ἄκραν ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν καὶ ἐπιείκειαν, βάσει τῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὶς τέτοιου εἴδους περιπτώσεις κατὰ τὸ παρελθόν. Ὁ ἴδιος δὲ θέτει τὴν προβληματολογία καὶ λαμβάνει δημοσίως θέση ξεκάθαρη καὶ ἐπίσημη, διότι ἐρωτήθηκε ἀπὸ πολλούς.

Ἐξ ἀρχῆς κάνει γνωστὸν ὅτι τὰ ¾ τῶν ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας διέπουν τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν Ἐπισκόπων, διότι ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι «*ἄρχων*» καὶ «*κυβερνήτης*» «*παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ συγκροτήματος, διαχειριζόμενος ἀπολύτως ἁπάσας τὰς πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς τῆς ἐπαρχίας του ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις*». Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀνέκαθεν ὁ βαθμὸς τοῦ Ἐπισκόπου ὑπῆρξε «*ἐπίζηλος*» καὶ πολλοὶ ἐπιχείρησαν νὰ ἀνέλθουν εἰς αὐτὸν στερούμενοι

ὅμως καταλλήλων προσόντων καὶ ὑποκινούμενοι ἀπὸ πάθη κενοδοξίας καὶ ἰδιοτελείας. Γι᾿ αὐτὸ θεσπίσθηκαν ἱεροὶ Κανόνες, ἀλλὰ καὶ πολιτικοὶ νόμοι, «*ὥστε τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου νὰ μὴ ἐκπορθῆται εὐκόλως ὑπὸ τῶν τυχοδιωκτῶν, ἀλλ᾿ εἰς αὐτὸ ν᾿ ἀναβιβάζωνται οἱ ὡς ἄξιοι κατὰ πάντα, ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ κλήρου καὶ λαοῦ ἐκλεγόμενοι*» [11]. Ἡ δὲ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ καταργήθηκε μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου καὶ ἡ ἐκλογὴ ἀσκεῖται πλέον κατ᾿ ἀποκλειστικὸ δικαίωμα ὑπὸ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἐπισκόπων.

Οἱ ἱεροὶ Κανόνες, συνεχίζει ὁ ἀρθρογράφος μας, καὶ μάλιστα ὁ Δ′ τῆς Α′ Οἰκουμενικῆς, ὁ Γ′ τῆς Ζ′ Οἰκουμενικῆς, ὁ ΙΓ′ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Τοπικῆς καὶ ὁ ΙΘ′ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Τοπικῆς Συνόδου, ἀπαιτοῦν γιὰ τὴν ἀνάδειξη Ἐπισκόπου ψῆφο καὶ σύμπραξη ὅλων τῶν Ἐπισκόπων μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Περιφερείας, καὶ χειροτονία αὐτοῦ τουλάχιστον ἀπὸ τρεῖς ἐξ αὐτῶν. Ὁ Α′ Ἀποστολικὸς ἱερὸς Κανόνας δέχεται χειροτονία καὶ ἀπὸ δύο, οἱ δὲ Ἀποστολικὲς Διαταγὲς (Βιβλ. Η′, Κεφ. ΚΖ′) μέχρι καὶ ἀπὸ ἕναν, λόγῳ διωγμοῦ ἢ ἄλλης τέτοιου εἴδους σοβαρῆς ἀνάγκης, ὅμως μὲ προϋπόθεση προσκομίσεως ψηφίσματος «*τῆς ἐπιτροπῆς πλειόνων ἐπισκόπων*», ὁπότε ὁ χειροτονῶν ἐκτελεῖ ἁπλῶς τὴν ἱεροτελεστία τοῦ Μυστηρίου, «*κατὰ παραγγελίαν, κατ᾿ ἐντολὴν καὶ κατ᾿ ἐπιτροπὴν τῶν ψηφισάντων Ἐπισκόπων*» [11].

Τίθεται ὅμως τὸ ἐρώτημα, κατὰ τὸν ἀρθρογράφο μας, γιατὶ ἐνῶ ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ὁ ἀνώτερος φορέας τῆς θείας Χάριτος στὴν τέλεση ὅλων τῶν Μυστηρίων, ἐν τούτοις ἐμποδίζεται ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες νὰ ἀναδεικνύει μόνος του ἄλλον Ἐπίσκοπο; Καὶ ἀπαντᾶ γράφων ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν γνώμη κάποιων ἐγκρίτων Κανονολόγων (Ἅγιος Νικόδημος Ἁγιορεί-

της, Ἐπίσκοπος Νικόδημος Μίλας) οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι ἀπόλυτα ἴσοι μεταξύ τους καὶ ἔτσι ἕνας μόνος εἶναι ἀνεπαρκὴς πρὸς μετάδοσιν τῆς Ἀρχιερωσύνης, ἐνῶ οἱ περισσότεροι ἀναπληρώνουν τὰ ἐλλείποντα τοῦ ἑνός, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸ «*τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται*» *(Ἑβρ. ζ' 7)* [12].

Ὁ π. Χρυσόστομος σπεύδει ἐν συνεχείᾳ νὰ τονίσει ὅτι παρὰ τὰ ἀνωτέρω, στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀναφέρονται «*περιστατικά, καθ' ἅ ἄνθρωποι ταραξίαι καὶ ἀνυπότακτοι, αἱρετικοὶ καὶ σχισματικοί, καθηρημένοι καὶ ἀναθέματι ὑποβεβλημένοι, μετὰ τῶν ἄλλων κακῶν ἀπετόλμησαν καὶ χειροτονίας ψευδεπισκόπων ὑπὸ ἑνὸς ἐπισκόπου*» [11].

Στὴν ἀναφορὰ παραδειγμάτων τέτοιου εἴδους, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀναφερθὲν στὸ προηγούμενο ἄρθρο περὶ τοῦ διεκδικητοῦ τοῦ Θρόνου τῆς Ἀντιοχείας Παυλίνου, ὁ ὁποῖος χειροτόνησε μόνος πρὸ τοῦ τέλους του ὡς διάδοχο τοῦ τίτλου καὶ τοῦ σχίσματός του τὸν Εὐάγριο, γίνεται μνεία σύμφωνα μὲ τὴν ἀναφορὰ τῶν Χρονογράφων Θεοφάνους καὶ Κεδρηνοῦ [13] σὲ παρόμοιο πρα-

---

12. Σὲ ἕτερο παλαιότερο σύγγραμμα (*Δογματικὴ Θεολογία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, συντεθεῖσα* ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως τῆς ἐν Κιέβῳ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίου, Διδάκτορος τῆς Θεολογίας, Ἐν Κιέβῳ 1856, ἐξελληνισθεῖσα ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ ὑπὸ Θεοδ. Βαλλιάνου, Ἐν Ἀθήναις, 1858), γράφεται καὶ τὸ ἑξῆς ἀξιοπρόσεκτον: «*ἐπὶ τῆς χειροτονίας τοῦ ἐπισκόπου, κατέρχεται ἐπ' αὐτοῦ διπλῆ τις ἡ χάρις τῆς ἱερωσύνης [διὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ χειροτονεῖν ἱερεῖς], διὸ καὶ εἰς σημεῖον τούτου, κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας χειροτονοῦσιν αὐτὸν οὐχὶ εἷς, ἀλλὰ πολλοί, τοὐλάχιστον δύω ἐπίσκοποι*» (σελ. 359). Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ προσθέσουμε καὶ τὸ σημαντικόν, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ὡς σύνδεσμος ἑνότητος τῆς τοπικῆς του Ἐκκλησίας μὲ τὶς ὑπόλοιπες χειροτονεῖται ἀπὸ περισσοτέρους Ἐπισκόπους ἕνεκα ἀκριβῶς τῆς ἑνωτικῆς φύσεως τῆς διακονίας καὶ ἀποστολῆς του.

13. Βλ. «*Σύνοψις Ἱστοριῶν... παρὰ Γεωργίου τοῦ Κεδρηνοῦ*», PG τ. 121, στλ. 673, καὶ Θεοφάνους Χρονογραφία, PG τ. 108, στλ. 312.

ξικόπημα τῶν Μονοφυσιτῶν στὴν Ἀλεξάνδρεια, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ὁμόφρονός τους Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου, προέβησαν μέσῳ ἑνὸς ἐπισκόπου, καὶ μάλιστα καθηρημένου, στὴν χειροτονία τοῦ Πέτρου τοῦ Μογγοῦ ὡς δῆθεν πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

Ἀντικανονικὲς χειροτονίες, κατὰ τὸν ἀρθρογράφο μας, ἀπετόλμησε καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Τυάνων Ἰάκωβος, ὁ ὁποῖος μόνος χειροτόνησε τὸν Σασίμων Κλήμεντα καὶ τὸν Βαλβίσσης Λεόντιο, καὶ αὐτοὺς καθήρεσε Σύνοδος δώδεκα Μητροπολιτῶν τὸ ἔτος 1143 [14].

Ἐπίσης, γίνεται ἀναφορὰ στὸ πραξικόπημα τοῦ Ἀλβανοῦ Φὰν Νόλη (Θεοφάνους Νόλη), τὸν ὁποῖο χειροτόνησε στὴν Ἀμερικὴ μόνος ὁ Ἀλάσκας Ἀλέξανδρος. Ἐν τούτοις, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο κήρυξε τὴν χειροτονία ἄκυρη. Ἐπειδὴ ὅμως πολιτικὴ σκοπιμότης ἐπέβαλε τὴν τακτοποίηση τῆς ὑποθέσεως, τὸ Πατριαρχεῖο ἀναγκάσθηκε νὰ στείλει στὴν Ἀλβανία δύο Ἐπισκόπους, τὸν Μελιτουπόλεως Ἱερόθεο καὶ τὸν Συννάδων Χριστοφόρο, γιὰ νὰ ἀναχειροτονήσουν τὸν Θεοφάνη, ὅπως καὶ ἔγινε στὴν Κορυτσᾶ [15].

Ἐν ὑποσημειώσει δὲ ὁ ἀρθρογράφος μας ἀναφέρεται καὶ στὴν ἤδη ἀναφερθεῖσα περίπτωση τοῦ Ζαρνάτας Γαβριήλ. Ἐπίσης καὶ στὴν χειροτονία ποὺ τέλεσε ὁ Κυρήνης Φίλωνας τοῦ Παλαιβίσκης καὶ Ὕδρακος Σιδηρίου, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Συνέσιος Πτολεμαΐδος.

Κατόπιν τούτων, ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος συμπεραίνει μὲ τὴν ἀνάλογη σοβαρότητα καὶ εὐθύνη ὅτι, «*ἡ πρᾶξις τοῦ Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου νὰ χειροτονήσῃ Ἐπι-*

---

14. Μ. Γεδεών, *Πατριαρχικοὶ Πίνακες*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Otto Keil, σελ. 352 (περὶ τούτου πλείονα βλ. σελ. 421-422 παρόντος Κεφαλαίου).

15. *Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμ. ΚΓ', ἐκδ. Πυρσός, Ἀθῆναι 1933, λῆμμα: «*Φὰν Νόλη*», σελ. 819 (περὶ τούτου πλείονα βλ. σελ. 422 παρόντος Κεφαλαίου).

σκόπους μόνος του, καὶ ἄνευ ψήφου ἑτέρων ἐν ἐνεργείᾳ Ἐπισκόπων, δέον νὰ θεωρηθῇ ἀντικανονική, ἄνευ οὐδενὸς ἐλαφρυντικοῦ. Καθ᾽ ὅσον ἐντὸς τῆς ἕδρας του ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι καὶ τὸ ἀπαρρησίαστον τῶν προσώπων δὲν ὑπῆρχε, κίνητρα δὲ ἁγνὰ καὶ διαθέσεις ἀγαθαὶ πρὸς θεραπείαν ἀναγκῶν Ἐκκλησιαστικῆς ἐπειγούσης φύσεως δὲν προέκυπτον, τουναντίον (ἀντίθετα) μάλιστα, πνεῦμα ἀπονοίας, φιλαρχίας, ἀποστασίας καὶ ἰδιοτελείας διέκρινεν ὅλους τοὺς λόγους καὶ τὰς ἐνεργείας καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του. Συνεπῶς ἡ ἡμετέρα ταπεινὴ γνώμη εἶναι ὅπως οἱ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου χειροτονηθέντες κατ᾽ οὐδένα τρόπον γίνωσι δεκτοὶ ὡς Ἐπίσκοποι, αἱ δὲ πράξεις των ἐπίσης ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ ἀναγνωρισθῶσιν ὡς ἔγκυροι, διότι περὶ αὐτῶν καὶ τῶν πράξεών των ἁρμοδία νὰ κρίνῃ εἶναι ἡ αὐθεντία μιᾶς Τοπικῆς Μεγάλης Συνόδου (ἂν μὴ Οἰκουμενικῆς). Ἡμεῖς μὴ ἔχοντες τὴν ἀπαιτουμένην Ἐκκλησιαστικὴν συγκρότησιν, δὲν δικαιούμεθα, ἕνα μόνον σήμερον Ἐπίσκοπον ἔχοντες [16], νὰ προβῶμεν εἰς ἀναγνώρισιν ἀξιωμάτων καὶ πράξεων ἀντικανονικῶν, ἀντιποιούμενοι Συνόδου, μόνης δικαιουμένης ὡς Αὐθεντίας Ἐκκλησιαστικῆς νὰ κρίνῃ καὶ νὰ διακρίνῃ τοιαῦτα σοβαρᾶς φύσεως ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα. Τοῦτο ἄλλως τε ἐπιβάλλει καὶ τὸ γόητρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν παρατάξεως, καυχωμένης ὅτι τηρεῖ τὴν ἀκρίβειαν τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Παραδόσεων. Θὰ ἀποτελῇ δὲ παρωδίαν καταγέλαστον ἐὰν ἀφ᾽ ἑνὸς κοπτώμεθα διὰ τὰς 13 ἡμέρας τοῦ ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου περιφρονοῦμεν θεμελιώδεις Κανόνας Ἐκκλησιαστικούς, ἀφορῶντας αὐτὴν τὴν Κανονικότητα τῆς Ἀποστολικῆς ἡμῶν διαδοχῆς. Οἱ τυχο-

16. Ἐννοεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴ συγγραφῆς τοῦ ἄρθρου (τέλη τοῦ 1953) τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο.

διωκτισμοὶ πρὸς ἁρπαγὴν Ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν δέον νὰ πατάσσωνται παραδειγματικῶς, διότι ὄντως καὶ ἐκ πείρας ἀπεδείχθη ὅτι, "ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστὴς" (Ἰωάν. ι΄ 1-2). Ἄλλως τε δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ νεοημερολογιτικὴ Ἐκκλησία, ἂν ἀναγνωρισθῶσι παρ᾽ ἡμῶν ὡς Ἐπίσκοποι οἱ ἀντικανονικῶς ὑπὸ τοῦ Ματθαίου χειροτονηθέντες, θὰ εὕρῃ κανονικὸν ἔρεισμα, διὰ νὰ δικαιολογῇ πλήρως τὴν ἀναχειροτονίαν τῶν Κληρικῶν μας, τῶν λιποτακτούντων πρὸς αὐτήν. Οὐδεὶς διατείνεται ὅτι οἱ εἰς μετάνοιαν ἐρχόμενοι πρέπει νὰ διώκωνται. Ἀλλ᾽ ἂν πράγματι ὑπάρχῃ εἰλικρινὴς μετάνοια, αὕτη ποτὲ δὲν προβάλλει ὅρους καὶ δὲν ἐγείρει ἀξιώσεις. Ἐὰν ἐπίσης ὑπάρχῃ περιθώριον ἐπιεικείας καὶ οἰκονομίας, ἂς ἐξαντληθῇ ὁλόκληρον, ἀλλ᾽ ἂς μὴ λησμονῶμεν τὸ τοῦ θείου Χρυσοστόμου, "οἰκονομητέον ἔνθα μὴ παρανομητέον"» [11].

Οἱ θέσεις τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) εἶναι σαφεῖς καὶ ξεκάθαρες, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται ὁ ὁποιοσδήποτε σχολιασμός. Δυνάμεθα μόνον νὰ ἀναγνωρίσουμε, ὅτι εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ δικαιοκρισία καὶ σοφία τους, ἀλλὰ καὶ ἡ προληπτικότητά τους γιὰ ὅσα ἔμελλε νὰ συμβοῦν δυστυχῶς στὴν Ἐκκλησία μας μεταγενέστερα, ἐξ αἰτίας τῆς παρακάμψεως ἐν πολλοῖς τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθέντων καθοδηγητικῶν ἀρχῶν...

ΙΓ.3. Ἐμβριθὴς Μελέτη γιὰ τοὺς περὶ τὸν Εὐγένιο Τόμπρο παρασυναγώγους

Ἡ ὑπόθεση τῆς κρίσεως τῶν Ματθαϊκῶν ἀντικανονικῶν χειροτονιῶν εἶχε συνέχεια. Ὁ βιογραφούμενός μας Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἐπρόκειτο νὰ συνεχίσει τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν Κανονικὴ ἀντιμετώπιση τῆς

Ματθαιϊκῆς αὐθαιρεσίας, ἡ ὁποία συνέχιζε μὲ ἐπιμονὴ προσπαθοῦσα νὰ δικαιολογήσει τὰ ἀδικαιολόγητα καὶ νὰ καθιερώσει τὰ ἀκαθιέρωτα, βασιζόμενη σὲ ἔδαφος σαθρὸ καὶ διακρινόμενη γιὰ ἀσύγγνωστη πεισμονὴ καὶ ἀμετροέπεια. Μὲ ἀποτέλεσμα, ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἤδη ἀσχοληθεῖ ἱκανῶς καὶ ἐπιτυχῶς μὲ τὸ ἐν λόγῳ θλιβερὸ φαινόμενο, νὰ ἀναγκασθεῖ κατόπιν καὶ ἐκκλησιαστικῆς παρακινήσεως, ὅπως καὶ ἀδελφικῆς τοιαύτης ἀπὸ μέρους ὁμοφρόνων Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, νὰ δώσει τὴν ἐμπρέπουσα ἀπάντηση.

Τοῦτο συνέβη μὲ εἰδικὴ Πραγματεία τῆς 26.11.1954, ἡ ὁποία κυκλοφόρησε σὲ ἰδιαίτερο Φυλλάδιο μὲ τίτλο: *«Ἀνασκευὴ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης ποιμαντορικῆς δῆθεν ἐγκυκλίου τῶν ἀντικανονικῶν ἐπισκόπων τοῦ ἐκλιπόντος Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου»* [17].

Ἡ Μελέτη αὐτὴ χαρακτηρίσθηκε ὡς «*ἐμβριθὴς*» καὶ «*βαθυστόχαστος*» στὴν ἀνασκευὴ -ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας- τῶν «*φλυαριῶν*» *«τῶν περὶ τὸν Εὐγένιον Τόμπρον παρασυναγώγων»*. Καὶ τοῦτο, διότι *«εἶναι ἡ πλέον ἀποστομωτικὴ ἀπάντησις διὰ τὰς ἐκνόμους ἐνεργείας (των)»* [18].

Ἐπὶ τοῦ περιεχομένου, ὁ συντάκτης αὐτῆς (π.Χρ.Ν.) ἀναφέρεται στὸν Πρόλογο στὴν αἰτία τῆς συγγραφῆς. Γνωστοποιήθηκε εἰς αὐτὸν βιβλιάριο μὲ τίτλο *«Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος πρὸς ἅπαντας τοὺς εὐσεβεῖς Γ.Ο.Χ. Κληρικοὺς καὶ Λαϊκοὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀλλαχοῦ»*, ὑπο-

17. Πρόκειται γιὰ 16σέλιδο Φυλλάδιο σχήματος Α5, ὅπου κάτω ἀπὸ τὸν κύριο τίτλο στὴν πρώτη σελίδα του τίθενται τὰ χαρακτηριστικὰ Γραφικὰ ρητά: «*Τί δοθείη σοι, καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν;*» (Ψαλμ. ριθʹ 5) καὶ «*Οὐαὶ τοῖς γράφουσι πονηρίαν· γράφοντες πονηρίαν γράφουσι*» (Ἠσ. ιʹ 1).

18. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 200/31.1.1955, σελ. 5 (Στήλη «*Γεγονότα καὶ Κρίσεις*», *σχόλιον «Ἐπίκαιρον βιβλίον»).*

π. Εὐγένιος Τόμπρος.

γεγραμμένη ἀπὸ ἐννέα αὐτοτιτλοφορουμένους ἐπισκόπους, τοὺς ὁποίους «*παρὰ πάντα θεῖον καὶ ἀνθρώπινον νόμον*»[19] ἐχειροτόνησε ὁ ἀποθανὼν Τιτουλάριος Ἐπίσκοπος Βρεσθένης Ματθαῖος στὴν Γυναικεία Μονὴ τῆς Κερατέας.

Κατόπιν δὲ σχετικῆς προτροπῆς, ὅπως προαναφέρθηκε, διεξῆλθε τὴν ἐγκύκλιο αὐτὴ καὶ εἶδε τὰ «*συνήθη ἱστορικὰ ψεύδη, τὰς ὕβρεις καὶ χυδαιολογίας καὶ τὴν συνήθη προπαγανδιστικὴν δημοκοπίαν*»[19]. Διότι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ συμβεῖ κάτι ἄλλο, ἐφ᾽ ὅσον ***«πρόκειται περὶ ἀνθρώπων, οἵτινες ἐσκεμμένως κακοποιοῦν τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐν πλήρει γνώσει καὶ ἐπιγνώσει πλανοῦν καὶ ἐξαπατοῦν τοὺς ἀδαεῖς καὶ ἀφελεῖς φιλοθρήσκους Χριστιανούς, ὑποκρινόμενοι τὴν ἀκριβῆ δῆθεν τήρησιν τῶν θείων Κανόνων, ἐνῷ ἐν τῇ πραγματικότητι ἀσυστόλως καταπατοῦσιν αὐτοὺς καὶ ἔχοντες οὕτω πάντοτε πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν τὰ πάντα μηχανεύονται, ὅπως περιπλέκωσιν εἰς τὰ δίκτυα τῆς πλάνης των θύματα, τὰ ὁποῖα καὶ ὑλικῶς καὶ ψυχικῶς καταστρέφουσι καὶ ἀφανίζουσι»***[19].

Τὰ ὅσα φαινομενικῶς αὐστηρὰ γράφονται ἐδῶ ἀπὸ τὸν φιλαλήθη καὶ ἀκριβοδίκαιο π. Χρυσόστομο ἀντικατοπτρίζουν τὴν θλιβερὴ πραγματικότητα γιὰ τὸ φαινόμενο τοῦ Ματθαιϊσμοῦ, ὅπως δύνανται νὰ βε-

19. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἀνασκευὴ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης...*, Βόλος 1954, σελ. 2.

βαιώσουν ὅσοι γνώρισαν ἀπὸ πρῶτο χέρι πρόσωπα καὶ πράγματα ἐντὸς τοῦ ἀνθυγιεινοῦ ἕως καὶ ἐπικινδύνου αὐτοῦ χώρου, ἢ καὶ ὅποιου παρομοίου διαμορφώθηκε κατὰ τὸ πρότυπό του μέχρι καὶ σήμερα.

Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) βεβαιώνει ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἡ ἀνασκευὴ τοῦ περιεχομένου τῆς Ματθαιϊκῆς ἐγκυκλίου ἦταν ἔργο ἄχαρι, διότι οἱ συντάκτες της στὴν ἀπέλπιδα προσπάθειά τους προσαρμογῆς τῶν ἀπροσαρμόστων ἐκτρέπονται δεινῶς σὲ ψεύδη, ὕβρεις, καὶ βάναυσο ὑβρεολόγιο, προξενοῦντες ἀηδία καὶ ἀγανάκτηση σὲ κάθε γνώστη τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Ὅμως, ἀπὸ καθῆκον φιλαδελφίας ἔναντι τῶν ἀγνοούντων καὶ ὑπακοῆς στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή, ἐπιχειρεῖται ἀνασκευὴ τῶν ψευδο-επιχειρημάτων τους ὄχι βέβαια λεπτομερῶς, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀσχοληθεῖ κάποιος μὲ ἀνοησίες καὶ κακοήθειες θρησκειοκαπήλων [19].

Αὐτὸ ποὺ ἐξ ἀρχῆς ἐντυπωσιάζει στὴν πολυσέλιδη ἐγκύκλιο τῶν ἀντικανονικῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, τονίζει ὁ συντάκτης μας, εἶναι ἡ σκληρότητα τῶν χαρακτηρισμῶν ἐναντίον ὅσων δὲν θέλησαν νὰ συνταυτισθοῦν πρὸς τὰ φρονήματα καὶ τὶς πράξεις τοῦ ἐκλιπόντος ἀρχηγοῦ τῆς φατρίας τους Ματθαίου. Ὅλοι ἐκεῖνοι χαρακτηρίζονται κακόδοξοι, ἀσεβεῖς καὶ προδότες τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅπως καὶ ἐχθροὶ τοῦ διεξαγομένου ἀπὸ αὐτοὺς ἀγῶνος. Ἐναντίον λοιπὸν ὅλων, ζώντων καὶ κεκοιμημένων, περιχύνεται βόρβορος ὕβρεων *«ποικίλης φρασεολογικῆς συνθέσεως»* [20] καὶ ἐν τέλει ὅλοι ὁμοῦ σὲ δέσμη, σὰν εὔπρηστα φρύγανα, ρίπτονται συμπιεζόμενοι εἰς τὸ πῦρ τῆς γεένης καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον! **Ὅλοι κατ᾽ αὐτοὺς οἱ μὴ ἀνήκοντες στὴν**

20. Αὐτόθι, σελ. 3.

ὁμάδα τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, θὰ κολασθοῦν! Περὶ τούτου ἔχουν ἀπόλυτη βεβαιότητα ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀμφιβολίας![20]...

Ὡς πρὸς τὸν Ἡγέτη τῆς μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας Μητροπολίτη πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος ἀνέκαθεν ἐπέσυρε τὴν μῆνιν καὶ τὸ μένος τῶν δυστυχῶν Ματθαιοπλήκτων, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) γράφει ὅτι γνωρίζει αὐτὸν ἀπὸ 20ετίας ὡς συνεργάτης του στὸν ἀθλητικὸ δίαυλο, καταθέτοντας τὰ ἑξῆς σημαντικά:

«Περὶ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἔχομεν νὰ μαρτυρήσωμεν ἐν καθαρᾷ καὶ ἀδόλῳ συνειδήσει, ὅτι εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἤθους ἀνώτερος κατωτέρων παθῶν καὶ αἰσθημάτων. Καθ᾽ ὅ ὅμως ἄνθρωπος, δὲν στερεῖται καὶ ἐλλείψεων. Διὰ τοῦτο ποτὲ δὲν θὰ τολμήσωμεν νὰ τὸν ἀνακηρύξωμεν ἐν οὐρανοῖς ἅγιον, ἐφ᾽ ὅσον εἰσέτι ἐπὶ γῆς βαδίζει καὶ φέρει τὸ χοϊκὸν τῆς σαρκὸς περίβλημα, οὔτε εἰκόνας αὐτοῦ μὲ φωτοστέφανον θὰ ζωγραφήσωμεν, οὔτε ἐνώπιον αὐτῶν κανδήλας θ᾽ ἀνάψωμεν, οὔτε τροπάρια, ἀπολυτίκια καὶ στιχηρὰ προσόμοια πρὸς τὸ “Χαίροις ἀσκητικῶν” πρὸς δοξολογίαν αὐτοῦ θὰ συνθέσωμεν, οὔτε ἄφθονον καὶ πνιγηρὸν λιβανωτὸν πρὸ τοῦ εἰδώλου αὐτοῦ θὰ καύσωμεν, ὅπως ἐτόλμησαν νὰ πράξωσιν ἄνευ φόβου Θεοῦ οἱ τὴν ἐγκύκλιον ὑπογράψαντες διὰ τὸν πάτρωνά των Ματθαῖον. Διότι, πρῶτον θὰ προσκρούσωμεν εἰς τὴν ἐγνωσμένην καὶ δεδοκιμασμένην μετριοφροσύνην του, καὶ δεύτερον εἰς τὴν ἡμετέραν συνείδησιν, ἥτις οὐδέποτε ἀνέχεται συμπεριφορὰν δουλοπρεπῆ καὶ ὑποκριτικήν, ἀλλὰ ἁπλῶς συνιστᾷ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, κατ᾽ ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἑκάστου, τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡλικίαν

Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος.

καὶ τὴν μόρφωσιν. Καὶ ἐνῷ περὶ τοῦ Σεβ. πρ. Φλωρίνης δὲν προτιθέμεθα νὰ πλέξωμεν ἐνταῦθα στεφάνους δόξης καὶ αἰωνίου εὐκλείας, διὰ τοὺς πολυμερεῖς ἀγῶνας του καὶ θυσίας ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας (διότι θὰ θεωρηθῶμεν πιθανῶς κόλακες δημιουργοῦντες ἀντιστάθμισμα εἰς τοὺς κατ᾽ αὐτοῦ σχετλιασμοὺς τῶν ἀντιπάλων του) δὲν δυνάμεθα ὅμως παρ᾽ ὅλα τὰ τυχὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀνθρώπινα ὀλισθήματα, ἐφ᾽ ὅσον εἰσέτι ἡρωϊκῶς κρατεῖ τὴν σημαίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ὑψηλά, νὰ μείνωμεν ἀπαθεῖς καὶ ἀδιάφοροι πρὸς τοὺς ὑβριστὰς καὶ συκοφάντας του,

καὶ μάλιστα τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ δι᾽ ἀξιωμάτων ἀνωτάτων ἐκκλησιαστικῶν τιμηθέντας. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀσφαλῶς ἔχουσι ἀποπετρωθῇ τὴν συνείδησιν καὶ ἔχουσι διαστραφῇ καὶ ἀποθηριωθῇ εἰς τὰς συναισθήσεις. Δὲν λαμβάνουσιν ὑπ᾽ ὄψει, ὅτι ὁ Γεραρὸς οὗτος πρόμαχος τῆς εὐσεβείας ἀποτελεῖ τὸ σύγχρονον ὁμοίωμα τῶν πάλαι ποτὲ ἐν Ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ ὁμολογίᾳ διαλαμψάντων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας; Καὶ ἄν, ἐν τῇ σκληροτραχηλίᾳ καὶ λιθοκαρδίᾳ των, τοῦτο δὲν παραδέχονται, δὲν ἐνθυμοῦνται τουλάχιστον, ὅτι τὸν Ἱερατικὸν βαθμὸν ὅν ἔφερον, καὶ ὅν ἤδη διεκδικοῦσι, παρ᾽ Ἐκείνου τὸν ἐκληρονόμησαν διὰ τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου; Διατί μιμοῦνται τὸν πατραλοίαν Χάμ; Διατί λησμονοῦσιν ἐν τῇ σκοτοδίνῃ τῆς κακίας καὶ τῆς ἀχαριστίας των τὸ Ἀποστολικὸν ῥητὸν "εἰ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι· γίνωσκε δέ, ὅτι οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ᾽ ἡ ῥίζα σὲ" (Ρωμ. ια' 17)» [21].

Καὶ ἀναρωτᾶται δικαίως ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) περὶ τῶν λιβελλογράφων κατὰ τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης, ποιοί εἶναι αὐτοὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες; Διότι, μὲ τὶς ἐγκληματικές τους πράξεις ἀσχολήθηκαν τότε τὰ δικαστήρια καὶ τοὺς ἔμαθε τὸ Πανελλήνιο. Φέρουν ὅμως δυστυχῶς τὸν τιμημένο τίτλο τοῦ Γνησίου Ὀρθοδόξου καὶ ἡ ἀπερίσκεπτη κοινὴ γνώμη δὲν γνωρίζει νὰ διαχωρίζει εὐθῦνες καὶ συμπεριλαμβάνει ὅλους ἀδιακρίτως στὸν καταλογισμὸ εὐθυνῶν. Καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἀτάκτων, σχηματίζει πεποίθηση γιὰ τὴν ἴδια τὴν ἰδεολογία, *«παρ᾽ ὅλον ὅτι οὐδεμίαν ἐξάρτησιν*

21. Αὐτόθι, σελ. 4-5.

δύναται λογικῶς νὰ ἔχῃ μία ἰδεολογία ἐκ τῶν προσώπων» [22]. Ὅμως, τὸ μέτρο τῆς κακοηθείας καὶ ἀσυνειδησίας τῶν λιβελλογράφων φαίνεται στὶς σοφιστεῖες καὶ τὶς διαστρεβλώσεις τους τῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν, γιὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι ἡ χειροτονία τους, ὅπως ἔγινε, τελέσθηκε κανονικῶς καὶ συνεπῶς τυγχάνει ἔγκυρος [22].

Στὴν συνέχεια, παρατίθενται στὸ Φυλλάδιο σχεδὸν αὐτούσια τὸ ὅσα εἶχαν ἐκτεθεῖ στὸ προαναφερθὲν ἄρθρο: *«Ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου ἐξ ἐπόψεως Κανονικῆς»* [11], τὸ ὁποῖο παρουσιάσαμε ἀνωτέρω [23].

Κατόπιν, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) σπεύδει σὲ ἀνασκευὴ τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν ἱστορικῶν ἀνακριβειῶν τῆς Ματθαιϊκῆς ἐγκυκλίου. Οἱ συντάκτες τοῦ προβληματικοῦ ἐκείνου κειμένου, προκειμένου νὰ δικαιολογήσουν τὴν παρανομία τους, αὐτοὶ οἱ δῆθεν ἀκριβέστατοι τηρητὲς τῆς Πίστεως, καταφεύγουν ὡς δάνειο σὲ ἄρθρο τοῦ Νεοημερολογίτου πατριαρχικοῦ μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως Γενναδίου τοῦ 1929 [24], ὅπου ἐκεῖνος ὑποστηρίζει ὅτι ἡ χειροτονία ὑφ᾽ ἑνὸς ὡς μὴ παράβαση *«δογματική»*, ἀλλὰ *«κανονική»*, δύναται νὰ ἀναγνωρισθεῖ ὡς ἔγκυρος, μὲ ἐπίκληση πρὸς τοῦτο παραδειγμάτων ἀπὸ τὸ λεγόμενο Μελιτιανὸ σχίσμα τῆς Αἰγύπτου καὶ τὴν περίπτωση τοῦ Ἀγκύρας Εὐσεβίου χειροτονήσαντος τὸν Γαγγρῶν Καλλίνικο.

Ἐπ᾽ αὐτῶν, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) ὑπενθυμίζει ὅτι τὸν Ἡλιουπόλεως Γεννάδιο ἀντιμετώπισε ἐπαρκῶς ἕτερος Νεοημερολογίτης μητροπολίτης, ὁ Θεσσαλιώ-

22. Αὐτόθι, σελ. 5.
23. Βλ. σελ. 398-404 παρόντος Κεφαλαίου (στὴν *Ἀνασκευή...*, σελ. 5-9).
24. Περιοδ. «Ὀρθοδοξία» Κων/λεως, τ. 43/Ἰουλίου 1929, σελ. 291.

τιδος Ἰεζεκιήλ [25], ὁ ὁποῖος διευκρίνισε ὅτι οἱ σχισματικοὶ Μελιτιανοὶ ἔγιναν δεκτοὶ σὲ κοινωνία ἀπὸ τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο σύμφωνα μὲ τὸν Θεοδώρητο Κύρου «*διὰ μυστικωτέρας χειροτονίας βεβαιωθέντων*», δηλαδὴ κατὰ τὸν Σωζομενὸ «*ἐπιχειροτονοῦντος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας*», καὶ κατὰ τὸν Θεοδώρητο πάλι «*ἐπισφραγίζοντος τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἐπισκόπου ὑφ᾽ ὅν ὑπήγοντο*». Ἄρα ὑπῆρξε ἀποκατάσταση τῆς ἀντικανονικῆς χειροτονίας τους. Ὅσο δὲ γιὰ τὸ δεύτερο παράδειγμα τοῦ Ἀγκύρας Εὐσεβίου, τὸ «*ἐχειροτόνησε*» τοῦ κειμένου δὲν ἀποδεικνύει κατ᾽ ἀνάγκην ὅτι δὲν ὑπῆρχαν συλλειτουργοὶ Ἐπίσκοποι στὴν χειροτονία τοῦ Γαγγρῶν Καλλινίκου. Ἀλλὰ γενικῶς, ἡ ἄποψη τοῦ Ἡλιουπόλεως Γενναδίου ὅτι μόνο δογματικῆς φύσεως παραβάσεις δέχονται τὰ ἐπιτίμια ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ ὄχι οἱ παραβάσεις διοικητικῆς ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, εἶναι λανθασμένη καὶ αὐθαίρετη γι᾽ αὐτὸ καὶ δέχθηκε τὴν ἐναντίωση τοῦ Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ. Πάντως, συμπεραίνει ὁ π. Χρυσόστομος, τὰ παραδείγματα αὐτὰ δὲν ἐξυπηρετοῦν τοὺς Ματθαιϊκούς, διότι ἀφοροῦν πράξεις ἐπαναστατικὲς καὶ ὄχι κανονικὲς καὶ εἰρηνικές [26].

Χάριν δὲ τῶν ἀγνοούντων, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) προβαίνει σὲ ἐξήγηση τοῦ διακανονισμοῦ ἀπὸ τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τοῦ Μελιτιανοῦ σχίσματος στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας μὲ παράθεση ἱστορικῶς τῶν γεγονότων, συμπεραίνοντας ὅτι οἱ ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι στὸ σχί-

25. Περιοδ. «Ἅγιος Σπυρίδων» Κερκύρας, 10.9.1929, καὶ στὸ *Ἔργα καὶ Ἡμέραι Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Ἰεζεκιήλ*, τ. Α΄, Βόλος 1947, σελ. 265-266.

26. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἀνασκευὴ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 10.

σμα ἔγιναν δεκτοὶ μὲ χειροθεσία ἀπὸ τὸν κανονικὸ Ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας, σύμφωνα μὲ τὶς ὡς ἄνω μαρτυρίες τῶν Θεοδωρήτου καὶ Σωζομενοῦ [27].

Ἐπίσης, ἀναπτύσσει λεπτομερῶς καὶ τὸ θέμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἀγκύρας Εὐσεβίου, σύμφωνα μὲ τὰ Πρακτικὰ τῆς Δ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Πράξη ΙΣΤ′), ὅπου καταφαίνεται ὅτι αὐτὸς ἀντιμετώπισε τὴν κατηγορία ὄχι ὅτι χειροτόνησε μόνος Ἐπίσκοπο, ἀλλ᾽ ὅτι ἔπραξε τοῦτο ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, στὴν ὁποίαν ὑπαγόταν ἡ Ἐπισκοπὴ Γαγγρῶν, ἐνῶ ὁ Ἀγκύρας ἀπολογούμενος ὑποστηρίζει ὅτι, ἂν καὶ πιέσθηκε γιὰ νὰ προβεῖ στὴν χειροτονία τοῦ Γαγγρῶν, τότε μόνον τὴν ἐπιτέλεσε, ὅταν ἔλαβε τὴν ἔγγραφη ἔγκριση τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλου [28].

Ἐν συνεχείᾳ, ἀντιμετωπίζεται ὁ ψευδέστατος ἰσχυρισμὸς τῆς Ματθαιϊκῆς ἐγκυκλίου ὅτι ἀκόμη καὶ ὁ Μέγας Φώτιος χειροτονήθηκε ἀπὸ μόνον τὸν Ἐπίσκοπο Συρακούσης Γρηγόριο, ὁ ὁποῖος διατελοῦσε μάλιστα ὑπὸ ἐπιτίμιον, ὥστε νὰ ἀναγκασθεῖ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) νὰ ἀναφωνήσει: «*Μεγαλυτέρα ὕβρις διὰ τὸν Μέγαν τοῦτον ἄνδρα [Ἅγιον Φώτιον] καὶ πανεπιστήμονα καὶ ἔξαρχον πάντων τῶν Θεολόγων καὶ Κανονολόγων τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἠδύνατο νὰ προσαφθῇ*» [29]*!* Ἐξιστορῶν δὲ τὰ πραγματικὰ γεγονότα, ἀποκαθιστᾶ τὴν ἀλήθεια ὅτι ἡ χειροτονία τοῦ κριτικωτάτου Φωτίου, τοῦ ἀποτελέσαντος τὸ σέμνωμα καὶ τὸ ἀθάνατο κλέος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἀπορραπίσαντος μάλιστα τὴν κακόφρονα ἐπηρμένη Παπικὴ ὀφρῦ, «*ἐγένετο ψήφῳ μὲν πολυπληθοῦς Συνόδου Ἀρχιερέων,*

27. Αὐτόθι, σελ. 10-11.
28. Αὐτόθι, σελ. 11-12.
29. Αὐτόθι, σελ. 12.

ἱερουργούντων δὲ τῶν Συρακούσης Γρηγορίου, Ἀπαμεί-ας Εὐλαμπίου καὶ Γορτύνης Βασιλείου» [30].

Οἱ Ματθαιϊκοὶ λιβελλογράφοι ἐπικαλοῦνται ἐπίσης τὴν χειροτονία τοῦ Παυλίνου Ἀντιοχείας ἀπὸ μόνο τὸν Λουκίφερο Καλάρεως. Τοῦτο οὐδεὶς τῶν ἱστορικῶν βεβαιώνει, ἐνῶ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ δύο αὐτοὶ *«ὑπῆρξαν ταραξίαι καὶ ἔγιναν ἀρχηγοὶ Ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος ὁ μὲν Παυλῖνος ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὁ δὲ [Λουκίφερος] ἐν τῇ Δύσει... Καὶ ἐνῶ μὲν δὲν ἀναφέρεται ἄν ἡ χειροτονία τοῦ Παυλίνου ἐγένετο ὑπὸ ἑνὸς ἐπισκόπου, τοῦ Λουκίφερος, βεβαιοῦται ὅμως ἡ ὑπὸ μόνου τοῦ Παυλίνου χειροτονία τοῦ διαδόχου του Εὐαγρίου, γεγονός, ὅπερ, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴδομεν, ὅτι ἰδιαιτέρως ὡς πρᾶξιν ἀντικανονικήν, ἐπικρίνει ὁ Ἱστορικὸς Θεοδώρητος. Ἀμφοτέρας δὲ ταύτας τὰς ἀντικανονικὰς χειροτονίας (τοῦ Λουκίφερος ὡς παρ᾽ ἐνορίαν χειροτονήσαντος τὸν Παυλῖνον, καὶ τούτου ὡς μόνου τὸν Εὐάγριον) ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν ἐπισήμως...»* [31].

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ματθαιϊκοὶ λιβελλογράφοι ἐπικαλοῦνται καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Νεοκαισαρείας Ἁγίου Γρηγορίου (βλ. Συναξαριστὴν 17ης Νοεμβρίου), τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἀπετέλεσε ἀπορίας ἄξιον πῶς καὶ τὸ λησμόνησαν, ἄν καὶ τοὺς ἔγινε προτροπὴ νὰ μὴν τὸ θεωρήσουν ἀξιομίμητο [32] (!), ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) ἀναγκάζεται πλέον νὰ ἀσχοληθεῖ καὶ μὲ αὐτὸ πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς παραλογίας τους. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὸ Συναξάριον, συνέβη τὸ πρωτοφανὲς καὶ πρωτάκου-

---

30. Αὐτόθι, σελ. 12-13 (μὲ παραπομπὴ στὸ *Φωτίου Λόγοι καὶ Ὁμιλίαι, Εἰσαγωγή*, σελ. ι΄, ὑπὸ Σ. Ἀριστάρχου, Κωνσταντινούπολις 1900, καὶ *Φωτίου Ἐπιστολαί, Προλεγόμενα*, σελ. 32, ὑπὸ Ἰω. Βαλέτα).

31. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἀνασκευὴ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 13.

32. Βλ. σελ. 397-398 παρόντος Κεφαλαίου.

στο ὁ Ἀμασείας Φαίδημος νὰ στείλει στὸν μακρὰν εὑρισκόμενο Γρηγόριο τὴν χειροτονία του ὡς Ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας διὰ γράμματος, χωρὶς νὰ λάβει χώρα χειροτονία σὲ ἱερὸ Θυσιαστήριο ἐντὸς Ναοῦ. Ὅμως, τέτοιες παράδοξες διηγήσεις μόνον ἐκπλήξεις δημιουργοῦν καὶ ὄχι ἐλαφρυντικὰ στοὺς περιφρονητὰς τῶν Ἱερῶν Κανόνων [33]. Διότι διαβάζουμε στὸν Συναξαριστὴ τῆς 23ης Νοεμβρίου ὅτι καὶ ὁ Ἅγιος Ἀμφιλόχιος χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Ἰκονίου σὲ νυκτερινὴ ὀπτασία ἀπὸ Ἁγίους Ἀγγέλους. Καὶ ἡ Ἁγία Πρωτομάρτυς Θέκλα (24 Σεπτεμβρίου) μολονότι συνοδοιπόρος καὶ ἀκόλουθος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, «*ἐβάπτισεν αὐτὴ ἑαυτὴν ἐντὸς μιᾶς λίμνης, εἰς μίαν μόνον κατάδυσιν, εἰποῦσα "Εἰς τὸ ὄνομά σου Κύριέ μου Ἰησοῦ Χριστέ, λαμβάνω σήμερον τὸ ἅγιον Βάπτισμα"*»*!* [34] Κατόπιν τούτων, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) γράφει δικαίως:

«Καὶ ἤδη ἐρωτῶμεν. Τοιαῦτα παράδοξα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκομεν εἰς τοὺς Συναξαριστάς, ἐὰν καὶ σήμερον συμβοῦν ποῖαν μυστηριακὴν ἐγκυρότητα δύνανται νὰ ἔχουν, παρ᾽ ὅλην τὴν ἄκραν ἐπιείκειαν, τὴν ὁποίαν δύναται ἡ Ἐκκλησία νὰ δείξῃ εἰς τοὺς τολμῶντας; Ποῖος σήμερον διαβεβαιῶν ὅτι δι᾽ ὀπτασίας ἐχειροτονήθη Κληρικὸς καὶ δὴ Ἐπίσκοπος ἱερουργούντων Ἀγγέλων, ὡς ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος, γίνεται δεκτὸς ὡς τοιοῦτος; Καὶ ποῖος σήμερον, μιμούμενος τὴν ἁγίαν Θέκλαν δύναται νὰ αὐτοβαπτισθῇ καὶ μάλιστα μονοκατάδυτον βάπτισμα καὶ ἄνευ ἐπικλήσεως τοῦ θείου ὀνόματος τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ νὰ δικαιοῦται νὰ εἰσέλθῃ ὡς μέλος εἰς τὰς τάξεις τῆς Ἐκκλη-

33. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἀνασκευὴ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 14.

34. Αὐτόθι.

σίας ἀπολαμβάνων ὡς τέλειος Χριστιανὸς τῶν θείων αὐτῆς Μυστηρίων; Ἀλλὰ διατί νὰ κατατριβώμεθα εἰς περιττολογίας; Οἱ ἱεροὶ Διδάσκαλοι τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας λέγουσι τὰ ἑξῆς: "Τὰ σπάνια, τῆς Ἐκκλησίας Νόμος οὐ γίγνεται, καὶ τὰ παρὰ Κανόνας γενόμενα, ὡς ὑπόδειγμα οὐχ ἕλκεται"»[34].

Κατὰ τὸν π. Χρυσόστομο, οἱ ἐκ συστήματος διαστρεβλωτὲς τῆς ἀληθείας λιβελλογράφοι, ἀφοῦ διέστρεψαν ὅλα τὰ γεγονότα τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τόλμησαν νὰ διαστρέψουν καὶ τῆς νεωτέρας τοιαύτης, μὲ ἀναφορὰ στὸ ἀναφερθὲν ἤδη περιστατικόν, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ζαρνάτας Γαβριὴλ τῆς νεωστὶ ἱδρυθείσης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προέβη δῆθεν μόνος του στὴν χειροτονία τεσσάρων Ἐπισκόπων καὶ ὅτι οἱ χειροτονίες αὐτὲς ἐνεκρίθησαν ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ὅμως, ἡ ἀλήθεια εἶναι διαφορετική. Ὁ Ζαρνάτας Γαβριὴλ χωρὶς Συνοδικὴ ἐντολή, μὲ ὑπέρβαση τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας του, καὶ μὲ αὐθαίρετη γνώμη καὶ ἀπόφαση, χειροτόνησε τὸ ἔτος 1825 τρεῖς Ἐπισκόπους, ἔχοντας ὡς συλλειτουργοὺς δύο Ἐπισκόπους τῆς Μάνης. Μὲ τὸν ἀντικανονικὸ αὐτὸ τρόπο χειροτόνησε τοὺς Μαΐνης Ἰωσήφ, Πλάτζης Ἄνθιμο καὶ Μηλέας Ἰωαννίκιο. Ἀργότερα, τὸ 1832, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, μὲ σύμπραξη δηλαδὴ καὶ ἄλλων δύο Ἐπισκόπων, χειροτόνησε καὶ τὸν Ἀνδρουβίτσης Προκόπιο. Οἱ αὐθαιρεσίες ὅμως ἐκεῖνες τοῦ Ζαρνάτας Γαβριὴλ προκάλεσαν ὅπως ἦταν ἑπόμενο τὴν ἐπέμβαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία ἐξεδίκασε τὰ γεγονότα καὶ στὸν ἀρχηγὸ τῆς ἀνταρσίας Γαβριὴλ ἐπέβαλε καθαίρεση, στοὺς δὲ δύο συμπράξαντας Ἐπισκόπους καὶ στοὺς τέσσερις χειροτονηθέντας ἐπέβαλε πρόσκαιρη ἀργία, καὶ τελικὰ συνεχώρησε καὶ ἀνεγνώρισε κατ᾽

ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν καὶ ἐπιεικῆ κρίσιν, ὅπως διηγεῖται λεπτομερῶς ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων [35]. Σύμφωνα δὲ μὲ τὸ σκεπτικὸ τῆς Συνοδικῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς, ὁ Ζαρνάτας Γαβριὴλ καθηρέθη ἐπὶ παραβάσει τοῦ ΛΕ′ Ἀποστολικοῦ Κανόνος, τοῦ Β′ τῆς Β′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τοῦ Η′ τῆς Γ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τοῦ Κ′ τῆς ΣΤ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σχετικὰ μὲ τὶς παρ᾽ ἐνορίαν ἱεροπραξίες [36].

Στὸν Ἐπίλογο τῆς σχετικὰ συντόμου, ἀλλὰ κατατοπιστικῆς αὐτῆς μελέτης του, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) γράφει συμπερασματικῶς γιὰ τοὺς λιβελλογράφους τῆς Ματθαιϊκῆς φατρίας, ὅτι περὶ τοῦ δῆθεν διεξαγομένου ἀγῶνος τους, περὶ τοῦ ὁποίου καυχῶνται, βεβαιώνουν οἱ λόγοι τους, ἀλλὰ καὶ οἱ πράξεις τους, οἱ ὁποῖες ὡς κακοήθεις καὶ ἐγκληματικὲς ἄφησαν ἐμβρόντητη τὴν ἀσχοληθεῖσα μὲ αὐτὲς ἀνθρώπινη δικαιοσύνη. Καὶ συνεχίζει αὐτολεξεί:

«Διὰ νὰ ἤμεθα δὲ συγκεκριμένοι ἀλλὰ καὶ δίκαιοι, ***πολλοὶ πλανηθέντες παρ᾽ αὐτῶν ὑπέπεσαν μὲν εἰς τὰ δίκτυά των, ἀλλὰ προσέφεραν ὁμολογουμένως πολλὰς θυσίας ὑπὲρ τοῦ ἑορτολογικοῦ ἀγῶνος. Πλὴν λυπεῖταί τις ἀναλογιζόμενος, ὅτι αἱ θυσίαι των προσεφέρθησαν μὲ ζῆλον οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν.*** *Ὁ δὲ θεῖος Παῦλος γράφει "Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ" (Β′ Τιμ. α′ 5). Περὶ δὲ ἐκείνων, οἵτινες ἐν τῇ Μονῇ Κερατέας συνέπηξαν τὸ στρατηγεῖον τῆς θρησκειοκαπηλείας, καὶ οἵτινες διὰ τὰ πολλὰ καὶ ἀνήκουστα κατορ-*

35. *Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα,* τ. Β′, Ἀθήνησι 1864, σελ. 18-19.

36. Πετρακάκου Δημ., Καθ. Ἐκκλ. Δικαίου, *Νομοκανονικαὶ Ἐνασχολήσεις,* Ἀθῆναι 1943, σελ. 100-101.

θώματά των πολλὰς τιμωρίας ὑπέστησαν, καὶ ἀκόμη θὰ ὑποστῶσι, κατὰ θείαν καὶ ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην, εἶναι περιττὸν νὰ ἀσχοληθῶμεν. Ἡ καύχησίς των ὅτι δῆθεν διὰ τὸν Χριστὸν πάσχουσιν, εἶναι ματαία, ***διότι τὸ διὰ Χριστὸν πάσχειν εἶναι θεῖον δῶρον καὶ τιμὴ ἰδιάζουσα, μὲ ἐκδηλώσεις ἐξωτερικὰς προκαλούσας πολλάκις καὶ θαύματα εἰς δόξαν Χριστοῦ καὶ τοῦ ὑπὲρ Ἐκείνου πάσχοντος.*** *Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τὴν ἰδικήν των τὰ πράγματα ἔχουσιν ἄλλως ("Μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεύς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός, ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος" [Α' Πέτρ. δ' 15])»* [37].

Τέλος δέ, κατακλείει μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ὅπως ἀκριβῶς καὶ στὸ σχετικὸ προαναφερθὲν ἄρθρο: *«Ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου ἐξ ἐπόψεως Κανονικῆς»* [38], περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρθηκαν τὰ δέοντα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

ΙΓ.4. Ἐξήγηση γιατὶ δὲν εἶναι δεκτοὶ οἱ ἀντικανονικοὶ Βρεσθενικοὶ

Ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τούτου θέματος, τὸ ὁποῖον ἐπανήρχετο συνεχῶς στὸ προσκήνιο τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, μὲ ἔνταση κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ ᾽50 καὶ μὲ σχετικὴ ὕφεση κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ ᾽60, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) συνέχισε τὶς δημόσιες παρεμβάσεις του. Εἶχε εὐαισθητοποιηθεῖ ἰδιαιτέρως στὸ πρόβλημα αὐτό, γνώριζε καλῶς τὰ ἐξοφθάλμως τρωτὰ σημεῖα του, ἀντιλαμβανόταν σαφέστατα τὶς ἐπιδιώξεις καὶ τοὺς σκοποὺς γνωστῶν προβληματικῶν κύκλων, καὶ ὡς ἄνθρωπος σοβαρὸς καὶ Κληρικὸς ἐπιφανής, μὲ ποιμαντικὴ ὑπευθυνότητα, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀντιπα-

---

37. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἀνασκευὴ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης...*, ἔνθ᾽ἀνωτ., σελ. 15-16.

38. Βλ. σελ. 398-404 παρόντος Κεφαλαίου.

ρέλθει μία ἀνοικτὴ πληγή, ἡ ὁποία ἀπαιτοῦσε εἰδικὴ ἀντιμετώπιση καὶ μεταχείριση ἂν ὄχι γιὰ τὴν θεραπεία της, ἀλλὰ τουλάχιστον γιὰ τὴν μὴ μετάδοση τῆς μολυσματικῆς της φθορᾶς εὐρύτερα.

Ἕνα νέο ἄρθρο του δημοσιεύθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1955, μετὰ πλέον τὴν Κοίμηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅταν ἡ Ἐκκλησία μας κατέβαλλε προσπάθεια γιὰ ἀπόκτηση Ἱεραρχίας καὶ οἱ ἀκανόνιστοι Βρεσθενικοί, μὲ αὐξημένη ἐκ τῶν πραγμάτων παρρησία, ἐνεφανίζοντο ὡς δῆθεν ἐξασφαλίσαντες καὶ κατέχοντες αὐτό, τὸ ὁποῖο ἡ κανονικὴ μερίδα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων ἀγωνιωδῶς ἐπιζητοῦσε. Ἡ Ἐκκλησία μας κατὰ τὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμὴ εἶχε ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν τὸ καθῆκον νὰ στηλιτεύσει τὴν ἀντικανονικότητα τῶν ἀκανονίστων, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι δὲν ἀποτελοῦσαν ἐπ᾽ οὐδενὶ λύση ἀνάγκης, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ νὰ προστατεύσει τὸ Ποίμνιό της ἀπὸ πιθανὸ κίνδυνο ἐπηρεασμοῦ ἐκ μέρους τῶν δῆθεν τακτοποιημένων καὶ ἐξασφαλισμένων ὀπαδῶν τῆς Κερατέας.

Τὸ νέο κείμενο τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη ἔφερε τὸν τίτλο: «*Κανονικαὶ ἔρευναι: Δύο χαρακτηριστικαὶ Συνοδικαὶ ἀποφάσεις δι᾽ ἀντικανονικὰς χειροτονίας Ἐπισκόπων*»[39].

Ἐξ ἀρχῆς τονίζει σὲ αὐτό, ὅτι οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Δίκαιο καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία γνωρίζουν καλῶς, ὅτι οἱ ἐπιφέροντες κατὰ καιροὺς δεινὰ στὴν Ἐκκλησία, μεταξὺ ἄλλων ἀπετόλμησαν καὶ τὴν ὑφαρπαγὴ τῆς Ἀρχιερωσύνης παρὰ πάντα θεῖο καὶ ἀνθρώπινο νόμο ὑπὸ ἑνὸς μόνου Ἐπισκόπου. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ Ἀποστολικῶν

---

39. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 221/14.11.1955, σελ. 6, καὶ ἀρ.φ. 222/28.11.1955, σελ. 2-3.

καὶ Συνοδικῶν Κανόνων φρόντισε νὰ κατοχυρώσει τὸ ἐπίζηλο ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, ὥστε νὰ μὴν ὑφαρπάζεται ἀπὸ ἀναξίους, τὶς δὲ παραβάσεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἐπάτασσε αὐστηρῶς. Ἐπὶ δὲ τῆς συγχρόνου πραγματικότητος σημειώνει:

«Τὸ τόλμημα τοῦ ἀποθανόντος τιτουλαρίου Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου καθ᾽ ὅ ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ μόνον ἐψηφίσθησαν καὶ ἐχειροτονήθησαν τρεῖς [τέσσερις] Ἐπίσκοποι στερεῖται πάσης δικαιολογίας. Διότι ὅτε τὸ πραξικόπημα τοῦτο ἔλαβε χώραν οὔτε τὸ ἀπαρρησίαστον πλειόνων Ἐπισκόπων διὰ τὸ σύμψηφον, λόγῳ σφοδροῦ διωγμοῦ ὑπῆρχεν, οὔτε ἀνάγκαι Ἐκκλησιαστικαὶ ἐπείγουσαι καὶ ἀνοικονόμητοι προέκυπτον, οὔτε οἱ χειροτονηθέντες μεταξὺ ἄλλων διεκρίνοντο, ὡς οἱ λόγῳ ἀρετῆς καὶ μορφώσεως ὑπέρτεροι. Ποῖα δὲ τὰ κίνητρα τοῦ πραξικοπήματος, δὲν εἶναι δύσκολον πᾶς τις νὰ ἐννοήσῃ. Πᾶν ἄλλο ἤ τὸ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπόδειξις ὅτι οἱ τρεῖς κατ᾽ ἀρχὰς καὶ οἱ ἐννέα κατόπιν "κενὴν δόξαν παρ᾽ ἀλλήλων λαμβάνοντες" καὶ αὐτοκαλούμενοι Ἐπίσκοποι, εἰς οὐδὲν ἄλλον ἀσχολοῦνται εἰμὶ εἰς τὸ διὰ τῶν σκανδάλων των ***νὰ δυσφημῶσι καὶ τὴν παράταξιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ὅπερ αὐθαιρέτως καὶ ἀντικανονικῶς περιεβλήθησαν»*** [40]**.**

Αὐτὴ ἡ τελευταία ρήση τοῦ νουνεχοῦς π. Χρυσοστόμου ἐνέχει ἰδαίτερη βαρύτητα καὶ διαχρονικότητα, δυστυχῶς, στὰ καθ᾽ ἡμᾶς. Οἱ παρανομίες γιὰ ὑφαρπαγὴ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ἐπαναλήφθηκαν καὶ μεταγενέστερα, **μὲ τὸ αὐτὸ πάντοτε ἀποτέλεσμα: τὴν δυσφήμιση τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος καὶ τὸν εὐτελισμὸ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος!...**

40. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 221/14.11.1955, σελ. 6.

Κατόπιν, στὸ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρο, ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) ἀναφέρεται καὶ πάλι στὴν περίπτωση τοῦ χειροτονηθέντος ἀπὸ τὸν Κυρήνης Φίλωνα γιὰ τὴν Ἐπισκοπὴ Παλαιβίσκης καὶ Ὕδρακος τῆς Ἀφρικῆς Σιδηρίου, κατὰ τὴν μοναδικὴ μαρτυρία τοῦ Συνεσίου[41], ἡ ὁποία ὅμως οἰκονομήθηκε ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρινὴ Ἐκκλησία, μὲ ἰδιαίτερη μάλιστα ἀναφορὰ στὸ ἦθος καὶ τὴν μόρφωση τοῦ Σιδηρίου, τοῦ κατὰ πολλὰ διαφέροντος ἀπὸ τοὺς χειροτονηθέντες ὑπὸ τοῦ Ματθαίου.

Ὡς πρὸς τὸ ἐρώτημα τῆς κατ᾽ οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν τῆς Ἐκκλησίας θεραπείας τοῦ πραξικοπήματος τοῦ Ματθαίου, ἐκφράζεται ἄκρα ἐπιφυλακτικότητα, διότι πρόκειται γιὰ σοβαρὸ Κανονικὸ παράπτωμα, τοῦ ὁποίου ἡ κρίση ἐμπίπτει, ὅπως προαναφέρθηκε, σὲ Μεγάλη Τοπικὴ ἢ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Γιὰ τέτοιες δὲ περιπτώσεις ἔχουμε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία καὶ τὸ Δίκαιο Συνοδικὲς ἀποφάσεις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης Ἐκκλησίας, κατὰ τὶς ὁποῖες καταδικάσθηκαν καὶ ἀκυρώθηκαν ὡς μηδέποτε γενόμενες αὐθαίρετες χειροτονίες, οἱ ὁποῖες τελέσθηκαν ἀπὸ ἕναν Ἐπίσκοπο.

Μάλιστα, γίνεται ἀναφορὰ στὴν κατὰ τὸ ἔτος 1143 ἐπὶ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ τοῦ Β′ ὑπόθεση Συνοδικῆς κρίσεως τῶν ὑπὸ μόνου τοῦ ἀποθανόντος Ἐπισκόπου Τυάνων Ἰακώβου ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντων καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν αἵρεση τῶν Βογομίλων ὑποπεσόντων δύο Ἐπισκόπων, τοῦ Σασίμων Κλήμεντος καὶ τοῦ Βαλβίσσης Λεοντίου. Ἡ συνελθοῦσα Σύνοδος κατεδίκασε τοὺς ἀντικανονικῶς χειροτονη-

41. Βλ. Συνεσίου Κυρήνης, *Ἐπιστολὴ ΞΖ′ (92): «Τῷ αὐτῷ» (Θεοφίλῳ),* PG τ. 66, στλ. 1415-1417.

θέντας Κλήμεντα καὶ Λεόντιο, ἀκύρωσε τὴν πράξη χειροτονίας τους ἀποκαλώντας τους *«ψευδεπισκόπους»*, διότι χειροτονήθηκαν παρὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ ὑπέπεσαν ἐν συνεχείᾳ στοὺς Βογομίλους. Στὸ «Σημείωμά» της ἡ Σύνοδος ἔκρινε αὐτοὺς ἐντελῶς ἀχειροτονήτους, *«διὰ τὸ τῆς χειροτονίας αὐτῶν ἀκανόνιστον»*, ἐφ᾽ ὅσον χειροτόνησε αὐτοὺς ὁ Τυάνων Ἰάκωβος μόνος, *«διὰ τὸ μηδένα ἔχειν τὸν τούτῳ συλλειτουργήσαντα, παρὰ τὴν τῶν ἱερῶν Κανόνων διάταξιν»* [42].

Ἑτέρα Συνοδικὴ ἀπόφαση ἀναφέρεται ἡ ἐπίσης προαναφερθεῖσα τοῦ 1923, σχετικὰ μὲ τὸν Θεοφάνη Νόλη, ὁ ὁποῖος χειροτονήθηκε αὐθαιρέτως στὴν Ἀμερικὴ ὡς ἐπίσκοπος ἀπὸ μόνο τὸν Ρῶσο Ἐπίσκοπο Ἀλάσκας Ἀλέξανδρο. Ἐν τούτοις, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο κήρυξε τὴν χειροτονία τοῦ Νόλη ἄκυρη καὶ ἀνύπαρκτη. Πλὴν ὅμως, ἐπειδὴ αὐτὸς μετέβη στὴν Ἀλβανία καὶ ἀπέκτησε ὑποστηρικτές, οἱ ὁποῖοι ἀξίωναν τὴν ἀναγνώριση τῆς χειροτονίας του, χάριν πολιτικῆς σκοπιμότητος, τὸ Πατριαρχεῖο ἀπεφάσισε τὴν ἀναχειροτονία του καὶ ἀπέστειλε στὴν Ἀλβανία ὡς Ἐξάρχους Ἐπισκόπους τὸν Μελιτουπόλεως Ἱερόθεο καὶ τὸν Συννάδων Χριστοφόρο, οἱ ὁποῖοι ἀναχειροτόνησαν τὸν Θεοφάνη τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1923 στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὴν Κορυτσᾶ [43].

Οἱ ἀποφάσεις αὐτές, σημειώνει ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.), *«φρονοῦμεν ὅτι ἀπεκρυστάλλωσαν τὸ ὑγιὲς*

42. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 222/28.11.1955, σελ. 2 (μὲ παραπομπὴ στὸ *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων*, Ράλλη-Ποτλῆ, τ. Ε΄, σελ. 83-88, ἔνθα δύο σχετικὰ «*Σημειώματα*» Πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Ὀξείτου).

43. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 222/28.11.1955, σελ. 2-3 (μὲ παραπομπὴ στὴν *Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμ. ΚΓ΄, ἐκδ. Πυρσός, Ἀθῆναι 1933, λῆμμα: «*Φὰν Νόλη*», σελ. 819).

καὶ ἀκραιφνὲς φρόνημα εἰς τὰς τοιούτου εἴδους Ἐκκλησιαστικὰς παραβάσεις καὶ ὅτι ἀποτελοῦσιν εἶδός τι "Νομολογίας" ἐπὶ τούτων δυσεπιλύτων ζητημάτων τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου» [43].

ΙΓ.5. Κατάλληλη ἀντιμετώπιση οἰκτρῶν λοιδοριῶν

Εἶναι γεγονός, ὅπως ἤδη ὑπαινιχθήκαμε, ὅτι μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1955, οἱ Ματθαιϊκοὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ πρωτοσυγκέλλου τους διατελοῦντες Εὐγενίου Τόμπρου, ἔσπευσαν σὲ ἔκδοση περιοδικοῦ, τοῦ «Κήρυκος Ἐκκλησίας Ὀρθοδόξων», ὥστε νὰ διαδίδουν νὰ φληναφήματά τους περὶ τῆς δῆθεν ὀρθῶς γενομένης συγκροτήσεώς τους σὲ σύνοδο, πρὸς διάσωσιν κατ᾽ αὐτοὺς τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, παρὰ τὴν καταπάτηση αὐτοῦ τούτου τοῦ Α΄ Ἀποστολικοῦ Κανόνος καὶ σωρείας ἄλλων, ὡς πρὸς τὴν ἀπαγόρευση τῆς ἐξ ἑνὸς μόνον Ἐπισκόπου χειροτονίας ἑτέρου Ἐπισκόπου.

Καὶ ἐπειδὴ μέχρι τότε, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως μετά, ὅπως παρακολουθήσαμε ἀνάγλυφα, ὁ βασικὸς ἀποδομητὴς τοῦ σαθροῦ οἰκοδομήματός τους Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης δὲν ἔπαυε μέσῳ ἀκαταμαχήτων Κανονικῶν καὶ Ἱστορικῶν ἐπιχειρημάτων καὶ παραδειγμάτων νὰ κονιορτοποιεῖ τὶς πράξεις καὶ θέσεις τους, ἦταν ἑπόμενο νὰ δεχθεῖ τὰ ἀκατάσχετα πυρά τους, διὰ τοῦ προφανῶς διαταραγμένου Εὐγενίου Τόμπρου, τοῦ κυρίου ἐκείνου παράγοντος τῆς «*μαριαμιτικῆς φατρίας*».

Ἔναντι τοῦ οἰκτροῦ αὐτοῦ ρυπαρογράφου [44], ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀπήντησε δημοσίως

44. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 224/26.12.1955, σελ. 7.

διὰ τοῦ κειμένου του: «*Ἀπάντησις εἰς τὸν Αἰδεσ. Εὐγ. Τόμπρον*»[45], θέτοντας ὑπὸ τὸν τίτλο τὸ Γραφικόν: «*Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν*» (Α΄ Κορ. δ΄ 12). Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) ἐξηγεῖ τὴν αἰτία τοῦ μένους ἐναντίον του τοῦ π. Εὐγενίου Τόμπρου, μὲ ὕβρεις τοῦ ὑποκόσμου, λοιδορίες, ἀλλὰ καὶ συκοφαντίες. Ἐφ᾿ ὅσον διαξήγαγε σοβαρὴ ἱστορικὴ καὶ κανονικὴ ἔρευνα περὶ τῆς χειροτονίας ἐπισκόπου παρ᾿ ἑνὸς τοιούτου καὶ βεβαίως δὲν εὐαρέστησε τὴν παράταξη αὐτῶν ποὺ διέπραξαν τὸ ἁμάρτημα τοῦτο, δέχεται τὸν καταιγισμὸ τοῦ κ. Τόμπρου. Ὅμως, οὔτε στὴν δικαιοσύνη προτίθεται νὰ καταφύγει, λόγῳ τῶν δυσκόλων περιστάσεων καὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, οὔτε ἡ ἀνατροφή του καὶ ἡ παιδεία του, χαρακτηριζομένη ἀπὸ μακροθυμία καὶ ἀνεξικακία πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας, τοῦ ἐπιτρέπει κάτι τέτοιο, παρὰ ἀναθέτει στὴν θεία Δικαιοσύνη τὴν ἀπόδοση τοῦ δικαίου. Μόνον ἐρωτᾶ τὸν κ. Τόμπρο: «*Δὲν φοβεῖσθε τὸν Θεόν; Δὲν λυπεῖσθε τὰς ψυχὰς τόσων ἀνθρώπων, τὰς ὁποίας σύρετε στὴν πλάνην;*»[45].

Διαψεύδει ὅμως τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ κατηγόρου του ὅτι δῆθεν ἀνέρχεται συχνὰ τὶς σκάλες τοῦ μητροπολιτικοῦ μεγάρου τοῦ Βόλου, ἤ ὅτι ἀπέβαλε κάποτε τὸ τιμημένο ράσο. Τοῦτο συνέβη μόνον ὅταν χειροτονήθηκε κυριολεκτικῶς ἀνάρπαστος, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1936 ἐνῶ εἶχε κατέλθει στὴν Ἀθήνα γιὰ ἕνα Συνέδριο, καὶ μετὰ τὴν ἀπρόσμενη χειροτονία του μὲ δανεικὰ ράσα καὶ ἄμφια, αὐτὰ τοῦ ἀφαιρέθηκαν καὶ μέχρι νὰ ραφοῦν τὰ δικά του, ἀλλὰ καὶ μέχρι νὰ ἀποκτήσει καὶ ἐμφανισιακῶς μορφὴ Κληρικοῦ (μαλλιά, γένεια),

45. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 225/9.1.1956, σελ. 2-3.

ἔπρεπε ἐπὶ 40νθήμερον νὰ μὴν ἐκτίθεται δημοσίως. Κατόπιν ὅμως, δύο φορὲς μετέβη στὴν Μονὴ τῆς Κερατέας καὶ συλλειτούργησε μάλιστα μὲ τὸν Βρεσθένης Ματθαῖο, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβε καὶ ἐνταλτήριο ἀσκήσεως Πνευματικῆς πατρότητος. Καὶ ἐπιλέγει:

«Αὐτὰ συνέβησαν τότε, ὅτε σεῖς μὲν κ. Τόμπρε ὡς κακόδοξος ἐδέχεσθε χειροτονίαν ἀπὸ τὸν Κερκύρας Ἀλέξανδρον, ὅστις ὡς πρόεδρος τοῦ συνοδικοῦ δικαστηρίου καθήρεσε τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Ἀγῶνος μας, ἐγὼ δὲ μετὰ τῆς ἀειμνήστου εὐσεβεστάτης μητρός μου Ἐλευθερίας Μοναχῆς ἀπὸ κοινοῦ διηνύομεν τὸν δίαυλον τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος» [45].

Κατακλείει δὲ ὡς ἑξῆς: *«Ἡ Ἐκκλησία μας, κ. Τόμπρε, δὲν εἶναι οὔτε προτεσταντική, οὔτε πρεσβυτεριανή, ὡς χαιρεκάκως τὴν ἀποκαλεῖτε, ἀλλ᾽ ὀρθόδοξος. Ἐλπίζομεν δὲ ὁ ἅγιος Ἱδρυτὴς αὐτῆς νὰ πέμψῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸν καλὸν τοῦ κενωθέντος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου Πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου θρόνου διάδοχον, ἵνα ὑπ᾽ αὐτοῦ ποιμαινώμεθα εἰς νομὰς σωτηρίας. Ταῦτα εἰς ἀπάντησιν τῶν συκοφαντιῶν καὶ τῶν λοιδοριῶν σας, κ. Τόμπρε, καὶ εὐχόμεθά σοι τὸν ἀπὸ Θεοῦ φωτισμὸν καὶ τὴν συγχώρησιν»* [46].

ΙΓ.6. Μία ἀλλοπρόσαλλη ἀπολογία τοῦ Εὐγενίου Τόμπρου

Ἡ ἀποστομωτικὴ αὐτὴ ἀπάντηση δὲν συνέτισε τὸν πεπλανημένο καὶ δυστυχῆ κατ᾽ οὐσίαν ἡγέτη καὶ καθοδηγητὴ τῆς Ματθαιϊκῆς φατρίας Εὐγένιο Τόμπρο.

46. Αὐτόθι, σελ. 3 (τὸ ἄρθρο αὐτό, ἐκτὸς ἄλλων, περιέχει καὶ μία σημαντικὴ αὐτοβιογραφικὴ ἀναφορὰ τοῦ π.Χρ.Ν. περὶ τῶν γεγονότων τῆς χειροτονίας του τὸν Ἰούνιο τοῦ 1936, ὅπως εἴχαμε προαναφερθεῖ σχετικῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, βλ. σελ. 130-131).

Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀρχὰς τοῦ ἑπομένου ἔτους 1956, κυκλοφόρησε 15σέλιδο φυλλάδιο, πιθανὸν ὡς παράρτημα τοῦ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐκδιδομένου περιοδικοῦ τῆς ὁμάδος του «Κῆρυξ Ἐκκλησίας Ὀρθοδόξων» (διότι ἡ ἀρίθμηση αὐτοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἔνδειξη σελίδος 17 κ.ἑ.), μὲ τίτλο: *«Γεννηθήτω (sic) φῶς – φῶς φωτίζον, φῶς καῖον τὴν ἀσέβειαν – φῶς διαλυτικὸν πλάνης»*. Μέσῳ αὐτοῦ, προβαίνει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σὲ μία ὀργίλη ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἐξαπολύων ἐναντίον του μύδρους, μὲ λεξιλόγιο κατωτάτου ἐπιπέδου, μὲ τὸ ὁποῖο βεβαίως δὲν ἀξίζει κάποιος νὰ ἀσχοληθεῖ σοβαρά. Ἁπλῶς, τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶναι ἐνδεικτικὸ τῆς ἀνισορροπίας καὶ διαταραχῆς τῆς ψυχῆς καὶ διανοίας τοῦ συγγραφέως, ὅπως καὶ τῆς παθολογίας τοῦ χώρου τοῦ ὁποίου ἡγεῖτο καὶ ἀποτελοῦσε τὸν «θεωρητικὸ» καὶ τὸν κύριο ἐκφραστὴ καὶ ἀντιπρόσωπο.

Ἐπὶ τῆς οὐσίας, ὁ κ. Τόμπρος τονίζει ὅτι ὅσα ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἔγραψε κατὰ τῆς ἀντικανονικότητος τῶν χειροτονιῶν ποὺ ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος τέλεσε μόνος του, ἐπικαλούμενος παραδείγματα τοῦ παρελθόντος, αὐτὰ δὲν ἀφοροῦσαν τὴν ὑπόθεσή τους, διότι δὲν ἔγιναν κατ᾽ ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν ἐν καιρῷ διωγμοῦ ἢ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀδυναμίας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ἕνεκα ἄλλων εὐτελῶν λόγων προσωπικῶν καὶ ἰδιοτελῶν [47]. Ὅλα αὐτὰ γράφει, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρεται στοὺς σχετικοὺς ἀπαγορευτικοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, γιὰ νὰ τονίσει προφανῶς ὅτι δῆθεν ἡ περίπτωση τοῦ Ματθαίου εἶναι μοναδικὴ στὴν ἱστορία, μὴ σχετιζόμενη μὲ κανένα ὅμοιο παράδειγμα τοῦ παρελθόντος.

Καὶ ἀφοῦ ἱκανοποιήσει τὸ πάθος τοῦ θιγομένου

47. Πρωθιερέως Εὐγενίου Τόμπρου, *Γεννηθήτω Φῶς*, σελ. 17.

ἐγωϊσμοῦ του, καταφερόμενος μὲ μένος ἐναντίον τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), καταφανὲς δεῖγμα τοῦ μεγέθους τῆς πλάνης καὶ τῆς πνευματικῆς του ἀσθενείας, προσπαθεῖ ὁ ταλαίπωρος νὰ ἐξηγήσει τὸ θέμα τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας» στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, μὲ προσφυγὴ στὸν «*κράτιστον τῆς θεολογίας μύστην Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου*» Ἀμίλκα Ἀλιβιζᾶτο (!), γνωστὸ πρωτοπόρο Οἰκουμενιστή, ὥστε νὰ ἀποδείξει ὅτι ὑπάρχει παρέκβαση ἀπὸ ὅσα ὁρίζουν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες σὲ περίπτωση ἀνάγκης![48] Καὶ ὅτι τελικὰ **ἁρμόδια γιὰ τὴν ἀξιολόγηση τοῦ στοιχείου τῆς ἀνάγκης, περὶ τοῦ κατὰ πόσον δηλαδὴ συνέτρεχε τοῦτο, πρὸς ἔρευναν καὶ κρίσιν, εἶναι μία Πανορθόδοξος ἢ Μεγάλη Σύνοδος Ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων![48]**

Ὁ ἴδιος λοιπὸν ὁ «θεωρητικὸς» τῶν Ματθαιϊκῶν, ἐπικαλούμενος μάλιστα τὴν μαρτυρία ἑνὸς ἐπιφανοῦς ἀκαδημαϊκοῦ-Οἰκουμενιστοῦ, **ἀποδέχεται τὴν ἐπιδικία ἢ καλύτερα ὑποδικία τῶν ἐπισκόπων τῆς φατρίας του, τοὺς ὁποίους ταυτόχρονα προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ παρουσιάσει καὶ ἐπιβάλλει ὡς τοὺς μόνους ἐπὶ γῆς Ὀρθοδόξους!** Πρόκειται ὄντως γιὰ ἱλαροτραγωδία!...

Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς χειροτονίας Ἐπισκόπου ἀπὸ ἕναν Ἐπίσκοπο ἐπανέρχεται στὴν προαναφερθεῖσα θέση τοῦ Νεοημερολογίτου πατριαρχικοῦ μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως Γενναδίου, τὸν ὁποῖον μάλιστα χαρακτηρίζει ὡς «*ἐγκρατέστατον ἐπιστήμονα τῆς Δογματικῆς καὶ Κανονολογίας*» καὶ ὡς «*παμφαῆ Φάρον ἐπιχέοντα ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἄπλετον φῶς*»[49] *(!)*, ὅτι δηλαδὴ ἡ χειροτονία ἐξ ἑνὸς συνιστᾶ παράβα-

48. Αὐτόθι, σελ. 20-21.

49. Αὐτόθι, σελ. 22 καὶ 24.

ση ὄχι δογματικοῦ, ἀλλὰ διοικητικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἄρα εὐκόλως οἰκονομουμένη, ὡς μὴ ἐπισύρουσα Κανονικὰ ἐπιτίμια. Ἐπίσης, φέρει εἰς μαρτυρίαν καὶ τὸν ἀνήκοντα στοὺς Ματθαιϊκοὺς Μοναχὸ Κυπριανὸ Λαχανᾶ, πτ. θεολογίας, ὁ ὁποῖος βεβαίως δέχεται ὡς νόμιμη τὴν Ματθαιϊκὴ *αὐθαιρεσία* [50].

Ὡς πρὸς τὴν πράξη τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Εὐγένιος Τόμπρος προκειμένου νὰ δικαιολογήσει τὴν παρανομία δὲν διστάζει νὰ ἐπικαλεσθεῖ ὅσα ὀνόματα ἐπιθυμεῖ: Ἅγιο Γρηγόριο Νεοκαισαρείας, Ἡλιόδωρο Περσίας, Ἅγιο Ἀβέρκιο Ἱεραπόλεως, Σιδήριο Παλαιβίσκης, Εὐάγριο διάδοχο τοῦ Παυλίνου στὴν Ἀντιόχεια, Ἰ. Χρυσόστομο (!), Ἀγκύρας Εὐσέβιο γιὰ τὸν Γαγγρῶν Καλλίνικο, Μελιτιανοὺς τῆς Αἰγύπτου, Μέγα Φώτιο (!), Ἀγγλίας Αὐγουστῖνο (!), Μονεμβασίας Ἀρσένιο καὶ Ζαρνάτας Γαβριήλ [51]...

Ἐν τέλει, ὁ κ. Τόμπρος κατηγορεῖ τοὺς ἀκολούθους τοῦ Πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου ὅτι, ἐφ᾽ ὅσον τελοῦν πλέον ἄνευ ἐπιστασίας Ἐπισκόπου, ἀπέβησαν κίνηση «*αἱρετική*», «*παρασυναγωγὴ προτεσταντική*», καὶ «*ἀναιδῶς*» καὶ «*ἀντορθοδόξως*» ἰσχυρίζονται ὅτι ἀποτελοῦν Ἐκκλησία, καθ᾽ ἥν στιγμὴν ἄνευ Ἐπισκόπων δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία [52]. Ἐπ᾽ *αὐτοῦ* δὲ ἐπιστρατεύει πλῆθος γνωστῶν ἐπιχειρημάτων, χωρὶς ὅμως νὰ προβληματίζεται οὔτε περὶ τῆς προελεύσεως καὶ τοῦ

---

50. Αὐτόθι, σελ. 25. Σημειωτέον, ὅτι εἰς ἀντίκρουσιν τῶν σφαλερῶν ἀπόψεων τοῦ Μοναχοῦ Κυπριανοῦ Λαχανᾶ ἐγράφη ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἕνωση Νέων Γ.Ο.Χ. τὸ βιβλιάριο «*Φραγγέλιον*» (Περαιεὺς 1949, σ.σ. 23).

51. Πρωθιερέως Εὐγενίου Τόμπρου, *Γεννηθήτω Φῶς*, σελ. 25-27 (ἔχει σημασία εἰδικῶς ἡ ἀναφορὰ τοῦ Μονεμβασίας Ἀρσενίου, ὅπως θὰ δοῦμε στὴν συνέχεια).

52. Αὐτόθι, σελ. 28-29.

ποιοῦ τῶν Ἐπισκόπων, γιὰ νὰ συγκροτεῖται ὄντως Ἐκκλησία, οὔτε ὅτι στὰ πρῶτα ἕνδεκα χρόνια ὑπάρξεως τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τοῦ Πατρίου στὴν Ἑλλάδα (1924-1935) δὲν ὑπῆρχε Ἐπίσκοπος σὲ αὐτούς!

Ἐπίσης, προβαίνει στὴν ἀπειλὴ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν *«κανονικῶς διοικουμένη ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπισκόπων, δὲν θὰ διστάση νὰ ἐκτελέση τὸ καθῆκον τὸ ἐπιτακτικὸν ἐπιβάλλουσα ἀμειλίκτους τὰς κανονικὰς κυρώσεις»* [53]... Οἱ μὴ ἀνήκοντες στὴν φατρία τους ἀπειλοῦνται λοιπὸν ὅτι θὰ ὑποστοῦν κανονικὲς κυρώσεις γιὰ τὴν «ἀπείθειά» τους!...

Μάλιστα, ὁ εὐφάνταστος αὐτὸς Ματθαιϊκὸς λογογράφος στὴν προσπάθειά του νὰ ψέξει τοὺς λαϊκοὺς τῆς ΠΘΕΟΚ, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν γνώμη του διοικοῦσαν δῆθεν τὴν ὑπὸ τὸν Πρώην Φλωρίνης μερίδα τῶν τοῦ Πατρίου μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Ἱεράρχου, ἀναφέρεται στὸ περιστατικὸ τῆς ἐπισκέψεως Ἐπιτροπῆς αὐτῶν στὸν ἐπισκεπτόμενο τὴν Ἑλλάδα περὶ τὰ τέλη τοῦ 1955 Πατριάρχη Σερβίας Βικέντιο. Ἡ Ἐπιτροπὴ πράγματι τὸν ἐπισκέφθηκε καὶ τοῦ ἐπέδωσε Ὑπόμνημα γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου, ἐκεῖνος ὅμως δὲν τὸ δέχθηκε, ἀλλὰ τοὺς παρέπεμψε σὲ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεών τους μὲ τὴν ἐκκλησία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου Ἑλλάδος, κάτι προφανῶς ἀναμενόμενο, ἀφοῦ ὁ Σέρβος πατριάρχης πραγματοποιοῦσε εἰρηνικὴ ἐπίσκεψη στὴν ἐκκλησία τοῦ Νέου, μετὰ τῆς ὁποίας εὑρίσκετο σὲ κοινωνία. Ὅμως, ὁ Εὐγένιος Τόμπρος δίδει ἄλλη ἑρμηνεία: θλίβεται γιὰ τὸ κατάντημα τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, διότι ***«Πατριάρχης Ἐκκλησίας γνησίως Ὀρθοδόξου ἐμμενούσης σταθερῶς εἰς τὸ πάτριον ὀρθόδοξον Ἡμερολόγιον***

53. Αὐτόθι, σελ. 29-30.

δὲν δέχεται ὑπόμνημα Παλαιημερολογιτῶν, τοὺς ὁποίους συμβουλεύει νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὰς ἀποφάσεις Ἐκκλησίας κακοδόξου»! Ὅμως, αὐτὰ λέγει ***«δὲν εἶναι περίεργα καὶ παράδοξα. Ὁ Μ. Πατριάρχης δὲν εἶδεν ἐνώπιόν του Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, εἶδε μίαν προτεσταντικὴν παρασυναγωγὴν ἄνευ Ἐπισκόπου. Ὁ Πατριάρχης δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἴπῃ τοιούτους λόγους εἰς Ἐπίσκοπον ποιμαίνοντα Ἐκκλησίαν»!*** [54]***...***

Τί νὰ πρωτοθαυμάσει κανείς, τὴν ἄγνοια, τὴν ἀφέλεια, ἤ τὴν κολοσσιαία ἀπόνοια τοῦ ἀνθρώπου τούτου; Καὶ τότε, γιατί δὲν ἔσπευσε αὐτὸς (ὁ Εὐγένιος Τόμπρος) μὲ τὴν δῆθεν σύνοδο τῶν ἐπισκόπων του, προκειμένου αὐτοὶ πλέον νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ὑπὸ τοῦ «γνησίως Ὀρθοδόξου» Σέρβου πατριάρχου ὡς «Ἐκκλησία», ὥστε νὰ λάβει τὸ θέμα τοῦ Πατρίου ἐν Ἑλλάδι ἄλλη ἐκκλησιαστικὴ τροπή;!...

ΙΓ.7. Ἀποστομωτικὴ ἀπάντηση στὴν συνεχιζόμενη ἐκτροπὴ

Ἕνα 12σέλιδο Φυλλάδιο μὲ τίτλο: «...*Καὶ ἐγένετο Φῶς*», μὲ ὑπεύθυνο ἐκδόσεως τὴν *Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος* ἀκολούθησε, μὲ χρονολογικὴ ἔνδειξη: Ἀθῆναι 1956, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ φυλλαδίου τοῦ Εὐγενίου Τόμπρου. Ὑπὸ τὸν τίτλο τίθεται τὸ Γραφικόν: «*Οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλόν, καὶ τὸ καλὸν πονηρόν· οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότος· οἱ τιθέντες τὸ πικρὸν γλυκύ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν» (Ἠσ. ε΄ 20).*

Εἰς αὐτὸ βεβαιώνεται ἐξ ἀρχῆς ὅτι ὁ αἰδ. Εὐγένιος Τόμπρος σὲ ἔντυπό του *«ἐξετραχηλίσθη εἰς λοιδορίας καὶ χυδαιολογίας ἐναντίον τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ*

54. Αὐτόθι, σελ. 30-31.

σωματειακῆς συγκροτήσεως ἡμῶν, καθὼς καὶ ἐναντίον τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη» [55]. Ἔναντι δὲ τῆς θρασύτητος καὶ κακίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης του, ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ σιωπήσουμε κατὰ τὸ Εὐαγγελικόν: «*μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ*» (Ματθ. ε′ 39) καὶ μὲ ὑπομονὴ καὶ καρτερία νὰ ἀναμένουμε τὸν Κύριο «*ποιῆσαι κρῖμα τοῖς ἀδικουμένοις*», ἢ νὰ κατέλθουμε στὸ ἐπίπεδό του ἀνταποδίδοντες τὰ ἴσα, ἀλλὰ προτιμοῦμε τὸ πρῶτο, ἂν καὶ «*ἡ Τόμπριος ἀναισχυντία*» θὰ ἄξιζε νὰ λάβει καὶ τὰ πλείονα. Ὅμως, καίτοι ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης δὲν πρόκειται νὰ προβεῖ σὲ κάτι τέτοιο, ἡ «*ἐκκλησιαστικὴ παράταξις ἡμῶν, δι᾽ ὑστάτην φορὰν*» [56] θὰ ἀπαντήσει σὲ ὅσες αὐθαίρετες ἑρμηνεῖες καὶ κρίσεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου διαλαμβάνει ἡ ψευτοφυλλάδα τοῦ κ. Τόμπρου καὶ στὶς προβαλλόμενες ἀπὸ αὐτὸν ψευδεῖς καὶ διεστραμμένες μαρτυρίες ἐπὶ τοῦ φλέγοντος ζητήματος τῆς κανονικῆς χειροτονίας Ἐπισκόπου.

Στὴν συνέχεια ἐξηγεῖται ἐν συντομίᾳ ἡ παραχάραξη τῆς ἱστορίας, ἡ παρερμηνεία τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ ἡ αἰθαίρετη ἐξήγηση τῶν διηγουμένων στὰ Συναξάρια, ὥστε νὰ ἀποδειχθεῖ ἡ ἐκτροπὴ τοῦ κ. Τόμπρου. Γιὰ παράδειγμα, ὅπου αὐτὸς συναντᾶ ὅτι ὁ τάδε Ἐπίσκοπος χειροτόνησε τὸν τάδε, δίδει τὴν ἑρμηνεία ὅτι αὐτὸ ἔγινε χωρὶς σύμψηφο καὶ συλλειτουργία Ἐπισκόπων! Δηλαδή, ὅταν ἡ Βίβλος ἀναγράφει ὅτι ὁ Ἀβραὰμ «*ἐγέννησε*» τὸν Ἰσαάκ, καὶ ὁ Ἰσαὰκ «*ἐγέννησε*» τὸν Ἰακὼβ κλπ., πρόκειται γιὰ παραδοξολογία περὶ γεννήσεως τέκνων ἀπὸ μόνους τοὺς ἄνδρες, χωρὶς συνεργία γυναικῶν;! [57]

55. Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ., *...Καὶ ἐγένετο Φῶς,* Ἀθῆναι 1956, σελ. 3.
56. Αὐτόθι, σελ. 4.
57. Αὐτόθι, σελ. 5.

Ἐν συνεχείᾳ[58], γίνεται ἀνασκευὴ περὶ τῆς ἱστορικῆς παραχαράξεως ἢ παρερμηνείας περιπτώσεως χειροτονιῶν, οἱ ὁποῖες ἤδη ἔχουν ἀναφερθεῖ ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (περιπτώσεις Ζαρνάτας Γαβριήλ, Εὐαγρίου ὑπὸ Παυλίνου, Μ. Φωτίου, Ἱ. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος καὶ στὴν ἐξορία του γινόταν ἀποδεκτὸς καὶ ἀπὸ φιλικὰ διακειμένους Ἐπισκόπους καὶ ὄχι μόνον ἐχθρικούς, Αὐγουστίνου Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος εἶχε ἄδεια ἀπὸ τὸν Ρώμης γιὰ χειροτονία Ἐπισκόπων, ἀλλὰ γινόμαστε καταγέλαστοι ἂν προσπαθοῦμε ἐν τέλει νὰ στηρίξουμε ἀκόμη καὶ τὸν παπικὸ θεσμὸ κλπ.).

Ὅπως καταγέλαστος γίνεται ὁ κ. Τόμπρος, χρησιμοποιῶντας μαρτυρίες Νεοημερολογιτῶν θεολόγων (Ἡλιουπόλεως Γενναδίου, Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου), τοὺς ὁποίους ὁ ἀκριβολόγος αὐτὸς χαρακτηρίζει «*κορυφαίους*» καὶ «*κρατίστους*» καὶ εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς τότε δὲν τοὺς ἀκολουθεῖ καὶ δὲν συμμορφώνεται μαζί τους στὴν ὑποστήριξή τους τοῦ Νέου Ἡμερολογίου![59]

Ὡς πρὸς τὶς βλασφημίες του κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μας, θὰ ἔπρεπε νὰ λάβει κατάλληλη ἀπάντηση «*συντρίβουσα τὰς ἰοβόλους σιαγόνας του*»[59] μὲ ἱστορικὰ γεγονότα, ἀποδεικνύοντα ὅτι ἐπιφανεῖς Ἀποστολικοὶ θρόνοι ἔμειναν ἐπὶ μακρὸν κενοί, συνεπείᾳ ἀνωμάλων καιρικῶν περιστάσεων. Ἀλλὰ ἀρκεῖ ἐπ᾽ αὐτοῦ τὸ Χρυσοστομικόν: ***«Κρεῖττον ὑπὸ μηδενὸς ἄγεσθαι, ἢ ὑπὸ κακοῦ ἄγεσθαι. Ὁ μὲν γὰρ πολλάκις μὲν ἐσώθη, πολλάκις δὲ ἐκινδύνευσεν· οὗτος δὲ πάντως κινδυνεύσει, εἰς βάραθρα ἀγόμενος»[60].***

58. Αὐτόθι, σελ. 5-11.

59. Αὐτόθι, σελ. 12.

60. Βλ. «*Ἑρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴν...*», Ὁμιλία ΛΔ′, α′, PG τ. 63, στλ. 231 [σὲ ἀπόδοση: *Εἶναι καλύτερο νὰ μὴν ὁδηγεῖσαι ἀπὸ κανένα, παρὰ νὰ ὁδηγεῖσαι ἀπὸ κακό. Διότι ὁ πρῶτος*

Ἐκφράζεται δὲ ἐν τέλει ἡ ἀπορία πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ κ. Τόμπρος, ἔγγαμος ὤν, νὰ εἰκονίζεται φέρων ἐπανωκαλύμμαυχον καὶ νὰ τιτλοφορεῖται Πρωτοσύγκελλος καὶ τίθεται τὸ εὔλογο ἐρώτημα: «*Μήπως λοιπὸν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Τόμπρου τὰ ἱερὰ ἐκκλησιαστικὰ σύμβολα, οἱ τίτλοι καὶ τὰ ἀξιώματα ἀπώλεσαν τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν ἔννοιαν καὶ ἀξίαν;*» [59].

Ὁ ἔγγαμος π. Εὐγένιος Τόμπρος μὲ ἐπανωκαλύμμαυχο.

ΙΓ.8. Ἀπόδειξη τῆς αὐτοκατακρίσεως τοῦ Εὐγενίου Τόμπρου

Καὶ ἐνῶ, ὅπως ἔχει δηλωθεῖ, ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης δὲν προέβη σὲ ἀπάντηση ἔναντι τῆς «*Τομπρίου ἀναισχυντίας*», ὅμως δὲν μπόρεσε νὰ ἀντισταθεῖ στὴν πρόκληση νὰ ἀσχοληθεῖ ἀπαντητικῶς σὲ ἀναφορὰ ἑνὸς καὶ μόνον ὀνόματος, ἀπὸ ὅσα παρέθεσε ὁ κ. Τόμπρος στὸν κατάλογό του ἐκείνων ποὺ προέβησαν στὸ ἴδιο ἐκκλησιαστικὸ παράπτωμα μετὰ τοῦ πάτρωνός του (ἢ ὑποχειρίου του;!) Ματθαίου, προκειμένου δῆθεν νὰ δικαιολογήσει τὴν ἐνοχή.

Μέσῳ τοῦ ἄρθρου του: «*Ἡ χειροτονία τοῦ ψευδο-μονεμβασίας Ἀρσενίου Ἀποστόλη*» [61], μὲ ὑπέρτιτλο: «*Νομοκανονικὰ ζητήματα*» καὶ παράθεση ὡς ὑποτίτλου τοῦ Γραφικοῦ: «*Πονηρὲ δοῦλε, ἐκ τῶν λόγων σου κρινῶ σε*» (Λουκ. ιθ΄ 22), γράφει ὅτι ὁ λοίδορος Εὐγένιος Τόμπρος στὴν ἀπεγνωσμένη προσπάθειά του νὰ στηρίξει τὸ ἀστήρικτο κανονικὸ κῦρος «*τῶν μαριαμιτῶν ψευδο-*

πολλὲς φορὲς σώθηκε καὶ πολλὲς φορὲς κινδύνευσε. Ὁ δεύτερος σίγουρα θὰ κινδυνεύσει ὁδηγούμενος σὲ βάραθρο].

61. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 232/16.4.1956, σελ. 2-3.

επισκόπων του, μετὰ τῶν λοιπῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν ἐπεκαλέσθη καὶ τὴν χειροτονίαν τοῦ Μονεμβασίας Ἀρσενίου, ὅστις ἐχειροτονήθη ὑπὸ μόνου τοῦ ἐπισκόπου Ἕλους καὶ δύο ἱερέων» [61].

Ἐξηγεῖ λοιπὸν ὅτι ἀνατρέξας στὶς ἱστορικὲς πηγές, πληροφορήθηκε ὅτι πρόκειται περὶ ἀνθρώπου ἀποστάτου καὶ ἐξωμότου, τῆς πατρίου θρησκείας ἀρνητοῦ, καὶ τοῦ Πάπα δούλου! Ὥστε νὰ συμπεράνει τὰ ἑξῆς ὄντως βαρυσήμαντα:

«Ὁ κ. Τόμπρος εἶναι πράγματι καλὸς ἱστοριοδίφης. Δὲν ἀφῆκε ταραξίαν, ἀποστάτην καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων καταφρονητὴν ποὺ νὰ μὴ ἐπικαλεσθῇ διὰ νὰ ἐξομοιώσῃ πρὸς αὐτὸν τὸν Ματθαῖον, παραχωρήσει Θεοῦ, διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ, χειροτονηθέντα ἐπίσκοπον Βρεσθένης. Μετὰ τοῦ Μελιτίου, τοῦ Λουκίφερος, τοῦ Παυλίνου, ἤδη προστίθεται καὶ ὁ Μονεμβασίας Ἀρσένιος, ἅπαντες θεοστυγεῖς καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπόβλητοι. Εἰς τὴν χορείαν αὐτῶν ὁ κ. Τόμπρος κατατάσσει καὶ τὸν Ματθαῖον. Ἐὰν τὸ ἐπράτταμεν ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν ὡς ὑβρισταὶ τῆς μνήμης τοῦ Ματθαίου καταιγισμὸν πυρῶν· ἰδοὺ ὅμως τὸ πράττει ὁ κ. Τόμπρος, τὸ πρωτοπαλλήκαρον τοῦ Ματθαίου, καὶ τόσην μωρείαν ὀφλισκάνει ὁ δυστυχής, ὥστε μὲ τὰ ἐπιχειρήματά του ἀντὶ νὰ τὸν ἀποκαθιστᾷ, τὸν καταρρίπτει ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν κοινὴν ὀρθόδοξον συνείδησιν»! [61]

Ποῖος ὁ Ἀρσένιος Μονεμβασίας; Σύμφωνα μὲ σχετικὴ πηγὴ [62] ἐκαλεῖτο ἀρχικὰ Ἀριστόβουλος, κατήγετο ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἔλαβε παιδεία καὶ περὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΣΤ΄ αἰ. μετέβη στὴν Ρώμη καὶ ὁμολόγησε τὸν Παπι-

62. Κ.Ν. Σάθα, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία,* Ἐν Ἀθήναις, 1868, σελ. 126-129.

σμό, ζῶντας ἀπὸ τὰ ἐλέη τοῦ φιλέλληνος Πάπα Λέοντος τοῦ Ι', χωρὶς ὅμως νὰ παύει νὰ ζητεῖ ἐλεημοσύνη καὶ ἀπὸ ἄλλους. Ὁ δραπετίδης αὐτὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἔγινε διάκονος καὶ ἦλθε ἀπὸ τὴν Βενετία στὴν Μονεμβασία, ἐπὶ πατριαρχίας Παχωμίου τοῦ Α', ὅπου μὲ αὐθεντία τῶν Βενετῶν καὶ τοῦ λεγάτου τοῦ Πάπα ἔγινε δεκτὸς ὡς μέγας καὶ σοφός. Καὶ ἀφοῦ ἐξώθησε βίαια τὸν νόμιμο Ὀρθόδοξο Ποιμένα, ἔστειλε καὶ κάλεσε τὸν ἐπίσκοπο τοῦ Ἕλους, εἰς τόπον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ δύο ἱερεῖς, εἰς τόπον τῶν μητροπολιτῶν Λακεδαίμονος καὶ Χριστιανουπόλεως, γιὰ νὰ τὸν «χειροτονήσουν» μητροπολίτη Μονεμβασίας, ὅπως καὶ ἔγινε, καὶ τὸν ἐνέδυσαν μὲ τὰ ἱερὰ καὶ πολύτιμα ἀρχιερατικὰ ἐνδύματα. Καὶ ὁ μὲν νόμιμος Μητροπολίτης Μονεμβασίας κατέφυγε στὴν Ἐπισκοπὴ Κορώνης, ὁ δὲ παρανομώτατος Ἀρσένιος *«ἔλαβε τὸν θρόνον αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως τῶν Λατίνων καὶ ἐμοίχευε τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ»*, καὶ ἐπιτελοῦσε ἀσύστολα πάντα τὰ ἀρχιερατικά.

Ὅταν ἔμαθε τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖο τοῦ ἔγραψε νὰ παύσει τὴν ἀρχιερατικὴ ὑπηρεσία, ὡς παρανόμως χειροτονηθείς, καὶ ὅτι δὲν ἔλαβε τὴν χάρη τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Αὐτὸς ὅμως ἀπάντησε ὑβριστικῶς μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τοῦ στείλουν τὴν καθαίρεσή του. Ὁ δὲ Πατριάρχης δὲν ἔγραψε μόνον τὴν καθαίρεσή του, ἀλλὰ ἐνημέρωσε καὶ ἄλλους τόπους, ὅπως τὴν Κρήτη καὶ τὰ Κύθηρα, ὅτι **ὅσοι τὸν θεωροῦν ἀρχιερέα νὰ εἶναι ἀφορισμένοι, ὅσοι δὲ τυχὸν ἔλαβαν ἀπὸ αὐτὸν βαθμὸ ἱερατικὸ νὰ ὑπάγουν σὲ νομίμους Ἀρχιερεῖς νὰ ἀναχειροτονηθοῦν, διότι αὐτὸ ποὺ ἔλαβαν δὲν ἦταν χειροτονία *«διὰ τὸ εἶναι ἔξω τῶν Κανόνων»*.**

Μόνον τότε ὁ παραβάτης Ἀρσένιος ἐπέστρεψε στὸν

Πάπα καὶ στοὺς Καρδιναλίους, ξεσηκώνοντάς τους ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ὅτι τὸν θεωροῦν αἱρετικό. Μὲ ἀποτέλεσμα νὰ λάβει ὁρισμοὺς τοῦ Πάπα κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ μεταβεῖ στὴν Βενετία γιὰ νὰ τοὺς βλάψει. Καὶ θὰ κινδύνευε ἡ Κοινότητα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἂν ὁ θάνατος δὲν ἐθέριζε τὸν ἀμετανόητο Ἀρσένιο. Μετὰ δὲ τὸν θάνατό του στὴν Βενετία τὸ 1535 τὸ σῶμα του βρέθηκε μαῦρο καὶ τυμπανιαῖο καὶ ἦταν φόβος καὶ τρόμος νὰ τὸν δεῖ ἄνθρωπος [63].

Κατόπιν τούτων, ἀναρωτᾶται ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) πῶς ὁ δεινὸς ἐν πονηρίαις Εὐγένιος Τόμπρος ἐμπίπτει σὲ τέτοιες παγῖδες. Ἴσως πίπτει θῦμα κακοβούλου συμβούλου του, ὁ ὁποῖος ἐπίτηδες τοῦ ὑποδεικνύει τέτοια σὲ βάρος τοῦ γέροντός του ἱστορικὰ ὑποδείγματα, γιὰ νὰ τὸν δυσφημήσει περισσότερο. Ἤ, πιθανόν, εὑρισκόμενος σὲ ἀπελπισία καὶ μωρανθεὶς πλήρως ὑπὸ τῆς θείας Δίκης, καταντᾶ ὡς πνιγόμενος καὶ καθιστᾶ τὴν θέση του δεινότερη καὶ τὸ τέλος του οἰκτρότερο [61]...

ΙΓ.9. Γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἕνωση μὲ τοὺς κατηγορουμένους

Μετὰ ἀπὸ ἕνα ὁλόκληρο ἔτος, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἐπανέρχεται μὲ νέο ἄρθρο του στὸ κουραστικὸ αὐτὸ θέμα, διότι οἱ αὐτοκαλούμενοι ἐπίσκοποι τῆς Κερατέας ἐξαπέλυσαν τότε νέα ἐγκύκλιο, καλοῦντες σὲ ἕνωση τοὺς ἁπανταχοῦ Γνησίους Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τους, ὡς δῆθεν μόνων ὀρθοδόξων ἐπισκόπων. Εἰς ἀπάντησίν τους λοιπόν, ὁ

63. Martini Crusii, *Turcogreacia,* Basileae, 1584, *σελ.* 146-151.

συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) εὑρισκόμενος πάντοτε ἐν ἐγρηγόρσει πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ πειρασμοῦ τούτου ἀπὸ τοὺς ψευδαδέλφους, ἔσπευσε στὴν συγγραφὴ τοῦ κειμένου του μὲ τίτλο: «*Ἐστημέναι Παγῖδες*», τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε σὲ δύο συνέχειες στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» [64]. Κατὰ τὴν συνήθειά του μάλιστα θέτει ὑπὸ τὸν κύριο τίτλο τοῦ κειμένου τὸ Γραφικόν: «*Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον*» (Τίτ. *α'* 7).

Γράφει δὲ χαρακτηριστικὰ ἔναντι τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν Ματθαιϊκῶν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ὀφειλομένης ὑπακοῆς τῶν Χριστιανῶν στὸν Ἐπίσκοπο:

«Δὲν ὑπάρχει δευτέρα γνώμη, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἑνότης καὶ ἡ εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὑπακοὴ ἀποτελοῦν τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. Οὐδεμία ἀντίρρησις, ὅτι μόνον διὰ τῆς ἑνότητος καὶ τῆς πειθαρχίας εἰς τὴν κανονικὴν προϊσταμένην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν τὰ πάντα, κοινὰ καὶ ἴδια, καλῶς καὶ θεαρέστως εὐοδοῦνται. Πλὴν ὅμως οἱ ὑπογράφοντες τὴν ἐγκύκλιον δύνανται ἆραγε νὰ ὁμιλῶσι περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος, αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ 1937 ἀδικαιολογήτως ἐν ἀποστασίᾳ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἡγεσίας διατελοῦντες, καὶ δικαιοῦνται νῦν νὰ διεκδικῶσι ἐπισκοπικὴν ἰδιότητα μὴ εἰσελθόντες διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλ' ἀναβάντες ἀλλαχόθεν, ὡς μὴ καλοὶ καὶ ἀληθεῖς ποιμένες, ἀλλ' ὡς κλέπται καὶ λησταί, κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ θείου Εὐαγγελίου; (Ἰωάν. ι' 1-2)» [65].

Συνεχίζει μάλιστα λέγων, ὅτι τὴν ἕνωση καὶ πειθαρχία στὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς θεσμούς της ἀγωνιζόμαστε ἀπὸ τοῦ 1924 νὰ στηρίξουμε, διότι στὸν σκοπὸ

64. Βλ. ἀρ.φ. 259/29.4.1957, σελ. 7-8 καὶ ἀρ.φ. 260/13.5.1957, σελ. 4.
65. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 259/29.4.1957, σελ. 7.

αὐτὸ ἀποβλέπει ὁ πολυετὴς ἱερὸς Ἀγῶνας μας καὶ χάριν τούτου ἀποδυθήκαμε σὲ θυσίες παντοειδεῖς. Ὅμως, οἱ ὑπογράφοντες τὴν ἐγκύκλιο ἐπιχειροῦν νὰ δικαιολογήσουν ματαίως τὴν ἀντικανονική τους χειροτονία μὲ πολλὲς σοφιστεῖες. Δὲν εἶναι, λέγουν, ἡ παράβασή τους δογματική, ἀλλὰ διοικητική. Ὅμως, **ποιός ἀκριβολογῶν περὶ τὸ Κανονικὸ Δίκαιο ἀπαλλάσσει μὲ εὐκολία ὅσους διαπταίουν σὲ διοικητικὰ καὶ προσωπικὰ ἠθικὰ θεσπίσματα, καὶ καταδικάζει μόνον ὅσους προσκρούουν στὰ δογματικά;** Ἐὰν μὲ αὐτὸ τὸ μέτρο κριθοῦν οἱ παραβάτες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νόμων, τότε δύνανται νὰ ὑποπέσουν πολλοὶ ἄνευ τιμωρίας σὲ παραβάσεις σχετικὲς μὲ θέματα κωλυμάτων γάμου ἢ ἱερωσύνης, σχετικὲς ἐπίσης μὲ ἠθικὰ θέματα, μὲ θέματα θείας Λατρείας καὶ ἐκκλησιαστικὰ θεσπίσματα μὴ καθ᾽ αὐτὰ δογματικῆς ἐννοίας, ὅπως τῆς προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν Εἰκόνων καὶ τῶν ἁγίων Λειψάνων, τῆς τηρήσεως νηστειῶν ἢ τῆς ἀποδοχῆς καὶ αὐτῆς τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας! Πάντα ταῦτα δύνανται τότε νὰ καταπατηθοῦν ἀσύστολα![66]

Χαρακτηριστικὸ ὅμως τῆς ἐγκυκλίου τους, **εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς ἀντικανονικῆς χειροτονίας τους καὶ τῆς ἐνώπιον μιᾶς Μείζονος Συνόδου ὑποδικίας τους[67].** ***«Ἀποδεχόμεθα, λέγουσι, τὴν ὑποδικίαν πρόθυμοι νὰ προσέλθωμεν ἐνώπιον Κανονικῆς Ὀρθοδόξου Συνόδου ὀψέποτε συνερχομένης νὰ λογοδοτήσωμεν καὶ κριθῶμεν»[68].*** Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι **ὁμολογοῦν τὴν ὑποδικία τους ἐνώπιον τῆς ὅλης Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀντι-**

66. Αὐτόθι, σελ. 7-8.
67. Αὐτόθι, σελ. 8.
68. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 260/13.5.1957, σελ. 4.

κανονική τους χειροτονία καὶ ὅτι ὡς δοσίλογοι θὰ καθήσουν κάποτε ἀναμφιβόλως στὸ ἑδώλιο τοῦ κατηγορουμένου. Καὶ ἂν ἐμεῖς γιὰ τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία διεχωρίσαμε εὐθῦνες ἀπὸ τὴν κρατοῦσα Ἐκκλησία γιὰ νὰ μὴν γίνουμε συγκοινωνοὶ μιᾶς συνοδικῶς κατεγνωσμένης ἀντικανονικότητος στὴν θεία Λατρεία, ἔστω καὶ μὴ προσβαλλούσης τὰ θεμελιώδη δόγματα τῆς πίστεώς μας, καὶ ἐφ᾽ ὅσον ἀκόμη καὶ γιὰ μικρότερης σημασίας ζητήματα δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ τὰ παρίδουμε ἀνεξέλεγκτα βάσει τῶν πατροπαραδότων θεσπισμάτων, **πῶς καὶ μὲ ποιά πρόφαση θὰ δικαιολογήσουμε παραπτώματα μεγάλης ἐκκλησιαστικῆς σημασίας, ὅπως εἶναι ἡ κανονικὴ Ἀποστολικὴ διαδοχή, ἀπὸ τὴν ὁποία πηγάζει τὸ κῦρος κάθε μυστηριακῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως;** Ποιός φαρισαΐζων ἐνῶ διϋλίζει τὸν κώνωπα, ἀποποιούμενος τὴν συμμετοχή του σὲ μικρὲς ἐκκλησιαστικὲς αὐθαιρεσίες, καταπίνει παρανόμως τὴν κάμηλο, δηλαδὴ συνευδοκεῖ ἢ ἁπλῶς ἀνέχεται τὴν ἀθέτηση τῶν βασικωτέρων ὅρων καὶ προϋποθέσεων γιὰ τὴν ἔγκυρη σύσταση καὶ διοίκηση ἐκκλησιαστικοῦ συγκροτήματος; [68]

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει: «*Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον (ἀκατηγόρητον) εἶναι*» (Τίτ. α′ 7). **Οἱ δὲ ὑπογράψαντες τὴν ἐγκύκλιο ὁμολογοῦν, ὅτι δὲν τυγχάνουν «*ἀνέγκλητοι*», ἀλλὰ τελοῦν ὑπὸ σοβαρὴ κατηγορία, ἡ ὁποία κλονίζει τὴν ἐπισκοπική τους ἐγκυρότητα.** Ποιός λοιπὸν ἐχέφρων καὶ συνεπὴς πρὸς τὶς ἀκραιφνεῖς ὀρθόδοξες πεποιθήσεις του τολμᾶ νὰ συνάψει σχέσεις καὶ νὰ τεθεῖ μάλιστα ὑπὸ τὴν πνευματικὴ κηδεμονία ἐπισκόπων ἀμφιβόλου κύρους, ὑποδίκων καὶ δοσιλόγων ἔναντι τῆς ὅλης Ἐκκλησίας; Ποιός ἐκ τῶν προτέρων βεβαιώνει ὅτι περὶ

αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐκφέρει ἐπιεικῆ κρίση καὶ δὲν θὰ τοὺς διακηρύξει ἀκύρους; Καὶ ποιός καλὸς μελετητὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικονομίας ἀγνοεῖ, ὅτι σὲ τέτοιες σοβαρὲς αὐθαιρεσίες, **συγκαταλέγονται στὸ αὐτὸ κρῖμα καὶ κατάκριμα ὄχι μόνον οἱ αὐτουργοί, ἀλλὰ καὶ οἱ καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπο συνεργοί,** ὅπως συνέβη παλαιότερα καὶ πρόσφατα μὲ καθαιρέσεις καὶ ἀκυρώσεις τέτοιου εἴδους χειροτονιῶν, ὅπως προαναφέρθηκε σὲ πολλὰ παραδείγματα;[68]

Καὶ ὁ νουνεχὴς ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) καταλήγει συμπερασματικῶς: ***«Προσοχή, λοιπόν, εἰς τὰς ἐστημένας παγίδας, ἐχούσας ὡς ἐπικάλυμμα τὴν συμφιλίωσιν καὶ τὴν ἕνωσιν. Ἂς διαχωρίσωμεν τὰς εὐθύνας ἡμῶν ἔναντι τῶν ὑποδίκων, καὶ ἄς ἀφήσωμεν νὰ ἐπιπέσωσιν εἰς μόνας τὰς κεφαλὰς αὐτῶν αἱ συνέπειαι τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Ἡμεῖς καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν παρατάξεως ποθοῦμεν καὶ διὰ τὴν σύμπνοιαν τῶν ὁμοφρόνων ἀδελφῶν ἡμῶν ὁλοψύχως εὐχόμεθα, τῶν ὑποδίκων ὅμως τὰς προτάσεις ἀπορρίπτομεν, καὶ τὴν μετ᾽ αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν ἀποποιούμεθα, μέχρις οὗ περὶ αὐτῶν ἀποφασίσῃ ἡ ἁρμοδία δικαστικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή. Τοῦτο ἄλλωστε ἀπαιτεῖ οὐ μόνον τὸ συμφέρον τῆς ἀτομικῆς ἡμῶν σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος καὶ ἡ ἀκατάγνωστος αὐτοῦ ἡγεσία καὶ σύνθεσις, ἵνα μὴ οἱ πολέμιοι εὑρίσκουσιν εὐλόγους ἀφορμὰς διὰ νὰ δικαιολογῶσι τὰς ἀντιθέσεις καὶ ἐπιθέσεις αὐτῶν κατὰ τῆς ἀκραιφνοῦς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἰδεολογίας»[68].***

Ὅπως διαπιστώνεται ἀβίαστα, οἱ ἐκκλησιαστικὲς θέσεις τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) διακρίνον-

ται γιὰ τὴν σαφήνεια, καθαρότητα καὶ ὀρθότητά τους καὶ ἱκανοποιοῦν, ὅπως καὶ χαροποιοῦν, κάθε ψυχὴ Ὀρθοδόξου, ἐκτὸς βεβαίως ὅσων ἔχουν στρεβλωθεῖ ἀνεπανόρθωτα ἀπὸ τὴν ἐμμονὴ σὲ λανθασμένες ἐπιλογές [69].

ΙΓ.10. Ἕνα μεταγενέστερο περιστατικὸ

Ἔκτοτε, δὲν ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας κάποιο ἄλλο σχετικὸ κείμενο τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) ὡς πρὸς

69. Ἡ Ματθαιϊκὴ παραλογία ἔφθασε στὸ ἀπόγαιό της ὅταν ἡ ἀντικανονικὴ σύνοδός τους ἀπὸ ἐννέα μέλη, ὑπὸ τὸν δῆθεν ἀρχιεπίσκοπό τους Ἀγαθάγγελο, ἀλλὰ ἀπαραιτήτως ὑπὸ τὴν ποδηγέτηση τοῦ ἀρχιγραμματέως καὶ πρωτοσυγκέλλου τους Εὐγενίου Τόμπρου, ἔσπευσαν ἐκτάκτως (!) νὰ συγκαλέσουν «ἐκκλησιαστικὸ δικαστήριο» τὴν 12/25.11.1960, καὶ νὰ ἐκδώσουν τὴν ὑπ᾽ ἀριθ. 24/1960 ἀπόφασή τους «καθαιρέσεως», «ἀποκοπῆς» ἐκ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν (δηλ. τῆς φατρίας τους) καὶ «ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς τοῦ ἀφορισμοῦ» (!), μὲ ἀπαγόρευση στοὺς περίτρομους πιστούς τους ὁποιασδήποτε κοινωνίας μαζί τους, στὰ Μέλη τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς», ἀπαρτιζομένης ἀπὸ τοὺς Ἀρχιμανδρίτες: 1) Ἀκάκιο Παππᾶ, 2) Χρυσόστομο Κιούση, 3) Παρθένιο Σκουρλῆ, 4) Χρυσόστομο Νασλίμη, 5) Αὐξέντιο Πάστρα, 6) Στέφανο Τσίκουρα, 7) Μερκούριο Καλοσκάμη, 8) Θεόφιλο Τσίρμπα, 9) Παντελεήμονα Τσαλούπη, 10) Νήφωνα Ἀστυφίδη, 11) Διονύσιο Καλάργυρο, 12) Πανάρετο Πετρίδη, καὶ 13) Γρηγόριο Παπαβλάχο, μὲ σωρεία ἀλλοπρόσαλλων κατηγοριῶν, καὶ μάλιστα «στάσεως κατὰ... τοῦ κανονικοῦ Ἀρχιγραμματέως Πρωθιερέως Εὐγενίου Τόμπρου» (!), ἡ ὁποία ἀπόφαση ἐπεδόθη διὰ ἁρμοδίου δικαστικοῦ ἐπιμελητοῦ στὴν ἕδρα τῶν «τιμωρουμένων» στὰ γραφεῖα τῆς Κάνιγγος 32, τὴν 1.12.1960 (Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας). Στὴν δὲ «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (ἀρ.φ. 354/19.12.1960, σελ. 8) ἐγράφη καυστικὸ σχόλιο περὶ τοῦ θλιβεροῦ καὶ ἀξιοδακρύτου «*δον Κιχώτου τῆς Κερατέας*», Εὐγενίου Τόμπρου, ὁ ὁποῖος «*ἐξακολουθεῖ νὰ περιφέρῃ τὰ ράκη τῆς ὑπάρξεώς του ἔνθεν κἀκεῖθεν καὶ νὰ ἐκλιπαρῇ τὴν προσοχήν μας... Μὲ τοὺς ἐσχάτους δὲ νευροσπάστους καὶ εὐσεβοφανεῖς ὑστερισμούς του καὶ τοὺς "ἀφορισμούς του" διὰ τοὺς παραβάτας τῶν Κανόνων μᾶς ἐνθυμίζει τὰς πόρνας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ὁμιλοῦν περὶ τιμῆς*»!...

τοὺς Ματθαιϊκούς[70], ἀλλὰ διασώζεται ἕνα περιστατικὸ ὅταν ἦταν πλέον Ἐπίσκοπος, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν περίοδο τῆς δοκιμασίας τῆς ἀσθενείας του, τὸ ὁποῖο καταδεικνύει τὸ μέγεθος τῆς ἀκριβείας καὶ συνεπείας του σχετικὰ μὲ ὅσα ἔγραφε καὶ πίστευε ὡς πρὸς τὴν Ματθαιϊκὴ ἀντικανονικότητα.

Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος (Νασλίμης).

Τὸν Μάϊο τοῦ 1971 τελέσθηκαν τὰ Ἐγκαίνια τοῦ κτηρίου τοῦ Πτωχοκομείου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀναλήψεως στὴν Κοζάνη ὑπὸ τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων κ. Αὐξεντίου, παρουσίᾳ πλήθους Κληρικῶν καὶ χιλιάδων πιστῶν ἀπὸ πολλὲς περιοχές. Μεταξὺ δὲ τῶν προσελθόντων ἦταν καὶ ὁ τότε ἀσθενῶν πλέον καὶ ἐπὶ ἀναπηρικῆς ἁμάξης διατελῶν Σεβ. Ἐπίσκοπος Μαγνησίας κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος *«ἐγένετο δεκτὸς μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ καὶ υἱϊκῆς ἀγάπης παρὰ πάντων»*[71].

70. Τὸ κείμενό του ὡς Ἐπισκόπου πλέον Μαγνησίας: «*Φρικτὸν τὸ ἔγκλημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σχίσματος*» («Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 409-410/14.1.1963, σελ. 2-4) ἀναφέρεται γενικὰ στὶς φοβερὲς ἐπιπτώσεις τοῦ Σχίσματος, μὲ ἱστορικὲς ἀναφορὲς τοῦ παρελθόντος καὶ κυρίως τοῦ Ἀντιοχειανοῦ Σχίσματος, χωρὶς κατονομασμὸ τῶν συγχρόνων τοιούτων, ἂν καὶ ἡ παραπομπὴ στοὺς Ματθαιϊκοὺς γίνεται εὔκολα ἀντιληπτὴ (περὶ τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ κειμένου ὑπάρχει ἐκτενὴς ἀναφορὰ στὸν οἰκεῖο τόπο στὸν Β´ Τόμο τοῦ παρόντος ἔργου).

71. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 619-620/15.6.1971, σελ. 8-11.

Ὅμως, στὴν τελετὴ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ κτηρίου ἡ Ἡγουμένη τῆς Μονῆς, μὴ παροῦσα, ἀλλὰ παραγγείλασα ἀπὸ τὴν Μονή της, ζήτησε νὰ λάβει μέρος καὶ ἕνας Ματθαιϊκὸς κληρικὸς τῆς περιοχῆς. Στὸ ἄκουσμα αὐτοῦ ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐξανέστη καὶ ἀντιμετωπίσας ἐμμονὴ ἐκ μέρους τῆς Ἡγουμένης, ἀπεχώρησε πάραυτα μετὰ τῆς συνοδείας του εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας!

Ἀργότερα, στὸν Βόλο, προσπαθοῦσε νὰ ἐξηγήσει μὲ ἀναδρομὴ στὸ Βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων καὶ στὴν Κανονικὴ Τάξη τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν Κληρικῶν εἶναι πάρα πολὺ σοβαρὸ καὶ ὅτι εἶναι ἀνεπίτρεπτη ἡ παράβλεψή του καὶ ἡ ἐπίδειξη δῆθεν Οἰκονομίας ἐκεῖ ὅπου δὲν χωρεῖ τέτοια [72].

ΙΓ.11. Ἡ συνέχιση καὶ διαιώνιση τῆς παρανομίας καὶ οἱ ἀπομιμήσεις αὐτῆς

Ὅπως εἶναι γνωστό, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1971 οἱ Ματθαιϊκοὶ διὰ δύο ἐπισκόπων τους, τῇ συνοδείᾳ καὶ τοῦ Εὐγενίου Τόμπρου βεβαίως, μετέβησαν στὴν Ἀμερική, στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπου καὶ ἀπεκατεστάθη διὰ χειροθεσίας ἡ ὑποδικία τους σχετικὰ μὲ τὴν ἐξ ἑνὸς ἐπισκόπου προέλευση τῆς χειροτονίας τους. Παράλληλα παραπέμφθηκαν σὲ ἕνωση μὲ τὴν ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Αὐξέντιο Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ.

---

72. Κατὰ διήγησιν τοῦ αὐτόπτου καὶ αὐτηκόου μάρτυρος Αἰδ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου.

Ἑλλάδος [73], πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δὲν τήρησαν, ἀλλὰ συνέχισαν τὴν παράνομη αὐτοδικαιωτικὴ γραμμή τους.

Ἐν τέλει, μετὰ πάροδον μιᾶς πενταετίας, οἱ Ματθαιϊκοὶ ἀναγνώρισαν ὅτι οἱ Ρῶσοι τῆς Διασπορᾶς δὲν εἶναι Ὀρθόδοξοι σύμφωνα μὲ τὴν δική τους ἀντίληψη, ὁπότε καὶ προέβησαν σὲ *ἀποκήρυξή* τους, μὲ ἀποτέλεσμα **νὰ ἐπανέλθουν στὴν πρὸ τοῦ 1971 ἀντικανονικότητα καὶ ὑποδικία τους καὶ ὡς πρὸς τὴν χειροτονία τους, ἀπογυμνωμένοι ἀπὸ τὴν ὅποια διόρθωσή τους ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτό,** ἡ ὁποία οὕτως ἤ ἄλλως δὲν ὁλοκληρώθηκε μὲ τὴν τεθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ρώσους *ὑποχρέωση γιὰ ἕνωση* μὲ τὴν ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Αὐξέντιο Ἱεραρχία.

Καὶ μάλιστα, μετὰ τὴν πολυ-διάσπασή τους ἀπὸ τὸ 1995 καὶ ἑξῆς, μία ἀπὸ τὶς διαμορφωθεῖσες ὁμάδες τους προέβη καὶ πάλι σὲ δῆθεν χειροτονία ἐπισκόπου ἀπὸ ἕναν καὶ μόνον ἐπίσκοπο, ὥστε διὰ τοῦ «καθιερωμένου» αὐτοῦ ἀντικανονικοῦ τρόπου νὰ ἀποκτήσουν καὶ πάλι δῆθεν ἱεραρχία. Ἄλλη δὲ ὁμάδα τους ἦλθε σὲ κοινωνία μὲ παρόμοια ὁμάδα τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ὁποία εἶχε ἐπίσης τὴν ἴδια ἀκριβῶς προέλευση ἀπὸ ἕναν ἐπίσκοπο, μὲ πλήρως ἀμφισβητούμενη τὴν ἱερωσύνη του.

Αὐτὴ τὴν ἀντικανονικὴ πρακτικὴ ἔσπευσαν νὰ μιμηθοῦν καὶ κάποιες ὁμάδες δῆθεν γνησίων ὀρθοδό-

---

73. Βλ. «*Ἀπόφασις τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀριθ. πρωτ. 16-ΙΙ, τῇ 15η/28η Σεπτεμβρίου 1971*» (σ.σ. 7), ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τὸν Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπίσκοπο Μανχάτταν Λαῦρο (Ἐκ τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου). Θὰ πρέπει νὰ διευκρινισθεῖ ὅτι οὐσιαστικὰ μόνον ὁ Κορινθίας Κάλλιστος, ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο Ἐπισκόπους ποὺ χειροθετήθηκαν ἀπὸ τοὺς Ρώσους τὸ 1971, δὲν ἀποδέχθηκε τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων διακοπὴ κοινωνίας μὲ τὴν Ρωσικὴ Διασπορὰ καὶ προχώρησε σὲ ἕνωση μὲ τὴν ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Αὐξέντιο Ἱεραρχία τὸ ἔτος 1977.

ξων ρωσικῆς κυρίως προελεύσεως, ὅπως καὶ ἕνας ἐπίσκοπος στὴν Σερβία, ὁ ὁποῖος ἀποχωρισθεὶς πρὸ ἐτῶν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Σερβίας καὶ γιὰ λόγους Πίστεως, προέβη μόνος σὲ χειροτονία ἐπισκόπου μὲ τὸ δικαιολογητικὸ ὅτι δύναται νὰ χειροτονήσει χωρεπίσκοπο, καὶ περιπέσας διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ σὲ μία τέτοιου εἴδους ἀνεπίτρεπτη παρανομία.

ΙΓ.12. Μερικὲς τελικὲς σκέψεις

Ἀναλογιζόμαστε ὅτι ἔχουμε κουράσει τὸν ὑπομονετικὸ ἀναγνώστη μὲ τὴν ἐκτεταμένη ἐξιστόρηση ὅλων αὐτῶν τῶν λυπηρῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα περιέχονται στὸ παρὸν Κεφάλαιο. Δὲν ἦταν ὅμως δυνατὸν νὰ γίνει διαφορετικά, τόσον διότι μεγάλο μέρος τῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) ἀφοροῦσε τὸ θέμα αὐτό, ὅσο καὶ γιὰ νὰ κατανοηθεῖ ἡ καθοριστικὴ συμβολή του στὴν ἀντιμετώπιση καὶ ὑπέρβαση ἑνὸς ἰδιαίτερα σοβαροῦ πειρασμοῦ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς σταδιοδρομίας του, ὅταν μάλιστα ἡ Ἐκκλησία μας παραμείνασα ἄνευ ἀρχιερατικῆς καλύψεως (1955-1960) ἔπρεπε νὰ ἀντεπεξέλθει στὴν λογικοφανῆ Ματθαιϊκὴ πρόταση καὶ «προσφορά»...

Τὸ καλὸ ὅμως δὲν εἶναι καλό, ἂν δὲν γίνεται καλῶς, σύμφωνα μὲ τὸ γνωστὸ Πατερικὸ ἀξίωμα.

Καὶ ὁ ἐπαινετὸς ἀγῶνας γιὰ τὴν Πίστη καὶ τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διεξαχθεῖ, εὐλογηθεῖ καὶ εὐοδωθεῖ, μὲ καταφανῆ παράβαση τῆς Κανονικῆς τάξεως καὶ πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως συνέβη μὲ τοὺς Ματθαιϊκούς.

Ἐπ᾽ αὐτοῦ, τόσο γιὰ τὴν ἐποχή του ὅσο καὶ διαχρονικά, ἡ ἀταλάντευτη στάση τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ ὁ καρποφόρος συγγραφικός του κόπος

καὶ πόνος, συνέβαλαν τὰ μέγιστα στὴν συνειδητοποίηση τοῦ προβλήματος καὶ στὴν κατὰ Θεὸν ἀντιμετώπισή του. Καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ εὐχαριστοῦμε καὶ εὐγνωμονοῦμε τὸν ἀκαταπόνητο ἀγωνιστὴ καὶ συγγραφέα, εὐχόμενοι τὴν θεία ἀνταπόδοση γιὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας καὶ τοῦ Δικαίου κόπους του, ὅπως ἐπίσης μετάνοια καὶ διόρθωση σὲ ὅσους παλαιὰ ἢ πρόσφατα περιέπεσαν σὲ ἕνα τόσο σοβαρὸ παράπτωμα, μὲ τόσο θλιβερὰ ἀποτελέσματα στὴν μαρτυρία καὶ ὁμολογία τῆς Ἀληθοῦς Πίστεως!...

Ἅγια Θεοφάνια τοῦ 1949 στὸν Βόλο. Ἀρχιμ/τες Χρυσόστομος Νασλίμης καὶ Ἐφραὶμ Καραγιάννης.

ΙΔ. Κατὰ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας

ΙΔ.1. Ἐνασχόληση μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα

ΟΠΩΣ ἔχουμε προαναφέρει ἐπανειλημμένα, ὁ βιογραφούμενός μας π. Χρυσόστομος Νασλίμης ταύτισε κυριολεκτικὰ τὴν ζωή του καὶ μάλιστα τοὺς κατὰ Θεὸν ἀγῶνες του ἐντὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου ὅσων δὲν δέχθηκαν τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση τοῦ 1924.

Εἴδαμε στὸ Κεφάλαιο Α′ τοῦ παρόντος ἔργου μας ὅτι ἀπὸ τὴν ἁπαλὴ νεότητά του εἶχε ἀναμειχθεῖ ἐνεργὰ μὲ τοὺς πρωτεργάτες τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία εἶχε συγκροτηθεῖ στὴν πόλη τοῦ Βόλου τὸ ἔτος 1929. Καὶ μάλιστα, ὅτι συνέγραψε στὴν ἡλικία τῶν 21 ἐτῶν μία σημαντικὴ Μελέτη γιὰ τὴν Ἀλήθεια περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ (Παλαιοῦ) Ἡμερολογίου, διακρινόμενη γιὰ τὴν καλὴ γνώση τοῦ θέματος καὶ γιὰ τὸν ἀγωνιστικὸ παλμό της [1].

Ἐπίσης, κατὰ τὴν παρακολούθηση τῆς ἐνάρξεως τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου του στὸ Κεφάλαιο Β′, κάναμε ἰδιαίτερη ἀναφορὰ σὲ ἕνα ἐξαιρετικῆς σημασίας ἄρθρο του, ποὺ δημοσιεύθηκε κατὰ τὸ ἔτος 1931 μὲ τίτλο: «*Ὁ Κίνδυνος*», μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐπεχειρεῖτο ἡ παρουσίαση τῶν ἀπαρχῶν καὶ τῆς προεργασίας γιὰ τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση [2].

---

1. Βλ. *Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της*, Ἐν Βόλῳ 1931, σ.σ. 51 (Ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῶν Γ.Ο.Χ. – Παράρτημα Βόλου [γνωρίζουμε ὅτι συγγραφέας τοῦ ἀνωνύμου ἔργου εἶναι ὁ λαϊκὸς ἀκόμη Χρῆστος Νασλίμης]).

2. Βλ. σελ. 50-63 παρόντος ἔργου.

Στὸ Κεφάλαιο Δ′, περὶ τοῦ πρωίμου συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ λαϊκοῦ τότε ἀκόμη Χρήστου Νασλίμη, ἀναφερθήκαμε ἐπίσης ἐκτενῶς, μὲ παράθεση μάλιστα χαρακτηριστικοῦ ἀποσπάσματος γιὰ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα, στὸ ἄρθρο του «*Προσέξωμεν τὸν λαὸν - Ἐπειδὴ κινδυνεύει ἡ Ἐκκλησία ἐπιβάλλεται ἡ Ἕνωσις*» τοῦ ἔτους 1934 [3].

Ἀναφορὰ στὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία μὲ τρόπο σύντομο, περιεκτικὸ καὶ ἐν πολλοῖς πρωτότυπο, λόγῳ παρουσιάσεως τοῦ θέματος ἀπὸ εἰδικὴ ὀπτική, βάσει καὶ τοῦ πολιτικοῦ κλίματος τῆς ἐποχῆς, ἐπιχειρήσαμε στὸ Κεφάλαιο Ε′ τοῦ παρόντος ἔργου μας [4], ὥστε νὰ εἶναι κατανοητὸ τὸ διαμορφωθὲν ἐκκλησιαστικὸ πλαίσιο, ἰδίως μετὰ τὸ ἔτος 1935, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινήθηκε ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.), ἐφ᾽ ὅσον ἄλλωστε ἦταν ἱστορικὰ ὁ πρῶτος Κληρικός, ὁ ὁποῖος χειροτονήθηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1936, μετὰ τὴν προσχώρηση τῶν Ἀρχιερέων τὸν Μάϊο τοῦ προηγουμένου ἔτους στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο, γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος [5].

Ἄρα, ὅλη ἡ κατοπινὴ δραστηριότητά του ἦταν δοσμένη στὴν ὑπηρεσία καὶ τὴν διακονία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος κατὰ τῆς Καινοτομίας καὶ στὴν διαποίμανση τοῦ ἡρωικοῦ Ποιμνίου τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων καὶ μάλιστα εἰδικῶς στὴν Ἐπαρχία.

Γραπτὴ ἀναφορά του στὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα εἴδαμε ὅτι ἔγινε στὸ ἀπὸ 11.3.1945 *Ὑπόμνημά* του πρὸς τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, ὡς πρὸς τὴν διευκρίνιση τῆς ὁμολογιακῆς ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας

3. Βλ. σελ. 91-94 παρόντος ἔργου.
4. Βλ. σελ. 96-123 παρόντος ἔργου.
5. Βλ. σελ. 126-132 παρόντος ἔργου.

τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου [6].

Ἀργότερα, σὲ κείμενό του [7] γίνεται μνεία τοῦ Ἡμερολογιακοῦ τὸ ἔτος 1946, κατόπιν δὲ εἴδαμε ὅτι τοῦ ἀνετέθη εἰδικὴ ἐργασία ἐκκλησιολογικῆς φύσεως τὸ ἔτος 1948, μὴ ἐντοπισθεῖσα δυστυχῶς μέχρι στιγμῆς, καὶ τέλος ἀναφερθήκαμε σὲ ἀπολογητικὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο: «*Αἱ Ἑορτολογικαὶ Ἀντικανονικότητες δικαιολογούμεναι sic volo, sic facio*» μὲ παρουσίαση ἐνδιαφέροντος ἀποσπάσματός του [8].

Προφανῶς, στὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα θὰ εἶχε ἐπίσης ἀναφερθεῖ σὲ πλεῖστες ὅσες Ὁμιλίες καὶ Διαλέξεις, ὅπως καὶ συζητήσεις του, κατὰ τὴν ὅλη πορεία καὶ ἐκκλησιαστικὴ διακονία του.

ΙΔ.2. Συγγραφὴ εἰδικῆς ἐργασίας γιὰ τὸ Ἡμερολογιακὸ σὲ συνέχειες

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἱστορικὰ στοιχεῖα, κείμενα καὶ ἀναφορὲς κάναμε, προκειμένου νὰ τὰ συνδέσουμε μὲ ὅσα θὰ ἀκολουθήσουν εὐθὺς ἀμέσως. Τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα συνεῖχε ἐξ ἀρχῆς τὸν Ἀγωνιστὴ καὶ Ζηλωτὴ π. Χρυσόστομο Νασλίμη καὶ εὐκαιρίας δοθείσης προέβαινε σὲ ἐξηγήσεις, ἐμβαθύνσεις, ἀναλύσεις, διασαφήσεις, ἀπολογίες, προτάσεις κλπ. σχετικὰ μὲ τὴν διαλεύκανση, κατανόηση, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐκταία ἐπίλυσή του.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ καὶ ἀξιομνημόνευτο, ὅτι ἀπὸ καθαρὰ πνευματικῆς ἀπόψεως τὸ κάτοπτρο τῆς ἁγνῆς ψυχῆς του καὶ ἡ ἀντιληπτικὴ ὀξυδέρκειά του ἔβλεπαν αὐτό, τὸ ὁποῖο ὡς προφανέστατο εἶχε ἤδη ἀπὸ τῆς νεαρᾶς ἡλικίας του διατυπώσει μὲ ἀπόλυτη σαφήνεια,

6. Βλ. σελ. 305-312 παρόντος ἔργου.
7. Βλ. σελ. 328-334 παρόντος ἔργου.
8. Βλ. σελ. 379-383 παρόντος ἔργου.

ὥστε νὰ ἐγείρεται ὁ θαυμασμὸς γιὰ τὴν πρακτικότητά του, ὅπως καὶ ἡ ἀπορία γιὰ τὴν μὴ κατανόησή του ἀπὸ τοὺς ἐνόχους τῆς παραβάσεως. Ἡ Καινοτομία στὸ Ἡμερολόγιο ὠφέλησε ἢ ἔβλαψε; Οἱ καρποί της ἦταν γλυκεῖς ἢ πικροί; Ἰδοὺ πῶς συνοψίζει πολὺ ὡραία τὴν Εὐαγγελικὴ σκέψη του:

«Οἱ Ἡγούμενοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀναγνωρίζομεν ὅτι, ὀφείλουσι πάντοτε νὰ φροντίζωσι διὰ τὸ συμφέρον καὶ τὴν πρόοδον τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ποιμνίου των, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὶ εἴδους πρόοδος καὶ βελτίωσις ψυχικὴ τῶν νῦν Χριστιανῶν ἐπῆλθεν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Λατινικοῦ Ἡμερολογίου. Μήπως ἆρά γε ἡ νῦν Ἐκκλησία μας κατέστη ἀνωτέρα καὶ ἁγιωτέρα τῆς Ἀρχαίας, καὶ ἀκολούθως καὶ οἱ νῦν Χριστιανοὶ ἀπέβησαν, διὰ τῆς τοιαύτης Μεταρρυθμίσεως, τελειότεροι εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ εὐσταθέστεροι εἰς τὰ τῆς πίστεως τῶν ἀρχαίων Χριστιανῶν; Ὄχι βέβαια! Τοὐναντίον μάλιστα ἡ Μεταρρύθμισις τοῦ Ἡμερολογίου ἐγένετο πρόξενος μεγίστου σκανδάλου μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐδημιούργησε ταραχάς, μάχας, ἔριδας, διαπληκτισμοὺς καὶ ἄλλα γνωστὰ δεινὰ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ νὰ γίνῃ κατάδηλον ὅτι δὲν ἦτο καρπὸς Ἁγίου Πνεύματος: "Ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, πραότητα..." (Γαλ. ε΄ 32)» [8α].

Ἐπανερχόμενοι στὴν ἱστορική μας συνέχεια, ἀναφέρουμε ὅτι τὸ ἔτος 1949 ὁ Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ἀμέσως μάλιστα μετὰ τὰ λαμπρὰ Ἐγκαίνια τοῦ ἱστορικοῦ ἀπὸ 20ετίας τότε ἀνεγερθέντος καὶ λειτουργοῦντος Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν

8α. Βλ. *Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της, ἔνθ᾽* ἀνωτ., σελ. 4.

Ἱερὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο τὸ ἔτος 1949. Ὁ τελετουργὸς Σεβ. Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος, οἱ Ἀρχιμ/τες Χρυσόστομος Νασλίμης καὶ Ἐφραὶμ Καραγιάννης καὶ μέρος τοῦ Ποιμνίου.

Βόλο, τὰ ὁποῖα τελέσθηκαν μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ ἱεροπρεπείας ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἱεράρχη πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, μὲ συμμετοχὴ τῶν ἐν Βόλῳ Ἐφημερίων Ἀρχιμανδριτῶν π. Χρυσοστόμου καὶ π. Ἐφραίμ, ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς Ποιμνίου [9], ἄρχισε δημοσιευμένη σὲ συνέχειες σειρὰ ἄρθρων τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» μιᾶς ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσας ἐργασίας συστηματικοῦ περιεχομένου, μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο: ***«Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς».***

Δημοσιεύθηκαν συνολικὰ ἕνδεκα συνέχειες ἐπὶ ἕνα ὁλόκληρο ἔτος, ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1949 ἕως τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1950, ὅταν ἡ ἐργασία διεκόπη ἀπότομα,

9. Βλ. περιγραφὴ στὸ Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 73/17.10.1949. Τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια τοῦ πρώτου παλαιοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο τελέσθηκαν τὴν 12.9.1949.

λόγῳ τῶν τότε δυσχερῶν περιστάσεων ἐξ αἰτίας τοῦ ἀναμενομένου φοβεροῦ διωγμοῦ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ μέρους τῶν ἀδυσώπητων Νεοημερολογιτῶν [10]. Δὲν γνωρίζουμε ἂν ἡ ἐργασία ἐκείνη ὁλοκληρώθηκε ἢ ἂν διασώθηκε αὐτοτελῶς σὲ πλήρη μορφή. Τὸ κείμενο τῆς Μελέτης ἐκείνης ἀποτελεῖ μία σοβαρὴ ἐνασχόληση μὲ τὸ θέμα ποὺ καταπιάνεται, παρὰ τὴν σχετικὴ συντομία της καὶ τὴν ὄχι ἰδιαίτερα ἐκτενῆ καὶ ἀναλυτικὴ μορφή της.

Θὰ προβοῦμε δὲ στὴν παρουσίαση τῶν θέσεών του, ἐν συνδυασμῷ μὲ μεταγενέστερα κείμενά του ἐπὶ τῆς αὐτῆς θεματολογίας, ὥστε νὰ παρακολουθήσουμε κατὰ τὸ δυνατὸν εὐρύτερα τὴν σκέψη του καὶ νὰ ἔχουμε ἐνώπιόν μας καλύτερα διαμορφωμένη ἀντίληψη περὶ τῆς τοποθετήσεώς του. Παρὰ τὴν ὁπωσδήποτε μεγάλη ἀξία τῆς μαρτυρίας του, πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ μία παρουσίαση καὶ κάλυψη τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος στὴν πληρότητά του, ἀλλὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε μόνον στὰ κυριώτερα σημεῖα του.

Κατὰ τὴν ἔναρξη δημοσιεύσεως τῆς προαναφερθείσης ἐργασίας του [11] θέτει ὑπὸ τὸν τίτλο τὸ Γραφικόν: «*Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθε (νὰ ἀπέχετε) ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἥν παρέλαβον παρ᾽ ἡμῶν*» (Β′

10. Ἡ ἔναρξη ἔγινε στὸ ὡς ἄνω τεῦχος τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» (73/17.10.1949, σελ. 7) καὶ ἡ τελευταία συνέχεια τοῦ μὴ περατωθέντος κειμένου δημοσιεύθηκε στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 92/30.10.1950, σελ. 3. Τὰ δημοσιευθέντα κείμενα σὲ μορφὴ συνεχειῶν δὲν ἀκολούθησαν τὴν συνεχῆ ἀρίθμηση τῶν τευχῶν τοῦ Περιοδικοῦ, ἀλλὰ ὑπῆρξαν χρονικὰ χάσματα στὴν παράθεσή τους.

11. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, «*Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς*», Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 73/17.10.1949, σελ. 7.

Θεσ. γ′ 6). Κάτωθεν αὐτοῦ, τίθεται ἡ ἔνδειξη: «*Κεφάλαιον Πρῶτον*» καὶ ὁ τίτλος: «*Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἀδικαιολογήτως εἰσαχθεῖσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐδημιούργησε Σχίσμα*».

Ἀρχίζει λοιπὸν τὸ κείμενό του ὑπενθυμίζοντας ὅτι συμπληρώθηκε (ἤδη τότε) 25ετία, ἀφ᾽ ὅτου ἐπικρατεῖ ἐσωτερικὴ ταραχὴ μεγάλη καὶ σχίσμα τεραστίων διαστάσεων στὴν Αὐτοκέφαλη Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, **ἐξ ἀφορμῆς τῆς αὐθαιρέτου καὶ ἀντικανονικῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου στὸ λεγόμενο ἀκίνητο Ἑορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας**, στὶς Ἑορτὲς δηλαδὴ οἱ ὁποῖες δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πάσχα [11].

ΙΔ.3. Τὸ λάθος τῆς δῆθεν χρονομετρικῆς ἀκριβείας

Καὶ ἐπειδὴ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγερθεῖ ἡ ἔνσταση ἀπὸ κάποιους ὅτι δὲν εἰσήχθη μὲ τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία τοῦ 1924 τὸ Παπικὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο, ἀλλὰ τὸ λεγόμενο «*Νέο Διορθωμένο Ἰουλιανό*» ἢ «*Μελετιανό*» (ἀπὸ τὸν Μελέτιο Μεταξάκη), ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) σπεύδει σὲ δύο μεταγενέστερα κείμενά του νὰ θεωρήσει τὴν δικαιολογία αὐτὴν ὡς μία ἀστεία σοφιστεία.

Οἱ Καινοτόμοι ἔσπευσαν νὰ διευκρινίσουν ἐνώπιον τῆς ἀντιδράσεως καὶ ἀντικρούσεώς τους ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους, ὅτι δὲν εἰσήγαγαν στὴν Ἐκκλησία τὸ «*Συνοδικῶς κατεγνωσμένον Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον*» τοῦ Πάπα, ἀλλ᾽ ὅτι δῆθεν διόρθωσαν τὸ κατ᾽ αὐτοὺς ἐλλιπὲς Ἰουλιανὸ μὲ τὴν προσθήκη τῶν 13 ἡμερῶν, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν γελοία θεωρία τους ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ νὰ τηρεῖ τὸ Πάτριο Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο, ἀλλὰ διορθωμένο!

Στὶς σοφιστικὲς αὐτὲς γελοιότητες πρὸς ἐξαπάτηση τῶν ἀφελῶν, ἀρκεῖ κάποιος νὰ ἐρωτήσει: «*Τί ἐπὶ πλέον ἔπρεπε νὰ πράξωσι διὰ νὰ εἰσαγάγωσι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον; Ὅταν ἡ διαφορὰ τῶν 13 ἡμερῶν προστεθῇ εἰς τὸ Ἰουλιανὸν αὐτομάτως τοῦτο μεταβάλλεται εἰς Γρηγοριανόν, καὶ συνεπῶς ἤ τὸ Γρηγοριανὸν ἀκολουθοῦμεν ἤ τὸ λεγόμενον διορθωμένον (Ἰουλιανὸν) ἀκολουθοῦμεν, ἕν καὶ τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ἁπλῶς μόνον ὁ χαρακτηρισμὸς καὶ ἡ ὀνομασία διὰ σεσοφισμένης τέχνης ἀλλάσσει, ἡ οὐσία δὲ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἕν καὶ τὸ αὐτό*» [12].

Ἄλλωστε, εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ λεγόμενο κατ᾽ εὐφημισμὸν «*διορθωμένο Ἰουλιανὸ*» Ἡμερολόγιο τῶν Νεοημερολογιτῶν θὰ συμπίπτει μὲ τὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο τῶν Παπικῶν μέχρι τὸ ἔτος 2800! [13]

Ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) ἀναφέρεται στὴν προσπάθεια τῶν ἐμπνευστῶν καὶ πρωτεργατῶν τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, οἱ ὁποῖοι, ὅπως καὶ οἱ διάδοχοί τους, δικαιολόγησαν καὶ δικαιολογοῦν αὐτὴν

12. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὀρθοδόξῳ ἑορτολογικῇ λατρείᾳ*, δακτυλογραφημένο κείμενο, τὸ ὁποῖο παρουσιάσθηκε ὡς *Εἰσήγηση* στὸ Β′ Πανελλαδικὸ Συνέδριο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν στὴν αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν τὴν 27.10.1958, σελ. 16-17 (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Παγγαίου). Ἐπίσης βλ. *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα – Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας*, συνελθοῦσαν τῇ 1η Νοεμβρίου 1958, ὑπὸ ΠΘΕΟΚ Παραρτήματος Βόλου [συγγραφὲν ὑπὸ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὅπως διευκρινίζεται στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 296/7.10.1958, σελ. 8], Βόλος 1958, σελ. 8.

13. Βλ. *Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου, 10 Μαΐου-8 Ἰουνίου 1923*, Ἀθῆναι 1982 (ἐπιμελ. Διον. Μ. Μπατιστάτου), σελ. 213, καὶ Ἀ.Δ. Δελήμπαση, *Πάσχα Κυρίου*, Ἀθῆναι 1985, σελ. 702.

ώς ἐνέργεια ἐπιβαλλόμενη ἀπὸ τὶς σύγχρονες κοινωνικὲς περιστάσεις καὶ διεθνεῖς σχέσεις καὶ ὅτι ἀφορᾶ ἁπλῶς στὴν χρονομετρικὴ ἀκρίβεια σύμφωνα μὲ τὶς νεώτερες ἀστρονομικὲς θεωρίες, καὶ συνεπῶς δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ τὰ Δόγματα καὶ τὶς Παραδόσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας [11].

Τὰ πράγματα ὅμως, ὅπως ἀποδείχθηκε ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς Καινοτομίας, δὲν εἶναι ἔτσι ὅπως τὰ παριστάνουν. Ὄχι μόνο χρονομετρικὴ ἀκρίβεια δὲν ἐπιτεύχθηκε, ἀλλὰ προέκυψε σύγχυση, ἀνωμαλία καὶ κυκεῶνας στὴν Τυπικὴ διάταξη τῶν Ἑορτῶν, ἀπὸ δὲ τὴν χρονομετρικὴ ἀκρίβεια ἔγινε ἀκόμη μεγαλύτερη ἀπομάκρυνση, διότι πλέον ὑπάρχουν δύο χρονομετρικὰ συστήματα σὲ ἐφαρμογή: τὸ Ἰουλιανὸ γιὰ τὶς ἐξαρτώμενες ἀπὸ τὸ Πάσχα κινητὲς Ἑορτές, καὶ τὸ Γρηγοριανὸ γιὰ τὶς λεγόμενες ἀκίνητες [11].

Οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς χρονομετρικῆς ἀκριβείας λέγουν ὅτι, σύμφωνα μὲ τὰ ἀστρονομικὰ δεδομένα, τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο ὑστερεῖ μέχρι στιγμῆς 13 ἡμέρες τοῦ Γρηγοριανοῦ, διότι κάθε 128 (ἢ 135) ἔτη δημιουργεῖται μία ἡμέρα, ἐφ᾽ ὅσον μὲ τὸ Ἰουλιανὸ δὲν ὑπολογίζονται μερικὰ πρῶτα καὶ δεύτερα λεπτὰ κατὰ τὴν ἐτήσια περιστροφὴ τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Συνεπῶς, ἡ χρονομετρικὴ ἀκρίβεια ἀπαιτεῖ οἱ 13 ἡμέρες νὰ προστεθοῦν στὴν Ἰουλιανὴ ἡμερολογιακὴ ἀρίθμηση [14].

Ἀλλὰ τοῦτο ἀποτελεῖ ψεῦδος καὶ πλάνη ὡς πρὸς τὸν δῆθεν ἀκριβῆ ἑορτασμὸ τῶν Ἑορτῶν. Διότι, ἄλλες ἀπὸ τὶς Ἑορτὲς καθιερώθηκαν βάσει γνωστῆς ἡμερομηνίας, ποὺ συνέβησαν τὰ γεγονότα, ἄλλες δὲ θεσπίσθη-

14. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 74/31.10.1949, σελ. 2. Βλ. καὶ *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα...,* ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 8.

καν κατὰ συνθήκην, διότι εἶναι ἄγνωστη ἡ ἀκριβὴς ἡμερομηνία τους. Ἄρα, μὲ ὁποιοδήποτε χρονομετρικὸ σύστημα καὶ ἂν ἑορτασθοῦν, δὲν πρόκειται νὰ συμπέσουν στὴν ἀκριβῆ τους ἐπέτειο [14].

Οἱ δὲ Ἑορτὲς ποὺ εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπέτειός τους, δὲν ἑορτάζονται μὲ ἀκρίβεια διὰ τῆς προσθήκης τῶν 13 ἡμερῶν τοῦ Νέου, διότι ὅλες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἑορτὲς μετατέθηκαν κατὰ 13 ἡμέρες, ἂν καὶ τὰ ἑορταζόμενα γεγονόνα δὲν συνέβησαν σὲ μία καὶ τὴν αὐτὴ ἐποχή. Ἔχουμε Ἁγίους ποὺ ἤκμασαν σὲ διαφορετικοὺς αἰῶνες, ἀπὸ παλαιὰ ἕως καὶ πρόσφατα μὲ τοὺς Νεομάρτυρες. Ἂν λοιπὸν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιτευχθεῖ ἀκρίβεια χρόνου μὲ συνέπεια, θὰ ἀπαιτοῦνταν ἡ κάθε Ἑορτὴ νὰ μετατεθεῖ ἀνάλογα μὲ τὴν χρονολογικὴ τελείωση κάθε Ἁγίου, *ἄλλου* 13 ἡμέρες, *ἄλλου* 12, *ἄλλου* 10, *ἄλλου* 5, καὶ *ἄλλου* καμμίας ἡμέρας! Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ μὲ τὶς Ἐθνικὲς Ἑορτές, οἱ ὁποῖες ὄχι μόνον 13 ἡμέρες δὲν μετατίθενται, *ἀλλὰ* ἀπὸ τοῦ 1912 οὔτε κατὰ μίαν ἡμέρα! [14]

Ἄρα λοιπόν, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Νέου Ἡμερολογίου δὲν ἐπιτεύχθηκε ἀκρίβεια μαθηματικὴ καὶ ἀστρονομικὴ στὸ ἑορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀντιθέτως προέκυψαν πολλὰ τὰ ἄτοπα, ἀντορθόδοξα, ἀντικανονικὰ καὶ παράτυπα σχετικὰ μὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ ἐθιμοταξία [15], τὰ ὁποῖα ἐντοπίσθηκαν καὶ ἀναλύθηκαν δεόντως ἀπὸ ὅσους ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ ζήτημα αὐτό, ὅπως συνέβη μὲ ἐξαίρετο τρόπο ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο κ.ἄ..

Ἑπομένως, ἡ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση δὲν συνιστᾶτο οὔτε πρακτικῶς οὔτε θεωρητικῶς.

Οἱ ἐμπορικὲς συναλλαγὲς δὲν θὰ ἐθίγοντο ἀπὸ τὸ

15. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 75/20.11.1949, σελ. 2.

ἡμερολόγιο, ἐφ᾽ ὅσον ἡ Πολιτεία ἠδύνατο νὰ προσαρμοσθεῖ πρὸς τὸ εὐρωπαϊκὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὰ κατ᾽ αὐτήν, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία καμμία τέτοια ὑποχρέωση δὲν εἶχε, παρὰ ἀντιθέτως δημιούργησε σκάνδαλο ἀπὸ τὴν καταπάτηση τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Παραδόσεων ποὺ ὑπέπεσε, πρὸς ψυχικὴ βλάβη τῶν Χριστιανῶν της [15].

Ἐπ᾽ αὐτοῦ, γράφει ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) τὰ ἑξῆς μεταγενεστέρως: «*Οἱ βλέποντες ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς ἀκαινοτομήτου θείας λατρείας, ἐν ἐπισήμοις καὶ θεοπνεύστοις πανορθοδόξεις συνοδικαῖς ἀποφάσεσι καθιερωθείσης, φρονοῦσιν ὅτι τὸ ἡμερολόγιον ὡς ταυτόσημον πρὸς τὸ ἑορτολόγιον, ἀποτελεῖ ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ ὡς τοιαύτη δέον νὰ τυγχάνῃ ἀνεπηρέαστος πάσης κοσμοπολιτικῆς θεωρίας καὶ ἐξελίξεως*» [16].

Ὡς πρὸς τὴν ρύθμιση ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων βάσει τῆς κοσμικῆς ἐπιστήμης, ὁ ἀρθρογράφος μας θεωρεῖ ὅτι πρόκειται γιὰ λανθασμένο συνδυασμό. Ἡ

---

16. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 5. Σημειώνεται σχετικὰ σὲ προγενέστερη πηγὴ ὑπὸ τοῦ ἀρθρογράφου μας: «*Αἱ Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἶναι πολλαὶ καὶ διάφοροι. Μία δὲ ἐξ αὐτῶν ἀξιόλογος καὶ σπουδαιοτάτη εἶναι καὶ τὸ Ἰουλιανὸν ἢ τὸ νῦν μετονομασθὲν Παλαιὸν Ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον... ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ νῦν Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, ὅλως αὐθαιρέτως, ὅλως ἀβασανίστως καὶ ὅλως ἀντορθοδόξως ἀπέρριψε καὶ ἀντ᾽ αὐτοῦ τὸ νέον Γρηγοριανὸν ἢ Λατινικὸν Ἡμερολόγιον εἰσήγαγε διὰ τὸν ἑορτασμὸν τῶν ἑορτῶν*» (βλ. *Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 6). Αἰτιολογία ὅτι τὸ Ἡμερολόγιο ἀποτελεῖ *Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση* παρέχεται γιὰ τοὺς λόγους ὅτι, ἐπ᾽ αὐτοῦ ὁρίσθηκαν οἱ ἀκίνητες ἑορτὲς καὶ κανονισμένες νηστεῖες, αὐτὸ ἀκολουθοῦσε ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν, ἐπ᾽ αὐτοῦ ὁρίσθηκε τὸ Πασχάλιο καὶ τὸ Κυριακοδρόμιο καὶ αὐτὸ ἀνακηρύχθηκε κανονικὸ καὶ προσαρμοσμένο στὶς Ὀρθόδοξες διατάξεις ἀπὸ τὶς Μεγάλες Συνόδους τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνος, ἐνῶ τὸ τότε νεοεφεύρετο Γρηγοριανὸ κηρύχθηκε ἀντικανονικὸ καὶ ἀντορθόδοξο (βλ. ἀνάλυση στὶς σελ. 7-15 τοῦ ὡς ἄνω ἔργου).

ἐπιστήμη ἐξετάζει τὰ πράγματα ποὺ ἀφοροῦν στὴν ὁρατὴ καὶ αἰσθητὴ φύση, βασιζόμενη στοὺς φυσικοὺς νόμους. Ἡ πίστη πραγματεύεται τὰ ὑπὲρ αἴθησιν, λόγον καὶ ἔρευναν, δηλαδὴ τὰ μὴ ἐπιδεχόμενα ἐξηγήσεως καὶ ἐπιβεβαιώσεως ἐπιστημονικῆς [15].

Γι᾽ αὐτὸ καὶ γράφει ἀλλοῦ ἐπιγραμματικὰ καὶ συμπερασματικὰ ἐν σχέσει μὲ τὸ Ἡμερολογιακό: «*Περὶ ἡμερολογίου, φέροντος μαθηματικὴν χρονομετρικὴν ἀκρίβειαν, ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐμερίμνησε. Πρῶτον διότι γνωρίζει ὅτι τοιαύτη ἀκρίβεια χρονομετρικὴ εἶναι ἀδύνατον μὲ ἀνθρωπίνους ὑπολογισμοὺς νὰ ἐπιτευχθῇ, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἕτερος τῶν ἐπιστημόνων ἕτερα ἰσχυρίζεται καὶ οὐδεὶς τὰ ἀκριβῆ περὶ χρόνου καὶ ἀκριβείας· καὶ δεύτερον, διότι ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ ἁγιασμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἠθικοποίησις αὐτοῦ δι᾽ ἔργων καὶ λόγων θεαρέστων, καὶ οὐχὶ ἡ κατὰ κόσμον ἐπιστημονικὴ προσαρμογὴ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλῃ, ἵνα ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ ὑπ᾽ αὐτῆς καθιερωθέντα ἐπιτελῶνται τὰ τῆς θείας Λατρείας, τοῦτο ἀφορᾷ μόνον τὴν συνειδητοποίησιν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἠθικῆς ὑποχρεώσεως καὶ θρησκευτικοῦ καθήκοντος, ἵνα μέρος τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς του ἀφιεροῖ πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ πνευματικὴν ἐξυπηρέτησιν. Διὰ τοῦτο ἡμερολόγιον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἴσον Ἑορτολόγιον*» [17].

ΙΔ.4. Ἡ Ἑορτολογικὴ Καινοτομία ἐπέφερε διάσπαση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος

Συνεχίζων ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) τὴν παρουσίαση τοῦ θέματός του, γράφει ὅτι, ἐκεῖνο ποὺ καθιστᾶ «*τὴν πρᾶξιν τῆς Καινοτομίας ἔτι μᾶλλον καταδικαστέ-*

17. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 4.

αν εἶναι ὅτι αὕτη εἰσήχθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας αὐθαιρέτως καὶ μονομερῶς, ἄνευ συγκαταθέσεως καὶ ὁμοφωνίας πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μεθ᾽ ὧν ὑποχρεοῦται αὕτη νὰ ᾖ (νὰ εἶναι) πάντοτε συνδεδεμένη διὰ τῆς αὐτῆς θεωρητικῆς πίστεως ***καὶ τῆς αὐτῆς ὁμοιομόρφου καὶ ταυτοχρόνου λατρείας, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν πρακτικὴν πίστιν.*** *Οὕτω διὰ τῆς μονομεροῦς καὶ αὐθαιρέτου ταύτης καινοτομίας, οἱ θιασῶται αὐτῆς διέσπασαν τὴν ἑνότητα τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις μολονότι ἀπαρτίζεται ὑπὸ διαφόρων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, διατρανεῖ τὸ ἑνιαῖον Αὐτῆς, ὑπαρχούσης τῆς αὐτῆς πίστεως καὶ τῆς αὐτῆς λατρείας μεταξὺ αὐτῶν»* [18].

Ἐφ᾽ ὅσον ἡ θεία Λατρεία ἀποτελεῖ ἔκφραση καὶ βεβαίωση τῆς Πίστεως, εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ τήρηση τῆς αὐτῆς ὁμοιόμορφης καὶ ταυτόχρονης Λατρείας εἶναι ἐπίσης γνώρισμα καὶ στοιχεῖο ἑνότητος πίστεως [19].

Ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν ἀρθρογράφο μας, ἔχει τόσο ὑψηλὴ καὶ ἱερὴ σημασία, ὥστε οἱ Ἅγιοι Πατέρες τὴν περιήγαγαν καὶ ἐξύψωσαν σὲ Δόγμα («εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν»). «*Συνεπῶς, πᾶσα ἑτεροδιδασκαλία προσβάλλουσα καὶ διασπῶσα τὴν ἑνότητα τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας εἴτε ἐν*

18. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 77/1.1.1950, σελ. 3.

19. Χρήστου Ἀνδρούτσου, *Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, ἔκδ. β′, «Ἀστήρ», Ἀθῆναι 1956, σελ. 274. Βλ. ἐπίσης, *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 10, ὅπου γίνεται καὶ πάλι μνεία τοῦ Καθ. Χρήστου Ἀνδρούτσου σχετικὰ μὲ ὅσα ἔλεγε στὶς πανεπιστημιακὲς παραδόσεις του: «*Πάντα τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς αἰωνοβίου πράξεως καθιερωθέντα καὶ δι᾽ ὁρατῶν καὶ αἰσθητῶν σημείων καὶ τύπων ἐπιτελούμενα, ἔχουν δογματικὴν ἔκφρασιν... ὅλα ὅσα ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ πράξει καθιέρωσεν εἶναι δογματικά, ἐφ᾽ ὅσον ἀφοροῦν τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου*».

τῇ πίστει, εἴτε ἐν τῇ λατρείᾳ, ἀποτελεῖ ἀθέτησιν δόγματος καὶ ἐπισπᾷ τὰς ἀναλόγους καταδικαστικὰς κανονικὰς κυρώσεις» [18].

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἄλλωστε, ὑπενθυμίζει ὁ ἀρθρογράφος μας, ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος (Παπαδόπουλος) ὡς Ἀρχιμανδρίτης τὸ 1923 μὲ ἄλλους νομομαθεῖς καὶ μαθηματικοὺς στὴν Ἐπιτροπὴ μελέτης γιὰ τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση, ἀπεφάνθη σὲ σχετικὴ Ἔκθεση πρὸς τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο, ὅτι *«δὲν δύναται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος χωρὶς νὰ καταστῇ* ***σχισματικὴ*** *νὰ ἀποδεχθῇ τὸ νέον ἡμερολόγιον, τοῦθ᾽ ὅπερ οὐ μόνον τὴν ἑνότητα καὶ ἁρμονίαν τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας θέλει καταστρέψει καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς θὰ μειώσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως εἶναι ἀσύμφορον καὶ ἐπιζήμιον»* [18]. Ὅμως, ὅπως συνέβη καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, ὁ πρωτεργάτης αὐτὸς καινοτομιῶν καὶ ἀντικανονικοτήτων ἄλλα ἔγραφε καὶ ἄλλα ἔπραττε!...

Οἱ αὐτοκατάκριτοι ὑποστηρικτὲς τῆς Καινοτομίας στὴν προσπάθειά τους νὰ δικαιολογήσουν τὴν αὐθαίρετη ἐφαρμογή της στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, εἶπαν ὅτι πρόκειται γιὰ μία πράξη *«ἐσωτερικῆς/διοικητικῆς φύσεως»*, καὶ ὅτι γιὰ τέτοιες πράξεις οἱ Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες ρυθμίζουν τὶς ἐσωτερικές τους ὑποθέσεις καὶ ἀνάγκες, δὲν εἶναι ὑποχρεωμένες νὰ ζητοῦν καὶ νὰ λαμβάνουν τὴν ἔγκριση τῶν ἄλλων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὅμως, τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο εἶναι ἰδιαίτερα σαθρό, διότι τὸ ἑορτολογικὸ μέρος τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων ἀφορᾷ στὸν προσήκοντα χρόνο τῆς καθιερωθείσης κοινῆς λατρείας, ὡς ἐκφράσεως τῆς κοινῆς πίστεως, καὶ εἶναι πανεκκλησιαστικῆς καὶ πανορθοδόξου σημασί-

ας, ἀποτελεῖ δὲ ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα γνωρίσματα καὶ στοιχεῖα τῆς Ἑνότητος τῶν ἐπιμέρους Ἐκκλησιῶν. Τὰ τέκνα Αὐτῶν ἔχουν διδαχθεῖ νὰ τηροῦν «*τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης*» (Ἐφ. δ´ 3) καὶ νὰ δοξάζουν «*ἐν ἑνὶ στόματι... ὁμοθυμαδόν*» (Ρωμ. ιε´ 6) τὸν Θεὸν τῶν Πατέρων ἡμῶν. Πῶς ὅμως αὐτὰ θὰ ἐπιτευχθοῦν, πῶς τὸ «*ἐν ἑνὶ στόματι*», πῶς τὸ «*ὁμοθυμαδόν*», ὅταν Ὀρθόδοξοι καὶ Καινοτόμοι ἄλλα εὔχονται, ἄλλα πανηγυρίζουν/ἑορτάζουν, ἄλλα αἰσθάνονται, ἄλλοι νηστεύοντες καὶ ἄλλοι καταλύοντες, ἄλλοι χαίροντες καὶ ἄλλοι πενθοῦντες;! [18]...

Τὸ Ἑορτολογικὸ Ζήτημα λοιπὸν δὲν εἶναι «*διοικητικῆς φύσεως*», ὅπως «*σοφιστευόμενοι*» τὸ χαρακτηρίζουν οἱ Καινοτόμοι. Τέτοιας φύσεως εἶναι ὅσα ἀφοροῦν στὴν ἐσωτερικὴ διοίκηση μιᾶς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τὰ περὶ ἐξωτερικῶν σχέσεων μὲ τὴν Πολιτεία, τὰ περὶ ἐκλογῆς καὶ μεταθέσεως Ἐπισκόπων, Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, Μοναστηριακῶν κτημάτων, συγκροτήσεως Διαρκοῦς Συνόδου, δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν Κληρικῶν καὶ ἄλλα τοπικῆς φύσεως ζητήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν πανορθόδοξη σημασία καὶ συνέπεια καὶ ἄρα δύνανται νὰ ὑποστοῦν μεταβολὲς καὶ τροποποιήσεις ἀνάλογα μὲ τὶς ἑκάστοτε παρουσιαζόμενες τοπικὲς ἀνάγκες, ἐφ᾽ ὅσον διὰ τῶν μεταβολῶν καὶ μεταρρυθμίσεων αὐτῶν δὲν θίγεται τὸ Κανονικὸ Δίκαιο τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ἡ ἀκριβὴς τήρηση τῶν Δογμάτων καὶ τῶν Ἱερῶν Παραδόσεων [20].

Ὅσοι διατείνονται ὅτι τὸ Ἡμερολογιακὸ Ζήτημα στὴν θεία Λατρεία εἶναι ζήτημα χρόνου καὶ ἀστρονομικῆς παρατηρήσεως, τὸ ὁποῖο δὲν σχετίζεται μὲ τὰ

20. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 81/13.3.1950, σελ. 3.

Δόγματα καὶ τὴν Ἱερὰ Παράδοση, θεωροῦν ὅτι ὁ Θεὸς ὡς Ἄχρονος δέχεται σὲ κάθε χρόνο καὶ τόπο τὶς προσευχὲς τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι ὁ χρόνος δὲν δύναται νὰ ἐκληφθεῖ ὡς κώλυμα ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ μέσῳ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς λοιπῆς Ἐκκλησιαστικῆς Λατρείας [20].

Ὁ ἀρθρογράφος μας βεβαιώνει, ὅτι σὲ αὐτὸ οἱ Καινοτόμοι ἔχουν ἐν μέρει δίκαιο. Καὶ ἐμεῖς ὁμολογοῦμε ὅτι ὅποιος λατρεύει τὸν Θεὸ «*ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ*» (Ἰωάν. δ′ 24) καὶ ἐπικοινωνεῖ μαζί Του ἀδιάλειπτα, δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τόπο καὶ χρόνο. Ἡ νοερὴ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου αἰρόμενη διὰ τῆς προσευχῆς ὑπεράνω τοπικοῦ καὶ χρονικοῦ ἐμποδίου, φθάνει στὸν Θρόνο τῆς θείας Μεγαλωσύνης καὶ λαμβάνει ἐκπλήρωση τῶν αἰτημάτων της. «*Ἀλλὰ τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδίαν, ἀτομικὴν καὶ προσωπικὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχικὴν πρᾶξιν, τελείως ἀνεξάρτητον τῶν σχέσεων καὶ καθηκόντων αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἀνέκαθεν καθώρισε καὶ καθιέρωσε τόπον καὶ χρόνον κοινῆς τῶν Χριστιανῶν προσευχῆς καὶ λατρείας*» [20].

Ἀπὸ τὴν παλαιὰ ἤδη ἐποχὴ τόπο καὶ χρόνο καθιερωμένο γιὰ κοινὴ Λατρεία καθόρισε καὶ αὐστηρὰ γιὰ τήρηση παρήγγειλε ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος γιὰ τοὺς Ἰουδαίους [21].

Στὴν περίοδο πλέον τῆς Χάριτος, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατήργησε τὴν Ἰουδαϊκὴ Συναγωγὴ καὶ μετήλλαξε τὸ σκιῶδες τοῦ Νόμου [20]. Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν ἐνῶ κηρύττει καὶ συνιστᾶ στὰ τέκνα της τὴν συνεχῆ προσκύνηση τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὁποῖος δέχεται τὶς προσευχὲς

21. Βλ. Λευϊτ., Κεφ. ιστ′, ἔνθα καθορίζεται ποῦ, πῶς καὶ πότε οἱ ἐξιλαστικὲς θυσίες νὰ τελοῦνται στὸν ἐκλεγμένο τόπο σὲ συγκεκριμένο χρόνο. Στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων, κατὰ τὶς Ἑορτὲς τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῆς Σκηνοπηγίας μετέβαινε καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὴν Ἐνανθρώπησή Του.

χωρὶς περιορισμὸ τοπικὸ καὶ χρονικό, ἐν τούτοις ***«ἐπιβάλλει καὶ κοινὴν συμπροσευχὴν καὶ λατρείαν ἐν καθιερωθέντι τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ἰδιοτύπῳ τρόπῳ»*** [22]**.**

Στὴν δὲ Ἐκκλησιαστικὴ Νομοθεσία ὑπάρχει πλῆθος Ἱερῶν Κανόνων, Ἀποστολικῶν, Συνοδικῶν καὶ Πατερικῶν, *«διὰ τῶν ὁποίων ἡ ὁμόφωνος ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ἐγκατεσπαρμένων Χριστιανῶν λατρεία τοῦ Θεοῦ* ***θεσπίζεται καὶ καθιεροῦται ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ, τρόπῳ καὶ τόπῳ*** *[βλ. Ἀποστ. Ζ΄, ΞΘ΄, Θ΄, τῆς Α΄ Οἰκ. Κ΄, τῆς ΣΤ΄ Οἰκ. ΚΘ΄, ΝΕ΄, ΝΣΤ΄, Ϟ΄, τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ΙΗ΄, ΙΘ΄, ΚΘ΄, ΛΖ΄, ΛΘ΄, ΜΒ΄, ΝΑ΄, ΝΒ΄, τῆς ἐν Γάγγρᾳ Ε΄, ΣΤ΄, ΙΗ΄, ΙΘ΄, τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Α΄, τοῦ Πέτρου Ἀλεξανδρείας ΙΕ΄ κ.ἄ.], καταδικαζομένης πάσης αὐθαιρέτου ἰδιορρυθμίας ὑφ᾽ οἱουδήποτε ἀποτολμωμένης»* [22].

Ἄρα λοιπὸν, καταδεικνύεται ὅτι ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος δὲν δύνανται στὴν Θ. Λατρεία νὰ θεωρηθοῦν ζητήματα ἀνάξια σημασίας, ἐφ᾽ ὅσον αὐτὰ διέπονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Νομοθεσία, ὡς ἐκ τούτου δὲ συνάγεται ὅτι ἡ εἰσδοχὴ ἑορτολογικῆς μεταρρυθμίσεως, ξένης πρὸς τὴν παραληφθεῖσα καὶ θεσμοθετηθεῖσα τάξη, ἀποτελεῖ παράβαση τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι προβλέπουν στὶς περιπτώσεις αὐτὲς τὶς ἀνάλογες κυρώσεις [22].

Μάλιστα, ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο στὴν Νίκαια τῆς Βυθηνίας τὸ 325 μ.Χ. θέσπισε τὰ τῆς Ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, καταρτίσασα **αἰώνιο Πασχαλιοδρόμιο,** σύμφωνα μὲ τὸν Ζ΄ Ἀποστολικὸ Κανόνα, μὲ τοὺς τέσσερις γνωστοὺς *«διορισμούς»* [23], ὥστε τὸ Πάσχα νὰ ἑορτάζεται τὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν πρώτη

---

22. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 82/24.3.1950, σελ. 6.

23. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 11.

Πανσέληνο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας [22], κατόπιν τοῦ Νομικοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Ὡς ἐαρινὴ ἰσημερία ὁρίσθηκε ἡ 21η Μαρτίου κατὰ τὸ ἐν χρήσει τότε Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, τὰ αὐτὰ δὲ προβλέπει καὶ ὁ Α΄ Κανόνας τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου τοῦ 341 μ.Χ. [23].

Διὰ τοῦ καθορισμοῦ αὐτοῦ, τονίζει ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.), οἱ Ἅγιοι Πατέρες ***«δὲν ἀπέβλεψαν εἰς μαθηματικὰς καὶ ἀστρονομικὰς ἀκριβείας, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ταυτόχρονον καὶ ὁμοιόμορφον ἐκδήλωσιν τῆς ἑορτολογικῆς θείας λατρείας, καὶ τὴν ὁριστικὴν κατάπαυσιν τῶν παρατηρουμένων ἑκασταχοῦ τότε ἀσυμφωνιῶν περὶ τῆς Ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ἄλλοι ἄλλως καὶ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ ἐπιτελοῦντες αὐτήν. Ἡ συμφωνία διὰ τὴν ταυτόχρονον ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τέλεσιν τῆς Ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ἐθεωρήθη μέγα ἐπίτευγμα»*** [24], τὸ ὁποῖο ἀναγγέλθηκε μετὰ χαρᾶς διὰ Ἐπιστολῆς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου πρὸς ὅσους δὲν πρόφθασαν νὰ συμμετάσχουν, ὅπου ἀναφερόταν τὸ κακὸ ἀπὸ τὴν *ἑορτολογικὴ ἀσυμφωνία* καὶ ἐτονίζετο ἡ κοινὴ κρίση περὶ *«τὴν ἁγιωτάτην τοῦ Πάσχα ἑορτὴν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συντελεῖσθαι»* [25].

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ ὁ ἱ. Χρυσόστομος, θυμίζει ὁ ἀρθρογράφος μας, ἤλεγχε μὲ δριμύτητα ὅσους χάριν δῆθεν χρονομετρικῆς ἀκριβείας προσπαθοῦσαν νὰ διασπάσουν τὴν Ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν τέλεση τῆς κοινῆς ἑορτολογικῆς τάξεως: «...*οὐδὲν χεῖρον φιλονεικίας καὶ μάχης καὶ τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν*

24. Αὐτόθι, σελ. 12.

25. Αὐτόθι, σελ. 12-13. Ὁ καθορισμὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία Πασχαλίου κοινοῦ καὶ αἰωνίου, κύριο καὶ μοναδικὸ σκοπὸ εἶχε τὴν ἑορτολογικὴ ἕνωση καὶ συμφωνία τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, τὴν ὁποίαν ἔπληξε ἡ μονομερὴς Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση (βλ. *Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 21, 15-16, 30).

διασπᾶν... οὐκ ἀρκοῦσιν αἱ λοιπαὶ αἱρέσεις, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἑαυτοὺς κατατέμωμεν;... Σὺ δὲ οὐ προτιμᾶς τοῦ χρόνου τῆς Ἐκκλησίας τὴν συμφωνίαν; Οὐδὲν γὰρ εἰρήνης ἴσον καὶ συμφωνίας... μὴ τοίνυν... μηδὲ ἡμέρας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτοὺς παρατηρῶμεν, ἀλλὰ πανταχοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ μετ᾽ ἀκριβείας ἑπώμεθα, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην προτιμῶντες ἁπάντων» [26].

Ὅταν δὲ ὁ Πάπας Ρώμης Γρηγόριος ΙΓʹ ζήτησε νὰ ἀποδεχθεῖ καὶ ἡ Ὀρθόδοξη Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία του, τότε οἱ Ὀρθόδοξοι Πατριάρχες διὰ τριῶν Πανορθοδόξων Συνόδων στὴν Κωνσταντινούπολη, ἐπὶ Πατριάρχου Ἱερεμίου Βʹ τοῦ Τρανοῦ, κατὰ τὰ ἔτη 1583, 1587 καὶ 1593 *«ἀπέκρουσαν αὐτὴν χαρακτηρίσαντες ὡς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὡς μίαν τῶν πολλῶν καινοτομιῶν τῆς παλαιᾶς Ρώμης, καὶ ὡς αὐθαίρετον καταπάτησιν τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν σεπτῶν Παραδόσεων»* [27], ἡ ἀποδοχὴ τῆς ὁποίας ἐπιφέ-

26. Βλ. «Εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας», PG τ. 48, στλ. 863, 870.

27. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 15. Ἐπίσης, Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 82/24.3.1950, σελ. 7, ὅπου ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) παραπέμπει σχετικὰ μὲ τὶς Συνόδους τοῦ ΙΣΤʹ αἰ. στὰ ἑξῆς ἔργα: *Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους* Κ. Παπαρρηγοπούλου, τ. Εʹ, σελ. 52, 64 [στὴν ἔκδοση ποὺ ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας (ηʹ, Ν.Δ. Νίκας Α.Ε.) ἡ ἀναφορὰ γίνεται στὸν τ. ΣΤʹ, σελ. 465-466 καὶ 471, ὅπου ἀναγράφεται ὅτι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος τοῦ 1593 *«κατεδίκασε τὸ νέον ἡμερολόγιον»], Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν* Μελετίου Ἀθηνῶν, τ. Γʹ, σελ. 402, *Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν* Φιλαρέτου Βαφείδου, τ. Γʹ, σελ. 12 καὶ τ. Δʹ, σελ. 370, *Μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν,* τ. ΙΒʹ, λῆμμα: *«Ἡμερολόγιον»*, σελ. 274. Βλ. καὶ *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 7 καὶ 10, ἔνθα μνεία καταπολεμήσεως τοῦ *«Παπολατινικοῦ Ἡμερολογίου»*. Δικαιολογημένα τονίζεται γιὰ τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση τοῦ 1924 ὅτι: *«Ἐπρόκειτο περὶ Καινοτομίας θιγούσης τὰς*

➔

ρει ἀπειλὲς φρικτῶν ἐπιτιμίων.

Παρατίθεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρθρογράφου μας (π.Χρ.Ν.) καὶ ἀπόσπασμα σχετικῆς ἀπαντήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β′ τοῦ Τρανοῦ πρὸς τὸν Πρίγκηπα τῆς Βενετίας Νικόλαο Νταπόντε, ὡς πρὸς τὴν παραδοχὴ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου: «...*Ὁ γὰρ σύμπας τῶν Ἁγίων Πατέρων σκοπὸς οὐχὶ περὶ θεωρημάτων μαθηματικῶν ἐστιν, ἀλλὰ περὶ Χριστοῦ μαθημάτων τοῦ μὴ Ἰουδαίοις συνεορτᾶσαι... Ἐπεὶ δὲ Θεοῦ χάριτι ἄπταιστα μέχρι τοῦ νῦν καὶ παλαιᾷ καὶ νέᾳ Ρώμῃ καλῶς τὸν ἕνα Χριστὸν συνεώρταζεν, τίνος ἕνεκα ἡ σύγχυσις αὕτη καὶ τὸ παγκόσμιον σκάνδαλον τῶν ἀκουομένων δέκα ἡμερῶν;... Τὴν αὐθεντίαν ἐχέτωσαν οἱ τῶν θείων Πατέρων Κανόνες καὶ οἱ νόμοι* [28] *τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων καὶ οὐχὶ οἱ ἀστρονόμοι... Εἰ γὰρ καὶ ὁ χρόνος καὶ ἡ τῶν φωστήρων κίνησις περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἀνωμαλίαν τινὰ ποιεῖ, τῇ εὐσεβείᾳ γε μὴν οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν τοῦτο λυμαίνεται (καθόλου τοῦτο δὲν παραβλάπτει τὴν εὐσέβεια). Ὅθεν οὐδὲ μετατρέπειν δεῖ τὸν τῶν Ἁγίων Πατέρων κανόνα καὶ καινοτομεῖν καὶ εἰς αἰτίαν στάσεως τὰς Χριστοῦ Ἐκκλησίας κινεῖν...*» [29].

αἰωνοβίους ἐκκλησιαστικὰς Παραδόσεις, τὰς ἀφορώσας τὴν θείαν Λατρείαν. Ἐπρόκειτο περὶ ἀνατροπῆς Πανορθοδόξων Συνοδικῶν ἀποφάσεων» (βλ. *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 17).

28. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) παρεμβάλλει ὑπενθύμιση περὶ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τοῦ Γεωργίου Β′ τῆς Ἑλλάδος τῆς 18.1.1923, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο ἐνῶ ἡ Πολιτεία ἠδύνατο νὰ δεχθεῖ τὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο, ἡ Ἐκκλησία ὑποχρεοῦτο νὰ τηρήσει τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο.

29. Τὸ παράθεμα στὸ Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 82/24.3.1950, σελ. 7. Τὸ κείμενο τῆς Ἐπιστολῆς αὐτῆς, ὅπως καὶ ἄλλα συναφῆ, ὑπάρχει σὲ χειρόγραφη μορφὴ ἀπὸ τὸν βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.) μὲ παραπομπὴ σὲ πηγὲς (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπό-

Στὴν σύγχρονη πραγματικότητα, βεβαιώνει ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.), ἡ ἐγκληματικὴ καὶ ἐκβιαστικὴ ἐφαρμογὴ/εἰσαγωγὴ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας τὸ 1924 «*ἐπέφερε γενικὴν ἀναστάτωσιν εἰς τὴν θείαν λατρείαν. Ἡ προσθήκη 13 ἡμερῶν, δύο δηλαδὴ περίπου ἑβδομάδων, ἀπεμάκρυνε τῆς βάσεως ὅλην τὴν ἑορτολογικὴν τάξιν, παρ᾽ ὅλον ὅτι οἱ καινοτόμοι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἠρκέσθησαν μόνον εἰς τὸ ἀκίνητον ἑορτολόγιον, μὴ προσαρμόσαντες πρὸς τὴν καινοτομίαν καὶ τὸ Πασχάλιον. Ἡ ἐφαρμογὴ ὅμως τῆς καινοτομίας ἔστω καὶ μονομερῶς ἐπὶ μόνου τοῦ ἀκινήτου ἑορτολογίου δὲν ἀφῆκεν ἀνεπηρέαστον καὶ τὸ κινητὸν τοιοῦτον*»[30].

Ἡ χρήση δύο ἡμερολογίων ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους δημιούργησε γενικὴ διασάλευση τῶν τυπικῶν ἑορτολογικῶν διατάξεων, ἰδιαίτερα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Τριωδίου μέχρι τῆς λήξεως τοῦ Παντηκοσταρίου. Καὶ μάλιστα σὲ περίπτωση ὀψίμου Πάσχα, τὸ ὁποῖο μὲ τὸ Νέο συμπίπτει ἀνεπίτρεπτα ἐντὸς τοῦ Μαΐου, μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα ἄτοπα, ἡ Νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων[31]

λεως Δημητριάδος). Σὲ μεταγενέστερο κείμενό του, ὡς Ἐπίσκοπος πλέον, γράφει σχετικὰ μὲ τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία τοῦ 1924: «*Πῶς δὲν ἔλαβον ὑπ᾽ ὄψιν (οἱ πρωτεργάται) τὸ μέγα σκάνδαλον, τὸ ὁποῖον θὰ προέκυπτεν, ὡς καὶ προέκυψεν, ἐκ τῆς μονομεροῦς καὶ αὐθαιρέτου καινοτομίας ἐπὶ αἰωνίου Παραδόσεως, ἑλκούσης τὴν ἀρχὴν ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ τῆς ὁποίας τρεῖς Πανορθόδοξοι Σύνοδοι ἐν ἔτεσι 1583, 1587 καὶ 1593 δεινοῖς ἐπιτιμίοις κατωχύρωσαν τὸ ἀκαινοτόμητον;*» (Σεβ. Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, *Λόγος Πανηγυρικὸς Περὶ τῆς Θριαμβευτικῆς Νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως*, Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθῆναι 1963, σελ. 12).

30. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 13.

31. Βλ. *Ἀποστολικῶν Διαταγῶν* Βιβλ. Γ΄, Κεφ. ιθ΄, μὲ ἐπεξήγηση στὸ Μακαρίου Καλογερᾶ, *Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ, Λόγος εἰς τὴν Β΄ Κυριακὴν Ματθαίου.*

εἴτε περικόπτεται κατὰ 13 ἡμέρες, εἴτε τελείως καταργεῖται. Καὶ τότε φθάνουν στὸ πλέον ἄτοπο νὰ ὁρίζουν νηστεία ἐντὸς τῆς καταλυσίμου εἰς πάντα ἑβδομάδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος [32].

ΙΔ.5. Ἡ διασπαστικὴ Καινοτομία εἶχε Οἰκουμενιστικὸ χαρακτῆρα

Στὴν ἐξέταση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ, βάσει τῶν κειμένων τοῦ βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), ἀφήσαμε τελευταία τὴν ἀναφορὰ στὴν ὅπως θὰ λέγαμε Οἰκουμενιστικὴ σκοπιμότητα τῆς Μεταρρυθμίσεως. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ δὲν εἶχε ἀκόμη τότε, πρὸ τοῦ 1965, ὑπάρξει ἰδιαίτερη ἀναφορὰ καὶ ἐπιμονή, διότι δὲν ἦταν διαθέσιμο τὸ ὑλικό, τὸ ὁποῖο ἔγινε γνωστὸ μεταγενέστερα, ἀλλὰ καὶ ὁ Οἰκουμενισμὸς δὲν εἶχε ἀκόμη δείξει τὴν πρόοδο καὶ ἐξέλιξη, ποὺ εἶχε κατὰ τὶς ἑπόμενες δεκαετίες, καὶ μάλιστα ἐντὸς τοῦ κατὰ παράδοσιν ὀρθοδόξου χώρου. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, οἱ σχετικὲς ἀναφορὲς ὡς πρὸς τὴν σύνδεση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος μὲ τὴν αἵρεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ εἶναι σποραδικές, πτωχὲς καὶ σύντομες.

Αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸν βιογραφούμενό μας. Ὅμως, ἀκόμη καὶ οἱ λίγες ἐκεῖνες ἀναφορὲς ἀποδεικνύουν τὴν εὐαισθησία καὶ τὴν γρηγοροῦσα συνείδηση τῶν Ἀγωνιστῶν τῆς Πατρώας Παραδόσεως καὶ Κληρονομίας. Τὸ Ὀρθόδοξο αἰσθητήριό τους ὄχι μόνον δὲν τοὺς διέψευσε, ἀλλὰ καὶ τοὺς δικαίωσε.

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἐπισημαίνει τὸ 1950

32. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 14-15. Ἐπίσης, Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 85/15.5.1950, σελ. 3. Καί, *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 6.

ὅτι οἱ Καινοτόμοι ἐλαφρᾷ τῇ συνειδήσει, πάσχοντες προφανῶς ὡς πρὸς τὴν Ὀρθόδοξη Δογματικὴ Συνείδηση, μετήλλαξαν τὴν Πατροπαράδοτη Ἐκκλησιαστικὴ Ὀρθόδοξη Ἰδεολογία μὲ τὴν ψευδώνυμη γνώση τῆς Δύσεως καὶ προτίμησαν *νὰ συνεορτάζουν* τὶς μεγάλες Χριστιανικὲς Ἑορτὲς μὲ τοὺς αἱρετικούς, παρὰ μὲ τοὺς ὁμοδόξους Ἀδελφούς [33].

Σὲ ἐπίσημο κείμενο τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. τοῦ 1958, τῆς ὁποίας ἀποτελοῦσε Μέλος καὶ ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.), πρὸς τὴν Ἱεραρχία τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τονίζεται μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁ προσηλυτιστικὸς χαρακτῆρας τῆς Παπωσύνης ἔναντι τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς διὰ τοῦ ἐπινοηθέντος Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου. Ἡ συνεχὴς καὶ σταθερὴ ἀπόρριψη τῶν προμάχων τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος καὶ ἑξῆς ὀφείλετο σαφῶς στὴν διαίσθηση, «*ὅτι ὁ Πάπας ἐνεργῶν ὡς ἐνήργει ἐπεδίωκε τὴν πνευματικὴν ὑποταγὴν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ὅτι τὸ Ἡμερολόγιον, ὡς θεσμὸς τῆς Ὀρθοδόξου λατρείας, δὲν ἀποτελεῖ ἐξωτερικὸν ξηρὸν τύπον,* ***ἀλλὰ παράγοντα οὐσιώδους σπουδαιότητος, παράδοσιν ἱερὰν καὶ πολύτιμον, τὸν συνδετικὸν κρίκον τῆς ἐξωτερικῆς ἑνότη-***

33. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, «*Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς*», Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 92/30.10.1950, σελ. 3. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1931 ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ὡς λαϊκὸς ἀκόμη εἶχε τονίσει ἀρκούντως ὅτι, οἱ Καινοτόμοι Νεοημερολογῖτες ἀπέρριψαν τὸ Ὀρθόδοξο Ἡμερολόγιο καὶ προσεταιρίσθηκαν τὸ τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν Λατίνων, ὥστε *νὰ συνεορτάζουν* μὲ τοὺς αἱρετικούς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο Συνοδικῶς πλειστάκις διὰ φρικτῶν ἀφορισμῶν καὶ ἀναθεμάτων ἀπαγόρευσαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας (βλ. *Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 23).

τος τῆς Ἐκκλησίας» [34]**.**

Αὐτὸ ὅμως, γράφεται, τὸ ὁποῖο δὲν πέτυχε ἡ Δύση στοὺς αἰῶνες τῆς δουλείας τοῦ γένους τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τὸ πέτυχε σὲ ἐποχὴ λαμπρῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τὴν πατριαρχία τοῦ Μελετίου Μεταξάκη! *«Οὗτος ἐρωτοτροπῶν μὲ τὴν Δύσιν καὶ θεωρῶν τὸ σχῆμα τῆς Ὀρθοδοξίας ὡς ἀπηρχαιωμένον ἠθέλησε νὰ εὐθυγραμμίσῃ τὸν λειτουργικὸν καὶ καθόλου (ολόκληρο τὸν) Ἐκκλησιαστικὸν βίον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς μὲ τὸν Προτεσταντικὸν καὶ Παπικόν»* [34].

Αὐτὸς ἦταν ποὺ συνεκάλεσε τὸ λεγόμενο «Πανορθόδοξο Συνέδριο» τὸ 1923 στὴν Κωνσταντινούπολη, στὸ ὁποῖο μεταξὺ ἄλλων Καινοτομιῶν συνεζήτησε καὶ τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση, ἀποβλέπων *ὄχι στὴν ἑνότητα τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ στὴν κολακεία τῶν ἑτεροδόξων τῆς Δύσεως* [35]. Τὶς προθέσεις του ἀποκάλυψε ὁ ἴδιος μὲ ἐνθουσιασμὸ κατὰ τὴν Ε΄ Συνεδρία τῆς 23ης Μαΐου 1923, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν «*τυχαίως παρευρεθέντα*» *(!)* Ἀγγλικανὸ ἐπίσκοπο Γκόρ, περὶ ἀποδοχῆς Νέου Ἡμερολογίου ἐκ τῆς Δύσεως. «*Τί ἔτι λοιπὸν χρείαν μαρτύρων ἔχομεν, ὥστε νὰ ἀποδείξωμεν, ὅτι οἱ ἐμπνευσταὶ καὶ οἱ εἰσηγηταὶ τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως ὡρμῶντο ἐξ ἐλατηρίων ξένων καὶ ἐχθρικῶν πρὸς τὰ ὕψιστα συμφέροντα καὶ τὴν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας;*» [36].

Γι᾽ αὐτὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων ἔσπευσε τότε νὰ προειδοποιήσει ὅτι ὁ συνεορτασμὸς μὲ τοὺς Παπικοὺς κρίνεται ἀσύμφορος γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία σὲ

34. Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ., *Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Περὶ τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ, συνερχομένην τὴν 1ην Νοεμβρίου 1958,* Ἀθῆναι 1958, σελ. 2.

35. Αὐτόθι, σελ. 2-3.

36. Αὐτόθι, σελ. 3.

σχέση μὲ τὸ τελετουργικὸ καθεστὼς τῶν Προσκυνημάτων τῶν Ἁγίων Τόπων. Καὶ ἔτσι, ἄλλες Ἐκκλησίες δὲν ἐφήρμοσαν τὶς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀποδέχθηκε τὴν νεωτεριστικὴ ἡμερολογιακὴ ἀλλαγή, γιὰ νὰ ἐπαληθευθεῖ ***«ὅτι ὁ Πατριάρχης Μελέτιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἠβουλήθησαν διὰ τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου νὰ ἐνταφιάσωσι τὴν Ὀρθοδοξίαν»!*** [36]

Ταυτόχρονα πρὸς τὸ *Ὑπόμνημα* ἐκεῖνο τῆς Ἐκκλησίας μας τοῦ 1958, ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) σὲ κείμενά του ἀναφέρεται ἐπίσης στὴν Οἰκουμενιστικὴ σκοπιμότητα τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως. Οἱ τολμητίες Καινοτόμοι γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν Μεταρρύθμισή τους, ἐπικαλέσθηκαν ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὸ ὅτι «*ἔπρεπε νὰ δώσῃ ἡ Ἑλλὰς πρώτη χεῖρα πρὸς ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἰρουμένων σὺν τῷ χρόνῳ τῶν ἐπιπροσθέντων ἐμποδίων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἡμερολογιακὴ διαφορά, ἥτις κατ᾽ αὐτοὺς (τοὺς Καινοτόμους) δὲν ἐγγίζει τὰς δογματικὰς ἀπόψεις*» [37]. Οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς Καινοτομίας θεώρησαν αὐτὴν ἐπιβεβλημένη χάριν «*καὶ τῆς ἐπιδιωκομένης διὰ παντὸς τρόπου προσεγγίσεως καὶ ἑνώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀρχῆς γενομένης τῆς ἄρσεως τῆς ὑφισταμένης ἡμερολογιακῆς διαφορᾶς ἐν τῷ ἑορτασμῷ τῶν μεγαλυτέρων τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἑορτῶν*» [38].

Ἡ κατάκριτη αὐτὴ σκοπιμότητα ἐνῶ εὐνοεῖ βεβαίως τὴν ὑπόθεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, δὲν ἀρκεῖ φυσικὰ γιὰ τὴν ἐπίτευξη ἑνώσεως, ἡ ὁποία θὰ ἐπέλθει, σύμ-

37. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 6.

38. ΠΘΕΟΚ-Παράρτημα Βόλου, *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., Βόλος 1958, σελ. 5.

φωνα μὲ τὸν βιογραφούμενό μας, μόνον ἂν τὰ τεράστια ἐμπόδια τῶν δογματικῶν διαφορῶν ἀρθοῦν καὶ οἱ Παπικὲς καὶ Προτεσταντικὲς κακοδοξίες ἀποκηρυχθοῦν. *«Ἄλλως, ἕνωσις ἡμῶν μετ᾽ αὐτῶν ἐπὶ ἀπεμπολήσει τοῦ πολυτίμου θησαυροῦ τῆς προγονικῆς ἡμῶν Πίστεως κρίνεται ἀσύμφορος καὶ ἀπαράδεκτος»* [39].

Ὅπως ἀσύμφορη καὶ ἀπαράδεκτη ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐγκαθιδρύσεως, ἐφαρμογῆς καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ στὶς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, μέσῳ ἐν πολλοῖς καὶ τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως, τὸ ἴδιο ἦταν καὶ εἶναι ἡ πικρὴ συνέχειά του, ὡς σαφὴς ὁδὸς *Ἀποστασίας*. Διὰ τῆς ἐπιτεύξεως *συνεορτασμοῦ* μὲ τοὺς αἱρετικούς, οἱ ὁποῖοι κηρύσσονται *«Ἐκκλησίες Χριστοῦ»*, σύμφωνα μὲ τὸ γνωστὸ *Διάγγελμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ 1920* καὶ τοῦ προαναφερθέντος Συνεδρίου ἐπὶ Μελετίου Μεταξάκη τοῦ 1923 στὴν Κωνσταντινούπολη, ἄνοιξε ἡ λεωφόρος γιὰ τὴν ἀκολούθηση τῆς καινοφανοῦς *Οἰκουμενιστικῆς ὁδοῦ*, ἡ ὁποία λειαίνεται καὶ πλατύνεται καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξη/διακράτηση τοῦ Παπικοῦ Ἡμερολογίου, ὁδηγοῦσα ὄχι στὴν κατὰ Θεὸν ἕνωση τῶν μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας εὑρισκομένων, ἀλλὰ στὴν σύγχυση καὶ τὸν συγκρητισμό, στὴν ἔκπτωση ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ὅσων συμμετέχουν, συνευδοκοῦν καὶ συμπλέουν στὴν μὴ θεάρεστη αὐτὴ γραμμὴ καὶ πορεία.

ΙΔ.6. Ἡ ἀντίσταση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων καὶ ὁ ἐναντίον τους διωγμὸς

Κατόπιν *πάντων τῶν ἀνωτέρω, γίνεται ἀπολύτως* κατανοητὸ γιατὶ μία σημαντικὴ μερίδα Κλήρου καὶ

39. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 8.

Λαοῦ ἀρνήθηκε νὰ συμμορφωθεῖ πρὸς τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία καὶ νὰ προσαρμοσθεῖ στὴν νέα ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση, διαχωρίσασα τὶς εὐθῦνες της, γιὰ νὰ μὴν διατελεῖ ὑπὸ τὰ ἐπιτίμια Πανορθοδόξων Συνόδων καὶ ἀποφάσεων ἐναντίον τῶν δεχομένων νεωτερισμούς, καὶ μάλιστα καταγγέλλουσα τὴν Μεταρρύθμιση ὡς ἀντικανονικὴ καὶ ἀντορθόδοξη. Ἡ μερίδα αὐτὴ ἀποτέλεσε ξεχωριστὴ Ἐκκλησιαστικὴ Παράταξη, ἀνεξάρτητη τῆς Καινοτόμου, ἀνήγειρε δικούς της Ναοὺς καὶ ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ ὁμόφρονες Κληρικούς [40].

Ἀρχικὰ βεβαίως, παρὰ τὴν αὐθαίρετη, δόλια καὶ κακόβουλη εἰσαγωγὴ τῆς Καινοτομίας, ἡ ἀντίδραση δὲν ἦταν ἀμέσως σθεναρὴ καὶ πολυπληθής, διότι ἔγινε τόσο βεβιασμένα καὶ ἐσπευσμένα, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρξει καιρὸς γιὰ ὥριμη σκέψη καὶ ἔρευνα. Ἀλλὰ καὶ τὰ πνεύματα καὶ ἡ ψυχολογία τῶν ἀνθρώπων τότε δὲν ἦταν ἤρεμα, ἕνεκα πολιτικῶν ἐπαναστάσεων, πολεμικῶν ἀτυχημάτων, προσφυγικοῦ ζητήματος καὶ ἄλλων καιρικῶν ἀνακατατάξεων [41]. Ἡ κατανόηση ὅμως καὶ διαπίστωση μετ᾽ ὀλίγον τῶν ἀντικανονικοτήτων καὶ παρατυπιῶν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογή της, ἔφε-

40. Αὐτόθι, σελ. 5, 17. Ἐπίσης, *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., Βόλος 1958, σελ. 11. Ἡ ἄρνηση συμμορφώσεως στὴν Καινοτομία «*ἀποτελεῖ κανονικὸν καθῆκον καὶ συνταγματικὸν δικαίωμα*» (Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 17, 18, 19), διότι ἔναντι ἀποφάσεων ἐκνόμων καὶ ἀντικανονικῶν προέχει τὸ κανονικὸ δικαίωμα μὴ ὑπακοῆς (ΙΕ′ Κανόνας ΑΒ′), τοῦτο δὲ τηρήθηκε ἀνέκαθεν ἔναντι «*συνεδρίων παρανόμων*», «*φρυαξαμένων*» κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ «*συνασπισμοὺς ψευδεπισκόπων*».

41. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, «*Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς*», Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 86/12.6.1950, σελ. 3.

ραν τὴν πιὸ ὀργανωμένη ἀντίσταση τῶν ἀποκληθέντων Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1926 κ.ἑ., μὲ Σωματειακὴ ὀργάνωση, μὲ χιλιάδες λαοῦ καὶ ἀνάλογο Κλῆρο, ἐνῶ *«ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1935 καὶ ἐντεῦθεν»* οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου διατελοῦν *«εἰς Ἐκκλησίαν Κανονικὴν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς Σύνοδον Ἐπισκόπων»* [41].

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς καταστάσεως, ἡ Καινοτόμος Ἐκκλησία γιὰ μὲν τοὺς λαϊκοὺς **ἐνδύθηκε «τὴν ἀλωπεκῆν»,** καὶ μὲ Ἐγκυκλίους καὶ δημοσιεύματα προσπάθησε νὰ τοὺς ἐξαπατήσει, μέσῳ ἀσυστάτων δικαιολογιῶν ὅτι τὸ Ἡμερολόγιο εἶναι ζήτημα ἀστρονομικὸ καὶ δὲν προσκρούει στὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας. Γιὰ δὲ τοὺς Κληρικοὺς **ἐνδύθηκε «τὴν λεοντῆν»** καὶ διὰ τῶν κατὰ τόπους ἐπισκόπων εἰσηγεῖτο στὶς ἀστυνομικὲς ἀρχὲς τὴν σύλληψη, ἀπέλαση, φυλάκιση καὶ τὴν μὲ παντοίους τρόπους κακοποίησή τους [42]. Τὰ ὅσα διεπράχθησαν ἐναντίον τῶν ἡρωϊκῶν αὐτῶν Κληρικῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιγραφοῦν, πόσους βανδαλισμούς, κακώσεις, μαρτύρια καὶ ἐξευτελισμοὺς σὲ φυλακὲς καὶ ἀστυνομικὰ δεσμωτήρια ὑπέστησαν ἐκεῖνοι οἱ μακάριοι, κατὰ παραγγελίαν τῶν Καινοτόμων ἀρχιερέων! [43]

---

42. Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 91/16.10.1950, σελ. 6.

43. Ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) ἀναφέρει ὅτι ὑπηρέτησε στὴν Κεντρικὴ Διοίκηση τῶν Παλαιημερολογιτῶν στὴν Ἀθήνα ὡς Συνοδικὸς Γραμματεὺς κατὰ τὴν περίοδο 1938-1943 καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ γνωρίζει τὰ περὶ τῶν διωγμῶν «ἀπὸ πρῶτο χέρι». Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1931 ὡς λαϊκὸς ἀκόμη ὁ Χρῆστος Νασλίμης κατήγγειλε τὸν ἐξαναγκασμὸ ποὺ ἀσκοῦσε ἡ Καινοτόμος ἐκκλησία, μὲ τὴν συνδρομὴ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς Καινοτομίας της, γεγονὸς ἀποδεικτικὸ τῆς ἀποστασίας της: *«Εὐθὺς ὡς ἀντιληφθῇ συνάθροισιν πιστῶν πρὸς τέλεσιν Λειτουργίας κατὰ τὸ παλαιὸν καὶ ὀρθόδοξον ἡμερολόγιον λυσσᾷ καὶ μαίνεται θέτουσα εἰς κίνησιν ὁπλοφόρους, διὰ νὰ γίνηται ἐνίοτε καὶ πρόξενος αἱματοχυσιῶν. Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι ἐμμένοντες εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων των διὰ διαταγῆς ἀποστατῶν*

Ἐνδεικτικὰ ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) κάνει ἀναφορὰ στὸν **γέροντα Ἱερέα π. Γεώργιο,** ὁ ὁποῖος θανατώθηκε ἀπὸ δαρμοὺς στὶς φυλακὲς Χαλκίδος, λαβὼν τὸν στέφανο τοῦ Μαρτυρίου! Στὸν **πολύτεκνο Ἱερέα Δημήτριο Κατσίνη,** ὁ ὁποῖος ἐσύρετο ἀπὸ φυλακὴ σὲ φυλακὴ ὑφιστάμενος κακώσεις ἐν καιρῷ χειμῶνος, κοιμώμενος στὸ ἔδαφος χωρὶς σκέπασμα, προσβληθεὶς ἀπὸ ἆσθμα καὶ λόγῳ κρυολογημάτων κατεστράφη ἡ ὑγεία του καὶ τελικὰ ἀπεβίωσε σὲ ἐλεεινὴ κατάσταση σὲ ἕνα νοσοκομεῖο τῶν Ἀθηνῶν, ἐγκαταλείψας τέκνα ἀνήλικα καὶ ἀπροστάτευτα στοὺς δρόμους! Στὸν **Ἱερέα Γεώργιο Περρωστῆ,** γέροντα σεβάσμιο, συλληφθέντα στὴν Λαμία, τὸν ὁποῖον ἀφοῦ ἔδεσαν τὰ χέρια ἐντὸς ἀστυνομικοῦ τμήματος τοῦ κούρευσαν τὴν κώμη καὶ τοῦ ξύρισαν τὸ γένειο καὶ ἀποσχηματισθέντα τὸν ἄφησαν νὰ μεταβεῖ στὴν Ἀθήνα, σὲ κατάσταση ποὺ προκαλοῦσε ἀγανάκτηση γιὰ τὴν βεβήλωση ποὺ ὑπέστη! Στὸν **Ἱερομόναχο Ἀρσένιο Σακελλάρη,** ὁ ὁποῖος ὑπέστη τὰ αὐτὰ στὴν Λαμία καὶ ἀλλοῦ [42].

Ὁ Ἀγωνιστὴς Ἱερομ. π. Ἀρσένιος Σακελλάρης μετὰ τὴν βίαιη κοπὴ τῶν μαλλιῶν καὶ τῶν γενείων του ἀπὸ τὴν ἀστυνομία στὴν Λαμία «ἐπὶ παλαιοημερολογιτισμῷ»!

Ἀρχιερέων συνελήφθησαν, ἐφυλακίσθησαν, ἐξωρίσθησαν καὶ ποικιλοτρόπως παρὰ ἀσεβῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων ἐβασανίσθησαν καὶ ἐπροπηλακίσθησαν. Καὶ ἤδη ἐρωτῶμεν: ἀποτελοῦν ταῦτα ἔργα χριστιανικὰ καὶ δὴ ὀρθόδοξα, ἅτινα διαπράττει ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος;» (βλ. *Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της, ἔνθ᾽ ἀνωτ.*, σελ. 48-49).

Πλεῖστοι ἄλλοι ζῶντες (τότε, τὸ 1950) καὶ κεκοιμημένοι «*ἐβάστασαν τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου ἐν τοῖς ἀθλητικοῖς σώμασιν αὐτῶν... Τί δὲ εἴπομεν καὶ περὶ τῶν θεατρινισμῶν καὶ τῶν διαπομπεύσεων, τὰς ὁποίας οἱ ὁμολογηταὶ οὗτοι τῆς Πατρώας εὐσεβείας δημοσίᾳ ὑπέστησαν, δίκην κακούργων καὶ λυμαιώνων ἐπιδεικτικῶς ἐν μέσαις πλατείαις συλλαμβανομένων καὶ δι᾽ ἐνόπλων ἀστυνομικῶν ὀργάνων ἤ εἰς δεσμωτήρια ἤ εἰς ἐξορίας στελλομένων; Τί δὲ περὶ τῶν ἐξευτελισμῶν τοῦ ἱεροῦ ἐνδύματος καὶ τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς των, τοὺς ὁποίους ὑφίσταντο ριπτόμενοι καὶ συρόμενοι κατὰ γῆς, σχιζομένου τοῦ ράσου καὶ λακτιζομένου τοῦ καλυμμαυχίου των; Τί δὲ περὶ τῶν εἰρωνειῶν καὶ τῶν χλευασμῶν, οὕς ὑπέφερον μέσα εἰς τὰ βρωμερὰ καὶ φθειριῶντα κρατητήρια, ὅπου μετ᾽ ἀνδρῶν κακοποιῶν καὶ γυναικῶν ἀνηθίκων συνεκρατοῦντο;*» [42].

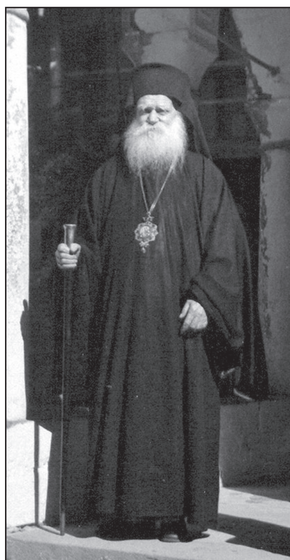
Ἡ μανία τῶν νεωτεριστῶν ἐπισκόπων στράφηκε λυσσωδῶς καὶ ἐναντίον τῶν Ἱερῶν Ναῶν, στοὺς ὁποίους τελοῦσαν τὴν Λατρεία τους οἱ στερρῶς ἐμμένοντες ἐπὶ τῶν Πατρώων Παραδόσεων. Ἄλλοι Ναοὶ κατηδαφίζοντο, ἄλλοι ἐσφραγίζοντο καὶ ἄλλοι μὲ ποικίλους τρόπους βεβηλοῦντο. Μάλιστα, στὴν Δεσφίνα Φωκίδος, ὁ τοπικὸς ἐπίσκοπος μετέβη ἐν ὥρᾳ ἱερουργίας καὶ ἀνέτρεψε τὰ Δῶρα τῆς ἁγίας Προθέσεως πρὸς ματαίωσιν τῆς Θ. Λειτουργίας, ὅμως στάθηκε τυχερὸς ποὺ δὲν βρέθηκε ἐκεῖ τότε ἕνας νέος Ἅγιος Νέστωρ ἤ μία νέα Ὁσία Θεοδοσία, διότι δὲν θὰ ἐξήρχετο σῶος κατόπιν μιᾶς τόσο βεβήλου πράξεως! [42]

«*Καὶ ἐνῶ οἱ λεγόμενοι οὗτοι ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας εἶχον εἰς τὰς Ἐπαρχίας των θέατρα, κινηματογράφους καὶ ποικιλώνυμα κέντρα διαφθορᾶς ἡμερινὰ καὶ νυκτερινά, εἰς τὰ ὁποῖα συνήθως σφαγιάζονται αἱ ψυχαὶ τοῦ ποι-*

μνίου των καὶ ἀναιδῶς λακπατεῖται ἡ οἰκογενειακὴ τιμή, δι᾽ οὐδὲν τούτων ἐθεώρησαν ποιμαντορικόν των καθῆκον νὰ φροντίσωσι νὰ κλείσῃ τὰς πύλας, ἀλλ᾽ ὅλη των ἡ ποιμαντορικὴ δρᾶσις συνίστατο μὴ τυχὸν πουθενὰ εἰς τὴν ἐπαρχίαν των ἐγερθῇ Ναὸς Παλαιοερτολογικός» [42].

Ἡ Καινοτόμος ἐκκλησία γιὰ νὰ ἐπιτείνει τὰ δεινὰ καὶ τὶς διώξεις τῶν ἀρνουμένων ὑπακοὴ Κληρικῶν, χωρὶς διατυπώσεις καὶ μὲ ταχὺ ρυθμὸ συνέτασσε δικογραφίες καὶ ἀπήγγειλε κατηγορίες ἐπὶ *«ἀποσχίσει, στάσει, φατρίᾳ, τυρείᾳ, πήξει ἰδίου θυσιαστηρίου, καταφρονήσει οἰκείου ἐπισκόπου»*, καὶ μάλιστα ἐπὶ *«παλαιοημερολογιτισμῷ»*, ἐπιβάλλουσα ταχύτατα καθαίρεση/πνευματικὸ θάνατο. Δὲν ἔσπευδε νὰ καταδικάσει κληρικοὺς ἀθλίους, τῶν ὁποίων τὰ σκάνδαλα προκαλοῦν ἀγανάκτηση, ἀλλ᾽ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀπὸ εὐλάβεια καὶ σεβασμὸ στὰ αἰώνια θέσμια τῆς Ἐκκλησίας ἀρνήθηκαν νὰ καταστοῦν συγκοινωνοὶ καὶ συνυπεύθυνοι στὴν παρανομία της [44]. Καὶ τοῦτο ἔπραττε γιὰ νὰ πτοήσει τοὺς πιὸ ἁπλοὺς καὶ ἀδαεῖς ἀπὸ αὐτούς, ὥστε νὰ σπεύδουν νὰ ζητοῦν συγγνώμην καὶ νὰ ἀποκαθίστανται. Ὅσοι ὅμως ἀγνοοῦσαν τὴν ἀντικανονικὴ καὶ παράνομη δῆθεν καθαίρεσή τους καὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἱερουργοῦν, αὐτοὶ ὑφίσταντο δίωξη τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, ὅπου καταγγέλλονταν *«ἐπὶ ἀντιποιήσει ἀρχῆς»*. Συρόμενοι δὲ εἰς αὐτά, ἄλλοτε ἀθωώνονταν, κατὰ τὴν σχετικὴ εὐσυνειδησία τῶν δικαστῶν, καὶ ἄλλοτε καταδικάζονταν σὲ μακρὰ φυλάκιση καὶ βαρύτατα πρόστιμα, ὅταν οἱ δικαστὲς ἦταν δυσμενῶς

44. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *«Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς»*, Περιοδ. «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 92/30.10.1950, σελ. 3. Ἡ συνέχεια αὐτή, ἡ ΙΑ', ἦταν δυστυχῶς ἡ τελευταία τῆς ἐνδιαφέρουσας αὐτῆς Μελέτης.

Ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἐξόριστος στὴν Μονὴ Ὑψηλοῦ Μυτιλήνης (Διωγμὸς 1951-1952).

προκατειλημμένοι. Καὶ ἔτσι συνέβαινε νὰ διασύρεται τὸ ἱερατικὸ σχῆμα καὶ νὰ ἐξευτελίζεται δημόσια, «*ἐπὶ μειώσει τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ γοήτρου καὶ τῆς ἱεροπρεπείας τοῦ Κλήρου*» [44].

Δραματικὲς ἦταν οἱ ἡμέρες, ἐνθυμεῖται ὁ ἀρθρογράφος μας (π. Χρ.Ν.), τῆς δίκης τῶν ἡρωϊκῶν Ἀρχιερέων Δημητριάδος Γερμανοῦ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου καὶ τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν [45]. Τότε, ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναπτυχθοῦν οἱ Κανονικοὶ λόγοι, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων εἶχαν ἀναγκασθεῖ νὰ διακόψουν κάθε πνευματικὴ σχέση καὶ ἀναφορὰ πρὸς τὴν καινοτομήσασα ἐκκλησία. Καὶ ὄχι μόνον αὐτοὶ οἱ λόγοι, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ Ἐθνικοί, οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλλαν ἐμμονὴ στὶς Ἐκκλησιαστικὲς Παραδόσεις, γιὰ νὰ μὴν ἀνεύρουν κανονικὰ ἐρείσματα καὶ βάσιμες ἐκκλησιαστικὲς κατηγορίες ἄλλες Ἐκκλησίες, καὶ μάλιστα οἱ Σλαβικές, οἱ ὁποῖες παρέμειναν μὲ τὸ Πάτριο, ὥστε αὐτὲς μὲν νὰ ἐγκαυχῶνται «*ἐπὶ ἀκραιφνεῖ καὶ γνησίᾳ Ὀρθοδοξίᾳ*» [44], ἡ δὲ Ἑλληνικὴ νὰ κατηγορεῖται ὡς λατινίζουσα καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπηλλοτριωμένη [46].

45. Βλ. ἐκτενῆ ἀναφορὰ γιὰ τὶς δίκες αὐτὲς στὸ Κεφ. Ι΄ τοῦ παρόντος ἔργου (σελ. 274-276, 278, 279).

46. Ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὴν δράση τοῦ Πανσλαβισμοῦ πρὸς ἀπώλειαν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τῶν πατρογονικῶν δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν παλαιφάτων Ἀποστολικῶν Θρόνων ἐφιστᾶται ἀπὸ τὸν

Διότι τὸ δημιουργηθὲν σχίσμα ἂν καὶ γιὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους ἐπὶ τοῦ παρόντος (1950) παραμένει «*τυπικὸν καὶ ἀκήρυκτον*» [44], ἀλλὰ θὰ ἔλθει πιθανὸν ἡ ἡμέρα ποὺ θὰ καταστεῖ ἐπίσημο καὶ διακηρυγμένο μὲ εὐθύνη τῶν Καινοτόμων, οἱ ὁποῖοι προτίμησαν καὶ προτιμοῦν τὸν *συνεορτασμὸ* μὲ τοὺς ἑτεροδόξους τῆς Δύσεως καὶ ὄχι μὲ τοὺς ὁμοδόξους τῆς Ἀνατολῆς! [47]

Καὶ ἀντὶ οἱ κακῶς κυβερνήσαντες Κράτος καὶ Ἐκκλησία στὴν Ἑλλάδα νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν ὅσους δὲν θέλησαν νὰ δεχθοῦν τὴν ἀντορθόδοξη καὶ ἀντεθνικὴ πράξη τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, αὐτοὶ τοὺς κακομεταχειρίσθηκαν μέσῳ σκληρῶν διωγμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος Βλάχου (1951 ἑ.). Στὴν νέα ἐκείνη φάση τοῦ διωγμοῦ «*οἱ βανδαλισμοὶ τῶν Καινοτόμων κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς διεπράχθησαν κατὰ τρόπον ἐφάμιλλον ἂν καὶ μὴ χειρότερον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον μετῆλθον οἱ Τοῦρκοι τὴν νύκτα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1955 (ἐν Κωνσταντινουπόλει). Πρόσωπα σεβαστὰ Κληρικῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων βιαίως*

βιογραφούμενό μας καὶ μεταγενέστερα (βλ. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 20-21, καὶ *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., Βόλος 1958, σελ. 12). Τοῦτο ἄλλωστε ἐγίνετο καὶ προγενέστερα ἰδίως ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο.

47. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 17-18, καὶ *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., Βόλος 1958, σελ. 6. Σύμφωνα μὲ Ἀπόφαση τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας καὶ ὅσων Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν συμμετεῖχαν στὸ Συνέδριο τοῦ 1948 στὴν Μόσχα, τὴν ἄμεσα ἐπηρεασμένη ἀπὸ Εἰσήγηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μποκουτσάρσκι Σεραφεὶμ (Σομπόλιεφ, †1950), ἡ *Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἀντιβαίνει ἔμμεσα πρὸς τὴν Ἁγία Γραφή*, ἐπειδὴ τὸ Ἡμερολόγιο ἀποτελεῖ τὴν βάση τοῦ Πασχαλίου, διότι τὸ Χριστιανικὸ Πάσχα σχετίζεται ἀπολύτως πρὸς τὸ Νομικὸ Ἰουδαϊκὸ Φάσκα, καὶ τὸ τελευταῖο πρὸς τὶς διατάξεις τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς (Ἐξόδου, Κεφ. ιβ′).

Τραυματισμένοι πιστοὶ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς ἐναντίον τους διωγμούς.

ἀπαχθέντα ἐσύρθησαν εἰς ἐξορίας, εἰς φυλακάς, εἰς δεσμωτήρια καὶ εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἵνα ἐκεῖ ὑποστῶσι ἀνηκούστους κακώσεις καὶ διαπομπεύσεις. Ἀπεσχηματίσθησαν, ἐκουρεύθησαν, ἐξυρίσθησαν, ἐδάρησαν, ἐλακτοπατήθησαν, ὑβρίσθησαν, ἐπληγώθησαν, κατὰ τὸν σκληρότερον τρόπον. Ἱεροὶ Ναοὶ ἐσυλήθησαν καὶ ἐβεβηλώθησαν. Τὰ λειτουργικὰ σκεύη, αἱ ἅγιαι Εἰκόνες, τὰ ἱερὰ ἄμφια, αὐτὸς ὁ Ἅγιος Ἄρτος εἰς γῆν κατερρίφθησαν καὶ ἐποδοπατήθησαν· ἕτεροι Ναοὶ ἐσφραγίσθησαν καὶ ἕτεροι μέχρι θεμελίων ἐκρημνίσθησαν. Ἐὰν τὰ φρικιαστικὰ αὐτὰ ὄργια ἐγίνοντο εἰς Κράτος σοβιετοκρατούμενον καὶ μὴ Χριστανικόν, οὐδὲν τὸ παράδοξον· ἀλλὰ ταῦτα νὰ λαμβάνουν χώραν εἰς Κράτος Χριστιανικὸν καὶ δὴ Ὀρθόδοξον, καὶ ὑπὸ τὰς ὑποδείξεις καὶ τὰς ἀξιώσεις Ἐκκλησίας Χριστοῦ, τὰ γεγονότα λέγομεν, ταῦτα εἶναι ἀχαρακτήριστα... Ἡ ἐπαίσχυντος

Ἀνατροπὴ ἱεροῦ Ἐπιταφίου τοῦ Πατρίου στὸν Πειραιᾶ ἀπὸ τὴν ἀστυνομία στὸν διωγμὸ τῆς δεκαετίας τοῦ '50.

ὑπ᾽ ἀριθ. 45 Πρᾶξις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τοῦ 1951, θὰ ἀποτελῇ κηλῖδα ἀνεξίτηλον εἰς τὰ πολιτικὰ χρονικὰ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἡ πρᾶξις αὕτη καίτοι ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ὡς ἀντισυνταγματικὴ καὶ ὡς στερουμένη ἐκτελεστικοῦ χαρακτῆρος ἀνηρέθη, εὑρίσκει ἀτυχῶς εἰσέτι ἐνιαχοῦ ἐφαρμογήν» [48].

«Καὶ πλεῖστα ὅσα», συνεχίζει σὲ ἕτερο προσωποποιημένο πλέον κείμενό του ὁ βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.), *«τὰ ὁποῖα πάντες ἐγνωρίσαμεν, ἐζήσαμεν καὶ ὑπέστημεν δεινά, διότι δὲν ἠθελήσαμεν νὰ συνευδοκήσωμεν εἰς μίαν Συνοδικῶς κατεγνωσμένην ἐκκλησιαστικὴν καινοτομίαν, ἀλλὰ διεχωρίσαμεν τὰς εὐθύνας ἡμῶν καὶ συνεκροτήσαμεν τὴν φάλαγγα τῆς νέας παρατάξεως Κυρίου, πρὸς διαφύλαξιν τῆς πατρῴας εὐσε-*

48. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 21-22.

βείας ἐκ πάσης ἐπιβουλῆς ἀπειλούσης τὴν σύλησιν τοῦ πολυτίμου προγονικοῦ αὐτῆς θησαυροῦ» [49].

Οἱ Καινοτόμοι προέβησαν καὶ σὲ ἄλλη πονηρία: στὸν «*εἰρηνόδικο*» τρόπο διευθετήσεως τῆς διαστάσεως μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς κρατούσης ἐκκλησίας, κάτι τὸ ὁποῖο φυσικὰ δὲν ἔπαυσε νὰ ἐπανέρχεται στὸ προσκήνιο μέχρι καὶ σήμερα. Πρόκειται γιὰ τὴν «οὐνιτικὴ» λύση: γιὰ τὴν χορήγηση δῆθεν κανονικῶν ἱερέων τοῦ Νέου, πρὸς ἐξυπηρέτηση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατρίου, οἱ ὁποῖοι βέβαια νὰ ἐξαρτῶνται καὶ νὰ μνημονεύουν τοὺς Νεοημερολογῖτες ἀρχιερεῖς. *«Ἡ πρότασις αὕτη ἀπερρίφθη ὑπὸ πάντων ἀσυζητητὶ ὡς ἀνεφάρμοστος καὶ ἀπαράδεκτος»* [50].

Ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) διακηρύσσει ἐν ἐπιγνώσει: «***Θεωροῦμεν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς, καίτοι ἐλάχιστοι καὶ ἄσημοι κατὰ κόσμον, διότι εἰς τοὺς χαλεποὺς τούτους χρόνους ἠλεήθημεν ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἤλθομεν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ τοῦ θελήματος Αὐτοῦ. Ὁμολογοῦμεν ὅτι πολλὰ ὡς ἄνθρωποι πταίομεν πάντες, σάρκα φοροῦντες καὶ τὸν πλάνον τοῦτον κόσμον οἰκοῦντες. Πλὴν ἐν Κυρίῳ καυχώμεθα ὅτι διακρατοῦμεν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἀκεραίαν καὶ ἀλύμαντον κατά τε τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν θεωρίαν, ὡς αὐτὴν παρελάβομεν "μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες ἐκ τῆς παραδόσεως"... Φοβούμεθα τῶν σεπτῶν Συνόδων τὰ ἐκφωνηθέντα φρικτὰ ἐπιτίμια κατὰ τῶν ἀθετούντων πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ἔγγραφον ἤ ἄγραφον παράδοσιν. Φο-***

49. Σεβ. Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, *Λόγος Πανηγυρικὸς Περὶ τῆς Θριαμβευτικῆς Νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως*, Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθῆναι 1963, σελ. 12-13.

50. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 23.

βούμεθα τῶν θεοφόρων Πατέρων τὰς ἀρὰς κατὰ τῶν τολμώντων δέξασθαι καινοτομίας καὶ νεωτερισμοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ... φοβούμεθα μὴ μετὰ τῶν ἄλλων λάβωμεν προσθήκην καὶ ἑτέρων βαρυτέρων ἁμαρτημάτων, τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀφορώντων» [51].

Ὁ Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος (Νασλίμης) κηρύττων τὸν θεῖο λόγο (δεκαετία ᾽60).

Καὶ σὲ ἄλλη εὐκαιρία διακηρύσσει ἀποφασιστικῶς: ***«Τὸ πλῆθος καὶ ὁ ὄγκος (τῶν Καινοτόμων) δὲν μᾶς ἐπτόησεν, ἡ ὑπερτέρα τῶν ἀντιπάλων ἰσχὺς εἰς τρόπους καὶ μέσα ἐκβιασμοῦ δὲν μᾶς ἐδειλίασεν, ἡ πολυετὴς πάλη ἐν ἀνίσοις ὅροις δὲν μᾶς ἀπεθάρρυνεν, ἀλλὰ χάριτι καὶ δυνάμει θείᾳ μέχρι σήμερον κρατῶμεν ὑψηλὰ τὸ τετιμημένον λάβαρον καὶ τὴν ἱερὰν Σημαίαν τῆς πατρῴας εὐσεβείας, ἐν τῇ ἀκραδάντῳ πεποιθήσει ὅτι "δυνατωτέρα πάντων ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, καὶ οὔποτε κατισχύσῃ κακία σοφίας"»*** [52].

***

Κατόπιν πάντων τούτων, τίθενται εὐλόγως τὰ τελικὰ ἐρωτήματα: Πῶς τὸ κακὸ ποὺ συνέβη θὰ θερα-

51. Σεβ. Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, *Λόγος Πανηγυρικὸς Περὶ τῆς Θριαμβευτικῆς Νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως*, Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθῆναι 1963, σελ. 13.

52. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 25.

πευθεῖ; Πῶς θὰ ἐπουλωθεῖ ἡ διανοιχθεῖσα θανάσιμη πληγή; Πῶς θὰ ἐπέλθει ἑνότητα γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ λατρεία καὶ δοξολόγηση τοῦ ἑνὸς Θεοῦ; Πῶς θὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ διασαλευθεῖσα ἑνότητα, θὰ παύσει τὸ σκάνδαλο καὶ θὰ ἔλθει ἡ ἀγάπη;

«Μία ἡ λύσις τῶν κακῶν, ἓν τὸ φάρμακον τῆς ἀσθενείας, εἷς ὁ τρόπος τῆς εἰρηνεύσεως. Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὰς πατρίους παραδόσεις· ἡ ἐπαναφορὰ τῆς ἑορτολογικῆς ὁμαλότητος. Πᾶσα ἄλλη λύσις καὶ πᾶν ἄλλο μέτρον ἀδύνατον νὰ σταματήσῃ τὸ κακόν» [53]**.**

Αὐτὸ διεκήρυτταν καὶ διακηρύσσουν οἱ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀκολουθοῦντες τοὺς ἡρωϊκοὺς προγόνους τους στὴν πίστη, ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ἐκ τῶν πλέον λαμπρῶν καὶ ἐξόχων, εἶναι καὶ ὁ βιογραφούμενός μας Χρυσόστομος Νασλίμης, τοῦ ὁποίου τὶς ἀξιοπρόσεκτες θέσεις ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος παρακολουθήσαμε στὸ Κεφάλαιο αὐτὸ τοῦ παρόντος ἔργου μας.

---

53. Αὐτόθι, σελ. 26-27. Καὶ σὲ ἄλλη εὐκαιρία διακηρύσσεται πρὸς τὴν Ἱεραρχία τῆς Καινοτόμου ἐκκλησίας: ***«Ποιούμεθα ἔκκλησιν τῶν Χριστιανικῶν καὶ Ἱεραρχικῶν ὑμῶν αἰσθημάτων καὶ παρακαλοῦμεν καὶ ἀντιβολοῦμεν καὶ δεόμεθα, ὅπως διὰ παντὸς τρόπου ἑνώσητε τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν πατρίων παραδόσεων καὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Αὐτῆς Κανόνων καὶ διατάξεων, ἐπαναφέροντες εἰς τὴν θείαν Λατρείαν τὸ πατροπαράδοτον ἡμερολόγιον»*** (βλ. *Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., Βόλος 1958, σελ. 12). Γνωρίζουμε βέβαια ὅτι ἡ ἔκκληση αὐτή, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη παρόμοια, ἀκόμη περιμένουν ἀπάντηση. Οἱ δὲ Νεοημερολογῖτες ὄχι μόνο δὲν ὑποχώρησαν ἀπὸ τὴν πτωτική τους πορεία, ἀλλὰ μέσῳ τῆς αἱρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἐνεργοὶ συμμέτοχοι τῆς ὁποίας τυγχάνουν, ἔχουν πλέον *ἐξουνιτισθεῖ*. Ἐν τούτοις, ἡ πρόσκληση ἐπιστροφῆς στὴν Ὀρθοδοξία πάντοτε ἀπευθύνεται καὶ πάντοτε ἰσχύει!...

Πηγὲς καὶ Βοηθήματα

Ἀρχεῖα Ἐπιστολῶν - Ἐγγράφων - Κειμένων

– Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (Κάνιγγος 32, Ἀθήνα).

– Ἀρχεῖον Ἐπαμεινώνδα Ἀθ. Πριμάλη.

– Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως Παγγαίου.

– Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γ.Ο.Χ. Δημητριάδος.

– Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη - Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γ.Ο.Χ. Δημητριάδος.

Βιβλία - Ἐργασίες - Φυλλάδια

– Ἀγγελοπούλου Ἠλία - Μπατιστάτου Διονυσίου, Μητροπολίτης Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης Ἀγωνιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους, Ἀθῆναι 1981.

– Ἀκακίου Παππᾶ Ἀρχιμ., Μία ἀπαραίτητος διασάφησις, χειρόγραφο κείμενο, ἄ.χ. (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος).

– Ἀνδρούτσου Χρήστου, Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. β΄, «Ἀστήρ», Ἀθῆναι 1956.

– Ἀντωνίου Ἀρχιμανδρίτου, Δογματικὴ Θεολογία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Κίεβον 1856 (ἐξελληνισθεῖσα ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ ὑπὸ Θεοδώρου Βαλλιάνου, Ἐν Ἀθήναις 1858).

– Ἀντωνίου Γεωργαντᾶ Μοναχοῦ, Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος 1924-2004 - 80 ἔτη φωτὸς καὶ σκότους, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας (ἄ.χ.).

– Ἅπαντα Πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου Καβουρίδου (1871-1955), τ. Α΄ καὶ τ. Β΄, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, 1997.

– Ἀπόφασις τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀριθ. πρωτ. 16-ΙΙ, τῇ 15ῃ/28ῃ Σεπτεμβρίου 1971 (ἡμέτερον Ἀρχεῖον).
– Βαρθολομαίου Ἱερομονάχου, Ἡ Νοερὰ Προσευχὴ καὶ Παραίνεσις Εὐεργετικὴ εἰς πλανηθέντας Ματθαιϊκοὺς καὶ Μακρακιστάς, Ἅγιον Ὄρος 1977.
– Βιβλίον Πρωτοκόλλου Ἑνώσεως Νέων Ἐκκλησίας ΓΟΧ Ἑλλάδος (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος).
– Γεδεὼν Μανουήλ, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, Ἐν Κωνσταντινουπόλει (ἄ.χ.).
– Διαμαρτυρία πρὸς τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ μονομερῇ καὶ ἀντικανονικῇ εἰσαγωγῇ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, Σεβ/των Μητροπολιτῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ, Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ Ζακύνθου Χρυσοστόμου, τύποις Ν.Δ. Φραντσεσκάκη, Ἀθῆναι 1935.
– Διασάφησις Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου Σεβασμ. Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, Ἀθῆναι 18.1.1945.
– Δελήμπαση Ἀ. Δ., Πάσχα Κυρίου, Ἀθῆναι 1985.
– Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Ὁμολογία τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, ἐκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1983.
– Εἰρηναίου Μπούλοβιτς Ἱερομονάχου, Τὸ Μυστήριον τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι διακρίσεως τῆς θείας Οὐσίας καὶ Ἐνεργείας κατὰ τὸν Ἅγιον Μᾶρκον Ἐφέσου τὸν Εὐγενικόν, Ἀνάλεκτα Βλατάδων 39, Πατριαρχικὸν Ἵδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1983.
– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ., ...Καὶ ἐγένετο Φῶς, Ἀθῆναι 1956.
– Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ., Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ, Ἀθῆναι 1958.
– Ἐπισκόπου Καλλιοπίου Π. Γιαννακουλοπούλου, Μητροπολίτου ΓΟΧ Πενταπόλεως, Ἡ Ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς, Πειραιεὺς 1987.
– Εὐγενίου Τόμπρου Πρωθιερέως, Γεννηθήτω (sic) φῶς, ἔκδ. «Κήρυκος Ἐκκλησίας Ὀρθοδόξων», 1956.
– Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀγὼν κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, Παιανία 2008.

– Καραγεωργούδη Ἐμμανουήλ (Δρ.Θ.), *Ὁ Μελέτιος Μεταξάκης ὡς Μητροπολίτης Ἀθηνῶν*, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2008.
– Καραγιάννης Γιῶργος, *Ἐκκλησία καὶ Κράτος 1833-1997 - Ἱστορικὴ ἐπισκόπηση τῶν σχέσεών τους*, ἐκδ. «Τὸ Ποντίκι», Ἀθήνα 1997.
– Καραμήτσου-Γαμβρούλια Σταύρου, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ Κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ*, Ἀθῆναι 1961.
– Καρμίρη Ἰωάννου, *Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα*, τ. Ι, ἔκδ. β΄, Ἀθῆναι 1960.
– Κυρμιζῆ Κωνσταντίνου, *Ὁ Μοναχισμὸς κατὰ τὸν Ἅγιο Νεκτάριο Πενταπόλεως*, Διπλωματικὴ Ἐργασία, Θεσσαλονίκη 2002.
– Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, *Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα*, τ. Β΄, Ἀθήνῃσι 1864.
– Μακράκη Ἀποστόλου, *Ἑρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου*, Ἀθῆναι 1881.
– Μαλέσης Δημήτριος, «Τὸ Παλαιοημερολογιτικὸ Ζήτημα (1924-1952) - Ὄψεις τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτισμικῆς σύγκρουσης στὸ μεσοπόλεμο καὶ στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο», Περιοδ. «Μνήμων», τ. 22 / 2000.
– Μητρῶον Κληρικῶν Γ.Ο.Χ. καὶ Βιβλίον Μεταβολῶν καὶ Δράσεως Αὐτῶν (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος).
– Μητσοπούλου Νικολάου, *Ἡ περὶ ἀνθρωπίνου ἐμβρύου ὡς ψυχοσωματικῆς ὑπάρξεως διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Χριστολογικὴ θεμελίωσις αὐτῆς*, ἔκδ. β΄, Ἀθῆναι 1986.
– Μπρὰγκ Λέοντος, *Τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸν ἰδεολογικὸ κόσμο τοῦ Μακράκη*, Διατριβὴ ἐπὶ Διδακτορίᾳ, Ἀθῆναι 1992.
– [Νασλίμη Χρίστου], *Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀποδείξει της*, ἔκδ. Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Παραρτήματος Βόλου, Ἐκ τοῦ καλλιτεχνικοῦ Τυπογραφείου τοῦ «Πανθεσσαλικοῦ» Βιβλιοχαρτοπωλείου, Ἐν Βόλῳ 1931.
– Νασλίμη Χρίστου, Εἰσαγωγὴ στὸ ἔργο Θεοδώρου Κ. Ζωγράφου, *Ἑρμηνεία εἰς τὴν Πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολὴν τοῦ*

Ἀποστόλου Παύλου, τεῦχος Α΄, Τύποις Κ.Π. Παρασκευοπούλου, Βόλος 1932.

– Ξεξάκη Νικολάου, Ὀρθόδοξος Δογματική, τ. Γ΄, Ἡ περὶ Δημιουργίας διδασκαλία, ἐκδ. Ἔννοια, Ἀθῆναι 2006.

– Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Νέων Γ.Ο.Χ., Φραγγέλιον, Τύποις Ὀρφανοτροφείου «Ἅγιος Γεώργιος» Ταμπουρίων Πειραιῶς, 1949.

– Πανελλήνιος Θρησκευτικὴ καὶ Ἐθνικὴ Ὀρθόδοξος Κοινωνία, Τὸ Πρῶτον Πανελλαδικὸν Συνέδριον τῶν Ὀπαδῶν τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἑορτολογίου, Ἐν Ἀθήναις, μηνὶ Ἀπριλίῳ 1947.

– Πανώτη Ἀριστείδου, Τὸ Συνοδικὸν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, τ. Β΄, Ἀθήνα 2009.

– Παρθενίας Μοναχῆς, Ταπεινὸς Ἐπίσκοπος Μερκούριος, ἔκδ. Μερκουρείου Ἱδρύματος, ἐπιμελ. Διον. Μπατιστάτου, Πειραιεὺς 1989.

– Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου, 10 Μαΐου – 8 Ἰουνίου 1923, ἐπιμελ. Δ.Μ. Μπατιστάτου, Ἀθῆναι 1982.

– Πετρακάκου Δημ., Καθ. Ἐκκλ. Δικαίου, Νομοκανονικαὶ Ἐνασχολήσεις, Ἀθῆναι 1943.

– Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος πρὸς ἅπαντας τοὺς εὐσεβεῖς Γ.Ο.Χ. κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀλλαχοῦ, Ἀθῆναι 15 Σεπτεμβρίου 1954.

– Σάθα Κ.Ν., Νεοελληνικὴ Φιλολογία, Ἐν Ἀθήναις 1868.

– Συνοδικὸν Κυριακῆς Ὀρθοδοξίας, κατὰ τὴν κριτικὴ ἔκδοση τοῦ J. Guillard, ἐκδ. Ἁρμός, Ἀθήνα 2006.

– Σύντομη Βιογραφία τοῦ Ἀειμνήστου Ἁγίου Μαγνησίας Κυροῦ Χρυσοστόμου, στὸ ἔργο Ἐπισκόπου Χρυσοστόμου, 365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα, ἔκδ. Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, Θεσσαλονίκη 1978.

– Σύντομη Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κυροῦ Χρυσοστόμου Νασλίμη, κείμενο δακτυλογραφημένο, Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, ἄ.χ. (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως).

– Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς, ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα - Μάρτιος 2015.

– Τσιρώνη Θεοδόση (Δρ. Νεότερης καὶ Σύγχρονης Ἱστορίας Α.Π.Θ.), Ἐκκλησία Πολιτευομένη - Ὁ πολιτικὸς λόγος καὶ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1913-1941), ἐκδ. Ἐπίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2010.

– Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης, Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐκδ. «Κήρυκος τῶν Ὀρθοδόξων», Ἀθῆναι 1935.

– Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης, Ὑπομνήματα-Ἐπιστολαὶ-Ἀπολογίαι ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον, Ἐν Ἀθήναις 1941.

– Χρυσοστόμου Νασλίμη Ἀρχιμ., Ἀνασκευὴ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης ποιμαντορικῆς δῆθεν ἐγκυκλίου τῶν ἀντικανονικῶν ἐπισκόπων τοῦ ἐκλιπόντος Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου, Βόλος 1954.

– Χρυσοστόμου Νασλίμη Ἀρχιμ., Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὀρθοδόξῳ ἑορτολογικῇ λατρείᾳ, δακτυλογραφημένο κείμενο, Εἰσήγηση στὸ Β′ Πανελλαδικὸ Συνέδριο τῶν Γ.Ο.Χ. στὴν Ἀθήνα τὴν 27.10.1958 (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως).

– Χρυσοστόμου Νασλίμη Ἀρχιμ., Πρόλογος στὸ ἔργο Θεοδώρου Κ. Ζωγράφου, Ἐντρυφήματα καὶ Ἀπηχήματα τῆς Δοξασθείσης Ἑλλάδος - Τὰ Παραλειπόμενα, ἤτοι Δευτέρα σειρὰ Ἐκκλησιαστικῶν Λόγων..., τόμος τέταρτος, τεῦχος δεύτερον, Τύποις Παρασκευοπούλου Υἱοί, Βόλος 1950.

– [Χρυσοστόμου Νασλίμη Ἀρχιμ.], Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα - Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. ΠΘΕΟΚ Παραρτήματος Βόλου, Βόλος 1958.

– Χρυσοστόμου Σεβ/του Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας, Λόγος Πανηγυρικὸς περὶ τῆς θριαμβευτικῆς νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως, Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθῆναι 1963.

Ἐγκυκλοπαιδεῖες

– Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τ. Δ΄, Ἀθῆναι 1964.
– Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τ. ΙΒ΄ καὶ τ. ΚΓ΄, ἐκδ. Πυρσός, Ἀθῆναι 1933.
– Μεγάλη Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τ. 1, τ. 6 καὶ τ. 7, «Στρατηγικὲς Ἐκδόσεις», Ἀθήνα 2010 ἑ.

Ἐφημερίδες - Περιοδικὰ

– «Ἅγιος Κυπριανός» (ἔτους 2000).
– «Ἄγκυρα Ἐλπίδος» (ἔτους 2007).
– «Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος» (ἔτους 2017).
– «Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις» (ἔτους 2004).
– «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», Ἐπίσημον Δελτίον Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (ἐτῶν 1936-1940 καὶ 1946 ἑ.).
– «Κῆρυξ Γνησίων Ὀρθοδόξων» (ἔτους 1981).
– «Ὁ Κῆρυξ τῶν Ὀρθοδόξων» (ἐτῶν 1931-1935).
– «Τὰ Πάτρια», τ. Α΄ καὶ τ. Η΄.

Βραχυγραφίες

PG: Ἑλληνικὴ Πατρολογία τοῦ Migne.

ΒΕΠΕΣ: Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Πίνακας Ὀνομάτων καὶ Θεμάτων

(Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου)